Петко Р. Славейков

СЪЧИНЕНИЯ
В ОСЕМ ТОМА

Редакционна колегия
СОНЯ БАЕВА, ДОЧО ЛЕКОВ, СТОЯНКА МИХАЙЛОВА, ПЕТКО ТОТЕВ, ЦВЕТА УНДЖИЕВА

БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ

Петко Р. Славейков

СЪЧИНЕНИЯ
ТОМ ВТОРИ

ХУМОР И САТИРА

Под редакцията на
ЦВЕТА УНДЖИЕВА

СОФИЯ 1978

Петко Р. СлаВейков

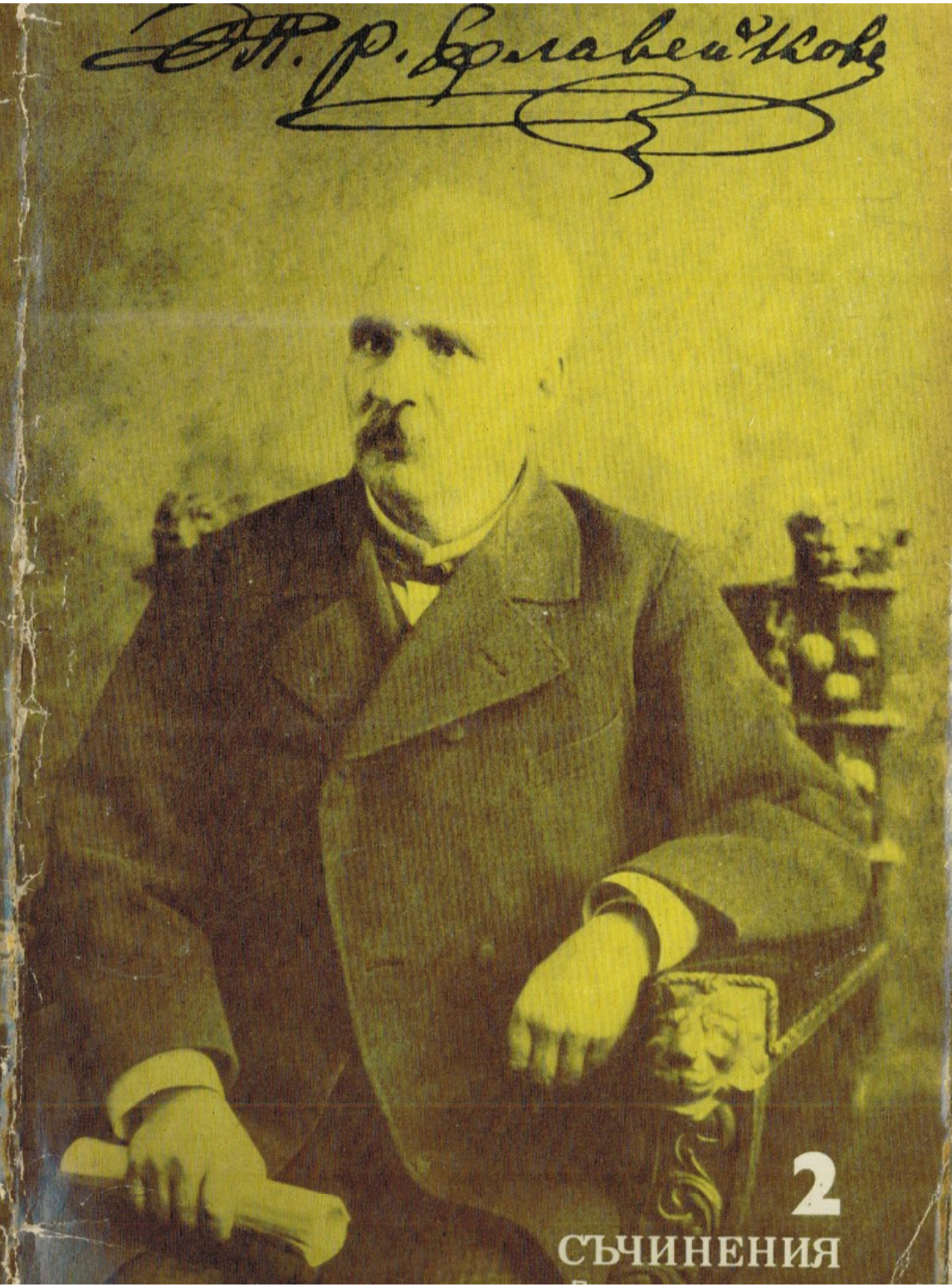

2

СЪЧИНЕНИЯ

Петко Р. Славейков

Съчинения

Петко Р. Славейков

2

ЦАРИГРАДСКИ ВЕСТНИК
1856, 1858

[И АЗ ДА СА ПОЯВЯ КАТО БЪЛГАРСКИ СПИСАТЕЛ...]

Господине вестникоиздателю,

Аз съм челяк сиромашетлина и не ми дава ръка да си купя вестник, готован съм, но моите очковци не четат, че и не плащат за вестник, затуй и аз вашия Вестник го виждам я на месеца, я на двата, кога ида с колата на пазар в Търново. Ама какъв дявол е не знам, че кога как ми мине Вестник на ръката, сѐ намервам и от Търново нещо новина писано. Дано да ма не знаят какъв съм четак, ама, не щеш ли, за кучещина, и аз вторачам в търновските новини да видя бо'зна й какво. Пуста работа! Пише, пише, че какво? «Думбал, думбал шикалка, нема сватба никаква.» Не зная кой е отписовател от Търново, че не зная какво да кажа за него — подкупен ли е, страх ли го е — не знам. Но за права бога като таквози нещо ша бъде: или е подкупен, или го е страх, или пък, бога ми, не знае и не умее какво да пише! Откога питам и разпитвам, откога са втренчам във вестника да видя дано са писали от Търново, на кой хал са училищата им, какви им са учителите, каква преднина са взели учениците; кога ще са свестят нашите просветители, за да турят наред и наш'те селски училища, ама то го нема. Аз чета, че в Търново немало дъжд, чета, че ударило град, че подскъпнала храната; че пак ще стане нарк и ще поевтинее, чета н'ам какво си, н'ам що си. Че сега пък в най-подирния, дето съм видял, вестник, четох, че дошел в Търново някой Берон доктор изкусен! Ама колко товаф!! Казват ми истина, че съм бил аджаиб челяк, не зная заправо и аз какво да сторя, че да не съм такъвзи.

Хъ сега де. . . как да не съм такъв?! Дядо ми — бог да го прости — имаше си реч: «Цървули нема, гайда ище», пък нека си ми дума кой какво ще, ама не е работа за Доктора, аз тук друго си бая за б[ълхи]те, да ме не ядат в[ъшки]те. Или много ме стига яд на вашия отписовател, защото го видя по калците какъв пофат има в този си не тестивосан занаят. Той сега пише ли, че дошел в Търново изкусен доктор — туй ще му е писаното. Докторът, както са види, и дошел е, и ще си отиде, ама той нема да ви пише, че си отишел, нето защо можел да са застои, и ви, и читателите нема да знаят, че докторът оста[ви] Търново. Кешки и аз да го не зная, ама току ма страх, че ще събудя някоя сутрина и ща видя свата Кирча с черната луличка в горния кат кът са укузмил; шъ го попитам: «Каква е работата, свато?» — И той ше ми отвърне: «Кьорава, сичкото наопаки и сватбата в сряꙗа, сватле.» Пък ваший отписател ша ви пише, че тепломерът са много снишил.

Тоз пазар аз бях в Търново, четох, както ви казах, вестника, видях и самия доктор. Колкото и да не отбирам от този занаят, негова милост ми са видя са е един от редките българи и от изящните доктори, но ако искаме да кажем правото, аз забе[ле]жих у него недостатки и то за зла чест недостатки немаловажни! Аз видях, че тоз, първо и първо, не е ни грък, ни цинцарин, а пък като приказва български, не ми мяза на хекимбашия; видях, че твърде не умей да подписва тескерета за на онзи свят. Познах го, че то му не приляга нито в мюзевержилък, нито в далкаукчилък; на моабет още неопитен, че и с бяла Рада са не конущисва, а без такива преимущества какъв хекимджилък ша прави, бога ми, не зная. Не мога ви мутлак излъга, ама гиби струва ми са, че не може хароса такъв челяк между нас. Нашите хора, като и аз, един що съм, не проумявам; ако ни кажат: заец с патрахил, ний са озъртаме, а пък са намерват изпомежду ни и други един такъм хора, за които наш дядо Семчо си побрътвува: «Пази, боже, храни, боже, от челяка изедника, отпреде ти глади, маже, отзаде ти гроб копае». . . ама мене туй ми не влязва в работа. Аз мога сал да ви кажа, че познах де ша удари на хекимина работата, защото съм виждал и много други работи таквизи, какви сетнини са имали. И от това още толкоз ма доядя на отписователя ви за неспособността му, защо барим хаби мастилото, кога не ще

пише което тряба и както са пада. Не ми търпя веке търпилото. Ах! Как не знаех, че аз да му кажа, как са пише. Казвам на наш'то Даскалче: «Можеш ли ми писа едно писмо до Газетарина», и то учило едва до в с я к о е б е з з а к о н и е: «Не мога го стъкна — каза он — да е тука Славейков, беки. . .» — «Славейков? Кой е той?» — «Петко Рачов.» — «Хъ! Наш'то мазило ли? Кога са прославей меретя! Остави го, и той си зе двете пари. Пери са, пери, като рак на бързей, смазаха му гугелите и той сега са омърлуши зад меховете, не го е чут никакъв. И той, и Бърнев са преобърнаха, и Мълчан са омълча, и Мудрон са омъдри, и Момчилов са омомчи, и Горский са окончи, Васкидов остаря, Михайловски заглъхна, Грудев са довърши, Груев са прекърши, Дончов нищо не върши, Касапски са тънти, Петковичи дремят, Богоев пладнува, Шишков бълнува и Доброплодний са изроди, Златев са повлаши, Трайков са разсърди и посърби, Хрулев са прегърби, Чинтулова приспаха, Кесариева запряха, Чолаков са забрави, Капинский престави; Грънчерский са опопи, Янко са обулчи, Манол са опуйчи; Фотинов баттиса, Радулов са написа, Сичанов са слиса, Кесимов са омаломощи и Пишурка остави перото, че зе да са пощи. Е! Кому можеме да са надяваме да пише? Дето има някой по-способен, един нищо не проврява, секи навел врат и гледа колкото за себе си х л я б н а с у щ н и й, а за народа ни врак, ни кукуряк; пообаждат са някои оттук-таме, и то неврели, ни кипели, не мога веке да ги трая. «Я земи перото ти (казвам на даскалчето), колкото можеш, хората с едно о т ч е н а ш попове стават, пък ти като знаеш и б л а ж е н и н е п о р о ч н и и, не вар да станеш списател български; ако дип не можеш, аз ша ти казвам, ти току пиши. Колкото за думите и за наредата, аз са наемам да ги позакавръча, ама туй пусто, като не знам да ги шеря, да им турям е р е т а (ы), а т о в е (ѣ) и ю з о в е (ѫ) и други таквизи дардании. Даскал ми хакикат беше укукозен, ала беше елинокозин, и затуй аз българските ги толкози знам, колкото съм ги от баща си научил, пък неговата Граматика беше на рабош. Наш'то даскалче е попрогазило някои и други граматики и надявам са колко-годе да понабадка криволците на правописанието, затуй го и заставям. То са поназландиса, ама като са усети, че сега е Димитровден, «то са види я — каза — даскал да си, че макер-

джийски кон да не си в България», врече са да пише, каквото му казвам. Ама, господине Вестникоиздателю, сторете място в листа си на наш'то орташко писмо, за до неделя има да видите новини с колата, и то не от пръсти измукани, но каквито са станали и каквито стават и те за работа,а не таквиз «ксила куцора давля камена»[1], каквито досега ваший отписател ви проважда.

И тъй като съм бил грешен и аз да са появя като български списател, и ще и титла да си туря: Ето ма, е: Медникаров. Рождение търновско, а днес за днес същ тузлученин.

Цариградски вестник, г. VII, бр. 306, 8. XII. 1856 г.

ИСТОРИЯ МЕДНИКАРОВА.

ВТОРО ТОЗЛУШКО ПИСМО

Господине Вестникоиздателю!

Годината са премина, откак бях ви писал първото си тозлушко писмо, в което, като натропвах търновския ви отписовател защо не ви съобщава новини за в работа от моя страна, вричах ви са да ви пращам новини, и то не по колко-годе, но с колата, хе-е, новини с колата! Де да знаех, сиромах, тогази какво ще ми доде до глава! Аз са вричах, можеше да стоя и на думата си, ако да не беше ма зла свара сварило на часа, когато мислех какви ритли да туря на колата; и новините дали в чувал да ги зашия или в кошове да ги напълня, че да ви ги проводя. Ех, да ти приказвам какви премежди ми минаха през главата, има да напишеш една цяла история.

Да ти не дава господ, господине мой, да са кажеш или да та престорят, че си Медникаров, има да патиш и да

[1] Дърва на трици и клони изгорени (буквален превод, гр.-рус).

видиш. Ето известявам и заръчам секиму, който ище да му е мирна главата, да не поменува това име. Дип ако потряба някому писателска титла, Патаров да са нарече, Кокошаров да са нарече, Гарвангаров да са нарече, ако ще и Зеленгорски, Дълбокодолски и Папратовски, както му е воля, да са нарече. И по-ч е л е б и й с к о име ако са поревне някому, може да си сглоби каквото му е драго, барим то не е мъчна някоя работа. Неговото правило изискува да мирише или на миди, или на какавиди, например Маркиди, Фаркиди и нам какво си *ди*. Слободно могат, казвам им, кой каквото щѐ име да си тури, ама Медникаров. . . с а к ъ н, че пусто име, име ли е! Сякаш че беше трън во очите на някои си. . . Пусто тегло що теглих!!

Стори добро, господине мой, отдели ми едно к ю ш е н ц е във вестника да сместя нещо от теглилата си за това име, преди да зафана да ти изпроваждам новини.

КАК СЕ КАЛИХ ЗА СПИСАТЕЛ

«Мъж е онзи, който върже гащи,
а списател, който мож' да дращи.»

(Нова мода календар. Година втора)

Отхаждах на Търново — тогази хе-е, во време оно, когато бях ви писал онуй първото си писмо — да видя какво ще ми хареса да зема да натурям новините. Да ги туря току-тъй на колата, страх ма беше да са не изтърсят (и това съм го пащал), тука-таме, нагоре-надолу срещнах побратима Славейкова.

— Що щеш, ми казва, тука, клетнико? Скоро да са махаш да та не подушат, че си тука, нема хаир от тебе, ще ти закърпят калците.

— Къде ша са махам — казвам му аз, — дошел съм да купя и чували, и кошове. Ще товаря новини с колата да ги проводя за Вестника в Цариград, ами има ли у тебе някои новини?. . .

— Земай си дрипите — казва ми той — не ти тряба

ни нова, ни вета; работата е спукана; офейкувай с време, да ма не караш да ти нося хляб в М. . . градина.

— Ба! Че защо? За какво? За коя работа? С коя правда? Днес, господине, питат, разпитват, че тъй. . .

— Аз много, много не зная, когато видя, че ти светят очите като на съсел в дунаката, тогаз ще ти кажа — рече той и си тръгна.

— Чувай — казвам му аз пак, — тебе ако та е страх, аз, слава богу, не съм ял мушмули, ами слушай, ти си проваждал новини за вестника, кажи ми в какво да ги туря е по-добре — в чували или в кошове?

Той са поусмихна и каже: «Иди на Арбанаси, ще намериш празни кафези, дето са пдроавали кокошки, купи и ги напълни с новини, че ги проводи. Хайде да ти видя гърба, чисти са оттука, че ѓа не излезваш на бял свят, доде премине бурята.»

Тръгнах да ида на Арбанаси, вървя и си мисля: каква беше тази от Славейка!! Уж си давам кураж, зная, че не съм направил нищо отвън пътя, ама сѐ ма човърка и тъй като че ми беше нещо. . . не зная как да ти го кажа. . . чувал съм от свата си (помниш го я, онзи с черната луличка) — той сѐ му са пълни дисагите с таквизи думи — на таквоз време той си побрътюва «обладало ма нещо си п р е д ч у в с т в и е». Предчувствие? Добре, ама предчувствие не са ражда в Тузлука, на моя рабош-лексикон го нема. Ее. . . било, що било, сега нема да филологисвам, както казват търновските елинникози. . . да дода на приказката си.

Стигнах до Б а ж д а р л ъ к а. . . чувам гюрултия, патардия в една мааза, вик, трещава. . . «Този проклети син нема да са остави. В дупката! Дупката! Да му доде умът. Какъв е той, та са гаври с нас? Ний кои сме? Как сяка той? Медникаров, турил си пък и ново име! Ще му са смедничи главата. . . той сяка, че не ша го познайме, и Магаров да са нарече, пак ше го удирим. . . ще проважда новини с колата?. . . Скоро. . . под земята да го намерят, колата му да строшат и него тука да докарат да го научим на ум как може да са приплескова със секиго, както му скимне. . .» Чувам и ми затупа сърцето. . . Завършихме я, думам на ума си, ей сега са скъса. . . Понахлупвам калпака да ма не познаят и. . . хайде, доде са евтини цървулите. . . Забравих новините, оставих и чувалите, и кошовете, и кафезите, че обтяга. . . Не смея да вървя и

в правия път, ами из гората. . . Благословений Тузлук! Ще ли са довлека до твоите гъсти дъбрави или ще ма шчепкат от сред пътя като пладнешки. . . Чаках да мръкне. Привлякох са в село и що да видя. . . колата къс по къс. . .; госпожа Медникаровица ма посрещна на прелеза. — «Да бягаш, ми шепне, работата развалена, търсят та. . .» Хляб и сирене, че на полугаря. . . Тука аз преминах нощ, която, доде бъда жив, ще я помня.

Беше есенно време, вятър духаше като из улей, дъжд валеше като из ведро, студ. Зъбите ми дрънкаха като кош орехи. Боже мой, думах аз — като притиквах мокрите главни да горят, — веднъж поисках да стана списател и какви беди ма сполетяха!! Как ли са минуват онези, които немат други занаят освен списателския?! Че ако немат и полугар, де ли прибягнуват?!. . . Ах, колко ли зъзнат горките! Доде аз посмърчах край огъня, премятах през ума си злочестините си и окайвах списателите, Лило, моят овчарин, спеше като къпан под мокрия ямурлук и хъркаше, да го беше чут до нам къде си.

Дъждът попрестана. Влажната мъгла зѐ да са спуща по ниските места — белег, че нощта беше превалила и сме на присъмнување. Лило стана, пообиколи овцете, донесе малко съчки и седна край огъня.

— Фала богу, чорбаджи; та що си патил, като коги? Що ти скимна, та си дошел на полугаро или ти са е додрънало?

— Ех, Лило, не ма питай, списател поисках да стана, че до полугара го докарах.

— Списател, какой то списакел, кузи ли си купил или?

— А бе, не бе, списател. . . да пиша туй, онуй. . . Чорбаджи! Ти знаш да пишеш, защо не станеш ти един поп?. . . Да виш порезаници, плешки. . . чорбаджи! Иих! Майкя! Дуде бе жюф Гедо. . . на Великден са не радвах толкоз, колкото на задушница. Чорбаджи, стани един поп, аз ша ти нося чуваля за порезаниците и менчиту, кога ръсиш.

— Ами овцете, Лило?

— А за увцекя ша си приставим идин мандрит за мандрата да ги риди. Стани ти поп, стани. . .

— Ех, Лило! Аз списател са насочих да стана, че не можах да го озъбча, ами поп?. . . Тогази и полугарът не ще ма побере.

— Че какво има?

— Не е лесно, Лило, не е.

— Ах майке, ни е лесно! Гедо приказваши, чи за идно гърне масло станал поп, хем беши кюсе и немаши брада!

— Може тогази да са били евтини поповете, ама сега, Лило, иска най-малко пет кесии.

— Ухаа! Пет кесии?! Че с пет кесии чюляк хаджия става!

— Що знам аз, толкози искат и като та опопят, да си знайш, аргосът е готов.

— Чорбаджи! Знаш ли що ги аргосват?

— Де да ги зная!

— Хъ-а! Виш, чи аз знам, нали съм пусто попска унука. . . аргосват ги да вадят от кожата им сиряни. . .

— Че как така?

— Нема да го такът, нема нищу, ами тъй, тъйканцак, е. . . Геда видиш, бяха гу аргясали, напълни идин мях сиряни, занеси гу и гу извадиха ут аргоса. . .

— Лило! Хади, Лило, вятърът отърси росата, изкарай овцете.

Лило отиде с овцете. Останах аз сам си на полугара, че и там ма не сдържа! Теглих са настрана в гората, сврях са до един бук и гледах с четири очи отде какво ще са роди. Дойде детето, донесе ми хляб, каза ми да постоя скрит, че още миткат из село за мене, и си отиде.

. . .Лило зè да изкарва овцете на пладне; таман на превала погледнах, горе на зъбера в пътя изникнаха петима атлии и са срещнаха с него, възпряха го, приказваха му нещо и. . . Аз са току намъквам в гъсталака да не би да ма съгледат и треперех, знаш как?. . . Пуст един заец, де го пес из. . . подплашил съм го, като са навирах, търти да бяга и прешумоля. Претръгнах са. Сърцето ми изскочи. Душа не остана в мене. Бежте крака да бягаме! Фукам са, без да зная накъде. . . Хеле, за честта ми, атлиите бяха оставили Лила и затулили са бяха зад рътлината. Не ма видяха. Озърнах са, нема никой — един гарван само грачеше на едно гурунево дърво и нищо повече. Мале, ама съм страхопълзлю, рекох си (сам си) и този час ми доде на ум дали са сичките списатели таквизи.

Благодарям на нашето даскалче на писмото, аз вече бях присвоил титлата списател. Пустото име Медникаров на списателщина мирише. И какво друго можех да бъда

ако не списател?! Цяла една нощ на полугара са калих в списателското байро и станах от върха до петите списател, цял-целеничък.

Писано през големия Котляров
Сечко срещу Водокръщи, 1858

Цариградски вестник, г. VIII, бр. 363, 26. I. 1858 г.

ВНУТРЕШНИ НОВИНИ

Господине отписователю,
който си в Цареград,

Преди година, година и половина моят побратим г-н Медникаров докара пред дюгеня ми едни кола, наръча ми кой откъдето донесе някои новини да ги прибирам да са не пилеят, че той каза ще ги настанява, а той слезе надолу; ще ида, каза, до Арбанаси; не зна', кафе си ли да купува, какво щеше да прави, не зная. Отиде, че са не върна — нема го никакъв и до днес. Чувах изпреди на полугаря бягал, крил са н'ам къде си, изподире го разбрах на Балкапан н'ам какъв си пълнополошник бил, още подир го чух на Фенер махлебашия станал и сега не зная накъде е повлекъл мъглите. Зная само, че ми остави тука бела; колата са препълниха с новини и не зная какво да ги правя. Някои си ми казват да ги провадя на Вестника, а то чувам, че Вестника са презполовил и Вестника-издателя са поболил, кажи как че са и изродихме с него от ветото роднинство. Но като ми са падна сега керван за Цариград, аз са усетих за Вас, че сме нови сватове, намислих да изпратя колата с кервана до Вас, че Ви там при Вестника ли ги стоварите, при «Книжиците» ли ги настаните, да са махнат оттука да не ми навеят някоя бела на главата, че Ви каквото знайте, таквоз ги правете. Моята грижа беше да ги направя на сно-

пове и да ги завържа добре, дано да стигнат целокупни до Стамбол.

И ето как следуват сноповете:

I СНОП. ВЛАДИШКИ НОВИНИ

Колкото за в Търново, владишките новини таз година са кесат, пък току и аз си не рачих да приемам твърде владишки новини. Опустели са макар; кой как са залови с тях, намери си белата. И Славейков, и Медникаров — и двамата тези владишки новинари еще не могат да си стъпят в дирята, затуй и мене твърде-твърде ми сърце не тегли да са уращисвам с тях и оставих ги.

II СНОП. ПОПСКИ НОВИНИ

Колкото са владишките новини оскъдни, толкоз повече попските изобилуват, и то какви я! Да ти ги казвам една по една, немат изказване, ами току през куп за грош. Като за най-важно щъ ти кажа най-напред, че и сеизите, и кехаите зеха да ся попят. Не мога решително да ти кажа кой крив за туй, дали владиката, който ги попи, или чорбаджиите, които предстояват да попят таквизи наплатоювци. Колкото за владиката, той са товари с грях, ама барем пари зема, ами чорбаджиите освен греха, колко безчестят рода си с това предстоявание! Че и то защо и за какво? За инат дано наведат на поповете носа; за инат на поповете да направим вярата на поругание, малко прав ум не е ли; ама, кардаш, и поповете го прекалиха! Друг път те не току себе си вардеха да не минат край конака, ами и на стадото си не допущаха да ходи по конаци за какво било да бъде; а сега най-баш джомборджию за чорбаджилък те са. Едно време по балканските села, каквото речеха попове и кметове, а в поленските попу и чорбаджии, то биваше; сега, откак зеха владиците да палят дълги кехлибарени чубуци на кметовете и на чорбаджиите, а пък да впрягат поповете като волове в колата да ги возят,* от тогази чорбаджиите станаха

* Това е ставало в Самоводене на един владика на времето и на Еленски колиби пък на други владика на времето и е известно.

еничери, а поповете мюзевири; и двете страни сега си противодействуват и са гонят, че ще видим де ще му излезе краят. Колкото днес за днес мога да кажа, че и оназ година не беше владишка, ама и тази никак не е попска. Търновските попове не могат да си потъкмят махалите: долномахленските прескачат дуварите; арбанашките — «Византис» ги описува; габровските от облага и прокопсия тръгнаха пеша по колибите; еленските ги учат на помножение; тревненските ги съдят чорбаджиите, защо си носят камилавките накаръчено; на бебревските отърваха чорбаджилъка, на дряновските орачлъка, килифарските ги претопява ґаскал им; лясковците ги аргосваха за петли и капони; че най-джумбишлия го изкараха самоводските, не зна, какво са са карали, клопали, палили, смъдили, запират един поп в един плевник, подире пък го връзват о една черница и го изповядвали. . . Но за да не хортуваме сѐ на зле, тряба да кажем, че има някои попове да им ярадиса таз година. Които бяха владишки роднини, или приятели, «отупаха патката». Казвах и за това на Славейкова, а той: «Гледай си работата, побратиме, речи: «Сладкото ядене кисело са бълва.»

III СНОП. ХАДЖИЙСКИ НОВИНИ

Хаджийските новини не са толкози важни, това само са говори: «Отидоха с по един дявол, додоха си с по 40, че докараха и града.» И наистина не зна' каква случка беше, ама в Търново, в Габрово, в Трявна, в Килифарево с хаджиите наедно посрещахме и град, макар че и да не пристигнаха сѐ в един ден, градът като че ги варди да ги изреди и да ги очука.

IV СНОП. ДАСКАЛСКИ НОВИНИ

Градът, като си зѐ хъза от хаджиите, остави даскалите на рахат и шюкир; таз година даскалите ще са посъземат. Гледам аз Габрово — трима учители по 15 хиляди плата, по-добро здравие. — Аз не вързах в снопа на даскалските новини няколко известия за едного от габровските учители; струвам чест на заслугите му, но напомням му да бъде внимателен, че ако влязат в ръцете на

побратима Медникарова, хатърсъзин е и страх ма й, че «ще му лъсне петалата». — Единът от габровските учители беше дал реч да иде в Елена, а еленский в Оряховица; но първий за 4000 гроша зѐ си думата назад, а следний за любов към родината си не си удържа контракта и тъй горката Ряховина остана без даскал. Тревнеските даскали са готови, ами от чорбаджийските управи школската каса отишла за вода и страшно е да не би да фане даскалите кабос. Дряновското училище са преобразило на мушмола и една сврака я нагълтала, а даскалите сгърнали ръце и я гледат. В Лясковец четири махали са карат за един даскал, пък няма кой да му плаща хака. Нека додим сега за търновските училища и за търновските учители — ама хади друг път да говорим за тях; училищата са сега подновени, епитропите аджамии, а даскалите таквиз. . . на какви да ги кажа. . . ако да бяха конйе, щях да кажа хуилии, ами имам надежда и едните, и другите да влязат в пътя и те ще покажат най-голяма услуга на отечеството, ако са помъчат да отстранят егоизма и пристрастието между гражданите барем за в общеполезните дела. . .

Разтоварям от колата сноповете с чорбаджийските, докторските, търговските и няколко парекенде новини, за да туря други по-пресни.

Котларов

Цариградски вестник, г. VIII, бр. 387, 12. VII. 1858 г

БЪЛГАРИЯ
1859, 1862.

НОВА ГОДИНА, НОВ ПОП

(ТРЯВНА, 1859, ПРЕЗ МАЛЪК СЕЧКА НА ВТОРИ)

Новий поп на новата 1859 година, като не можа да натъкми толкози пари, колкото владиката искаше от него да му плати, остава без енория и той, да не седи празен, принуден е да са натрапи за поп на българските списатели, които населяват енориите на «Цариградский вестник» и на «Българските книжици».

Българските списатели надея са да бъдат честити с новия си поп, защото той не е скъп като владиката, що го е запопил за 2500 гроша, не ще да им дири нито за ембатик, нито за филотимо, нито за фамилиятико; психомеридията ще я остави за воздушните митарства. Кога бере влаиковата водитния, нема да им зема менците от къщи като поп Андрея от Сухиндол; нема да им продава скъпо вулите и не ще ги насилува да са женят като едирненский подвладика в Мустафа паша паланка. И защото не е на енория, нито имал чест да е седял игумен на някой манастир, не е обязан да дава на владиката кола слама, петли капони, бели агнета, цели прасета, пълни тулуми със сиренйе, извърхом гърнета с масло, че и той нема да ги закача за таквизи глоби. И пак защото са мисли, че има малко свяст в главата си, и усеща, че лежи му на сърцето неговата вяра и черква, за да опази и достолепието на званието си, ще са труди да изпълнява своите длъжности, като отбягва от унизителните средства, които неговите събратия вършат, за да наситят користолюбието на владиците и да спосрещнат необходимите си потребности в житейските грижи. Т. е. врича са да им не продава комката и нафората, каквото поп Кодра

в Никополската кааза. Да не им са кара за плешката и за кожата на гергьовските агнета, както поп Лавда в Пиперково. Да им са не сърди, ако му не дават главата от никулденските шарани, както поп Драгня в Ибричево. Да им не реже порязаниците през половин на питата, както поп Петрада в Присово. Да ги не ръси на първи Трифонец за бълхите, каквото поп Оно в Оно-то... Да не ходи да ги ръси, както к-те попове по Петровден за вълна, по Мала Богородица за жито, по Кръстовден за вино, нето за наденици и повясма по Ивановден. Да ги не кълне като габровский гръцкий духовник за една свещ. Да ги не плаши с афуризмо, каквото синайския грък духовник в Маскалювец, както са преструва на владика, че не аресва конак и гозба. Новий поп са обещава да изпълва своите обязаности, които са: колкото деца имат през тази година енориените му, което е за кръщавание, да го кръсти; което й за венчавание, да венчей; което са е мламосало от горещите или от студените мламоси, да му свети масло; което е урочасало, да му чете за уроки, и което е за опявание, да предстои по̀ от време да са опее. Освен туй още са обещава да дава счет на другите общества за слугуването си, както по-долу следува.

1-во. Махалебашията от енорията Ц а р е[г р а]д с к и в е с т н и к е бездеткин и нему нема нито да кръщавам, нито да венчавам, остава току да го опявам, кога му доди времето.

2-о. Енорията на Б ъ л г а р с к и т е к н и ж и ц и стана дваж, как овдовява от махлебашия. Втория й стопан, когото бяха млого усилили горещите мламоси, светявах му масло на два пътя, но не хароса.

България, г. I, бр. 2,4 (16). IV. 1859 г

ТРЯВНА, 1859, ПРЕЗ МАЛЪК СЕЧКА НА ВТОРИ

Но... стига толкози попство, да са разпопя и да кажа открито, какво съм наумил да правя.

Наумил съм от новата 1859-та година да следувам, кога как ми времето дава и занятията ми допущат, да правя разбор на статиите, които ся вместят в двата наши книжевни органа, в «Цариградскиий вестник» и «Книжиците», и то тъкмо в отношение на язика, а още и понякога и в отношение на содържанието им, ако те са покажат вредителни.

Тряба да изповядам, че тази мисъл ми доди от прочитанието на писмото от Копривщица за поправението на училището и от статията «Б ъ л г а р с к о р в е н и е върху български архиереи». За тях бях и възнамерен да говоря. Но защото не получавам редовно вестник и на този час нямам пред очи тези листове, в които са поместени туй писмо и тази статия, наспоред колкото помня, ограничавам са да кажа на коприщенския «по-добър учител», че съжалявам коприщенските младежи; ако техния просветител е този, който е писал туй писмо, ще го съветуваме, защото си има лесницата, да не «дръзне» да стои в топлите соби.

А на списателя на статията за «Българското рвение» казвам, че ако той е писал тази статия, както самси изповядва, в една пустиня, не трябало да забрави, че читателите не са и те пустинници; трябало да премисли, че не пише за нечувствените букаци в пустинята, които не могат и не тряба да разбират за какво са говори. И за право какви са тези могили-думи, грамади-текстове и купове-купища невнятни фрази? Защо е такъва надут слог и толкози претоварени мисли? Списателя, види са, да е забравил, че «высший слог есть старший сын варварства».[1]

Г-на Горский е, ако са не лъжем, списателя на тази статия, който о т с к р о м н о с т белким не са подписва.

[1] Високият стил е по-големият син на варварството (рус.).

Напразно, аз го познавам по гласа и грях щеше да е на душата ми, ако му не кажех, че в похвалите си той много далеч заишел. Граматическите и логическите погрешки на статията му, наместо да похвалят негово преосвещенство при сичката му невинност, подвергават го едно под категорията на ласкателя, друго на смутителя:

Клетва и провала
на такваз похвала.

Нека читателите прочетат с внимание статията «Б ъ л г а р с к о р в е н и е към български архиереи (написано в една пустиня)», «Ц[аригра̀дски] в[естник]» № 413, и ще се уверят на думите ми.

Ако да не знаех аз Негово Боголюбие лично, ако неговите несвидни благоедяния да не са огрявали и мене, простил бих списателю на статията неговите от неведения погрешки, що са отнасят противу характера на Н[егово] преосвещенство; щях да са ограничa тъкмо за погрешките в отношението на язика.

Като щях да преговарям на ума си българската пословица «справила му Мара веждите, че му избола очите» или другата «похвали го да му извадиш очите», но почета на Н[егово] б[лаженство] е мил на сърцето ми и ѐ и за мене драгоценен, както и за секий един българин; ето защо не премълчавам аз да не кажа г-ну Горскому в очи — когато ще говори за такива работи, да не дава толкози криле на перото си; да не отпуща толкоз юздите на въображението си; да си не затопява писалката в мастилото на педантските глупости; да са съветува с правия разум и със здравия разсъдък; да разгръща почесто граматиката и да преговаря правилата ѝ, ако иска благороднята негова цел да са оцени и почетният негов подвиг да има тежест.

Добрините на Н[егово] п[реосвещенство] са на цял свят познати и който иска да ги забъщи и да опорочи неговите светителски постъпки, не печели нищо друго, освен що показва гнусния си характер. И чудно ли, ако са намерват и таквизи? Таквизи изверги е имало и има на сяко място и во сяко време. Но пита са може ли и тряба ли делата и поведението на неколцина ослепени интересанти да са припишат на цял народ? Тази глупост е сторил г-н Горски, като надписва статията си «Б ъ л г а р с к о р в е н и е към български архиереи». Как? Да са станали сички българи да клеветят свето-врачанскаго? Неправдувате, г-не Горский, че сте му пък и времето случили да възтръбите една таквази глупост. Един добър владика, грък или българин, той си е винаги добър, но за един владика не са безчести един цял народ. Б ъ л г а р с к о р в е н и е? Не, г-не, по-добре кажи плевненско рвение или генч-агово движение, а не б ъ л г а р с к о, защото освен плевненците, и то няколко от тях, които са [се] заблудили, сички други българи оценяват Н. п[реосвещенство]. Де да са честити и другите епархии български [с] таквизи архиереи, които с таквизи трудове и подвиги да бранят стадото си и с таквизи жертви да радят за просвещението му!!!

Преди да сключим пригледването си на тази статия, не пропущаме да напомним на Негово боголюбие, че не тряба да забравя и той как са обхождаше Мойсей и дотолко търпеше на с у р о в и т е (и недопечените белким според фразата на г-на Горскаго) евреи, когато те толкози роптаеха на него и му досаждаха. Аз имах случая да видя в Търново неговото благородно и истинно-пастирско поведение наспроти гонителите му; ако Н. п[реосвещенство] последува този пример, не ще са забави да приведе в път стадото си и туй ще влепи още един диамант на венеца от славата му, който ще му са изплете от благодарното потомство.

Най-подир, като оставяме за други път да говорим за други писма и статии на вестника, рекохме мимоходом да поменем и за подлистника. Г-н И. Дайнелов, вероятно движим от чувства родолюбиви, занимава са с преводи на български, и то повидимому за собствено обучение. Г-н Дайнелов е достоен за похвала, като употребява толкози добре свободното си от търговски занятия време, но можем ли да кажем същото и за редактора на вестника, като поместя тези преводи, без да ги пригледа и да направи забележвания в полза на преводителя и за достойнство на вестника си? В последния лист от число. . . на Вестника ние видяхме таквизи фрази и думи в превода на г-на Дайнелова, които унизяват Вестника пред очите на читателите и които, ако и да ся покажеха г-ну Дайнелову, на радо сърце щеше да ги поправи, от което щеше двойна полза да произлезе. Но види са, че има и други

ползи, които предшествуват на тази двойната и които са токо на редактора познати, затуй му оставяме той да са ползува от тях. И минуваме в «Книжиците».

България, г. I, бр. 3, 11/23. IV. 1859 г.

ГРИГОРОВАТА СВАТБА

(ИСТИНСКО СЪБИТИЕ)

Стара планина, 20 август 1862

Когато сичката комай Търновска епархия досущ забрави Григора, всечестния екзарх всея Болгарии, когато околните села или градовце, каквото Габрово, Трявна, Елена, Бебрево, Лясковец, Ряховица, са на път да дадат Григору сандалосаните папуци в ръка, Дряново, което досега не беше са делило от тях, намерваме го днес на първа ръка по грижите за Григора и въобще за сичките гърци владици. Ви знаете вече как хаджи Пенчо със сичките дряновски попове ходи на сговор при Григора, таз неделя, пък други един дряновченин — Маню, когото изобщо наричат Маню Лудия, но за когото аз имам вече най-малко сумнение да е луд — погрижил са да ожени Григора.

Слезувам от малкия пазар към Баждарлъка; в улицата там под хановете чувам една гюрюлтия, песни, свирни, хепкания, зачудих са що е. Гледам там пред една къща, която има претенция на хан, набрал са калабалък, цигуларите свирят и пеят и няколко души са уловили играят бамбашка едно хоро, други хепкат и викат. Аз си вървя на пътя и ето поменатия Маню изпречи са напредя ми с една графа вино.

— Пий — каже.

— Че защо — рекох аз.

— Защото пий, че не питай —каза той.

— Че не ми са пие — рекох пък аз.

— Как не щъ ти са пие? — и в същото време извика на цигуларите: — Свирете бе, хъ на Окрон сегад е, туй шега не е, владишка сватба е; свирете де, пейте де, играйте де, хъ пийте де — измърмори бързо-бързо и влости графата в ръцете ми.

Ако да я не поемех, щеше да падне да ся счупи, взех я.

— У-де-бре-е-е — извика той пак, колкото можеше, — шен-олун, кумове, сватове, шен-олун, сички българи и българки и млади българчета, родени и неродени, кръстени и недокръстени, шен-олун, владиката са жени.

Останах смаян каква е тази комедия.

— Пий — извика пак той, — пий, владиката са жени!

— Кой владика? — попитах аз.

— Владиката бе, нашия бе, не нашия, ами гръцкия, търновския, този де, дето търновчените го сгодиха. Хаджи Пенчо, нашия върколак, със сичките дряновски попове му прави сговора, а аз сега ша го женя.

— Че как шъ го жениш тъй самси? — рекох му.

— Не съм самси бе, пий де, не съм самси, пий. В Цариград толкоз прислабители му отсякоха зестрата, нагласиха му два ката, и три ката, и пет ката прикя; Хаджи Николи, моя господар, нашя господар, вашя господар, търновския прислабител, ша му стане кум; от Габрово онуй, даскалчето, Бурмалията даскалче де, кажи го как го казват, то ша му й девера, аз съм заложник. Хъ, пий сега де! Ша го оженим, ша го оженим, тряба да го оженим — викаше той, че са завърташе като на една пета и са друсаше и попокляквъше, като тананикаше на хоро според свирнята и повтаряше: — Ша го женим, ша го женим, тряба да го женим.

— Ами че де е той сега, като ша го жениш и го жениш? — попитах го.

— Ей го хи, там долу, горе, вън, вътре, де са мъдри като пуяк, като млад зет. Ама пий! Свирете бе, у-де-бре-е, шен-олун. Пий де, че има други жедни хора.

— Ша пия — рекох, — ама кажи ми защо жениш владиката, че не ожениш някой по-млад от хората му; да си оженил Хрисанта, оногоз, дето са е толкоз разгонил, я Мелетия или Граматикоту.

— Цъ, не, не, те сами са женят; владиката, владиката — мърмореше бързо-бързо, — него ша оженя; пий

де. — И запя пак: — Ша го женим, ша го женим, тряба да го женим.

— Че защо тряба да го женим? — рекох пак аз и търсех да са отстраня и да си ида на пътя.

— Тук! — извика той и ме улови за ръка, — доде не пиеш, не бива. — И зé да ме принуждава.

— Почакай — рекох, — ща пия, но кажи ми защо жениш владиката?

— Да са въдят владичета — каже, — че ша трябат пак, шест милиона грошове кой ша ги яде?

И с тези думи: «Ти не пиеш» — дръпна графата от ръцете ми.

— Наздраве, дружина — извика, — владиката женим, алилуя. — И накачури графата да пие.

Между това аз ми прилегна да са отдалеча от навалицата на сватбата, като си улових пътя и си отидох на работата.

Как са изкара тази Григорова сватба не зная. Това зная само, че ми направи голямо впечатление. Кой даде този свяс на тогоз лудетина да жени Григория? Кой тури в лудешките му уста тези дълбоки проникнати думи: «Владичета трябат, шест милиона грошове кой ша ги яде?» Нещо, за което ни най-умните от представителите в Цариград не са премислили; нещо, което възражда несметни йоще питания между умните. Шест милиона грошове кой ша ги даде? (Българският народ.) — Кому ша ги даде? (На гърците, заклетите неприятели на българския народ.) — Защо ша ги даде? — (За да имат средства да му правят йоще по-големи злини.) Странно наистина, когато един дряновченин, който са брои със сичкия си ум да е, прави таквиз глупави работи за соблазън на сичката епархия, то в същото време други един дряновченин, когото сичките за луд считат, дава свяст почти на сичките българи. «Шест милиона грошове кой ша ги яде?»

България, г. IV, бр. 20, 27. VIII. 1862 г.

КРЪЩЕНИЕТО НА ЕДНО ДЕТЕ ОТ ГРИГОРОВАТА КОМПАНИЯ

(ИСТИНСКО СЪБИТИЕ)

Стара планина, 15 октомврия

Преднята неделя отаждам на Великоолу на хана в Търново да са видя с някои приятели, за които разбрах, че дошле от Русчук и там кондисали. В малкото кавененце на този хан гледам събрало са калабалък и една голяма ръчна музика свиреше. Влязох и аз да видя какво е туй необикновено събрание и ненадейно намерих са на една сцена, подобна на онази (за която ви бях писал) по Григоровата сватба, ама не толкоз шумна. Повечето от събраните бяха просто сеирджии и като нямаше де да седнат, стърчаха прави. Известният вече на читателите Маню Дряновченина седеше начело в кавенето и държеше в ръка графа с вино. Като ма видя, скочи от мястото си. — Ела сам! — каза. — Ела сам! Преди побягна, ама сега не та пущам. — Препречи са на вратата и подаде ми графата с виното.

— Свири, бе! — извика на музикантина и като са обърна пак към мене:

— Ама сега ша пиеш — каза.

— Каква й пък тази веселба от тебе? — попитах аз.

— Пий, че подир питай.

Престорих са, че щъ пия, но като насочих графата към устата си, пак го попитах за кое здраве щъ пия.

— За здравето на моя кръщелник Григорча, каже, аз съм кръстник, бе, кръстник съм — повтори, — отзарана кръщавах. Виж колко съм честит челяк азе. Два месеца как венчавах, даде господ и да кръщавам, ама пий.

Нямаше какво да сторя, таман пък бях и позасолил, дигнах да пия и благослових:

— Наздраве, кръстниче, да ти е честито кръщелниче. Господ да го поживи и да го благослови да стане. . .

— Какъв да стане? Какъв да стане? — пресече ми реч бързо-бързо.

— Да стане — е. . . (рекох аз, като се позамислих) да стане хаджия и чорбаджия.

— Не щъ го такъв изедник — отговори той. — Нашия хаджи върколак от Дряново нали й хаджия, кански пищят хората от него, съблича сиромасите, та им запусти къщята, пък прави по две черкви на един манастир, по горите, там, дето и дяволите не ходят.

— Е, да стане голям търговец — рекох аз, — джелепин да стане като тебе.

— Да полудей по-скоро ли? И търговец го не щъ аз него.

— Ами какъв дявол го ищеш, хайдутин ли да стане?

— Хъх, сега сполучи, хайдутин да стане, ама пладнешки, такъв, каквито са тези беломорците, дето са дошли тъдез да пленят орталъка. Аз затуй го кръстих него Григорчо, пък ти го благослови да стане владика-хайдутин, хем на Митилин да стане владика. Един Григорчо от Митилин дошел в Търново, пък други Григорчо от Търново да иде в Митилин, да видят тези беломорци добре ли ша им; хем да знай гръцки колкото тогоз български, да им чете български и таквоз сказание да им сказва, каквото този на нас.

— Ех, наздраве — рекох аз, — господ да го благослови да стане, какъвто ти го искаш, владика да стане, патрика да стане — и пих.

— Владика да стане, патрика да стане, български хайдутин ча стане, гърци да съблича. . .

— Че владиците и патриците хайдути ли ги правиш ти? — попита го един от предстоящите сеирджии.

— Хайдути са, амчи какви са, пладнешки хайдути, делибашии, по-лошави и от кърджалиите, и от дахлиите. Като са връщах със соватя през селата на полето, през дене си, чудо и помен слушах да приказват и да са оплакват горките селяни от Григоровите яздоколници; на хората и семето искали да земат. Че не са хайдути?

— Не думай тъй — рече му пак той, — те ни са нам пастири духовни.

— Пасло ги да ги пасат тях, мъртви и студени, не са пастири те, ами са хайдути. Не казва ли и вангелито, че който иде през прелеза, не е овчар, ами хайдутин? Ха? Тъй ли казва? Ви четете книгите, ви знаете, аз от таквиз като вас божественици съм чувал, аз не знам книга, аз съм луд челяк, ама да позная кой хайдутин, до толкоз ум ми й дал господ; те са хайдути, работите им показват какви са.

Туй като казваше нашия приятел, виждаше са млого по-умен, отколкото го хората наричат, а че и сам той са казува луд. На навчас той извика: «Вино, бе, ханджи, вино дай, налей, туй кум тука, кръстник съм аз, не съм лукова глава! Свири, бе» — повика пък на музикантина и зафана пак да са заплесва в приказките си и да лудува. Аз станах да си тръгна, но той скочи, улови ма и «Седни, каже, ша ли пиеш йоще едно вино?»

— Недей ма, не ми са пие.

— Ама ша пиеш, че ша ти кажа и друго едно нещо.

— Да пия — рекох и седнах. Тогази той бръкна в джоб, извади едно джозданче, пълно с писма сякакви и пусули с хесапи, прибърна ги насам-натам и извади от помежду им едно равашче, с червен конец боднато, и са изви тъй, че ми посочи, като да не видят други.

— Мож ли прочѐ туй писмо?

Писмото беше с гръцки нефелити слова писано, а думите български, ама разкривено писани.

— Дай да видя — рекох.

— Шъ ли пиеш едно вино — извика той, като са обърна откъм мене и са изсмя лудешки, — едно вино, едно вино!

— Ако ми дадеш тази пусулка, ша пия.

— Нà ти я. — И аз я зех. — Видиш — продължаваше той, — аз не съм скъп на пусулките като Григора. Той по-оназ година за една такваз пусулка зе от един лясковченин три лири и хаджи Димо едни калеври, че отърваха на едного сиромаха жената и я продадоха другиму.

— Пък сѐ ги знай, бе — подума един от предстоящите, — де какво станало, то сѐ му влязло в ухото.

— Влязло, зер — отговори той, като опули очи на него, — в ухото не, ами в мозъка ми чак е влязло. Който й челяк да има очи и уши, не може да не види и да не чуй какво правят тези гърци — вълци-владици. И който й халис българин, да има чисто сърце българско, никога не би търпял тези работи, които те вършат, та са поругават и подиграват с вярата ни и с народството ни. Ами ви, търновчените, не сте хора ки, ви сте идоли, очи имате и не видите, уши имате и не чувате, уста имате и не думате. Ви не сте българи ки, ви сте гръцки кукли без мозък. Вас сърцето не боли за братята ви, ви си душата давате за Григора, че братята ви, ако щът на огън изгоря. Григор вас не ва закача я, че другите теглили, що ва е грижа.

Тъй като беше умъдрен нашият лудньо и приказваше

приказки бая смислени, прискясват го пак какини му Влайкини, скочи отведнъж и зафана да играй и да пей:

Идоли са, идоли,
търновските българи,
очи имат, не видят,
уши... уши... уши...
Кръщелниче Григорчо,
да е живо и здраво...
Браво гърци и браво...

и други таквиз назад-напред думи без ред и без смисъл.

Между това във вратата влезе един казанджия и той, като го съзря:

— Донесе ли го? — каза.

— Донесох го. — Излязоха и двамата из вратата. Пред вратата двама казанджийски калфи бяха сложили един казан. Проводиха за кантарджия да го теглят. И аз са възползувах от отсъствието на лудоумния, та излязох горе да са видя с приятелите. Тука намерих и други йоще някои приятели нашенци и сварих ги на таз приказка за кръщението. Един от тях разказуваше сериозно, че в събота сутринта на ранина Маню, като отождал някъде си нагоре към черквата «Св. Николай», под една стряха намерил едно пеленаче дете подфърлено, зел го, та го занесъл в черкова и го предал там на черковната бабичка, оставил ѝ един минц и рекъл:

— Туй дете не е кръстено, да го кръстите утре Григорчо, на дяда му владика, защото е негова вуднина.

Тези, които слушаха, кое вяруваха, кое не, тогаз аз разгънах равашчето, дето ми го беше дал Маню, и прочетохме следующето: «*Туй дети й никрастено, който гу намери, да гу красти и който гу утгледа, куту порасте, да му казат, ци той й митруполцку цедо.*» Накрая на тези думи имаше едно главно Е.

Дълги и широки бяха приказките ни върху туй нещо отгоре. Най-подир един от нас предложи да излезем навън да са поразходим. Като слязохме на двора, намерихме Маня, че даваше на казанджията парите за казана и му намираше махана, че не е какъвто го той искал, ами помалък станал. Един от дружината го попита:

— Г-н Маню, защо ти й тоз казан?

— Шъ претопя, каже, търновските чорбаджии, данс станат хора, да не са веке мекерета на Григора.

Излязохме из вратата още повече зачудени със замисловатият ответ на този чуден лудетина. Приятелите са отбиха на Момчеолу на кавенето, а пък аз, любопитен да науча аслията на туй нещо, отидох право на черквата «Св. Николай», питах бабичката и тя ми доказа същото, което бях чул, поисках да видя детето и като го донесоха, не знам нещо втълпение на ума ли беше или току си бе цяла истина, детето в очите доганя досущ на кир Мелетия, а пък в носа алма верме[1] дядова владиков нос.

Които не вярват, за туй нещо могат да сторят тъй, както мене — да изпитат, да идат да видят и ще са уверят. Ако ли има някои да са сърдят, молим ги да са не сърдят на нас, защото ний не можем инак да сторим, освен да записваме сяко едно нещо, което става. Ама било то срамотно, да са срамуват тези, които вършат таквиз срамотни работи. И нам ни е мъчно, че според занаята си ний сме злочести, като нема нито от владиците, нито от смислените българи нищо утешително, за да известиме; до таквизи години сме стигнали, щото останало сал лудите да смислят вярата си и народството си!!!

България, г. IV, бр. 29, 29. X. 1862 г.

[1] Напълно (тур.).

НОВА МОДА КАЛЕНДАРИ
1857—1874

НОВА МОДА КАЛЕНДАР ЗА 1857

ПАСХАЛИЯ

Таз година ще бъде:
Кръг слънчов като търкало обл.
Кръг месецов, кога е пълен околчаст, като обръч, а кога е щърб, като сърп.
Месоядие — от пет гроша оката.
Пост, кога нема гозба, а кога пари нема, велики пости.
Неделно слово — Брътвя, луча,
на ум уча.

ПРОКОБЕНИЕ ЗА 1857 ГОДИНА

Таз година ще владей планетата П а р и ч а н, затуй и който има пари, ще може да си купи и да има каквото поиска; току ум, разум и добра воля с пари са не купува. Сиромасите таз година щъ я минат бедно и злочесто, ама тези сиромаси, които поимват парици, не ще угадят как щъ я преминат, тежко и горко на вариклечковците — колкото грошовци имат, толкоз дяволи щъ ги мъчат из ден-ден да не би да похарчат една парица от тях; щъ трупат пари и щъ лежат над тях да ги мътят като квачка, щъ гледат и щъ питимисват и не щъ смеят нищичко да си купят.

Тази година ще бъде гладия за оногоз, който нема да си купи, той ще често да бълнува топли симити и лесно ще удуша хубавите гозби, и ще бъде йоще тази година берекетлия за оногоз, който има пълна кесия.

Таз година, който стане по-рано, по-рано и ще са обуй, по-рано и ще пропей. Който осъмнува на хана, ще замръкнува на пътя.

Таз година, който е посеял, ще жъне, който е посадил, ще бере. Който прави големи масрафи, без да си схесапя прихода, той ще пропадне, а който прикътва и спестява, той ще големи доходи да си докара.

Таз година, който залавя млого работи, малко ще свършува, и който най-млого бърза, най-подир ще остава.

Таз година тряба да са плевят нивите с време; да са кърпи съдраното, доде е малко; което може да са свършва днес, да са не оставя за утре; секи да си върши работата самичък и да са не обляга на другиго. Който са надее на добро от людски ръце, той пасе ветровете.

Таз година тряба най-млого да са пазим от тези хора, които сичкото правят с дума; които друго думат, а друго правят; които приказват за таквиз работи или са намесват на таквизи маслахати, от които не проумяват; и от тези йоще, които ищат на сичко да са първи и са имат твърде хитри, че не слушат да ги понаучиш нещо.

Секи нека са моли богу таз година да го опази: 1) на старост да са не подмлади; 2) с рогат да са не боде; 3) с богат да са не кара; 4) с келяв да са не бори; 5) да не сполети ортак, който знай гологлав да си вижда хесапа; 6) да го не връхлети жена устатница, острозъба и дългонехтеста.

Таз година ще има млого касапи с памук да колят и млого бербери да бръснат на въз косми.

Таз година ще има млого болести, ала най-млого ще да върлува тежката болест на сиромашлъка — огницата за пари, — а най-люта ще е безпаричната треска, за която мъчно ще са намерва цяр; по някои места ще зле да воюва и повлечището на модата.

Колкото за времето, то ще бъде непостоянно — сутро смях, вечер плач, по-млого ще бъдат тъги, желби, плачове, грижи, теглила и неволи, а радост като капка в море.

Зимата ще бъде две тюрлии: за оногоз къщника, който цяло лято е осъмновал и замръкновал на работата си и си приготвя зимнина, за него зимата ще бъде слаба и налеко ще я мине, а за онези хългъзи и поседейковци, които цяло лято са пладнували под сенките и не си приготвяли зимовище, за тях зимата ще бъде люта, тежка и дълга.

Пролетта ще бъде весела за онези, които немат да дават, птичките щъ пеят, косовете щъ църкат, славеите щъ чуруликат, борчлиите щъ плачат, сиромасите щъ въздишат, болните щъ пъшкат: освен туй сичко друго ще са раззеленява, развива, ще напъпва и ще цъфти, току българската книжнина ще си стои усърнала и повянала.

Лятото не ще бъде студено като зимата, сняг може да нема, ала ще силен град да падне и ще очука най-млого даскалите и списателите български. За другите не ще бъде толкоз вредителен.

Есента ще бъде, каквото и през сичките минали години: пак ще има ясни и облачни дение, слънце и дъжд, тихо и ветровито, а най-млого ща мъгла и тъма да има над сичките училища по България.

Помрачения

Таз година има да станат много помрачения в кесните на тези мъжйе, които носят ума на жените си и ги погновяват на секи свет ден.

ЗАБЕЛЕЖВАНИЯ ВЕРНИ

— Кога видиш някоя жена, като върви, че са повива и са върти като калайджия, да знаш, че има в главата си брумбалчета.

— Кога видиш някой мъж, че оставя жената си на волята й и са отпуснал да го води за носа, където тя ще, да знаш, че му е изветрял мозъкът.

— Кога видиш някоя жена работна и спестовна, пък ходи с вета язма с кърпен фистан и със съдрани пантофи, да знаш, че мъж ѝ са кара с нея да му не меси хляба с вода.

— Кога видиш някоя мома, че са млого труфи и пременува, да знаш, че е закъсняла да са ожени.

— Кога видиш някой ерген, че ходи сѐ пременен и са конущисва със сватите, да знаш, че има да плаща на Михаля, нема сирмия и го блазни за зестра.

— Кога видиш някого, че окайва сиромасите и аджадисва царската рая, да знаш, че му се ревне да стане чорбаджия и точи зъби за прасета.

— Кога ти са подмазва някой и хъка на приказките

ти, да си знаеш, че има на ума си да ти ище пари назаем.
— Ако ищеш да са не разваля времето, да не гърми, да са не святка и да не става кишовно, вричай са, че ще изпълваш на жената си сичките модомански прищевки.

ЯНУАР

Има 31 ден. Този месец владей зодията В о д о л е й, искрен приятел на кръчмарите и заклет изедник на пияниците.

В[т о р н и к] 1. Гърчоля по градищата! По градовете българските рожби си изпокривяват устата да джумолят: «Сурвакизо, сурвакизо ке ту хрону. . .»[1] Гледай радост на майките, че децата им са погърчили! «Пашкулизо налесизо, синко» — учи една гъркоманка детето си, и баща му, омазан грък, ухлебнал са до уши, като слуша дълбоките си женини гърцизми.

С[р я д а] 2. Много празни кесии от вчерашните за вятър харчове! Че защо са били псемати, шекерлемета, китки и други таквизи хабипара дреболии?

Ч[е т в ъ р т ъ к] 3. Гърчолей са, гърчолей, доде ти гърбът оголей.

П[е т ъ к] 4. Онзиденшната наша гъркиня плаче, ще бъде я сурвакал мъж ѝ, защо земала на вяра захар и масло и назаем яйца за псемати.

С[ъ б о т а] 5. Поповете днес ръсят, и кръчмарите ръсят бъчовите с менци.

Н[е д е л я] 6. Много български списатели, като не можаха да разпродадат издадените си книги, чакат, дано днес или нощес да са отвори небето, да си измолят от бога покупници.

П[о н е д е л н и к] 7. Няколко арнаутски списатели са събрали и наддумали са да съставят на българите граматика — Зоти, море, зоти, бугарско грамоти. — Уще ке следуе.

В[т о р н и к] 8. Бабин ден. Млого дъртели са сгладили за. . . за. . . за ергени. Ваджиите окапали, подбъзнало ги женянне.

С[р я д а] 9. Погърчи са, сиреч поевропейчи са и наша Кера, стана к о к о ш а, прекръстиха я Кераца! Я гледай! Кордисва са като пате в каца. Хвърли забуня и тя, и тя сега си направи къцофейка. Скрои си болка. На мъжа ѝ дали не са е скроило цирка?

Ч[е т в ъ р т ъ к] 10. На една жена припада, защото не рачил мъж ѝ да ѝ направи от модата фистан.

П[е т ъ к] 11. Горкий! Мъж ѝ тича по хикимите да пита за цяр.

С[ъ б о т а] 12. Един патосен приятел го съветува да ѝ нажули носа с червен пипер и ако ѝ не отмине, да ѝ даде пет-шест драма райско дърво и ще ѝ отмине.

Н[е д е л я] 13. О, мода, мода — радост на жените, драгост на момите, вртел на мъжйето!

П[о н е д е л н и к] 14. Оле, мода, оле! На момите мамарец, на булките въгарец, на мъжйето папарец, на кесиите молец, на парите чума.

В[т о р н и к] 15. Харизали на търновчаните едно българско училище и те си направят едно гръчко школйо без пари.

С[р я д а] 16. Чува са, че сичките настоятели и игумени на монастирите по България сдумали са да откъсват от оскъдните монастирски приходи сяка година по малко, за да поддържат едно духовно училище, в което да са возпитават бъдъщите свещеници и калугери. Подай господи!

Ч[е т в ъ р т ъ к] 17. Зарече са отче П. да не спи нощя като бебер; немало какво да прави, полегнал малко по пладне, по итсия са пробужда, заспи си вечер по двата, че става рано по пладне.

П[е т ъ к] 18. Остави си брадата Лечо берберът, кани са да става доктор и подокторява си първо брадата.

С[ъ б о т а] 19. Наш Лечо стана доктор; съвършен академис от академията на Пенка берберя. Течете, болни българи, Брадне лекува от сяко здраве за сяка болест.

Н[е д е л я] 20. У дяда Дима сякакви церове има: за сърце, за глава, че най-много за вятър. Сяка болест познава, разни билки продава — полъжичие, измамичие и смъртоподавичие.

П[о н е д е л н и к] 21. Днес българското висше и просто духовенство свиква и кани богати и сиромаси да подпомогнат на българската книжнина. Сподоби господи!

[1] Сурва, сурва година, догодина (гр.).

В[т о р н и к] 22. Расѝпаша ся овци моя, елмà не имѐяху пàстиря. . . на лицѝ всея землѝ расѝпаша ся овци моя, и не бе взискàюща, ни обращàюща. . .

С[р я д а] 23. Призовават са българските учени да спишат и да преведат пристойните за преподаване учебни книги.

Ч[е т в ъ р т ъ к] 24. Известява са на българските учени, че има на български по-главната част на учебните книги, каквото к а л е н д а р ч е т а, Бертолдовци, Веселушки и д р у г и таквизи пепелчуци и лайнушки.

П[е т ъ к] 25. Нека знаят още, че и други потребни книги излязоха на бял български свят, таквизи са: Митарствата, Питията, Стратин ходжа и др.

С[ъ б о т а] 26. Цървули нема, гайда ище.

Н[е д е л я] 27. Българската книжнина са преобразила на костена жаба и тича през една орница.

П[о н е д е л н и к] 28. «Цареградски вестник» заспал и нема кой да го събуди.

В[т о р н и к] 29. Издателят на едно списание сънувал, че са написали 2000 спомощници предплатници за книгата му.

С[р я д а] 30. Гладна кокошка просо сънува.

Ч[е т в ъ р т ъ к] 31. Проженило се младото търговче и ище зестра, сиреч продава са за 20 000 гр. Не е малко сума, с тези пари чиляк хепийдже магарета купува.

В р е м е

Сняг без пари може да вали и студено на вяра може да стане, ама за дърва пешим пари трябат.

МАЛЪК СЕЧКО

Има 28 дена. Този месец владей зодията Р и б а, затуй през този месец млого сомове ядат потребните риби.

П. 1. Т е л е г р а ф и ч е с к о и з в е с т и е

Българите успяват,
школите опустяват,
народът са просвещава,
вестникът престава.

С. 2. Награждава са един български писател за едно полезно списание: от Михалци една метла, от Габрово едно блюдо, от Елена едно шиле, а от Трявна едно пюскюлче, да го носи на чело, кога върви през село.

Н. 3. Един стар търговец учи едного младаго на търговия: Не кради. . . не домервай, не дотегляй, поизлъгвай. . . инкар не струвай. . . позабъшавай, . . . поотбивай, недоплащай; не са кълни на кадийница. . . вери са и са заклевай час по час пред мюцерията за купилото на стоката.

П. 4. Едното е грях, а другото го кажат гюнах, ала и двете са нашанска търговщина.

В. 5. Свикват са спомощници, за да съставят Българска матка. — Да е печена патка, да видиш надхватка.

С. 6. Моля ти са, чорбаджи Никола, аман, братко, пусни ми вола.

— Абе! Как щъ го пусна,
махай са да та не люсна. —
Извряка ере на двора. . .

— Недей, сега има хора. . . ела отвечер,. . . ами добро ли е ерето.

Ч. 7. На дренский чорбаджий занасят едно прасе, пък той ище и на прасето майка му, ако ли не, ще надпише на оногози сиромаха вергията.

П. 8. Сѐ аз к вàм, глагòлет Госпòд, и разсужду междỳ овчàтем силним и немощним. Ельмà же ребрѝ своѝми пореете, и рòги вàшими бодѐте, и всѐ немощнòе изреете, дòнедже ижденѐте, я вòн, и разсеясте овци моя̀ всемỳ мимоходу[1] (Йез. 34).

С. 9. Няколко раждиви баби събрали стотня кокони и ги европейчат; остава сега сал да ги калят в тинтура-асафет и тогази ще станат цели европейки.

[1] Ето аз ви говоря, казва Господ, и ще съдя сам между овца тлъста и овца мършава. Понеже с хълбок и с рамо блъскате и с рогата си бодете всички слаби, докато ги изтласкате навън, затуй разгонихте моите овци по всички посоки (ч. сл.).

Н. 10. Гъста мъгла пада над българските училища. Студ и мраз. Замръзна българската книжнина. — Горката!

П. 11. Еще голям студ и мраз и «Цариградский вестник» замръзна. — Тежко му!!!

В. 12. Имотните българи са наговорили да содействуват по нещо в народното образование, берат пари да съставят каса, от дохода на която да са печатат учебни книги и да са дават по-евтинко, за да може секи сиромах да купи за чедото си. — Дай боже, ако не днес, то утре.

С. 13. Пишат от Раковец, че в трънака около К. Ц. млого лисици са навъдили.

Ч. 14. Телеграфическо известие от Т. в С. Нашият Г. О. от мед по-сладък.

П. 15. Телеграфическо известие от С. в Т. Кога ти са най-кротка види лисицата, тогаз най си варди кокошките.

С. 16. Людйе мои, блажàщии вас льстят ви и с тезѝ ног ваших возмущàют (Ис. гл. 3).

Н. 17. Първа пос[ловица]. Каят са и са заричат: един поп да са не напива; един калугер да са не наспива; един чорбаджия рушат да не зема; един търговетина да не лъже; една жена да са не кара с мъжа си; една мома да са не скопосва. — Блазе му, кой са отърпи до Тодоровден.

П. 18. Няколко даскалетини търсят, ако има, поевтинко да си купят няколко сведения от славенски език; колкото за българските си отърсили и имат пълен джоб с падежи, пълна торба със склонения, а членове с отварник.

В. 19. Високопросвещенний Горский проважда да ище назаем от дълбокоученаго Долчинский няколко тълкования от славенски на български, че му дотрябали.

С. 20. Превод Горскиго. «Не лет ли ми ест» — не съм ли дошел на возраст. — Бре гиди превод, бре гиди чудо! Сиво момче, бял калпак, стръмно усое, ду-ду-ду!

Ч. 21. Няколко синигери са побългарили, за да не умрат от гладе.

П. 22. Кожухарията ще спадне, защото млого лисичи кожи има да излезат на пазар.

С. 23. Сдумали са гъркините (гражданките) да запретят да са не продава на селенките белило и помада, че уж от туй техний им ихтибар пада.

Н. 24. Слънцето селенките гори, белилото гражданките мори.

П. 25. Българските списатели са нагласяват да напуснат членовете -ат, -от, -тъ, -та, -то, -ти, -тѣ -те. Едни, каже, защото миришат, а други, защото не знаят как да ги пишат.

В. 26. Манда-пощасъ донесе известие, че в Свищов ще са издава нова българска газета. — Докога, куме, до кой ден!!!

С. 27. По телеграфа през дервена стигна депеша, че търновското гръцко училище са продава на мезат.

Ч. 28. Казват, че на всемирните изложения в Лондра и Париж носели да представят от кое място, какъв мурафет излязва; ище и ний да проводим да видят нашия мурафет.

Време

Изпърво сняг и мраз, а подир студ и лед. Които са си свършили дървата, надеят са за пролет.

МАРТА

Има 31 ден. Зодията на този месец е О в е н и затуй на млого млади овенчета изникват рога по туй време.

П. 1. Баба Марта кажат. . . вържат на децата по ръцете и шийките червени кончици; закачат отвън къщи червени парцали и туй сичко става, за да зарадват баба Марта.

С. 2. Казват, че баба Марта са разсърдила на българите, защо си играят у таквизи боклуци, и ако че ищат на здраво да я зарадват, защо са не усетят да красят децата си с добри книжици, а пък къщата си с пастра?

Н. 3. Пощата на щърковите пристигна. Писмата, които от нея зехме, известяват, че българите в Америка съставили общества, съградили училища; по градищата и по селата отворили обществени читалища и от сѐ сила са запънали да са просвещават.

П. 4. От същата поща са научаваме, че българите, които са в Океания и Полинезия, жертвуват големи суми от имота си за образованието на еднородците си в забравената част на света.

В. 5. Додоха си и лещовичките, колко да е, сѐ подружки намерват. О! Ластовки, банковата! Ний сега са по-попросветихме, от оназ година до нине колко школи запустихме!

С. 6. Габровското училище наближи да са изкара, темеля му покриха и два моста млого хубави са направиха, за да са връщат учениците от училището, а за моста, по когото щъ отхождат, сега щъ леят камъни, щъ сеят желязо и чак кога са родят бол пари, тогази щъ го правят.

Ч. 7. За мостове пари има, за училището нема, ама зер мостовете трябат, че там щъ са сяда лете да са плюска ракия.

П. 8. Пияниците си турят работата наред. Сахатят девет, юзовете десет.

С. 9. Смъркалчице либе ле, да ма помниш, да ма имаш, да са либим, да са тачим, и без рупче да останем, пак до гроба да са либим.

Н. 10. Кому люте, кому молвà, кому судѝ, кому тугà и понòс, кому сокрушение во тщѐ, кому сини очи, не пребывающим ли в винѐ, и назирающим где когдà пѝрове бивают[1] (Солом.).

П. 11. Един реховчанин писал до Свищов едно писмо с гръцки слова български думи да му проводят щораци (канелки за бъчови), ала защото нема в гръцките слова ш и щ, писал ги сторaци и те му проводили сто раци обиварени.

В. 12. Един приятел го съветува да ги държи, че да ги проводи на даскала си по Великден.

С. 13. Един задлъжнял ковач си вижда хесапа със селския чорбаджия. Чорбаджията му зема и чуковете и меховете за борч и пак остава да зема.

Ч. 14. Чорбаджията пита ковача знае ли «Отче наш» да предстои да го опопи, че да му са изплаща полека-лека.

П. 15. Допитва са чорбаджията става ли за поп, който знае «Святий боже», «Отче наш» и «Буквара» от кора до кора.

С. 16. Отговарят му са: пий, хайде, хайде. . . орман папазъ оладжак деил ми? Бака кефини, Стамо чорбаджи, бинлик гелсин, папас хазър.[2]

[1] Кому жестокост, кому грижа, кому наказание, кому тъга и позор, кому съкрушение, а кому сини очи — на непричастните във вината и наблюдаващите къде и кога биват пирове (ч. сл.).

[2] Нали ще станеш орман папазъ (селски поп)? Гледай си кефа, Стамо чорбаджи, нека да дойде дамаджаната и попът е готов (тур.).

Н. 17. Запопи са поп Колачко, с боб намерва празниците, с гърне мери тайнствата.

П. 18. Гòре вàм вождѝ слепии глаголющии: иже аще кленется цѐрковию, ничесòже ест, а иже кленѐтся злàтом церковним, дòлжен, ест. Буи и слепии, коѐ бо бòле ест: злàто илѝ цѐрков?. . . Буи и слепии, чтò бо бòле, дàр ли илѝ олтàр?. . .[1]

В. 19. Сичките игумени на монастирите по България изпращат представители в Б. . . кий монастир, дето ще става съвет и ще са състави дружество, което да нареди един ред, за да са улучши състоянието на българското свещенство. Амин!

С. 20. Негова милост през велики пости сѐ чер хайвер яде на сто гроша оката; каквото са види, по Великден ще тримири без хляб.

Ч. 21. Арнаутските списатели, които са заловиха да съставят на българите граматика, сбутват са за падежите на българския язык и скарват са добренце за членовете.

П. 22. Един вика -а, другий -о, другият -ат, най-подир пат-кют дръпват си един добър-добър дървен блъсък и напущат българската граматика.

С. 23. Горките българи пак без граматика остават.

Н. 24. В една къща една жена чете на мъжа си великия канон, защото не рачи да ѝ направи за Великден комашлиен фистан.

П. 25. Днес има обичай по България да правят сѐ добри работи, за да ги заблажи господ на добро.

В. 26. Добрите работи на българите са да ядат, да пият и да спят.

С. 27. От таквизи добри работи сме дошли на този хал, хула и присмех на сичките народи на света, че еще името си не знаем да пишем.

Ч. 28. Великден наближава. Млого калъпи са накордиçали да преливат няколко глави, крака и снаги български, за да ги европейчат.

[1] Горко вам, водачи слепи, които казвате: ако някой се закълне в храма, не е нищо; но ако някой се закълне в златото на храма, задължава се. Безумни и слепи, кое, наистина, стои по-горе: златото или храмът, който освещава златото? (ч. сл.).

П. 29. Много мъжйе са чумерят на Великдена, погледват кесиите си и са почесват в тила.

С. 30. Днес един скъперник ще са обеси, защото не можал да са отвие и дал пет гроша помощ за училището.

Н. 31. Един гъркоман от тежка жалост за пропаданието на гърчолята в Търново са поболява и умира.

Време

Ако нема слънце, не ще да е топло, ако има сняг, може и студено да е.

АПРИЛ

Има 30 дена. Зодията на този месец е Телец и затуй през този месец млого волове минуват наред.

П. 1. На Ирин-Пирин планина са отвори едно духовно училище. Радвайте са, иночески наставници, нема веки вашите млади питомци да ходят в мир за наука и да са връщат с разстроен мозък.

В. 2. Печатат са в Цареград (в патриаршеската типография) 12 различни книги, списани от днешните български калугери и на свят издавани от по-имотните попове и кметове.

С. 3. Кълне са един изпъден чорбаджий да му не дава уж господ да става еще веднъж чорбаджия. Лош занаят било, казва, и пак са подмазва, черпи раята с медника да ищат пак него изедника.

Ч. 4. Не довле ли вам яко благую пажит живете, и останок пажити вашея ногами вашими пожирaете, и устоявшуюся воду пивaсте и останок ногами вашими возмущaсте, и овци моя попрание ног ваших живяху, и возмущенную воду ногами вашими пияху [1] (Йез. 34).

П. 5. Ден достоен за вечен спомен. Роди са един списател, който ще състави на българите граматика.

С. 6. Кокона Драгуша изпочупи сичките паници и гърнета, защото мъж ѝ купил две чении (порцелани) за

[1] Не ви ли стига, че пасете добра паша и остатъка от тревата с краката си тъпчете и тиха вода пихте, а остатъка с нозете си размътихте; и моите овце пасяха отъпканата от вас трева и пиеха от размътената с вашите нозе вода (ч. сл.).

Великден, а тя като геркиня не ще веки колибарски съдове.

Н. 7. Великден! Великден! Премени! Моди! Голи глави! Тънки мантела! Пресни бради! Сини броеници! Бели панталони! — и, и, и празни кесии!!! У-хаа!

П. 8. От днес йоще зафащат великите пости за някои модисти. И кир Пенчо ще запонделничи и ще тримери сега за черния хайвяр.

В. 9. Млого са говори за словото, което един совестлив архипастир български каза в едно училище, когато ставало изпит на децата. Искрени били думите, които Негово преосвещенство изрекъл, гореща неговата жалба за народното просвещение!! Живей, единствений и ниединственій българолюбителю.

С. 10. Оле пастусѝ Израѝлеви, едà пасутся пастусѝ сàми? Не овци ли ўбо пасўт пастўси! Сѐ млекò идѝсте и вòлною одевàстеся, и тўчное закалàсте; а овѐц моѝх непасòсте[1] (Йез. 34).

Ч. 11. Един пътник европеец, като минал през Т. и видял толкоз европейки, попитал де са мъжйето на тези жени.

П. 12. Поевропейчените кокони са сърдят на мъжйето си, защо са не поевропейчат и те. . . да спуснат бради, барбети, мухи или пък да си бръснат и мустаките.

С. 13. Ако ще господ, и то ще бъде, и тогиз то я ще стане досущ габровска работа. . . Бради европейски, глави дърводелски.

Н. 14. Поевропейчените кокони наюрили мъжйето си и карат им са, защо не донесат Европа тука да я видят като какво нещо е.

П. 15. Баба Лефтерица им проповядва, че тя виждала Врона, то било, казва, таквоз като плевник, че извътре на кошерки на кошерки.

В. 16. Разшаваха са даскалите, за да ги пазарят, ама кметовете не бързат, като поусучат даскала, ще уйдиса 1000 гроша по-долу.

С. 17. Българите наобърнаха даскалите си като на Оряховица конйете. . . гледат ги и на зъби. . .

[1] Горко на Израилевите пастири, които пасоха сами себе си. Нали пастирите трябва да пасат стадото? Вие ядохте мляко и се обличахте с вълна, клахте угоени овце, а моите овце не пасохте (ч. сл.).

Ч. 18. Т. . . чаните не рачат с голяма цена учител. — Доброто вино грош горе, добрий даскал хиляда долу; ако ще бъде, така да бъде!!

П. 19. Казанлъчаните питат и разпитват де има и други такъвзи даскал да им учи децата, ама да му не доплащат.

С. 20. П. . . ните търсят един добър учител, ама евтин да е, че им не дава ръка за млого пари. Дай боже ум!

Н. 21. И В-чаните не дават млого пари за даскал — сè, каже, под сянка седи и с рахат печели. Говедарят има право да ище скъпо, защото са пече на слънце и са мокри по дъжда подир говедата.

П. 22. Казват, че в К-во говедарите йоще ще поскъпнат и ще излязат на висока цена, защото въдninата на воловете им има преднина.

В. 23. Гергевден. Три важни работи станали в България: турили си нов чорбаджия, изпъдили един даскал, опопили един поп.

С. 24. Някои училищни настойници намерват мунасип да са купуват от общата каса по няколко от най-добрите български книги и да са раздават дар на учениците, кога става изпитание. Боже, благослови ги!

Ч. 25. Троенчаните писали молебно писмо до тетевенците да им спомогнат да си съставят училищна каса.

П. 26. Тетевенците са отговарят: Спомогнете ни ви да си направим първо училище, че тогаз да ви събираме каса.

С. 27. Каквото повикало, таквози са и обадило.

Н. 28. Советуваме троенчаните да ищат помощ от екзарха или от Търново, че там училищните каси са по-бол.

П. 29. На тетевенците казваме да земат назаем едно училище от Габрово, че там от 1835 до днеç сè училища правят.

В. 30. Едно младо търговче търси да са ожени и не му гледа твърде млого каква ще е булката. Пазари са като чифутин за зестрата сал, пита има ли мираз и бърза, защото го не свърта на дюгеня, че има ката ден литии у тефтерите около него.

Време

Времето размесно — и хубаво, и лошаво наедно. Дърветата ше цъфтят, славеите ще пеят, агънцата щъ мрат, овцете щъ блеят.

МАЙ

Има 31 ден. Зодията на този месец е Б л и з н е т а. Неразделни близнета у хората са хайлазлък и сиромашлък, курдисване и борчландисване, хитрувание и глупавина.

С. 1. Жени и мъжйе отхождат да са маят. Боци, гарафи с пелинаш ги обикалят и вярно, че ще ги омаят.

Ч. 2. Лекарите советуват някои от болгарските гражданки да не летят толкози на след европеизма, че щъ си побъркат като враките ишкиня и щъ си разбъркат като чавките мозъка.

П. 3. Срещнали едного мечкаря, който в отчаяние запокитил кривака си, пуснал мечката си на свобода и дръпва синджира да са беси. — Че защо било?. . . Защото, рекъл, откак проиграха и. . . анките валсо и мазурка, никой веки не рачи да гледа как играй мечката.

С. 4. Едни са поевропейчили,
другите пък са помечили. Хайрола. . .

Н. 5. На един поевропейчен в краката и в брадата момък събличат му сетрето, изуват му панталоните и ги земат за борч.

П. 6. Неговът просветител го съветува да си направи пък от рогозка едни панталони и от чул едно сако. Млого модомани щъ да възимат и туй за нова мода.

В. 7. Един от европеизма до уши задлъжнял момък придумва заемодавците си да го почакат, доде умре баща му, че ще им плати тогаз почетно.

С. 8. Синко, ако си добър, и за тебе си, и за хората ще си добър; ако си хаирсъзин, самси ще теглиш от хаирсъзлъка си.

Ч. 9. Днес в пусто горе тилилейско сбра са събор от сичките настоятели на монастирите на България, разискваха са млого важни вопроси и решили:

П. 10. Сяка година от приходите монастирски да помагат на сиромашки някои български рожби, които имат добра глава и почетна обхода, за да са учат. . . подай, господи.

С. 11. Розиждат са настоятелите монастирски от тилилейский събор, сичките са опрощават, здрависват. Сичките са кълнат в народно име, че и най-сетнята монастирска форлина щът за народна полза да похарчат Бог да прости.

Н. 12. Един от българските учени обхожда манастирите да търси стари ръкописи и намерил по таваните над храмовете млого паяци, молци, червен; и видял до десетина листове от пергамени, в които си завивали ратаите сирене и сланина.

П. 13. Един български списател сънувал, че българските членове пуснали крака, скача от сън, дръпва пероножчето да им изреже краката и си изрязва пръстите.

В. 14. Няколко родолюбци питат има ли от измрелите български списатели някой достоен за паметник.

С. 15. Отговорило им са, че и от живите нема такъв достоен за награда.

Ч. 16. Умножава са числото на българските учители-мучители, списатели-драскатели, оратори-пернатори, стихотворци-ветроборци и ритмачи за колачи.

П. 17. Опросели българските даскали! Сега щът селските кметове да са напазарят евтини даскали. — Скоро щът и успех да видят.

С. 18. Даскал Дръвник доде, хули даскал Чукана. На едного главата спукана, на другия неодялана.

Н. 19. Хамхъмнлен бурнусус, икиси да бир урсус.[1]

П. 20. Оплакват са зле българските учители, че немат ученици, и колкото имат, и те не стоят до време.

В. 21. Ври! Кипи! Гаръл-гаръл бъка просвещението у българите.

С. 22. Поп Ди[вит]ак казва словото: Пазете са от лъжливите пророци, които идат при вас като агънца, а отвътре са вълци человекоядци.

Ч. 23. Някои си критикуват туй под Дивитаково слово, протестират и ищат удовление от словосказника.

П. 24. Чудо голямо станало! Един винопродавец, като продал най-доброто си вино, зел да вади кала да го вари и намерил в него две-три жебчета!!

С. 25. Някой си пее: «Сън ма кърши, сън ма ломи, сън ми не доходя.» А пък други: «Съне, ти мой съне, що ма изневери, та ма тежко приспа.»

Н. 26. Един калугер мил маджарките си със сапун да не плесенясват, прострял ги на слънце да съхнат, обикаля ги и им чете акафис:

[1] И той, и жена му са бурнусуз (безноси) — и двамата са големи проклетници (тур.).

П. 27. Радуй ся, царице,
всесилная парице!

В. 28. Негово преподобие дава три форлини помощ, за да са въздигне в отечеството му училище.

С. 29. Няколко мънастири са подновяват, пари без хесап са харчат, одаи са правят. За да има де да мътят гълъбите и да бухат бухалите.

Ч. 30. Игумените на софийските монастири са наговарят да направят в секи монастир по едно малко училище, в което калугерите да учат сиромашките български дечица да четат, да пишат и богу да са молят.

П. 31. Говори са, че игумените на търновските монастири решили да направят едно по-висше училище, като малка една семинария, за да са образоват бъдъщите монаси.

Време

Пред този месец времето ще бъде хубаво, че може пък да са развали и подир може пак да са оправи.

ю н и я

Има 30 дена. Зодията на този месец е Р а к, помощник и покровител, патрон и поспорител на българската книжнина.

С. 1. Пишат от Каломен, че ловнидолските раки таз година тръгнали направо. — Ще им поспори като на българската книжнина.

Н. 2. Ще излезе аслия онуй, що са чу, уж че по-имотните български търговци ще съберат пари и да съставят каса, от прихода на която да са печатат учебни и нравствени книги, да са продават с по-евтина цена за просвещение народно. — Амин, дай боже.

П. 3. В едно българско училище предават по елински Тукидида и Демостена, а по славенски Давида и Билмена. — Тъй са народ просвещава!!

В. 4. Един овчи кон става чутовен, че имал пофат и прилег в кантарджилъка.

С. 5. Една камила са прославява като млого масторица в казаслъка.

Ч. 6. Шепне са из Цариград, че архиереите по българските области, що са сега и що са били от преди, от толкоз-

годишните си доходи щъ въздигнат една семинария, за да са образоват бъдещите свещеници, проповедници и. . . и. . . и. . . българи.

П. 7. Не било, както рекохме. Днес са научихме от здраво място, че са дало дозволение да могат и българските рожби да влязват да са учат на общо иждивение в богословското на Халки голямо гръцко народно (по-млогото с български пари обдържано) училище.

С. 8. Г-н Какавеловата газета в пространна една статия опровергава този слух и чуди са йоще кои са тези безмозгли глави, дето да вярват, че от речените две известия едно та едно може да е вярно.

Н. 9. Оставяме на тази газета да са отговаря за истинството на съобщението си.

П. 10. Българската в Цариград черква са изкарала. На освещението ѝ събрало са 500 хил. ф. и тези пари са наумили да ги употребяват за народна полза.

В. 11. Наший отписовател не ни обяснява какво тряба да разумяваме под буквата ф — франги ли, фиорини ли, форлини ли, — ама секи нека вярва, което му са види по-право.

С. 12. Еленската даскалоливница престана да лее веки даскали.

Ч. 13. Един бозаджий става хекимен, дава чистително от боза, а хапове от халва. Да виж българите церение.

П. 14. Глави разбити, лица одрани, очи избалакани. — Побили са от християнска любов и от братска милост.

С. 15. Няколко богати родолюбци завещават от имота си на училищните каси, от когото да са определи наградата за списование на добри и полезни книги.

Н. 16. Някой чужденец минува през Т. Сички, мъжко и женско, млади и стари, са напосакали да го гледат и питат са дали е имотен, дали жена търси!?

П. 17. Моди! Моди! От нови по-нови, жените си правят фистаните, мъжйето калпаците и под калпаците мозъците.

В. 18. Жените са подзрели да настигнат мъжйето в разправите на света и да са сравнят с тях на сичкото.

С. 19. Равенство и еднаквост каквото мъж и жена; мъжйето войници, жените волници; мъжйето политици, жените покитици; мъжйето дипломати, жените дипловати, мудруват, хитруват, света разправят.

Ч. 20. На някои мъжйе това са не нрави, сиреч туй го не харесват — нека са в тила почесват.

П. 21. В едно заседание на женския парламент председателят на нежния пол са врича да позлати тогози фармокопейца, който измисли таквази помада, от която, като са мажат жените, да им поникват бради и мустаки, защото току-тъй им липсва да са сравнят с мъжйето.

С. 22. Реце[п]ти след реце[п]ти са издават за туй нещо.

Н. 23. Настрадин хожда проважда за това една такваз реце[п]та: 5 драми мъжки мозък, 8 др. здрав ум, 10 др. неволя и ако не свърши работа, притурни му, колкото носи кютекйа, и не бой са.

П. 24. Тежко на пътник, когото носи магаре, и на мъж, когото води жена.

В. 25. Докога о, мързеливщино, до кой ден ще плъзнеш да лъжеш? Поспиваш, поседяваш, подремваш, попрозяваш са и ето настига та сиромашията. — Че кой крив?

С. 26. Иди при мравата, о, хайлащино, и да ти са поревне, като видиш наредите и дали нямаш ти колкото нея ум?!

Ч. 27. На севлиевчаните останало едно училище мираз и седи затворено, чакат да им останат и пари мираз, тогаз да си яптардисват даскал.

П. 28. Почерпили едного българина с горчиво кафе и той от драгост, че му сторили ихтибар, изказва майчиното си мляко бяло ли е, сладко ли е.

С. 29. Гъркоманите са зарадвали до уши, че останали българите без уши.

Н. 30. Гъркоманите са перят, българоманите са пършат. — Един без един бодка не вършат.

Време

На 29 юния ако не е облачно и ако нема дъжд и вятър, по Петровден ще е ясно и хубаво.

ю л и я

Има 31 ден. Зодията на този месец е Л ъ в — цар на всичките животни. Нему подражават сичките имотни — и царуват и владеят, и лудуват и връхлеят.

П. 1. Днес един гъркоман от кордисване ще са пукне и ще са пръсне сред пазаря.

В. 2. Предавал, предавал к. . . ский учител дълбоки (като чутура), високи (като пружина) матими ли, уроци, сѐ от вети пророци!!

С. 3. Горкий! Утрудил са, уморил са, дрямка му са додрямала, сън го покършило, поломило от два, от три, от четири, от пет цели-целенички часа.

Ч. 4. Сакън да го не разбудите! Защото таман сега сънува блажен мъж, а бълнува бял мъж!

П. 5. Закрийте панорамата, че са занапосаказа и други таквизи хубостници български учители и просветители!

С. 6. Един чорбаджия, за да са настани пак на чорбаджилъка, става каил да избодат на детето му очите.

Н. 7. На едного българина, като му дали за пет пари една тютюнева кесия, оставя брата си да му одерат кожата.

П. 8. Един чорбаджия продава селото си за две лули тютюн.

В. 9. И обратихся аз, и видѐх вся оклеветàния бѝвающия под сòлнцем. И се слѐзи оклеветàнних, и нѐст им утешàющаго и от рѹ̀к обидя̀щих их, нѐст крѐпост, и похвàлих всѐх умѐршнх пàче живих[1] (Екл.).

С. 10. Един гладен грък здрависва българите с почетни имена: аделфи, текна, християни!

Ч. 11. Като са понаеде, зѐ да ги неува и да ги хули: хондрокефали, скатовулгари.

П. 12. «В сляпо царство, който е с едно око, той царува.»

С. 13. Един ерген търси такваз сватя да го хвали със 100 000 гр., пък той ни сто пари да нема; да го хвали, че не пие вино капка, пък той да пресушава гърнето до капка; да го хвали, че е работен (като крът), имотен (като мишка в дулап), животен (като куче с котка).

Н. 14. Има таквизи безмозгли брантии, ама тежко и горко на тези бащи и майки, които пущат в къщята си таквизи джадии.

[1] Обърнах се и видяхв сякакви угнетения, които стават под слънцето; и ето сълзите на угнетените, а утешител нямат; и казах — блазе на мъртвите, умрели отдавна, отколкото на живите, които живеят досега (ч. сл.).

П. 15. Една сватя хвали една мома, че е миразчийка (на две решета, на един дармон, на три щърби гърнета), че е работна (като бубулечка), тънка (като мечка), хубавица (като кукумявка).

В. 16. С ум, с нравйе не я хвали — че пита ли я някой за туй?!

С. 17. Вчера купи кон ерген П., гледа му ишкина и зъбите, и ушите, и. . . Днес ще са жене, че отишел да пита баба Драгна аресва ли ѝ момата.

Ч. 18. Един вариклечко кади сандъка си с чернокос, за да му не измамят желтичките.

П. 19. Няколко побеснели от модите госпожи отождат на Боженци да ги режат под езика за бяс.

С. 20. Един български списател прави зефет на мющериите си и предлага им тюрлии, тюрлии гозби.

Н. 21. Наготвил чорба сѐ от пресни п р о ч е е т а, подправена с о б а ч е, пък подкиселена с п о н е ж е.

П. 22. Разсол от неопределителни наклонения.

В. 23. Яхния от род., дат., твор. и пр. падежи.

С. 24. Насякъл и сдробил членовете, че напълнил с тях тиквички.

Ч. 25. Кюфтета от тлъсто у б о, опържени с п о ч т и.

П. 26. Кебапът му от в е с м а, о т н ю д.

С. 27. Пилаф направил от причастия.

Н. 28. Талерките му на трапезата ы, ѫ, ѣ.

П. 29. Ъ и ь направил светилници, ѫ солничка, а ѭ пеперничка, аферим!

В. 30. Котленците и врачанците писали в Италия да направят един монумент на Негово боголюбие покойния Софрония Световрачански.

С. 31. Един български учител търси да са пазари говедар, за да не умре от глад с учителското звание.

В р е м е

Пек, мараня, хайлазите плачат от мухите, борчлиите от бълхите, неженените от дървениците.

АВГУСТ

Има 31 дена. Зодията на августа е М о м а, хубаво име, безценно нещо, за което млого девойки са вайкат, че го изгубили. Млого мъжйе го петимиват, ама надали ще ги слете.

Ч. 1. В един град составят книгопазна и извсстяват през «Цароградкия вестник», който каквато книга има да му гряба, да я изпроводи до тях.

П. 2. На ескизахарските халваджии не достигат хартиите, за да увиват халвата, и дали прошение да им са дадат от училищната книгопазня няколко.

С. 3. Книгопазачите им са отговарят, че молците не оставили нищо от книгите.

Н. 4. Печатаха са няколко нови български душеспасителни и просветителни книги.

П. 5. Българите са натрупали да ги купуват, като по сирни заговезни халвата.

В. 6. Казват, че най-любопитни четци на българските книги били молците и паяците и най са лакомят да прочитат изданията на Найдена Йоановича, поклонника, учителя и книгопродавца на сичка Славяно-България.

С. 7. Молците поскъпнали и много са търсят, защото някои млади госпожи ги употребяват да им опасват вежди, за да стават по-тънки.

Ч. 8. Търновчаните са свестили да са не продава гръцкото училище на мезат, че срамота, ами да съберат волна помощ кой колкото обича, за да са помогне колко-годе.

П. 9. Събрано от добра воля 7 гр. и 13 пар., приложено и от едно важно лице еще 27 пари. — Сѐ сме живо и здраво.

С. 10. Когато почетните хора не сал че не могат да сторят добро, ами кога не могат и злото да возпрат, тогаз животът им дотегва, тогаз светът им омръзва.

Н. 11. Гòре пàстирем, йже расточàют и растерзàют стàда пàстви моеѧ, речѐ Госпòд[1] (Йер. 23. 1).

П. 12. В Арбанаси голямо преображенйе! Сичките драглижовчане, мерданчне, шереметчане преобразили са на ромеи кокошери.

В. 13. До второ преображение щъ станат сичките елени с глави обелени!!

С. 14. Един мерданчанин са оженил в Арбанаси и станал грък, завел сега баща си и майка си да ги погърчи коконата му, че била мастор в тази спекулация.

Ч. 15. Билмесин, бе Аделфе! Хтес то ипа то гинека му на то паме сто'мбели алдък малко госбица, малко сиренце

[1] Горко на пастирите, които разгонват и разпиляват моето стадо, рече Господ (ч. сл.).

гйомисаме тин чотура, таман на фагуме, ела ена илани, ке посо мегало я бре ца пано! Бре ца като! Хеле берекят версин ти гинека му ме то плоска сто кефали, то скотосе то илани.[1]

П. 16. Цукала, Цукала! Учениците ти немат твоята главиндра, немат твоя мозък, немат твойта ревност! Какво ще станат твоите нови гърци без тебе!?!

С. 17. Задигнали от Арбанаси няколко товари калисмера, кали спера, Христос анести, кирия лейсун[2] и ги носят да ги продават в Горна и Долна Ряховица, в Лясковец. . . колкото артисат, ще ги харижат на някои и други ръждясали търновчани.

Н. 18. Някой си приказва словото: Рождения ехиднови, как можете да советувате добро, кога ви сте самото зло?!

П. 19. Мнозина от туй слово са чумерят, хапят си устните на душманлък и са заканят.

В. 20. Не бойте са. Господ дàст глагòл благовествующим сѝлою многою.[3]

С. 21. Българите събират волна помощ от секи град, за да са обогати българската матка.

Ч. 22. Решават и дават: цароградките търговци 50 000 нули, едирненските 40 000 нули, пловдивските 30 000, търновските 20 000, видинските 10 000 нули, а от софийските и нули нема.

П. 23. Няколко даскали днес напущат даскаллъка, защото не са научили да дават рушат на чорбаджиите.

С. 24. Един учител изгубва званието си, защото не знаял или не рачил да играе гръцкото хоро.

Н. 25. Днес нема да стане нищичко в Царювиц. Някои свищовци са събират и мудруват как тряба да стане туй нищо.

П. 26. Днес в Дервенската махла щъ умрат три зли жени. Мала щъ гръм и екот да бъде, доде стигнат до митарствата!

В. 27. Ловчанските ученици плачат за даскала си.

[1] Не знаеш ли бре, брате! Вчера казах на жена си да премести мебелите, взехме малко гозбица, малко сиренце, напълнихме чотурата, тъкмо да ядем, дойде една змия и колко голяма! Бре нагоре, бре надолу, най-после, слава богу, жена ми я цапна с плоската по главата и уби змията (гр. и тур.).

[2] Добър ден, добър вечер, Христос възкресе, господи помилуй (гр.).

[3] Господ ще даде голяма сила на онця, които благовестят (ч.сл.).

С. 28. Ловчанский учител мири учениците си, раздумва ги и за да ги разтуши, пее им «Самси са Стоян похвали, похвали, та са запали».

Ч. 29. Две приятелки са скарват в черква и са побийват с чехлите си.

П. 30. Един родолюбец не помага да са напечата едно полезно списание, защото било написано с ѣ, ѣѫ и ъ — ь-рове. — Берекет верси!

С. 31. Умира от глад един български книгопродавец, раздават му книгите за подуши, ама българите и за бог да прости не рачат книги!!

Време

Нощите възхладни. Дене пак ще пече. Който иска да не му е толко тежчена, да иде при местния архипастир да са поразговори за успеха и образованието на българите и нека бъде уверен, че ще са поразхлади; може биле и студени тръпки да го побият.

СЕПТЕМВРИЙ

Има 30 дена. Зодията му е Капуни. През този месец някои фанариотски кантарджии има да прекапуняват на астронома телескопа, ама и астрономът има да капуни техните гнусни дела и обиди.

1. Н. Една жена са изповядва, че четяла на мъжа си сяка заран утрина, секи вечер вечерня, а часовете, кога как завърне, мъра, мъра, бъра, бъра сѐ за дрехи и за къра.

2. П. Ден злочест и презлочест — едно училище са затваря, опустява!!

3. В. Един чифутин ище да купи търновското гръцко училище, за да го направи хавра.

4. С. Търновчаните хитруват, мудруват как ставаше да не доходя сколйото им до този карар.

5. Ч. Марнополчаните и малкочюфличените дават годишна помощ по 2000 гр. да се състави централно училище в Търново.

6. П. Арбанасчаните повиват глава на туй.

7. С. Присовчаните си нахлупват калпаците до очи.

8. Н. Дебелчаните са споглеждат.

9. П. Самоводчаните подигат рамене.

10. В. Другите по-големи села са почесват в тила и искат кръчмата за централното училище.

11. С. Бир керванън колаузу, гарга олдуу халде, о керван бурнуну. . . октан чикарамас.[1]

12. Ч. Един пиеница заспал край реката и сънувал, че реката потекла вино, фърля са във вира да угаси жедността си и са удавя.

13. П. Го̀ре востаю̀щим зау̀тра, гоня̀щим сикѐра, жду̀щим вѐчера, вино̀ бо пожжет я[2] (Иса. 3).

14. С. Един гъркоман възлязва на Гарванец и оплаква загиването на гърчолята в Търново.

15. Н. Тежки ихтения и пъшкания му пригласят откъм табаците и откъм болярската махла.

16. П. Тайни съвети стават как да са тури пречка, за да са омайват българите в успеха на образованието си.

17. В. Горе творя̀щим совет отай и будут во тмѐ делà их и реку̀т: кто̀ ни вѝде, или кто ни разумѐ яже ни творѝм[3] (Иса. 2. 29).

18. С. Откак зеха да обшиват къщята с дъски, за да не са мажат (лепят), някои работници, за да си не забравят занаята, зеха да си мажат лицата!

19. Ч. А. . . ките са заричат, че нема веке да са червисват и белисват, защото им излетели зъбите и сбърчили са безвреме от червилото и белилото.

20. П. Горский става професор в Дълбокодолската академия и учи раците на математика.

21. С. Няколко родолюбци предстояват да са направи в Арбанаси и българско училище.

22. Н. Някои неразбрани укоряват българите, че нямали присърце към учението, и за доказателство бедят ги, че не могат да поддържат току едничкия си вестник.

23. П. Известяваме на сичкия български свят, че туй е лъжа, клевета и ихтира. Българите не са таквизи хора и доказателството на хулителите е от туне беда, защо̀то вестникът има докъм стотина спомощници!!!

---

[1] Ако на един керван водачът е гарга, този керван няма да върви напред (да изкара носа си. . .) (тур.).

[2] Горко на ония, които правят тайни заговори, казвайки: «Кой ще ни види» или «Никой няма да разбере какво правим» (ч. сл.).

[3] Горко на ония, които сутрин, като станат, пият сикера. и които чакат, чакат да дойде вечерта, защото жаждата за вино ги мъчи (ч. сл.).

24. В. Един новак учител пише молебно писмо до един град да го приберат за учител.

25. С. Отговарят му са, че имат учител, и советуват го да иде йощичко да са поучи.

26. Ч. Един скъперник сънувал, че умрял, и като видял, че станало много масраф на погребението му, стреска са, скача от сън и са обеся.

27. П. Земат едничкия медник на една клета сиромашкиня вдовица за миличка.

28. С. Го̀ре ва̀м, книжници и фарисѐи лицемѐри, яко снеда̀ете домѝ вдовиц, и винѝю, далѐче молѝтви творя̀ще: Сего̀ ра̀ди лишше приѝмете осуждение[1] (Мат. 23).

29. Н. Млого комети има да са появят, ама сал които имат телескоп, току те може да ги видят.

30. П. Един мъж бяга от жената си. Който познава, да иде да ѝ извести, че да си стегне и той цървулите да бяга пък от своята.

Време

Ако бъде по Мала Богородица хубаво времето, на Рождество Богородично не ще има дъжд.

ОКТОМВРИЙ

Има 31 ден. Зодията му е Скорпия. Тази зодия е символ на фанариотите и покровител на злите жени.

1. В. Българската матка печати едно много важно списание, подарено ней от знаменития български списател Немалча Немадабъдниго.

2. С. Мъмрят някои защо даскалите не си гледат даскалъка, ами ищат и като списатели на света да са покажат.

3. Ч. Някои родолюбци смарладисали в Лондра и в Париж да им яптардисат няколко българ[ски] списатели.

4. П. Пристигнаха по железния път от Лондра и от Париж наръчаните български списатели. Ликуй и весели са, български роде, имаш веки и смарлама, нови, лъскави, в памук завити списатели.

[1] Горко вам, книжници и фарисеи, лицемери, задето изпояждате домовете на вдовиците и лицемерно дълго се молите; затова ще получите по-тежка присъда (ч.сл.).

5. С. По-големите български градища са наумили да си отворят общи читалища и отреждат на секи 10 години да са купува по една книга.

6. Н. Зарекъл са един вълк да не яде веки месо, намерил едно прасе, че са валя в един гьол — туй е, рекъл, сом и го изял.

7. П. Молят едного х[ек]имина да са ожени, а той не рачи. — Хекимска работа ли е да върди свят?!

8. В. Една лисица разказва как са дере кожа, че да не угажда и самси добитъкът, че го дереш.

9. С. Сия̀ речѐ госпо̀д бо̀г. . .к па̀стирем, иже пасу̀т люди моя: Вѝ расточѝли естѐ ста̀до моѐ и повергѝсте е, и не посетѝсте его. Сѐ аз посещу̀ на ва̀с лука̀вство помишлѐнии ва̀ших.[1]

10. Ч. Софийските търговци, за да обърсят образованието си, намислили и решили да си нагласят едно обществено читалище.

11. П. Проваждат в Търново и във Видин да видят как са тамкашните читалища и да са научат как да наредят и тяхното.

12. С. Дал господ и наспорил, умножил и преумножил: в Търново хановете, в Севлиево кавенетата, в София кръчмите, в Пловдив хекимите, в Т. Пазарджик гъркоманлъка, в Свищов даскалите, в Габрово училищата, вЕски Захра училищни каси, в Трявна чорбажиите и кабзумалите.

13. Н. Оскудели, намалели на Пазарджик цинцарите, на Пловдив елините, в Арбанаси ромеите, в Станимака българите.

14. П. В едно място жените влязват през мъжките врата в черква и стоят при мъжйето; казват, че и канон четели.

15. В. Нищо ново нема от Иския: пълни тефтери, празни кесии.

16. С. Малкото наши списатели, за да са отърват от книгите, които са печатали, погодяват са с каква да е трампа.

17. Ч. Изброди са едно ново лекарство. Един ерген, като му са запалил стомахът, не може да го угаси с нищо, че като изпи половин ока ракия, угасна.

[1] Това каза Господ Бог на пастирите, които пасат моя народ: Вие разгонихте стадото ми и не се грижите за него. Затуй аз съм против вас, заради вашите лукави намерения (ч. сл.).

18. П. Заричат са севлиевчаните, че нема веки да казват сутрин в кавенето по колко са пили вечер.

19. Є. Няколко ергени, като им са свърши харчлъкът и нямат да си купят хляб, залавят са да играят преферанца и не ядат.

20. Н. Дряновчаните си направиха за две години три черкви, а за 200 години не са можле нито половин училище да си направят.

21. П. Метковчаните си не рачат чорбаджията, защото му бил червен носът.

22. В. Няколко лютаковчане са разболели, защото отколе не можли да изработят някой мюзеверджилък.

23. С. Врачаните обикалят по хекимите, питат и разпитват нема ли някакъв маджун или хапове за единодушие.

24. Ч. Известие: Който са е наумил да са жени, а пък не си е избрал невеста, нека иде при баба Драгна или при Тенка Лифтерица и ще му са изпълни жалбата.

25. П. Една врана изкълвава мозък на няколко български чорбаджии.

26. С. Три работи най-много тежат на земята: сиромах фудулин, богат лъжлив, и стар курварин.

27. Н. Три работи са най-приятни на света: единодушие между братя, любов между ближни и уйгунлук между мъж и жена.

28. П. Силен дъжд валяло накъде Сереската и Солунската кааза и измил много български челяди по таквизи места, дето от преди не са знаело, че татък има българи.

29. В. В Едирненската кааза изникнали цели села с българи. Жарките гъркомани калесват г-на Цукала, колкото по-скоро може, да дойде да ги погърчи.

30. С. Жебите калесват г-на Цукала да го турят министър просвещения в кралевството на синия вир.

31. Ч. Цукала са отвива и не ще да иде, защото са готви да стане председател на базуняците.

Време

Много гъркомани има да замръзнат от първа слана, защото им изтънели кожите от погърчоляване.

НОЕМВРИЙ

Има 30 дена. Зодията на този месец е Стрелец, които не са си приготвили зимовище, има да ги прострели студта като люта отровна стрела.

1. П. Много българи зяпнали нагоре и чакат да паднат от небето в устата им печени врабчета. — Мала щът ги хруска.

2. С. Един мастор калпакчий дошел в Т., крои и налага секиму какъвто той ще калпак.

3. Н. Покойний Софроний, някогашни епископ врачански, печата едно списание много поучително за архиереите по България.

4. П. Габровчаните видяха, че не ще са родят бол пари, за да си изкарат училището, затуй скалесват сичките дюлгери из България да им работят по един ден тлака, дано да са изкара.

5. В. Задушница. Днес раздават за подуши на сичко, що е умряло.

6. С. Много мъжйе раздават за подуши на сирмията си, която е уморила модата и салтанатът.

7. Ч. Мюхлюзите раздават за подуши на умрелия си ихтибар.

8. П. Българските списатели раздават за подуши на умрелите си списания.

9. С. Гъркоманите раздават за бог да прости на гърчолята.

10. Н. Скъперниците раздават за бог да прости на желтичките си, които са дали за много и не са ги видели.

11. П. Повярвал Ради на Христа,
даде му двесте за триста.
Отиде Христо да плаща,
че и до днес са не враща.

12. В. В един град един гражданин предлага на съгражданите си да съберат от помежду си една сума пари, които да са употребят за развивание на българ[ското] книжество.

13. С. Млозина го посунват за тази мисъл и думат: на днешното време, кога трябат толкоз пари сал за моди и други тофафчилъци, де артисват пари и за книги.

14. Ч. Някои пък по-ближни приятели советуват го да са не изкавоса йоще веднаж да помене такваз приказка че ако го доземат коконите, хаир нема да види.

15. П. Не оставлѝй друга стàраго, нòвий бо нѐст тòчен емȕ; винò нòвое, друг нов, аще обетшàет с весѐлием испѝеши себѐ[1] (Сирах.).

16. С. Гъста мъгла покри Витоша — Българската казамия от туй прокоби, че и в София ще са прави централно училище.

17. Н. Село Подуяне носи кересте за училището, а малашевчаните берат пари да плащат на масторите.

18. П. Берковчаните дават прошение на архипастиря си в София да им дозволи да си направят взаимно училище.

19. В. Архипастирѝт софийский с християнска ревност са залови за тази рабòта и ище 25 х. гр. от берковчаните за благословение да им даде изин да си направят училище.

20. С. Берковчаните с голям възторг проповядват: Таков нам подобаше архиерей.

21. Ч. (пастуси Израйлеви). Изнемòгшаго не подѝсте, болѝщаго не оврачовàсте, и сокрушѐннаго не обязàсте, и уѝзвленнаго не зарастисте, и. . . погѝбшаго не поискàсте, и крѐпкое притяжàсте трудòм, и влàстию наказàсте я и наругàнием.[2]

22. П. Онзи, който прави ножовите, не е убиец, ами е убиец онзи, който ги за убийство употребява.

23. С. Ето глас и ридание велико. Русчуклиите плачат за согласието си и не могат да са утешат, защото го нема.

24. Н. Един гъркоман обхожда Търново, Пловдив, Татар Пазарджик и Сливен и събира погърчените кожи, които са смъкнали от себе си българите от 15 години насам.

25. П. Натоварил ги на камилски керван и ги проважда на господин Цукалова музеум за дар.

26. В. Пазари са даскал Геню, ище за година 10 000 гр. и са управя, че от тях щял да даде 5000 гр. за ум и за разум; 3000 за мозък и 2000 за календарчета и светчета.

[1] Не изоставяй стар приятел, защото новият няма да бъде като него; като остарее новото вино, ще пиеш от него с радост; така е и с новия приятел (ч. сл.).

[2] Вие не подигнахте изнемогналия, не лекувахте болния, не превързахте ударения, не излекувахте наранения; не потърсихте загубения; но притежавахте сила и власт, за да ругаете (ч. сл.).

27. С. Един учител оставя даскалъка и става кръчмар. Сега ще видим кое му пò приляга — дали матими да предава или вино да продава.

28. Ч. Хвала ти, куме Иване, гърне ти цяло имане, ти с него си са прославил, мастор грънчар го направил, толкози глави пробило, а то пак не са разбило.

29. П. Господин господин Тадей Дивитчиан от голяма ревност за българското просвещение иска да удари букаи на българската книжнина.

30. С. Зимата насили. Една коконяца дала есенес парите си за мантело и сега, като изстинала, окачила мантелото на камината и са грей на него.

Време

Ако млого изстине времето, ще хванат да топлят собите.

ДЕКЕМВРИЙ

Има 31 ден. Зодията на този месец е Пръч, покровител на млого млади момци, които си оставят брадите за хубост и патрон на Цукала.

1. Н. Има нещо вон, видях някои си затуляха носовете си и бягаха: или са е циганин поеничарил, или са е българин погърчил, или са е влах пофранцузил, или са е цинцарин поелинисал.

2. П. Синек боку бир шей деме' денлѣ иле мидде бул ландарър.[1]

3. В. Един фанариотин издоил българските крави, направил попара и скалесва да гости гъркоманите.

4. С. Някои мъжйе варакосват къщята си, за да аресват на жените им и да са повръщат от махлата у дома си.

5. Ч. Някои жени врачуват, за да намразят мъжйето им мехните и кавенетата.

6. П. Богàтий возглагòла и всѝ умолчàша, и слòво

[1] Като се каже нещо за серките на мухата, предизвиква се повръщане (тур.).

егò вознесòша до облак; убòгий возглагòла и всѝ рѐша: ктò сѐй ест?[1]

7. С. Мързелив челяк нечист камък, който го похване, сѐ си отрясва ръката.

8. Н. Намерило са една жена, която никога не са е оплакала от мъжа си. — Не е за вяра.

9. П. Намерило са една жена, която досега не е питала мъжа си къде отхожда и кога ще си дойде. — Туй е наопаки.

10. В. Намерило са една жена, която никога не е искала от мъжа си да ѝ направи нови дрехи и никога не му са е сърдила защо не ѝ направи. — Не е било, нема и да бъде.

11. С. Намерило са една жена, на която мъж ѝ искал да ѝ направи нови дрехи, а тя от спестяванйе не рачила. — И да видиш, да не вярваш!

12. Ч. Намерило са една жена, която никогда не е излъгвала мъжа си и не го е проваждала за зелен хайвяр. — Аслъ варсе чок ялан![2]

13. П. Намерило са една жена, която никогда не е отвърнала реч на мъжа си. — Лъжи и са свести.

14. С. Имало еще на света и таквиз жени, които били благодарни от мъжйето си и никога не им са казвали: я виж еди-коя си как са минува при мъжа си, пък аз при тебе тъй, че тъй. — Туй може да е било преди стотина години.

15. Н. Няколко жеби са погърчили в табашките вареници!!! Радуй са, Цукала!!

16. П. Българските списатели присторили дебелия ер на чер хайвер, че плащат скъпо и скъпо за него, че им трябал да понамазват опашката на сяка реч.

17. В. Както през пости без ере, тъй и в благ ден без ере може да са мине в българската книжнина.

18. С. Господин господин Тадей Дивитчиан ище от българите чест и похвала, защото избол очите на някой и други бъл[гарски] списател.

19. Ч. Най-вярно нещо на света видях, че сичките даскали сиромаси и сичките хекими има да дават на Михаля, кои млого, кои малко.

[1] Заговори богатият и всички млъкнаха. И словото му до облаците превъзнесоха; заговори бедният и всички извикаха: Кой е този? (ч. сл.).

[2] Пък и да има, то е голяма лъжа (тур.).

20. П. Един фанариотин събира, колкото зъмински съблекла намери, за да напушва с тях българите.

21. С. Севлиевчаните продават училището си, за да си изкарат моста!!

22. Н. За да бъде честит челяк на този свят, тряба да има две пълни и две празни неща: празно сърце и празна глава, пък пълен стомах и пълен джоб.

23. П. Хекимите казват, че меланхолията са раждала от кръвта, ама сега са издири, че по-млогото са ражда от празни кесии.

24. В. Ако почиташ приятелството и ако ищеш да го увардиш, не давай на приятеля си назаем пари.

25. С. Хората са аджаип овце, защото една друга си стригат вълната до кожа.

26. Ч. Две тюрлии пиявици има на света сега: едните са, които смучат кръвта, а другите, които смучат кесийките. И от двете челяк изнемощява и отслабва.

27. П. Носи винаги хубави дрехи; сѐ едно е и да си ги платил, и на вяра да си ги зел. Хубавите дрехи на днешното време правят големи чудеса по света; с хубавите дрехи може да влезваш и в най-първите и в най-почтените къщи, можеш да земеш най-хубаво и най-зенгинско момиче, ама ти ако щеш би от най-долен род, ако щеш и на пладне да гледаш, с хубавите дрехи пак ша ти струват място и ще ти казват кир. . . негова милост. . . господство му!!!

28. С. Кажи на една жена, че е вятърничава, че е проста, че е невярна, че е кокмуш и мързелива — може белким да та прости; ама кажи ѝ, че е грозна — земай си дърмите и не са надявай, че ша станете достове.

29. Н. Един големец, като са огледал в едно огледало и са видял, че е грозен, поискал да счупи огледалото.

30. П. Един стършел ожилва астронома на Новата мода календар и той изтърва телескопа си.

31. В. Гòре мне, мàти моя̀, вскую̀ родилà есѝ мѹ̀жа смутѝтеля, мужа развращѐнна по всѐй землѝ, не зая̀х, ни зая̀т у менѐ никтòже: всѝ кленут мя̀ (Йер. 15).[1]

[1] Горко ми, майко моя, защото си родила мъж потисник, мъж развратен по цялата земя, не зная никакъв занаят и всички ме кълнат (ч. сл.).

Време

През тоз месец, като извадим снега, мраза и поледицата, може да имаме хубаво време. Дай, боже, мир и берекет.

* * *

Устамън адъ ху-дур
елимден гелен будур.[1]

СМЕШНИЙ КАЛЕНДАР ЗА НОВА ГОДИНА.

КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ

Възлюблени мои женски и мъжки читатели, да прощавате, дето окъснях толкози време и не можих да ви открия работи, които сте любопитни да знаете. Не че ма е мързяло или че не ми са е щяло пò с време да ви послужа; напротив, аз млого исках по-скоро да ви побая за моите астрономически и метеорологически бележки, но каквото мисли мишката, котката го разваля. Освен злочестината, която ми са случи, през онези години, ако помните как един фенерски стършел ма ожили през ръцете, та си изтървах телескопа и са строши, подир това и друга една прекрата ми спря работата. Едвам що са сдобих с нов телескоп и зех да зяпам къде звездите с него, ето ти Караказан са пукнува на едното кюше и от него толкози чер дим и мрак изскача, щото помрачи сичка българска вселена, дотолкоз що, да та бутнеше с пръст в окото някое светило, не можеше го видя а то не да забележиш нещо на него. Цели три години денйе и три години ноще беше тъмно като в рог. Едвам сега от няколко време насам зè да са попрогаля на разяснявание и да са проявяват светилата небесни, по които, за да направя и аз откритията си, трябаше млого да зяпам и да са врачам. Но аз за хатъра ви сичкото претърпях, що е само, че останах късно с календара си. Но пак, както каже чужда една притча «Лучше поздно, чем никогда».[1] Затуй и аз ви моля, приемете календара ми и късно-некъсно дайте уши да слушате.

Но чувайте по-напред друго да ви кажа: ви тряба да немате никакво сумнение за моето прокобение, защото аз съм млого сигурен познавач. Никога еще досега като астроном не съм излъгвал. Сè съм сполучвал, като съм предсказвал, че времето ще бъде или хубаво, или лошаво. Досега не съм сбъркал, като съм предреквал, когато е било съмнало, че ще мръкне, или когато е било мръкнало, че ще съмне. Сè както съм реквал, тъй е ставало. Сичко, каквото съм прокобил, сé са е сбъдвало. Веднъж неделен ден беше, предсказах: утре ще бъде понеделник и тъй излезе.

Туй тъй или това така като го знайте, слушайте сега и запомняйте със сяко доверение мойто прокобение.

ПРОКОБЕНИЕ ЗА НОВАТА ГОДИНА

Таз година ще владеят изедно две планети, една мъжка Салтанатан и една женска Модана, затуй женско и мъжко, старо и младо, боляри и сиромаси ще плащат дан на Салтанатана и ще скланят на Модана. Болярите ще искат да са покажат на сиромасите, че имат помлого пари от тях, сиромасите пък не ще рачат да сторят евалла на болярите и ще са напъват да вървят барабар с тях, че къде ще му излезе края, не зная. Горките скъперници, ще неволят с ветичко, с кърпеничко, за да съберат по-мложко парици, за да има наследниците им какво да приносят в жертва на Салтанатана и на Модана.

О, оф, оф! Планетката Модана се намерва при созвездието на лудата поляна и това не ми мирише на хубаво. То показва, че млого къдрени фистани ще ходят за съчки

[1] На моя майстор името е това ми иде отръки (тур.).

[1] По-добре късно, отколкото никога (рус.).

и млого алафрансе панталони ще крият мотиката в дисаги и ще отхождат на чужди лозя да копаят. Показва еще, че млого палта и сюртуци ще измитат паяжините на тъмниците, млого малакови ще спят гладни, на млого мантела и капелини ще са хлопат вратата за пари.

По звездите забелязваме еще, че тази година ще бъде неволията скъпа, а слободията евтина. Ще има еще млого хора за хубаво да засиромашават и от евтино да заборчляват. Забелязваме и туй, че който са мъчи, той ще са пъчи, който са излежава, гладен ще остава. Който попестява, ще проболерява, а който млого стиска, ще ходи и без ризка.

Таз година ще има доволно виделина за онези, които искат да гледат, и доволно тъмнина за онези, които искат да са слепи. Никой обаче никому не ще е крив, ако не види, и който не види, ще рече, че не рачи да гледа.

Додето ще владеят тези две планети, ще да стават млого противни една на друга работи, тъй например: ако на жените носовете бъдат вирнати, на мъжйето носовете ще бъдат клюмнати; ако на жените малаковите бъдат широки, на мъжйете панталоните ще бъдат тесни; ако на жените болките бъдат сърмени, на мъжйето чорапите ще бъдат кърпени; ако носи жената сѐ нови фистани, мъжът ще ходи с гащи съдрани; ако бъде на жената волята тлъста, на мъжа сирмията ще бъде пустала. Кога на мъжа гърлото не пресъхва, жената не ще има в какво да са пъхва. Кога на мъжа ръцете са вощени, жената сѐ назаем брашно ша търси. Ако чести жената на баня и ако мъжа не излязва от кавенето, ще им излезе запъртък яйцето. Други еще опаки работи ще станат тези: които имат малко пари, млого ще харчат, а които имат млого пари, малко ша харчат. Ще говорят и ще пишат най-млого тези, които немат нищо в главата си, а тези, които знаят и умеят, ще мълчат и твърде малко ще пишат.

Таз година на мечките ще са ище да са родят млого дренки, а на българите — дано им са даде независима йерархия. Таз година тряба мирни да бъдем, чорбаджии да не съдим, владици да не пъдим, да са молим богу да даде ум на жените, търпение на мъжйете и здравйе на децата.

За годишните времена

Зимата ще бъде студена за тези, които немат пари да си купят дърва.

Лятото ще бъде млого горещо за тези, които са ги напекли борчовете им.

Пролетта и есента ще бъдат също, каквото са бележени в по-първия Нова мода календар. Колкото за времето, кога е ясно, нема да вали дъжд, и по Петровден не са надявам да удари сняг. Град може да падне, но сега той вече нема да чука толкоз даскалите и списателите, колкото ще очука гърците владици и гъркоманите чорбаджии.

За болестите

Болести, които най-млого ще върлуват таз година, показват са, че ще бъдат следующите:

Г. П. ще страда от българомразие, което може да са превърне у него на антонов огън. Г. В. ще страдат от българопъдие, което може да са превърне за тях на холера или на чума. Някои от чорбаджиите ще страдат от гордопика и от себепристика, от което чрез лобут якасѐ може някои да оздравят. Други някои от чорбаджиите ще страдат он бълвомика, защото не ще може стомаха им да смели сичко, което са изяли от сиромасите. Калугерите ще прилежават от лицемериката и от паролюбичната треска, а някои ще ги прихваща и блудоманията. Някои попове ще ги фащат често гърнените мламоси. Даскалите (разумява са и списателите) безпаричната треска ще остане у тях неизцелна. От богатите търговци повечето ще страдат от констипация на кесийката, някои ще добият настинка в родолюбието. Някои кокони ще ги сбъхтуват често сладки и медени, а някои контета, затуляйте си ушите и очите, читатели, срам ма е да кажа от какво ще боледуват.

За произведенията

Тази година ще имаме изобилие на голи фудули, гладни кокони, мършави момци, подетинени старци. Мюзевир чорбаджии ще имаме доста. Егоисти и хваличи ще са наплодят. Ще са завъдят также няколко учени простаци и неучени списатели. Грекоманите само ще са понрасят и истинните родолюбци ще бъдат кът.

Помрачения

Ставали са и много еще има да стават, но най-дълго помрачение ще имаме над българската книжнина и то ще трае чак доде са свестят българите и захванат от сѐ сърце да помагат за издаването на различни книги.

Други по-дребни и посебни помрачения ще станат: на Нова година за тези, които дават големи краваи на сурвакниците, по Бабин ден — за момите, които немат да дадат зестра. Между двете Богородици ще стане затмение за мързеливите орачи. По Гергьовден и по Димитровден — за тези, които не си знаят хесапа. По Игнажден ще съвсем да са затули слънцето за тези, които не си мътят пилетата сами.

Землетресения

Общо едно землетре[се]ние ще стане по сичка България да ще да паднат сичките гърци владици от престолите си. Частно пък землетресение ще стане на Фенер и то ще бъде тъй силно, щото ще да отцепи българската каса от гръцката.

КОРЕСПОНДЕНЦИИ НА СМЕШНИЯ КАЛЕНДАР

Писмо 1

(Без подпис)

Господинеѝ

Видях календарът ви и много са хошландисах от песента на парицата ви, и благодарих са от кошкаинето на жените, що правите. Добре сте познали дяволите им. . .

Имате право, господине: златото е, среброто е, с една реч, париците са днес, дето царуват, владеят и управят света. Колкото за жените, да имаше край да ги няма, много по-добре щеше да бъде. . .

Ответ

Господине Скришко!

Не ва познавам кой сте, но познавам ва, че не сте добър челяк, едно, защото не си убаждате името, и друго, защото искате светът да е без жени. Не ва осъждам, дето сте златопоклонник, но в сичко не мога да съм съгласен на мнението ви, и то колкото за парите пак и тъй, и инак, но за жените никак. Право е, че аз понякога ги кошкам, но никога не ги ожкам; защото съм на опит извадил, че гозба без сол и живот без жена нема облага ни една. Истина, добро нещо е парицата, но не е за изхвърляние и женицата.

Жената е за света
на живота сладостта.

И затуй млого корав ми ся видите, господине, като одобрявате да има пари, пък да нема жени.

Без жена в живота
пустота й имота.

Ако и протестантин да не съм, то пак вплъно вярвам Лютеровото изречение: «Който не обича винцето, жените и песните, той през сичкия си живот говедо си остава.»

Ваш П. Р. С.

Писмо от Астронома до жените

Любезни сестрици!
Невинни женици!

Имате право от вас някои, дето са жалувате от егоизма и деспотизма на някои мъжйе и от равнодушието и безчувствеността на други. Зная, зная, има таквизи, които искат да бъдете ви ничтожни, за да наситят тие своето себелюбие; има таквизи, които лесно престават от да ва обожават и отказват са от да са покланят на вашата власт и държава. И за голямо нещастие тие са повечето от тези, които са най-близо до вашия олтар намерват. Те са от

тези, които ви с най-млого милости сте обсипали и обсипвате. Те са от тези, които са държат еще за думата с т о п а н и не щат да знаят за речта с о п р у г; не приемат еще да ви познаят р а в н о п р а в н и на себе си; и защото са боят от новото ваше име г о с п о д ж и, бунтуват против ваша та власт на земята и искат да забъшат неоспоримото ваше всемогущество. Те са, които не рачат веке да вярват, че за вас овчеря свири със свирката, за вас говедаря надува гайдата, за вас поета не яде и пише стихове, за вас търговеца не спи и тефтерите пребраща. Това те никак не го приемат, но сякат, че ви сте само за техния кеф родени. Те не рачат да познават, че има у вас душа и воля, не вярват, че сте способни да ги ощастливите, но гледат на вас като на същества, само на зло способни.

Да им не е коли, тираните недни! И не ги ли питате откога са станали таквиз женомразци?! Забравиха, свирепите, как до вчера бяха най-покорни поданици на силното ваше женско царство! Забравиха как им затуп-ваше сърцето, само отдалеч като ва виждаха. Забравиха, преди да добият вас, колко им бяха драги и либави голите думи л ю б о в, д р а г о с т, р а д о с т, с л а д о с т, с и л а, с в о б о д а и как са възхищаваха с тях по това само, че тези думи по окончанието си са женский род. Но ето придобиха ва, завладяха ва, подчиниха ва, наситиха ви са и сега не намерват възторг нито в значението на женский пол, нито в окончението на женский род; но седнали да тълкуват, че ж е н а и в о й н а са синоними, че з а в и с т, м ъ к а и с м ъ р т били за това само неща лошави, защото били женски род. Гордят са, че р а й, най-хубавата уж дума, била мъжки род, а забравят, несмислените, че най-отвратителните неща на света са мъжки род, например м ъ ж, р о б, п ъ к ъ л, б и ч, м ъ ч и т е л, п а т р и к, че и д я в о л, видят ли? И д я в о л, най-пакостното нещо и то мъжки род. Женский дявол има ли? — Жените са сами дяволи, ще кажат. А хулители!! Не ги е срам! Преди да ва излъстят, преди да ви турят шията в неименователния хомот на брака, те ва обожаваха, кланяха ви са, тамян ви пушеха, венци ви плетяха, царици, богини ва наричаха: но ето млечния и медения месец са измина, този язик, който е тези сладки думи думал, изметва са и дяволкини, чуми ва нарича, зещици ва дигат, вещици ва слагат. — Чевги да ги ядат

тези отстъпници! Да им счукаме главите в чутора на тези пъплатоювци, ще кажат тези от вас, които са от пасмината на онази, дето ми беше писала писмото. Ви обаче, смирни создания, далеч от вас тази мисъл, потрайте, потърпете и ви ще възтържествувате. Не гледайте, дето сега тъй общината хроми без вас на един крак. Страхът, този враг на сяко добро, който е заченал безумието и е родил лъжата, ще изветря из главите на мъжйето и тие ще разберат, че силата на жената тряба да запълни противовесието на мъжката сила. Не гледайте сега, дето ва са пренебрегнали, отблъснали и оттикнали в кюшето настрана и не ва турят на работа. Потрайте и ви ще влезете в действие, ще минете и ви на м а н с у п, ще фанете да ставате и ви владици, патрици, попове, кметове, пъдари и газетари. Уверявам ва, ще дойде време и туй ще стане, и ако щете, то е зело от една край да става: вече ца[ри]ци и газетари от вашия пол сподобиха ся да стават. О, блажени що ще да бъдат в онези времена, когато остане ви да управяте света.

Поменете же във вашата сила и слава, о господици, и мене, вярно предания вам покорен раб

Астрономко

П и с м о III

П р и я т е л ю!

. . .Какво зло ти са сторили чак толкоз жените и какво лошо си видял от тях, че си ги дотам нагрощал и ги застъпваш дотолкоз? Не са ли намери ни една толкози близко до сърцето ти, щото за неин х а т ъ р да си повъздържаше перото от да ги охулваш? Или немаше ли край поне частно да нападаш на лошите, без да обругаваш изобщо сички тие жени? Ако някога ти е минала молбата нещо на мене, послушай ма и ти сега и престани; защото не са стои веч от г ю р у л т и и т е на мъжйето да ни са присмиват, като четат твоите з е в з е к л и ц и.

Една во время оно вярна твоя приятелка

О т в е т

Н е д о з а б р а в е н а п р и я т е л к е!

Имам злочестината да не мога сега на този час да са усетя за вас, но то не е чудно, челяк може да има прията-

ли и приятелки и да не мисли за тях, то е от модата и не вреди, защото може, кога ги види, да ги уверява, че не ги е забравил и не ги изважда от ума си, нито кога сън заспива. . . Но за туй не ми е да ви разправям сега, нека отговоря на питанията ви. . .

По писмото ти заключавам, че майка ти, която вероятно не та е оставила, без да та поучи как да са труфиш и гиздиш, как да са глезиш и подмазваш, как да лъжеш и да са преструваш, не са понегрила нито най-първия урок от свещената история да ти покаже. Инак ти би знаела какво е изпатил горкия дядо Адам от жена си баба Ева, и не би ма питала какво лошо съм видял от жените. Защото онуй, което дошло до главата на първия мъж от първата жена, едвам ли е възможно да не мине през главата и на най-последни мъж от най-ничтожното женище.

Види са, у нас не го имат за грях да са не грижат бащите и майките за възпитанието на чедата си, а най-паче за женските. Най-високото образование, което ви, жените, получате, е да са научите колкото да прочитате Песнопойката и Любовното разговорниче и да можете еще да пишете р а в а ш ч е т а до любовниците си. История, катихизис защо ви са? От тях нито помада става, нито зестрата ви са умножава.

И тъй не ся чудя, дето и ти като другите си посестрими си останала без история и друго учение; удивявам са само как ти любопитна като сичките Евини внучки, как да не си полюбопитствувала да узнаеш кое прави мъжйето незадоволни от жените. Ти без друго знаеш какви фистани кроят в Цариград, какви мантела правят във Виена, какви капелини носят в Пари[ж], колко са перести малаковите в Лондра, как да не знаеш от какво са чумерят мъжйето, или са преструваш? Струва ми са, че да поразчопля из главата си, ще намеря нещо да ти кажа.

Веднаж, сякам, бяхме с тебе (ако си ти тази, за която сега са договедих) на чардака у вас. К о м ш и и т е ви дигаха нещо врява. Не е к а б а х а т я у комшийката, казваше майка ти, тя не е лоша жена; но майка ти не беше еще издумала и горкия мъж ей го изскочи нàпреки из вратата без калпак и по чорапи.

Други път, като са вращах от църква, вечер късно, и то беше, сякам, по 12-те вангелия, там на срещу вашта къща имаше пак една женско-мъжка г ю р у л т и я. Ти беше на прозорците у вас, слушаше. Знаш как викаше

вещицата? Махалата са цепеше и от Марнополе, и от Арбанаси бяха я чули. Помисли ти, може да ся усетиш какво думаше на мъжа си.

Други един път бяхме на с и р я н пак наедно, и то дали не беше на зеленка по прибризине, помниш ли оназ вашата сватя, като са разсърди не зная какво на мъжа си? Срам я беше от хората да вика, ами зè, че си остави детето да вряка. Що ѝ са не помоли май с челяк! Що не ѝ подума да не прави тъй, че срамота, проклетото женище не зе от хората, не рачи да го послуша. Ний, дружината им, са разстанахме от с о ф р а т а, детето са засиня от писък, тя пак го не зè, ами са закани на мъжа си с пръст: Чакай ти довечера ша спиш под стълбата, — туй рече и отиде да си земе х ъ з а из дола надолу към чешмата. Сиромахът челячец заплака (като жена) и зè сам си да си мири детето.

Оттогази, сякам, има к о ж е м е т и години и не знам, ако до нине не ви са е случило да видите еще други някои таквизи, б е л к и м и по-други сцени. Кой знае и сами ви, макар че да сте толкоз мекокръва, да не сте дохадяли понякога с мъжа си до спречкование за някой фистан или за някоя каква годе мода. Знаш, котка за прясна риба и жена за нова мода душа дава. Но челяк май лесно забравя онуй, което не му ярадисва, а че не е странно и туй, дето ви са струвате, че не знайте какво теглят мъжйето, и ма молите да не задявам жените.

Недей обаче, новонаповнена дружке, не искай от мене да бъда снизходителен, че знаш ли ти в тефтерите ми колко женски м а с к а р л ъ ц и има записани!! Но казваш да не охулвам общо сичките, а само лошите. Какво да ти кажа, не зная, като и най-добрите, и те имат м у р а ф е т и т е си. Знаш ли оназ хрисимата, дето сяка вечер иска от мъжа си хесап де е ходил, какво ѝ правил? Знаш ли оназ хитрата, дето са подгигиля на мъжа си, кога фане да ѝ са фали какво и какво рекъл, през сичкото си мълчание, в събранието на черковната одая? Знаш ли оназ кротката, дето провàжда мъжа си чак в Немско да търси разковното? Знаш ли оназ мълчаливата, дето с нетърпение чака да чуй от мъжа си нещо и да изскочи като телялин да го разнася от къща на къща? Знаш ли оназ работната, дето в хамбара ѝ брашно са не заваря от да го раздава скришем да ѝ работят? Знаш ли оназ богомолката, дето става ноще да са кръсти и търси

на мъжа си кесиятв да я одръсти? Ти искаш да зафалям на тях и да мъмря само на оназ, дето сега през денйете разцепи на мъжа си главата? Каквото тя лошата, таквиз и онез хрисимите: една бие мъжа си по главата, друга по сърцето. И какви не женски мурафети искаш да чуеш, хеле за тези туй покритите? Но нека млъкна, а то нито изписване, нито изказване имат.

И тъй, вета моя приятелке, ако и да та обичам, кога са усетя за тебе, не мога да та послушам и да направя никакво снизхождение, защото ми е препълнено сърцето от женски ядове. Нали знаш и ти какво ма си пекла, обичаше ма, обичаше и пак ма лъжеше колкото за 40 дявола. Самото добро, което за хатъра ви мога да сторя, е да ва науча как да са отвивате от присмехите на мъжйето. Като ви кажат: Знаете ли какво казва Астронома? А ви са отговаряйте: Астронома казва, че и жените, и мъжйето са един джинс ряпа, но на света са турени да стоят едната надолу с опашката, а другата нагоре с опашката. Защото право да кажа, и у мъжйето има много трески за дялание.

Ваш сегиз-тогиз поминающий тя

Писмо IV

Побратиме!

Измъкна са оттук, да не казвам сега като какво, замина, остави на и ни вест, ни кост от тебе. Ако да не бяха хората да ни обадят накъде си залетял, не щяхме вече и да знаем де си. Таквоз приятелство ли бива? Четири месеца стават и нема от тебе да пишеш б а р е м едно к ь о р а в о буки да та разберем накъде си са зареял и защо си са зареял! Не знаш ли, че си оставил тука приятел, който са интересува да знае сичко за тебе. Смисли длъжността си поне сега, земи перото в ръка и отговори ми са подробно: де си и де не си, какво си и какво не си, какво мислиш и какво не мислиш, какво чуваш и какво не чуваш, какво виждаш и какво не виждаш, какво правиш и какво не правиш, какво са надееш и какво са не надееш. За сичко това надълго и по тънко да ми разкажеш, ако искаш да та не зарежа и аз като толкоз други твои приятели и роднини, които та оставиха и забравиха, щом като видяха, че забърка конците.

Твоя досега еще верен друг
Медникаров

Ответ

Е, побратиме!

Ма ти като католишкий духовник ма подстъпи да ма изповядваш! Че де ти помня аз тебе толкоз работи, да ти ги казвам едно по едно! Беля си бил, май с тебе, ама какво да та правя, останал ми си един едничък приятел. Само една парица и един приятел сте ми останали верни, тряба да ви вардя двама ви като двете си очи, да не остана и без вас! И тъй като е, слушай да ти са изповядвам.

Де съм и де не съм

Не съм, дет ма нема. А пък нема ма в гръцката патрикхана, защото като мене хора там са посветяват. Нема ма в Търново, защото е там А р х и б р ъ з и я т а, дето ма настокласа едно време да ида на поздравление на к а т и л и т е. Не мисля и да са връщам там, защото епитропския хесап на лирите не ми я р а д и с в а, а пък братска любов и приятелско правосъдие ма съсипаха, та ма закопаха. Нема ма там, дето има лоши жени, защото немам кика за скубание. Нема мя там, дето българите вярват на гърците, защото знам, че мирен грък, сит вълк и кръстен чифутин никога не са за вярване.

Сега-засега съм край Рогатия залив у предградието на калугерското село, дето мъжки калугери живеят в женски метоси. Но подир малко ще са сторя, че и тук ма нема, защото маслото за кандилото ми са свърши.

Какво съм и какво не съм

П а т р и к не съм, защото не са ма афоресвали българите; и да бях патрик, не щях да оставя да са вълнува тъй черквата и да точат зъби католици и протестанти. В л а д и к а не съм, защото не ходя със з а п т и е т а да прибирам милостиня, нито искам насила да са натрапя на народа и да ставам причина да затварят черкви и да са запират хора. П р о т о с и н г е л не съм, нито архидяк, защото не съм ходил да мюзюверледисвам даскалите да ги запират. И к о н о м не съм, нито поп, защото не са ма водили скритом при патрика. Д у х о в н и к не съм, защото сарандари не бера и с пари грехове не прощавам.

Калугер не съм, защото от просия са не храня и не са излежавам като бебер. Епитроп не съм, нито черковен, нито школски, защото не съм задържал общи пари за мой счет, нито съм от даскалите отедал. Чорбаджия не съм, защото не съм разплаквал сиромасите и не съм са наортачал с владици. Редактор не съм, защото не ми плащат католици да проповядвам унията, нито фенерци да поддържам властта им, нито съм уловен със злата въдичка, за да вардя хатъра на протестантите. Нема и да стана, защото не мога да кудкудеча, че аз съм спасил православието, а еще повече не съм научен да правя теменах на секи балкански чорбаджия. Доктор не съм, защото нито съм изцерил, нито съм уморил до днес някого; и да бях доктор, не щях да са маскаря с брадата си. Даскал не съм, защото са раздаскалих да са определителча. Търговец не съм, защото не зная да лъжа и не отбирам от балкапанските дяволски хесапи. Богат не съм, защото немам пари, колкото ми трябат. Сиромах не съм, защото еще от глад не съм умрял. Московец не съм, защото не са служа с православието като с лизгар. Грък не съм, защото не ма приемат нито за владика, нито за патрика, нито за логотетин. Униятин не съм, нема и да стана, защото уверяват, че на папата зъбите били по-големи, по-яки и по-остри от на гръцкия патрик, и аз туй го вярвам, току тъй униатския патрик не побягваше, ако не бе подушил каква е работата. Протестантин не съм, не мога и стана, защото мразя лицемерието и пустословието. Православен не съм, защото гръцкия патрик отчужди сичките българи от православната черкова.

Християнин съм, защото вярвам в бога, желая доброто не само на ближния си, но и на сичкия свят и сожалявам на враговете си. Верен поданик на господаря си съм, защото атински газети не чета, с гърци владици за Елада не приказвам, и на руски кола са, не возя. Астроном съм, но щом ми са изкара Календара шъ стана азил от този мансуп. Представител съм на два-три града и получам за награда: пълномощие до тавана, голи писма по гавана, а ни бодка за прехрана.

Ето, байно, отговор на двете питания; за другите ти питания остава повтором да ти са отговаря напространно,

защото сега и време немам, а пък и за сичко подробно да ти пиша в едно писмо, то ще стане по-дълго и от бабиното Кубрино повясмо. Та дължината му кой ще гледа, но, знаш, пощата с вятър не върi, ами иска пари; а пък аз не можах да са беджердисам на времето, когато представителството струваше пари, да го продам поскъпо; сега ми не дават за него нито колкото за пощата пари ми трябат.

Но както и да е, щъ проточа еще малко писмото си да отговоря изкъсо и на другите ти питания, за да са помни реда за пространен отговор.

Какво мисля и какво не мисля

Мислометърът ми възлязва на 99 градуса, то ще да каже, че на този час аз мисля за 99 работи, за които остава с второ да ти отговарям, а сега шъ ти явя само стотната си мисъл.

Мисля, като думаме сега да припознайме пак гръцкия патрик, как щем може да изплатим борчът му, който от ден на ден расте и как расте я! От 2 милиона за една нощ порасте на 6 милиона и оттам полека-лека стигнал на 12 милиони; а сега чувам по-силна раставица го фанала.

Какво чувам и какво не чувам

Млого работи съм чувал и чувам, ама по-млогото както от едното ми ухо влязват, тъй от другото излязват; но и тъй пак за 77 чуванки има да ти пиша освен тез, дето ти излагам.

Чувам, че един тъпанарин, който за малко време подумка тъпана на едно извънредно православие, тръгнал сега да бере парсата от тези, които са са наслаждавали на гармонията му. Чувам, че някои от нашите контета искат да са перят като гръцки контета. Чувам, че една гръцка кукумявка обикаля един български пукал, дано го оплете в примките си. Чувам, че един нов свети Тропанчо са появил в Силистра и правел големи чудотворни магарии.

Какво виждам и какво не виждам

Виждам около си хора с брады, без брады и с половин брады; умни, безумни и полуумни. Виждам за общото

добро ревнители и желатели, но усещам и предатели. Виждам хора бурмалии и които могат да са засукват накъм, където повее вятърът по-силен. Виждам редактори с таквизи дълги джонки, щото досягат да си клъвнуват и от квакерското, и от казашкото злато просце. Виждам чорбаджии с таквиз дълги уши, щото отдалеч могат да дочуват какво тътне Караказан.

И какви еще работи видях и виждам аз тука! Да ти ги казвам, че, от една страна, да плачеш, а, от друга, да са смееш; но рекох ти я, сега през куп за грош ще стане.

Какво правя и какво не правя

Слава богу! От зет на привод и от грък владика в българска епархия по-добре съм. Но каквото искам, не мога да правя, а каквото мога, не ми са прави. И тъй шиндилик съм без работа, а пък чувал си я, че дяволът, кога нема работа, той си владичи децата; и аз сега, като немам работа, съчинявам календари.

Какво са надея и какво не са надея

Надея са, че на кьосетата брадите ще поникнат, ама не са надея, че българи и гърци ще са обикнат.

[ГАЙДАРСКИ КАЛЕНДАРИ]

Една неделя още и «Гайдата» ще изключи година, тя понеже иска да живее и занапред, ще си изсвири и един календар, за да ѝ върви работата наред.

КАЛЕНДАР ЗА ВТОРАТА ГОДИНА НА ГАЙДАТА

Общи забележвания

Втората година на «Гайдата» ще има занапред един ден по-иксик от таз година, сиреч 365 дена и сички тез денйе «Гайдата» ще ги хариже на гърците за дяволии, а на българите за безумия.

Положението на планетите таз година ще бъде такова: Патриаршеското слънце ще са намери на единадесетий свод на фенерското небе срещу българската планета на балатския хоризонт. И от това са предвижда, че ако може да стане таз година, ще бъде. . .

(Ще видите на другия лист какво ще бъде.)

Гайда, г. I, бр. 23, 8. VI. 1864 г.

КАКВО ИМА ДА СТАВА ТАЗ ГОДИНА

Таз година млого работи ще си останат тъй, както са били, или ще стават пак, както са ставали и досега. Може да са случат някои работи и наопаки да станат, ама място не ще фанат.

Във Фенер ще играят на пилпиляк и на ачин ачин капую,[1] а в България на жюмишка и на сляпа баба.

Таз година на сватба-панаиря няма да стане твърде алъш-вериш. Г-н Любовчо надали ще и дюгеня си

[1] Отвори — отвори врата(тур.).

да отваря; Златан Кроюмджията ще седне на негова дюген да прави сарафлък. Ще има млого мющерии за женска стока с мирас.

Безкористна любов от мъжйете и вярна любов от жените не ще са намерва ниги един драм на тоз панаир.

Млого жени и таз година не ще им са рачи да остаряват, млого дъртели щателно ще кътат миналата година и ще ги е яд на календарите защо обаждат годините по право.

Някои жени ще са уловят да вършат мъжки работи, ще са месят в политически разправи, ще пушат цигари, ще носят капели, ще яздят коньe, че ще ся намеряти таквиз, дето да искат и мъжйете си да яздят.

Таз година млого дяволи ще ядат бой, защото ще ги надлукавнуват жените.

Драскатели да дращят книги ще има, но писатели и таз година я има, я не. Читателите ще бъдат кесат. Книгопродавците ще бъдат по-млого от книгокупците. Българските вестници ще страдат от верем и ще доживеят ли до друга година, не са знае; колкото за «Гайдата», ако ѝ са спука меха, ще го закърпи и пак ще свири.

Календарджии ще има сума и за млого работи ще искат да са покажат пророци, но от мене по саалам пророк ни един не ще излезе.

Владиците (гръцките владици) как ще са минат таз година, не го намерихме нейде писано по звездите, но на приумица можем да кажем, че ако не стане добре за народа, не ще бъде добре и за тях.

Таз година брадите ще поевтинеят и ще са умножат и работата може дотам да доде, щото на берберите ще остане това само сами себе си или един други да са бръснат и да са стригат.

(Какво йоще има да става, други път ще кажем.)

Гайда, г. II, бр. 1, 21. VI. 1864 г.

ОБЩИ ПРОКОБЕНИЯ. ЗА 1865 ГОДИНА

Тая година ще бъде честита и доброчеста и таквоз голямо благоденствие ще бъде, щото малцина или комай никой от почетните и по-четните наши хора не щъ ся благодарни от бобът и от сяко друго постноденствие.

Сняг таз година или падне, или не, ама млого зъби ще паднат.

Млого неженени ще гледат как да ся оженят, а млого оженени ще мислят как да ся разженят.

Таз година никому не ще ся рачи да умре, но сé пак млого хора има да умрат и блазе на тез, които умрат без хекими.

Във сяка възраст на хората таз година ще ся появят нови и пресни желания; старците ще желаят да ся подмладят; жените ще желаят да не остаряват; мъжете ще желаят да им бъдат жените им верни; момите ще желаят да ся оженят по-скоро, ергените ще желаят да са момите позлатени, тъй щото да могат два зайца да уловят отведнъж — и жена, и сирмия.

Хора, на които главите са натъпкани с памук (каквото, храни, боже, има таквиз някои вестникари), ще дигнат глави йоще по-високо, като гледат, че памукът не пада.

Един вестник ще ся прекрати от млого и сигурни спомоществования.

Ще ся появи други нов вестник под име Годиначе, защото от година повече няма да живее.

Ще ся отвори раваиш на някои стари стоки.

Ще ся състави едно «Общество за поощрение на сопружеска вярност» и ще назначи няколко премии, но не ще ся намери ни една чета, достойна да ги приеме.

Прокобилото ни върху политическите сбъдвания ако да ся е малко и поизхабило, но пак можем колко-годе на посока да кажем, че гръцката квачка ще гледа да направи въпросът на просо и да го даде на своите пиленца да го изкълват и озобят.

Българските черковни правдини и патриаршийскийт

дълг ще ги турят на едни капуни да ги теглят и накъдето натежи, нататък ще увисне.

Гърците владици ще ся показват, че са от българско сенселе и че знаят български като по вода.

Гайда, г. II, бр. 13, 1.-I. 1865 г.

ПОДАРКИ ЗА НОВА ГОДИНА

Ако видиш, че гръцкият патрик и гръцките владици фанат да ся подмазват и да ся показват искрени доброжелатели на българите, не ся чуди. Който има самари, той си търси магари.

Ако искаш да намериш на тоз свят един колко-годе сносен живот, научи ся да търпиш две неща: лошавото време и лошавите хора.

Ако та срещне някой приятел и фане да та здрависва и да ти ся милква, прибързай да му поискаш ти по-напред пари назаем, доде не та е предварил той.

Недей ся меси в чужди работи, не обръщай внимание на някои безпътни неща, дето виждаш, че стават, а само фали силните и богатите и добро ще ти бъде.

Ако видиш, че син ти е харо и не му стига умът за нищо, да не скърбиш, но да ся радуваш на това, защото таквизи биват по-честити на този свят, и «Несмислено свят светува».

Ако съпикасаш, че жена ти има някои слабости (да не казваме какви), мъчи ся да гледаш на тях през пръсти, а то ако речеш да ся ококориш, тя ще фане да моли бога, за да ослепееш ти досущ.

Гайда, в. II, бр. 13, 1. I. 1865 г.

КРАТЪК ГОДИШЕН МЕСЕЦОСЛОВ ЗА ГОДИНА 1874

ЗВЕЗДАРСКИ ПРЕДВЕЩАНИЯ ЗА ГОДИНА 1874

През тази година владеюща планета ще бъде онази, която може да земе властта в ръката си, и ще владее над онез, които не могат сами да ся владеят. А под управлението на тази планета, що ся касае до нашийт български свят, откъм берекет било и откъм разни други събития предвещава ся следующето:

Тая година има да ся запомни като злат век за едни, а като железен за други. Кярове много ще има за онези, които ще могат да ги случат, и зарари големи за онези, които ги сполетят. Нови банки има да ся отварят пак и таз година, които ще банкуват за изпразнението на чуждите кесии и ще векуват, додето дойде чумата на банките, която изтръшка лани доста банки в една съседна държава — предвещават ся банкрутсва (мюхлюзлюци), осиромашавания и вързлувания на модите.

Откъм плодородието: жито ще има, колкото ся посее, ако ся прибере с време. Вино на места от водата по-много ще бъде, но на някои места, каквото къде Цариград, водата ще бъде по-кът и от виното. Блажното масло ще бъде скъпо, а дървеното ще бъде доста (ако би да ся яде само когато има разрешение; ако ли не гледат на разрешенията и земат да го ядат и през велики пости, ще бъде кът). Риба ще има, но ще бъде скъпа за в дните на разрешенията и не ще могат сиромасите да си купят, освен ако си уловят; но сряда и петък те не бива да ядат риба, защото остава хатър на боба и ся отваря на духовниците работа. Раки тъз година нема да видим, защото от някоя година насам тези животни са ся много кърдисали в уращисването за напредването на българите. Мидите ще бъдат бол по всичките крайморски места, а най-вече в Цариград, дето и охлювите не са кесат. От другите произведения медът ще бъде и той кът, защото по опачинството на времената дошло е ред, щото осите и бръмбалите

да берат мед, а за пчелите — пелин, затуй и хората ще валят повече на пелиня, и то на хубавия; малко ще бъдат онез, които ще пият боза, и затуй тя ще е най-евтиното питие през тази година. Кoприната ще бъде бол, ако сторят всичките буби да завият пашкули.

Колкото за политическите работи, прокобенията ни таз година ще бъдат и те-кът, защото за чуждата политика да разправяме не виждаме толкоз нужно, каква бо облага нам от чуждото добро или зло? А нашата народна политика е твърде плитка и ний можем да я определим с две думи: «Каквато залюляла такваз и закопала» — туй е тя, всичката наша народна политика. Освен туй хоризонтът на политиката е неизвестен и тесен, а най-главното е, че и хляб не дава, а па ний можем и без политика да бъдем, и пак добре. А ще бъдем ний обре и зле няма да бъдем, казвам ви аз, дядо ви звездобройко, и ви тряба да вярвате това, що ви казувам, защото аз и по звездите познавам, но повече и с ум го намервам, а туй, което с ум ся намерва, то не е лъжа. Звездите лъжат, но опитът не лъже и аз ви казвам, че ний ще бъдем добре. Бъдете прочее уверени, че с тези преимущества, що имаме ний, ще бъдем честити и занапред същo тъй, както сме били честити и доброчести и досега. Едничкото зло, що ни тежеше — гърците владици, кажи, че си обраха крушите от помежду ни и сега ний, слава богу, свободни сме от тях; имаме пастири от рода си, па си имаме и таквоз, каквото нямахме, пастиреначалник, който носи народното ни име — български. И тъй работата ни е наред и не остава освен с пастирите си наедно, та па наедно и с всички онез, що ни желаят доброто, да ся трудим за благосъстоянието си, за унапредване на умственото развитие у нас и за всичко, що служи за подобрение на нашето състояние. Но преди всичко тряба да гледаме сами ний да бъдем достойни, за да бъдат достойни и духовните ни и светски управители, защото никога не могат да бъдат те това, каквото не сме ний сами. Шавалие казал и право изказал: «Лошите управители излязват от лошевите народи!» Та па не си е и работа да чакаме все что добро само отвън и кога ни не слети, да ся оплакваме от чуждите; защото не могат други да бъдат добри за нас, ако ний не бъдем за себе си, и никой не става лош за нас, ако ний не бъдем лоши за себе си. Това е една истина, която и «Право» не може я изкриви, колкото и да би искало.

Черковните ни работи ще бъдат не таквиз назадничави като лани и по-лани, но ще бъдат занапред напредничави и благопоспешни, стига само онези, които ще четат нашите прокобения, да не им минува през ум, че има напредък и в назаднуването, и да не тълкуват б л а г о п о с п е ш н и по Богоровски, та да го изкарат, че ще им е лесно да си поспиват; защото таквоз нещо не ся показва на звездите там по небето горе, а че ако го има нейде по земята доле, не знаем, ний бо по небето гледаме, а там е всичко хубаво и на хубаво показва с тази само разлика, ако не извърне хубавото на лошево онази излишната ревност, що показаха някои, за развъждание на много и млади владици в слава на новата наша черква. Защото не си е хубава работа да ся оставят на своя глава да вържат и развързват онези, които не са в състояние чакширите си еще сами да вържат.

Поповете ще въздишат за златнийт век на безвладичните времена и ще подсмърчат там, дето посегнат за пари и набарат владишки ръце.

На калугерите работата ще бъде наред. Те са блажени и тъй, дето че нямат жени на главите си. А доддето те хоят без жени като ангели, при всичко че светът е пълен с дяволи, те ще могат да ся спасяват, както щът и когато щът.

На духовниците работата ще бъде и тя наред: додето има на тоз свят грехове и лесното средство да ги чистят — те без работа няма да останат и алъш-веришът им като не запира, гладост няма да видят; а неблазнени като са те, всякога блажни и блажени ще пребъдат. Ох, с колко чужди грехове ся е натоварил онзи сиромах духовник! Видите ли, ще го затиснат, сякате. Не бойте ся. Като грехове стока да има някой на сегашното време.

За чорбаджиите звездите не показват нищо лошо; и какво лошо може да стане на самата лошота? На звездите е с неизгладими букви писано: «Додето у духовните има а ф о р о с и у чорбаджиите к а п а р о с, работите на едните и на другите ще вървят все като по вода. Чорбаджиите ще бъдат всякога сити, честта им ще расте, а чувствата им еще повече; това само тряба да помнят те, като палят свещ на който светец ся кръстят, да ся молят: Алах шашкънкуллерън иксик етмесин.»[1]

[1] Бог да не остави света без глупави раби (тур.).

За родолюбците, толкоз дето зяпахме по небето, звезди, предвещающи нещо за тяхното щастие, не съгледахме по нашенскийт небосклон и от това заключаваме, че между нас хора от тази пасмина не ще ся намират. Но пак за голям хатър на онези, които ги блазни, че ся родолюбци, по чуждите звезди пресметващец, можем да им прокобим не друго освен бол и бол поругания.

Учителите български ще ся прославят пак с многосложни програми и с типически словосказания, а учениците има да си блъскат главите сами с негодни учебници.

Българските книгопродавци има и таз година да ся прозяват и да ся облизват за мазни мющерии.

На звездите горе ся показва еще, че между нас долу ще бляснат като ясни звезди двама отлични писатели и ще принесат голяма полза на народа, единът с оригиналните си придирки и упътвания по български язик, а другийт с безвкусните си като изпращяла ряпа критики. Показва ся еще, че ще ся появят няколко дюзини нови писатели.

Новорасленатa же наша българска книжнина ще цъфне, както не е цъфтяла досега, защото талантът на най-вещийт от писателите ни е в разгарът си и той има да снесе еще няколко брошури и да нацвъка преводите си с бележки и вестниците с куришничави разсъждения, които ще бъдат твърде убиточни, а най-вече за смешните календари, защото те са зле нарочени от негово мужикословесие.

А защо негова милост не обичат въобще календарите и не струва никак хас от онези, които са като смешни? Знаете ли защо? Помислете и не е мъчна работа да откриете тайната. За да ви помогна в това, аз ще ви напомня само народната притча: «Кому пчела за капа, той ся похвата.» Или по-добре, за да ви избавя от труд, да си не блъскате сами главите, нека ви разправя за това сам аз. Самоуважаеми някои господие не обичат календарите, защото те служат за точно изброение на дните и месеците и по тях твърде лесно ся намерва, че на някои от тях едната им събота липсува нещо, което те не желаят да става толкоз явно; а еще повече яд ги е на смешните календари, защото те като смели по посланието, що имат, не си поплюват, не мънкат, но смеящец ся, викат велегласно и казуват: «Хей, господине Еди-кой си, намести си съботата, а ти, Онойчо, причукай си дъската да не хлопа!»

Тогаз, разумява ся, че на таквиз господиновци не им ся аресват календарите и затуй викат противо тяхното появение, защото знаят, че при появението си те не ще преминат, без да им понажурят вирнатийт нос. Затова е всичката ненавист противо календарите, а най-вече противо смешните.

Но тряба ли ний сега за кефът на някого си да оставим читателите си без календар такъв като смешен уж? После какъв грях в това, ако ний караме хората да ся смеят? Грях не, ами себап и голям себап го имаме ний, ако сполучим с шегите си да разсмеем някого. Ако ли с подигравките си постигнем и да поправим някой недостаток, и да спечелим една душа за народа си, то нашето приобретение е голямо и него ний ся не решаваме да го презрем за хатърът на таквиз с изпърчан вкус учени уж. Затуй ще ся смее Дядо ви и ще разсмива другите; да плаче бо не му ся плаче, а да разплаква другите не му дава сърце, защото знае, че и без него има много, които служат на туй поле и по им приляга да вършат тази приятна за тях длъжност!

Най-после аз тряба да си обадя правото, че нямам тези сръки, дето да ся преструвам на важен в смешните работи, защото не мя дал господ да бъда такъв серсемин, дето да ся имам бозна и какъв философ. Не бях и честит да ходя по св[ета] Русия да търся бащините си мулета, нито по Френско да бера ум и разум и да ся върна с празна кратуна и с пълно самооболщение, че всичко зная и че само аз зная всичко, защото съм пасъл патките около Париж.

Но да ся върна аз пак на звездобройските си предвещания.

Звездите показват еще, че в черковното ни управление стават работи, които, ако продължават да стават, ще докарат онова, щото народните владици да заприличат на онзи домовладика, който няма никакво значение в свойт дом:

Много владишки капи ся намерват като без стопани на главите на притежателите им; те скоро ще ся съдират от това, дето, че който свърне, той ги налага.

Много владици ще ся представят без капи, а чорбаджии някои с две капи.

И таз година ще бъде всяко нещо, за когото е: чернийт хайвер и авготарахото за владиците, ахтапотът и хубавото

масло за духовниците, охлевите и пържений боб за малките чорбаджии, защото големите чорбаджии имат паят си и от агите, и от владиците, и от духовниците; а както е било и както ще бъде, за сиромасите си остава пак лукът, празът, чушките за в пости със сух хляб, а суров тиквеник за в благ ден.

Гърците и таз година пак ще ся перят и високо ще мерят, а българите слабо ще ся бранят и ще гледат само как да ся прехранят, попечение бо сие токму ест у них.

Схизмата, ако не ся сплуй сама като бутела тиква, ще я разоборят други и ще падне като разглобена бъчва.

Съгласие и любов ще ся появява у българите всякога, кога дойде за ядение и пиение, а кога дойде да ся върши нещо общеполезно, чакайте вражди и раздори.

Проповедите за мир, любов и съгласие ще бъдат в силите си, защото никой, що е седнал на другиго на гърбът, като ся усеща добре, не мисли да слязва и не обича да го безпокоят.

Огън палящ ще бъде за народа съдружаването на духовенството с чорбаджийството, а таквиз съдружавания ся забелязва, че ще станат донейде или са и станали уже.

Сиромасите ще бъдат повечето все загрижни и всякога онеправдани.

Чорбаджиите — всесилни и непобедими во всеоръжието на мюзевирликът.

На Привременнийт съвет времето ся види да е на привършание.

Зле сглобенийт събор, ако би да ся не събори, нови рани на народа ще отвори.

Народен началник усвоява добре занаятът да подлива вода под сеното и ще изгнои ребрата на много народни хора.

Нашенски нови синоди ще извадят на свят много вети моди.

На много набожници дявоските ребра ще ся покажат, но напразно, не е настанал часът на въздаянието, много еще има да горят свят лицемерите.

Народните работи в ръцете на недостойни народници ще да ся изнародчат.

Кражбите и злоупотребенията ще да никнат като гъби на боклук.

Лошите уплавления няма да липсат и безсилните негодувания ще ся умножат.

Има да ся поразят много добри наредби от нови своенравни наредители.

Много големи лица ще ся занимават с малки работи и един първенец ще счита за голям подвиг и ще ся хвали с това, че опоскал една жаба.

Големци има да решават, а подголемци да разрешават.

По народните ни работи току-кажи, че нищо свясно няма да ся върши и на мързеливите и будалите сърцето ще е на място.

Комисиите ще са на мода, но ще работят или по инат, или по своя угода.

Изобилие от владетели ще имаме и недостатък от благодетели.

Цивилизацията ще ся развъди и ще пропъди, колкото свян и срам е останало от блажените времена на простотата.

Много даскали ще грачат и ще ся чудят сами с гарванското си красноречие.

Много читалища и дружества ще ся покажат веремлии.

Изобщо пак, на свършение да кажем, владеющата планета за през таз година прокоби и хубави работи, и нехубави, но ако дирите наздраво, от последните, т. е. от нехубавите, повечко. Таквоз е течението на работите и казано е отдавна, че

Баба скача и назад, и напред,
а работите вървят по своят ред.

Затуй всичко, що ся изисква от нас, е да си опичаме умът и да ся не стряскаме от заешки тупурдии.

Ничто бо ново под луною,
все бывает, что бывало.

ГАЙДА
1863—1866

Как съм станал гайдар

ГАЙДУНИЧКА.

КАК СЪМ СТАНАЛ ГАЙДАР

Едно време аз бях даскал, сиреч учител. В него благословено време даскалите бяха на голям почет. Гърците владици на такваз чест ги имаха, щото вардеха им хатъра в очи да ги не погледват, да не би някак да урочасат. Чудна и дивна даскалетинка като бях аз из най-напред, а я р а ми беше по-долен пред владиците, твърде за челяк не ме считаха и толкоз на почет не ме имаха. Но затуй голямо уважение (читателите да не разбират уважение от въже) имах пред икономите, протосингелите, архидяконите, дяконите, пред писарите владишки и пред тези от българските чорбаджии, които обичаха да облизват владишките чинии. От тях хора на него време аз големи добрини видях.

На три месеца йоще младо даскалче бях, когато един протосингел, който е сега нещо по-голямо, изпълнен от доброжелателство към мене, дойде да ма советува и да ма придумва да са раздаскалча. Като млад, неопитен и глупав, що бях, не умеех да оценя мудрите совети на този добър и умен с о в е т н и к и чувал бях пък, че туй брадатите советници бивали по-май наветници, стори ми са на мене, че той ма советува нещо за свой си интерес и затуй не рачих да го послушам. Добродетелния и доброжелателния този мъж, за да ме не остави да стана жъртва на неразумството си, препоръча ма на милостта на владишки един таен советник и писар, който за доброто ми намери благословно и против волята ми да ма принуди да последувам советите на негова клиент и про-

тосингел на стареца му. И тъй с една леснина една вечер направи ма да са преселя от даскалската си катедра в палата, наричан Курте-Курник. Человеколюбието на тогози Господина не бе за изказвание. Беше студ и мраз, дърво и камък са пукаше, тъй що на сяко друго място аз можеше да замръзна, но в пуха и в перушината на предишните жители на този палат студта не можа да ма посвети. Инак аз преминах нощта, ако не спокойно и приятно, а то безрахатно; содружеството на някакви си гръцки буболечки накара ма да стоя цяла нощ на стража. Безочливи като самите гърци и буболечките им, нападнаха ма от сяка страна, попълниха снагата ми с географически фигури, направиха кожата ми на решети, като ма мушкаха и дупчиха без милост като гръцките дякони, кога водят нов поп да го запопва владиката.

И то са мина.

Но аз не само не са раздаскалчих, ами още са и калих в даскаллъка и напреднах в него дотолкоз, щото привлякох вече вниманието и на самите владици, които ма почетоха с млого и разни свои милости; милости таквизи, които ма сториха да забравя онези, които техните хора бяха ми сторили. Но да ги казвам една по една, то ще бъде дълга и широка работа, ще кажа само толкоз, че с техните грижи за мене аз повече и повече са заячих в учителското звание.

Цели шестнадесет години аз шетах на този занаят и берекет версин — риза немах, ама гол не останах, гладен ходих, ама от глад не умрях. Зер как мога да лъжа, що да си изкривя душата и да кажа зло за даскаллъка, гечендисвах са с него твърде добре тука до преди някоя година. Но отскоро време насам даскаллъка досущ подмаза.

Нашите българи под ръководството на своите духовни пастири — гърци владици — отидоха млого напред. С техните грижи и старания те са изучиха и преучиха и надминаха сичките изтъщени народи и като чираци на гърците, като гърците зеха и да фъркат по облаците. И далеко-далеко те залетяха по краищата на вселенная да отнемат властта на вселенския патрик. От най-напред аз са радвах на този бърз български полет, но изпосле не знам що фана да ма не топли, зех да усещам, че краката ми оставаха на *хава* да са кандилкат.

Тоз занаят предпочетох с туй намерение, че може с него да бъда на нещо полезен пък и за независнмата йерархия. Блазнеше ма, че по звездите може да са изброди нещо, с което да ѝ помогнем, но скоро познах колко съм бил излъган. Сякаш че кукувица бе изпила ума ми и никак са не договедих из най-напред, че ний искахме йерархията независима, ами лапах мухите по небето, дано съзра нейде някой чеп да я провиснем. Събедих са някога-никога, ама иш-иштен гечмиш;[1] от зяпание нагоре изкривил ми са врата. Туй бе за мене най-голяма злочестина, отколкото ми са са случали в живота ми; защото, като станах кривовpат, не ставам вече за представител (ако би да притрябат пак представители за по-друга йерархия зависима). Гърците, с които нашите тъкмят да са сортачат, те са челебии, деликати хора и не търпят кривошия за содружник. Представителството вече си отиде от мене; астрономството да го не видя, направи ма ни на един хал; посегнах, пак дано са доловя о даскаллъка, но не ма слетя. Даскаллъка досущ свършил. На тез години кярове немало, казват, и затуй на сичките даскали побили цената, а пък мене ма не щат никакъв, защото ми бил крив врата. Есенес в един град край Росита за един кьорав, с едно око даскал гражданите помежду си щяха да си извадят здравите очи, а пък мене, защото съм гледал малко накриво, ни един не са обръща да ма погледне. Види са, че кьоравите даскали на ищихар, а кривошиевите немат никаква цена. С този пусти астрономлук два хляба изтървах из ръка. Къде да ида сега и на какво да са заловя?

Някои приятели ма советуваха да стъпя по дипломатическа част. Кривошиевите, казваха ми те, били ставали за добри дипломати, защото интересно било за в дипломатиката на челяка очите му и ушите му да бъдат разметешени. Може и да е истина, ама аз като немам твърде доверие на приятели советници, че не обичам и советите им да слушам. Премислих пък и друго: да стана дипломат — на коя работа да са заловя, че да си изкарвам хляба? Българската работа не могат я изкара на глава, ако щът би с по четири очи и с по четири глави дипломати, а то не като мене един такъв с една глава и тя крива. В таквиз работи аз не обичам да са изтирям и смея да кажа, че

[1] Работата вече е минала (тур.).

ако има някои си да ги блазни, че дипломатически ще могат да извадят някакви симиди за българите, таквизи то вятър ги вее. Но секи знай за него си и за мене си. Мене ми стига ума, че в дипломатиката за българите нема прокопция, както и за мене нема хляб. Доде фане дипломатиката да струва пари, аз тряба да умра гладен: че не съм и самичък, ами и жена и деца, и брашно нема.

Дипломат аз не ставам, нема-и да стана, ами какво да правя? Към дома вече не ми види кобилата да ида, не смея да са покажа пред очите на жената, че като ма току види, ще фане да пращи: «Ти си такъв. . . твойта глава тя не зема. . . не са видиш на кой хал си станал и врата ти изкривиха, тебе пак нема да ти доде умът. . . сѐ с големи работи са бориш, пък децата ти гладни мрат. . . света ще разправяш — разправи си къщата, ама ти за дома си не мислиш. . . я ли, голи тръгнахме. . .» Тези и други йоще по-безсолни знам, че ще ми ги надума и ще ме навика, ами каква да я вртя, биех са с ума си. Най-подир реших веки да са оставя от тези големите и хубавите, но гладните занаяти, че да са уловя у други прости, но дето дават хляб занаяти; и тъй отпъвам са от голямото село и ударих по малките селца, дано би да са настаня нейде я пъдар, я говедар.

В Самоводение най-напред ми предложиха да стана магарищар, да им паса магаретата. Аз са отказах. Като шъ паса магаретата, рекох, по-добре пасвам на патрика магарето, че може донякога и на хляб да мина. Знам аз млого таквиз, които са пасли на патрика магарето и сега са хе б а я хора, с пръст ги показват. От самоводските магарета каква облага? Те не са благословени, тях който ги пасе, никакъв не става.

Гайдарската история твърде дълга стана, ама читателите да не забравят, че този, дето я приказва, е и той гайдар и в тях има таквизи, дето за пара засвирят, пък за пет не млъкват, от тази пасмина е невям и негова милост, дето дращи тези редове. Но слушайте гайдаря.

От Самоводене отидох аз на друго едно село чутовно, дето чух, че търсели пъдар, и представих са. Селяните са събраха да ма пазарят, ама поискаха най-напред да ма изпитат на глас, ще ли мога да викам, да пъдя тези, които се отбиват из лозята. Мер то и глас трябало, а пък мен гласа ми не работи никак. И друга злочестина! Аз зех да са изкайвам и да са изплаквам, че съм изпаднал челяк

и млого съм теглил, да сторят милост с мене и да ма приберат да са гечег дсвам помежду им. «Глас ако да немам — думах аз, — давам ви най-почтената си пъдарска реч, че шъ ходя, шъ обикалям, шъ тичам, шъ гоня, шъ пъдя, едним словом шъ вардя лозята.» Хаир, те гласовит пъдар искат, че нека пъргав и да не е; да не ходи да са излежава под сенките, ама да може да вика. Слушах ги, като хортуват наопаки, и набурило ми са беше чак на плач. Умилени от положението ми, някои из селяните приеха да подумат нещо за доброто ми. «Да остане — думаха те — да пошета някой ден, че да видим, ако върши работа, фащаме го, ако ли не, даваме му пътя. . .» Но другите скочиха и не им дадоха да издумат. «Какви ще сме хубави такъв пъдър да фанем — отвърнаха те; — той глас дето нема, остави, ами и врата му крив; очите му не гледат направо. Той на една страна ще върви, пък на друга ще гледа, де ще види кой гази из лозята. То не става!» — рекоха и отсякоха и аз си отзех веки, че нема да го бъде пъдар да стана, ами накъде да вървя сега и какъв занаят да заловя?

Един от моите в това село доброжелатели, бащин ми приятел, покани ма, та ма нахрани и настави ма да ида в Арбанаси. Там, казваше той, може да са настаниш какъв-годе.

— Как — рекох аз — в Арбанаси на гръцко село да ида, че какво да правя? То в българските не, боже, помози, че в гръцките ли? Хем аз не знам гръцки ни кукуригу.

— Ти недей са негри за туй, може да намериш някоя служба, дето на сичките язици са разбира — отговори моят доброжелател усмихнато.

— Ам че като съм кривошияв?

— Нищо и от туй, те са дребни работи тез за тях и те не им са вгледват. Те владици правят сакати, попове слепи и гърбави, че като тебе ли такъв малко нещо криво-врат, не щъ го настанят на работа.

— Сé не шъ го бъде, като не знам гръцки — рекох аз недоверчиво.

— Ам си шашкън българин — отвърна ми той строснато, — баща ти не беше такъв, ти на кого си са метнал тъй будала, че не мож да си извадиш хляба? Ма те, гърците, блех не знаят по български и на българите владици стават, че ти кат не знаш гръцки, толкоз барим

пъдар не ще ли можеш да им станеш? Кали мера барим не знаш ли?

— Кали мера, кали спера, Христос анести, псоми, краси, сирто-ферто[1], дотолкоз аз знам.

— Е, търновския владика и толкоз не знай бе, пък на български слово сказва в черква. Варненския владика и добрутро не е чувал, пък българин са показва, че ти да толкоз не ще ли можеш да я закъвръчиш? Кали ги там, пали ги, смами ги, лъжи ги, като видиш, дип зле, грък се показвай. Майка ми, кажи, от Цариград, парамана била, нам на кой владика, ама като дошли тука, оженила са за българин; и тя като умряла, аз съм забравил гръцките, ама съм грък. Уйдурдисвай там, както ти приляга. Хляба гледай да излязва.

— Туй май усилно иде за мене и аз като че не ще можа да го охархора, ама като казваш, да та послушам, досега чужди совети не съм слушал, сега и туй чудо да видя. Дано пък честта ми да поработи я пъдар да ме турят я.

С тези думи простих са с бащина си приятел, като му благодарих за гощаването повече, отколкото за советите и управих са към Арбанаси.

Пътя ми на'как падна през арбанашките лозя. Първи май беше херал и арбанасчанките бяха наизлезли по лозята да са маисват. Аз си наумих известната по нас поговорка за тукашните през този ден разходки и нещо ми чогол стана. Ако да съм калугер, щях да кажа изкушение-изкушение и щях да стоваря сичкия к а б а х а т на дявола, но тази чест като немам, йоще и като не умея твърде да са преструвам и да лъжа, като правий гайдар правото ще си кажа, не изкушение, ами челящина, не дявол, ами похот. Видях геркинките, разбърка ми са сърцето: д ю с ч е с поревнаха ми са клетите гъркини. Аз забравих какъв огън гори на главата ми, забравих на кой хал оставих къщата си, как плачат децата ми за хляб и как са чумери, подсмърча и въздиша жената, че и врата ми, дето е крив, б и л я забравих, ами зех да си възсуквам мустаките и да са облизвам за гъркиня.

Слабост, братко, народна слабост! Нали съм и аз българин, мога ли да бъда по-други? И аз, каквото и сички като мене българи, като видим гръцко женско, щръкват ни ушите. Ако да не сме били таквиз да валим на гръцко

[1] Добър ден, добър вечер, Христос възкресе, хляб, вода, идиела (гр.).

ний, сега можеше и по-други хора да сме, ама е тъй, улита ни колесника и затуй ни са пръска просеника. Но оа додем на приказката си.

Забравих аз сичко и друго не мислех, ами как да станеше работата да останех пъдар в Арбанаси да пазя лозята и да паса геркините. Но честта ми скоро ми дойде на помощ да ма отърве от туй заблуждение.

Стигнах до една чешма там на пътя. Един челяк средня пора със самочерни дрехи, задянат с дърва, опрял товара си о камъните на чешмата, седеше да си почива и да са припекува на ранното слънце. Да са отбия, рекох, да пия една вода и да са сприкажа с него челяк да видя мога ли зе някаква аслия за туй, дето си мислех.

Разговора, който с тогоз челяка направих тогаз, толкоз впечатление ми направи, щото никога не ми излязва из ума. Колкото и да са простря този нашия гайдарски разказ, струва ми са, че заслужава да потраят слушателите да послушат и него. Приказката са отвори с обикновеното поздравение.

— Добър ден, чичо.

— Дал ти господ добро, чичовата.

— Каква е работата, живо здраво?

— А бе, живо и здраво, ама работата, както я виждиш. . . магарешка.

— Как магарешка — попитах аз зачуден на такъв един нечакан отговор.

— Ей тъй. Не си ли чувал таз приказка, дето тръгнала някоя си жена да си купи магаренце да ѝ носи вода, че я срещнала друга и като разбрала къде са е наканила, советувала я, дето ще си дава парите за таквоз на четири крака магаре, да си земе едно на два крака, че не току вода, ами и дърва, и брашно да ѝ носи. Че и нашата работа сега такваз — дърва носим.

— Че защо ги носиш?

— Ам какво да сторя, като нема, пък трябат; жената ище, та ище.

— Като нема, че то моя работа ли е? Аз като ѝ внеса ней брашно, и вода, и сапун, ударям си калпака о земята и си виря краката нагоре, пък ней, ако ѝ трябат дърва, сляпа не е, е гората, да иде да си донесе. На жената гърба защо ѝ — дърва да носи. Защо са казва ортак на къщата, като не ще внесе и тя нещо.

— Уж тъй сме видели и запомнили от баща и майка, ама нас тъй на изкара честта ни и вода носим, и дърва носим, и сечем ги, и огън кладем, и вода топлим, и пелените събираме, че и детето люлеймe нощя да спи коконата.

— Да кòкне, че да пукне такваз кокона, дето ще ѝ нося дърва аз-ней, че пък и детето ѝ да люлея. Тогаз ще ѝ видя люляно дете.

— Ам че какво ще сториш, като ти са напяло на главата таквоз зло...

— Какво ще сторя ли?... Струвам ѝ аз ней, че и тя ма аресва.

— Празна е тя. С жена на глава не са излязва... тебе нема да питам аз.

— Отгде си, ваша милост?

— От Мердана.

— Че там таквиз ли са жените?

— Там чак таквиз не са. Ама аз съм оженен на гръцко село, в Арбанаси.

— Че в Арбанаси таквиз ли са?

— Таквиз, ами какви, нали са сѐ кокони, геркини, герак да ги търти.

— Ами ти сега грък ли си?

— Че кажи; като живея в гръцко село и като съм женен за гъркиня и да не съм грък, грък гиби би-шей олмушим[1]. Децата ми ама сѐ са гърчета.

— Че в Арбанаси българи нема ли?

— Сичките мъжйе са сѐ българи, от селата придошли, ама като са оженили за геркини, сгърчили са и те...

— Ами сега геркините жени не са ли?

— Не са зер. Те са кокони.

— Кокони?! Ами че коконите не шетат ли, не работят ли, не помагат ли на мъжйето си?

— Каква ти шетня, каква работа, каква помощ та е патило тебе. Кокона хич работи ли?

— Аз пък сяках, че гъркините ч а л а ш к а н и, че твърде обичат мъжйето си и ги почитат, и х а й л е б и л я беше зело нещо да ме блазни.

— Не им си ял попарата, че тъй ти са струва. Я питай мене...

— Какво да та питам?

— Питай ма как са поменувам.

[1] Станал съм нещо като грък (тур.).

— Е, че как са поменуваш?

— Как! Е тъй, както видиш: нося дърва на гръб... пък тя ѝ станала отзарана в тъмни зори, та са е зареяла из лозята да са май... я да ѝ зела мотиката и тя, че да... ами аз щъ ида сега да стоваря дървата, да поошетам в къщи, че тогаз щъ зема да прекопая градината.

— Че що я оставяш тъй на кефа ѝ? Що я не караш да работи?

— Тука ѝ, братко, гръцко село, тука жените съдят и не мож да ги накараш на работа.

— Ам чи не мож ли да я поотупаш?

— Че бута ли са тя бе? То, ти казвам, зъмя ехидница е жена геркиня... Туй не ти е тебе наша българка, да станеш да са набиеш на нея и да ти стане по-мила, че да доде баща ѝ и майка ѝ, че и те да я бият, защо не слуша мъжа си. Туй геркинята да речеш да я бутнеш, ще станат сичките ѝ роднини като усорлици навръх тебе.

— Ам че сичките ли геркини са таквиз? — попитах пак аз, моя приятел.

— Знам ли аз... по-млогото като са таквиз, то и сичките ще бъдат тази пасмина.

— Че защо си ся оженил пък за гъркиня, като били гъркините таквиз?

— Че защо я... Защото да ма питаш и аз да не зная какво да ти кажа.

— Ам че как стана то сега най-напред да са ожениш ти за геркиня?

— Как стана... ей тъй. По копан беше, търсех работа на града и там ма намери туй, тъща ми оладжак, хвана ма да ѝ прекопая лозето. Два дни, три дни копах, аресала ма тя, и бе, че работя хубаво, току фана тя: «Хади, Петраки, да та оженим ний тебе, ти хранваш жена. Да ти земем ний тебе едно момиче оттука, арбанашка кокона, да видиш жена.» Туй било, онуй било, нам какво си, нам що си... Заведе ма у тях. Излезе едно пукниче гъркинче, та са изпревъртя там пред очите ми. «Аресваш ли ти туй момиче» — питаше ма тя. Аз, като го видях таквози тънко в кръста, позаочудвах са: «Еще — тя зафана пак, — то ѝ от сой, баба му била нам на кой владика парламана; еще, то има къщя, има лозие, знай да ший на гиргьов.» И то излезе пак там около мене, шири-мири, нам какво захване гръцката — «Целеби му, кир Петраки...», — долу, горе оманголиха ма най-подир и в неделята на

венчаха. Майка ми, като чува, да виж клетви; ама кой слуша. Геркиня ще води челяка. . . Арбанашка кокона — затуй ми тегли сега главата. . .

— Зарежи я пък, вещицата, като й такваз, махни са, иди на някъде да ти миряса главата!

— Е, побратиме, не ти й пащала главата таквоз и нищо не знаеш. То да ти кажа аз тебе, българин, оженен за гъркиня, то веки челяк не е, той става като говедо, дего го водят, там отива, дето го вържат, там стои.

— Как може да бъде туй, не мога да ти разбера. Санким сега не можеш ли да я напуснеш. Аз сякам, туй нещо гърците владици сега вече го узакониха, 100 гроша му е глобата, дай ги, отърви ся от нея, земи си друга — българка — да та слуша барим и ґиван чапраз да ти стои.

— Их, кардаш. . . да ти не дава господ с гърци разправа да имаш — нито с женските му, нито с мъжките му. Мъжките са като репей, дето са улови, не са откъсва, а женските като кощрява или като онзи бурян, дето го казват бабини зъби, оттук ако го отмахаш, оттатък са закача. Имай ти с гърци разправа и грък владика да та съди, че да прокопцаш.

Разпарясват те, ама българките с българите, а то българин, оженен за геркиня, бе, гащите си да съдере, нема кортулуш от нея. Наш един комшия нали са подпрета тъй да го прави, че в по на зло налете, я, бе. Отиде да си оставя жената на владиката, довеждат и жената, пък зафаща тя с дяконите, с протосингела шишири-мишири. . . протосингела с владиката, пък олмас, хем дюведжексин ама астъръръм сени[1] и той сега не смей да ѝ каже нищо, а тя зе тинтиня и тръгна по главата си, да не казвам по-друго. . .

Не знам доде можеше са простря нашият с тогози побратима разговор върху таз работа, ако да не беше са случило нещо извънредно, което да мени и да даде край на приказката ни.

— Ау-уа! — протръби някой изцяло гърло. Обърнах ся наслед гласа, но не видях друго освен едно М., което зяпаше да ревеше наслед жените. Автоспиос,[2] попитах и аз уж гръцки за геркиня оженения мой приятел. Туй пъдаря на лозята, каза той.

[1] Пък ако не става, ще биеш, ще те науча тебе (тур.).
[2] Кой е този? (гр.).

— Беки туй М. . . , че на гръцките лозя пъдарите мислетата ли са?

— Че жени, дето избират пъдари, по-други ли искаш да бъдат?

— Ако бях станал мислетар в Самоводение, щях да му кажа аз нему на Арбанаси пъдар ли ще ми става.

— Че то, господине, не е самоводско, ами е сиваитско мислете.

— Че защо чак оттам? Самоводските не стават ли за пъдари, нали по глас ги избират?

— Самоводските ги казват български мислетата и те тука на гръцко село и х т и б а р немат, че не били от добър род, прости били, нам какво им намерват махна, а тези, които били откъде Бяло море, на тях зафалят, че били по-благородни, което си личало уж по туй, че ушите им бивали по-дълги и от тях турят пъдари, клисари, апагностари, а самоводските употребляват сал вода да носят, за дърва да ходят и. . .

Туй като ми разказваше приятеля ми, аз се бях замислил и с ум са биех какво да правя. Сичко, дето ма блазнеше, дето бълнувах, разпиля са като сутрешна мъгла. Немам работа, най-подир рекох, там, дето гръцките мислетета имат по-голям почет от българските пъдари. И там възпрях баира и без да са отбивам биле на Арбанаси, зех си дърмите надолу из Каменец към Търново.

Като слязох на Долня махла и вървях тъй умислен, гледам к а л а б а л ъ к, жени, деца, упътили са, отиват към Митрополи. Какво има, попитах някои? Владиката хоро прави, рекоха ми. Чакай да ида и аз да видя какво е туй владишко хоро, рекох на ума си и придружих на к а л а б а л ъ к а. Пред Митрополи на мегданя играеше хоро. Един гайдар кривошийко като мене надуваше една мешница гайда и както му беше тъй крив врата, едно ревниво му прилягаше да държи пискуня и в същото време да има очите си на ручилото, щото е м р е н д и с а х на скършеното му каръчание. Останах да чакам да са изкара хорото, да са сприятеля с него и да го попитам изпърво астроном ли е станал, че му са е изкривил врата. Млого са не мина и ето от двамата чернокапци, които седяха пред митрополските врата и гледаха играчките в краката, единия повика гайдаря и му спусна в ръката едно бяло меджидие. Светнаха ми очите четири, като видях туй нечакано нещо. О, рекох, блазя на гайдарите,

че те земат сарандари и от протосингелите. Я виж занаят за мене, таман туй търсех и аз. Гайдар шъ стана!

Хорото са свърши и аз прилепнах у гайдаря. Земаш ли ма чирак. Хай-хай, погодихме са навчас без никаква комисия. Но както стана лесно погодбата, не бе тъй лесно и науката ми. То гайдарджилъка било и от даскаллъка, и от чорбаджилъка по-мъчно. Не било тъй да седиш на стола и да махаш крака, то иска да надуваш мешницата, че да ти изскачат очите четири, ама какво да сторя, други гечим не остана. Че най-много ми дотегва туй, дето на мастора ми врата беше изкривен на въз една страна, а моя на въз друга, той гледаше на запад, пък аз на изток. И мъчно бешеза нас да си разбираме иширетите и да си натъкмяваме пръстите тъй, като да ни са спосрещат гласовете, ама като имало мерак, сичкото ставало. Той искаше да ма учи и аз исках да са уча и научих са, и станах и аз гайдар, каквото сичките гайдари.

Из най-напред името гайдар не ми са виждаше хубаво, ама подире-подире зе да ми са вижда не само приятно, но и някак благородно, деспотарствено. На много хора нарицалото им на ар са свърша, както патриар, главатар, пъдар, говедар; че и гайдар. Не е малка работа, туй дето на името ми опашката ще бъде роднина с таквиз големи имена! И друго. Като дойде ред за ритма, аз мога да вървя наспоред с най-челните хора. Освен него премислям още, че и друго печеля: Ако би донякога да стане пак на мода да са гърчат българите, син ми ще може да се подписва Гайдаридди, име, толкоз завидно на гърците, щото за него млого владишки Анепсета отколе време претендируват. Толкоз преимущества като дава това име, що да са срамувам аз от него? Гайдар не, ами и пословом гайдар съм.

Гайда, г. I, бр. 1, 5, 8, 12 и 19 от 15. VI, 10. VIII, 21. IX, 16. XI. 1863 и 4. V. 1864 г.

ПРИПОМНЯНИЯТА НА ЕДИН СТАР ГАЙДАР

— Масторе — казвам един ден на стария наш устабашия, — ти като живееш от толкоз години в Долня махла и си вет комшия на митрополията, що не ни прикажеш как сте са поминували вий на времето с тези гърци владици? Аз каквото гледам работата, сега никак не я бива. Туй нещо не знам къде ще му излезе края, ама... Туй гърците и българите дип са ся на зло око зели и гиби, че нема да мътят пилетата вече наедно, знам ли аз, на таквоз ми мирише.

— Не знам, синко, каква ви е сега работата, ама аз отколе доколкото помня, работите чак дотам не са идвали. Сѐ са ядяха пак тъй гърци владици и българи чорбаджии, ама тя ежба като че беше по-друга. Тогаз нà, хората ли бяха по-прости, владиците ли бяха по-добри, чак до туй дередже не са го изкарвали. Ама зер туй българското тогаз го немаше и затуй беки туй гърците владици не вързуваха и не беснееха толкоз. Тогаз, да ти кажа аз тебе, туй Търновото беше сѐ гърчолия: седем черкви бяха тогаз — онез двете новите във Вароша ги немаше йоще — и в седемте сѐ гръцки четяха и пееха — аз дет ви казвам 30-годишна работа, че кажи и 40. Школямоля, ний тогаз името им билене знаехме; ами до сяка черква имаше по една килия, дето поповете или някой грък калугер светогорец или божигробец и синаитин учеха дечурлигата сѐ гръцки. И които знаеха да пишат, сѐ гръцки пишеха. Тъй и по селата: Лясковец, Ряховица, Долня Ряховица, сѐ гръцки четяха, пък гръцки не знаеха. Сал от Балкана, от по-големите села, каквото от Габрово, от Трявна, от Елена и от Дряново, те понознайваха нещо български, ама и те не смееха да са кажат, че са българи. Таквоз да речеш я в черква да пропсалват или да зачетат я, то го немаше него. Помня веднъж, ама на коя черква беше, на «Св. Спас» ли, на «Св. Богородица» ли беше, не мога ти оправи сега, едно момче тревненче, хем чорбаджийско, от първите, посегна да чете туй агиоса, свети боже, дето го викат сега, и като го чуха, че български зе да го чете, впусна са един от псалтовете, зашлеви му един добър шамар и го изпъди от черква, че таз черква

не била балканжднйска да са чете български в нея; че и български не го казваха, ами на как тъй като по словешки. Тогаз сефте чух аз българска книга, и то хем хубаво ми са видя, ама владиците тогаз не даваха да са помене друго четво освен гръцко. Турско, как го казват, караманско ли беше, как беще, попочетваха сегиз-тогиз, като по Великден кажи, ама таквоз, българско я, боже, опази, да са чуеше — владиката обесяше челяка. Владиците бяха тогаз силни, бяха като паши, хе-е като везири; тъй ги и казваха, юч тувлия паши. Аяните тогаз не бяха нищо, че и те са бояха на владиците. То войводския конак не беше нищо при владишкия. Салтанат да видеше ти у владиците! Като тръгнеха да идат по епархията си на деври, онези атове, онези ми ти сърмени хаши, едеци, сексани, ясакчии, капуолани, протосингели, архидякони, дякони, псалтове, граматици, векилхарчи, магери, сеизи, работи хе, като са повлекат една цяла войска. Сал параманките не водят с тях си и дето поминат, там не тряба град да ги чука. Че то тогаз отде не им вървеше на владиците? Митрополията беше като беглишки конак. Секи поп за Великден ще донесе 150—200 яйца, за Гергевден едно агне, за Петровден по 10 пилета, за Димитровден едно гърне масло, за Коледа едно прасе; от манастирите по 2 кола слама, 1 кола сено, 3 агнета, тулум сирене, делва масло, капони, мисирки, патки и какво не? Де потъваше толкоз нещо, да са чуди челяк!

От чувание дето зная владиците аз, са Иваникия и Макария. Макария бил на Трестениклията* на времето. Той като бил на деври по селата, в него време и Трестениклията обхождал усвоените от неговите хора места и го разгелдисва на едно село, като му вижда салтанатите, работите и са науча за какво е ходението му, привиква го при себе си и питал го:

— Не арарсън сен бураларда, не бу гезмек сенден кюден кюве?

— Еще, ефендим, адет юзере, девриемизе гезериз.

— Е сен неджи?

— Малюмя деспот.

— Деспот му? Ене арар бу къяфет сенде, сенбир ка-

* Трестениклията от Трестеник, село в Русчущко, предшественик на Мустафа Байрактар асини, в Русчук, той беше усвоил местата от Русчук до Варна, Никопол и през Балкана до Филибе.

шиш адамсън, метохунда отурсана сен, сени бидаха кювлере чикмъшин ишитмеим, зере. . .[1]

Владиката като си отишел на къщата, дето бил кондисал, проважда протосингела си с ясакчията да закарат на агата бакшиш едекя, дето го имал. Като вижда Трестениклията туй, проважда пак скоро за владиката: «Бен сана не дедим, сен бона бакшиш му вереджексин? Санким ярън гене фукарая иодеттермелисин. Гетир бурда бакалъм не алдън сен бу кювден. . .»[2] И владиката изважда, колкото пари бил зел от селото, и ги дава. Трестениклията ги връща на селяните. Биндирисва едного от хората си на владикова едек да заведе владиката право на Търново, без да го остави да нощува в селото и да не му даде да са отбие на друго село. Такъв бил Трестениклията и туй си изпатил Макарий от него.

Дето пък помня самси аз, владиците са Аларион и Котсандия, но Котсандия пък толкоз добре не го запомних, че Алариона, тоз, дето умря тука, него артък добре запомних. В първото му идване аз бях йоще малък и друго не зная, ама туй помня като вчера. Великден беше, проводи ма баща ми да му занеса веднъж яйца, комшии туй, я. И аз вървя голям-голям, яйца носи челяка и, хоп, гурнах са при владиката. Той какво правеше, аз го не видях, ама той, като ма видя, че влязох, изкрещя, та извика тъй, щото аз са смаях, пък току заднйк-заднйк, че навън. Срещна ма един дякон, заведе ма оттатък при векилхарча, зѐ яйцата, да ги изпразня. Доде изпразни той яйцата, то като ма наградиха онези ми ти дякони ли бяха, дяволи ли бяха, щяха да ми съдерат гащите. Имаше един Агапия, такъв един като с опърлен сурат, той стана подире владика на Враца и най-подир го убиха, ама кюлхане челяк беше, хъ! Едвам са изкачих из ръцете им и бягам да си ида, върнаха ма от портата: «Владиката тя вика.» Отидох разтреперан при него, таман да му целуна ръка, улови ма за ухото и шляф

[1] Какво търсиш ти тук из тия места, какви са тия разходки от тебе? — Е, господине, според обичая правя си патрулната обиколка. А ти какъв си? — Както ви е известно, деспот съм (владика). — Владика ли? Ами какво е това облекло у тебе? Ти си човек калугер. . . Ти си стой в метоха. Още веднъж да не чуя, че си излязъл из селата, защото. . . (тур.).

[2] Какво ти казах аз? Ти на мене бакшиш ли даваш? Като че ли утре пак няма да го събереш от бедните. Донес да видим какво си взел от това село (тур.).

отсам, шляф оттатък, колкото сили има, удари ми петшест шамара. «Йоще веднъж — казва ми — при владика да не влязваш тъй урбулешком. Той хора нема ли, ти що не повика?» Даде ми тогаз едно о н л у ч е, тез, дето вървят сега 30 пари, и ме изпроводи със зачервени страни и уши. Дето ша са каже и аз съм ял от грък владика шамари, пет лъсници за рупче, по две пари едната, пък щипките от дяконите б а д е х а в а. Йоще веднъж аз са зарекох на владика яйца да не нося.

Какво направи, какво стори подире владиката, не мога да зная, ама съгласиха са чорбаджиите някои и други и го дигнаха, че ходи той на Цариград и там не знам каква я завъртолява, и са връща, та си идва пак, че стъпи пък той на крак, та с ю р д и с а някого и другиго от чорбаджиите — хаджи Илия от Лясковец, челеби Янка оттука, други имаше ли, немаше ли, не помня. Дигнаха ги пък тях за Димотика.

Подир като си доде владиката, живееше комай на Арбанаси. Арбанаси тогаз беше Варбанаси, сега то стана циганско село. Тогаз, че нашия владика седеше там, имаше конаци. Имаше божигробски, синаитски протосингели и те седяха там. Че и ловчанския и русненския владика и те имаха конаци на Арбанаси, та идеха лете там да живеят за х а в а, че като са съберяха онез ми ти владици, трима владици... й о к четирма... тъй зер четири владици! Нашия, стария владика Аларион — един; той имаше и един е д е к по-млад владика, Йосиф го казваха невем, ама прякора му беше едно а д ж а и п име Ак... Акс... Аксополеос дали не беше, той умря в чумавата година, че го заровиха там насреща в съсипаната черква на св. Димитра, че подире като бяха копали за имание, та бяха му изкопали кокалите. Той — двама. Ловчанския Диванисия — трима, русненския, не му зная името — четирма. Четирма владици, протосингели, дякони-мякони, ставаха те една с ю р и я калугери, че плавваше Арбанасито от тях. Онез арбанасчанки тогаз да ги видеше ти кокони ли бяха или не. Че и владиката имаше в конака си таквоз кокони-мокони, царогражденки, сестри ли му бяха на' какви. Имаше един Вергу, той им беше такоз като мъж нещо.

Да ви кажа за него един д ж у м б и ш. Джумбиш, не е то, ама тъй да го кажем. Той беше татък от Ахило ли от Месебря ли, не мога ви хубаво оправи. Веднъж беше

си ходил на в и л а е т, пък прекупил там, какво й прекупил, не зная, че му донесоха 40—50 товара ли беше, що беше — скумрии, пък тогаз не са харчеха тъй като сега, тогаз хората тъй като сега сряда, петък да ядат риба немаше и той не можа да си продаде скумриите; 5—6 товара нещо ли продаде на, другите останаха, та стори зарар. Пак владиката проважда да свиква поповете от селата, че ги настанява да ги земат да ги разпродадат секи поп на махалените си и да разрешат на хората сряда-петък да ядат риба. Такъв д ж у м б и ш изкара Вергу, накара владиката да развали закона и направи поповете да станат б а л а к ч и и, ама продаде той скумриите и спечели от тях!

Имаше един Янаки, псалта на владиката, ма'ла, пък гърлест челяк беше! То като запееше в черква, че са цепеше к у б е т о на черквата. Имаше други Керем баба го казваха, к а п у о л а н и н а на владиката. Той ходеше по конаците, таквоз като за давия кога дойдеше нещо. Ъй че пиеше пък той, бре-е-й! Имаше една плоска, 4—5 оки береше, той дене 3—4 пъти я пълнеше, ноще до главата му спеше, като тръгнеше нанякъде, тя отпред на коня му закачена, без нея не биваше. Между дяконите имаше един такъв недомаслен, Дамашкин ли, Дамашкил ли му беше името, той беше им лалата, бръщолевеше малко български и коконите го туряха да им приказва масали за българите и те умираха да са смеят, като им приказваше таквиз неврели-некипели. Владиката, кога го фанеше слободията, туряше го да сказва в черква сказание уж на български. Като фанеше да сказва, хората избягваха от черква, че то никой от смях не можеше са сдържи на мястото си. Аз бях запомнил някои от неговите сказания, та ма караше баща ми да ги преговарям понякога по зяфетите и по сватбите да са смеят хората. На Еньовден веднъж той зафана сказанието си: «Евлугимени хриштияни, днешка имами и генишис ту агию Йоани. Кату досло ангелиту, ци вангелизалу на Лисаветиту, а пак Захари ту ут апистията щалу куфо»[1]... и какви ищеш. Веднъж пък по светаго Спиридона бабукчиите и куюмджиите имаха артус, че бяха слезли на Долня

[1]Благословени християни, днес е рождество Йоаново. Като дошъл ангелът, благословил Елисавета, а пък Захари поради неверието си онемял (гр. и бълг., диал.).

махла на св. Богородица владиката да им освети артото, той пак таз нощ не знам какво беше го прихванало, не лютюргиса. Младият владика беше по селата, лютюргисаха поповете и туриха Дамашкила да скаже на св. Спиридон сказанието и той казва на' какво казва, че доде там, дето св. Спиридон продал на едного кози, че тоз, дет ги купил, откраднал една и тя бягала, та са връщала, а той я дигнал на рамо да я носи, пък тя го бнела с рогата си в главата и врещяла; туй искаше да каже той, пък захвана: «К о з а т а р о г а т а б и й н е г о г л а в а т а. . . и пак — к о з а т а р о г а т а б и й н е г о г л а в а т а.» Два-три пътя повтаря го и са спира, че току кай веднъж: «И вика ме-е-е-!» Искаше да рече белким врещи, че като го не знае, извреща той като коза в черкова. Хората прихнаха, та са засмяха и изскочиха от черква до един.

— Ма, че той не бил по-долен и от сегашния ни грък владика и той таквиз б ю т ю в и я сказанието ги лее, ама тука не смее, че по селата. Пък тук, кога земе да чете български уж в черква, огън и слама и топлия вятър, да си земеш калпака, че да бягаш. . . Май с челяк, че толкоз годишен владика го казват, как не научи барим с л а в а о т ц у да го чете право, ами го чете с ѐ н и н е и п р и с н о. И защо ги барим чете, като ни една право не казва.

— Че то го казваха на времето, че той знаел български хе, фарси, тъй го фалеха.

— Тъй са фалят те. . . Гръцка фала ти не знаш ли?. . .

— Знам ги аз, гърците като бъде, и варени, и печени ги знам! Ами да додем пак на приказката си за владиката.

Той беше един с е р т владика този Аларион, креслив, като фанеше да крещи, че са цепеше конака. Поповете ги мъчеше хеле тъй, че трепереха от него като лист, да не казвам като цигани от харачеря. Биеше ги като гвоздей, като ги подвали във ф а л а г а т а бой, до. . . Пък им удареше б у к а и на краката, че ги караше да му метат двора, да му копаят градините и да ги затрънят без вили; хеле сѐ с е и з и т е ги биеха.

Имаше един поп Яким, той беше един с а л т а н а т л и я поп, ама млого знаеше да чете, беше учен и д е л и я. Хората го млого обичаха, имаха го и почитаха го, ама владиката, не зна' защо, не го обичаше, като че му за-

виждаше. Веднъж го викал владиката на Долня махла да служи с него. Като служили, владиката излязъл понапред, попа останал по-подире. На излязването му от черква улавя го сеизина да изфърли с коша на конете б о к л у к а накрая. Попа му са опира да не рачи, че сега излязва от литургия, с е и з и н а са запъва да го накара, счопарлесват са там с него, наизскачват дяконите, изскачва протосингела, улавят са и те с него защо не рачи да изфърли б о к л у к а. «Убийте ма — казва попа, — ама сега не го изфърлям!» Казват на владиката, изкачеа и той. «Защо не си покорен ти на митрополските хора — вика той, — ти други господар имаш ли? Дайте тука фалагата бре, дайте букаите, дръжте го тогоз и з и т и н а. . .» Сеизина посяга да го улови, че като се изскачева от ръцете му, гологлав, без к а л и м я в к а, че право на кадийницата, до вечерта са потурчи. Научил са беше подире турски да чете и да пише и стана б а я ефенди, аз го познавах добре; той са загуби по Шюмненската ордия, като отиде своеволно срещу московеца да са бие.

Веднъж пък докараха една жена, не знам от кое село беше, тук отблизо. Докара я попа ѝ, защото жената, като бил умрял наскоро мъж ѝ, искали ѝ владичнина, чунким земат на венчило 3/20 ли, 5/20 ли, не зная добре, искали и от нея, пък тя рекла: «Аз мъж ми умря, какво да дам на владика. Които имат венчило, те да дават. Що съм б о р ч л и я аз на владика?» Като я изкараха пред владиката, тя пак туй му каза и: «Аз имам дечица — рече тя, — тях да отгледам анджак.» Владиката, разярен на това, скочи да я разкъса. Пък зе, братко, че накара да я опасаха о д и р е к а, че накара ясакчиите с камшици да я биха. Уплаши ли са жената, подир три дни умря. Оставила, казваха, три дребни дечица сирачета. Таквиз бяха на времето владиците, да им поменеше нещо право, да та угадят, че са усещаш за нещо или че разбираш от нещо, светяваха ти маслото по-скоро.

— Масторе, ами туй, дето казват, че изгорил книгите български, има ли аслия? То как е станало, не знаш ли да ни прикажеш за него?

— Български ли са били, какви са били, аз не ги зная, ама има аслия. Имаше един дядо Нихофит, светогорец беше, и той таксидиотин, че на последне време беше го зел Аларион, владиката, за протосингел. Той дохадя у дома на сватба, като женихме сестра си, че той

приказваше, ама то беше подир умирането на Аларионa. Като бил дошел наскоро в митрополи той, владиката тогаз зел да отвори врата от олтара вътре за на двора да са излязва и като разбивал д у в а р а, намерил там на к ю ш е т о една о д а й ч к а, вградена, пълна с книги. Като ги извадили, немало де да ги турят; тогаз правели и я х ъ р а там, откъде реката, и от нея страна кюшето на черквата било порутено, че подкърпвали и него. Протосингела искал там да ги зазиждат или в яхъра под пода да ги настелят, ама владиката, като ги прегледал, извадил няколко от тях и ги турил в едно с а н д ъ ч е, а пък другите, по-млогото, рекъл: «Не струват, ами ги изгорете да са не намерват!» И тъй наклали огън в градината, там под ореха, дето е заровен сега удавения владика, и ги изгорили до една. Онез пък със сандъчето ги турил пак там настрана. Имало и една глава на един светец войник, забравих му името как беше, ама селото, отдето бил тоз светец, тъй като че ми е на ума, хъ да го кажа, Потока ли беше, Посока ли беше, таквоз едно нещо го казуваше.*

От най-напред този владика Аларион не даваше да са помене българско и кога ходеше на деври по селата, дето четяха български, гълчеше ги, харизваше им гръцки книги и принуждаваше ги гръцки да четат в черквите. Дето нямаха поп, гръцки попове им провождаше и по-първите хора от селата караше ги да дават децата си гръцки да са учат; затуй и направи той онуй гръцкото школьо, дето е под Баждарлък. Направи го общо да идат и от селата да се учат без пари; и щеше му са да погърчи и балканските села! Мънастирите около Търново беше ги сѐ погърчил и за игумени беше им турил гръцки калугери. Ама като застаря той, наскоро преди умиранието си, омекна май и като беше сѐ болен, че не можеше да му додиря. Тогаз можаха габровчани да си направят българско училище (1835). Тогаз и в Трявна са заправи ново българско училище, едно голямо хе-е. Малко по-подире са направи и

* Главата била от мощите на св. Михаила воина от село Потока със свидителството си заедно; според казването на покойния икономин в Търново поп Георгия нея я продал Иларион на един такеидиотин грък, който я занесъл во Влашко. Книгите в сандъчето аз сварих, те бяха гръцки черковни книги на пергамент. Сега и те са разпиляха и от таз книгохранителница сега единствен остатък е решетчестите железни врата, що имала и които и до днес стоят там закачени.

черквата «Св. Никола» във Варуша и като скришом зафанаха най-напред да почетват и да попяват български, и то от лява страна. Туй е с е ф т е т о на българското четение в Търново (1837).

Такъв беше, учен го казваха и нам какво, тоз владика, пък и той слушаше тази нашата врачка Кючюк Каля. Тя му врачуваше, гледаше му на книги, лъжеше го, цереше го и поливаше го с бурени, чунким него го боляха краката, от тях най-подир и умря.

Подир него дето доде владиката, той беше чудото! Той беше един враг, то на владика не приличаше, сякаш че беше д е л и б а ш и я, яздоколник един е з у и т и н проклетия беше, от Ганос беше, ама х а л и с г а н о з л и я, в ъ л ф а, че и името му на какво таквоз а д ж а и п беше Паналет. . . Каралет. . . Паранет, таквоз едно нещо като паралия. Той с идването си б а р а б а р зѐ да си продава м у р а ф е т и т е. Отидоха чорбаджиите да го посрещнат, заведоха го в митрополи да му рекат добре дошел и да го почерпят. Като насядали сичките, хаджи Панайот имаше един, ако го помните, челяка главата му била нещо в и р а н и не са отложил да седи гологлав, ами седял с калпакя си. Владиката за х о ш г е л д и н е ставя от мястото си, без церемонии отажда, зема му калпакя от главата и с думите «Бу тулум не арар башинда?»[1] Фърля му калпакя вън от одаята. В черква, като влезеше на трона си, не седеше като челяк, като владика, ами сал току са въртеше като г а н о с ч и я и сѐ намерваше за какво да вика. Току го чуй, на поповете вика нещо, «Бре ешеклер! Бре хънзърлар!»[2] Кога ще дава нафора: ще земе дискоса, пък: «Хъ бакалъм гелин!»[3] — с устни правеше, тъй като кога мами пилета. И що седи да раздава нафора, устата му не млъкнуват; сѐ намерил кому какво да рече, да са присмива на хората на дрехите, на калпаците, на гъжовите (тогаз гъжови носеха) на главите им. Като видеше някого тъй с обръсната глава, ще земе да го чука по главата и ще вика: «Бак-кабак, бак-кабак чутура. . . булгар кафасъ. . . ислях пача олур!»[4] На жените цветето дърпаше от главите в черква и какви не

[1] Какво търси тоя мях на главата ти? (тур.).
[2] Бре магарета, бре свини! (тур.).
[3] Ха елате да видим! (тур.).
[4] Гледай тиква, гледай тиква, чутура. . . българска глава. . . хубава пача става (тур.).

приказваше, ама то беше подир умирането на Аларионa. Като бил дошел наскоро в митрополи той, владиката тогаз зел да отвори врата от олтара вътре за на двора да са излязва и като разбивал д у в а р а, намерил там на к ю ш е т о една о д а й ч к а, вградена, пълна с книги. Като ги извадили, немало де да ги турят; тогаз правели и я х ъ р а там, откъде реката, и от нея страна кюшето на черквата било порутено, че подкърпвали и него. Протосингела искал там да ги зазиждат или в яхъра под пода да ги настелят, ама владиката, като ги прегледал, извадил няколко от тях и ги турил в едно с а н д ъ ч е, а пък другите, по-млогото, рекъл: «Не струват, ами ги изгорете да са не намерват!» И тъй наклали огън в градината, там под ореха, дето е заровен сега удавения владика, и ги изгорили до една. Онез пък със сандъчето ги турил пак там настрана. Имало и една глава на един светец войник, забравих му името как беше, ама селото, отдето бил тоз светец, тъй като че ми е на ума, хъ да го кажа, Потока ли беше, Посока ли беше, таквоз едно нещо го казуваше.*

От най-напред този владика Аларион не даваше да са помене българско и кога ходеше на деври по селата, дето четяха български, гълчеше ги, харизваше им гръцки книги и принуждаваше ги гръцки да четат в черквите. Дето нямаха поп, гръцки попове им провождаше и по-първите хора от селата караше ги да дават децата си гръцки да са учат; затуй и направи той онуй гръцкото школьо, дето е под Баждарлък. Направи го общо да идат и от селата да се учат без пари; и щеше му са да погърчи и балканските села! Мънастирите около Търново беше ги сѐ погърчил и за игумени беше им турил гръцки калугери. Ама като застаря той, наскоро преди умиранието си, омекна май и като беше сѐ болен, че не можеше да му додиря. Тогаз можаха габровчани да си направят българско училище (1835). Тогаз и в Трявна са заправи ново българско училище, едно голямо хе-е. Малко по-подире са направи и

* Главата била от мощите на св. Михаила воина от село Потока със свидителството си заедно; според казването на покойния икономи в Търново поп Георгия нея я продал Иларион на един таксидиотин грък, който я занесъл во Влашко. Книгите в сандъчето аз сварих, те бяха гръцки черковни книги на пергамент. Сега и те са разпиляха и от таз книгохранителница сега единствен остатък е решетчестите железни врата, що имала и които и до днес стоят там закачени.

черквата «Св. Никола» във Варуша и като скришом зафанаха най-напред да почетват и да попяват български, и то от лява страна. Туй е с е ф т е т о на българското четение в Търново (1837).

Такъв беше, учен го казваха и нам какво, тоз владика, пък и той слушаше тази нашата врачка Кючюк Каля. Тя му врачуваше, гледаше му на книги, лъжеше го, цереше го и поливаше го с бурени, чунким него го боляха краката, от тях най-подир и умря.

Подир него дето доде владиката, той беше чудото! Той беше един враг, то на владика не приличаше, сякаш че беше д е л и б а ш и я, яздоколник един е з у и т и н проклетия беше, от Ганос беше, ама х а л и с г а н о з л и я, в ъ л ф а, че и името му на какво таквоз а д ж а и п беше Паналет. . . Каралет. . . Паранет, таквоз едно нещо като паралия. Той с идването си б а р а б а р зѐ да си продава м у р а ф е т и т е. Отидоха чорбаджиите да го посрещнат, заведоха го в митрополи да му рекат добре дошел и да го почерпят. Като насядали сичките, хаджи Панайот имаше един, ако го помните, челяка главата му била нещо в и р а н и не са отложил да седи гологлав, ами седял с калпакя си. Владиката за х о ш г е л д и н е ставя от мястото си, без церемонии отажда, зема му калпакя от главата и с думите «Бу тулум не арар башинда?»[1] Фърля му калпакя вън от одаята. В черква, като влезеше на трона си, не седеше като челяк, като владика, ами сал току са въртеше като г а н о с ч и я и сѐ намерваше за какво да вика. Току го чуй, на поповете вика нещо, «Бре ешеклер! Бре хънзърлар!»[2] Кога ще дава нафора: ще земе дискоса, пък: «Хъ бакалъм гелин!»[3] — с устни правеше, тъй като кога мами пилета. И що седи да раздава нафора, устата му не млъкнуват; сѐ намерил кому какво да рече, да са присмива на хората на дрехите, на калпаците, на гъжовите (тогаз гъжови носеха) на главите им. Като видеше някого тъй с обръсната глава, ще земе да го чука по главата и ще вика: «Бак-кабак, бак-кабак чутура. . . булгар кафасъ. . . ислях пача олур!»[4] На жените цветето дърпаше от главите в черква и какви не

[1] Какво търси тоя мях на главата ти? (тур.).
[2] Бре магарета, бре свини! (тур.).
[3] Ха елате да видим! (тур.).
[4] Гледай тиква, гледай тиква, чутура. . . българска глава. . . кубава пача става (тур.).

щеш зевзеклици правеше в божето място. Като ще земат да го обличат насред черквата, псалтовете ще пеят, поповете ще го обличат, те, горките, не смеят да го пипат, той, току го чуй, извикал на някого: «Съкъ тут бре, гелин туттуун йокми?»[1]

Ще излезе по гробищата да коленичи, че като ще става, ще го дигат поповете; току виж извикал: «Калдърсана, бе п. . . попадия н'хич калдърдъън- йокми?»[2]

На деври като тръгваше, сякаш че тръгваше някой яничер-аасъ на сефер. Освен ясакчиите му, гавазите му и той, възседнал на ат, с червени гащи, на кръста му пала сабя препасана, топуз закачен отпред на коня му, скършил брада, накривил кюлюмавката, ей бана бак. . .![3]

Веднъж Юсеин паша от Видин беше дошел за нещо в Търново, че на отхаждание тоз, владиката, излязва да го изпроводи с този к ъ с п е т — с червените гащи, със сабята, с топуза. . . Пашата го гледал, гледал, пък са обърнал, че рекъл на бегликчията, бегликчи Димитър, имаше един, ако го сварихте, пръв чорбаджия, личен един челяк: «Сьойле шюна о топузу атсън орадан, зереалърсем ону да енсесине икиджик вурурсем, югредеджем ону деспотлян гънъ» — санким «Кажи му на тогоз да махне тоз топуз оттам, че ако го зема да го кръпна в тила два пътя, ще го науча какво прилича на владика!» Ама ви турски разбирате ха, нали разбирате?

По селата, като ходеше, какво си теглеха хората от него? Отишел на Сомоводен, ще светява вода по къщята по Ивановден било, студ, замръзнало, той седнал на шейна, че го возят от къща на къща, чорбаджията седнал с него на шейната, пък поповете вървят напред. Дошло на едно място малко стръмно и поледено пък, че воловете са хлъзгат, не може да възлязат. Той виква да изпрегнат воловете и да са впрегнат поповете, че да го извозят, и поповете какво ще сторят, впрягват са! Чорбаджията, дето бил на шейната, досрамяло го, догрешало го, да речем, зел да слягва. «Нерей, я? — Е, анпагие деспоти. . .— Отур сен, отур, папазлар, сенин дединн, онлар бенim йокюзлеримдир»[4], пък зема остена да ги кара. Икономa,

[1] Дръж здраво бре, не си ли държал булка? (тур.).
[2] Дигни бе, п. . . попадия не си ли ги дигал досега? (тур.).
[3] Ей, погледни ме! (тур.).
[4] Къде я? — Е, свети владико. . . — Седни, седни ти, поповете, както ти каза, са мои волове. (тур.).

сиромаха, поп Илия слепичкия, стар челяк, не може да постъпи, пък владиката зел, че го боде с остена и «Де бре, кьор йокюз. . .!»[1]

На Долня Ряховица отишел през лятото, пак му скибнало да иде за риба на Янтрата. Накарал поповете да ловят, пък той, като ходил по края, хрумнало му да мине оттатък реката. Виква, един поп имаше, отдолу на' къде беше, на Горня Ряховица седеше. «Гел бре папаз чевир къчинъ, хади бени йоте якъда гечир. . .[2] — Агие. . . аип филан.[3] — Де. . . едипсизлеме. . .»[4] Попа са нагърби и владиката го възсяда, пък той беше тежък челяк, такъв един п а н ч е л и я п е х л и в а н и н. Като дошле досред реката, владиката ся уплаша белким да не му направи попът някой уюн: «Де попе — казва му, — гечир бени да, ембатиини башлаяджам.»[5] Като го пренесъл попът отвъд, посяга да му целуне ръка. «Недир о? — попитва го той. — Ел юпе ембатик ичин. Не?. . . — Ембатик ичин му?. . . Сен кави домузсун се-ен, бен сенден ики ембатик-аладжаъм. . .»[6] И два му зел, както ся изплакваше попа подир на баща ми.

Веднъж кликача от «Св. Богородица» на Долня махла, дядо Иван, ходил за нещо на митрополи и като са връщал да си иде на черквата, владиката горе от одаята си зел да чука на джамовете и да го вика. Той беше пък май глухичък, недочул, ами си отхождал и владиката, като дръпва пушката, гръмва върху него. Пушката не го закачила, ама челяка са уплаши, разболя са и б и р д а х а не стана.

От Калифарския манастир игумена, донесло му от балкана едно малко сърне, кошута жива, пък той да я проводи на владиката б а к ш и ш. Калугера, който я донесе, беше един висок, едър чернец, като му дава кошутата, той го поизгледва тъй. . . пък: пий-й, не бююк шейсин бе!. . . даа'гиби кишиш. . . сен ми туттун буну? — алем тутту. . . — Сен туттун. . . сеен. . . сен курт биле тутарсън насъл кави кьопек син сен. . . Е, шинди не'дурурсун?

[1] Де бре, сляп вол? (тур.).
[2] Ела, бре попе, обърни си задника, хайде прекарай ме на другия бряг (тур.).
[3] Свети. . . срамота е (тур.).
[4] Де. . . не бъди неучтив (тур.).
[5] Де попе, пренеси ме на брега, ще ти опростя ембатикиата. (тур.).
[6] Какво е това? — Целуване на ръка за ембатикина? — Какво за ембатикиа ли?. . . Ти си здрава свиня, аз ще взема от тебе два ембатикина. . . (тур.)

бакшиш ми беклерсин... ялая бакшиш сана... хад икъл шюрдан, ама кешиш... Аи'гиби кишиш беей...[1]

Имаше в митрополията едно българче, дяконче от Капинския манастир — Аларион го казваха; то подир стана на Ловеч владика, не го знам жив ли е йоще. Вечер кат си легнел владиката да спи, сѐ него карал да го глади отдолу по табаните на краката, да му доде сън. Той ще го глади и Владиката ще тананика на песен вулгаре-е-е, гайдаре-е-е, вулгаре-е-е, гайдаре-е-е, сѐ таз, доде заспи вече, сяка вечер туй.

На тоз владика на времето мереметиха моста тука, Владиков мост са казва я. Той ще стане сутрин по гежделик, разрошен като дервишин, ще наметне кожуха и ще са озове на моста около дюлгерите, ще са зевзеклендисва с тях... Арбанасченките не можеха да минат от него през моста... «Е, сиз шимди хамама гидерсиниз, ха? Е...»[2] И какви не беззаконни думи не щеш от него!... Хеле кога идеха някои при него да са напущат жена и мъж — то не е за казване!

Той имаше един брат, не помня как го казваха, той беше пък друга една мода, чер беше такъв, приличаше май на циганин, ама и сѐ циганките задиряше. Тука ледницата, воденицата — бяха пълни с неговите чудесии. Един път ама му прикадиха кашата нашите долномахаленци. Там, дето седи сега баба Кирякия, имаше една циганка. Там като го улавят една нощ, че го влачват без гащи да го заведат на конака, пък хеле поп Паскал молби и нам колко пари им дава, та тъй го отърва.

Такъв ми ти свети владика беше този дядо ви Панарет, че и хората му не бяха по-долни от него! Владишството му нему беше от кора и в обходата си беше такъв делизорзоп, ама инак на парата къйметя знаеше, трепереше за пара. Не гледаше нищо, ни вяра, ни закон, простено, непростено, за пари той сичкото разрешаваше. Колко роднини изжени! Колко оженени разведе! — все за пари. Хеле пък туй поповете, попеше ги, каквито се изпречаха напреде му. Слепи с едно око, глухи, гърбави, таквиз камбури, хайде-хайде попеше ги, земаше им

[1] Голямо нещо си ти бе, като планина. Ти ли хвана това? Ти го хвана това нещо. Ти можеш да държиш дори вълк, какво яко пее си ти. Е, сега какво? Така ли ще стоиш? Бакшиш ли чакаш? Яж си бакшиша! Хайре махай се, тип такъв! (тур.).

[2] Е, вие сега на баня ли отивате, ха!? (тур.).

по две, по три хиляди гроша и немаше да ги пита знаят ли да четат, не знаят ли. Опопи едного, поп Лавда го казваха, той знаеше сал агиос отеос[1] наизуст, а по книга ни едно слово не знаеше. Като му забележиха някои, че не знае да чете, той им отвърнал: «Е, о орман папазъ оладжак, литургия етмееджек ки. Колач папазъ дилми? Она бир тамианто-иле бир агиос о теос елверин...»[2] Пък и едно време беше намерил... вече не питай, че той, дето удари парите тогаз, йоще един владика не може да ги види я. Епархията не беше твърде скоро пристригвана наздраво, а той я острига тъй до кожата. Че не му стига то, ами и от друга страна скубеше. Улови, та продаде на Арбанаси митрополската къща, тъй и къщята на Ловчанската и Русненската епископии, продаде ги и тури парите в джоб. Епитропите на гръцкото школьо, не ми е сега на ума кои бяха, поискали му да им даде за школьото тез пари, които зел от къщата на Търновската митрополия. Той си потупал ръката насреща им и рекъл: «Бен онуничин деспот олдум сизе пара вереим... сизин школйонуз варсе лязим ки акарети да олсун, акаретиниз олмадъ ва ътта схолио не йе ачарсънъз сиз? Кимд ир о ки чешме япар суюну гетирмезден евел?[3] И счупена пара не им даде беей! Хем за гръцкото школьо, а то не за българско!

Като беше дошел наскоро, свика сичките игумени от манастирите на епархията си и казва им, че имал от патриката заповед да земе на тефтер кой манастир, какво има. И на които манастири видял, че имат по малко сребърце, казал на игумените да го не държат на манастир, че може я да ги оберат или друго какво-годе зло да им са случи, ами на сигур място да го принесат да стои в митрополи. И които от игумените са излъгаха да му предадоха манастирското сребро, туй дето беше вече то, йоще веднъж не го видяха. Но по тоаф направи той с друго патришко писмо. Писал му бил патрика да събере помощ, черква щели да правят вън там, нам къде от Цариград,

[1] Свети боже (гр.).

[2] Е, той ще стане горски поп, литургия няма да служи. Нали е поп на питите. На него един тамян и едно «свети боже» му стига (тур.).

[3] Аз затуй ли съм станал владика, за да ви давам пари... Ако имате училище, трябва да имате и средства. Ако нямате средства, защо отваряте училище? Кой строи чешма, преди да докара водата? (тур.).

дето имало една вода, че вътре имало седем риби от едната страна сурови, а от другата печени, пък живи във водата. Той улови с тез патришки писма, че зѐ от секи манастир по половин ока сребро и от сяка черква де по колкото можа да откъсне, де 50 драма, де 100 др[ама]. Пусна и таквиз духовници, таксидиоти по селата, дето нема черкви, да ходят измежду народа, че най-млого измежду жените, да просят за нова черква и пари да не земат, че не било прието, ами сребърце. И тъй като разказваха на жените де ще правят черква и хиляди истории за онези чудни риби, да виж жените, скритом от мъжйете — давание вети бабки от наниз и огърлички, пръстени, сребърни обици, мингиши, гривни, и н т и ш и и ·и пафти, туй ч е н г е л и, ч а п р а з и, дето го казват, и с ъ р м е н и к о л а н и таквиз ковани, дето ги носеха отколе жените. Събрал, както смятаха тогаз поповете някои, около триста оки сребро сѐ таквиз работи! От по-непотребните и счупените работи той топял среброто на кюлче, че го проваждал в Немско, та го правели на цванцове, които му проваждали тука да ги харчи или ги разменявали на минцове, че му ги проваждали. Христо, бог да го прости, Казасов, или хаджи Парашкивов доде не речеш, знаете го сякам, той седеше тогаз в Немско и сѐ през негова ръка минували тез работи, както казваше той изподир. Най-подир тогоз Паранета, като го изпъдиха оттука да си отиде, че приказваха — туй на предишния владика от хората, дето имаше да бяха останали, каквото дядо Милетий, дето умря на св. Богородица, той ли, други ли беше, сега не мога да са усетя, ама знам един от тях, като приказваше и са кълнеше, да доверяваше, че две мешчета, таквиз хе, к о д ж е м и т и мехове, дето да събират по пет-шест оки сирение, пълни с жълтици, занесъл той и пак два товара сребърни работи дигнал нетопени.

— Брей да го убий господ и с грък! Затуй той прави сега таквиз конаци на Фенер!

— Че бек е жив йоще той поразен.

— Жив, ами как, и пак такъв караконджо. Той направи там до патрикхането едни сараи, тряба да му са излезли за три милиона грошове!

— Жив, а? Проклетия му челяк! Оплени тука, света оплени, та го запиля, че отишел да си прави сараи на Цариград! Ам че кому ша ги остави?

— Ъх, кому ша ги остави. . . на децата си. . .

— Че беки има деца. . . да не бъде са оженил? Да не бъдат извадили в тез г ю р у л т и и сега да са женят владиците?

— Че кат не са женят, деца не могат ли да имат?

— Док. . . (докса си. . . щеше да рече на туй мастор ми и са усети, та зафана: «Слаа тебе, боже, слаа тебе, господи» — да дума и да са кръсти) Владика о л у п, та деца да има и къщя с а р а и да им прави, че да им остаи!. . . Ей тез сараи той оттука ги спечели!

— Колко години владикува той тука?

— Че в а л л а х а не мога та опери за туй. . . ама чакай да видим. . . Аларион умря току подир чумавата година. . . На кое сене беше тя?. . . Неховит, този младия владика, доде на 40-о сене, как иде то?

— Чумавото беше на 1837. Неофит като е дошел на 40, кажи три години нещо. Че малко седял бе, масторе, пък как е направил толкоз пара?

— Че то гадърлък с хесап не беше неговото ки! Кандилата от черкова бе, на светците венците и на митрополските владишки дрехи звънците, туй сребърните звънци обра, че ги стопи, та ги направи на сребро. Нали видиш, на сяка друга черква сѐ са намерва малко нещо сребърце — туй-онуй направено от сребро; в митрополията таквоз нещо нема за цяр. Вратата бе — туй п и р и н ч е н и т е, желтите врата, дет са на мъжката черква на вратата, там в митрополията, той викал к у ю м д ж и и т е да им ги продаде. Хеле го подушиха чорбаджиите, та го спряха. Туй беше наскоро пред изпъжданието му и на' как са случи тъй, че едно лесно го изпъдиха, дето той са не усети. Ама и чорбаджиите са не усетиха как открадна той на тръгването си елмаза и някои и други изумруди от митрополската корона.

— Май и с челяк, то цели истории туй неговите работи!

Гайда, г. I, бр. 4, 5, 8, 11 и 12, 27. VII, 10. VIII, 21. IX, 2. XI и 16. XI. 1863 г.

ПИСМА НА ЕДНО ДЕСЯТГОДИШНО ДЕТЕ, КОЕТО СЕГА ПРЪВ ПЪТ Е ДОШЛО В ЦАРИГРАД

В преднето си писмо ви писах как стигнахме в Цариград. Сега щъ ви пиша за Цариград. Ако ма питате Цариград какво е, аз не мога ви разправи инак, ако ви не кажа, че Цариград е море от къщя. Каквото е Черно море наспроти нашата река, таквоз е и Цариград — наспроти наше село. . . Тука мога да кажа, че има хора от сичкия свят, на които лицата, а повече облеклата са толкоз различни, щото както да ся мъча, не мога ви дà да разберете, такваз пъстрота на шаровете, на кроежите и на носянието, каквото чеäяк никак не може си въобрази, доде не види. . . Язици можеш да чуеш да са говорят най-малко барим 40. И не е чудно толкоз, дето са чуват язици отделни, но един язик ще го чуеш от един народ да са говори толкоз различно и в речите, че и в разговарянието, щото за пръв път ще речеш, че е бо'зна какъв си друг език. Да земем за пример българите: тука има българи, на които аз ни една българска не им отбирам; те нà какво го в е л я т, к л а в а т и п у л я т, сякаш че сè гърците псуват и хулят. Каквото са хората, и дрехите, и езиците тука размесени , различни, таквизи са и жилищата. При високите, светлите и хубавите каменни къщи ви ще видите и таквизи дървени, виран и тъмни хрубели, като нашенските курници, щото да ва е страх и гнус да влезете в тях.

Ний ся заселихме на Фенер. Фенер е една махла в Цариград, дето са намерва Гръцката Патриархия йоще и Българската народна Черква. На Фенер живеят повече гърци, арменци има и турци и твърде малко българи. Българите вече ви ги знаете какви са, и турци сте. виждали по нашите страни; ерменците са стройни и хубавци хора, повечето чернооки с прави и накамузени носове, ерменките са изобщо снажни и пълни. Напротив, гърците, хеле пък гъркините, са сухи, жълти, зелени и костеливи, като костеливи орехи. Гъркиня снажна и

кръвена рядко да видиш, че и децата им, туй гърчетата, и те таквиз хлопки. Майките същи чирози, а децата като глисти. Сутрин ще ги видиш като наиздали глави от прозорците, като глисти кога ще вали дъжд, цигляви, чорлави, тънковрати, като хрътки; ще извика с и м и ц и, и сякаш че охлюв цвърчи, като го печеш. Аз сега не ми са вижда чудно защо казваше дядо за гърците, че са м и ш а в я р а, наистина да чуваш гъркините като си приказват, ще сякаш, че мишки църкат по тавана. . .

На Фенер нема толкоз хубави къщя, но пък има къщя от 4 и от 5 ката, и хамен на сяка къща има издадено навън от прозорците едно нещо, тъй като гълъбарница, и в него комай седят, като нацедени, тукашните кокони; едни саде с бели дрехи, сякаш че е бял гълъб кацнал на гнездото си, други саде с черни дрехи, сякаш че е врана, седнала да мъти. Но любопитното е, че тъй високо като седят те, често стават причина да са пънат тези, които вървят по ниското долу на пътя. Вървят и зяпат нагоре, че като са спъне, хайде виж го оре по очите си. Един веднъж, хе наперен такъв, пременен, с дълга висока, като клюнк, капела минуваше под едно таквоз гнездо, пък като са зазяпа нагоре, и нà как рече да кивне с глава и капелата отскочи от главата му, той да я улови уж връцна са изведнъж, че като са хлъзна, бух, та простря са като платник на земята, капелата му отиде да пие вода там в един мръсен постав, а дето падна той, върху помадата на космите му тегли са йоще една кучешка помада.

Тряба да знайте, че тука кучетата са твърде млого и сè по пътищата лежат; най-мършавите кучета са на Фенер. Но чудно нещо са цариградските кучета! Те имат една държава, с която са смайва челяк, като ги гледа как строго я държат. От един сой както са, в един град и в една махла като живеят, едни нрави като имат и един език като лаят, те са резделени на общини според улиците на махлата. Сяка една кучешка община живее в една улица и тя е нейното, тъй да кажем, владение, там са хранят, там са раждат те, там и умират, без да може никое ни веднъж да престъпи от границите на собственото им владение нито един разкрач по-нататък. Тежко на кожата на онуй безочляво и безобразно куче, което са наеме да насили границата и да стъпи в друго кучешко владение, направят му кожата на решето йоще на гърбч

му. Сяко едно куче и малко, и голямо, и силно, и слабо, и здраво, и сакато знай си, че тряба да служи на общината и да варди границите на владението от други потисници и насилници кучета. Едно като види, че на границата са налезли чужди кучета, лавнува и на неговото лавнуване от край до край на улицата що са кучета, стютюкват са сичките, дето е то и там ще са лаят, ще са ръват и ще са борят с такваз самоотверженост, щото разкъсват ги понякога, ама те са пак не връщат, доде не отпъдят противниците.

Ако да можеха хората да са учат и да заемат пример от кучетата, какъв хубав урок можеха да земат от цариградските кучета цариградските гърци и българите изобщо. Гърците например трябаше да са сумясат, че не са техни сичките улици, дето са са разперили те, и че тряба да са приберат в границите си, ако им е драго да не шерят чужди зъби по кожата им. А пък българите трябаше да ся свестят, че и те имат мекян черковен, който не тряба да го оставят да го харат гърците както си щат, но да са държат дружно против тяхното насилство, а не тъй като орехи на могила един с един да са не събират. Нападнали са на днес гърците и ний уж действуваме да ги отпъдим, но как действуваме я? Ако си позволяхме да свършем с пример, от който отворихме таз приказка, тряба да кажем, че нашата работа никак не прилича на помянутите задружни общини, ами е такваз хе — баши базук та иши да бозук.[1] Едни на този край са впуснали, та са впиват срещу потисниците, други на онзи край хабер немат, едно лай на изток, друго баучи на запад, третьо джавка на север, а друго са изтяга на припек към юг, та си са дръгне зад ухото и си пощи бълхите.

Синца знайме и синца изговаряме пословицата «Секи петел на купището си пее», но ни един не премисля и него какво ще каже то. У нас нема ни туй петелско честолюбие. На нашето българско купище оставили сме гръцки петли да кукурижат. Ще чуеш само сегиз-тогиз да са пообади от нейде някое петленце и то доде прококориже, ще го видиш, че го подхлупили под гръцкият кош и не го е чут вече никакво.

Но да прощавате, аз захванах да ви описвам Цариград и са халосах на подир черковното ни питание. Недейте

[1] И главата му калпава и работата му калпава (тур.).

забравя ама, че аз ви пиша от Цариград, дето туй питание е толкоз общо, щото никаква работа не са зафаща и не са изкарва, доде не му потопят и нему опашката в нея. Каквото правят сичките хора в едно място тъй тряба да правим и ний, като сме там, затуй махнà не ми намервайте. С второ ща ви доизкарам описанието си за Цариград.

Засега прощавайте и не забравяйте
вашът малък Славей.

II

Да ви прикажа тоз път нещо за българите в Цариград. Недейте мисли, както някои халосани гърци, че тука като е гръцкото котило, та нема българи. Българи, както са научавам аз, има тука не малко. Макар че има едно голямо число, които са са вече изродили, или, тъй да кажа, пребоядисали в гръцка боя, то пак има с хиляди, дето са си останали с чистата българската боя. И тука те, както и на сякъде, са останали верни на народния си характер, то ест да са занимават повечето със земледелие и да търгуват повече със земните произведения. Освен няколко еснафа занаятчии, що има, другите са такваз, които промислят, дето са за едение неща, хлябът и сичките зарзавати те продават; те хранят Цариград. И те са повечето татък от къде арнаутлук, македонци ги казват; и те са дето ви казвах в първото си писмо, че хортуват на повалено и не им са твърде разбира; ама как и да е аз са споразумявам с тях, че с гърците не мога, не знам защо, ама някак си стоят тъй студени, омразни хора, особено туй фенерлиите гърци сякаш, че са червени на очите ми. Нашите българи от дето и да са, както и да говорят, мен сè ми са други.

Онзи ден отидох да си купувам ябълки, като не мога йоще да разпознавам добре българите само по физиономията им и като не знам ни турски, ни гръцки, отидох при един ябълкарин, дадох му парите и мълчешката посочих му с ръка към ябълките. Той ми заприказва гръцки, аз мълча, заприказва ми турски, билмем рекох. Е що, вели, бугарин си ти? Българин съм му рекох, ама не съм Велю. Той ми претегли и ми даде колкото ми са падаха за парите ми, а че изпосле ми даде и две ябълки з е д е, и оти си бугарин, ми казва, ке ти дадем уще две. Аз ги зех и като си тръгнах, та са размислих, толкози

ми са умили и нажали, щото сълзи навириха очите ми. Аз преговарях на ума си «Оти си бугарин, ке ти дадем уще две.» Не защото имам право, но защото съм българин, други един мен непознат българин ми даде две ябълки. Ябълки имаше този българин и ябълки даде на мене, българчето; ако имаше под разположението си нещо поважно, не би ли зарадвал с по-голяма харизма и други от единородците си, оти то са бугари? Мислете ви и думайте що щете и що ви е драго, но аз никога нема да забравя тези двете ябълки, дадени от един българин на едно момче, защото е българче. Ето защо благоразумните желаят да имат българи владици в българските епархии и в синода йоще; това ако добием ний, нема нашите ябълки да ги ядат елладските гърчета.

Аз много обичам да са кунъщисвам с българите или да ги гледам като са кунъщисват помежду си; но твърде съм оскуден в постигването на туй си желание. Защото туй б о м о н ъ т на цариградските българи без стъргана ряпа не са излязва напреде им, а туй редовните, същите българи през делничен ден са пръсват из Цариград, секи по работата си, и един с един ги не е видят. Само празничен ден са посъбирват те на куп и то по мехните, дето аз не мога и не ща да ходя. По кръчмите са събират те и там са кунъщисват, попийноват си, пък да видиш от тях мухабет! Гърците, като са напият, виж ги сбили са; други има пък, като са напият, че са търкалят по пътя. Българите чак до там го не изкаруват. Те обичат да си посръбнуват и твърде обичат да обикалят механите, като че им е там хвърлен пъпът, ама не са пиенци и к а в г а д ж и и, каквото гледаме гърците; нашите, като си покнесат малко, ударят на мохабет. Казваха, че през денйе си двама българи, хем не тъй какви годе, ами хе кодже хора, единът бил нещо таквоз като почетничък, посръбнали на мехната и са конущисвали до мрак. Най-подир вече, когато да са разделят, рекли да са цалунат по устата (както има сега една такваз нова мода да са постисват за ръцете и да са цалуват по устата, като са срещнат и като са разделят); но като било тъмно пред мехната, а и двамата били понакадени, че от виняния пушак им са били поразмътили очите, не сполучили да са срещнат уста с уста, ами единът тикнал носа си в устата на другият, а той му са сторило, че приятелят му е натъпкал нещо м е з е в устата му, и той да го хрусне уж пък сгиска със зъби, та щял да му пре-

хапе носа досущ. И тъй единият от тях, благодарение на виняният мухабет, остава бележен за помен на пиянската дружка.

Тука има и търговци българи, ама на свърталището им аз йоще не съм ходил. Преди няколко дена беше, минахме край едно място и ми каза тате: тук живеят българи търговци. Празничен ден беше. От там видях аз излязваха повечето сѐ млади търговчета, таквиз, каквито ги казват по Търново контета. — Как са казва, тате, туй място? — «Бал-капан.» — «Какво ще каже Бал-капан, от какво му е останало туй име?» — «Ех, останало тъй турско название.» — Пък аз сякам, че като живеят българи, та и името на мястото е българско. — Че от какво можеш да го произведеш на български? — ма попита тати. — Да не е да са го нарекли от бял-къпан? Тати са поусмихна и ми рече, че от де може таквоз име да му остане? — Знам ли аз, рекох, може защото който влезе тука, та го обелват и го окъпват, че тъй го пущат; или пък защото тези дето живеят тука, са сѐ таквиз бели, къпани, огладени, накъръчени, както ги видиш. Ами къде отхождат те сега, тате? На българската черква ли? — А бе йок, ми каза той, те на черква май не ходят, а йоще по-малко на българската. Кой ги знай сега къде са са наканили, я по Бейоглу, я по Едирне-капия. — Че защо? — Да ги белят и да ги къпят, отговори той, смеящец са. Аз не разбрах нищо от това и защото не знам нито Бейоглу, нито Едирне-капия не мога да ви кажа нищо за това.

Българи видях и виждам аз тука млого души, но българки в Цариград йоще не съм виждал. Питах татя има ли тука българи с къща, и той ми каза, че има. — Ами де им са жените, че не виждам ни една българка? Повечето, ми отговори той, са оженени за гъркини и затуй българки не виждаш. Мен ми са видя туй нещо млого странно. Българи оженени за гъркини! Неразбрана работа, думах аз в ума си, че свършиха ли са българките по светът? Каквото са види нашите хора мъжките гърци мразят и ги гонят, а женските гърци обичат и ги прибират. Не знам защо, ама тази българска държава мене никак не ми аресва, и от сега си турям за правило, ако би до някога да са женя, ако би ще и дюнная гюзел, гъркиня да не земам. Не дай Боже в наша сой да са навъдят таквиз българо-гръцки катърчета, които стават по-проклети и от същите гърци, ако с време са не побългаряват.

Вчера отивах към българската черква, няколко гърчета играеха на пътя. Едно от тях, като мене на бой, ама зачеклица, изпрече са напреде ми и в у р г а р е, в у р г а р е викаше то и са кривеше, та са юдеше насреща ми. Аз си вървя в пътя, то подскача напреде ми и вика в у л г а р е, в у л г а р е! Бе аз ще ти смажа булгуря да ми са паднеше на тенха, ама какво да сторя, че тука не бива, думах си аз, а то сал подскачаше и викаше. Доде до едни врата, дето имаше и една жена, безбели майка му, таман аз ще мина, то посегна та ми зе феса от главата, аз са улових да си го отърва, сборичкахме са, та като го търтих о земята, че му каза гърбат ятка. Зех си феса, ударих му една-две зипаници; майка му нà какво извика, измърмора, чух я най подир каза нà какво таквоз като ру-чуки. Чукам зер и ще го начукам биле, що ми зема той мене феса? — рекох и обтис. Казах на татя за туй и той ма гълча, защо да са сбивам тъй лесно със секиго. Аз видя, че тате има право, ама как да ги търпиш таквизи и в червата проклети гърчета, не седят мирни ки! Хем те туй гърчетата били меки, сякаш че са от восък направени; аз го улових, то фанаха да му пращят костите, като на коза кога слязва из баир. На пет таквиз са не вдавам аз, ама ша са вардя други път да ма не закачат.

. . . . . .

Тука, каквото са види, тряба да има много ганосчии, защото не е само дето съдовете ганосват и кундурите да стават лъскави, ами има и таквиз, дето сурати ганосват. Днес гледаш някоя гъркиня жълта, зелена, сякаш че е от гроб извадена, да я не погледнеш; утре ще я срещнеш, че като са ганосала, та лъснала да са огледаш на нея. . .

Исках да ви кажа нещо за тукашните моди, ама са поизпитах и видях, че не ще мога да го доизкажа; то не е нещо за казване ки. Тряба да има някакъв моден лексикон, че да са ръководи челяк от него; или тряба да учи най-малко три години на модата граматиката, че тъй да са запознай със сичките части на нейното художнословие. Намерват махана на жените, че не били учени както тряба; че кога да учи учение и де да го туря? Тя едвам да има време да изучи на модата падежите и главата ѝ анджак да сбере правилата на модоочинението, за друга наука място не остава. Аз ми са замайва светът сал като река да премисля колко тюрлии моди съм видял, че то какви не щеш нагъвки и прегъвки, висулки и

заврангачки, ами колко ша има и други пък дето не съм ги виждал йоще. . . Тукашните малакови са по-перести и по-щръклести, ама в къщи не ги носят, че не са побират, да влезе с него в къщи, ша изпълни къщата. Казваха за една кокона, тука ли било, де било, влязла си в къщи с малакова, че нà как не видяла детето си и го закрила, та са загубило под малакова ѝ и го търсила два сахата, не може да го намери. — Момичетата тука ходят с отрязани коси, на перчем, като нашите колибарски ергени. . . В Цариград не са само коконите поклонници на модата, на нея са кланят и някои брадати коконаци, които са твърде бол на Фенер. У тях да видиш ти комаши, алмази, работи, ренк-ренк, черни, червени, сини, зелени, каплами сякакви, шалове, пояси на фунти опасани, ресни разресени, ръкави провиснали. Их майка, че пък що са за ръкави, дето ги носят! От един ръкав може да излязат два-три чифта панталони като за нешего Рача, до го ушиеш на чувал, може да сбере барим две крини просо, хем гид-гиде по-дълги и по-широки ги правят, и ако върви тъй, може да хванат да ги носят с малакови, за да стават по-перести!

Толкоз за сега, че писмото ми са много проточи, прощавайте.

Писмо III

Аз окъснях да ви пиша тоз път, но ви не тряба да ми са сърдите за това. Да не мислите, че то е от мързел, от немарение или от презрение (както го казват нашите учени, и от прегледване, сиреч несайдисване, както би можал да го рече някой по български, ако да не бе изнамерил млогоученийт «Съветник» по сръбските вестници, че преглед по български ще рече сгледа или приглед). Аз не съм станал йоще някой голям челяк, че да имам добродетелта на презрението към по-долните от мене, нито съм, слава Богу, гръцки патрик, владика или някакъв освети-телко богословец, че да ма яде тази страст към българите; калугер не съм да ма изкушава мързеливийт дявол, и до мен не е дошло йоще ред да са иска съдействието ми в народните работи, че да показвам немарение. Аз познавам, че съм лишен от тези преимущества, които украсяват толкози отлични хора и между нашите съоте-

чественици; и от това за обида ще го възнамам, ако би моето до нине мълчание да го отдадете на кое-годе от тези три дарования. Но това като ви казвам, да не възимате пък, че като съм сега в Цариград, та говоря като царограждани, сиреч лъжа, и това-което ви казвам за оправданието си, е опакито на онуй, което е в сърцето ми. Не, мене още не ма е превзела тукашната цивилизация, нема и да ма превземе, защото ма намери калѐн в нашенското калило.

Сичката работа е, че не седнах да пиша и не съм ви писал и от това произлязва, дето ви не сте получавали от мене писмо. Туй мое пред вас оправдание са надея, че ще го разберете твърде добре и лесно ще повярвате, затуй подкачам редът на писмото си.

Чували сте беки в старите приказки, че има един опак свят, дето сичкото става наопаки. Като чувате Цариград, то да знайте, че той е един град, който ако и да не е в опакият свят, но е като предградие на тоз свят. Дето и без да сбърка челяк, може да каже, че ако не сичкото, а то повечето работи наопаки стават. Тука не само тази опачина, има, дето са среща и по нас, сиреч тез, които немат, да са курдисват, че имат, голаците да са фудулеят и слабите най-много да са перят, но има нещо повече. Тука например който та най-млого мрази, той най-млого вика, че та обича; този, който мисли да ти извади очите, той брат та нарича(каквото, храни Боже, гърците, що ни братя наричат), кога ти казва уж правото, той тогаз та лъжи, а кога та лъже, тогаз ти право казва; но и тук хората не кабулят да им казват лъжци и затуй не казват право. Тука който не ще да свърши някоя работа, той са показва и ти казва, че я върши, и когато та най-млого уверява, че е на свършение, тя тогаз е най-далеч от да са свърши. Това можете да го разберете и от гръцките събрания, що ставаха за решението на Българскийт въпрос.

Но да зафана от края, по-напред от дребните работи. Тука водата са продава с пари и дето е топла като бара вода, казват я б у з-д е р я с ъ, то ест ледено море; мътната и нечистата вода а л а к-б о л а к с у ю, казват я к а р а к у л а к с у ю, сиреч вода от черно ухо; види ся, че черните уши тука са пò на почит от белите, каквото по нас черните очи са пò на почит от белите. Месото доде не хване да пуши, не го купуват; рибата и да е вонеща,

т а з е б а л ъ к я викат, куфите и празните дини к у р а б и е к а р п у з ги наричат, и колко други ищеш, сé тъй наопаки имена!

Наместо мляко тук продават подмлечена вода, наместо ракия — варена вода, наместо вино — бакамова тинтура със стипца. Насякъде оката сѐ е 400 драми, казва пословицата, но за тука и пословицата лъже, защото тукашната ока за виното нема ни 300 драми.

Тука който иска да живее като калугерин, оженя сѝ, и като иде на гурбет, на трите или на петтях години си вижда домът, а който ще да живее като оженен, покалугеря са и живее сé по къщята между жените.

Тукашните калугери не са черноризци, защото комай носят червени антерии, зелени кожуси и други таквизи не черноришки премени. Женените жени тука ходят повечето с черни дрехи като калугерици, а калугерици има, които само бели дрехи носят и лъщят като сняг от белизна.

Дяконите, туй мъжките владишки слуги, ходят с коси и с чехли като жени, а дяконките или женските владишки слугици (защото нема владишка къща да нема таквизи) ходят с чепици и без коси като момчета. Тези дяконки кадят и те пред владиците из къщи, ама не с кадилници, ами с цигарници.

На жените тука им викат к и р и я, и то не ми са види твърде наопаки; защото наистина царградска жена не е друго освен к и р и я и комуто я натоварят той знае, пъшка сиромахът и не може, доде бъде жив, да са разтовари: особено тази гръцка к и р и я е твърде млого тежка за българите. Колко наши сиромаси и богати е затиснала тя и не са можли да помърдат изпод нея, та са тъй и погинали и ни вест, ни кост от тях не са видя и не са чу.

Женските моди аз йоще не съм ги изучил както тряба, че да ви ги опиша подробно, ще ви кажа само, че тука жеците твърде често си менят гуглите: пролетес бяха зели да носят таквиз някакви си от рогозки калпачета като разлати саксийки с по едно цветице, някакви си пак и с петлови пера, сега те ги мениха и наложиха други едни таквиз. . . но право да ви кажа, не мога ви разправи, ами да ви поприкажа нещо и за мъжките моди, защото тука и мъжете модничеят.

Аз не ща да ви приказвам за облеклата им, описува-

нието на тяхната разнообразност е дълга и широка: 17 тюрлии, четох аз, сал фесове носят, таквиз червени, червеникави, черникави, малки, ниски, плитки, разлати, остри, големи, високи, смазани, прави, изкривени, подгънати, привързани, непривързани, без пискюли и с пискюли; едни пискюли таквиз къси и присмиквени като миши опашки; други таквиз дълги и рохави като лесичи опашки; едни вързани високи; други спуснати ниско, че как не! От фесовете башка пак калпаци, капели, какви тюрлии не ще! 77 да ги кажеш, малко са, но да оставим тях и да додем на тази — естествената премяна, която имат мъжете, нея как носят.

Ви знайте туй, което и сичкият свят го знае, че това, сиреч което отличава от жените по лице, са брадата и мустаките или в ъ с и т е, както ги думат на Шумен. Туй отличие, което имат мъжете изпред жените не щат, види ся, да го имат тъй както им го е природата дала, ами искат да го докарат както го те ищат на кефът си. И тъй като не могат да ганосват и да измазват образите си както жените, те ги пъстрят и ги шерят кому както скивне.

Едни мъже ищат беки да нема никакво различие между тях и жените и затуй и брада, и мустаките ги стържат комай сяка сутрина, и от туй образът им прилича като на лъскав сахтян или ако щете, като на износен и охлузкан цървул.

Други искат беки да имат само половин отличие, и затуй брадите бръснат, а мустаките оставят; но пак не тъй както си са, ами кое ги стригат, кое ги щипят, та ги скубят, кое ги възсукват тъй като на бурма и ги изострят тъй на краят, та ги възкривяват като въдички максус, че като ся случи някое женско сомче или мренка, да може да ся закачи о тях.

Други пък оставят и мустаки, и брада на волята им да растат както щат и стават като буйна и честа гора, в която брадва не е влязвало, и в които ако да имаше по нас от онези дребните хора, за които приказва един немски ли, ингилишки ли списател, че влязвали в сахатът му, може с коне да препускат и зайци да ловят извътре. Някои от тези, които носят таквизи гори на образът си, не си струват труд сами да ги пазят и редят, ами ги предават на таквиз едни пълзеливи и млого-краки пазуванти.

Други пък подкастрят брадите си и ги правят да седят

тъй като че са ги молци опасли. Други бръснат само коченът на брадата, а пък оставят от страните по един вандак да висят като полилейчета. Други пък бръснат от страна, дето са космите, и оставят само тези, дето са на коченът и образът им става тъй като ряпа с опашката надолу. Те като ядат или кога приказват бърже, това, дето на коченът браделчето им подскача като малко мишче кога ся учи да играе. Други бръснат брадите си ввред отгоре, а само отдолу на шията си оставят една ножичка, тъй като вълнен гердан. Други пък ги бръснат ввред и само на долнята устна оставят туй, дето ся казва б а м т е л й, и то седи тъй отдалеч като го гледаш, като че е кацнал някой базуняк при хрелопката си и са камузи да си влезе.

И млого още бих ви говорил аз за тези брадежки моди на тукашните брадници, ако да не беше почукала тази пуста мода и на нашите врата. Сега нема какво да кажа и свършам за брадите. Да приказваме пък и за друго.

Тука ся намерват твърде млого и сякакви стоки; дето е речено и от фтиче мляко да потърсиш ше намериш, ама и продавачите са толкоз мастори, както и безсовестни, щото не го има нищо за едно нещо, което струва 2 пари, да ти иска 20 гроша. Видях едно еврейче, не по-голямо от мене, пък можеше да лъже и сто ката повече от мене. То ми поиска за едно тефтерче 16 гроша, аз му дадох 16 пари, че ся спазарихме най-подир, та ми го даде за 60 пари. Туй еврейче като че не може да ма излъже, ама има и таквиз, дето ма излъгаха. Четох завчера по една книга, че един дявол, като ходел по светът да лъже хората, имал едно еврейче в човалче, сé на гърбът си го носел. Други един дявол го срещнал веднъж и го попитал защо носи на гръб туй еврейче, а той му отговорил: «Колкото дяволии и айнаджилъци аз не знам, от туй еврейче ги научавам, и затуй го нося сé със себе си.»

Ама ще кажете, че само еврейчетата и евреите лъжат? Не. Гърците още повече и по-безсовестно лъжат. Не помня кой казваше, ама право казваше, че един евреин лъже колкото четирма българи, един циганин лъже, колкото четирма евреи, а един грък лъже колкото 40 цигани! Ама какви са туй гръцките лъжи я! Евреин ако та лъже, лъже та барим със стока, и да та излъже, сé ще ти даде нещо какво годе, а грък като та лъже, лъже та с вятър, зема ти парите пък нищо не ти дава. Те търгуват повечето с неща,

които ги немат. Например те имат комай насякъде по нас таквиз кантори, дето продават вяра, и най-големийт им кантор, от който зависят сичките повън кантори, е тука на Фенер. Потърси за две пари вяра у тези канторджии, не можеш намери, а те милиони грошове земат от нас за вяра, и на вяра не си дават стоката, а пък като ни земат парите, какво ни дават, и аз не знам.

Като ви отворих приказка за гърците, аз знам, че ви ше сте любопитни да ви кажа нещо и за нашата с тях работа — тази де, дето по словешки я казват в ъ п р о с. Като искаме право да хортуваме и да са не лъжем, тряба да ви кажа, че аз не можах и до този час да разбера туй нещо, дето ся казва в ъ п р о с, като какво нещо е и от какво е, от п р о с о нещо ли е таквоз като п р о с е н и к, от папур ли е като папуреник, или е като сирена п и т а, защото някои си го казват и п и т а н е. Доколкото съм можал да разумея от туй, дето съм слушал, аз разбирам, че туй в ъ п р о с ъ т ще да е това, дето има между нас някои гърци владици, та п р о с я т, и млого съм ся чудил с нашите хора, като казват, че тоз в ъ п р о с бил млого мъчен и не можал да ся реши, сиреч да ся развърже и да ся скъса. По моят ум то е една твърде лесна работа. Нали е туй, дето че гръцките владици като п р о с я т, раждат в ъ п р о с ъ т, българите да им не дават; да ги проводят пък на други врата да п р о с я т и тъй ще ся реши в ъ п р о с ъ т. Или йоще по-лесно, изпъди п р о с я ц и т е и не ще има кой да ти п р о с и; и в ъ п р о с не ще има, а то тъй с думи, с разправи да ся отървеш ти от просяци, и още и от таквиз безочляви, каквито са гърците владици, които са породили този в ъ п р о с, то никога нема да го бъде. Доде са те п р о с е ц и между нас, то нашите българи и доде свят бъде сé ще са в ъ п р о с н и ч а в и.

Писмото стана май дълго, пък аз йоще за млого работи не ви съм писал, но тряба да прекъсна сега тука, че параходът е на тръгнуване за Бруса, и аз съм ся наканил да ида там да си купя няколко бруса да си наострям ножчето, да си подрязвам перата, за да ви пиша по-лесно и почесто. Засега сбогом

Не забравяйте вашето малко Г а й д а р ч е.

Гайда, г. I, бр. 17 и 18, 12 и 25. IV. 1864 г. и год. II, бр. 9, 19. IX. 1864

ДЯДОВАТА ТРОПАНЧОВА ИСТОРИЯ

I

АЗ И БАЩА МИ

Аз съм един челяк и чуляк, или човек и чоек, а не человек; родом съм ти българин, ако вярвам себе си, ако питам гърците, не знам какъв съм. От Момина клисура съм. Ако ти е твърде потребно да знаеш и баща ми кой е и какъв е, знай, че и той е челяк и е от наше село; твърде прилича на мене и само по това може да ни разпознае, който иска да ни различава, че баща ми ходеше с калпак (не че го нахлуваше на краката си да ходи с него, ами тъй са казва по български, според както е на мода сега по народен език да са пише), а пък аз нося капела, ама влашка капела, а не римска, защото римска капела и сам си римският папа не може, сякам, носи, макар да го казват нам що и нам какво. А и капелата, дето нося, аз не я нося на гръб като товар, ами я имам наложена на главата си, едно да личи, че е главата ми глава, а друго да отлича от тези хора, или човеци, които имат наложени на главата си женски папуци (разумей чехли, дето ги носят жените, а не папуци, за което често хленчат децата). И пак може да на разпознае някой с баща ни по това, че той си бръснеше и главата (сиреч други го бръснеха), а пък аз и брадата си нито сам си я бръсна, нито на другиго давам да я бръсне и кога ще я стрига, не чакам да доде на владиката кефа, ами аз когато си ща. Йоще баща ми носеше шалвари, сиреч широки гащи, а пък аз панталони, сиреч тесни гащи, и от туй баща ми приличаше на бъчувка или на качка, а пък аз приличам на процеп или на садило. И на баща ми гащите, като са съдеряха, той ги позагъваше и минуваше, а моите панталони, като са съдерат, не идат ни да са закърпят, ами голи месата ми са подават, доде си купя други. Освен тези съществени разници друго някое различие с баща си не усещам да имаме.

Баща ми беше добър челяк и аз не съм някой лош, ама има хора лошави, които без никаква правда искат да кажат, че аз не съм добър челяк, нещо, което аз не приемам, защото не виждам, слава богу, да съм лишен от преиму-

ществата на тези хора, които са казват добри между нас. Нашите най-добри хора са патриците, владиците, духовниците, чорбаджиите, поповете, даскалите и (нека го кажем под вместителна) вестникарите.

Патрикът е добър челяк вероятно затуй, защото силом иска да го познават стопанин на едно нещо, което не е негово, или затуй, защото е млого праведен, че отсъжда на гърча борчовете да ги плаща българчо. Таквиз добрини и правдини имаше и баща ми, че и аз мога да кажа, че не съм лишен от тях. Но работата е в туй, че нито баща ми, нито аз можехме да намерим други таквиз будали като българите, та да направим на тях туй, което прави патрикът на нас. Но от туй какво право имат тези нагърчените хора да ми казват, че аз не съм добър челяк? Или е крив челяк и затуй, дето не зависи от него? Крива ли е овцата, щото не е коза? Ако беше баща ми грък и аз можеше белким не един патрик, ами патрик и половина да стана.

Владиците и те са добри хора, особено гърците владици са най-чутовни за добрините си; защото не сал че знаят да благославят, но знаят и да афоресват, от хубаво познават и го аресват, ни един владика не можеш намери да има гурелива парамана. Но дали е дядо ви Тропанчо лишен от таквизи достойнства? Не може ли и той да си избира параманите да не са гуреливи? Не може ли и той да кълне, когото мрази, и да благославя, когото обича, че да е добър и предобър; но като неговата брада нема тези правдини да храни стопана си само с едно гладяние, що съм крив за туй, което не ми е подадение, да ма наричат лош? Криви са брадите, че едни, и то повече гръцките, са честити, а моята злочеста, че не са родила на Великден да мога и аз да я гладя, а тя да ма храни. Не съм аз лош, ами честта ми лоша, че ма Тропанчо родила.

Духовниците са и те добри хора и мене ако питаш сега, като ми стигна умът, аз ша ти кажа, че най-добрите хора на този свят са те, защото какво по-добро от туй, дето да отърваш хората от грях, от общият този на сичкият свят мъчител? Какво щяха да станат хората, ако не беше този полезен чин да ги отърва от туй губително зло? Баща ми, бог да го прости, млого имаше желание да ме даде на този занаят, ама аз тогаз ми не стигаше умът. Как ще ся прехраня, мислех аз, духовник да стана, ако са науча грехове да вадя, кой ще ти купи грях, по-добре

табак да стана, кожи да вадя, че струват пари, и тъй станах такъв, какъвто съм сега. Но ако тези, които вадят грехове, са добри, пък тези, които вадят кожи, са лоши, що съм крив аз? Криви са занаятите.

Тряба ли да ти разправям, че са добри и чорбаджиите, и особено тези, които са тесни приятели с другите добри хора — сиреч с владиците? Какво по-добро от един такъв челяк, който с една чаша горчиво кафе, с една лула тютюн, с една от парцал тютюнева кесия може да са разпали родолюбието му, та да направи чудеса добрини на народа си. Но що да ти казвам, като аз млого са мъчих да стана такъв добродетелен челяк, ама не ма приеха в еснафа си нашите чорбаджи-башии, защото имах злочестината да сгреша един път, като са излъгах да им покажа, че имам за две пари свой си ум. Тези хора, туй дето към Видинско ги казват к н е з о в е, по Оряховско с т а р е й ш и ни, по Разложко к м е т о в е, по Мало Търново д ъ р ж о в е, а по Велико Търново ч о р б а д ж и и, са такваз една пасмина хора, щото челяк със свой ум не търпят помежду си, те искат само мекерета да са мержеят напреде им. Но що съм крив аз, приятелю мой, като моята природа ма не родила да мога да бъда мекере и сега защото мекере не мога да бъда, лош ли съм аз? Не, по моя ум, а затуй съм и по-добър, защото не съм мекере.

Добрината на поповете е отчасти сходна с добрината на духовниците, тяхното доброжелателство за человечеството са простира даже отвъд пределите на този свят. Като дойде най-напред челяк на светът те имат грижата да му продадат една вяра за десетина гроша и подир, през живота му, не престават от да имат грижата за него, кога как ся усетят да му искат и да му земат по едно рупче. Ако видят, че търси другар, за стотина гроша продават му и такъв един товар. Но колкото са благонаклонни на благодеяние към живите человеци тези добри хора, толкоз повече са привержени към умрелите. Щом чуят, че някой от приятелите им е издъхнал, те ще му направят посещението си, години са минуват, откак умрелият излезе от този лъжовен свят, но те го не забравят, сѐ подсещат и родните му за него и сѐ го поменуват. Благодарение на техните старания пътниците от този свят към онзи са отърваха от ветата и прогнилата враница на Харона. Наистина от тях не земат сега вече по една бодка за превозване, но искат и земат по една и по две, че и по три

лири, но за това през Лета те плуват сега с параход, на който навлото са плаща тука при агенциите на Плутоновото царство, които са управят сѐ от попове, неумолими никога да дадат билет, доде не земат платата за превозване. В тази благодетелна компания аз бях са неволно някак си намерил като член компанист и зел бях да отправлявам длъжностите си в едно българско село, но директорът на компанията, в която бях са зел да служа аз, позавидя ми и ма разпопи. Прочее лош ли е този челяк, когото не оставят да прави добро?

Б е л е ж к а. Директорите на тези попски компании са гърците владици, директорът, който ма разпопи, беше търновският грък владика, а как и де ма разпопи, то остава други път да ти прикажа.

Остава ми сега да направя сравнението си с тези последните от добрите хора, които са казват даскали и вестникари.

Истина тези хора не са толкози славни за своето добротолюбие, но и между тях може да ся намерят някои, които са отличават в ревността си за общото добро, за да ползуват народът си. Някои от тях влязват в служба като шпиони на гърците владици, каквото е например славният и великият онзи мъж видинский учител, каквото е неуступающият нему в добродетел Еди-койчо еди-де и г-н Онойчо в оно. Но повече заслужават вниманието на светът наздиваемите вестникари. Съвсем що тази сорта хора не са са толкоз млого наплодили между нас, но и толкоз, колкото са са завъдили, са доста да прославят почтеното си звание по благороднейшето си обществено служение. И какво напъвание, що правят тези хора, за да ползуват своите си! Не само денйе, ами и ноще млого пътя сън ги не фаща да човъркат с перата, за да изкопаят кладенецът на общественото благосъстояние. Гледаш един ум дава и евтино го продава; гледаш други, мед, мед предлага и сладка облага; гледаш трети, зел сопата и брани месото от мухите да го не наплюят. Други надул гайдата и ги кара да играят на ръченици. Други искат по-скоро да изведат народът на ден и правят посред нощ зорници да изгряват. И на какво не са готови тези доброжелателни хора за доброто на народа си! Кажи му да си закърпи съдраните от родолюбие панталони, той си съдира и ризата сал да та не послуша и да не нащърби своето непорочно по мнението му родолюбство.

Но напразно бих са мъчил аз да ви разкажа сичките добри качества на този малък, но великоделовит еснаф: неизгъргорани са неговите преимущества и неизречени биха били неговите заслуги, п о н е ж е, о б а ч е малък един недостатък, що имат масторите от този еснаф, които не са можели никак да го запълнят, туй ги пъне, та не могат никога да достигнат високата цел на своите старания. И, ах, проклетийт тоз недостаток не е като други да му са намери нещо цяр, ами е пустата безпаричност, на която с никакви хапове, с никакви прахове и с ни една от известните балсами не са помага. Този недостатък съсипва този преполезнейший еснаф и благите негови намерения. Съвсем това не може да му отнеме качеството на добър и полезен еснаф. Млого пътя аз съм земал участие в него и достигал съм до калфа да заслужа, но при сичкото си старание да са домогна до мастор не можах да са вредя да зема т е с т и р. И тъй и до тоз час съм йоще п е р е к е н д е, но със сичките признаци на добрините и на недостатките от еснафлиите на този добър еснаф, тъй що в нищо не съм по-долен ни от едного из тях. Дето ще са каже, че ако не съм добър колкото тях, а то не заслужвам и лош да ма наричат.

Ще речеш, че аз забравих да разкажа за добрините още на едно съсловие — на представителите и да направя сравнението на моите добрини с техните. Не, приятелю, не съм забравил, но седя, та мисля дали да отворя за тях реч или по-добре да си премълча. Че са добри тези хора, аз немам сумнение, но какви са добрините, които правят тези доблествени мужйе, аз никога не можах да ги намеря писани в скрижалите на дееписанието им, нито пък, толкоз като заничах, съм видял да са мерне нейде нещо и да ми кажат това са представителските добрини. Ще помислиш, че са сумнявам за съществуването им. Не

Гайда, г. II, бр. 6, 23. VIII. 1864 г.

РАЗВЕСТИЕ

Долуподписаний развествам на сичките по света мъжки и женски българи, че моя милост, след толкоз и толкоз беди и теглила, що прекарах най-подир, изкара ма честта ми гайдар да стана. Как стана и отиде тази моята работа, любопитните могат да са научат от Г а й д у н и ч к а т а ми, а пък аз, като са видех, че попросвещях колко-годе в този занаят, бързам да развестя и да скалесам любопителите на гайдарската музика да заповядат на концертите, които щъ давам непрестанно два пъти в месеца.

На концертите има да чуват те сякакви стреснати маршове и тюрлю-тюрлю хорà и игри: български ръченици, гръцко камарото, коконски хорà, влашки окропи, докторски полки-болки, даскалски кадрили-мадрили и калугерски катрафили.

Ручилото на «Гайдата» ще брумчи непремлъкно цяла година. Парса определяме за в голямото село 40 български лири, или две бели меджидиета, за по другите села 50 български лири, или две и половина бели меджидиета.

Като току засвири «Гайдата» и ще берем парсата; дето ще са каже, на вяра нема да свирим. Поповете биле не опяват на вяра и духовниците не пишат парусия на вересия, че аз що да свиря без пари. И за свирня тефтер да държа, не ми иде на «Гайдата». Дайте парите, слушайте Гайда и чиста работа, който ще, който не, воля негова, мене свирня да ми е здрава. Гайда гиби малъм олсун.[1]

Дядо ви Дудрин

Гайда, г. I, бр. 1, 15. VI. 1863 г.

[1] Гайдата ще бъде моята стока (тур.).

КЪМ СЛУШАТЕЛИТЕ

Тези, които знаят какво нещо е Г а й д а и какви хора са гайдарите, тям не им тряба млого разправяние, те сами ще намерят с ума си какво може да е политическото ручило на Г а й д а т а и за каква политика има да брумчи. Ний земаме труда да разправим само на тези, които са безвежди в таквиз работи. И тъй нека знаят те, че политическия мех на нашата Г а й д а е твърде тесен и да го надуваме, колко щем, той не може да са разпъне повече, нито да изскочи вън от глобуса на Г а й д а т а. Този глобус, каквото и сичките глобуси, дели са на две полушария. На едното от тях са намират няколко неустроени народоправления и измежду тях едно-две централни уж правителства, ама нищо и никакви и те. На другото обаче образували са са вече дору три големи държави: Велика Караказания с монархическо правление, Балкапания с аристократическо и Пап-уния с едно таквоз като уставно правление. Туй е той сичкия гайдарски мир и само на неговата политика песента ще свири Г а й д а т а.

Гайда, г. I, бр. 1, 15. VI. 1863 г.

СОВЕТНИКА И ГАЙДАТА

Няма вече Б ъ л г а р и я. Българите и от нея си умиха ръцете. Да спи сега гръцкият патрик; вълка, който обикаляше полугаря му, прокуди са. Да разведрят чела балкапанските лордове, кучето, което лаеше да ги дразни и задява, подгъна опаш. Да са радва же и ликува сичкия лик на йезуити и лазаристи, средостението на православната твърдина — Б ъ л г а р с к и т е к н и ж и ц и, срина са

стълбът на православието — Цареградски вестник падна, струпа са и той. Да тъжи само и да плаче читающата българска публика. Бледави и мъждиви ако и да бяха тези нейни светила, по-мрачно и по-тъмно е пак и без тях за нея.

България и Ц[ариградски] вестник, двамата тези верни приятели, уловиха са за ръка и възнесоха са от привременната сцена на българския народен живот; отидоха да са соединят във вечността със своите предшественици: с Любословието, с Българския известник, с Мирозрението, с Дневницата, с Дунавски лебед и с Книжиците. Зли, добри тези журнали, иманието им от неманието им беше по-добро, живота им от смъртта им по-сладък. Криво-ляво от тях сѐ са чуваше по нещо за българите, за българската черковна работа, за която ги и подсещаха да мислят; но ето и те изчезнаха от българския свят и българската работа беше останала досущ глуха.

Но българската орисница не рачи да остави българската книжнина тъй изяловена. В същото време, когато тя погребваше едно от чедата си и склопяше очите на друго, роди ѝ са Советника, ето сега излязва на свят и Гайдата. Дано бъде честита майка им на тях да са порадва за по-мложко време. И те да са имат и обичат като брат и сестра. Ако и да нема таквоз сановито име както брата си смирената Гайда, тя не по-малко от него е одушевена от любов към доброто на български народ и не ще да пристане от да поддържа брата си в неговите предприятия, стига той да са не гнуси от нейното грозно име, да не отфърля помощта ѝ.

* * *

Два-три пътя стават със сега как Советникът подмята, че гръцката патриархия интригувала да сплете българите и да опропасти народния черковен въпрос. Туй нещо го изповядва вече и Советника, за нас не остава вече какво да речем. Едно нещо само ще попитаме брата си. Сега, като са примирят вече българите с гръцката патриархия, тя ще си мени ли козината да са остави от тези козни противо тях? Ще престане ли от да

интригува и ги наветува? Ще ги остави ли на рахат да са наслаждават на своите правдини, които ще сполучат? Ако Советника е уверен, че гръцката патриархия ще влезе в правия път и от то насетне ще стане истинна доброжелателка на българите, то да увери и нас да са радваме и ний. Такваз надежда заслужава да са забравят миналите обиди, да са престане от да са подмятат несвършваните нейни към нас неправди и тихомълком да са чака блажения онзи за нази ден на нейното покаяние. Ако ли брат ни и той като нас е уверен в противното, но по едно причудливо пристрастие само продължава да бъде орган на примиряването ни с гърците, нека не ни са сърди, ако посегнем да му смъкнем от главата съветнишката капа и му натътрузим наветнишката шубара. «Гайдата» и на брата си хатър не гледа.

Гайда, г. I, бр. 1, 15. VI. 1863 г.

НЕЩО КАТО РАЗВЕСТИЕ

Като един обичай е станало комай на сичките вестници, след появението си в третия брой, да са препоръчват йоще веднъж на публиката и да повтарят поканването си за спомоществование. Тъй направиха сега наскоро и нашия Съветник, и нашата Българска пчела, тъй ще направи и вашата Гайда, любезни слушатели! В ушите ви ечи вече третия макам, който тя ви изсвирва и изпява; но съгледва, че на блюдото за парсата дъното му са йоще види. Туй май не стопля гайдарите и ги кара да са почесват в тила, като изничат изпод вежди има ли някой да си развързва кесията или да бърка в джебовете си. Знайно е, че издрънчаването на пари на секиго слуха погъделичнува, но на гайдарите не токутъй, но и инак го воодушевява, духа им раздразнява и пръстите им разиграва да правят по-скършени свирни и,

наопаки, пак при вида на празното блюдо отпреде им ръцете им отмалняват и фащат да изтърват ручилото.

Из най-напред, когато щяхме да ставаме и ний гайдари да свирим на българите, някой от нашите по-стари мастори ни са изплакваха и казваха ни, че българите наистина обичали били да слушат-д и д н о-д и д-н о, но колкото за пари да дават, било им свидно. Ний сякахме, че туй те от к а с к а н д ж и л ъ к го казват и не им земахме думите на т а м а н, но отсега ще земе да на стряска непомълвянието им.

«Нашите съотечественици — казва Българската пчела — щ е р а з у м е я т, че за сегдашното поддържание на едно предприятие нужно е тяхното съдействие, както и техните грижи» (Бълг. пчела, брой 3).

Ний имаме по-добро мнение за нашите съотечественици колкото за разумяването им и знайме, че това те по с време са го р а з у м е л и, но за даването им йоще не сме си съставили никакво мнение. Защото туй с ъ д е й с т в и е, г р и ж и, дето го казват нашите книжевни братия, него ний, гайдарите, по-просто си го казуваме п а р и д а д а в а т. И то не е твърде философска работа да познай челяк, че без пари нищо не става, нито С ъ в е т н и к ум дава, нито П ч е л а т а мед дава, нито гайдаря песен пее.

Братя българи! Сè да ви е на ума, че гърците, с които ний сега сме са заловили да са надедаме и с които искаме да са сравняваме и да са надваряме, те са на изминали, надпреварили са на и ний сме много назад останали от тях. Работа ли е сега да оставим да на изпреварят тези неверни другари, които на приспали и са зели пътя? Как ще го приемем да останеме ний по-долу от тях и като българи да им не дадем да разумеят, че у нас има сила и воля? Но да на не блазни, че ще можем да ги настигнем или че ще можем да излезем с тях на глава, ако не станем бързоконци в книжнината — друго спасение нема. Макар че ний сме по к а л а б а л ъ к от тях, но колкото че са те от нас по-долу на чет, толкоз ний сме по-долни от тях на четво и от таз страна на борят и събарят на. Милион и половина народ едвам начитат гърците, но погледнете книжнината им. 30—40 само вестници и периодически списания поддържат! А ний пет милиона са броим и шест са казваме, пък книжнината ни има-нема

пет-шест книги и сега едвам сме са сдобили с два вестника и половина, че и тях не знайме докога ще им са наимаме.

Братя българи! Да ви кажа. . . не гледайте, че съм гайдар, и мене ми стига малко нещо куфалницата в таквиз работи. Бонапарт е едно време казувал, че за да си сполучи целта, три работи му трябало: п а р и, п а р и и п а к п а р и. Пък аз щъ ви кажа, че за да станем ний хора, три работи ни трябат: к н и г и, к н и г и и п а к к н и г и. Тъй както вече си е от реда секи ден да сядаме да ядем и както сме са а л а щ и с а л и да си купуваме винце, че не можем без него хляб да ядем; додето че не са а л а щ и с а м е също тъй да си купуваме книжки и да не можем ден да минем, доде не прочетем нещо, дотогаз нас за пара нема да на бива нито в народството ни, нито в търговството ни, ни в никоя друга работа. Вън от туй сичкото е лъжа; нищо, нищо друго не ни помага. Без туй, каквото и да правим, сè на едно място ще клюхтим като дърти кранти и ще си останем завинаги подложки на гърците. Без туй друга надежда да немате, е тъй: и каквито сме си, таквиз и ще си останем докрай. «Каквато залюляла, такваз и закопала.» Че там вече секи нека мисли и да прави кой каквото обича.

Гайда, г. I, бр. 3, 13. VII. 1863 г.

М Л О Г О З Д Р А В И Е О Т Г А Й Д А Т А

Твърде ни възбрадно иде, когато са намерим принудени да свирим за таквиз някои си нашенски работи, дето никак не са със света си. Х е л е пък кога на изкара честта ни да свирим стресната някоя свирня на някого от нашите ближни и познаници, тогаз вече досуш ни омръзва този пусти занаят. . . И кайме са ний затуй, дето сме са изгабосали да станем гайдари, но станалото вече станало, избава нема, уловили сме са на хорото, тряба да играйме.

Права е думата, дето казва, че секи занаят си има и добрата, и лошата страна. Добрината на гайдарството е туй, че кога ищеш да та чуят за нещо какво ще кажеш, имаш си леснината повече от секиго другиго да го сторищ — надуй ручилото и уверен бъди, че по сичка патришка вселена гласа му ще излезе. Но и лошото на гайдарството е туй, че ако речеш някога да пришушнеш нещо си някому на ухото, не може да остане скрито, писнува пискуня, екнува ручилото, та чак «и глухия цар го чува». Хората пък на сегашния опак свят и те не са малко опаки, д и и са сърдят, тъй като угадят, че ще разберат и други какво има да им пришепнеш, и млого са чумерят, като изказваш съборно мнението си за тях. Не знам по кои опаки правила тъй останало да върви на света: да мислиш за някого, ама и най-лошото вече, което може да мисли челяк, сал да го не изказваш да го чуват хората и да са показваш уж, като че таквоз нещо никак не ти минува през ума; туй го казват политика и ако знаш да правиш политика, сиреч ако струваш к а б у л к а у к д а с а л а д и с в а ш, тогаз ти си добър; но мисли ти най-доброто за някого, желай му сяко благополучие, не ти тряба млого, изгабосай са веднъж само да подметнеш една от недостатките му, ама с добро намерение, за поправянието му да е, него го казват безобразство и този, който прави това, от него по-лош не бива. Това сме ний. Като гайдари нам не ни е дадено да шушнем, да крием мислите си не можем, политика не ни иде отръки и на занаята ни а с л ъ не иде, х и ч на гайда политика струва ли ѝ? Как ще може тя, кога играят ръченици, да свири м а а н е, или кога пеят м а а н е, пък тя да свири ръченици? И това, защото не може да прави Гайдата, затуй е грозна и омразна и затуй млого хора не струват х а с от гайдаря, но що сме криви ний, като занаята ни такъв, ляве ни носи, накъдето ще да криви и да възсуква ручилото гайдаря, гайдата все едно отговаря д и д н о-д и д н о. . . Ама на тогоз това било обидно, тя не ще да знай, пак д и д н о. . . д и д н о. Тъй като е, какво ще сторим ний? На тоз занаят като сме са намерили и да на струват х а с, и да на не струват, ний гайдата нема да я оставим глуха за х а т ъ р а на някои си, които им са иска да е сичкото глухо на света. Х а т ъ р а е добро нещо наистина, но да не си погледва челяк гащите на кой х а л стават от него, а ний имахме злочестината да са вгледаме

в калците на народните си работи и съгледахме, че за х а т ъ р място вече не останало. Затуй при сичкото си добросърдие загасяме от лексикона на Гайдата думата х а т ъ р и колкото възбрадно да ни е, решихме да брулим злата круша със злия прът. И като знайме, че не сме станали за к е ф а си гайдари, ни за чии други някои спири, но за общенародна полза, нема да са посвеним от да ударим с тръна в очите секиго, когото видим, че накриво са блещи.

И тъй тези, на които им иде приседличава нашата свирня, ще на прощават, защото инак не можем да сторим. Сичко, което можем да направим за хатър, е да потуляме из най-напред посоката към кого са относи нашата свирня и песен под вид на едно о б щ о м л о г о з д р а в и е от Г а й д а т а. И ето от днес йоще първото си поздравение изпращаме до някои попове и кметове.

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1863 г.

ДО НЯКОИ ПОПОВЕ И КМЕТОВЕ

При сичкото желание на някои от нашите приятели да посвирим и да попейме нашата гайдарска песен на някои попове и калугери, които го много прекалявали с просешката си торбичка, ний са въздържаме засега от да изпълним жалбата им, като съобразяваме едно и друго. Помели бихме, и посвирили бихме им ний, ако да не бяхме твърде добре известени и уверени, че главната причина на туй неприятно явение не е у нашите попове и калугери, но у гърците и пак у гърците — у гръцкото духовенство. То не само че предумислено е докарало нашето свещенство до таквоз унизително състояние, но то ги е и принудило да са уловят у този непрокопсан просешкий занаят. Какво да стори, че да не проси бедния българ-

ски свещеник, като в едно място, дето едвам ли сам той можел да са помине от помощта на християните, там вече гърците владици извършили да ги направят трима, четирма, че и петима. Освен туй гърците владици са и първите техни мастори на духовнишката просия, сами те като са най-безочливи просяци, тъй що и в поговорка е станало между народа тяхното просешество: «Не зема от дà ще господ като беломорски просяк». — Пази та, боже, от влашки вълци и от беломорски гърци.» Не един път е, дето сами ний сме с очите си виждали и с ушите си чували как учат и настаняват те новите свои питомци как да просят, че да са хранят. Не е бозна и кога си, три години имана нема, откак видяхме и чухме това и в Търновската митрополия и като рекохме да направим някои забележвания на мастор-просяка Григора, той не са забави да ни покаже дълбоките свои в този занаят сведения. «Ти не знаеш — каза ни той — гръцки. От 30—40 години насам аз съм твърде добре провещял в тези работи, и уверил съм са, че едно село от петдесет къщи е доволно да прехрани десетмина попове, стига поповете да умеят да са икономисват; додето има, Кирие Дидаскале му, рай и пъкъл на онзи свят и жена на този свят, поповете и калугерите гладни не остават! Поп нали е той, тя жената от мъжа ще скрий, ще открадне и на попа ще даде. . .» Тъй като е работата, наместо да свирим на нашите попове, пътно и праведно е на гърците владици да свирим каквото има да са свири затуй нещо, и на тях ще свирим ний непремлъкно.

Колкото на нашето свещенство, ний са задоволяваме засега да му пратим само едно млого здравйе от страна на «Гайдата» и да им кажем на нашите попове при сичкото си бедно положение, в което ги е гръцкото духовенство вкалило, нека не забравят, че званието и чинът им изисква да вардят достолепие; те да не гледат на гръцкото духовенство, ако не им е драго да станат като него омразни на народа. Ако не могат да не просят, нека гледат б а р и м, колкото могат, да бъдат умерени и доброприветливи, да не огорчават народа, да са не карат със стадото си и да не възпират смърт или сватба, че да са пазарят като на Оряховица: «Толкоз ти земам да ти погреба мъртвеца, ако щеш, ако не, е тъй ще седи незаровен, неопят. . .» Кога ходят да ръсят, да не дигат чували, торби, дисаги, че да превиват хората за вълна, за пашкули, за памук,

за наденици и др., и др., с една реч да го не прекаляват, защото ако според пословицата «прекален светец на бога не е драг», то прекален просяк никак.

Време е вече нашите кметове да са свестят и да не налягат толкоз на размножаването на поповете, защото от туй произлязват млого злини на черквата. Тряба обществата да зимат мерки, за да са възпре поповъдството на гръцките владици; защото ако остане на тях, те са готови до секи комин да изправят по един поп. Ний отколе сме зачували оплакванията на поповете върху тази точка отгоре, и виждали сме как са са мъчили те да възпрат ненужното размножаване на свещенството, но гърците владици за пари и някои от кметовете за р у ш в е т, з а х а т ъ р, за и н а т пристоявали са и пристояват да ги попят достойни и недостойни.

Колкото зарад просията на калугерите, ний друго нема да кажем, освен че в първите времена на калугерството иноците бягали далеч от градовете в пустините и тамо, кошнички като плетели и други ръкоделия като работели, не само себе си препитавали, но и милостиня от ръцете си давали, а циганите тогази просели; сега наопаки станало, циганите плетат кошници, правят лъжици и други ръкоделия и са хранят, а калугерите тръгнали да просят, като имат йоще и таквиз мюлкове на ръце.*

Друго млого здравйе на поповете ще кажем ний: да не правят смущения из черквата с таквиз някакви си гръцко-фенерски маневри. Имат го за похвала б е л к и м да викат из черква като луди и да са сопват на певците, на четците, на децата и да са карат велегласно с жените.

---

* На 1843 като бях на Свищов да са уча, през есента бяха дошле няколко калугери от Троенский манастир и ходеха из махалата да просят милостиня, че просели и чорапи за св. Богородица. Калугерите пък на Свищовския манастир ходили бяха по залханите да просят пастърма за св. Богородица и сега ходеха да берат вино от къща на къща сѐ за св. Богородица: Г. Васкидов привика тези св. просяци частно да ги съветува да не ходят да са подиграват тъй с името на божата майка и да не унизват тъй званието си. Но те не само не зеха от дума, но излязоха и фанаха повън да го хулят като еретик и безбожник. Г. Васкидов са принуди тогаз да каже в черква на народа да не са л жат от тези божеци. «Кажете им — казваше той, — че св. Богородица пастърма не яде, вино не пие, а на троенските калугери кажете да направят калцуни на св. Богородица, защото там в Балкана е студено и с чорапи не м оже ходи. . .»

И то със сиромахкините, на които от мъжйето им немат страх; и други йоще таквиз безподобни работи да не правят, да не дрънкат, да не приказват, да са не смеят, да са не глумят и да не кощунствуват и най-после да са не карат из олтаря! Тези работи ги знай гайдарят и затуй им повтаря: «имам усурдуктансора, джемаат съчилър»[1]. Ний знайме, че тези непристойни работи не са свойствени на нашето народно духовенство, което са е отличавало винаги с кротост и смиреномудрие, но са пресадени от гръцките владици, които не като пастири, но като някои делибашии стоят в черква и викат и псуват; затуй напомняваме на нашите духовни лица, че тази фенерска зараза не само че е едно голямо безобразство, но йоще е богохулно и богопротивно дело е! И ний, които ищем да си отърсим я к а т а от гръцкото духовенство, тряба да гледаме да са отърсим и от неговите беззакония.

За в черква за стоението като става приказка, усещаме, че за туй нещо има млого да са хортува и на народа, дето си дрънкат и приказват си, и смеят са б и л е понякога, тъй като че не са в черква, в дом божий и пред бога, ами сякаш че са на воденица или на пазар. В кавенето, кога са, да виж как дават ухо, омърлушили са и слушат с внимание някои м а с а л и или з е в з е к л и ц и, като има някой да приказва; а в черква никакво внимание не дават на това, което са чете и пее. Х е л е пък жените, като гракнат, сякаш че са стадо от чевги; на хорото да ги гледаш, по-свенливи, по-срамежливи ще ги видиш и по-благообразно стоят, отколкото в черква; на баня б и л е са по-разбрани, там не са карат за място, пък в черква и са бият за тронове. И туй йоще младите, контетата доде не кажеш, като видят Мандаджиолу, че са свиват, че са сгибят и треперят, пък в черква идат наметнати и са перят, и са изстъпват да са надигат хее. . . сѐ към небето гледат да четат звездите по к а ф е з и т е и ако са засрамят някога да са обърнат към иконите, то пак умът им остава у кокоините. . . Но. . .

Ний забравихме, че сме гайдари, и зехме като най-строги черковни наставници да поучаваме за в черква. . . ще млъкнем. То не е наша работа, то е попска и духовнишка работа, ама какво да правиш, като дошле таквиз опаки години гайдарите да вършат духовнишките работи, а

[1] След като пръдне, веднага се събира събрание (тур.).

духовните да ходят гайдарски. Надеем са обаче отсега да не бъде тъй, надеем са нашето свещенство да обърне внимание на това и с кротост и почтеност да наставляват народа и като сами са оставят от похулните обичаи, да гледат и народа да отучат от поменатите непристойности; защото е дошла работата дотам, дето да стане и нашата черква на поговорка като чифутската хавра.

Колкото за псалтовете, чунким малко нещо сме като е с н а ф, земаме смелостта сами да им кажем, че навремени го твърде прекаляват. Ний сме виждали хора от нашия еснаф, гайдари както са, че пак гледат по-благообразно да седят и колко-годе гайдарското си достолепие да опазят, а от псалтивете някои, че какво не правят я? Освен дето непрестанно са шушнат и си приказват и си смигат и са смеят, ами йоще и като пеят, че са юдят, кривят са, надуват са, че са к о р д и с в а т, че викат понякога, че са карат, с крака тропат, ритат, че колене мушкат, с глава вият, с ръце шлявкат, тъй що да ги гледа някой отстрана, ще му са стори, че маймуна разиграват.

Ето таквози е нашето гайдарско поздравение до черковните ни служители и надеем са, че «на едни кола грънци една сопа стига». Поздравението ни пък до кметовете сега засега не ще да бъде за по-друго освен за тяхното към учителите отношение.

Съвсем е безпътно това, дето нашите кметове, често като са карат за първенство и не могат да разделят чорбаджийското кълбо, стига ги яд един на други и залавят на връх учебните заведения да си отмъстяват, че най-вече тази страна, която не може да стори на другата нещо пакост в чорбаджилъка, улавя са у даскалите, от тях да си вади кривото. Тогаз да видиш хиляди м а х а н и, хиляди к у с у р и са търсят и намерват връх учителите, например защо плюл срещу слънцето, защо погледнал към оназ улица, дето вървяла противната партия, защо смигнал в тъмнината на дявола и др., и др. Тогаз са подозират, че той не бил седял в училището, не бил предавал каквото трябало, чунким млого разбират какво тряба, или ги е млого грижа за учебните заведения санким и не твърде, но да ровят само дано намерят жицата на изтърваното чорбаджийско кълбо и ако друго не могат да сторят, сбутват по-простите, надихват сиромасите пари да не дават, таквиз скъпи даскали да не рачат; и най-подир струва им са, че си изваждат а х т а и си от-

тушат на противната страна, ако сполучат да изпъдят учителите и да разстроят училището. Туй не е друго освен едно вредително неразбранство, един б у д а л ъ к от страна на сиромашта. С изпъждането на един учител или с разстройването на училището нито една партия са въздига, нито друга пропада; и малко ги е грижа и е н я и тези, които са борят за чорбаджилък, ако противната тем партия сполучи да разбърка и да развали училището или да извади тез даскали и да тури други. Те гледат н о ф у з а им да не са к ъ р д и с а, чорбаджийството да не изтърват, че с учителите и с училищата каквото става да става; училищните работи не са в кръга на техните загрижвания, тогаз остава сичкото зло, сичката вреда и загуба на сиромасите, на децата на тези, които са понесли ума на партизаните да съборят учебните заведения. Често това зло постига и самите партизани и техните деца остават да си губят времето, но такваз е злобата в противоборството на партиите, таквоз е ожесточението на чорбаджийските таравчилъци, щото млозина предпочитат да останат децата им слепи и неучени, сал да си изпълнят и н а т а или да излязат отгоре, да надвият: сякат, че ще им дадат бозна и каква кавалерия — н и ш а н и ф т и х а р, а то сичката им награда е слепотията на децата им, за която донякога има да ги кълнат и да ги проварят.

Друга пак възпиюща неправда към народа и към потомството от страна на чорбаджиите е тая, дето някои от тях злоупотребяват влиянието си, за да поддържат най-недостойни за званието си учители само по това, защото им са нещо роднина или защото бездарните и безхарактерните тези человеченца умеят да ги ласкаят и да им са подлизуват, като възприемат да правят най-унизителния мекерджилък. Този непростителен чорбаджийски произвол е не току засега вредителен за успеха в народното образование, но и за бъдущността на младото поколение убийствен. Чорбаджиите, били какви да бъдат, били кои да бъдат, тряба да знаят, че не са чорбаджии за себе си, за к е ф а си и за и н а т а си, но за народа, за него тряба и да са грижат, защото каквито да са, без него са нищо; затуй не тряба да гледат как да избират за себе си мекерета и да фащат за учители таквизи нищожни твари, които, дручко като немат на какво да са надеят, нагадили са с раболепство пред първенците да са удържат на даскал-

ския пост; но да предпочитат общото добро и да гледат да настаняват хора способни и да вдъхнат на младежите честност, добронравност и любов към науката и към отечеството. . .

Добри учители не са тези, които са щедри на тамяна да го пушат пред чорбаджиите, да ги прикадяват и да им надигат носа, но тези, които, въодушевени от любов към народа си, са строги в изпълнението на своите длъжности и не възприимат да ходят да с а л л а д и с в а т к а у к на тогоз чорбаджия и на оногоз.

Но някои от почтените наши господари-чорбаджии на туй не гледат и не щат да го знаят, то не е за тях някоя важна работа; общата полза не е нищо пред дребното им самолюбие и пред шантавото им славолюбие; те гледат мекерета да имат и за мекеретата си те в а л л а х а земя и небе поклащат. И забележено е, че тези от чорбаджиите, които са по-недостойни, по-вьртоглави, те са и по-пристрастни към мекеретата си и колкото са сами те по-ничтожни, толкоз тяхната към мекеретата им симпатия бива по-силна и по-неразбрана. Ний сме виждали таквиз, и то не барим същи чорбаджии, ами чорбаджетлинки, на които главите напълнени с кадил от таквиз даскали-мекерета, стигнали да са мислят, че са бо'зна и какви големи хора, и сякат те, че по облаците фъркат, пък то вятър ги вее. Подигани и славени неразбрано от безсовестните ласкатели — даскали, възблазнило ги и тях, че са едно-що, и за да са покажат, че са нещо, искат да са посочат благородни с благоволението си към своите клиенти, подържащец ги в ущърб на обществената полза и гневащец са на сякого, който би са осмелил да изобличи тяхната ничтожност.

Нашата «Гайда» възима злочестината да стори такъв тежък грях и да изгуби благоволението на някои таквиз чорбаджетлини, като посегна да смъкне мантето на техните любимци. Научени да са месят в общи работи и да ги разправят произволно, като им са рекло веднъж чорбаджи, нашите чорбаджетлини сякат, че имат право и могат и в книжевните работи между учителите да са месят и да ги разправят тъй произволно в полза на своите мекерета; но ако че донине не са го чували, нека го чуят сега от Гайдата, че «Не са пита Алия, как се бръсне кадия». За да не бъдем обаче и към тях хора несправедливи, ний земаме да им разправим, че препирнята е полезна за

обществено развитие, за нравственото пък възсъздание изобличението на пороците е необходимо. Ако не плевиш нивата, кьклицата са млого навъжда и подавя житото; и ако ни е свидят кремъка да го не удряме с огнивото, искра не изскача и ний огън никога не можем си накладе. Туй е сичко, което има да им отговорим за оправдание на нашето постъпвание, ако го виждат право, да са убедят в доброто ни намерение и да не гледат на нас като на хора вредителни. Ако ли остават при своето мнение и продължават да са ядосват за унижението на своите мекерета, от Гайдата им с две ръце воля. Зер какво може да стори Гайдата или гайдаря, кога «кокошката яйце снася, пък някои петли ги трътката заболява»?

Гайда, г. I, бр. 6 и 7, 24. VIII. и 7. IX. 1863 г.

ОТ ГАЙДАТА

Ний рекохме, и секи път казуваме, парите пешим, на вересия никому не ще са свири, а то ето презполовихме свирнята, дванадесет хави сключихме и що да видим? По-малко пешимджии, а по-млого вересиджии. Като обичаме да сме винаги на добро мнение за нашите слушатели, ний искахме да са покажем деликати към тях, да не току подлагаме час по час блюдото на парсата под носа им и сé като бяхме с надежда, че те си имат енята за Гайдата, от третия брой донине ни вък, ни гък не подумахме за парса. Но виждаме, че с добро мнение и с деликатност не ще можем да го изкараме до края, затуй налагаме дебелите да заставяме.

И тъй, който не е придрънкувал в блюдото на парсата, да придрънка, за да шенледиса Гайдата, защото тез денйе са е твърде омаломощила, като я й наприщила без паричната треска. Ний цяло лято ви свирихме да не нъ карате като щуреца зимъс гладни да ви играйме. Платете, че пак слушайте.

Гайда, г. I, бр. 13, 30. XI. 1863 г.

ПРЕДПОСЛЕДЕН МАРШ НА ГАЙДАТА

Нашите хора (ако и не сичките, но повечето) обичат да знаят какво става и какво не става по светът, любопитни са да слушат смешни и полезни работи, ама като доде работата за пари, тогаз са обръщат откъм глухото ухо да не дочуват; омърлушат са и са потаяват, хади дано са размине да не платят и да минат мухтан.

Съветникът става осем-девет пътя как напомня и убедително умолява настоятелите и спомощниците си да побързат да внесат цената на годишното издание. Б[ългарска] пчела и тя няколко пътя повтори същото. Гайдата и тя таман три пътя подканя слушателите си на парса. Но види са, умоленията на Съветникът, призованията на Пчелата и приканванията на Гайдата остават «глас, който вика в пустиня» пред равнодушните им мющерии.

Когато велможинът Съветник счестяваше убедителните си понудвания и акционерната Пчела поканванията си, сиромашката Гайда преговаряше в зъби пословицата «От мъжетницата нема вре́да да са изплаче вдовицата» и следуваше да надува ручилото. Нам сé ни идеше гроза някак да им придружим и ний тъй едноман да заставяме мющериите си за пари, макар че усещахме белким и по-големи нужди за тях, отколкото събратията ни. Виждаше ни са, че тези чести напомняния ще дойдат, като кога са сварват двама, трима искатели на къщата на някой непочтен длъжник. Ний са свеняхме да представим нашата публика в таквоз унизително положение и въздържахме са от да счестим приканванията си на парса. И блазнеше нъ, че напомнянията на другите вестници ще свестят и нашите читатели и слушатели да са смислят за своите към нас задължавания; но не излезе тъй работата. Нашите вересиджии не оцениха нашата към тях деликатност и не са обърнаха никакви към нас да на попитат барим отде ни са зема душата да надуваме таз Гайда, не смислиха, че тя с вятър само не са надува.

Ний с тежки усилия карахме до днес, както можахме, но от туй по-нататък и усилията ни вече не могат да идат.

И нам кажи, че не ни остана друго какво да правим, освен да спрем издаването на Гайдата, доде са съберат вересиите, които имаме да земаме, за да дотъкмим годишното издание. Добро ли е това? Не! Но що сме криви ний? Ний направихме от нас всевъзможните жертви да изкараме и дотолкоз.

И сега пак за най-последен път назаем пари земаме да дадеме за книга, за печатание и за поща; натоваряме са с дълг само да не оскудим издаването на вестникът и да задоволим читателите му. Но дали и сега те ще останат равнодушни на призовката ни да платят?

Ний мяркахме на Нова година и листът си да уголемим, да приемем йоще издаването и на други един политически вестник, а то гледаме, че и тоз не ще можем до годината да го окрякаме. Ако бе останало сал до нас, то щяхме да осъдим себе си като неспособни да заинтересуваме и да задоволим публиката и щехме да си свием Гайдата под мишца и да млъкнем, но ето гледаме, че и Съветникът са оплаква, че и Пчелата натяква, че кой ли български вестник има да е прокопцал?

В първият брой на Гайдата ний изброихме колко български вестници са са появили и са са упокоили, туй като казвахме тогаз, ний и честитяхме появението на Съветника и на Гайдата и през умът ни не минуваше, че тези новородени български рожби ще ги слетя и тях същата чест. Но ето йоще не са годинясали те и берат душа и нема кой да им помогне. По-изпреди Съветникът издаде важно известие, ето нине и Гайдата изсвирва предпоследният си марш.

«Глух от гайда не отбира» — казва една пословица, на която ний (ако и сега си сторят оглушки нашите вересиджии) ще приложим, че и от тъпан биле не земат. Е туй сме ний 7-те милиона българи, които искаме йерархия и патриаршия, ама ако може да са излюпи без пари харджия. Ний не рачим да познайме, че:

Дервиш олмуш я хот кешиш
парайлен битер хер иш.[1]

Най-после ний умоляваме нашите повъп настоятели да ни съобщят както имената на тези от нашите мющерии,

[1] Бил той дервиш или пък калугер, с пари върши всяка работа (тур.).

които са платили, тъй и на тези, които не са платили и не плащат. На първите имената искаме да знайме, за да им благодарим и да търсим средство да им са отплатим, а на вторите да ги натропаме и да търсим средство да си извадим парите, че не е тъй то на патето кракът, да слушат те Гайда, а да не дават пари. Нека видят, че за таквиз мухчии Гайдата има и друго опако ручило.

Гайда, г. I, бр. 15, 26. II. 1864 г.

ОБЯВЛЕНИЕ

Нашите вересиджии и бадехваджии, слушатели на свирните ни, неплатници, но неплатници на спомоществованията си, ще нъ накарат не, ами накарха нъ биле да зарежем и този гайдарския занаят, като що видяхме, че и той не шехрани къща, и да са уловим у търговщина.

Търговец станах аз и не от тези, които търгат бъзето, ами от големите бизиргени, и стока събрах сякаква, ама с пари не можах да са събера да фана някоя маза я в Балкапан, я в Чорапчихан и затуй съм принуден да простра на Гайдата меха и да курдисам на него отгоре сергия; и за по-лесно разпродавание издавам настоящото обявление какви и какви стоки ся намерват у мене за продан.

Аз щях по-рано, йоще за Узунджовския панаир да изнеса нещо стока да продавам, ама мъ сбърка кишовното време. Млогото дъжд, който ся изля през септември, та направи да потънат във вода толкоз места и толкоз глави с мозък и без мозък, беше ма стреснал да не потопи сичкият свят и да остане стоката ми непродадена, че да ма кара да я нося на Джендем панаира. Но слава богу! Водата сега спадна, съгна ся и дръпна ся назад от по-млогото места и само в някои твърде ниски предели и плитки глави ся е задържало йоще доста вода, според дето не е имало

уток накъде да ся утече; но тези малки барчинки не са толкоз голяма пречка за превозване на таквизи стоки като моята. И тъй от дъждът кажи, че друга повреда не ми стана, освен дето някои произведения както материални, тъй и умствени, които си добавих на последне време, помлогото излязоха водни и безвкусни, каквото е и тазгодишното вино. Но нашите купувачи ще ги кабулят, каквито са, както кабуля и аз брънзакът и киселчокът при неманието на зряло и хубаво вино.

Подир туй малко нещо поокъсня пак стоката ми да пристигне по с време на назначеното място, защото железният път йоще не е готов и шосето йоще не изкарано, а на млого места й тъй разваленo, щото през локва прегазяш, а през него не можеш; и поради туй кириите са толкоз поскъпнали, щото на един българин по-евтино ще му падне да плати за една гръцка кирия в Цариград, отколкото за българска кирия до в Цариград.

Нашите почтени купувачи и мющерии, ако земат в призрение да измерят и да пресметнат сичките тези пречки, надея са, че не ще ми намерят махана защо окъснях със стоките си, като им кажа, че моите стоки са сгодни за сяко едно време през годината, а най-млого тези, които са за обличане, а йоще повече като известя, че в сяка една дреха имам турено за согуч по сто мои мисли п е ш и м; и туй го правя аз, за да ся препоруча по-добре и да заслужа тяхното почтено доверие. За каквината и трайност на стоката си аз ся кефиля и ако има нещо косур, земам си я назад. Готов съм йоще и поръки да зема.

Най-подир ето какви стоки имам. За безочливи и с корави очи хора, каквото, храни, боже, има, такъв един ред — редактори, които най-млого псуват и попържат, пък мъмрят на другите, че не вардят благоприличие,имам хубави огледала, дето, като ся огледват, да поотъняват ципиците на очите им да не са толкоз дебелооки.

За псевдородолюбци и таквизи скъперници, които млого обещават, а нищо не дават, имам едни особени клещи, с които може лесно да ся изчопли и изскуби по някой грош за народна полза. Тези клещи освен с пари аз направям и трампа, ако има у някого таквиз някакви кирпидени и други сечива, с които могат да ся вадят недоплатени вересии за свирня от Гайда; мога и ю с т е биле да дам, ако намеря таквиз, дето да могат да извадят изядени пари от гърлото на един прехвален родолюбец в София и на един неподкупуван патриот в Ибраила.

За жените имам няколко екземпляра от една млого хубава книга с кадифе подвързана и украсена с безценни камъни и с маргарец; тя е млого сгодна, за да я имат за украшение при премените и гиздилата си, а колко е важно съдържанието на тази книга, може да ся познае от надписът й. Тя ся казва: «Ръководство за повръщание на изгубен срам с няколко рецепти за разхубавяване на душата и на сърцето».

За тези, на които ся зели да им побеляват космите, а пък тем не им са ще да ся виждат, че са стари, и си враносват космите, имам едно ново изобретение вранило, най-доброто от сички, колкото са до днес известни, с което, като си враносват космите тези, които искат да ся показват млади, космите им ще добият една твърде хубава и особена някаква боя; нито досущ черна, нито руса, ами такваз някаква като кестенява, сиреч най-хубава боя, каквато е магарешката козина.

За тези, които им слитат космите и им остават главите голи като тиква, имам един хубав нов цяр, здраво едно семе, дребно като прах, в кутийки; който иска да го употреби, тряба най-напред да си поразчовърка голата глава, подир да я посипе с този прах от кутийката и тъй ще хване косата му да никне и ще бъде честа като четка и трайна. Това само имам да забележа, че на когото главата е слаба и не е сеяно от по-напред в нея друго някакво семе и не е никнало нито плод принесло, напразно ще бъде да сеят и това, защото няма да изникне.

За тези жени, които имат коса, по-дълга от умът си, и за тези мъже, които имат мустаки, по-дълги от разумът си, имам таквиз ножици, с които могат да ги подстригат и да ги докарат равно с ума си и с разума си.

За тези, които и без четене знаят млого и са имат учени и преучени, имам таквиз книги, отвън подвързани хубаво и позлатени, а вътре немат ни едно слово; тези книги като за таквиз хора са млого добри и могат не само за залъгване да им послужат, но и полза да им принесат, защото са сгодни като за техният ум да ги разбират лесно.

За дембелите и хайлазите имам таквиз р а х а т л и я столчета и меки, пухави постелки, щото могат разплошно да сядат и да лежат подплеснати на една кълка, без да са боят, че ще им ся протрият месата.

За девойките, които искат скоро да ся женят и когото искат да земат, имам 500 злати лири, които имат

За българите, които са студени към народността си, имам таквиз едни нова мода голи кожуси по шопски кроеж, които могат да ги стоплят.

За тези българи, които според модата носят тесни чепици, а че им стискат краката, имам млого хубави народни цървули.

За таквиз едни хора, които имат висок нос, а пък нисък ум, за тях имам таквиз едни к а н д ж[и]ц и, с които, като ги закачиш за носът, да можеш да го смъкнеш и да го докараш да доде равно с умът им.

За тези българи и българки, на които е затъпял слухът към народното пеене и не обичат да слушат свирня от Гайда, ами искат гръцка музика, имам едни нови човракалчици, с които да си изчовъркат ушите, за да могат да чуват по-добре и да им бъде по-приятна народната музика.

«Как вървят днес народните работи?» — туй питание е омръзнало вече на хората, защото чуват сѐ, че «не ги бива!». Затуй аз съм набавил някакви сечива, с които да може да ся потикат и да тръгнат надобре. От тези сечива надея ся да си купи секи един българин и да ги употребят, за да покарат в ъ п р о с а към решение.

За тези българи, които немат присърце за народни работи, и за тези, които немат сърце никакво, имам различни сърчица направени: за превъзходство — от елмаз, за благородство — от злато, за приимчивост и привлекателност — от магнит, за якост и твърдост от — челик. И от тези сърца, който си купи, може да ги носи закачени с панделки, като орден или царски нишан за отличие; и тъй ще може секи да ги види, че имат сърца, и то какви, я!

За тези, които немат чест, а пък желаят да имат, имам няколко сандъка от евтината чест. Имам един сандък и от скъпата чест, ама нея я държа за моите еснафлии вестникари, че те не купуват такваз каква да е, ами ходят високо, чак по облаците, да тъсят от хубавата.

За тези, на които българщината им смърди и мирише на лошо, имам няколко шишенца с гръцко гюл сую и френски ливант и с него като ся поръсят или като ся понамажат, ще им замирише българщината като гърчищина и френщина.

цена връх петдесет хиляди гроша. Който може да ги купи, ще може, когото иска, под коша да подхлупи.

За пиениците таз година добра стока не излезе, но пак имам няколко бъчови фабрикосан пеленаш и фина амберия, ама не на вересия.

Друга по-надребно стока имам:
дълбоки капи за плитки глави,
прави панталони за криви крака,
бели ръкавици за черни ръце,
гладки ръкавици за золави ръце,
писани муски за шерено ласкателство,
едра сол за блудки и безвкусни вестникарски компликменти, дребна сол за груби критики.

Имам един чифт хубави с е м и с т и р и, с които може да ся осекнува сяко едно безобразство.

Имам два светилника, които без свещи светят, донесени за потребата на осветителната комисия.

Имам един млого хубав д ю р б и н или п у с у л а, през която млого хубаво и чисто ся вижда тъй от петите до върхът сичката немарливост на българите в обществените дела.

Имам няколко к у т и и разумови х а п о в е, които са един млого добър и деятелен цяр против б у д а л а л ъ к а, кривоумието, слабоумието и против други душевни болести, които газят комай нашите писачи.

От наръчените стоки донесъл съм;
за «Гайдата» ново ручило,
за «Турция» котупо шило,
За «Пчелата» неразбрано бръмчило,
за «Съветника» празно дрънчило,
за чорбаджиите ниско подмазило,
за представителите лъжило и гладило,
за критиците гнусно попържило,
за даскалите лехато мързило,
за поповете несито лакомило,
за калугерите безочляво просило,
за владиците лукаво опачило,
за патрика борджо заплатило,
за въпроса мъртвешко носило,
за народа мълчило и търпило.

Допълнение за 10 брой от Г а й д а т а (г. II, бр. 10, 28. IX. 1864)

СРЕЩУ СУРВАКИ

Снощи (31 декем. по нашийт назадничав като нази календар) аз бях забравил или, кажи, не сторих м у к а е т според обичаят на нашите стари да покадя вечерята си и оттам да прикадя вред из къщи, сяко к ю ш е, за да разпъдя к а р а к о н ча; ами като хапнах що похапнах, обтегнах ся като кросно в дрехите; не помня биле дали ся и прекръстих.

Че тоз вечер ся свършила ветата година, че утре наставала Нова година, нито на ум ми идеше. И де ще дойдат таквиз работи на умът на един като мене сиромах и обиден гайдар, който има да мисли обидите си! Аз гледах колкото по-скоро да заспя, да поспя и да стана утре рано да видя каква ша я вртя, че на Гайдата не ѝ върви напред.

Но не знам как колкото гледах аз по-скоро да заспя, толкоз повече сънят ми бягаше от мене. Сякаш че беше дошло нещо, та беше подпряло очите ми и по пременно ся мержуляха пред мене ту калпакът ми спуканият и отзад, и отпред, че и на върхът, ту калеврите ми, които бяха прогледали, ту гащите ми, които бяха си отворили прозорци, че и абичката ми с разкъсаните ръкави, и тя ся не махаше изпред очите ми.

Нощта беше доволно напреднала, отколкото сънят ми бе останал назад и за да заспя уж, обърнах ся накъм кътът и зажумях. Но тука сега не мога ви оправи заспал ли бях или бях още буден, когато угадих едно нещо, като нещо, което не знам как да ви го кажа, сякаш че ма смушка в ребрата и каза: «Ставай!»

— Кой си ти? — попитах аз.

— Стани и ще видиш кой съм.

— Какво ищеш от мене — рекох аз, — остави ма, Гайдата ми е съдрана и конци нямам да я закърпя, не мога ви свири, хади върви си, който си.

— Като не можеш да свириш, не можеш ли да играеш — прибави като на присмех моя незнаен посетител, — хъ ставай, думаше, и ма смушка йоще веднъж по-силно.

— Челяк ли си, веда ли — думах аз, — каква си звярка, що щеш от мене, какво искаш?

— Да ма носиш.

— И таз добра работа — рекох аз, — на стари години и туй ли ще ми пати главата, че какъв си ти, еничарин ли си?

— Помисли какво ходи сега през тез нощи и наймлого срещу сурваки.

—А! Каракончо, каракончо — извиках аз с разтреперан глас, стреснат от усещанието си и като рекох да ся обърна да го погледна, видя ми ся страхоте нещо, таквоз каквото не съм виждал аз никога и както да ви казвам, не ще можете да си представите, ако не ви е пащала главата да сте виждали.

Като река да не излъжа, аз тряба да изповядам, че безнадежби тъй улпаших ся, та ся претръгнах, ама пък с п о л а и м му на умът ми (зер ако да не беше този ум у мене, де щях да ти стана гайдар), усетих ся аз, че съм съботник и че мене не ма гази никаква злина (освен сиромашия, санким и тя малък каракончо не е, ама сега приказката е за други каракончо).

— Слушай — казвам, — каракончо ли си, що си, ти си сбъркал, та си дошел на моята къща, тука за тебе нема работа, дядо ти Гайдар е, синко, с ъ б о т н и к и него тъй какъв да е каракончо не може го накара да го носи, пък и право да ти кажа, дядовата, мен ми стига този каракончо, дето ма е възседнал; десет, синко, десет опашати караконджовци са ся окачили на гърбът ми с тази пуста моя Гайда и аз от тях се чудя как да ся откача, а то с тебе разтъкмяването ми е лесно, съботник съм, не та познавам, в е с е л я м; навън през прага да не идеш поврага.*

На тези мои думи моя нечакан гост позеленя от яд като г л а г о л-р ъ ц и-е р, кога не може да стори нищо на б у к и-л ю д и-е р; съгледах го, че му клепнаха ушите и от страшен, какъвто ми ся видя из най-напред, тъй нарошен и наежен, ето го, че стана такваз една усмиквена и прихлюстена, нищо и никаква каракончетина. Зе́ да ма гледа плахо-плахо и коленете му като че зеха да подхлъцват и той да потреперва. Злорадо някак ся поусмихнах аз, като видях, че моето съботнишство зема връх над страшнийт каракончо. Той седеше като блъснат и мен ми доде воля да го подразня и да го покошкам.

* Според суеверието на простите, който е роден в събота, чума и никаква друга злина не го гази; той можел да вижда самодивите и другите веди и да приказва с тях.

— Седни, седни — му рекох, — не бой ся; аз ако и да съм съботник, пакостик не съм; нема да та карам да мя носиш. Сичко, що може да та слетя от мене, е, ако река да та поизповядам. Ама седни сега да поприказваме.

— Недей ма — продума той с други, по-мек тон, — остави ма да си ида, че наближи да пеят петлите и аз тряба да ся прибера на свърталището си.

— О-хо! Дур бакалъм, къде тъй скоро-скоро, като си дошел, ти ша постоиш и да ся поконущисаме, таман и аз не ми ся спи.

— Остави ма, остави — думаше той, сиреч каракончо, — аз съм на зъл час тръгнал да налетям на тебе, ами да си ида с време да не окъснея.

— Ба, почтений мой караконджо, да ма прощаваш, ама то не става. Да си сториш труд ти чак вътре в къщи на леглото ми да додеш да ма търсиш и сега да не чакаш за твоята безочливост барим с едно горчиво каве да та почерпя. То нема да бъде, ами стори да ся посложиш и не ма карай да си струвам зло сърце, а то аз ви знам вам гъделът. Ти си разбрал наистина, че немам нищичко ново, с което да посрещна Нова година, и си дошел да ма караш да та нося, ама трябало да премислиш, че ново ако немам, от вети рогозки плетеници са намерват и аз ако река да та посвържа,* ти тогаз ще седнеш не, ами и ша пееш биле; ами доде та каня с добро, поседни и ми разкажи каква пасмина сте ви каракончовци, каква е вашата работа и защо ходите тъй, та искате да яздите хората?

— Недей ма, недей — думаше за живо уплашенийт караконджо, — аз съм йоще нов и нищо не зная да ти кажа.

— Ама ще кажеш — рекох аз като гневен — или ша стана да та вържа и ща та порази съботата, в която съм ся аз родил, и тогаз ти ша ставаш пишман защо си станал караконджо.

---

* Простийт народ вярва, че който нема нещо ново за Новата година, него караконджо го връхлетял. Вярват также, че който са усетял да преметне на караконджа на шията една плетеница от съдрана тригодишна рогозка, караконджо си изгубвал силата и ся преобразявал на какъвто си е бил, общото мнение в народът е, че караконджалите са същества пакостни, преобразявани на таквизи пак от таквизи хора, и че ако са постъпи с тях, както рекохме, да ся преметне, сиреч на шията им, рогозена плетеница, те приемали пак същийт си образ. Доста приказки има да ся приказват за таквизи едни преобразования.

Караконджо ся уплаши наздраво и зé да ся моли, недей, думаше, жив да си, недей да ма вържеш, аз ша ти кажа, ама недей да сядам, че ша стане късно, и тъй зафана:

— Ний имаме един баш каракондзалин и той нъ разпроважда да ходим само по някои страни на вселенна, на която той ся счита властелин. Нашата работа е известна, ний ходим да връхлеим хората и като намерим таквиз, които не са или не знаят, че са съботници, възсядаме ги и ги измъчваме сякак, доде попеят петлите, като попеят петлите, нашата власт над тях престава и ний ги оставяме.

— Ма че добър занаят имате ви, кога е тъй — рекох му аз, — хубаво нещо то туй да ся сложи челяк на люцък гръб! Х а н и я, да имам и аз такъв един занаят, да карам другите да мя носят! Не мож ли ма научи ти мене тоз мурафет как да стана и аз един каракондзал?

— Не мога, аз йоще съм нов; ама то не е някой д и п голям мурафет, стига да искаш и да намериш по-ахмаци от тебе, та каракончо не, ами катракончо можеш да им ся покажеш.

— По-ахмаци, а? — рекох аз и обиден някак си от тази дума, турих на умът си да дам на караконджа да разумее ахмаклъкът на тези ахмаци, дето ги търси той да го носят; но ето туп-туп-туп — ку-ку-ри-гооо, изрева из сé гърло гърлестата Герза на моя х о р о з-а к ъ л л и я комшия и караконджо заскимтя, заскумица и липса изпред очите ми.

Наскоро подир туй заспах аз в размисъли за каракондженците и за тези, които стават жертва на техните пакостни прихоти; и в сънят си сънувах аз, че сичките българи станали съботници; сънувах йоще, че видях как сичките каракондженци при гласът на петлите изчезнаха из България, и пак сънувах аз, че щеше да бъде хубаво нещо, ако да ся сбъдеше наяве сичко това, което видях аз насън.

Гайда, г. II, бр. 13, 1. I. 1865 г.

НА СУРВАКИ

Стоя у дома и пиина нещо там около Гайдата, дано понаглася колко-годе разгласеното й пискунче. По пътят вик и крясък, глам и екот; деца, жени, мъже, стари, млади разщъкали ся едни нагоре, други надолу, едни ходят по честито на Нова година; други разнасят подарки на свои роднини и приятели; децата със сурвакнички, обнизани с парички на червени кончици, ходят да сурвакат и по къщята, и по пътят, когото срещнат:

«Сурва, сурва година,
весела година!
Клас на нива;
пашкул на леса;
грозд на лоза;
пълна кесия със пари;
пълна ракла с платна;
живо здраво до година и до амина.»

Чувах аз, като ся раздават веселите гласове детински, че и мене ми добиваше драго. И чаках аз и ся надявах, хъ сега ще бутнат вратата да влязат или тези да ми честитят Новата година, или онези да ми поднесат някакви подарки, или дечица някои да ма сурвакат с маленките си ръчички и да ма благословят с миленките си гласенца. Твърде ми ся искаше мене барим да чуя, ако че не би да видя пълна кесия с пари. Но никой не захождаше към моето уединено жилище и глухо — и пусто около мене! Ах! Скръбно и печално да немаш пълна кесия с пари, а да имаш петдесет годинки на гърбът си; един ся не усеща за тебе, един та не смисля.

Отеготен от тези мрачни размисли, захвърлих аз пискунчето и станах да ходя из одаята от стена до стена. Там, дето ся разхождах и въздишах, като смислях млади години, причудлива една мисъл ми хрумна на умът. Мене никой не доде да ма посети, никой не доде да ма посурвака; нъ кой може да ми възбрани да не посетя аз моите познанници и да не сурвакам, когото ща? «Старо дваж телци пасе», казува пословицата, а защо старо и дваж да не сурвака?

С туй намерение излязох аз из одаята, намерих една зафърлена от децата сурвакница, земам я и упътям ся най-напред да сурвакам побратима си «Съветника» и посестрима си «Турция», отивам при Съветникът, но що да видя, той сурвакан не, ами и пресурвакан и ушите му биле обрулили неговите народници сурвакари; отивам при «Турция» и я намервам, че си пари кокалите и тя от сурвакане. Хади, рекох, да ида да посетя «Пчелата», но намерих я, че тя замръзнала и ся сдула; отбих ся при Духовните книжки, но сварих и тях таман като ги раздуховничат; упътих ся да ида при Бъдущността, но ней и мястото й изстинало. Отчаян за моите по земята познаници, аз дигнах очи да видя тези, които [са] по небето, и ето едната от Зорниците гаснее, а другата вече и погаснала!

Боже мой, подумах аз, а как сички тези добри мои познаници онази година на този ден бяха живи и здрави и пълни с надежда занапред! Не тъй ли ще ся пребиеш и ти, ясно мое ручило, и ти, ясно мое пискунче, не тъй ли и твоя глас ще ся прекъсне за навеки?

Ами де си ти, от пет до седем милиона възкачений български народ? Спиш ли ти или си вцепен на мъртвило? Но не, ти си жив и живееш тъкмо не за себе си; ти живееш за хората; и на люцките хора ти си готов и кожата си да дадеш от гърба, като та помамят с празната торба, а за себе си да промислиш нещо ти ся и не усещаш.

Но защо ти ся тебе «Съветници» и «Пчели» и «Гайди», вестници и други таквизи книжни боклуци? За тебе вино, вино, теглило, тълпа несмислена! За тебе салтанат и моди, младеж нечувствена —

Черна, черна година,
жалостна година,
ни книжевност,
ни народност
веч каквато нъ залюляла,
такваз и е нъ закопала.»

Запях аз и ся върнах у дома си.

Гайда, г. II, бр. 13, 1. I. 1865 г.

ЗАТЪКНАТОТО РУЧИЛО НА ГАЙДАТА

Нашите съотечественици знаят, че три вида гайди са в употребение в нашето отечество.

Първо са гайдите, които имат обло пискунче, права дървена гайдуничка и дълго надено ручило. Тях ги казват д у д н и ц и.

Второ са, които имат същото ручило на първите, но пискунчето им е май плоското, гайдуничката им е рожена, долу широчка и малко възкривена. Тях ги казват м е ш н и ц и. Свирнята им прилича май на врещението на козите.

Трете са гайдите, които ся казват жеравненски. Те са каквото първите, но само ручило нямат никакво.

Гайдата, която надувахме ний досега, беше от първата сорта.

Баща ми (бог да го прости и да му е лека пръст) беше голям охотник до гайдите. Не знам, горкийт, усещаше ли и предвиждаше ли, че син му ще избере такъв един прокопсан занаят, гайдар да стане, та обичаше толкоз гайдите, за да го насърчи, или току-тъй просто имаше наклонност към тях. Работата е, че той много обичаше да му свири гайда. Имаше един дядо Тодор от Долня Ряховица (бог да го прости и него), той беше стар един, но мастор гайдар, секи Великден той беше, без когото не ся минуваше у дома. Още през страстната неделя той щеше да дойде, с нас наедно правеше Великденът, и през светлата неделя гайдата цяла седмица не премлъкнуваше.

По онова време, когато мога да си представя, че съм запомнил тези работи, бях на 8 или 9 години. Часослов, Псалтир, Светче, Апостол, сички тези свещени книги бях ги изучил от кора до кора. Наустницата и Светчето ги знаех наизуст и според тогашното мнение на моите връстници и познанници аз бях стигнал на к н и г а т а д о д ъ н о т о и знаех сичко, ама жеравненска гайда не бях виждал и не знаех какво е нещо. Помня само, че понякога баща ми, като му додееше брънчението на ручилото, казваше на дяда гайдаря: бае Тодоре, я я обърни жеравненски». И на тези думи дядо гайдар засегнеше

мехът на гайдата с мишницата си, за да не падне, оставяше я да издиша по малко и да ручи, снемаше от главата си калпакът, който беше отвън с черна кожа, а отвътре с бяла, изваждаше не знам де там отвътре малко кълчища, омамолижеше я в уста, разсучаше тогаз ручилото и с тази омамолизана кълчища затъкваше дихалото там, при надата на ручилото, и фащаше да свири, както гледаме, че свирят сега жеравненските гайди.

Сичко туй помнех аз, ама, откак бях станал гайдар, не бях ся намервал в таквоз положение да направя този мурафет, ето сега за пръв път ся изпитваме на него. И отсега ще продължаваме да свирим жеравненска гайда, без ручило, или по-добре със з а т ъ к н а т о ручило.

Гайда, г. II, бр. 21, 17. IV. 1865 г.

ДВЕ ГРАМАТИКИ.

В е с т н и к а р с к а **Ч о р б а д ж и й с к а**

(Предуведомение*)

ВЕСНИКАРСКА

Тая вестникарска граматика можеше и да не види бял свят, защото почтенейшийт неин притежател, един от чутовните днешни вестникарски знаменитости, имал я скрита чак на дъното в торбата при архивите на редакцията си. И много вардел той да я не изтърве да излезе на пазар, да не би друг някой да грабне изкуството му и го

* Думата п р е д у в е д о м е н и е може да си я тълкува всякой, както му приляга да я разбере, защото в издадените досега български речници тя ся не намерва; а с речниците, които щеше да издаде един всезнающ и всемогущ филолог (на когото името по модата сега и ний премълчаваме), с тях, казуваме, ся случило едно нещастие — почудовищили ся.

лиши от ползите, които чрез нея мислел, че добива; но честтът на неговите съхудожници поработила. В едно помрачение на умът, което ся случило с Негово високовестникарие, та му ся сторило, че на торбата устата ся намерват на дъното на торбата, като бъркал, грехом извадил тази драгоценност. Един пък, някой си, известен отпърво с името к р а д и п а т р и к, а после к р а д и с т а т и я (но който никога в живота си освен едно нещо друго не е откраднал), намерил я и не я откраднал, ами я прибрал. После обаче от пращението и от прещението на този господин като разбира, че той има на умът си да изяде някои череши, едно за него да ся не задави с някоя костилка, друго за себе си да го не хване някоя тутнявица, ако ся одири, че той прибира таквиз драгоценности, отива, та я скрива в пустийт тогази мех на Гайдата.

Кому може дò на ум, че в мехът на Гайдата ще иде да крие някой нещо, но ето, като зехме да надуваме Гайдата, що да видиш, изскочи една вестникарска граматика, такваз, що по-добра не бива.

Гайдарите, като що са едни хора, които не ги е твърде страх от сприхавите прещения на таквиз велико-маленки господинченца, още и като един по други еснаф от вестникарите, та немат техните к а с к а н д ж и л ъ ц и, не [ся] повиха, не [ся] помаяха, ами ся решиха да я обнародуват за обща полза на великийт и славнийт еснаф вестникарски, на който я и посвещават.

ЧОРБАДЖИЙСКА

Тая чорбаджийска граматика не принадлежи на чорбаджиите от един разред, но е обща на чорбаджиите от сичките разреди. Макар и тя да е била нещо драгоценно на своите първи притежатели, но е дошла до Гайдата не като отъкната и скрита, а чрез един твърде законен път; самси синът на един славен чорбаджия ни я донесе. Чутовнийт тойзи челен челяк, бащата на нашето чорбаджизааде, като искал да даде на сина си едно цяло чорбаджийско възпитание, отчуждил го от сяко школско образование и сам си му предавал граматиката на чорбаджилъка, в която добрата отрасъл на добрийт корен при животът бащин си показал добри успехи; но подир смъртта на баща си, като му минала лисица път, не можал никак да я

приспособи в деянията си и от това горкото зааде изпаднало в бедно състояние. Лишено пък и от нужното образование, за да залови друга работа, като дошло до немай-къде вече, усетило ся тогаз за похвалното дело на друго едно като него зааде, което пишело, та ся хвалило на баща си, че книгите го хранят, та сторило то барим веднъж да се нахрани от граматиката си; защото други книги немало. И тъй идва да ни моли да ни я продаде. Колкото и да немахме време да купуваме граматики, а най-малко чорбаджийски, от съжаление към бедното състояние на някогашното галено чедо, още и като си припомнихме големите добрини, що сме виждали от тази пасмина хора, каквото що е бил бащата на този злочест син, показахме великодушие, та я купихме и му броихме на ръка цели тринадесет золи (нека казват, че гайдарите са сиромаси или немилостиви и нечувствени). Продавачът си отиде колко-годе задоволен, а аз останах по що-годе незадоволен. Въртях граматиката в ръка и както сякой, който купува, дето не му тряба нещо, чудех ся какво да я правя. Но на тоз час пощаджията влезе, та ми подаде писмата, които ни избавиха от недоумение. Писмата ни съобщаваха, че на доста места из България ся отвъдили таквиз млади чорбаджийчета, на които ся твърде ревняло да чорбаджуват, ама не били изпекли занаятът добре. С омисъл, че това опитно ръководство ще послужи на тези неопитни изедничета, за тях обнародуваме чорбаджийската граматика, на тях я и посвещаваме.

Гайда, г. III, бр. 8, 15. IV. 1866 г.

ДВЕ ГРАМАТИКИ.

Вестникарска **Чорбаджийска**

ВЪВЕДЕНИЕ

Вестникарската граматика учи как да хромиш на два крака, как да лаеш на две врата, как да хвалиш себе си, как да хулиш другите, как да говориш, за което не знаеш, как да критикуваш, което не разбираш, как да клеветиш достойните, как да закриляш ничтожните, как да ласкаеш силните и как да лъжеш сичките.

Вестникарите, кога пишат, употребяват л ъ ж и и х у л и. Частите на словото във вестникарскийт язик са десет: и м е с ъ щ е с т в и т е л н о, и м е п р е л а г а т е л н о, и м е о б е з ч е с т и т е л н о, м е с т о и м е н е н и е, ч л е н в р а ж д е б н и ш к и й, л ъ г о л, п р и с т р а с т и е, н а д р е ч и е, п р и л о г, с е р с е м е т и е.

Б е л е ж[к а]. Във вестникарската граматика с о ю з няма, защото у вестикарите не са е виждало с о ю з, ако и да са ся мъчили някои да го завъдят между тях, трудовете им ялови са оставали!

Чорбаджийската граматика учи как да ся слагаш пред по-горните, как да ся надигаш пред по-долните, как да мълчиш пред агите, как да гълчиш на слугите, как да ся периш, как да ся чумериш, как да лежиш, как да ся ежиш, как да ся репчиш (шойле япаръм) и как нищо да не правиш, а да казваш, че всичко ти вършиш.

Чорбаджиите, кога говорят, употребяват х в а л б и и п с у в н и. Частите на словото в чорбаджийскийт язик са десет: и м е с ъ щ е л с т и т е л н о, и м е п р и л е ч а т е л н о, и м е п р о с л е п и т е л н о, м е с т о н и м е н и е, ч л е н и з е д н и ч е с к и й, г ъ л г о л, п р е ч к а с т и е, п е р е ч и е, п р ъ д л о г м ю з е в и р е т и е.

Б е л е ж[к а]. В чорбаджийската граматика с о ю з нема. Едно време между старите чорбаджии с о ю з имало, но те го държели похлупен, а по-новите го присторили на сююш и го охлопали!

Гайда, г. III, бр. 9, 1. V. 1866 г.

ВАЖНО ИЗВЕСТИЕ

Тая година благочестивите поклонници из България рано тръгнаха за Божий гроб и като никога досега те, както чуваме, като дошли в Цариград, направили големи подаръци на народната ни тука черкова и те пак първи ся смислили да въведат прекраснийт обичай, дето да дават по една парусия по ексик в Божий гроб, а вместо това да подаряват по един вестник на училищата в отечеството си. Този обичай колкото е похвален за общата полза, толкоз повече е заслужен и за самите хаджии, защото с този малък подарък имената им ще ся поменуват и пред бога, и пред народа повече, отколкото за 10 парусии, които ще дават на Божий гроб.

Гайдата, макар че не е имала тази чест да помирише поне една от тези хаджийски парусии, но като оценява ползата на този добър обичай, на радо сърце обнародва почтените имена на тези будущи хаджи-спомоществователи на българските вестници, те са: хаджи Никойчо Недброжелювич от Казаново, хаджи Стиско Недаювич от Скъперово и други толкоз, на които друг път със злати слова ще обнародваме имената.

Гайда, г. III, бр. 17, 1. IX. 1866 г.

ПО-ВАЖНО ИЗВЕСТИЕ.

Лани и пò лани често-често пишехме, кога със смях, кога с плач, да подканяме спомоществователите да плащат и настоятелите да ни изпращат спомоществованията им. Таз година уж и ний застаряхме и спомоществователите ни захитряха сами да ся усещат, но каквото ся вижда работата, не излезе тъй и ний сме принудени да хванем

първийт си занаят и да ся провикнем пак — «О спомоществователи, що не си плащате? О настоятели, що не си изпращате парите? Ето 17-тий брой на «Гайдата» издадохме, а от доста места още нито по 17 пари сме получили! Какво мислят тези добри хора, та ни държат изсвирените парици? Или на голямата прокопсия на Гайдата завидяха, та искат да ся попрокопсат и те от нея? Тежко на прокопсията ни! Да знаят съотечествениците ни какви кярове сме ся набрали с туй гайдарство, има живи да ни оплачат и не толкоз за опаките ни кярове, колкото за слабостта, която имаме, да не можем да ся откажем от този род за кяр предприятия. Злочестина наша, че имаме глупостта да ся лъжем ден за ден, че ще ся свестят съотечествениците ни да ни поддържат в предприятието ни; или поне тези, които ни правят почет да ся считат наши читатели и спомоществователи, ако не да ни обсипят с щедри спомоществования, а то поне да ни пощадят да не влязваме в разноски за тях да им пращаме листовете си. Като не им ся ще да плащат, нека юнашки си го кажат, не щем листът ви, не плащаме — или като са благоволили да приемат, то нека юнашки си плащат, защото юнашки вересии са ни съсипали.

Нека бъдат още известни нашите гайдоприемателе, че с 18-ий брой ще спрем да не пращаме вече листът си на тези, от които не сме приели още цената му, и то не за друго, но за да ся обадят спомоществователите, които са платили на настоятелите, и да си дирят листовете, дано и настоятелите ся принудят да внесат парите (ако има таквиз някои, които са прибрали пари, а не бързат да ги внесат). Почтените и изправните от настоятелите ни да ся не обиждат от това напомняние, думата не е за тях; но знайно е, че стадо без мърша не бива, и ний имаме причини да сме малко безочливи, защото ни ся случва да имаме разправа с по-безочливи от нас.

Например един добросовестен доброжелател наш, като ни слушал да ся оплакваме, че не сме събрали от някои места вересиите си, сторил си труда да ся покаже като пълномощен от нас и да събере някои от вересиите ни. Но като премислил, че тези пари от да ни ги даде по-голяма полза ще принесе, ако ся опопи с тях, тъй и сторил и радва ся негли «Гайдата», че с вересиите си зе да прави попове, но сърдят ся тези, които имат да земат от «Гайдата»,

и идат да ся карат с нас и ний мигаме, макар да имаме поп да ни благославя.

Друг един благороден любородец, като му минали на ръка от Гайдата пари, премислил, че тя нема каса де да ги държи, и за добре съдил да ги задържи в своята каса; и може да е добре на парите да ся намерват на здраво място и при много другари, но не е добре на гайдарите да гледат паричките си отдалеч, а да не могат да ги употребят за нуждите си.

Ето таквиз почтени и родолюбиви работи като гледа Гайдата, бърче ѝ ся челото, па да иска да ся отърпява и да ся показва благородна, нуждата я кара да ся разблагородча понякога и варварски и грубиянски да ся провиква към тези, които варварски и грубиянски постъпват. Но нека ся не простираме повече да го не прекалим, каквото го прекаляват тези, които ни карат против волята си да изкривяваме ручилото.

Гайда г. III, бр. 17, 1. IX. 1866 г.

ПОЛИТИЧЕСКА СГЛЕДА

Нашата политическа сгледа бед друго тряба да започне оттам, отдето са започвали сичките досегашни политически изгледи и пригледи: сиреч от най-важната и най-прясната новина, а тя е подновението на преговорите между Велика Караказания и Балкапания.

Знаят, сякаме, нашите читатели как горепоменутите три сили бяха са завадили за златото руно на българския овен. След една продължителна и упорна борба едната от тях — Пап-уния, уморена и умаломощена, поуталожила са е сега от някое време насам — душа ли бере на издъхование, снага ли бере' за да са повдигне йоще веднъж посилна и по-страшна, не можем да знайме, защото телеграфа, по който ни са съобщаваха новините от това място, тез денйе е разгласен. Колкото за другите две държави, те ако и да не са сложили йоще оръжията, усетиха обаче отколе време, че ако продължават йоще да са дърлят, плячката може да стане за третия и туй ги наведе на ум да са изпитат дали не могат са някак погоди двете помежду си да разделят руното, без да оставят да земе дял и третия. И тъй са отвориха преговори между двата двора. Караказанския кабинет от най-напред предложи да са раздели руното на петнадесет п а р ч е т а и да си избере той, които ище, че ако остане нещо, то да бъде за Балкапания. Туй предложение са отфърли като неудовлетворително и от страна на Балкапания по-изпосле стана друго предложение: да са раздели руното на осем п а р ч е т а, да са състави после една комисия от избрани хора от двете противни страни, които да са заловят да разтеглят тези

парчета, че за кои каквото остане. На туй предложение, колкото и да са чумери караказанията, легна най-подир — та са раздели руното на 8 парчета. Комисарите от двете страни докопват се най-напред о най-голямото парче, но караказанци сполучиха да го отнемат, като оставиха в ръцете на балкапанските комисари няколко влакна, доколкото бяха сграбчили кривачите им. Разтягането за първото парче, като са свърши, долавят са о второто, но тъй яката и двете страни, щото никак не могоха ни едни да надделеят да го отнемат, нито пък да го разкъсат на къде-годе. Караказанци сапикасват по едно време, че парчето ще са зацепи, тъй като да остане по-голямата част в ръцете на балкапанци, оттеглят са като на премирие, и тъй преговорите и дърланието бяха престанали.

Сега от вестника Н е с в е с т н и к, който е, както се знае, орган на най-вещия в работите лорд Драмберстона, научаваме са, че комисията са пак събрала, преговорите са подновили и дърлението пак започнало. И както уверява той вестник, караказанци, уморени от напрягание, йоще и боящец са да не отиде от ръка по-голямата част, предложили да са разреже туй парче презполовина, та че да го разделят братски, и балкапанци уж съгласяват на това. Дотук като е дошла работата, не са надееме да станат вече някои големи пречки за споделянието и на другите парчета. Твърде е за вярване, че скоро ще са свърши туй дърлание и ний ще бъдем честити, като са заключи мир вечен между двете тези сили и са умири сичкий гайдарский мир, да им посвирим с нашата «Гайда» на с о б а т.

Ето тези новини съобщаваме на нашите читатели засега, колкото за подновяването на преговорите и за следствията на дипломатическите старания на двата враждебни кабинети. Но колкото и да са радваме на тези благоприятни известия и да желаеме и ний от сѐ сърце помиряването на тези съседни и едноверни държави, не можем да си не наумим една стара приказка, която сме чували. Казват, че кога са мирели помежду си таквиз големи сили, сякога докопвали кой-годе пуяк с перата, на който скрепявали договорите помежду си, след туй ощипвали го, натъквали го на шиша, опичали и го изядали. — Дано този злочестия пуяк да не бъде българския народ.

Гайда, г. I, бр. 1, 15. VI. 1863 г.

БЕЗ ПОЛИТИЧЕСКА СГЛЕДА

Преди две-три недели, когато ни беше времето да излезем на политическа сгледа и ний, като секи българин не знам накъде да са халосаме и да забравиме, че имаме на утрето такваз важна работа да вършим, ами срещу този ден вечерта, като си готвехме вечеря, сами си рязахме за боба лук. (Ще на прощават почитаемите наши сохудожници-дневникари, ако би тази работа да им са вижда унизителна като за званието ни. Гайдар не, ами и патрихар-господар да бъдеш «немаш ли пари да си приставиш слуга, сам ще носиш вода, сам ще сечеш дърва», казва една притча; а пък къде нас, работата май такваз, спреч безпарична, та че затуй и ний сами редактори-гайдари и бобо-луко-готвари.) Тези, които ся изпадали в положение, подобно на нашето, тоест сами да си режат лук за боба, може твърде добре от опит да знаят как лютината на лука разваля очите и затъпява зрението. Туй вече ний най-добре го изпитахме, когато на сутринта подир тази операция излязохме неочаквано на политическа сгледа. Вторачихме са, взирахме са, но нищо политическо не можахме да съзрем и да сгледаме облизо си; от една страна, дипломатическа мъгла беше прикрила политическото наше поле, от друга, очите ни бяха запрели и не работеха, както тряба, да пронижат през мъглата и да видят нещо. Да отидем, рекохме ний тогаз на ума си, да отидем при хора, които са пò от сановито звание, които не са си хабили очите с лук-рязание, та могат по-чисто да гледат; които и по-високо от нас стоят, та могат и по-нашироко да обзират; които може б и л я и далновидни зърцала да имат, дано от тях да научим нещо какво-годе, за да не оставим читателите си досущ без политическо съгледвание. Но на жалост първия, при когото отидохме да са допитваме, намерихме го да са изплакува пък той от празниците, че по причина на празниците нашата политическа обсерватория била затворена; та и той не можал да прегледа нищо, затуй и на въз други страни зел да са озърта (брой 9 на С о в е т н и к а).

Странно наистина, в едно и същото време таквоз нещастие от две толкоз спасителни причини! Боба и лука,

на които ний отдаваме толкоз важност, да ги ядем през постите за душеспасение; празниците, на които са толкоз радуваме и ги почитаме и през които за нравствено назидание гледаме толкоз хубавичко да са наядем, да са напием, да са належим или да са нахолумим, сега те да станат причина да останем без политическа сгледа?! Досадно е б е л к и м да го казваме, но е нещо, което не може да са затаи. Истината е, че млого добри неща, когато са зема добрината им от опакито, наместо полезни биват вредителни.

И тъй, за през тази тогашна петнадесетница наместо политическа сгледа принудени сме ний да турим една в м е с т и т е л н а, в която да обясним на читателите някои и други работи.

Гайда, г. I, бр. 2, 30. VI. 1863 г.

ВМЕСТИТЕЛНА

В първия брой на Гайдата ний рекохме, че една разбъркана комисия (да прощавате, р а з м е с е н а щях да кажа и язика ми са спъна, та изрече разбъркана) са съставила от представители само на двете сили, за да раздърпат и споделят златото руно на българския овен. Сега ще разправим на читателите, че едната от тези сили е тази държава, която има столицата си на най-лошавото място (Фенаер) в голямото село. Китайците наричат своята държава н е б е с н а и м п е р и я, караказанците (така обичествуват да наричат пап-унистите политическите мъжйе на преди речената държава), които са родеят нещо с тях, по подражание тем наричат и те своята държава в с е л е н с к а и върховния си повелител в с е с в я т е й ш и й, и даже б о ж е с т в е н н е й ш и й. Изобщо пък жителите на тази фенаерска държава по наш език ги казваме гърци, а сами те са именуват е л и н и. Ний, които имаме честта, или злочестината, да са наричаме по сичките езици с едно име — българи, —

имаме голяма нужда да познайме добре тези хора. И защото челяк, който носи две имена, «не му е чисто коливото».

Ако би да попитаме тези хора, дето ги казваме гърци, какви са те на нас, българите, ще ни отговорят предпреговорено, че те са наши братия, съседници, единоверци, просветители, благодетели, добромисленици и доброжелатели и проч., и проч. Но ако са обърнем да попитаме нелъжната история, тя ще ни каже, че те са наши заклети врагове, възседници, изедници, лиховерци, лицемерци, прослепители и зломисленици. И филологията ще ни каже, че името б р а т т е го произвождат на б е р а, тоест з е м а м, о б и р а м. Следователно н а ш и б р а т и я по тяхното словопроизводство ще каже н а ш и о б и р н и ц и. И тъй досущ халосани и извеяни са тези българи, които слушат и вярват гърците, като им казват, че уж ний сме били едно с тях. Те са ни изблъскали, тъй що не сбърква челяк, ако да каже, че днес за днес ний немаме нищо общо с тях. И затуй никак не треба да ги познаваме за таквиз, каквото им тям изнася да ни са представят, но да ги познаваме като таквиз, каквито ги историята и филологията показва, тоест заклети врагове, обирници и друг.

По-горе поменахме пак, че празниците били причина за нашето нещастие да останем без политическа сгледа. Читателите тряба да разберат, че на гърците празниците са, които ни причиниха тази пагуба. И не току таз, но и колко други злочестини са ни сполетвали нас и сполетват ни от тези празнувания на гърците!!

Не знам как са е случило, но забележено е, че най-големите обиди, които са направили гърците на българите, сѐ празничен ден са е докарвало да ги извършат. В празник и със светло торжество Цимисхий развенча Петровите синове Бориса и Романа и обезчести българската светиня. В празник Василий българоубиец заповяда да ослепят петнайсе хиляди българи и за злобен присмех да оставят само на стотината по едного с по едно око и с по един крак. В празник пак същий Василий издаде по-изпосле друга нова заповед — дето срещнат българин стар, млад, мъж било или жена, дете, момче или момиче, да му изваждат очите. Ожесточение, каквото нити фараон е показал към израилевите синове. И туй да не каже някой, че го е изсмукала Гайдата от ручилото

си. Него са го записали в историята пак сами те — гърците. (Вж. Гилфердинга, Писма за историята на българите, свръзка втора.) И колко други примери искаш от старата и новата история за таквизи гибелни за нас гръцки празнувания! В празник и тържествено направиха те официалното уничтожение на Търновската и Охридската българска патриархия. В празник Иларион Критский изгори Патриаршеската книгохранителница в Търново. В празник Неофит Търновский окова в железа и обруга седините на новия наш изповедник и мученик отца Неофита Хилендарца (Бозвели). В празник пак (по Великден беше, туй го секи знай и никой не тряба да го забравя) жестокий архиепископ Константинополский изскуба из ръцете на народа и проводи на заточение двамата наши светители и поборници на черковните наши правдини — Илариона Макариополскаго и Авксентия Велескаго.

Открай и донине, колкото пъти гърците са посегнали да направят някое озлобление на българский народ, гледали са на свет ден да го извършат, за да бъде радостозлобието им толкоз по-голямо, колкото нашата скръб по-чувствителна. И най-голям празник за гърците е, когато направят най-голямата пакост на българите.

За гърците не е мъчно да измислят и нови празници, когато искат да на озлобят, да на обезправдят и обидят в нещо. Тъй на 5 юния те празнуват на Пера, за да намерят случай да на оклеветят пред посланика на Великобритания. Тъй на 21 майя о вторника, ден на заседание на комисията, те празнуват народния си празник, за да опразнят и осуетят народните наши надежди. И от понапред колко вторника наред те празнуваха, за да са не яват на комисията. Но и каква работа имат те на комисията да работят решението на един въпрос в полза на българите? Туй, което им трябаше тям, те си го изработиха. У с т а в а как да са земат пари, той са нареди. Дълга на касата им как да са изплати, средството му са намери. От туй по-друго какво им тряба? Наистина нищо друго, освен да празнуват и нашето поробощение да бълнуват! Но тежко нам, ако бъдем сѐ таквиз б у д а л и да са лъжем йоще и да очакваме от гърците спогодявание върху някакви си точки. С тези осем точки те нас йоще млого ще нъ разтакат, доде най-подир да опросейме с този наш безконечен въпрос.

Гайда, г. I, бр. 2, 30. VI. 1863 г.

ОПАШКАТА НА ПОЛИТИЧЕСКАТА СГЛЕДА

Като има на света опашети работи, да има и опашата политическа сгледа чудно ли е?. . . Но и чудно да е, като стане, какво ще го правиш! На Гайдата тъй ѝ било писано, една от политическите ѝ сгледи да излезе опашата.

Като беше са затулила от нас същата политическа сгледа, ненадейно са мярна пред очите ни нещо като опашка от нея. Ний никак не затубихме време да я докопаме, барим по нея що има да разгледаме. Случава са навремена, че опашката на някои опашети неща бива по-рунтава от самото руно на цялата кожа, по-пухава, дето ще са каже и по-хубава. Ако че е такваз опашката на гайдината политическа сгледа, нека съдят читателите.

Гайда, г. I, бр. 2, 30. VI. 1863 г.

ГРЪЦКО-БЪЛГАРСКИ РАБОТИ

Гръцко-българските работи от дробни части, както са състояха, турили са бяха някои да ги състаят в единица, но старанията им произведоха нула. Нека са изразим поясно. Разбърканата комисия са оправи. Нема вече гърци и българи да са събират всякой вторник да я разбъркват и да са карат. Време е вече да са свестят българите и да си отземат от празните надежди, дето ги блазнеше, че гърците ще им допуснат да ходят в техния полог и те да сносят яйцата си. Гърци и българи в един полог да мътят, то нема да го бъде. Ако българите имат на ума си да носят и да мътят и ако искат да не им бъдат яйцата потрошавани и изфърлени от чуждите полози, нека видят да си направят свой полог. Но това най-много да сматрят да бъде полога им под правителствена стряха, защото инак не могат си отбрани яйцата от свраките.

От кулата на гръко-българските работи чуваме, че са замътило в Атина един български вестник. Ако наистина са измъти, ще речем, че е станало осмо чудо на света — в Периклова град да са обработва скитско благо. Не забравяйте пословицата «магарето го калесали на сватба — или дърва нема, или водата са е свършила».

Гайда, г. I, бр. 2, 30. VI. 1863 г.

ГРЪЦКИ РАБОТИ

На този час, като са намерваме на нашата отстранена обсерватория да следваме как отива политиката на нашия гайдарски мир, съглеждаме, че гръцкия патриарх са намерва йоще на скенджаторията, притесняван от поголямата част на фенерското сонмище. Но преди да представим ний рапорта на политическата си сгледа пред очите на нашите читатели, може би противниците на Н. Вс. да сполучат да го стърколят от Вселенския престол; или ако са е случило нещо, за което поменахме в предния брой, т. е. да е закован или той о престола, или престола о него, че да не могат да го свалят, тогаз не тряба да казваме на нашите читатели какво ще стане, нека си напомнят какво стана преди две години, когато го пак подластяха и не можаха да го излостят. Не вярваме обаче то да са сбъде.

Но каквото и да е станало до нине или да стане по сега с кир Йоакима и с противниците му, колкото за к а в г а т а им помежду им, от наша страна толкоз ще им кажем: «алан ле сатан кечи геджинне».[1] Ще са позапрем малко

[1] Който купува и продава козата през нощта (в смисъл: правите търговия на тъмно) (тур.).

само да пригледаме, да съгладеме, да разгледаме и да изгледаме това, което казуват за нас, като на смесят в крамолата си. . .

Противниците на патриарха обвиняват го, че божем неговото ожесточение е причина на нашето с гърците непогодяването, и искат да кажат, че за решението на българския въпрос е необходимо паденето на патриарха. «Братията българи, казвали те, напущат сичките си притязания и са готови да пристъпят на Вселенския престол, щом друго лице приеме правлението му» («излъжи детето наедно да изядем яйцето!»). Уверяваме, че българите не са на тоз ум. «Д. . .» Патриарха пък обявява, че е готов да си даде оставката, щом братиата българи обявят официално, че се отказват от сяко притязание. . . («Вълка го стрижели, той пък за овците питал!») — българите и това немат на ума си. Падне или не падне Върховния началник на Гръцката черква, решението на българския въпрос не зависи от него вече. . . защото българите не могат да бъдат толкоз будали, щото да не довиждат, че подмятането на името им в разпрата на почтените черковни крамолници не е друго освен чист адвокатлък от едната страна и от другата. Нашите новопобратяни братия искат белким да на уверят, че дотолкоз са обладани от любов към нас, щото за друго са не карат, освен за нашето добро! («Брадва главата им на таквизи братия», които сал кога са карат помежду си, тогаз са смислят за нас!). Обявяваме, че сал да са карат, не, ами и брадите и косите си да изскубят, както ги и изскубаха, и главите си да изкъсат, нас ни нема там вече. «Ритна кравата млякото».

Друга една не по-малко адвокатска апология на патриарха намерваме в «Левант хералд». В нея наричаният Върховен началник на православната черква, очевидно като са сили да придобие съчувствието на влиятелните не от неговата черква, изказва думи, които на огорчават от една страна, а от друга, правят на да са замисляме и да земем в подозрение православните чувства на православния първопрестолник, ако е било таквоз православието, което до нине той и неговите предшественици са ни проповядвали! Сеятели на къклицата нарича Н. Вс. своите учители, своите сотрудници и соучастници в правлението на Вселенския престол! (Чувате ли?). Негово Вс. оправдава коренното

преобразование, като изповядува, че имат право тези, които казуват, че току то е, което ще докара спасението на черквата. (Чувате ли?). . . Тежко и горко на православната (гръцка) черква, когато са оправя от таквиз сеятели на къклицата, от таквиз развратни души, които за властолюбие и сребролюбие не са далеч от да станат изменници на най-свещените си обязаности и предатели на интересите на черквата Христова!

Но колко са пристрастни, колко са несправедливи тези хора и в същото време, когато им са поревне да изкажат една истина! Колко са злобни, когато искат да покажат, че са основават на законност! Н. Вс. сам вече чувствува, че във фенерското духовенство са сеятелите на къклицата, че спасението на черквата лежи в коренното преобразование, и изповядува го, като са бори за спасението на властта си, като иска да привлече за себе си симпатията на противниците на черквата; а в същото време с най-безочливо безстидство провиква са да клевети нас българите за същите чувства и казува, че не сме искрени, че са намерваме под влиянието не чужди интриги; защото преди него сме почувствували и сме казали, че фенерский клир е сеятелят на къклицата; защото против неговите убеждения ний са борим, не за властта му, но за спасението на православната Христова черква, която в ръцете на таквиз като него служители бедствува да са парализира конечно. . .

Гайда, г. I, бр. 4, 27. VII. 1863. г.

ФЕНЕР

Без друго чели са или чували са нашите читатели, че на Фенер има един голям котел, наричан Караказан; тез денйе жителите от тая гръцкокалугерска столица са подклали този котел и му са ударили огъня отколкото

повече не бива; но какво са турили вътре в него да варят, това е дето не можехме да разберем наздраво, едно защото туй място е недостъпно за нас, и друго, че от дим и мрак, който изскача от туй на пъкъл подобно място не може да са съзре нищо.

Според уверенията на дописника на Българската Пчела там са варяло една чорба, която гърците като искали уж да я подкиселят с малко българска тригия, имали намерение да поканят заточените български владици да ги гостят с нея. — Сякаме, че знайме, като известяваме на нашите читатели, че заслужените наши народни старци нема да са отзоват на тази калесия, защото са имали злочестината да хапнат и други път от горчивата караказанска попара, и сега не щат помисли да повторят да куснат каквато и да е фенерска гозба. . . Според същите уверения в същия казан са варяло и някакъв смесено-комисенски пилаф за нашите представители и това е, което стряска г. дописника да не би нашите представители да склонят да седнат на същата трапеза с гърците да ядат този пилаф. — Можем да успокоим г. дописника на счет на нашите представители, че те не са каталясали гладни за гръцки пилаф и ако че ги е виждал да сядат наедно с гърците да чистят ориза за този пилаф, то не беше за да го ядат наедно, но за да са научат как са чисти ориз за пилаф. Обичаме да вярваме, че почтените народни представители не са лишени дотолкоз от здраво разсъждение, за да направят безумието, от което г. дописник са е погрижил да ги предуварди, и ще покажат излишно и безуместно неговото за точките порицание, като сторят да са не връщат вече около тях.

Колкото за същността на тези гозби, ние като немаме никакви данни, за да потвърдим уверенията на г. дописника на Българската Пчела, наместо да разправяме на нашите читатели какво варят и какво пекат гърците в Караказан, ограничаваме са да им съобщим заключение, каквото от предварителни сапикасвания сме можли да извадим; че в Караказан никога не са е варило друго освен ядовити и отровни за нас българите кушания. Нашите бащи и деди, които честта им ги бе изкарала да са хранят за няколко време от тези зловредни караказански манджи и като са видели и от близу познали гибелните следствия на тази вредоносна храна, ето какво е завещанието им към нас: «Деца, пазете са от фенерския квас и ако

ви е свиден живота ви, ако желайте да опазите здравието си, далеч от Караказан и от сичко, което са вари и пече в него. . .»; ако сяко завещание е свето и задължително, то нищо по-свето за нас от завещанието на нашите отци, затуй и сичката наша грижа тряба да бъде как да го изпълним със сяка точност. . .

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1863 г.

НАШЕ СЕЛО, 9 ВРЕСЕНА 1863

Горе-долу гърците смъкнаха един патрик и стъкнаха други. Ами ние? — Ний останахме да вардим пак пустата кошара на Смесената комисия! Дето ще каже, гърците дигат, слагат, развалят си, правят си каквото им тряба, а ние, едни от нас ходят като Пуста Яна халосано да са лутат под таз стряха, под оназ; други пък окузмили са като Курку-Миню зазяпали о гърците, каква я въртолят те и какво ще са излупи за тях от гръцкото мътило. За срам на българското име ний са показахме от сяка страна що сме за некадърни хора! Откак сме са запинкали с този наш черковен въпрос, гърците стана двама патрици свалят и дигат, а ний йоще за един какъв-годе патричец опасче не сме изтъкали! Да са били гърците на наше място, туй владици ли го казват, патрици ли го казват, ама гърци били, българи били, светци да са, пречат ли им на работата, земята ще са покърти ли, небето ще са поклати ли, да го отстранят от пътя си и да си откачат я к а т а от тях; за да сполучи туй, което желаят; а ний седим, та гледаме като б а й к у ш и изпомежду си гърците владици, които са причина на сичкото ни теглило, и с чакай да видим туй как ще стане, а че пък онуй да видим как ще са посрещне: и тъй кога доде време: «Подзряла са Мара, че под нея бара».

Гърците не чакаха да видят как ще са реши българ-

ския въпрос, че тогаз да си пъдят патрика, ами му удариха гърба у земята и тръгнаха да си карат работата напред, като съставиха три силни съюза против нас — против езика ни и против народността ни, а ний сѐ йоще се колебайме какво да правим с гърците владици! Чакаме да свършат гърците с патрика си, че да додат тогаз да са погодим, да са потъкмим братски и от то на сетне миром и честию да си изпроводим върлите зломисленици. Че доде стоят толкоз гърци владици в България, додето са внасят толкоз парици във Фанария, кой луд фанариотин ще са намери да доде да са братими с тебе, да ти дава правдини, да ти решава точки и да ти прави добро!

Гърците иерархия имат, четирма патрици имат, сичките владици техни, сичката черковна власт на ръката им и за едно малко нещо, като им мръдне бръчката, хади виж метнали на тогоз патрика петалите, че и на оногоз; пък ний нищо немаме, нищо не ни дават, сичкото ни земат и толкоз теглиме от владиците, пак ги търпиме, коткаме ги, храниме ги, поиме ги, парички им даваме, и то не нашите, ами гръцките; нашите народни пастири ний като ги докарахме до сюргюн да идат, там си ги и забравихме, и защо ни са, доде имаме гръцките да ни копаят гроб; таквиз хора сме ний; пък имаме йоще очи да бълнуваме за народна Иерархия, и български патрик искаме да видим; толкоз и ще го видим, колкото му приготвяме пътя да доде; челяк лозе да посей, тряба найнапред трънките да изкопай. А ний патришко цветйе ще сейме, пък гръцката джигра от градините си не пофащаме да изкореним! И не е ли замаяна нашата работа?

Гърците сичко имат и нищо не щат, пак неща правят, патрици вадят, патрици турят, и н'ам какво си, а ний нищо немаме, нещо искаме и нищо не правим! Ама правим, че какво правим? Един прави, други разваля, един вика, други не чува! Един иска точки, други иска плочки, един ище равенство с гърците, други ище Независима Иерархия, че и нея едни я искат варена, други я искат печена, други н'ам какво си. И пак, каквото искаме — искаме, барим синца да са чалащисваме, за да постигнем едно-що, ами то. . . искаме, ама или работата сама да става, да не губим ний време и да не харчим пари; или други да я свършат, пък ний сал да боюрдисваме и да пресъждаме: или пък тези, коита са настанени на нея работа да я вършат, оставят сичко на техния гръб и чаkаме от тях да свършат сичко без да са понегряме ни най-малко и ний да им помогнем в това, което са изискува от нас, пък него ний да свършим. Но защото с тоз т у т у м никоя работа не ни отива напред и ний нищо не можем да направим, улавяме най-подир да са караме защо нищо не сме направили и да си намерваме м а х н а един други, че тоз тъй направил, че сбъркал, тоз туй сторил, че развалил, онзи от тъй зафанал, че не са сполучило. К а в г а дърта! Ех гиди пак лесна работа за нас да са караме помежду си! И гърците са карат наистина, и брадите си скубят б и л е, ама работа вършат, патрици вадят, патрици турят и народа си утвърдяват; а ний са караме, че си очите вадим, един други са прекатуряме и нас си поразяваме, и народа си изнуряваме.

Тряба да викне челяк с глас да на оплаче, ако на съжалява, или пък да са смее, ако иска да нъ подиграва, като погледне на работата, която сме заловили да вършим и какво сме я вършили и доде сме я докарали. Да не са връщаме надалеч, да са ограничим тука в разстоянието на 40—50 дена, във времето, в което гърците един патрик изпъдиха и друг туриха, ний какво направихме? Барим един гурелив грък можахме ли да изпъдим? Барим една крачка напред във въпроса отидохме ли? Млого и че не! Доде злият онзи за българите демон и пришепна найнапред на Б ъ л г а р с к а т а п ч е л а: ха мари, пчело, бръмни да те видя, наостри жилото си срещу представителите, защо те не са поддават на внушенията на секиго? Защо те не вършат туй, което не могат да свършат? Ха пък ти, С ъ в е т н и к о, изпърти им със советнишкия си тон: то не е ваша работа. . . действованието на въпроса дигна от народа. Де бре, Гайдарьо, пък ти свири на халос, натъпчи самаря там на онез, дето от тъврязство Гайдата им са привидела на поп. А пък ви, българи, що седите? Зяпайте, един какво ще бръмне П ч е л а т а, други какво ще протръби С ъ в е т н и к а, трети пък накъде ще затюрюлика Г а й д а т а. Друго не ви тряба. Като ва погледнат гърците владици да ва дерат, слагайте уши, търпете, каквото ви искат, давайте, нищо не им казвайте. Сгърнете ръце и чакайте спасението си от люцките хора. И синца ний, покорни на внушенията на този зъл демон, който на е на тоз х а л докарал, по-друго нищо не сме направили, и като че немаме на ума си б и л е да правим. А с тоз вървеж ний Българска Иерархия не,

Българска патрик не, ами на българския патрик чехъла билe нема да видим!

Да ви кажа аз вам, братя българи; като са борим с гърците, вардим ли им хатъра, никаква нема да я изтъчем. На челяка, с когото са бориш, вардиш ли му гащите да ги не съдереш, никога не можеш го завали.

Гайда, г. 1, бр. 7, 7. IX. 1863 г.

ЦАРИГРАД, 30 МАРТА 1864

Подир последния голям събор в гръцката патриархия Фенер са омърлуши и слухти сега. Както вече известихме на нашите читатели, той предаде осемте точки на българския въпрос като осем пресни яйца на осем нови квачки, по едно на сяка, да ги помътят и те за няколко време и седи сега, та чака да види какво ще ся излупи от тяхното мътяние.

Неприятно ни е да прокобим не на хаир, но ний имаме таквизи данни, от които друго не можем да заключим, освен че и тези нови квачки нема да излупят нещо за пред кума. И ако останем да ся надеем на тях, нитаз година, ни догодина ний Великден нема да видим.

Говори са, и каза са вече колак долусу,[1] какво тряба да правим ний, за да можем на царските деньe да сполучим правото си пред гърците, но за жалост гледам и до нине, че думите ни по-далеч от брадата ни не отидоха. За голяма срамота на сичкий български народ и до този час йоще няколко от българските епархии са намерват в едно положение, не само неблагоприятно, но йоще и противно за въпроса, сякаш че са ги магьосали гърците и остават като замаяни в ръцете им. Те са не свестяват да направят ни туй, което и безсловестните животни биха направили при таквоз обстоятелство.

[1] Убедително (тур.).

И слабата птица, като види изедника на гнездото си фърка наблизо и църкa, като да го отпъди,а ний, приспани от лукавствата на нашите изеднии гърци, настрашени от техните интриги, халосани от техните лъжливи обещания и занемени от будалалъка, в самосъхранението си не си разводяме устата, да кръкнем барим, къш да кажем на тези безочливи гръцки свраки, които запустиха полога ни.

Какво йоще искат от нас нашите българи да им кажем? На връх на Стара планина ли да са качим и из цяло гърло да са провикнем: Ей българи, глухи и неми българи, чувате ли? Недейте ся надея, че гърците ще източат за вас и от тези точки някоя облага. С тези точки те точат зъбите си да на захапят по-яката. Българи, неусвестни и заплеси българи! Чуйте и разумейте, че за въпроса нема решение, за нас нема спасение, додето сме с гърците в сношение! Не е спасен и осигурен в живота си този, на когото в пазвата са йоще змия гнезди. Българи, замаяни българи, не ся надейте от гърците да ви опекат топла пита и да ви поканят наготово — «Хъде, заповядайте на топлата пита!» Българи, вий сте бащи, вий имате деца, какво казвате на децата си, когато хлябът е наяве, а те хленчат и ва заставят да им го дадете в ръце? Туй може секи да го каже и на нас и казват ни го!

Държите йоще с гърците! Какво добро са надеете от тях? Кое й най-доброто, дето сме от гърците получили ний? Кое й православието, в което са ни те наставили? Не това ли, дето сме пристигнали дотам, щото никакво понятие и за бога да немаме?! Толкоз години като на пасат, коя проповед от тях за вярата си има да сме чули донине? Кой добър пример за поведението си видяхме от тях? Защо прочее да ги тачим йоще да ги имаме помежду си, да ги хрантутим и да им плащаме? С парите си безверие ли да си купуваме? Не. Ако искаме да сме, както тряба, християни, ако искаме да останем завсегда православни, тряба да ся разеденим от тези, които нарушават православието и които с поведението си парализуват сяко религиозно чувство в нас.

Верни прочее и предани на светлия престол, под който живеймe, нека синца, щото сме българи, да припаднем отведнаж на нозете на милостивият наш господар султанът и да го молим най-убедително да благоволи да отнеме отпомежду ни тези врагове на нашето спокойствие, за да

можем тихо и спокойно да ся наслаждаваме на неговите благодеяния и да съхраним вярата, в която сме са родили.

Туй е на въпросът единственото решение,
туй е нашето спасение
да немаме с гърците сношение!

Гайда, г. I, бр. 16, 4. IV. 1864 г.

ОСВЕТИТЕЛНО ИЗЛОЖЕНИЕ

«Какво съдържава изложението на просветителната комисия», попитах едного приятеля, който беше видял и чел това изложение. Да ти разправям изуст не мога, но ако си любопитен толкоз, земи гръцкия календар на Андреади за 1864 год. и там в края дето има народни песни под нумеро 3 чети и ще видиш съдържанието на изложението от просветителната комисия. Смаян за това, избродих указания текст и ето привождам го за тези, които са като мене любопитни да знаят интересното съдържание на това прословуто изложение:

Ний млого лъжи казахме,
да кажем една истина,
че кой е виждал женски поп
и дякон сбъркал конците,*
кой виждал заец с тамбура
и булляк тъпан да бие?
Кой виждал плъха кир Миша,
товарен и претоварен
със девет крини чер ориз
и трийсе тикви панагон?

* За чест на някой от нашите дякони, които не са яли и не ядат гръцка попара, ний не допреведохме този стих на гръцката народна песен, която дълбоко и горко сатирисва това служение.

Кой виждал бълха впрегната
на нива рало да оре?
— Ази съм виждал женски поп
и дякон сбъркал конците,
аз видях заец с тамбура
и бухал тъпан да буха,
и видях плъха кир Миша,
товарен и претоварен
със девет кила чер ориз
и с трийсе тикви панагон.
Аз видях бълха впрегната
на нива рало да оре.
Аз видях йоще мравята,
от косъм косор носеше,
на бобина се покачи
да си набрасти стадото
и падна мравя, пукна са,
мухи ѝ мърша дърпаха,
оси ѝ меса късаха,
майка ѝ жално плачеше.
мило, мамино юначе,
що ми, тъй рано загина...

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г.

ЦАРИГРАД, 7 ЮНИЯ 1864

— Какво вършат гърците на тези събрания, които стават в патриархията уж за решението на българския въпрос? — питах аз вчера едного приятеля, който е малко приближен на гърците и вещ на работите им.

— Виждал ли си — отговари той — таквиз едни айнаджии момчета, кога играят на кленджа (чалик) с други техни връстници или по-малки от тях деца, които уводличави сякога на каприцните им, разглезили са ги да си

играят, както им кеф? Ако им падне кленджата в тран, викат «не го фащам», и я земат да я турят на рог. Като ударят, ако не сполучат, както мерят, викат ю х, за да ударят йоще веднаж, и правят шашарма, за да избутат кленджата и да я докарат да дойде на клендзаря им. Нà, туй правят гърците. Ами какво правят нашите, да питам пък аз? — рече той.

— Виждал ли си таквиз някои глупави деца, дето искат да вършат нещо, пък не знаят отде да го зафанат? Едно доде, вика оттук дръжте, друго доде, не оттъй, ами от инак, и тъй сал са пинкат и са котавят, пък нищо не правят. Такваз е нашата работа с този черковния въпрос. Искаме, пък не стискаме. Сега сме останали да са залъгваме с тези в патриархията събрания. Ами как отиват те, разправи ми, барим туй да знайме, ако друго не. Тоз петък вече щеше да са реши, да са свърши?

— Тъй както ти казах и може беки петъците да са свършат, преди да решат и да свършат тези събрания нещо за нас.

— Любопитен съм да зная какви причини намерват да продължават таз работа. Я ми кажи как стана и как са свърши и вчерашното събрание?

— Причини сякакви. Нà, как стана вчерашното събрание. Прочетоха практиката, подир тях изложението за решението на въпроса, което щяха да подписват. Двама нови членове на събранието Х. Видо, един от Замфиропуло ли, Памфиропуло ли, как го казват, други един, които не бяха на предните събрания, поеха приказка да критикуват това изложение, отвори са препирание за думата е т н о с (народ), ке лаос (людйе). Богословците не знам в кое кюше на богословието намерили една догма на православието, по която българския народ тряба да са казва л ю д с т в о, а не н а р о д. Г-н Крестович пое приказката и разправи, тъй както тряба, и филологически, и черковно, доколко тяхното мнение е безосновно. Но богословите от нищо неубеждавани, постоянствуваха на своето, че в черквата нема народи, и казваха още, че е противно на черковните канони и това, дето народната ни черква в Цариград са казва б ъ л г а р с к а. И сам патриархът потвърдяваше, че тези канони са намират писани на кората на негова катихизис. Секи казваше онуй, което му струва, а не което е праведно. Събранието беше бурно и неразбрано, най-млого крякаха богословците и един от тях, баш-маразаджията, кир Маразаки, пристигна даже в гърдите да са тупа и да вика е г о, е г о, като петел, кога ще вика к о к о р и г о. Най-подир де, го върза.

— Нищо не решиха ли?

— За 1-вата точка не можле още да помислят нещо, за да избягнат приеманието ѝ според изработването на Бълг. гръц. комисия, и затуй остана пак да мислят.

За 2-ата точка останаха съгласни на решението от предидущето заседание (вж. 22 брой на Гайдата).

3-та точка, на която решението принадлежи на правителството, те, за да я оплетат в своя устав, решиха да са пита правителството, ако разширява властта на техния Смесен съвет, тогаз да видят как може са пъхна вътре този съвет, който искат българите. Ама искат да го погълнат тъй, дето да са не подава нищо българско. Не от българи и от българските епархии, ами от външните епархии на черквата да има няколко членове в Смесения им съвет.

6-та точка, или точката за избирането на владиците, я решават — да имат право епархиите да препоръчват по един кандидат, но според проекта, който са изработили за одобрението на кандидатите, явно е, че никога не може са доби до владичество този, когото ще представя епархията, но синодът пак ще си им дава за владика, когото ще.

Ето според сведенията на нашия приятел как са източили някои от точките на последното събрание, като оставили пак за другий петък да ги доточат.

Гайда, г. I, бр. 23, 8. VI. 1864 г.

Г О Л Я М О Т О С Е Л О, 3 Ю Л И Я 1864

«Т е м н а в о д а в о о б л а ц е х», казуваше нейде, ама не помня де беше, но малко ни и тряба де го пише и кой го казва, стига да знайме, че има таквиз работи, тъмни като вода в облаците.

Усещате ли кои са тези работи? — Не.

Ех, че пък читатели имам, х о л а н! И пари не дават, че и умни не стават. Четат« Гайда» на вересия, че и разбирането им и то халосия. Не са усещат, ами да ги усещаш. Слушайте у б о, неусеталници, да ви посвиря, че да ви са отвори умът!

Тъмна като вода в облаците е работата на българите в черковният им въпрос, че ако питате наздраво, и от вода в облаците е по-тъмна. Такваз като е работата, разбира са, че да земем сега да гадкаме какво ще излезе от гръцките за него събрания и от представителските за него старания, какъв к ю л я ф ще му натътрузят едните и какъв качул ще му турят другите, не ни дава ръка. И затуй ний за по-умно го намерваме да почакаме, когато от тази тъмната в облаците вода плисне какъв-годе дъжд. Да са молим само град да не падне.

Освен туй и ако да речехме да потълкуваме нещо за тази работа, срещаме големи неудобства. Защото какво правят гърците, то прескача през ручилото на Гайдата, а какво правят представителите, то не достига до Гайдата. За да кажем едно-що, тряба или като С ъ в е т н и к ъ т умишлено да лъжем и да фалим сичко, или като П ч е л а т а — на приумица да съдим и да корим сичко и ако ни рекат едно, ний да разбираме две, ако ни посочат надесно, ний да са обърнем наляво. Гайдата е неспособна на таквиз тълкувания и затуй наместо да каже на добре — за хатър, или на зле — за пакост, ще рече: «Темна вода во облацех» е днес черковният въпрос.

Едно само малечко тълкованийце, което можем да извадим от някои дребни капчици на дъждът, който позапършулява от тъмната в облаците вода, е, че надеждата на въпросниците, сиреч на тези от нашите, които са занимават с въпросът е, че ще ся докопат о единът му край, сиреч о н а ч а л о т о н а м н о ж е с т в о т о, но другият му край, р а з л и ч и е т о н а н а р о д н о с т, каквото сочи, ще го изпуснат. Таквоз нещо удушваше, можем да кажем, тъпият нос на Гайдата, такваз воня са дигна и от един запъртък в Анатоликос Астир (бр. 143—169). Впрочем това тълкуванийце остава под вместителна, а целият въпрос си остава пак «т е м н а в о д а в о о б л а ц е х».

На конец (без игла) ний ще изключим политическата наша сгледа със следните телеграфически известия:

Б а л а т о в о 21 ю н и я

Представителите рано отзарана отидоха да представят незадоволството си от решенията на гръцките събрания. Те имаха да представят още и едно свидетелство, за ново побългаряването на тези разбългарени, недобългарени и скрито българи донине нашенци.

Ф е н е р о в о, 26 ю н и я

Разглобеното решение на гръцките събрания няколко мастори бъчовари бяха са зели да го сглобяват и сочи да са го постегнали, защото сега в останалият от предишните гръцки петъци ще са събере пак гръцко събрание, ама не вече за българският въпрос да разсуждава, ами за черковният борч да промишлява, а че ще са предложи като извънредно и р е ш е н и е т о да му ударят секи по един обръч. и тогаз да го предадат на председателя на тези събрания да направи от него, каквото става.

Гайда, г. II, бр. 2, 4. VII. 1864 г.

[Я С Н А С Г Л Е Д А Н А Т Ъ М Н И Т Е Б Ъ Л Г А Р С К И Р А Б О Т И]

Кажете ми сега какво ново да ви кажа, или щеви кажа, че ново нищо нема и да не ми са сърдите. Като мене политически сгледник, при таквиз политици, каквито са нашите българи, таквоз му дохожда до главата да седне и да гризе перото, като нема какво ново да напише. А че сторете де, направете нещо, извършете някоя добра работа, та да има и аз какво да кажа, бре това и това станало, това направили нашите българи, оная работа завършили, ами ви като сте сгърнали ръце и не правите нищо,

то аз от пръсти ли да изсмуча или от Гайдата от ручилото новини да ви източа? Стоя, та гледам, гледам и нема какво да сгледам: нищо не става, нищо не са върши и нищо нема какво да кажа.

Но ви не фащате вяра. Как тъй, ще речете ви, да нема нищо! Седем милиона българи и да нема ни седем драма нещо да са направили за казвание? Но думайте, що щете, аз пак това има да ви кажа, че нема с какво да ва зарадвам, нема с какво да ви са похваля.

Амчи Въпроса, ще ма питате, какво става? Нема ли да повторите типическите онези изражения на Съветника, че Въпросът отива на добре? Там имаме владици на заточение, там представители имаме, там и други владици са обадиха за народа, подир сичко туй хич нищо не е станало? — Нищо, ще ви кажа, нищо ново нема да е станало, а ветите са се пак туй те. Въпросът ни добре отива, ни зле. Гърците още решението си не са го занесли на Портата. Заточените наши владици гният там и ни един надали са усеща за тях. Другите, дето са обадиха тука, и те са сбъркали кой път да фанат — да държат с патрика, народът ги не ще, да са отрекат от патрика, боят ся, че ще ги забрави и тях народът, каквото забрави и онез; другото духовенство мълчи и са потаява; родолюбците знаят само махана да намеруват, вестниците само един други да са хулят. Народът чака представителите нещо да завършат, представителите са надеят народът нещо да извърши и тъй нищо не ся е свършило и нищо не са върши. «Тетю на майка, майка на тетя, доде и вълкът долетя», дип ма е страх, че ще такваз да излезе нашата работа.

Но ви с едно питание не ще кандисате и ще ма заставите да ви кажа барим отвън нещо радостно нема ли. Има отвън радостни новини, ама за гърците. В Ниш и Пирот тяхната работа са тури наред, в Силистра си върви, както си е вървяла, в Ахило, в Месебря, в Ловеч, във Видин си я карат, във Варна, в Търново, в Плевен, ако и да не върви, попристъпва; в Македония насякъде върлуват. За нас новините са и отвън жалостни и твърде жалостни. Насякъде добрите и почтените граждане са наветуват, учителите са гонят, училищата са затварят. От Плевен са закараха 8 души во Видин; от Видин са докараха двама в Цариград; от Неврокоп са закараха трима в Серес; в Охрид са потреперали сички и за де да ви пиша, че да ви

не кажа зло и опако. Кажете ми де има грък владика и хората не теглят? Кой град или кое село има, дето горкият народ да не страда от гръцки интриги и от чорбаджийски тарафи?!

Но ти не хортуваш никак на хаир, ще ми кажете ви. Черни ни са мислите, може да ни каже пак Пчелата, но направи ги ти да станат бели, ще ѝ кажем ний. Мислите ни не ще побелеят само с туй да гледаме важни известия, написани с едри слова и турени начело на вестника, но ще станат бели, когато видим, че народът приема тези спасителни възвания и ги следува, нещо, което ний още не виждаме. Па да хортуваме на хаир, тряба да вървят работите на хаир, а и него ний не виждаме. Шест години стана как е снесен Въпросът и три години ся минаха откак сме са насадили да го мътим, йоще нищо не са е излюпило. Съзехме са да са делим от гърците, уж ги клехме, пъдихме ги, палихме ги, смъдихме, а то гледаме, че гърците пак си са между нас, пак ни яздят, пак ни глобят. Кажете ми кой грък владика са е лишил от постът си в България, Тракия и Македония? Ами какво свършихме ний? Имахме от родът си някои и други пò като хората владици и тях ги настанихме на живот, едни да гният по Анадола, други да са скапуват в Цариград, а чуждите и най-недостойните от нашите владици, о, тях не ги бутаме, тях ги търпим и храним ги!

Ето таквази е, господари мои, ясната сгледа на тъмните български работи.

Гайда, г. II, бр. 3, 11. VII. 1864 г.

ОТ ПУСТО ГОРЕ ТИЛИЛЕЙСКО

На Русалската сряда 1861

Господине Гайдакторе,

Не бих ти ни отговорил на писмото, ако да не беше ма бутнал по сърцето с твоите неправедни подозрения, но с туй ти ма накара, ща не ща, да ти пиша.

Тъй ха? И аз съм простил на гърците техните обиди, забравил съм миналото, зажумял съм срещу идущето и примирил съм са с тях! Чудиш са що би тъй да съм са омълчал и не проврявам вече ни черна, ни бяла, нито за гърците, нито за жените. Дали са ма нещо магьосали или съм са уплашил от клетвите им, или пък са ма подкупили с нещо, та съм зел да им вардя хатъра?

Как ти даде сърце да помислиш ти туй за мене и как прежаля да ми го кажеш! Аз да простя на гърците, да забравя сторените ми обиди и да са примиря с тях?! Хората и мъртва зъмя не пофащат, пък аз с жив грък приятел да стана и да са уловя за ръка? Сал то нема да бъде. Или пък да са уплаша от гръцки топории и от женски клетви? Намерил си челяк. Челяк тряба да са бои, кога онеправдава брата си, когато наветува соседа си, кога лъже и набедява някого без правда. А пък аз са опитвам, че нищо таквоз не съм сторил донине. В какво има да съм онеправдал гърците или жените? Сичко, което съм казал, има ли едно да е лъжа? Кажи ми не са ли таквиз, каквито съм ги описал? За какво п р о ч е е да са боя, като казувам правото? За правото като бъде, байно Цацарешко, аз не ща да знам ни от гръмоносните проклинания на папата, ни от страшните афоризма на вселенската патрика, а то не от таквиз кюлюс-пюлюс женски и гръцки

клетви да са побоя и да са посвеня да го не кажа. На правдата клетва са не лови. И магията мене не фаща, аз съм съботник.

Сега колкото за подкупване, пò ти е насвос набедата, за парички, знаш, на света млого работи стават, но и то пак наспоред челяка бива, а мене ти не е да ма не знаш доколко са кланям на пари. Нали помниш, като ми са току смееше, че веднаж съм загубил грош и не съм са върнал да го търся, намерил съм петаче и не съм са навел да го зема. Тази глава предишната, туй тя пак у мене. За пари, брайно, аз лаком не съм. И защо ми са пари? Чорба ли ще правя от тях? Поп нема да ставам да давам на владиката, нито владика ще ставам, че да ми трябат млого пари за патриката, нито пък имам присърце да ги трупам млого, че да седна на тях като квачка да ги мътя. Колкото ми трябат, изкарвам си ги с труда си, а колкото ми не трябат, защо ми са?

Но и лаком ако би да съм за пари аз, подкупен не съм, защото нема кой с какво да ма подкупи. Жените, знайно е, че откъде парите твърде щедри подавници не са. Те като имат пари, дават ги за луса, за премени, за салтанат. За друго те пари не знаят да дават. А теб, ако ти е слаб ангела и та блазни по-друго нещо, знай, че то от мене вече фръкна: «Склекна са Вранчо, не може да носи вече катраня»,

бяло ма лице не мами,
черни ма очи не лъжат.

Тъй гърците, с какво ще ма подкупят и те? Пари ако да речеш, у тях трица не остана. Българите вече не дават, че и власите, и те не дават. Киното опустяло, патрикането опросяло! Нали затуй са те толкоз паднали сега да се мирят с българите, да им платим борджовете и да ги храним пак като слепци, че те ли ще извадят пара да дадат, отде ще ги земат?

Но да речем, че едните и другите, т. е. гърците и жените, можеха да намерят и да дадат, но кой тоз, дето ще ги земе? Ти йоще не си ма бил проумял мене какво съм цвете аз! Бе да ма посребрят и да ма позлатят от петите до върха, пак нема да мълча. И защо да мълча, и на кого да мълча? На жените? На тези клевки, които са причина, дето са ни изпъдили от рай, от прекрасната оназ градина

и са ни пропратили на този юдол плачевен да теглим кучешко теглило, а че и тука са ни подирили, сладък залък да не ни дават, ами да ни прививат сърцата на секи час и да ни правят живота йоще по-теготен. Защо ще млъкна за тях? Що не млъкнат те, да ни не заставят за моди, за угоди, за нам како си и за нам како си, или ако не им са толкоз широки фистаните, не ги прескача дявола и ако немат къдри и два, и три реда, не ги бива? Що не млъкнат те, да са не карат с мъжйето си. Защо й скочила бълхата, защо й кихнала въшката. Да млъкнат те, ще млъкна и аз. Кога ги видя, че са станали жени като жени, мирни, покорни, кротки, простодушни, благонравни, не само че нема да им са присмивам и да им гълча, но ще мълча и ще прикривам дребните и безвредните им слабости. . . Или пък на гърците защо да им мълча? На тези гладни пиявици, които са са впили в нас от години, че не можем нито да ги откъснем, нито да се откъснем от тях. Що са не обхождат те с нас братски, челешки, ами като бесни вълци ръват на, давят на секи един ден. Защо не ни дават и ний лице да видим? Защо искат да ни натъпчат в земята? Таквиз добромисленици да ни бъдат те и аз да им вардя хатъра? От една страна, да ни копаят гроб, а, от друга, да идат да са подобрят, да са подмазват и умилкват и аз да го знам туй, че е от очи, да съм уверен в злобата на сърцето им и пак да ги простя? Да са примиря с тях или да зема пари и да мълча? О, никога, никога!

Но тъй като ва уверявам, че е работата откъде мене, то вий без друго ще сте любопитни да научите причината на моето донине мълчание. Ето да ти я кажа коя е. Ний имахме малко дялба с брат си и като са деляхме, та са тъкмяхме, батю ми не знам какво са погневи и замахна, та ма халоса в главата на убивание. И туй като му са видя малко, дръпва там един керсел и ма хряпва йоще веднаж в ръката, та я строшава. От главата брах омайника, ама по-скоро премина, но ръката я влачих вързана до вчера и затуй не можах нищо да пиша. Като ти изповядвам туй, за да отблъсна подозренията ти, възползувам са от случая да ти засвидетелствувам йоще веднаж моето против гърците ожесточение. От туй, дето ти казах за брата си, ти вече разбираш какъв прокопсан брат имам, но за мене той и такъв пак е брат. И двете ми ръце да беше строшил, пак щях да му простя, защото ще знам, че днес

ако ма бие, утре ще ма милва. Мойта ръка ако да капнеше, неговата щеше да е здрава да отрие утре сълзите ми и да помогне у други ден на чедото ми. На гърка обаче и двете ми ръце ако да позлати, и двете му очи ще гледам да извадя, защото очите на гърка са очи на Василиск, който с погледа си убива нашето народство. Да гледам аз гърците как са на подмъкнали и потиснали, да ги гледам как са впиват да на ръват и късат, че да ги простя ли? Да са примиря ли с тях? Как да забравя злините, които е изтеглил и претърпял, че и донине йоще търпи бедния наш народ? Да не бъде! «Аще забуду тебе, Йерусалиме, забвена буди десница моя!»[1] Ако да продумам аз на гърците доброто, да прилепне езика ми о гръцмуля ми, и ако помисля някога да ги простя, да са простя от свега си.

Тъй да знаеш ти, господине Гайдакторе, побратима си Обрешка.

Гайда, г. I, бр. 1, 15. VI. 1863 г.

ОТ ТРЪНЧОВЕЦ. НА КРИВАТА СРЯДА 1863

Побратиме!

Чували сте белким за таквиз някои къщя, дето имат таласъми, че ступан не могат да задържат, казват йоще, че имало и хора таласъмлии, които не ги свъртало да седят на едно място. Истина ли е туй, не е ли, не мога да зная, но тука в града ни става една работа, която никак не можем да я отбереме каква е. В школята ни ли има някакви таласъми, даскалите ли, дето приставяме, са таласъмлии, не знам какво е, бир тюрлю,[2] с даскал не можем да са съберем. Не знам как, чорбаджия

[1] Ако те забравя, Йерусалиме, да бъде забравена десницата ми! (ч. сл.).

[2] Един вид (тур.).

като стане някой в града ни, с куки да го теглиш, не може да го извадиш от конака. Владика като доди, с дванадесет вълци да го гониш, не си отхожда, пък даскалите ни не са задържат. И тоз път не знам как доде тъй, като сме приятели на гърците владици, че и нашта работа досуш като гръцката са докара. Гърците цар не могат да си намерят. Те въцарихà един даскал, той ги не рачи. Ний пазарихме един даскал, той ни не рачи..Те сега правят условия с други цар, същото правим и ний условия с другий даскал. Тем им са врекоха и нам ни са вричат. Те ще чакат за цар, доде порасте, и ний ще чакаме за даскал, доде си отвъди фтището. И за да не са отстраним от наспорения с тях вървеж, ний не ни дава ръка да потърсим другий даскал, ами за тогоз ще чакаме. И тъй, ако не му са излупи фтищеното семе, ний тряба да останем пак без даскал. Окайни ний! Будущия наш учител има по-голяма грижа за фтището си, отколкото ний за децата си. Но не сякай, че ний сме хора толкоз глупави, нам ни стига ума дип добре и не губим времето си напразно. Училищата, за да не седят тъй празни, отредихме да са дадат на учителя или на другиго някого и да си отхрани вътре фтищата и оттам нема да загубим. Между това ний секий ден са събираме да размисляме какво средство да намерим да ни са задържат даскалите занапред. Едни предлагат да викаме Диспотия да чете разпиляна молитва да са пръснат таласъмите. Други отблъсват това предложение и казват, че тези таласъми били гръцки и владиката като грък, наместо да ги разпръсне, ще ги събере йоще по-млого и тогаз ще стане работата досущ развалена. И тъй на туй отгоре не могат да дадат йоще никакво решение. Кога са реши туй нещо, без друго аз щъ ви явя, а засега прощавай.

Гайда, г. I, бр. 1, 15. VI, 1863 г.

ОТ ПУСТО ГОРЕ ТИЛИЛЕЙСКО

През сърпец (юлий) на горещниците

Байно Гайдакторе,

Изкайваш ми са, че на лошо време си станал гайдар, че като си канел хората да ти помогнат да си платиш и да си изкупиш гайдата, та подир да им отсвирваш, те пък ти са изплаквали, че нема пари, търговията заспала, алъш-вериша кесат, и ти си будала, че ги вярваш, а че си седнал да ги жалиш и да ги окайваш, наистина ти си за окайване достоен! Да казват те каквото щат за туй, не могат ма увери; защото и казването си аслъ, с нищо не могат потвърди. И те казват, ама и аз нали имам очи и видя; хич хора, които немат пари, тъй ли правят! Ако е търговията заспала, трябаше и салтанатя да заспи, ако е алъш-вериша кесат, трябаше и модите да окъснат или никак да ги нема, като нема пари; ами таквоз нещо аз не виждам. Салтанатя наместо да го ограничат, повече го разкичат, модите наместо да намаляват, те йоще повече са умножават. Малаковите гледам аз гид-гиде по-широки стават и употребението им са разпространява и децата сега с малакови, вечер до възглавниците си го турят и сутрин немити йоще у него [са] улавят; капелините гарибалди-иши, шерените копринени омбрели са наплодяват; мантелата, дрънкалата сал са развяват — туй бонети, доалети, венци опашети, кумашени фистани, куразета-муразета, дженфези, атлази, елмази, скъпи каплами, лъскави стивали, чепици върилли отиват. Тез работи с вятър дява не стават я, нали с пари, и с пари не колко-годе, но със суми, доста нанаденички! Да ти кажа ли аз тебе?

— Не е тъй работата: тези хора за сичко пари имат, ама сал за ум пари немат.

Жените, гледаш, една от друга са надварят и гледат коя какво ново да измисли да си направи, дето да го нема друга, и са каскандисват една друга. «Яли еди-коя има таквоз оно, че аз да не бъда келява, защо да немам?

Башяца бе, че ти б е к и си по-долен от еди-кого си! Яли нему жена му как ходи! Видя ли я с какво мантело са курдисва? Ами видя ли с какъв фистан! Виенски комаш, че дошла пък че и в черква напреде ми ищи да стои, ти туй нещо к а б у л струваш ли го да бъда аз по-долня от нея? Че не я ли знам аз тя коя й пометуша; ам че той кой е, какъв е. . .» Таквизи и други подобни нашепнуват жените на мъжйето си. И тъй бръмнуват женските брумбалчета в главите на мъжйето и захващат каквото искат жените им да купуват и жените намерват тогаз време, та покарват своите си угоди. Ако е на оназ малакова шест пръчки, тя направя нейния с 10, с 12; ако е на оназ фистаня 6 плата, тя нейния направя от 8, от 10 и да са влачи отзад да мете с о к а ц и т е; ако е на оназ от дженфез, нейния от атлаз, за туй тъй, за друго инак; и тъй една из друга, оназ тича, оназ по̀ тича, оназ прави, оназ по̀ прави, и мъжа са к о р д и с в а хе, че жена му с модите ще го прослави и нема да са отрива с нищо. Между това иди му помени да поискаш помощ за училището, дето са учат или ще са учат децата му, ако е по-просто душен, ще фане да ти са изкайва, че а л ъ ш-в е р и ш нема, че парасазлък голям имало; ако ли е по-зъбест, фаща да вика: «Пари, пари, сѐ за училищата пари даваме, толкоз пари къде стават? Толкоз скъпи даскали нам защо ни са?» И тръгва тогаз да подига или даскалите да пъдят, или на епитропите хесап да виждат, с една реч, за да не даде пари, става да съсипе общината, без да му пресмята, че децата му слепи и неучени ще останат. Или ако дотам не изкара, като дойде момчето му да му иска пари да си купи някаква книга, която му тряба за в училището, тогаз става икономист да си прави хесапа, че млого пари похарчил и пак учителите го изпащат, че те за кяр продават книги, а то момчето му нему и без таз книга можело да са изучи. И тъй не щат ни училища, ни учители, ни книги; децата си остават слепи, сал на жените им модите да не останат в нещо и к с и к. Жените им да бъдат натруфени, нагиздени с сичките моди, че децата им нека ходят да пасат патките. Кажи ми сега туй от какво става, пари ли немат или ум немат? — Явно е, че просветен ум немат.

В празник туй по-простите, като идат да са квакнат в механата, че доде не изгърсят, колкото имат в кесийката си, не им са излязва оттам да си идат; а туй к е б а р и т е о л а д ж а к, като седне на кафенето, на табли, я на префа,

доде не плати десетина гроша, не му иде кефа. Туй пък младите, контетата дето ги казват, като уловят щеките на билярдото, сякаш че улавят на майка си цицата, тъй им свидят да ги пуснат. И там да пръскат парите не им свидят, ама да даде някоя пара, да купи някоя книга, че да седне да прочете и да научи нещо за себе си и за другиго, свидят му. Като го поканиш — Ах, недей ма сега, кесат съм откъде парите, а л ъ ш-в е р и ш нема, а за билярдото, за префата, за таблието, за кръчмите, за модите има, с шепа ей сега ги изсипваше.

Казват, че Настрадин Ходжа, като са въздържал да не купува сякакви работи, които му са ревняли, а пък можел без тях да мине, и като отделил тези пари, та ги събирал, можал най-подир с тях да направи една джамия, млого изящна. Искам да кажа и аз, че да е като да са свестят българите да отделят осмината от тези пари, които дават за вино, за ракия, за тютюн, цигари и други, четвъртината, отдето дават за салтанат, за моди, за луса и за други, таквиз женски изгъзици; половината, отдето дават на табли, на префа, на билярдо и др. — ако да ги събират и да ги дават за общеполезни работи, да видиш как за скоро време ще имаме и училища наредени, и синове изучени, и книги съчинени и различни европейски изкуства пресадени. И тогаз ще можем да станем ний същи европейци, както на блазни, а не като сега европейски маймуни, да подражаваме европейците в облеклото им, колкото да ги разсмиваме.

Санким и на тебе, ако да е да ти дадат тези пари, дето ги дават на другите гайдари, гъдулари, музиканти, карагьози и окабази, нема ли да ти са свърши работа да си изкупиш Гайдата и да им свириш за твоя файда и тяхна? Или санким ти не ще можеш да ги залъгваш и да ги разсмиваш колкото тях?

Ама ще кажеш, че те не им са ще да гледат на Гайдата ручилото, ами на карагьоза ручилото искат да гледат. Кога е тъй, недей ги окайва, че немат пари, че а л ъ ш в е р и ш немат, ами кажи, че не проумяват от добро и немат око за преднина. Затуй, наместо да ги желиш и да ги окайваш и да ищеш да им свириш, смей са с ума им и нà тебе Гайда, нà тебе свирня.

Твоя на дъжд на вятър приятел 0.

Гайда, г. I, бр.4, 27. VII. 1863 г.

БИТОЛЯ, НА 4 ЮЛИЯ 1863

Господине Гайдарьо!

Мощне ми дойде харно, като видях некне как сте почнали и вие да свирите со Гайдата от Цариград, за да поразбудите дълбоко заспалиот наш окаяний народ. Овдеа има люге, що се мошне радуват, като чуха свирнята на твоята Гайда. Сполай ти, господи! Дано сполучите со нея да завършите нещо добро за миличкиот наш народ. . .

Знам, как ке се найдат люге, които ке ти пущат нещо песни, за да ги свирите со Гайдата си, но аз още от млади години, като си милвам Гайда, пак и, от друга страна, като ми ет мило и за нашиот бугарски народ, кладох се да понапиша нещо, за да го свирите. Но, не се надайте, как моята песен ке развесели твоите читатели не, тя ет жална, защото ако да бехме на харно, кой ке ти пишеше жално; на харното кой може да вели как ет лошо? Сполай ти, господи! Това може ли вака да биде? Но като се навогями на така, защо да не се поплачиме? Сполай ти, господи! Нека чуят и другите наши браќя бугари, пък може да му се найде крайот, да изпаднеме на харен пат. Сполай ти, господи! «Едното ет едно, а двете сет по много» друго ет умот на един човек, а друго ет на по-много люге-

Сета мака, що търгаме овде ет от проклети гърци, поганни фанариотски владици и от разкапаната влашищина, сполай ти, господи! Овия проклети гърци, не знам що ке им се предате, та току ни газат немилостиво татковината и народността, ке се изпокинат, трудейке се, со ощо можат и както им прилегне да ни сгърчаат, дума и свят им е да ни превъртаат на гръчкото. Ой, сполай ти, господи! Стопанот ни миловал, та ни оставил на векот славен бугарски народ от 5 милиони, со хубав и сладок язик бугарски, се хубава книга, от която толко други славянски племена църпаат наука, та сега да си оставим милата наша татковина, нашата народност, сладкиот наш язик и хубавата наша златна бугарска книга, пак да се погърчем?! Недай, боже! Чувай, боже!. . . Ово него сториха нашите татковци, деди и предеди, та ние ли да го сторим??? Сполай ти, господи! На ощо време доживехме!

Да си привъртуеме народността и язикот. Нещо що не то ет поминувало на умот на нашите предеди, та ово да го сториме ние??!! Немойте, браќя бугари, немойте да се сгърчете, ке станем за присмех и за порогание на векот. Кършете главата на овой пусти гръчки язик. Протерайте из помежду вас проклетите овия поганни гърци, фанариоти и кучи власеве, учете си язикот, пазете си народността, защото ет грех от бога и срамота от лугето по векот. . .

Море синче, отвише ми ет мака и мошне се лютам, като ке пойда на църква да се прекръста като ристяне люге що сме: ке фати църква, ке почнем да се кръстим, та сполай ти, господи! Ке почнаат попоите да ти пеят, кьор оласин! Кьор оласин! Кьор оласин! Кьор оласин! После ке го свъртаат да го хитаат, да вясаат кажуейки кьор олсун! Кьор олсун! Кьор олсун!. . . Ке ми рипни сърцето (да ме прости господ, пригрешам), ке се налюта, па наместо да се помоля, ке постапа ово да ти карам гърци-фанариоти и влашищина: та не им оставам ни влакно неразкарано. Сполай ти, господи! За ощо овия гърци да ни караат вака во нашата църква? Анатема им коската, ако сакаат да се караат, нека се караат во църквите си, ако сакаат да си извадат и очите. Но що бараат во църквите ни? Ние нямаме ли язик? Ние нямаме ли си книги, во които можиме да си пейми по язикот ни? Нека кършат врат овиа проклети гърци от помежу нас, терайте язикот им от църквите ни и от училищата ни, нека иди повраги и безтрага, имаме си ние язик и книга, некеме гръцкото, некеме да се гърчиме. Море синче Гайдарино, надуй харно Гайдата, отвори голямото ручило, та дано чуят и разберат харно нашите браќя бугари и да изринат скапаната ова гърчищина. Сполай ти, господи! Не се търпаат веки пусти овия гърци, терайте ги море синче, терайте ги.

Мошне сет за жалене овдеа кутрите селяни, наши браќя, що сет по другити селата; фати овде селата во Битолска кааза, во Прилепско, во Охридско на много села из Кичовско, това по Тиквешкото, по Воденско, во Струмишкото и по други още каази на тамо, както и на вамо из Леренско по сичките църкви, що сет по селата се пеит по гръчко: а во гореказаните каази и во други още многого градове и села из Македонията се навогяат се бугари, нема баре половина грък. Сполай ти, господи! За ощо вака? За ощо да търпиме един язик, от когото не отбираме

не буки? За ощо да се оставиме да ни караат во куките ни и во църквити ни? За ощо да учим гръчкиот язик, а нашиот да оставаме настрана? За ощо да газиме народността си, татковината си и майчиниот си язик ние сами со нозете си така немилостиво? Гърцити имали негде во гръчко или во някой град, или во някое село, или во някое от църквите им, или во някоя кукя да прозборват по язикот ни? А ние когато сме на татковината си, за ощо да се учаат децата ни пак и ние на гръчки? Защо да им пейме язикот во църковите си??? Сполай ти, господи! На ощо лошо и бечестно стане сме дошли ние кутрити бугари овде от Македония! Не сме вредни да носиме славното име на нашите прадеди, сиреч да ся наричаме б у г а р и!. . . Сме станали за срам на сичкиот бугарски народ и присмех на векот. Чифути и гюлти се подбиват со нас!. . .

Пули вамо, синче Гайдарино, много имам да ти пиша, и отсега на вамо ке ти пиша често често, да ти изкажа сичко, що се чинит вамо, за да знаят векот на ощо се навогяме.

Аз, дядо ти Китан от Брусник

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1863 г.

ЖЕНСКИ КОРЕСПОНДЕНЦИИ

От бабино село на Куковден

М и л а м о я д р у ж к е!

Ти не знаш, сестро, ти не знаш тез денйе що съм патила и какво ми е дошло до глава! Едвам са видяхме и ний с хората, да тръгнем с тях наспоред и сега ей го тръгва пак наопаки: ей тъй е, дошло ми й да умра, я да ма нема никаква; ама йоще са държа и давам си кураж, уж какво е туй, не ща да зная, ама сърцето ми вътре само знай.

«Жена — казва ми мъж ми, — годините станаха усилни, ориза веки вода не носи, както носеше! Ний са научихме на тежки м а с р а ф и, пък млякото са, кажи, пресече, не става вече подкваса; работата не я бива? Да не забикаляме много-много, тряба да забравим предишните м а с р а ф и, до забравим тези т а б и х е т и и да са оставим от х а р ч о в и т е, дето ги правехме, защото нема к я р, жена, а л ъ ш - в е р и ш нема като от преди, затуй тряба да постесним вратата.»

Туй ми дрънка моя стана тука от някое време сутрувечер, дано да ма кандардиса да го не заставям за туй за онуй; ама аз току-тъй не му са вдавам отведнъж, стоя му насреща, колкото мога, и си карам аз, която знам, защото а л а щ и с а х веки да вървя с хората, назад нема да остана и тези му приказки не ща ни да ги чувам. Той са чумери и присяда му, ама аз х а б е р немам. Как щъ са отрека аз от модите, от лусата, че каква жена ще съм аз такваз без мода, без лусо? Умирам, ама не са оставям да тръгна такваз като пометуша с ветите парцали. Ба. . . да ма прощава той, тогаз щъ го и послушам, на туй ухо да лежи той. Ако му са е вкиснало млякото, мен не ми влягва в работа, на ума си б и л я не го турям, той да му мисли там, че са е нарекъл мъж. Каква смеса имам аз на времето? Аз съм жена, от усилни години не проумявам, аз като съм оженена, за мене сѐ едно, че не я бивало работата, хич не ми са изводя. . . Защо съм са оженила да тегля на мъж гаалето и да му бера ядовете, че да не ходя пък и по кефа си? Те нас не ни питат за млого работи, че аз шъ ги питам ли, ей тъй шъ си я карам, каквато зная, че иде му края де, иде.

Да са държим, сестро, да са държим, а то ако да са оставим на мъжйето, не ще да им е твърде криво да на г е з д е р д и с в а т таквиз като пачавури и да на к о л а н д и с в а т като робини. На мъж ти ако му отпуснеш малко нещо я к а т а, не можеш му наведе вече вратът, ами тъй да познава, че жена води. . .

Но да оставим туй, тези тъжните, и да додем на друго. Знаш аз какво съм са усетила? Да са съберем да направим общо едно а р т о за спомен на тази наша добросторница, дето е измислила малакова, че да поменем и тези, туй дето са ни оставили червилото, белилото, помадите и сичките углади, моди и угоди. Знаш ли ти колко голямо добро ни са сторйли те нам?! Без тяхното измисляние

какви щяхме да бъдем ний таквиз сокмануши, със сокаите; пази та, боже! Виж ти, земете си приказката с комшийките си там, че ми отпиши, аз щъ предложа тука на нашите, че да го направим туй нещо.

Не забравяй твойта вярна приятелка З.

Ответ

Ах, сестрице!

Ти поднови дълбоките рани на мойто измъчено сърчище. Ти ми са изкайваш за твойто положение, изплакваш ми са от твоя хубостник — мъжа си, — а не знаш, че същото тегля и аз от моя, и колко съм по-злочеста от тебе! Ти барим на твоя опираш му са, надумваш му сякак, каквото щеш, ами аз на моя не мога нито вък да му кажа. Аз не мога нищичко, е тъй нищичко не мога да направя на волята си, каквото рече той, то ще бъде. От млого думи не зема, не дава да му църцориш, защото е опърничав, стрелух и сприха, отведнаж плавнува като кибрит. Стана със сега пет пътя, как ма налага, та ми насажда кокалите, ама какво дяволско дърво ми дрънува я, по неделя, по две ми тръпне къча от него, отвличам го и мълча като дъб.

Завчера без малко щях да остана да ма гледаш с едно око, защото му подметнах нещо, дето не му изхожда, че като замахна да ми стовари една с лявата си ръка, чя ми са заби главата о земята, паднах там и зех да пърполя като заклана кокошка, подир два сахатя чак не мога де са свестя, да са окопитя и да дода на себе си. Ударил ма беше в слепите очи, ако да не бях шавнала малко настрана да сполетеше да ма халоса в окото, хем в дясното, щеше да го изпръсне като капка водица! Че не ми стига туй, дето ги ям солени и безсолни, кога как му скивне, ами имам и една поразена комшийка, проклетата му вещица, щръкват й ушите кат на копой, като подуши нещо гълчава в къщи. Ослушва са като заец да чуй, да разбере какво са бутаме с мъжа си, и като доземе нещо, осахат изскача и зема махлата на главата си, да ходи от сокак на

сокак, от къща в къща, да раздрънкова каквото й чула и наднажда, ургята нйедна, йоще толкоз работи и приказки, дето не съм ги ни сънувала. От нейните думи пък развързват са устата на сичките наши махленки и слушай ти тогаз как ма разносят по сичкия град. Затуй, сестро, мълча и не си отварям устата да му кажа нищичко, доде видя къде ще ми иде халата.

Не знам какво стана оназ старата гледачка, дето фърляше книги, та врачуваше и познаваше, не е минувала скоро да я накарам да ми гледа да видя какво има да ми тегли йоще главата и ще ли да видя и аз някога добър ден или тъй ща и да са мина клета и злочеста, с чер повой повивана... Ако я видиш нейде там по вашата махла, проводи ми я по-скоро да ми гледа и за друго едно нещо, което ще ти го кажа, кога са видим. Или ако знаш друга някоя по-нова и по-мастор, да познава като врачува, пиши ми да дода да са видим и да отидем да си гледаме и двама...

Туй дето казваш да направим пендарто на нашите доброторници, млого добре си са смислила, аз ша приказвам с нашите тука акранки и каквото са нагласим, щъ ти известя. Но на туй твойто хитро съсещание има да ти забележа и друго едно нещо, да видиш и мен какво ми стига ума. Не е ли пътно, аз го твърде мунасип намервам и готова съм и най-сетнята си бодка да дам, за да направим коливо и за тези, дето са извадили контеликя за младите момчета. Пустички макар контета, че пък нещо ли са я или не. Като са стъкнало, та са сгладило, та запостъпвало тъй като пеперудка, да го видиш ревнота, като ги гледам тъй, че ми затупва сърцето, като на гълъбче крилцето...

Хубаво малакова, капелините, мантелата, модите... всичко хубаво, ама сичкото щеше да не е нищо, ако да немаше на света таквизи дилбер контета! Белки сякаш ти, че за мойто кюфе там ти са толкоз аз скопосвам? Стрела ще го устрели, да ма каскандисва, да ма бие, че да го обичам пък, и не твърде...

Да са намерим в събота на баня или в неделя на Долня махла на черква, че да си поизхортуваме коя каквото има на сърце.

Твойта вярна дружка А.

Гайда, г. I, бр. 6, 24. VIII. 1863 г.

ВЕТО-ПЕТАКОВО, НА КРЪСТОВДЕН 1863

Побратиме!

Като си ма запекъл за новини тука от някое време насам, че не ма попущаш никак, писмо след писмо, я новини, я друга не бива, че де да ти намеря аз тебе в един такъв вет град като нашия новини, каквито искаш ти? Тука ний не можем йоще да си направим някоя фабрика по за потребни нечта, че новинарница ли да отворим да лейме таквиз, като за тебе, гайдарски новини? Ти си чувал наистина, че тука излязва този матаф стока, ама то беше хее преди 7—8 месеца, беше са отворила тука една такваз фабричка, дето са масторосваха тюрлю-тюрлю даскалски новини, но тази фабрика опустя, откак са разидоха главните фабриканти кой на север, кой на юг. Дето ще са каже, че днес нема кой да ти прави новини тука, нито кой да ти ги пише. А пък и да има нещо таквоз като за писание, да ти кажа най-правата, аз не обичам да задявам кого как завърна, а най-вече от нашите българи. Моя язаджилък открай е бил за гърците и пак за гърците и сега за гърците; от тях съм теглил аз и затуй обичам да ги наядам, ама тая миша вяра хора тъдез ги нема никакви. Имахме един артък-пъртък грък владика, та на обиждаше кога на годината, кога на двете и нему дадохме му двете пари оттука и сега, да речеш, грък да потряба за цяр да му плюй някой в устата, не са намерва.

Хъ, усетих са; честит си бил да са намери какво да ти пиша. Има. . . , има един такъв нищо и никакъв гърчуляга, за него може да са пише нещо. Той същ грък не е, ама нали са гърчей. . . «Куюн олмадъ ерде кечие Абдураман ефенди дерлермиш,»[1] казва една турска пословица и ний тука, като ни са кесат гърците, който доде да са покаже малко нещог ърчавичак, ний го догърчаме и между нас минува той вече за цял грък. Но ако и да ни е родом хасъл грък, този тука в града ни, дето са намерва цинцаро-арнаутяга, първом е същ грък, сиреч готован като

[1] Като няма овце, Абдураман ефенди го наричат овен. (тур.).

секи други грък, който иде в България да измъчва българите и да ги мори от една край, за да има право, за тези му към народа ни хубави заслуги, да го храним и да му даваме пари. Той не е наистина ни фенерски патрика, нито гръцки владика, нито божигробски протосингел, ни синаитски и гръцкоманастирски таксидиотин, но и той е дошел да плени орталъка и да прави, колкото може, зло на българите. С една реч той е симитчи-салепчи-бозаджи-халваджи-пуканджи-калдъръмджи-хеким башиа.

Негово хеким-башество е от тези страни, дето, като са роди мъжко, бабата го улавя за носа и подсмръкващец, дума му: «На джи море то педула, ке на то гени я хеким-башу, я булук-башу, я бозаджи-башу»[1]. Той расъл в селото си, както расте тиква на бостаня, затуй и има една глава, не по-малка от тиква. Четво учил той по панакидите, като ги облизвал, и затуй е четак колкото камилата казасин; и като му кажат, че не знай да чете, той са оправя, че биволите им изяли книгата. Докторството пък ето каку го научил той: майка му го научила най-напред да пука пуканки; баща му го научил да изпича бозата, а стрика му, с когото най-напред излязъл той с'то гурбети, научил го да продава халва и да вади симиди; и най-подир свършил той медицината в академията на Ая Бика, като научил там от козите да лее хапове. Когато му написал дипломата вуйчо му Лаврентий, имал грижата и да я не загуби, затуй, както казва, залепил я на дирника му и тъй го пуснал да ходи да отваря на българите очите.

Къде е ходил той да билини света от най-напред, не го знайме, не ни и тряба да го знайме, дявол да го знай. Но когато дойде най-напред в града ни, придружен йоще от някои и други ученици на същата академия, феса му беше боядисан в мекикчийския тиган; и той го държеше, като си иде сто вилаети, да го даде на майка си да му стопи маста и да направи за малките му братчета мекици; сетрето му беше със сто и два джоба нешити, а панталоните му имаха десетина прозорци най-малко, от които на колените два възголемички. Сичките му другари, както и той, секи носеше по един зверинник на гърба си, сяка нощ ставаха да преговарят зоологията.

[1] Да е живо детето и да стане или голям лекар, или ротен командир или бозаджия (тур.).

След няколко месеца на таквоз едно задружно учение тези хроми последователи на Ескулапа раздружиха са и пръснаха са един по един по разни места да продължават своето практикуване. Нашия град има честта да са падне на пай на тогоз докторо-дриплю, за когото е приказката, и тъй той остана да практикува в града ни. По неизтълкуваната симпатия, която имаме ние българите към секи гол и гладен грък, нашите граждани прибързаха да му дадат средства да мени мазния си фес, да си закърпи съдраните панталони и да си направи широко палто да го носи наметнато, сиреч плащаха му от общината, за да продължава той смъртоносната своя практика. И тъй с общата заплата от града свърши той своята практика ето как: изцери трима, които щяха сами да оздравеят; умори триста, които без неговото съдействие не умирваха тъй скоро, и глобил е до три хиляди души с истинно гръцко глобяване.

Таквази е тя нашата българска работа, г-не Гайдакторе. Гърците владици ни глобят скъпо и скъпо, като ни продават тръпчивите си благословии, а пък погърчените цинцароарнауте ни глобят, но и те не по-евтино, като ни продават горчивите си балсамопомии. На първите плащаме, за да ни дерат кожите, а на вторите плащаме, да ни вадят душите, и не сме ли прави християни и добри хора за тях ние българите я? И не е ли тежко за тях туй, дето сме са подпретали да са отделим от тях? Хич да бъде нещо ли е то? — Те изпукват до един, ама не на изпущват из ръце; какво ще правят те без нас? Таквиз свети и праведни душици, таквиз млечни овчици и таквиз щедри подавници де могат намери те и на онзи свят!

Но да са върнем на приказката за негово изященство, сиреч изяш-що-е-твой.

Аз нема да са простирам да ти описвам по-дребно за почтеното му поведение, поради което го държаха веднаж комай една неделя на онуй почтено място, което някой си, не знам по коя причина, искат да го наричат магарешки рай; нито пък за туй, как стана, че някои от нашите млади му сториха честта една нощ да го аксиосват из кала и го направиха да изяде няколко дървени хапове, не по-сладки от неговите, абдеселетинени, които дава той да мори хората; те са работи, кито са касаят до него, аз щъ ти опиша туй, което са до нас касае.

Когато българите са свестиха, та са подпретаха да

изтикат гърците от помежду си, този грько-цинцароарнаутин, като видя ихтибаря, който сторихме на владиката, да го не сполети и него тази чест, фана да са кълне и да са отрича от гърчищината и молеше са да сторят добре да го побългарят. Намериха са и таквиз някои, които да му понесат ума и без да размислят, че «дърт циганин ковач не става», бълтариха го, нам какво го палиха, смъдиха, от Йоргаки прекръстиха го на Богданчо и тъй докогато българските работи бяха по-наред и отиваха напред, доктор Богданчо слагаше уши, мируваше и съобразяваше са с българизма. По едно време пък, не знам отде беше подушил, че фенерският вятър щял пак да духне, щръкнали му бяха ушите, навирил беше нос хе и зел беше да вика «пак ке целуете на гърцито г л а г о л и т о» и дотолкоз беше а з д и с а л и побеснял, щото не познаваше никого, дене и ноще сѐ пиян ходеше и псуваше кого как завърнеше, но отскоро време насам е свел пак воденицата, не знам какво го е жегнало.

По-преднята година, като му са свършили билките и хаповете му, за да не стане к е п а з е, то не знам отде изброжда, та са наортача с една д а р м о н с о р а т л и я, чипа вещица, която била имала уж разковното и знаела да дава муски церовити за сякакво, и тъй двамата сега разносят разковното, дават муски и церят ли, церят.

Ето таквизи са, г-не Гайдакторе, гръцките новини от българския този наш град, които, като ви съобщавам, прося снизхождението на тези, които не им е белки драго да са чуват. Не са надея, но свят е и възможно е да са намерят някои, които да благоволят на негово бозаджибашество, но ако да знаеха те всичко, което аз зная, за този мърси-свят гръкоарнаутин, не да го съжаляват и да му благоволят, но с най-голямо безчестие биха изтикали от града си този губител, развратител и предател народен.

Гайда, г. I, бр. 10, 19. X. 1863 г.

ЧИСТОГРАДОВО
(месеца гледай на небето, а пък деня в календаря)

Побратиме Гайдарко!

Понагласи Гайдата да посвириш и от наше село една шерена песен. Аз щъ зафана най-напред от мене си. Нали бива? Аз тъй ще река, че бива; защото тъй прави половината света не, ами тъй правят сичките хора, от себе си зафащат и на себе си изкарват, че най-много, кога чер пят; и аз не съм от други свят я, и аз тъй ще направя.

Аз съм един добър челяк, че по-добър не бива. Има хора не ма аресват, ама аз сам си са твърде добре аресвам защото знам да пея и шерени песни.

Тука нашите попове с голямо изключение са едни от най-достойните, но ако ищеш нещо пò за смях, тури и духовника при тях; аз знам, че той нема да ти са сърди: той е добър челяк и твърде добре изповядва, сал туй малко косурец има, дето никога не проповядва.

Чорбаджиите ни, каквото и насякъде, сè чорбаджедии, каквото са закачи о зъбите им, не пада навън от устата им.

Тука, дето имаме цигани, наздраво си държат циганията, а пък цинцарите ни отричат са от цинцарията си и са обличат в гърчолия. Гърците ни сé с туй са у р а щ и с в а т да правят к у л и в облаците.

За училищата не щъ да ти пея, преговори песента на търновските училища в пети брой на Гайдата.

Учителите ни, ако речеш да ги четем на пръсти, имаме ги един, двама, трима, четирма напълно. Една е вакло момче, лъскаво; посред лято носи кожух, подплатен с лисици, че му идели добре на лицето — то е гръцкия. Другия е опнат като процеп или като садило, ако щеш, с крака източени в панталони дочени, със сюртук пъстър като дъждовник и с бастун като духовник — той е българския. Третия като върви, сякаш че търси нещо загубено, ако да го не знае някой, че е даскал, ще да каже, че е голям дявол, пълен с малки дяволчета — той е тур[ско]-гръц[ки] учител в българ[ското] училище. Четвъртия

в овчарската махла накрая, с него нема да са подиграя да го критикувам тъй строго — кешишин е, не ти тряба по-млого.

Шен бъдете ви, весела дружина,
туй са свърши и таз песен премина.

Тюх! Ей да са осмъдеше макар. . . аз изкарах песента, пък забравих, че ний имаме и доктор, че имаме и община, че твърде добре можеха да влязат и те в шерената песен. . . ама хаде. . . пък друг път ще ви попея и за него, и за нея.

Гайда, г. I, бр. 10, 19. X. 1863 г.

5 ЛИСТОПАД 1863. СТАРА ПЛАНИНА

Бре варе, вече ще викнем от тези нашите хора, които се големеят с името първенци, началници и кметове народни. С мюзеверлиците си и с предателските си към народа услуги, сподобени с титлата ч о р б а е е д ж и и, те вече фащат да мислят за себе си, че са бозна и какви си китайски благородници, и не възприемат нито да помислят барим, че произхождат от тоз същия народ, над който им са паднало да кметуват. За братя и еднородци познават те току тези, които са от техния еснаф ч о р б а д ж и т а к ъ м ъ, а на простия народ гледат като на свои ратаи и а р г а т и. Под вид, че представителствуват сиромасите, те намерват хиляди причини да ги глобят, сякак и сякога; хиляди способи да им отнемат къщите, дюгените, нивята, лозята — с една реч да им присвояват и потормисват де що имат. Ако да им прилегне и ризите от гърба им да смъкнат, нема и да премислят, че е грехота от бога; и последния залък на сюромаха на дечицата от

устата им да земат, коравото им сърце не ръднева и не са смилява. Таквиз жестоки немилостивковци са тези туй, дето са казват чорбаджии, в своите частни разправи със сиромасите, с които им правят те своята вълчешка търговия. За в обществените работи пък ще ги намериш втелесени няколко души на едно да противодействуват на сяко общополезно предприятие, те са не грижат, не радят и не настояват за нищо друго освен за разстройството на общинската задружност и за разорението на учебните заведения. Тям никак не им на сърце народното образование, не благоволят на учените и на пушка гледат учителите, търпят само таквиз учители, които възприемат да им кандилят и да им мекеруват, а истинните наставници на народа, като опасни за тяхното изеднишко влияние, тях наветуват и гонят ги. Досадно им да слушат правдата и истината и не търпят никак да са обнародват по вестниците техните произволи и неправди. Обнародването на техните омразни работи ги огорчава, ама и повече ги ожесточава в злобата им, без да ги свести ни най-малко да станат колко-годе по-человечни и народни. Таквиз са изобщо комай насякъде днешните български чорбаджии, от които повечето са чираци на досегашните наши от Фенер деспоти и млозина от тях са били и са даже и до днес техни ортаци.

Колкото че почтените търговци и еснафи показват ревност към ученето и с присърце радят и настояват за благосъстоянието на учебните заведения, като да могат и сиромашките деца да са изучат и образоват, толкоз повече туй кметовете валят на връх училищата да ги съсипят. И като са зинали навръх сиромасите, тъй що да има край с дрипите б а р а б а р да ги погълнат, а че отиват и дотам дето и децата им да не би донякога да станат хора и да видят добър ден.

Брей — казува един от тях, кога са съберат тъй на м о а б е т помежду си, — знайте ли вий от туй нещо какво ще излезе? Тези синковци, като са изучат, те нас ще на разиграват, както мечкаря мечката. Не ни трябат нам школя, не ни трябат даскали, з е р е х а л а м ъ з б и з и м я м а н о л у р с о р а. . .[1]

— Тъй-й — казва другий, откак излязоха туй учените, оттогаз света стана опак. Знаете ли едно време какъв

[1] Защото нашето положение после ще стане опасно (тур.).

ихтибар имаха чорбаджиите? Като ще минат някога чорбаджиите в пътя, туй простаците ше са разбягат, та в миша дупка ще са изпонаврат да са изпонакрият, н е. . . в а р да излезеха да са вестят и спред очите им, а пък сега, ний като минуваме, не сал на крака не ни стават барим, ами седят йоще и подплеснати, а че ни са и подгигилят. То от какво й и от кога зе да става то? От танзимата насам и откак зеха да са учат туй младите. . .

— Т е в е к е л не казват турците — подфаща другий, — о к у м у ш л а р д а н к ъ я м е т к о п а д ж а к,[1] туй учените, к а р д а ш, и вярата развалиха, откак излязоха. Хората едно време риба б и л е не хапнуваха в сряда, в петък, че и в понеделник, а пък сега. . . алафранга. . . карат наред. . . Забележи, че тоз чорбаджия, дето тъй приказва, и сам той плюска да еде блажно, не само сряда и петък, ами през пости наред, ама той са оправя, че нему му разрешил, на'кой си духовник-грък и затуй йоще едял, че той като бил чорбаджия, за него грях немало, ами тези, дето си сами разрешават, а че не са и чорбаджии, те ще врат на онзи свят в катраня. «Аз вам откога ви думам — казва най-подир пък другий пак от тях, — не ни трябат нам даскали да ни и з х л у з я т сал децата, да ги научат на ч е л и б и л ъ к, да стават к е б а р и, че и на работа да са не улавят. Ний като не са учихме на времето, че какво? Не си ли минахме и ний живота? Пари не спечелихме ли? Там колкото да записват имена Иван, Стоян, Петко, Драган, ама и то не пак сичките. Като знаят сичките да четат и да пишат, ами нас кой ще ни работи? Кой ще ни копай лозята?»

Таквиз и други подобни разговори са водят между чорбаееджиите ни в събранията им и от реч на реч дохождат дотам, дето да са споразумеят и да споделят нещо от обществените имущества. «Що ни не продадете там онуй място, бе — зафаща една, — защо да седи тъй.» «Абе там онез пари какво станаха, бе? — пита другия от тях. — Нема ли нещо за пред кума? Хаде да са приберат те и да са настанят.» И ще чуеш подир някой ден, дето че и тез пари са прибрали и настанили на чорбаджиите в кесиите, а пък учителите, ако имат да земат, да чакат или ако бързат, че имат нужда за пари, да си търсят други х а л на главата; чорбаджийските кесии не са таквиз,

[1] От учените ще загине светът (тур.).

дето като влезе в тях обща пара, че да може да излезе пак навън. Сега отскоро насам зеха да са показват и други чорбаджийски мурафети: по някои места има да са нагодили да подстригват те и даскалите, ама как го вършат, туй остава за други път да ви пиша.

Гайда, г. I, бр. 12. 16. XI. 1863 г.

БУКУРЕЩ

(санким ако пишем и дата, по-млого ли плащате?)

Не знаем сега как ви е името? — Едни ви думат Редактор — други ви казват Гайдактор, — а няколко ви викат Гайдар (който помисли или който иска да каже, че последното слово е равно с гръцкото «γαΐδαρος», той да пукне! — но никой не може да пукнува тъй добре, както фенерските кестени). Ми обаче намерихме благосклонно, което мислиме, че е и по-право, да ви наречем:

Господине Свирчо!

Знам дип добре, че сте гладни за новини; и немаме никакво съмнение, че и сичките наши българи са много по-жадни от вас за хавадиши таквиз, каквито са сходни с гласа на вашето ручило и таквиз каквито са угодни на вкуса на българските уши. . . Такваз една новина имаме ми днес, която я препоръчаме на вашето ручило, за да я съобщи на българската ни публика — ето чуйте я:

«Нашата пияца са намерва в мъртво положение според земание-даването си; особно е достожалостно състоянието на метлите (!), защото веч никакво търсение, по причина на една ново съставена фабрика, която изнамери да тъче фустани с по една метла отзад!) — Тоз фабрикантин бил пратил и в Свищов няколко фустани от тие — за

мостра (както той също може да бъде сторил и по други някои градове из България), които фустани, както са научаваме от вярно място, тамошните мадами приели ги радостно, като са обещали с благодарение, че не сал у тях си, ами и по улиците биля: «хем да са разхождат, хем да ги метат — две работи изведнаж (!)». Нá защо е потребно просвещението, казвали тамошните мадами (!) — децата (трябало) да са учат, и учените (трябало) да са занимават не в друго, освен в таквиз измислювания; сир. «как може чуляк полесно и без масраф да са гечиндисва» (!?). — И тъй свищовските мадами възнамеряват да оправят едно прошение до тукашния ни фабрикантин, за да ви отворил и в Свищов подобна фабрика; защото бактисали били да дават пари за метли; па и освен туй заболявал ги е кръста, като са навождали да метат(?) — колкото за последньото, сичките си имат право, защото секиму е познато, че е тъй(!?). . .

Тоже са научаваме, че най-много са оплаквали от кръст мадамите по крайните махли, а особено тез, които по злополучию са ся намерили пред мегдани; защото казват, че по три пъти на ден ги метяли и пак не можали да ги изчистят!. . . — Това ми като са известихме, не можахме да са стърпим от да премълчим без да не предложим на нашите еднородки свищовски мадами и нашето си мнение, което са надяваме, че ще го одобрят не само свищовките, но и сичките по другаде подобни им (сир. онез, които със зяпнати уста и отворени уши имат ревност и чакат да са известяват за нови моди, като желаят да са облачат с тях; и онез, на които, като им са поговори за нещичко добро и полезно да направят, тогаз намерят да са кашлят, тогиз им дохожда да кихат; и обръщат са с гърба си да слушат, и ако би да влезе някоя хората от едното им ухо, тутакси я изтикват от другото, за да не би ся загнездила в главата им; защото казват, че бил очервивял мозъкът им от таквиз хорати(!?). . . — На таквиз ми сме длъжни, а и за да ги възблагодарим, принудени сме да им принесем някоя нова мода — такваз, каквато по-долу излагаме.

Таквиз мегдани и подобни боклучави сокаци, каквито са свищовските (които и на мнозина са познати), не е доволно, мислиме, само с по една метла да са изчистят; — нужно е (фустаните) да имат и по една грибулка, която

пък разумява ся, че тряба да върви напред да загребва и потрива боклука и пр. и пр.; а после нея да следва и метлата, която пък тя сал да омита. — И тъй по този начин ще може твърде лесно, рахат и скоро да са изчиства сяко място и сяка улица, тъй щото за малко едно време ще чуем, че «Свищова светнал(!). Или пък други някой град подобен нему. . . Таз е нашата нова мода; туй е нашето изобретение(!). — (Но който измислюва и изнамерва, той може да стане способен за фабрикантин. Ми измислихме и изнамерихме таз мода; следователно ми не сме ли способни за фабрикантин??. . .!).

Тук не подлежи веч на никакво съмнение, че ще може да са намери някоя мадама, която не би ни дала един одобрителен отговор, и която, като са радостно извести за новото това наше изобретение, не би ни от сърце възблагодарила.

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г. А. В.

ДЕРВИШКО СЕЛО
(никополска кааза)

В наше село, дето до нине немаше освен вълнени сукмани и прости кърпи да носят жените, сега таз есен стана едно преселение на търновския коконизъм. И тъй сега и тука зеха да са виждат шерени фистани и да са зъбят понякога през плетищата зъбестите малакови. Колониста на това преселение е нашия свещеник, гръцката подлизица поп Петко. А! Господине. Хубаво нещо е да държи някой с гърците и да е гърко-владишко мекере! Тогаз нема да са бои от нищо, той става по-горен от закона и за него грях нема, а срам никак. На нашия гореречений поп, като му умря попадията, той отиде в Търново при мастора си Григора и като показа достоинството си в караказанския

калфалък, доби от него това право да си избере друга една по-лъскава попадия, и той не са забави да я намери и да я доведе пишкеш на селото, че му не стигна само тя, ами и доведе и друга една придружница от селата и сега, както казват селяните, нашию поп е с две попадии.

Заслугите, с които доби той тази привилегия, да има повече попадии, не са по-други освен дето плени и глоби простите и невинните селяни за сметка на гръцкия в Търново деспот. Достоинството му, като служител черковен, не е по-друго, освен да варди цял ден кръчмите да не наливат кръчмарите вода във виното. Като го викат да светява вода, а той казва: дайте да осветим по-напред виното, че тогаз водата. Кога го викат да кръщава, той фаща по-напред да опява майката, че тогаз да кръщава детето. Кога чете, ще го чуеш само като избърбори «Господу помолим ся» и от там нататък нищо не му са разбира. Понякога кога чете, твърде често го чуваш да повтаря «панти лимони». Ний не сме твърде от окомушите, та му и не разбираме какво ша каже таквоз едно чичири-фичири четение, ама той са фали, че било гръцка соломония. Този български просветител гръцка соломония знае, ама литургия какво е, яде ли са, пие ли са, ни по български, ни по български не знае. Казва само, че когато го попили, обличали му таквиз хе шерени лъскави дрехи, ама от тогаз таквоз нещо не му са случало; защото в селото им черква нема и владиката, като си зема парите редовно, не го закача да му гледа зъбите.

Светиня му, откак е преселил търновския коконизъм в къщата си, полека-лека и сам той зе да са кокончи. Той вече си направи панталони и сукнен кожух и носи сѐ червени-льокени еминии с опашки.

Да живеят гръцките деспоти, че на сподобяват с таквизи просветители!

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г.

ОТ ГОЛЯМОТО СЕЛО, 1864 МАЙ

В три дни отгоре три поздравления получи нашата «Гайда» последствие на постъпките, които направиха гърците, не за решението, но за уничтожението на въпроса. Първото поздравление ни честитеше 15-те точки и ни молеше да ги препоръчим на нашите съотечественици. Второто ни казваше: «Радваме са, г-не Гайдакторе, че досега горе-долу люляхте черковния въпрос и трудовете ви не останаха ненаградени, защото за възмездие отсега пък той ще Вас да люлее.» Третето поздравление беше придружено с три калъпчета чист ракисапун и със записка, която казуваше: «Г-не Гайдакторе, благоволете да приемете тези три калъпчета сапун и като си изберете едно от тях, което Ви ареса, сторете добре да проводите друго едно до стария сват «Съветника» и третото на кумица Пчелица, за да си омийте и трима ръцете от черковния български въпрос. Изпълневающем прошението на първия наш приятел, ний препоръчваме 15-те точки на нашите съотечественици с това само забележвание, че те не са вече онези същите, които ги знаят изпърво. Защото на гръцкото събрание като разисквали защо не са ги приели българите тогаз, със сичката проницателност на гръцкий ум намерили, че защото тези 15 точки били малко рунтави и затуй българите не ги аресали. Затова сега ги поостригли, позагладили и поскопосали и тъй ги предлагат. Българи, български народ и други таквиз вандаци, дето имало, не са отрязани.

На второто поздравление отговаряме: Ако на нази люлее, то вашата песен ще пее, защото свирка ви свирихме и не играхте, желни песни ви пяхме и не плакахте. Каквото стане с въпроса, вашето скопило тъй ще го скопоса.

Насрещу третьото поздравение, това има да кажем: Едното калъпче сапунът оставихме да го проводим на «Съветника», а другите две, които са за «Гайдата» и за «Пчелата», като що не им са още потребни, връщаме ги назад да са проводят на гръцкото събрание, там са види, че скоро ще им потрябва сапун да си омият ръцете от българите и от епархиите им. Но чуним намерихме този сапун малко золав, като за гръцки ръце, приключаме и една ре-

цепта до двамата верховни о с в е т и т е л и. Да земат тоз сапун да го разтопят и да му турят колкото масло излезе от В а ж н о т о и з в е с т и е «на Пчелата», после да го подправят малко с мискът на Гайдините убеждения и тогаз ще бъде таман, какъвто го иска гр[ъцкото] събрание.

Като тъй ся отговаря «Гайдата» на поздравителите си, на читателите си какво да каже? Да каже добре отива въпроса, ръка не ѝ дава. Да каже зле отива — сърце не ѝ дава. Средната хубост да рече, очи не ѝ дават, защото не види нещо хубаво за казвание. Току-тъй пък нищо да не каже, и то не бива, ами? Слушайте да ви кажа едно нещо.

Ви чакате да чуете какво са казали за въпроса.

Ето какво казаха те:

«Ж и в а м е ч к а к о ж а т а с и н е д а в а.»

Е, подире какво ще стане? Вие на кое сте мнение? Какъв съвет давате? Нали това ще на попитат нашите читатели? Отговаряме.

Щ е с т а н е каквото направите, ако склоните без нищо (защото нищо няма хъ-а) да са погодите с гърците, ще направите много хубаво за тях и за вас може според тяхното казвание да стане голямо добро наопаки.

М н е н и е т о н и? Гайдата мях има, ама мнение шиндилик нема и колкото имаше, да беше останало няколко драма нещо, даде го на бълг[арските] владици.

С ъ в е т? Ний съвети не продаваме. Тази длъжност изпълняваше наший събрат «Съветника», но сега на последно време показа фалименто от таз стока и едва ли да му е останало нещо фурда от нея. По-прясна такваз стока и по-хубава може да са намери сега на пчелиня при «Бълг[арска] пчела».

Сичко, с което можем да наделим ний нашите читатели, това е:

Дето чувате, че сега в петък щяло да стане пак третьо събрание в патриархията за конечно решение на въпроса, да го не вярвате. Тримата патрици Кон., Йер., Ал. сега в събота ходили при Н. височество Аали паша да са молят да им са отпусне време по-дълго да размислят зряло за тоз въпрос, защото някак не им прилягало лесно да го решат.

Нашите представители и те отидоха днес да ся представят пред Н. височество, но те не са като гърците да оставят да са чува защо ходят и какво приказват.

Гайда, г. I, бр. 21, 25. V. 1864 г.

ТЪРНОВО, 1864 ГОД., МАЙ 9

Туй Търновото било чудо бе! Аз като го видях най-напред, сторих, че виждам Париж и че търновчаните уловили европаизма за главата, но подире, като са посъзрях — та що видях я? Търновчаните уловили европаизма за опашката!. . .

Търновчанките казват, че си правили дрехи, защото парите могат да са загубят и не са намерват лесно, защото си приличали, а пък дрехите са различни и могат да са намерят в случай, ако са загубят.

Тези денйе гледам хората отиват на Самоводине на сбор — хайде, рекох, и аз да отида да видя що е това за сбор. Събрахме са няколко души и отидохме. Вечерта срещу сбора отидохме в черква, както правят хората. Доде и Хрисанда с един млад дякон греко-българин. Хрисанда незабавно си показа и. . . на, та да пеува поповете. . . на другия ден като излязохме из църква, не знам как, събрахме се с него наедно да ходим да честитим на самоводчаните сбора. Той ни са хвали, че вечерта с един поп изпили половин ока ракия и четири бакрачета вино. Това не е за похвалване я? На колкото места отидохме, той все търсеше булките и момичетата да му целуват ръка. Добър пример за нашето духовенство! Ама как масторски знае да са глези на народа, за да го привлича към себе си. Като току доде някой челяк, изведнаж отива, кесията отпреде му и кавето, а после и виното (веднъж щеше да бие хазяина, защото останало бакрачето празно). Освен това двама цигулари свирят непрестанно и две циганки играят. . . да видиш ти как простодушните селяни го обичат и му изказват сичко. . . Аз ти казвам отгоре, отгоре, аслъ, ако захвана сичко да казвам, то ще излезе цяла история.

Григор, както секи, е мастор на занаята си, тъй и той е мастор на своя — изкара два попа таазеден таазе[1] за Великден, тъй като в Търновската кааза поповете станали кесат.

[1] От прясно, по-прясно (тур).

Научавам са сега, че тукашните жени щели да хвърлят малаковите и пример ще покажат първите гражданки. Това съм научил от вярно място. . .

Видя щем и сега колко са верни жените на обещанието си, наший отписовател не ни забележва само това известие да не бъде от 1-ий априлия, защото забележили сме, че голообразите наши на този свят подобоосъщественници най-верните си обещания обичат на 1 априлия да ги дават.

Гайда, г. I, бр, 21, 25. V. 1864 г.

ВЪРТЕШЕВО
(Кюстендилско село)

Тези денйе слязох на пазар в Баня (Кюстендил — от околните места хората с това име го знаят). Проводили ма бяха нашите селяни да им купя от градо още за десетина пари българомислие, че това, що имаха нашите селяни, беше поизветряло, а пък владишко-фенерските глобници обикаляха татък наоколо и близо бяха да додат и у нас, та ни трябаше пусто родолюбие. Но жално, брате, обиколих сичка чаршия и не намерих нийде това, що търсех. Насякъде по дюкените, що видях, имаше най-много стока от мюзевирлък и предателство, а най-много беше натрупана тая стока в чорбаджийските дюкяни. Отбих са на една мааза, дето видях, че имаше по-голям калабалък хора събрани, и видях, че те бяха като мене селяни, от другите кюстендилски села, и дошли бяха и те на пазар за такваз стока, каквато търсех аз, и набрали ся бяха на тази мааза, дето бяха чули, че има уж от нея стока.

Дайте ни — викаха те на продавачите, — дайте ни, джанам, немате ли ни по 5 драма българомнелие да ни дадете. Фенерските сватове са дошли, нема с какво да им ся отсрамим.

— Немаме — отговаряха чорбаджи-мазеджиите. —

Таква стока не ни ся намерва и колкото имахме от преди, направихме я трампа с фенеромислие, като зехме ю с т е няколко рилкини.

— Добре, чорбаджилар — думаше един от селяните, — тази трампа за вас може да износи, ама за нас хич не струва. Фенерскио влък одра попските кожи, не знам за какви-ембатици, сега е наприщил и нас да дере. . .

— Ний не можем вече — думаше други един селянин, — не можем да даваме, каква я завъртяхте ви таквоз, да снехте харачите, доде давахме по два гроша, по сто пари, сега да плащаме по пет и половина.

— Каква е тая фенерска управа — са намесих и аз, — чорбаджилар, защо да даваме по толкоз пари и за какво ги даваме, и за кого?

— Ние се не месим о владишките работи — думаха те. — На владика ние знаем само ръка да му целуваме, но друго не знаем.

— Добро е вашето знаяние за вас — им рекох аз, — ама не е добро за нас! Че ви му цалувате ръка и ви плаща, а нас карате да му цалуваме ръка и да му плащаме, това не си е харна работа за ваш. : . Но.

Гайда, г. I, бр. 21, 25. V. 1864 г.

РАЗГРАД

Таз година Великден и Гергьовден, не знайме на зло ли, на добро ли, случиха са наблизу и хората доде си изядат яйцата, заядоха и крехките агнета, едни ги доядоха тука, а други туриха в торбата по една плешка и хайде на ескиджумайския панаир. Там имаше купове, купове натрупани сякакви стоки, от които едни са продадоха, а други останаха, както сяка година. И на Хайванпазар имаше твърде много добичета, които добре поминаха, само едно нейде си татък отдалеч, отдето идат

бозаджиите и халваджиите, то остана непродадено и ескиджумалиите му поскършиха ушите и го похекимчиха. В черква имаше два реда даскали, тъй наредени и пременени, загладени и с помади и сичките като да чакаха за един и ш а р е т да запеят отведнаж, ама като свърши попа и доде ред да са обадят, изпробиха си хълбоците да са мушкат и да са канят «з а п о в я д а й т е, з а п о в я д а й т е». Но пък и на даскалите стана добър алъшвериш, само Джумаята продаде двама, г-на Спиридона на разградчани и г-на Георгия на варненци. За Джумаята кажи не остана, ама те са научени да ги менят като джамбазите конйете в Ряховица. И друго пак, доде имат такъв добър инат джумалиите, добри учители защо им са? За тях и тези, дето остават, им са млого, ами да видят да са скарат пак, да изпъдят и тях, или да идат на конака да направят нови сенети, защото онез досега са очервивели.

Но стига за люцките хора, да кажем и за у дома нещо. По нас таквиз работи нема. Ний даскали немаме, че за даскали да са караме. Чорбаджиите ни живеят помежду си братски (като кучето с котката). У нас веселби, шенлици. Като си дойдохме от панаира, намерихме гайди засвирили, цигулки зацигували и със свирните к а р а ш и к — попове захаханикали, даскали затананикали. Какво става? — Светогорци посрещат и ги водят един по един на къщята им, като че ли се забравили преди един месец отде са излезли! И не струва ли такъв салтанат, я? Като чуваш тези посветени хора да казват на едного м л ь о г у з д р а в и у т с в е т а Б о г о р о д и ц а, на другиго казват м л ь о г у з д р а в и у т с в и т о г о Г ь о р г я и си простират и двете ръце, като гърци владици, за да им ги цалуват хората. . .

Гайда, г. I, бр. 23, 8. VI. 1864 г.

ТЪРНОВО

Има неделя-две, как съм в Търново. Бил съм и другий път, ама сега не е то туй Търново, дето го знаех аз, или по-добре туй търновчанките не са вече търновчанки. Че какво да ти кажа, батю Гайдаре, татък, дето ходиш ти да надуваш Гайдата, не знам таквиз гадини има ли, че да ти покажа едно оприличение да са проумееш отведнъж, а то с думи не мога ти разправи на какво приличат. Приличат на кадри, чунким са с бои писани, ама кадри не са, защото не са окачени в къщята си-на стената, ами щъкат нагоре-надолу по Марино поле. Приличат на пеперуди, чунким са май тъй перестички, май тъй пъстри, шерени, ама пеперуди не са, защото не могат да фъркат, както искат. Или ако са пеперуди, то са някой нов род таквиз крачести бабули, които са до половин излезли навън от пашкулите си. Но най-правата аз не намервам на какво да ги оприлича, оприличи ги ти на нещо, че ти пò приляга да оприличаваш, само варди на Гайда с малакоф да ги не оприличиш, че това може да ги направи да ти са разсърдят, пък сърдита кокона не е като сърдит поп, ами наопаки.

На 21 май отидох на «Св. Константин» на черквата, намерих са в чудо. Сякаш че не бях на черква, но на театро, не можах да проумея никак събраните тука жени за молба на храм ли бяха дошли или за хоро на бал бяха калесани. Черквата не миришеше, както е обикновено, на тамян, миризма от която казва пословицата, че бягат дяволите, но миришеше на хиляди тюрлии ливанди, помади, с каквито и дявола брадата си не глади. По миризмите като съдех, сяках, че са намервах на някоя залхана около гропата, по дрехите като гледах, сяках, че съм в сърцето на Европата, ама не на просвещената Европа, ами на онази, дето я викат куклишка Европа. И наистина събраните тука търновски кокони на друго и не мязаха освен на шерени кукли, таквиз, дето ги разиграват куладжиите с малко тъпанче. В краката клечести, в полите перести, в кръста чоперести, в главата чумести, гологлави, нарошени, набухлени, а в образа, боже мой, каква хубост, каква лепост и сладост! Зъбите им сякаш че са ги кадили на куминя, веждите им със сажди нависнали, страните им с бои написани, белило

и червило с нож да го стържеш! Защо е сега сичко това, са питах аз в ума си. Санким без таквиз лайна женското не е ли жена? Или за да са драги на мъжйето жените, необходимо е да са таквиз бухлати, чепати и с клечки оградени. Или за да направят мъжйето си повече да ги обичат, тряба без друго да ги карат сюлюмен да ближат? Какво прахосване на живота из за нищо! Какво прахосване на парите за вятъра! Тези хора, думах на ума си, тряба да са хептен въртоглави, като за такваз лъжовна хубост ни живота си, ни имота си не жалеят. Колко млади и хубави лица са завенали, са са сбърчили и без зъби са останали от туй пусто белило и червило! Колко кесии са опустели и колко почтени търговци са опросели от тоз салтанат! А при това кой мъж може каза че му е жена му по-драга с малакоф, отколкото без малакоф? Коя жена може са пофали, че е станала по-обична на мъжа си с ганосан сурат, отколкото с добър табият?

От тези етически размисли преминах аз навчас в други хесабически. Взех да правя хесап от десет години насам колко пари ще има да са стопили тези жени на мъжйето си за таквиз непотребни работи и на ума ми са представиха милиони като жерави на върволица, но и като жерави, отлетели и залетели по чужди краища. Тези пари ако да са давани за училища и за учители, мислех аз, какви успехи ще е направило Търново, а от това що е добило? Сбабило е без време толкоз хубавелки, проводило е в гроба порано и от двата пола толкоз млади-зелени и ни най-малко не са е добило до онези резултати, до които са е домогвало. Защото, наместо да умложи любовта между съпружествата, с която цел са уж правят тези масрафи, то е умложило омразата. И кой не знае, че доде нямаше малакофи, капелини, мантела и с къдри, и с опашки фистани, имаха по-голяма любов мъжйете към жените си. Тогаз са повече и по-млади женеха, по-сладко са обичаха, по-рядко са биеха, по-благородно живееха и не бягаха жените у майкини си, а мъжйете по Влашко, за парясване и дума не са чуваше. А сега, доде не станат на 40 лазарника, не смеят да са женят, обичат са, подир венчаване от черква, доде ги заведат у тях, кавгата захваща йоще от първия вечер, ангел-туплю често ги нагледва и бягат на жената или на мъжът и парясването са сетнините на сегашните женитби. И кой причина на това променение, на тези злини

и тегла? Причина са модите, причина са жените, те го направиха това, ама го направиха на главите си.

А м и н, извикаха мъжйете в черква и прекъснаха размислите ми. Ослушвам са дали на моето умозаключение беше този а м и н, и видях, че черква пуснала.

Таквоз беше моето в Търново черкувание, батю Гайдакторе, и аз още в черква турих на ума си да ви го опиша. Преди да изляза из черковните врата, аз още веднаж, за последен път изгледах тези от ребро създадени същества и последнята мисъл, която са роди в главата ми от туй изгледване, беше тая — колко честита щеше да е Гайдата, ако да имаше в годината толкоз доход, колкото разноски правят търновчанките за белило и за червило.

Гайда, г. I, бр. 24, 15. VI. 1864 г.

БЕБРЕВО (ТЪРНОВСКО)

Наше село, батю Гайдарьо, е твърде осърнало, то не е чувáло гайда да му засвири и да го поразвесели. Ако има един к а б и л, стори добре, ваша гайдарска милост, та му посвири ама с онуй ручило, дето свири без пари, защото ако речеш с пари, хич бари не свири, нема кой да та дари.

Посвири ти как в наше село хората немат рахат от чорбаджии, от кабзомали, че и от попове. Село малко, бате, пък работи твърде големи. Посвири как ний имахме едно време един даскал — С. А. Робовски го казваха. Той като дойде, най-напред зе да учи децата *а*, *бе*, *ве* наместо *аз, буки, веди* и истории и катихизиси наместо наустници и псалтири. Тази реформа в училището като направи той, за помен състави и една песен, в която имаше и този куплет:

Секи да чуй, да разбере,
«р а б о т а т а й м л о г о д о б р е»
и Бебрева не е дива...

При таквоз явно свидетелство и силно доказателство кой е тоз, дето ще каже, че наше село е диво? Аз ви казвам, че то не е вече ни село, то сега е вече касаба, мемлекет, има и каза. Това го изповядват даже и малаковите, които ни посетиха при възвишението ни. Селото ни са, бате, поградчи и селянките ни са пококончиха. В наша Бебрева сега и пред плет, и зад плет, и под плет — сѐ кокони. Ама тряба да знайте, че нашите кокони са отличават например от търновските, както и от други кокони. Празничен ден те, като станат сутринта, са нагиздят, разперят малаковите и най-напред задигат кобилицата, та си донасят вода, подир туй изкарат говедата, изтирят свинйете, издоят овцете, турят варвото на огъня, а че тогаз отиват на черква, като подир пренос, да не преседят много да им се повредят краката. Понякога пък и затова отиват те късно на черкова, дано да са изминат дискосите. Защото май често са случва да немат на дребно пари. Пустия малакоф, чунким такъв кафезлия, че не държи на дребно пари!

Но като ви казвам, че са таквиз нашите кокони, да не сякате пък ви, че са лишени от онази свойствената на сичките кокони хитрост и измислие и за да са уверите на това, съобщавам ви едно тяхно изобретение да го препоръчите и на другите ваще кокоико-читателки (ако имате таз пасмина читатели). Те чунким имат да вършат толкоз некоконски работи, дето ги наредихме по-горе, на които коконствующият малакоф е противен, измислили да ударят на малакова г е м като на кон и тъй да го покоряват на волята си. Например, кога ще месят хляб, чунким малакова като перест не ги припуща близо до нъщовите да отсеят и да подмесят, те земат с една връвчица и връзват преднята пола о заднята и тъй не оставят кир малакофча да си овира носа в нъщовите, кога месят, нито да шери по кръгът, кога плещят хляба, нито да си пърли муцуната из жаравата, кога мятат хляба в огъня. Има още нещо за нашите кокони, ама хади с второ ща ти кажа да го посвириш.

Гайда, г. I, бр. 24, 15. VI. 1864 г.

БУКУРЕЩ

Чувахме, че в Трансилвания силни дъждове паднали и големи наводнения станали, хора са издавили, на много места стени и баири са съсипали, та запречили пътищата. Но тези злочестини нагледаха и нас и тука таквизи наводнения станаха, и таквизи з а р а р и на постигнаха, щото и най-старите хора не помнят да е ставало таквази щета по тези места. Много обществени здания, мостове, църкви и до 500 частни домове са сринаха и много хора са издавиха. На това отгоре стана и едно силно землетресение, което йоще повече смути и уплаши жителите на града ни. Но не стига тези страхове, дето действуват на въображението на хората, ами са подбедрили и много таквиз шарлатани гърци и гърцофили, та ходят да разпущат слухове измежду народа, че това било гняв божий, защото Князът искал да отнеме стяжанията на светите места, да мени календаря и други таквиз плескала. Дълга препирня имахме вчера върху това с един грък фанатик; и аз му дадох да разбере, че тези неща са явления на природата и не можем да ги отдадем на суеверни причини, за наказание на хора, които ни най малко виновни не са в сичко, що е станало. Ако можем да приписваме на тези природни явления някаква цел, рекох аз, то най щем сполучи, ако кажем, че тези дъждове и наводнения станаха, за да измият и да извлекат от тука сичките фанариотски нечистоти. . . (Ода ялан, бу-да ялан!)[1]

Гайда, г. II, бр. 1, 21. VI. 1864 г.

[1] И това е лъжа, и онова е лъжа (тур.).

ТЪРНОВО

Преди ви писах за тукашните кокончески работи, но преди бях надраскал нещо и за владишките работи. Днес ще оставя на р а х а т и кокоите, и коконяците и ще ви пиша нещо за вашата гайдарска работа.

Ви са изкайвате и са изплаквате, че не ви плащат за свирнята ви и не можете да си посрещнете работата; като приятел аз ва жаля, затуй ще ти обадя един к я р, дето видях, че има тука като за тебе. Ако знаеш да свириш за уруки и да гледаш на Гайдата на ручилото за к ъ с м е т, уший си една нова кесия там в Цариград (или купи на готово някоя от гръцките владици, тям сега твърде не им трябат) и ела тука с тоз м у р а ф е т да събереш пари бесни. Тука хората, и особено женските хора, тъй са полудели да си видят к ъ с м е т я, щото не видят какво дават за това. Една за да си види честта по-скоро, дала на мъжа си гащите на една врачка за врачкарина ѝ; друга дала два саханя на една циганка да ѝ врачува. Таквиз к е л е п и р и много падат тука, и някои мастори врачки и гледачки тука си направиха сумата и намериха своят късмет, като търсят хорскийт. Затуй виж ти, та сдобий Гайдата си с някоя вражаришка сила и ела да печелиш пари. С тоз занаят ти не само от безбрадите хора ще имаш доход, ами и от брадатите ще скубеш. Защото и те не по-малко от безбрадите са станали любопитни да си гледат късметя. Един от тях, като не намерил в цяло Търново който да му гледа за к ъ с м е т, беше ходил татък чак къде Миндювскийт боаз да търси врачки да му гледат ще ли стане владика.

За уруки ако са учиш да свириш, гледай с а а л а м да са научиш да ти са фаща свирнята, защо тука комай сичките попове знаят да четат за уруки, ама на секиго четвото не са фаща, и затуй не викат секиго, ами който са е прочул, че му са фаща четвото. А най-много викат Тянка Санта, че знай да чете П а т е р-м о н и т о наопаки и гаси въглища на нов петак, та запоява болните и оздравват.

Тука пак млого са търси някаква си с а м о д и в с к а к и т к а, която я топели във вода за цяр. Често питат и

кой знай да лее к о с и т р о; затуй ти тряба да си притъкмиш оттъм тези работи и да са не боиш, че с този занаят ще останеш гладен в Търново. Тука зная аз едно време имаше един арбанасченин гледач, Митакито го казваха, той беше терзия и не можеше да си изработе насъщния хляб, но стана гледач и м и р а з ч и и т е му си делиха хиляди подир смъртта му. Имаше друга една долньомахалянка К ю ч у к-К а л я. я викаха, дето тя врачуваше и на гръцките владици; освен като плати на мъжа си борча с този занаят, направи го и с е р м а а-с а й б и я. Друга една, Кьоравата Минка, прогледа и с двете очи откак зе да гледа на хората. И колко други има с този занаят да са поминуват! Виж ти да уловиш този занаят и аз та уверявам, че като грък владика ще са поминуваш и ти. Напусни вече този с а а л а м Гайдарския занаят. Той не храни къща. Сега вече гайдите пари не струват, нашите хора са изтъщиха, изтънчиха са, ушите им станаха деликатни и народни свирни, таквоз гайди, гъдулки не им са слушат; туй младите европейски музики искат, а старите им са пресвирило вече и не щат гайди. За доказателство на това чети приключеното.

Гайда, г. II. бр. 1, 21. VI. 1864 г.

М А Р И Н О П О Л Е
(д о Т ъ р н о в о)

В нашето мало селце голямо чудо стана тез денйе. С владиково дозволение се венчаха две луди, та млади, че белобради. Невестата беше млад един бабишкел на 60 връбници, а зетят млада една старчетина на 65 лазарника. Той щеше да става нещо си калугер и врекъл са беше на един манастир, ама как са е случило, не знайме, та са сприказал с дяда владика и той му казал, че калугерството било усилно нещо, нашия Хаджи Пометко от калугер стана — Зетко. Но колкото е чудна тази сватба по духовните съвети на владиката и по възрастта на младоженците, толкоз по забележителна е по това, дето стана без

гайди, без цигулки, и без много други таквиз церемонии, които правят по сватбите в Търново. Булката ся венча без малаков! Нещо ново за Търново. Булките в Търново са научени с таквиз широки малака да отиват на венчавание, щото да са не фащат със зетя наспоред в черковните врата, ами да го оставят насподир и да не може никак да стои близу до булката, ами хе далеч от нея, защото го не пуща малакова. Тази сватба ще научи нашите ергени, че за да можат да стоят близу до булката, кога ги венчават, и да не остават на вратата подир булката, тряба да са женят като станат на 65 годин младоженци.

Гайда, г. II, бр. 1, 21 юни 1864 г.

С О П О Т

Нашите родолюбиви и доста учени млади господари таквоз едно голямо разпаление и такваз една гореща ревност към просвещението имат, щото ни на час не престануват от да са грижат за устройството и успехът на училищата. Те не могат да са стърпят, ако не идат два три пъти на деня да обиколят училищата, затова улицата към училището им е станала като природна, краката им са научили науст сяка стъпка и често наместо да идат с намерение у дома си, те ненадейно са намерват в М е т о х ъ т (да прощаваш, сбърках са) в училището щях да кажа. И това не става само с младите, но и старите наши чорбаджии са толкоз обръгнали на този път, щото уж в къщята си отиват, а пък са намерват в к о н а к ъ т (уф да са не види макар, пак сбърках) в училището да реча.

Наше село има право от сяка страна да са горди със своите първенци, с хора таквизи, които често носят титлата ф у к а р а б а б а л а р ъ. Ний, г-не Свирчо, имаме таквиз остроумни и добросердечни чорбаджие, щото от 24-тях часа на денонощието само два часа като употре-

бят, извършват своите си частни работи, а сичко останало време, минута без да изгубят, простират своите грижи и своето милосердие за благополучието на селото за доброто на сиротинята, и от това секи може да изповяда, че в разстоянието на 10 години с техните грижи и старания благосъстоянието на селото е толкоз успяло, щото не може да са има никакво сумнение, че ако тъй успява още за 10 години, тряба да извадят на мезат само развалините селски.

В своето за доброто на селото смотрения нашите господари наредиха кьой-башията секи месец да прави месечна равносметка, а те само да прегледват и да одобряват. Работата е, че до днес много мес[ечни] равносмет[ки] има събрани, ама за годишна равносметка чакаме Куковден да дойде. Досега само е прегледана сметката на манастирските имоти; воденицата са продаде, нивите са проделиха и още малко нещо остава да са разчистува. Какво са купи с тези пари и какво става св. игумен остава с второ да ви кажа.

Нийде около село празно място не ни е останало, там дето пасяха на сиромасите скотовете, там сега вече са сѐ разработени места и чорбаджиите им събират плодовете, тези места им са паднаха мираз от голямото доброжелателство за народа.

Таз година ний имаме насякъде посеяно родолюбие, което вече узрея и ще го прибираме. То, като на зло, стана и са роди млого, щото ще артиса да занесем и в Карлово на пазар, защото са диряло. Нашийт покровител г-н Мих. Гюмуш-Гердан в Пловдив млого добре ни покровителствува; на пук на съседите ни карловци той, казват, ще нъ измоли да не плащаме тежка даждия и да живеймe охално.

Има да са казва нещо за малаковите, полките, капелините, за контетата и кокониците, за манастирите мъжки и женски и за един даскал има да ви пришепна нещо, ама други път.

Гайда, г. II, бр. 2, 4. VII. 1864 г.

ЖЕЛЕЗНИК

И къде наше село, бачо Свирачо, хората са субатчии, та обичат да слушат Гайда, но не знам ти защо често не обръщаш ручилцето ѝ към нас да ни свири. Веднъж, помня, каза за нас, че имаме ново отворено девическо училище — и оттогава веке ни черна, ни бяла. Ама ако та е страх от парса за свирнята ти, да не речеш, че не ще ти я заплатим; дорде имаме ний тук пресни хаджии, не само твойта «Гайда», но и десет като нея да има еще, те ги откупуват, сал да им свирят кога са връщат от хаджилък, та правят великолепни угощения на гостите, които ги посрещат. Вий недейте бра грижа а парите, те са тъдява множко, защото немаме грък владика да ни съблича и да ги яде. Едно време беше ни дошел търновскийт грък, той беше си ушил големи кесии да му ги напълним с пари, ама ний не сме от Подаево, ами сме от Пъдиево, отколе сме престанали да даваме на гърци пари и отколе не припущаме грък да на гори. И тъй откак не ни стъпва веке грък владика в касабата, тя стана касаба, и ний станахме касабалии, каквото тряба; каквото и да начнем, гледаме да го изтъчем: две черкови нови сме си направили; разделени първен на партии, сега сме съгласени; училищата ни са съединени; девически училища сме си отворили, и ако помогне Господ, ще са мъчим още от каквото имаме нужда да го допълваме. Тези дене, научавам са, събирали са чорбаджиите да пригледвали мъжките и женски училища в успехите на учениците към науките, и с това им давали едно поощрение и ревност към ученнето; защото онези от учениците, които са показали прилежание в уроците си, похвалявали са; а неприлежателните някак със съветвателен начин укорявали за тяхната леност и неприлежание. Научих са още, че на сяко тримесечие сѐ тъй са събират по-първите граждане (чорбаджии) да пригледват школята. Това, рекох аз, ако е тъй, много добро; но ти, като го свириш, позапуша на гайдата ручилото да не гръмне твърде много, че да на урочи; защото като ни фанат уроки, мъчно ни са намира церът. Има и друга една прясна тук; тя е, дето от много време и насам са завъдиха и понаспориха модите, особено малакош-

ниците и шерените болки ли, полки ли, на́ как ги казват, които представляват нашите нови кокони на вети маймуни! Смешно нещо са някои женски нови моди и горките жени, те сякат,че ги нещо си хубавеят, а то ги правят таквиз, каквито да им са смеят. Млого се попъстриха туй жените, господине Свирчо, те станаха и по-шерени и от твоите шерени новини. . .! А бей, забравих — тук имаше и читалище, което. . . ама хади други път ще ти пиша за него.

Гайда, г. II, бр. 3, 11. VII. 1864 г.

МАНАСТИР ТРОЕНСКИ

Срам ма е, Господине, като ви съобщавам работи срамотни за тукашното духовно братство, ама не са за търпение вече разблудните работи, които вършат нашите манастирски стареи. Те сякат, клетите, че никой ги не знае, а не мислят за тежката съблазън, която техните работи раждат между народът. Сякам, че е дело спасително, ако публичното изобличение на работите им послужи за поправянието им или ако на това не послужи, то не ще бъде, сякам, безполезно, ако би да свести барем народът да разпознават истинните духовни лица от тези, дето са таквиз лицемерни развратители, и да почитат достойните за почет, а да презират достойните за презрение.

Като съмнува сутрин, тримата първи стареи и съборни старци от манастиря, дядо Хаджи Иоаникия, Хаджи Филотея и духовник Серафим улавят махлите наоколо.

Дядо Хаджи Иоаникия отива при булката Димитрица и сяда да си посръбне уж мъничко, пък по мъничко по мъничко, та като рече да стане, пада на прага и си разбива главата и си избива ако има някой зъб да е останал йоще в главата му. Оттам го дигат две булки като на тарга и го

довличат, та го оставят край реката; а от манастиря ако ратаите си имат работа и не могат да идат с колата да го земат, проваждат някои от братията, та го донасят полумъртъв на общите носила. Дядо Иоаникия е първи старея и съветник манастирски, той е стар калугер, ама йоще не са е научил да са кръсти хубаво. Нему му зафалят, че има сладък язик и са докарва добре с хората; а неговът сладък язик не са състои в друго освен да вика на тези, които го черпят: я'ла сам пиле, и на тези, които не рачат да го черпят вика: да си проклет от 318 свети отци!!

Дядо Филотея отхажда при госпожа Райка и ако е постен ден, тя му вари лещица, я праз лучец с масълце, ако ли е благ ден, а то му вари пиленце на сююш, защото го млого варди да не му са повреди нещо стомахът и тогаз са забавя да доде наскоро да седнат двамца да си похапнат.

Духовник Серафим отхажда у хубава Еленка. И от вратника йоще ще ѝ каже: добрутро ти, Иленке! — Дал ми ти Господ добро и добре ми си дошел, дядо духовниче. — Де да седна, Иленке? — ще да рече дядо духовник. — Аз съм ти дядо постлала, ще каже хубава Еленка. Че сяда дядо духовник, пък проважда за винце, а Еленка стои права и му залива (защото табият сайбия е дядо духовник); чак като са поподпие, тогаз Иленка ще фане да го кани и да са грижи уж за мезе, тогаз чак дядо духовник ще са отпусне, ще фане да са зевзеклендисва, че тя му е най-сладкото мезе, ще фане да пее:

Мари невясто Иленко,
поспусни си бечки чонбер
да ти не гледам лицето,
че ми покупне сърцето.
Рекох ти, пак ще ти река:
Я си поспусни полите,
да ти не гледам краката,
че ми са стопи снагата. . .

И тъй дядо духовник ще попява и ще попива, а Еленка ще залива и ще са подсмива, ще са свърши виното, ще пратят кака Мария за друго, подир ще я пратят да види Хаджи Филотея втасал ли си е да си идат, че са мръкна. Подир ще са прощават и ще пее пак дядо духовник:

Оставай сбогом прощавай,
Елено гора зелена...

Еленка ще го отпраща и тихом ще му отвраща:

Иди си сбогом пойди
и утре, дядо, пак дойди.

Такъвзи е, господине Гайдакторе, токо кажи секидненият живот на нашите старци и управители манастирски. А какви йоще гнусни и безчинни работи следуват, кога са случи да има манастирят гости, по-добре да не казвам. Владиката, който е уж надзирател на калугерите, надзирава ги, колкото да му пращат пъстърва, млади ягънца и да му правят сватовщината да го познават за владика и да му дават пари. Епитропите и те не довиждат на калугерите кусурите, за да не довиждат те пък другого. И тъй големийт този и чутовен манастир, който можеше сам едно духовно училище да поддържа, доходите му са пилеят и не служи за друго освен за разврат на околните махли, а най-много на тъй речената от калугерите махала Шекерли Миленча.

Гайда, г. II, бр. 5, 10. VIII. 1864 г.

ТЪРНОВСКОТО МИТРОПОЛИ

Час подир пладне е, има два сахатя как съм тука, та чакам. Дядо владика сè спи. Граматикът са наспа и слезе в градината, без да са обърне да ма види и да ма попита защо съм дошел. Една млада жена излезе малко подир него там, откъм одаята му, и не видях де влезе, та са загуби. Други никой са не вижда. Митрополи като пусто.

Изпуших една, две, три цигари. Омръзна ми вече да

чакам, сторих намерение да си тръгна. Никаква работа не можах да свърша. Ще ма питаш каква работа имам с Митрополи? Има да подписвам едно завещание и чорбаджиите ми казаха да дода да са моля на деда владика да го подпише, че без негова подпис не можело да бъде здраво.

Ша си тръгнувам. Ето младата жена, която бях видял, вести са пак. Иде към мене. Дойде. Тя е една от моите познаници (дето искаше едно време да ми стане насила снаха, ама то друга приказка). Свих нова цигарка, тя ми донесе огън, седна до мене и отворихме лафовете.

— Какво прави владиката?

— Спи като бебер.

— Къде отиде граматикът?

— Сърдит е на мене и отиде да си земе хъзът в градината.

— Ти какво правиш тука?

— Търся си хлябът.

— Ами намерваш ли го?

— Ех, олдукчас.

— Какво правиш, на каква работа са намерваш?

— Шетам на граматикото.

— Какво му шеташ?

— Намервам са за нуждата му да му правя ятакът, да му нося вода, да му мия краката и да му държа огледалото, както тряба, кога са бръсне.

— Какво ти плащат?

— 50 гроша на месеца.

— Ами защо ти е сърдит граматикът?

— Защото е мангуфин. Вчера, като стана владиката, дяконите не знам къде бяха отишле, та ги немаше, аз отидох да му полея да са умие. Владиката, като си нажули очите със сапун, не виждаше де да сложи сапуня и го тури в престилката ми, граматикото, горкото, гледало и сега навирило нос. Снощи са са карали е владиката, що са не биха.

— Ами какво прави сега в градината граматикът?

— Иди, ако щеш, там и ще го намериш седнал под орехът, дето е заровен удавникът владика, на инат на мене да гледа е пусулата насреща ветите си либовници как са разхождат по фустици срещу него.

И други млого още митрополски скандалиозни секрети ми разказа мойта познаница за Рисанда и за Димитро чибукчията и за. . . ама ги оставям, жалящец девственият(?) вкус на някой от читателите ви.

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1864 г.

(ОХРИДСКО) СЕЛО ВЕДРИНО*

— Не помня сънувах ли, или наяве видях, че са намервам при дънерът на планината Ведрино на равнината при Джелядин-беювите кьошкове и седях седнал на ляданата (поляна) и имах напреде си разгърнати «Книжиците», дето пише нещо за черковната наша история, не четях, а размислях за това, което бях по-напред прочел. Ето застана при мене честен един и благообразен старец.

— Що мислиш така, сине? беше първата реч, що ми продума достоуважаемий той старец.

— Мисля, рекох, честний старче, върху българската наша история, що казува, че славнийт наш град Охрид е бил столица на Българскийт Патриархат и българи патриарси са живели и управлявали черквата Христова десетина столетия, а как сега патриарси българи не, ами нити владици българи немаме. Желал бих, честний старче, да зная по-подробно как е станало това, та сме изгубили ний тази наша черковна независимост и как става днес, че ние не можем да добием пак това. Наставете мя, старче честний, ако знаете нещо за това.

Старецът въздъхна издълбоко и ма попита пак: — Българин ли си, сине?

— Може ли да имаш сумнение за това, като сичка тази околност, що са зове Македония, е от искони населена с народност, която носи това име и говори този язик български?

— Така ет, сине, но откато сат заидвали овде гърци владици и са въвели гръцкийт язик во църквите и училищата, много неразбрани българи сат оставили сладко си и славно бащино народно име и зоват се гърци-ромеи, уще и елини, за велик срам на своето велико и славно отечество.

— Да не даде Бог, старче, да съм аз от овия, що забрават своето произхождение и се отказват и отричат от свой род, за да угодят на заклетите неприятели на нихнийт народ. Но молим те, кажи ми, ако знаеш, как са е постановила нашата черковна самостоятелност и после како е станало, та сме я изгубили ние и сме дошли до това унижение днес, що ни владика българин не можем да имаме.

— Ке се продължи много разговорът ни, чедо, ако би да ти изкажем подробно све, що за ово знам. Но понеже си българин и си любопитен, ще ти кажем накратко само колкото служи за введение на разговорът, който ще имаме.

Нашата черковна самостоятелност по тия страни е основана уще от времето на нашийт велик съотечественик и еднородец Юстиниана, който като стана император римский во Византия, не са отрече от родът си и от отечеството си, както що чинат сега млозина такива неразумни българе, но почете мястото, во което са бе родил, и го възвиси по духовна степен наравно със столицата си Новий Рим или Цариград, като основа и утвърди в него самостоятелно Черковно правление, независимо от цариградскийт патриархат. Това велико и славно дело на нашийт велик и славен съгражданин, е, което възроди духовнийт наш живот и оздрави съществованието на нашата народ-

* Селото Ведрино, или Петрино, лежи на източна страна от планината Ведеряна, а малко нещо надясно към изток на друга една ближна планина, именуема Летница (защото е млого добра за живеяние лете, понеже е украшена с млого бистри и студени извори, още с широки рамни лядини), лежит селото, в което се родил великийт византийски император Управда или Юстиниан, това село уще и сега се именуват Исток по името на Юстинианович татко. Тука близу до Преспанското езеро има и друго село, що се нарицат Царев двор; а по-натамо има друго по име Герман, отечеството на прочутийт Юстинианов воевода Велизария. Пряко гореречените две планини на запад е съзидан град Охрид отгоре на две могили, от три страни обиколен от водите на езерото, а от 4-та с поле широко, накитено с ниви, лозя и прекрасни градини, прохлаждани с млого бистри и студени води, които изтичат от близките планини, които някога сът напоявали и градът изобилно, а и сега мало нещо.

ност. Уще преди поевението на славенската писменост той предвиде това и предготви нейната будущност. Център на славенското население в Македония, Първа Юстиниана или Охрид стана център и на духовното Негово образование, зародиш и първа люлка на народната наша писменност.

Щом са появи Българската книжнина, и тя намери вече готови делатели във възпитаниците на тая черква и предназначението Юстинианово постигна целта си. Българите вече имаха черква самостоятелна, за да действуват за своето развитие независимо от цареградската неприязнена тям черква. Св Климент е първият българин и български архиепископ на тази черква.

(Следва)

Гайда, г. II, бр. 8. 14. IX. 1864 г.

[ГЪРЦИТЕ НЕ ПАДАТ НИКОГА НА ГЪРБЪТ СИ.]

Право казал, който е изрекъл най-напред, че гърците са като котка и не падат никога на гърбът си. Тукашният грък владика, като го напуснаха вече комай сичките българи; и не му дават нищо, той си отвори пък други врата. Ново стадо намери той за себе си и начена от крайт да го дои. Новото стадо на бившият наш пастир са влашките цигани, които продават вретена и корита и които отвъд Балкана българите наричат л и н г у р и.

По преди той опопи един поп влах за никополското село Сомовит, и тез дене пък едни от циганите венчава, други развенчава, и пак к о д ж е алъш вериш понаправи. Но най-подир му малко поприседна, защото налетя на един по-зъбест и упорен циганин. Той отишел при него (сиреч циганина отишел при Григора, а не Григор при циганинът) и го молил да развенчай сина му с жена му, че била дърта и не можела да ходи да проси и да го храни.

Григор ся врекъл да му стори туй добро, ама ако му даде пет лири. Циганинът ся пазарил и искал да му остави, но Григор му казвал, че не може да му остави ни една пара; защото законът не давал и скъпо ли е, думал той, да отърва сина ти от една дърта жена и той да има кой да го храни, и ти да имаш една по-млада снаха, аз какъв кяр имам да ся товаря с грях за вас, ти тряба да ми платиш добре, че тъй. Най подир циганинът разсърден хванал да ся кара с него и думал му, сен насъл деспот-сун бойде сойгунджу, сен дин-баш деилсин диш-траш олмушун[1]. и след една такваз циганска кавга и от двете страни Григор, кандисал и за три гол-ми парусии дал парясана книга на сина му. Но пак циганинът ходеше да ся оплакваше по чаршията, че владиката бил по-ц. . . от него и му зел толкоз пари.

Гайда, г. II, бр. 11, 5. X. 1864 г.

[ПИСМО ОТ ГРЪКА ЙОАНИДИ]

Долнето писмо намерихме в Търново, оставено от гръкът Г. Иоаниди, бившият писар на търновският грък владика. В това писмо намерваме ний освен потвърдения на някои работи, които сме публикували, йоще и едно истинно описание на една черта от характерът на търновският митрополит и състоянието на Търновската митрополия. При това съдържава и няколко наставления към търновчаните и особено към долномахленците, за които го и публикуваме, като прощаваме на съчинителят му ласкателството и самохвалството, с което ся хвали, че уж обичал българите и те го обичали и че никога никого не е повредил и огорчил. Господство му е забравил, но ний помним неговите добрини.

[1] Какъв владика си ти? Същински хайдутин! Ти не си никакъв духовен глава, а си станал бръсни-зъби! (тур.).

Любезний братия българи!

Ето наконец подир толко страдания и за причини, които не е и време да ги изкажа сега, но които пък времято, което й отец на истината, ще ги покаже, ся отлучавам днес от вашето мило отечество.

Жалостта ми е толко голяма, щото реших публично да ся изкажа, защото препознах вашата към мен любов и оценик искрений ви чувства и сожаление, за които винаги ще бъда признателен вам и колкото малък и слаб да съм, ще постарая обаче и сос жертва даже на живота си да отдам приличното удовлетворение и награждение и да ся появя горещен защитник на правдините ви. Защото в разстоянието на толкогодишното тука мое пребивание познах добре характера, клонения[та] и желанията многострадателнаго българскаго народа.

Грък съм, не го отричвам, но според както помежду на българите ся намерват някои си, които мразят народността си, така и помежду на гърците ся намерват някои си, които обичат българите, и такъв съм аз. Защото имам чиста и лека совестта си, че на толкогодишното ми тука пребиване никого никогда не съм повредил, никого никогда не съм огорчил, но сичките ги обичах, както и Вий, ми ся чини, сичките мя обичахте, а любовта Ви тогази само ще я забравя, когато тежкий камен на студенийт гроб покрие многострадателното ми тяло.

Аз съм много таквизи българи, врагове на народът им, познал и помежду тям първото положение държи този ипокентавър Хрисантий, който живее на Митропол и ся надува и ся кукушини като пуяк.

Кой българин не знай неговите добри работи? Типът много пъти високогласно ги проповяда и ручилото на любородната «Гайда» ги бръмчи с естественийт й първий глас, а аз пред бога и пред человеците изповядувам, че ся сичките истинни.

Най-священото и най-високото митрополско послание е да соединява отделенните и да вдъхва мир, любов и единомислие помежду на сопружеството. Но кой от вас, любезни мои, не знай, че речений стана съблазън между едно сопружество на Долня махала и главна причина да ся отдели най-подир горкий Минчо от невярната си съпруга Еленка Антимова. По-голяма грехота от това бива ли? Но обаче господарят му Светотърновский, освен че с хладнокровие гледа тези работи и ги камаросува, е разположен да го ръкоположи титуларий епископ! Да кажеме, че и Негово преосвященство е и такъв — не можеме. Даже и грехота е и да предположиме таквози едно нещо, но защо пък гледа тъй тези работи и подхранява злото сос мълчението му, това е едно тайно! Ипоцентавъра сега скоро получи една гръцка лисица, която освен други работи знай да свири цигулка, а архидяконията, която досега беше судилище, станала театрално място!

Тежко! Святотърновската митрополия станала прибежище на злонравието и на разпуството! Търновчане! Отворете очите Ви и дигайте ся веке! Время да оправите злото и да ся явите пред света, че сте истинни българи. А вий, долномахаленци, защо имате сношения с таквизи хора, нарушители на честта на домородствата Ви, и не подражавате достопохвален пример на съотечествениците ви, които отдавна откъснаха всякое с тях сношение. Глупави!

Послушайте синца, архиерейт ви е мъж добър и добродетелен и има голямо търпение, но ако търпението му имаше други елатири (ἐλατήρια) освен сребролюбието, тогиз търпението му би било горно от всяка похвала. Той чака решението българскаго въпроса, да събере парите, конто има да земне, и да си отиде. Ако след събиранието на парите той държи едно малко количество и останалите ги разположи за полза на учебните заведения, тогиз направете една особена икона за него, почитайте го като един свят. Инак, архиерей и сребролюбец ся неща, противоположни едното на другото.

Да не мисли никой, че аз от страст или по някоя друга причина изложих тука тези мисли. Не! Всякий добросовестний человек има священа длъжност да изказува истината. Защото φίλος μὲν Πλάτων φιλτάτη δέ ἡ ἀλήθεια.[1] Туй засега и друг път повеке. Ва поздравлявам братски. и остаю с надежда да ва видя пак с божия воля.

Прощавайте!

Допълнение за 10 брой от Гайдата (г. II от 28. IX. 1864 г.) и Гайда, г. II, бр. 12, 24. XII. 1864 г.

[1] Обичам Платон, но повече обичам истината (гр.).

ВЕСТНИКАРСКИ РАЗПРАВИ

[ЧЕСТИТИ БЯХМЕ...]

Честити бяхме да видим и да разберем, че между нашите отвъд Дунав еднородци намервало са и такваз пасмина хора — Дон-Кишотовци, които друга по-важна работа немат освен с привидения да са сражават! Таквиз двама, или по-добре един с две глави, че и с две лица, Дон Кишот излязъл на Пчелински рът да са сражава с нашата «Гайда», която на разстроеното негово въображение привидяла му ся като същество брадато и Бог знай йоще като какво. Тряба да забележим, че по плана на нападанието си този нов Дон Кишот сочи да е от ощера не на испанските, но на китайски някои рицари; защото, за да са види по-страшен на Гайдата, нахлупил крина на едната си глава, а на другата на'дил мустаките си с конска опашка. Натаквиз смешни юнаци «Гайдата»не може освен да са смее и да гледа на лудешките им замаси.

Мустакатия тоз юнак Кринку, Неплескалов а Мацалов, счел за нужно да намаца няколко строки на Българската Пчела (брой 6), за да покаже своето табашко остроумие в желанието си да знае от какъв мех е нашата «Гайда»(?). Остроумие и досетливост кипят, бъкат от кринчастата глава на г. Кринча: Искал и той да рече нещо остроумно, че го изкарал колкото оногоз, който искал уж сѐ дълбоки да ги хортува! В остроумните негови за Гайдата догадки кой не вижда телешко досещение? «Видяло теле пещ и я сякало манастир» казва пословицата; не по-долен осеталник от телето, г. Кринку видял гайдата и я сторил на поп.

Но и тъй да е. Грешно ли е ако ни са е поревнало да опопим и ний нашата «Гайда», когато гърците владици спо-

опопиха де да си й нещо?! При това как господство му може да осъжда в нас едно желание, което са проявява толкоз по-силно в самого него? С крината на глава си той дошел твърде близу до да са опапчи и опатричи, за да си присвои правото да на погади за желанието ни да опопим Гайдата си! Ето какво ще каже «Дръжте ми копелето да са посмея на курвата».

Г. Неплескалов, без да гледа на скромното си презиме, позволил си толкоз по-неразбрано да поплеще и да са поглуми над музикалното чувство на братията ни от Молдова и Бесарабия; но то не е обидно толкоз за тях, колкото за неговите там много българи във Влашко (и Богданско)*, когато като него таквиз Кринковци тъй грубо представят деликатеца на изтънчения им вкус и на цивилизацията им, която ги прави равнодушни към Гайдите!

Не по-малко ще бъде обидно, казваме ний, йоще и за притежателите на това ратно поле, когато настанените на него заемат позицията си на таквиз позорни ратници, които за друго не са ся появили на Пчелински рът освен да покажат на света, че отбират от Гайда, колкото отбира от пеяние критѝка на славея в Криловата басня, и че в граматиката и в логиката са толкоз вещи, колкото тези животни, които пасат по бреговете на Ялпуха, с които са види да са толкоз из близу познаници тяхна милост.

Но за Бога какво са искали да кажат тези господиновци в чудноватото си съобщение до Българската Пчела? Желаели да знаят от какъв е мех «Гайдата» ни! Едно от двете, или господство им са кокошничави и като е «Гайдата» вече пред очите им не могат да я назрат от какъв мех е, или токо им скивнало тъй да са обадят колкото да кажат «вижте на сега, че имаме рога». Скръбно наистина било едното или другото, и за в двата случая ний крайно ги съжаляваме.

Гайда, г. I, бр. 4, 27. VII. 1863 г.

---

* Браилския с две глави писател не преминал без да ни покаже своите дълбоки сведения и в географията: Влашко и Богданско зема той за една страна — Влахия, а Молдавско или Молдавия за друга от Богданско, когато туй го знаят по нас и малките деца, че Богданско не е друго освен Молдавия.

СЪОБЩАВАТ НИ СЛЕДУЮЩЕТО ОТ БОЛГРАД:

Научаваме са, че търновския владика, като са върнал от Караесен, от дето го пропъдиха свищовците и не пуснаха да освети църквата, чел афоризмо върху тези нарушители на църковното достолепие.

Редакторът на «Съветника», като похвалява поведението на сичките свищовски граждани и свидетелствува благодарност на младите, които сторили труд да покажат на простодушните селяни пътя, който ся изискува от положението ни към гръцките владици (Съветн., брой 32). Искаме и молим свестения посега редактор на «Съветника» да ни вразуми, но без да отфърли явно силата на всяко архиерейско читво, на всяка молитва (Съветн., бр. 32). И без да извади от главата ни и онази малко свяст, която еще ся овардюва в нас от религиозното чувство (по-долу). И без да подълбае незаметно самия корен на вярата, като чисти къклицата, и да ни каже да фащаме ли за тамам онуй афоризмо? Е, и какво значи афоризмото на един владика върху едни свищовци при клетвата на един синод връх един цял народ!

Като богослов сега чак може да са е стреснал предишния редактор на «Книжиците» за злото, на което и той е съдействувал едно време, та и сега не може аще да са изчисти от него.

Но това са казва по нас «подир дъжда качулка».

Ала не е тъй работата. Да оставим семинарски забикалки и да си кажем нашенски. Редакторът не варди гащите на челяка, с когото са бори, да ги не съдере, но гледа както-както да го завали, пък отишел да пита гайдактора и да иска ум: какви са тези гръцки гащи, които трябало да съдерем(!).

А че какво друго може да разбере челяк от члена в «Съветника», бр. 32 «Смешното и смехотворците»? — от сичкото по малко, та нищо. Мисли високи до облаците, думи дълбоки до дънземя, и толкоз високо и толкоз дълбоко, щото друго не остава пред вид освен приструвки богословски.

Тъй прави онзи, който търси телето под вола.

— Заоблачи са, двете български електричества са срещнаха. Мала ще гръм да стане! Дъжд ще вали и атмосферата ще са разчисти, ала току град дано не падне и очука газетарската сеитба по книжевното ни поле.

— Долуподписаний препоръчавам на читателите новата българска фабрика за сякакъв сорт кюлевчета, която наскоро са е учредила в Цариград и напредва да замени досегашната гръцка с туй произведение фабрика. Преимуществото на българската фабрика стои в туй, че тя вади шерени и от новата мода кюлевчета, а пък гръцката само с тъмни бои, черни и желти, още и от преминала мода.

Но и двете ша работят ли, хъ! защото българите обичат да носят кюлевчета; и понеже двете фабрики са надварят и съперничат си, дават твърде евтино произведението си и повече даром ни дарясват с тях, то на днешния ден можем да са пофалим на света, че секи един българин, който е изучил букваря от кора до кора, дарен е с по едно и с по две таквиз кюлевчета, пък онзи, дето е отишел по-нанавътре из книгата, дарен е с от сичките сортове кюлевчета на двете фабрики.

Хемен пообади ли са някой, прошушна ли нещо, «аксиос» казват работниците на едната и му налагат кюлевчета. «Достоен», викват, другите и му налагат и по новата мода от шерените кюлевчета. Хеле пък туй онези, дето дрънкат по-множко, дето са понамесват около маслахатя на фабриките, кюлевчетата им са хем пюскюлии да сочат отдалеч между хората. Блазе на тези само, на които кюлевчетата са направени от мека плъст да им не ослузват ушите!

Смея да рекомандувам на българската публика тези мастóрски фабрики, които и мене в благоволението си не са ма оставили забравен, затова и подписвам титлите на ординерските си кюлевчета.

Пред гърците бунтовник,
пред представителите униятин,
пред униятите протестантин,
пред протестантите ортадандоксос.

С. П. Препоръчвам и на гайдаря да отиде на Айнала чаршия в Бейоглу и да са огледа, мяза ли му кюлевчето, дето му го натрапиха от българската фабрика под нум. 32 на «Съветника».

Гайда, г. I, бр. 12, 16. XI. 1863 г.

[НАШАТА ФЪРКАТА ПОСЕСТРИМА...]

Нашата фърката посестрима, в летеннието си нагоре надолу по цветовете за мед, озова са тез денйе на Десмините ливади и като облятва някои и други от медоподавателните цветове, залятва и къде нашия ручилски стрък; но, както са види, не толкоз за капка медец, колкото за закачка, за ядец; да му рече само бъжжжж, сиреч да му бръмне, за да я чуй светът, че знай да бръмчи.

Като порицава и справедливо, и не деянията на представителите, «Б[ългарската] Пчела» посача си жилото и към българските в Цариград вестници и угрожава ги за големия онзи грях, що струват те да забикалят отсам оттатък и шишимиши дееджеклерине, кьор демейорлармиш.[1] Ако да беше справедливо това угрожение от страна на «Бълг. пчела», ний бяхме готови да й кажем да си жува и здрава, че ни понаучи, но като не виждаме в това, освен една лекоумна претенция на преимущества, не ни търпи търпилото да й кажем, че съжденията й, колкото за това, не са освен пустопразни, мехурничави софизми. Бръмчивата наша посестрима с това ли ще ни са посочи, че умеяла без забикалки да казва за гърците владици Изпъдете ги наместо отблъснете ги и немайте с тях сношение? Санким да са каже Изпъдете ги голяма някоя хитрина ли е? Или е някое мъчно за измудрување нещо, та не можехме да го измислим ний, ами «Б. Пчела» бе честита да земе аферима за туй дълбокомислено изхитрување? Ний не сме казали и не казваме за гърците владици да ги изпъдим?! Ами да ги отблъснем, ще каже да ги помилваме ли? Или да немаме сношение с тях ще рече да ги турим в пазва? Ний смеем да кажем, че ако да на послушаха нашите българи, както тряба, да немат сношение с гърците владици, не ще е нужно нито по Съветнически да ги блъскат, нито по Пчелински да ги пъдят, но по гайдарски ще ги оставят настрана като съдрана гайда, и това си е. Ама кому казваш? «Глух от гайда не отбира» са нашите хора, и които отбират и те понякога криво разбират, пък тъй че тъй. Но да ся обясним, да не би да са претръгне пак дядо Съветник че ще му изкълчим Православието. Да немаме никакво сношение с гърците владици не ще каже да ги трампосаме с католици или с други някаквици, но ще каже да бъдем хора с характер, с постоянна воля, да съдим на себе си и да знайме какво правим и да не вършим работа само с лудории и гюрюлтии.

Българите били прекъснали сношението си с гърците, казвате ви, но кои българи? Тези, дето са останали около Волга ли? Може да са те, защото до там гърците не достигат; а то тука, между тез нашите българи, дето митkат фанариотите, нема да е станала някоя здрава работа. Те вечер скъсват сношението си с гърците, пък сутрин стават и го кърпят и го вържат да стане по-яко. Например да кажа за моите съотечественици, те прекъснаха сношението си с гърците, пък подписват за гръцкия устав. Уж пъдят гърка владика, пък кат ги вика на зефет, ходят му; деня викат «не щем го, да са маха от тука», пък нощя му казват, «кали спера деспоти му»[1]! Прекъснато сношение ли е туй? Или е прекъснато сношение поведението на видинците, на ловчанете, на нишлиите, на пиротчаните, дето като ся осетят, че са българи, отказват са от Гръцката патриархия, пък като ги покани владиката им, дават му мазари против това, което желаят да вършат други за тях. Или е прекъснато сношение това, дето силистренци, кюстендилци, охридци, костурци, битолчани и други толкоз се втеляват и вкарцунят и чакат да опекат другите въпроса и да им го предложат наготово като печено агне. Или е прекъснато сношение това, което става в Цариград тука,

[1] Интригантите не са слепци (прен.; тур.).

[1] Добър вечер, владико (гр.).

народа са тегли и страни от гръцката патрикхана, а пък някои народници са втриват между гърците и измитат гръцката патрикхана. Черковен въпрос ли решаваме ний или на сляпа баба играйме?

Такваз като е работата, байно Пчеларьо, каква свирня им свирваш ти на нашите хора и коя песен им попяваш да пъдят ли гърците владици, да ги блъскат ли, или да немат сношение с тях? И едното, и другото, ще кажеш ти. Не можеш каза да ги изпъдят, но да си имат пак сношението с тях, я; както не мога каза и аз да немат сношение с гърците, ама да не пъдят владиците им, а то какво ще рече? Не туй ли, че минуваме без гърци? Ами като е тъй, що е озлоедило тъй тази твойта пчела, та са е наежила и наострила като гръцки нос? Или иска да ни са пофали, че знае да фърчи или иска да са покаже, че не може други като нея да бръмчи? Бе бръмнало би и на Гайдата ручилото и надбръмчало би барим две като вашата бръмчива Пчела, ама не ѝ са ще да седи подхлупена под кошерът.

«И баба знай, синко, тъй да шери зелника, ама ѝ разглобено шарилцето» казва пословицата.

Гайда, г. I, бр. 20, 16. V. 1864 г.

[ДА ПОПИТАМЕ ПЧЕЛАТА]

За да покрие колко-годе недостойнството на своите от Цариград кореспонденти, «Българската пчела» зема на себе си тяхната ответственост и като нема, горката Пчела с какво да са отвие за някои работи, в които я уличихме, принудила са да земе нашийт от 20 брой първи член, да го разкъса на парчета, та седнала да го унича, да го души и търси дано да намери в него дъх, какъвто не е бил и не може да бъде в него.

Но изважда ли това, щото търси тя, от анатомията, която прави на нашийт член? Далеко и не. Първо тя

търси нещо, с което да на обвини пред публиката, за да оправдай кореспондентина си, когото призовахме на обяснение; и друго, да си отмъсти в задяването, от което тя са намерва белким докачена. А какво намерва? Беломислящата тя намерва в членът незнам какви черни и чернооки мисли, които отдава на неточното оценение на положението, що правим уж ний. Повинни ли сме в такъв грях ний, не е наше да са оправяме, тези, които са внимателно чели донине листът ни могат да съдят, а времето ще покаже кой от нас е имал неточно оценение на положението. Но Пчелата са изрича пресъдно, нам остава да кажем, че «котката, когато ще си яде котетата, тя на плъхчета ги оприличава».

Ибраилскийт Пчелар за нашите о п а с е н и я от неразбраното действие на нашенците върху въпросът, позволил си да ни сравни със заяк, комуто лесно и скоро настръхват космите. Ний са благодариме за това уподобение на малък заек, защото на изключва от уподобението на велик заек, комуто не лесно и не скоро щръкновят ушите, но затова той ся намерва за сякога в най-унизително състояние.

Но да оставим настрана тези стайковски сравнения и уподобения и да попитаме Пчелата що ѝ е з о р ъ т с тези нейни о л у р о л м а с порицания и произволни претълкования.

(Следи)

Гайда, г. II, бр. 2, 4. VII. 1864 г.

[ВИТЛОТО НА СЪВЕТНИКА]

На «Съветникът» витлото зе пак да са разсуква.

В обсъждането, което прави на българските вестници в двата последни броеве на листът си той са коснува и до нас, именно до нас, а не до вестникът ни, защото като комай нищо не казва за съдържанието на вестникът ни,

той сичко казва за нравствените ни качества. В преднийт си брой той ни нарече злобен, мстителен, капризиозен и най-после интересант, и при обещанието си да развие мислите си повече в следующийт брой той като нищо пак за вестникът ни не поменува, занимава са изключително с личността ни и едва ли не с истите думи ни описува пак.

Своеволие, страсти, пак злоба, гняв, завист, самолюбие, и пак страсти, клевети, хули, пороци, подкупност, неправилно възпитание и неприличие са развитието, което прави на мислите си «Съветникът» редактор, като иска по-добре да ни характеризува. Колко е богат неговът речник с пристойни думи! Как добре умее той да развива мислите си в оклеветание! Ни една омразна дума не можла да му са укрие да я не намери и да я не каже на огърлицата, която поискал да ни прикачи!

Почитаеми читатели, съберете, ако имате време и воля, тези сички думи, изречени против нас в последнийт брой на «Съветникът», приложете на тях и тези, които е от по-напред, още откак са е появил на журналното поприще, изрекъл за нас. Турете и злобен, мстителен, капризиозен, интересант, развратител, йезуитин, католик, протестантин, правонеславен и други толкоз, които сега не ни идат на ум; въобразете си сега от сичко туй смешение какво чудовище излязва. Ето това сме ний, редакторът на «Гайдата», по мнението на Съветниковът редактор.

Циганите едно време, като искали да въздигнат харачеринът си, малко им са видяло да му кажат ефендим или друго едно таквоз почетно название, ами го нарекли дьор беш аллах. Редакторът на «Съветникът», днес, като иска да унизи редакторът на «Гайдата», малко му са видяло да му каже едно унизително название и да му припише един порок, но гледал да го натовари със сичките.

И безпорочнийт той хвали са, че стои по-горе от нас, и че на презира за пороците ни. Нашето възпитание не ни дава да знайме тези условия и приличия, дето да ся фали челяк сам и да презира другите. Не, ние не презираме почтенийт редактор на «Съветникът» за неговите пороци. Ний го почитаме за изящните му добродетели; но не му завиждаме

ни най-малко за това, дето стои по-горе от нас на високо, като знайме че колкото по-високо са качи маймуната и колкото по-горе стои, толкоз повече личи срамотата ѝ.

(Подробен отговор следи до неделя.)

Гайда, г. II, бр. 8, 14. IX. 1864 г.

[И ТЪЙ, МАРШ НАПРЕД!]

«Не убоюся от тем людей окрест нападающих на мя.»[1]

Съветникът, Пчелата, дописниците на Турция, че и самата Турция още таз неделя са противу «Гайдата». Ще рече някой, че са ся нагласили и надумали да нападнат сичките отведнъж връз нея, та дано или мехът ѝ да спукат, или ако не, а то барим ручилото ѝ да строшат или да го запушат. Горката «Гайда», като видя себе си нападната и обиколена от рой неприятели, за право, от най-напред ся постресна, но като ся поокопити от първото си претръпване и можа да погледа неприятелите си в очи, тя усети в себе си сила, за да излезе смело на бой със своите противници и надее ся да ги порази с оръжието на истината. И тъй марш, напред.

Но преди да започнем наново боят, една дума към публиката, една реч към читателите — към свидетелите на нашата борба; нека благоволят да узнаят причините на тази война и да разгледат оръжията, с които и нашите неприятели нападат на нас, и тези, с които ний са браним.

Съветникът, облечен во всеоръжието на една своенравна религиозност и калпава нравственост, изхвърля на нас своите богословски бомби и сега на е подбрал с моралните си картечи.

[1] Не ще се побоя от хората наоколо, които ме нападат(ч. сл.).

Пчелата, натъкмена в бронята на едно неразбрано родолюбство, измъкнала е острата сабя на лъжата и замахва да на премахне.

Турция, обовита в една мантия бодлива, тъй що не дава ръка да я подфанеш без ръкавици, насочила е на нас двойничка вила и заплашва да ни извади очите. Дописниците нейни, като са си стегнали цървулите на мюзеверлика, юрудисали са отгоре ни с острите стрели на клеветите.

А с какво излязва Гайдата насрещу тези силни ратници и върли воители? — Мехът си зема тя за щит, а ручилото за меч и ура напред.

Казахме на «Съветникът», че му са изкривил кюляфът и че му са влаче гъжовата, и той обърна топовете срещу нас.

Казахме на «Пчелата», че бръмчи на халос, и тя са обърна навръх нас.

Поизръмжахме на «Турция» и тя ни са озъби.

Поизошкахме на дописниците ѝ да не лаят и те са спуснаха да ни ръват.

Но нашите противници запреварили да ся заложат зад метеризи, те турили батареи насрещу нас.

Съветникът турил православието.

Пчелата — своеглавието.

Турция — самодържавието.

Дописниците ѝ мюзевирджавието.

Горката «Гайда» нема нийде да ся позатули, оставена на чистото божие поле, стои тя изложена отвред на техните тежки удари и само щитът на правдата е единствената нейна забранка; но нека е и тъй. Напред, ялла Боже помози, заченваме боят най-напред със «Съветникът».

В 23 и 24 си броеве Съветникът като на натовари със сичките веке пороци, в 25-и брой иде пък да ся одирва, уж като че не е ни свесен от туй, дето е казал, и пак в същото време с един глупав и напънат софизъм ся мъчи да ни стовари сичко, що е издумал против нас, и да на окриви, че ний сами ся правим таквиз. «Ако да сме били чисти, казва той, не трябало да сябезпокоим от това, що е изрекъл за нас, и не било нужно да ся оправдаваме; та ни привожда даже и като един надежден пример своето поведение, че като ний млого пъти сме го хулили с име и разнообразно, той не ся отговарял на охулванията ни; и защо? защото бил уверен, че не може един вестникар с хулите си пред хората да го направи такъв, какъвто не е.

Не знайме кога и отде е дошла тази увереност на «Съветникът», но той, както знаят сички, отговарял е и нам, и на «Пчелата», и на «Турция» за млого работи, а според логиката, по която прави той по-горе своите заключения, за да ни изкара виновати, натоваря повече себе си, защото доказва, че е признавал себе си виновен в сичко, за което ся е отговарял. Господ да избави нас и сичките умни хора от такваз съветникарска логика.

Питането му защо не сме отнесли до листът си и до себе си някои от другите общи негови мисли за вестниците, не е по-друго от подобно едно сумасшедше питане: ако ти казвам добро утро, защо не разбираш добър вечер. Господство му би имал белки право да предлага това питание: първо, ако в заглавието на статията си не питаше българските вестници, второ, ако да бяха българските вестници 10 — 20 и да не характеризуваше направлението само на три, и то единът по име, и трето най-подир, ако тези общи наричани описания не бяха повторение на думите, изречени от него в други частни съждения за сякой един от тези вестници. Но при такъв един ограничен круг на общите мисли на г-на редактора и при таквиз очевидни и дохватливи доказателства за нечистата му цел, изпосле тези скудоумни софизми, с които ище да чупи жегълът дано избегне от заслужваното порицание, не показват освен шашканлъкът и серсемликът на един окаянен софист. Господство му са мъчи да изобличи нас с пословицата «Гузно негонено бяга», че докарва тъй щото сам себе си и обличава с пословицата «Шупливо оно петли не чака».

Аджаип наистина тряба да са логиката и началата на нашийт Съветникар може да начне да описва българските вестници, а че да опише частнийт характер на хората; той може да ся отрича от намерението си, когато иска да го постигне. И затуй той ся отказва, че е имал нас пред очи, когато е говорил за някои от вестниците, за да приведе читателите до едно заключение, че ний сме именно такъв, за какъвто человек са говори и в двата случая на неговите общи мисли, сиреч злобен, мстителен и пр. и пр. Ний оставяме на волята на читателите да вярват или не сичко, що са мъчи да докаже той за нас, а призоваваме само вниманието

им на това, което ще кажем ний и което оставяме на времето да го докаже.

В отношение на честнийт си характер редакторът на «Съветникът» е незлобив, независтлив, немстителен, безкористен: порок или нещо таквоз кусурец у него нема ни на иглен връх да ся намери; сичките добродетели са мевджут у него; надарен е със сичките добри качества и преимущества. Правоверен е, православен е, във висша степен нравствен е и стои по-горе от хората, сиреч ако стоят хората в къщи, той седи на тавана.

В отношение на публицисткото си служение неспособен е, некадърен е, недостоен е за редактор на един народен вестник. Той одра кожата на «Книжиците», той ще извади душата и на «Съветникът». Туй сме казвали ний и казваме го, иако ни питат и ако му дойде редът, пак ще го кажем. Верселям.[1] Безпорочнийт и незлобивийт редактор на «Съветникът» от потребност на непорочността си и за доказателство за незлобието си унизил са даже теллалин да стане да прогласява паданието на българските търговци за похвала и прославение на българското име! Някои може да рекат, че с това почтенийт редактор на «Съветникът» показа своето грубиянство. Не, с това известие той засвидетелствува повече вещинството си в деликатността. Как масторски умее той да бъде деликатен там, дето ище! И търговските фирми преправя произволно само да не обиди тогоз, когото иска да варди. Блазе на тези, на които благоволи «Съветникът», а тежко на тези, които са предмет на незлобието му.

Гайда, г. II, бр. 10, 28. IX. 1864 г.

[1] Поздравявам (тур.).

[РЕДАКТОРЪТ НА «ТУРЦИЯ»...]

Ако и да виждахме и знаяхме, то поне не сме ний, дето го казахме, други го казаха и доказаха, че редакторът на «Турция» не може и не знае да пише; но кой би си позволил и до там чак да иде, дето да помисли, че тойзи-то пресловут редактор не знаел нито да чете биля и да разбира по български? Ний за право не бихме си позволили никога ни да си предположим едно таквоз нещо, а не да го кажем; но какво направяш, кога сам той редактор иде, та потвърдява за себе си тази неприятна истина?

В последнийт брой той, като ся връща пак за нас да говори, между друго казува, че сме сочили за произведение на редакцията му кореспонденцията, която критикувала словото ни; не на таз кореспонденция сочихме ний, но на това собствено негово произведение, което е в 45-и брой. И г-н редактор не е разбрал това, което вчерашните деца от училището не би ся затруднили да разберат, защото там твърде ясно стои за кое произведение е думата.

При таквиз явни доказателства на невежеството на г-на редактора на «Турция», при претенциите му да учи и да води един народ, кой би ся въздържал да не изрече курйозната онази турска поговорка:

«Не аджаип шу кединин кьомюрлюкте чамашир иканмасъ,
ве гарганън колаузлук итмеси
юрде лерин дахи хас мезлиште гитмеси.»[1]

Клета България! Злочест български народ! Скоро ли ти ще прокопсаш при таквиз водители и деятели, които нито да пишат знаят, нито що четат разбират! С второ ний ще предложим пред очите на нашите читатели няколко примери от негово Словесие, за да видят колко ясно, вразумително и правилно по български пише той, който ся пери да ся надписва и кани хората уроци да им предава.

Гайда, г. III, бр. 10, 15. V. 1866 г.

[1] Както глупавата котка пере бельото в кьомюра, така и гаргата, за да не остане сама прави компания дори и на патките (тур.).

БЪЛГАРСКИ РАБОТИ
ШЕРЕНИ НОВИНИ

БЪЛГАРСКИ РАБОТИ

Българските работи са пак таквиз, като български работи, тоест или нищо и никакви, или твърде дребни у ф а к-т ю ф е к.

Т ъ р н о в о. Училищата йоще неустроени! Само то важно, което е станало в този град, е това, дето си изпъдили чорбаджията. Ако за четири години едва можаха търновчените чорбаджията си да изпъдят, владиката си за 40 години дали щат можи да го изпъдят?. . Туй го усещат търновчените, затуй са и не залавят б е к и, ами му отпуснали юздите и той тръгнал по главата си. Тези денйе е ударил на едно попяние, щото ако върви тъй, за скоро време и жебите в реката ще изпопи.

Г а б р о в о. Някои от търновските учители писали в Габрово да им я п т а р д и с а т едни здрави похлупци за да си турят парите, дето ще ги земат, кога са турят нови епитропи на училищата. Един от габровските учители, като са научил за това, проважда им своето блюдо, с което той от една година насам ходил от дюген на дюген да сбира парите си, дето е учил децата на габровчените. Мене тъй и тъй и с него не ми са върши работата, дано послужи барим на търновските учители, казал той.

Гайда. г. I, бр. 2, 30. VI. 1863 г.

МАЛЕШЕВО В МАКЕДОНЙЯ

От 1251 къща, които съдържа Малешевската кааза, фанариотина Струмнишки владика Иеротей за ембатика, филотимо, каве, шекер от поповете, за вонтия, ресит-парасъ, глоби от черкви, от каноническо жито, папур, овци събрал една сума около 65 000!! Дето ще са каже от 50 до 60 гроша на къща са набира в годината владика парасъ да дават малешевчени! Ето какво ще рече нов гръцки устав за българите! Клети и злочести българи, наистина н е м а к о й д а в и п о ж а л и! «Бог високо, цар далеко», а тези гръцки паразити впили са са под кожата ви и смучат ви кръвта! Горките малешевчени! Болка толкоз жива, а думи не нахождат как да са изплачат, как да са изкаят! Не са само железните окови, които претриват живота: Нямата болка, която изход нема, като мишка всред тишина го прегризва жичка по жичка!. . .

Гайда, г. I, 4, 27 .VI. 1863 г.

СЯКАКВИ ДЖАСНИ-ПРАСНИ ПАЗАРЯКЯ 63—5 ЮЛИЙ

Един чърноок, едър и строг поп вдовец пати и видя, догде докара манастиря до тоз хал да го връчи на Григория владиката в скута. Сега глади брада и точи зъби да грабне през владиката сухия кокал от св. Петра, че да го погложди йеще няколко години! Той го гложди няколко време, а че стана хаджия, а и сега ако го погложди, ще стане а д ж и я, с в я т и я в а д ж и я, г ъ р ч о л и я и пр. пр. пр.; за да сполучи това тойзи попец подчини махлата си на владиката, когато другите махали енергически ся държат да не препознават грък владика.

Боже опази от попове таквизи като тогози. С тейзи работи, очке, скоро ще та направят гърците на катър да продават гръцка т р а в о д а т, да познават ония, които са недъгави от народност. Ти ще носиш тулумите и пак ганузлии ще тя карат.

Свирчо

Гайда, г. I, бр. 4, 27. VII. 1863 г.

ТЪРНОВСКО

По цяла Търновия днес за днес за нищо тъй не са са заловили със сѐ сърце, както за чорбаджилъка. Секи гледа да са докопа до чорбаджийското кълбо, секи гледа да има пръста си в чорбаджийската тръвна. Тоз пусти чорбаджилък на млого граждане е спукал фесовете и на много селени е разцъфтял калпаците, ама пак тичат, та са ввират за чорбаджии да станат, душа им и свят на сички да си пъхнат муцуната в конака! Наистина сляпо славолюбие или просто дърта магария, да е чорбаджия, че ако ще би и опросял ваджия.

Но за какво стават и искат да стават чорбаджии тези българи? Сякате, че за общо добро? Далеко и не. Дето по-млого чорбаджии, там и по-млого бъркотии, никаква управа нема, никоя работа напред не отива. Дето са чорбаджините п о-к е с а т, там и обществените работи са пò н а х е с а п. Тъй например в Шумен нема млого чорбаджии, ама гърка владика си обра крушите с време; в София нема много чорбаджии, ама Доротей напреки изскочи из този град. А в Търновско чорбаджии млого и затуй Григор са соватландисва в града им. От чорбаджийски управи е туй, дето е потръгнало на Търновото толкоз напред! Какво е днес прочутата някога си Търновска Патриархия? — нищо друго освен и до тоз час йоще гръцка кочина за угоявание на фенерските глигани!! Тъй като е, нема ли право Гайдата да засвири и да запее:

Заспала свиня в кочина
и търновците до нея. . .?

ОХРИД

И тук от чорбаджийски управи фанариотския вепър се гои на българска пажит. От Охрид вътре един-двама и от Ресен други толкоз, уж българи нещо си чорбаджии (но чорбаджия народност има ли?) били причината, които поддържали тогози гърка против движението на народа, за да го изтирят от таз Българско-патриаршеска столица. Клетите чорбаджии, възползувани от обстоятелствата, сполучили колкото за тях си да преобразят гръцкия владика на крава и да го доят, а народа нека пъшка под гнета на фанариотизма. Ах! Какви времена сме достигнали! Де онези охридчани, които за толкози време са бранили самостоятелността на българската си черква от посегателството на фенерците? Де ги да станат и да видят какви достойни потомци имат, които за частен интерес продават най-светите правдини на народа си.

Гайда, г. I, бр. 9, 5. X. 1863 г.

ГРЪЦКО-БЪЛГАРСКИ РАБОТИ. ФЕНЕР

Едирненските гърци в споразумение и с някои тамкашни родолюбиви българи зели си приказката с гръцката патриархия да направят махзар да искат за Едерне Зворнишкия владика Дионисия, а пък Едирненския да отиде на Зворник. Както ни пришепна една фенерска самодива, Патриархията на туй и пей дала, защото и тя изяла няколко от онез сладките, дребни, желти, търкалести мекиченца.

В Караказан вътре са скроило да търсят и да намерят причина, за да махнат Григора от Търново и да проводят

Рашкопризренския на негово място, че той знаел български (?!!). — Търновчените затуй белким стана месец комай как са затворили училищата си да са готвят да изпроводят един владика манафин, че да посрещнат други пак такъв. Хей гиди, хей, и ний сме нещо си хора!

Тука тез денйе ще побългарят за малко време Гръцката патриаршия, доде си видят давията двама българи прехвалени родолюбци, че подире пак ще си я погърчат; защото тяхна милост, дето ще ся съдят, са от онези българи, дето не кабулят да стъпят в Гръцка патриархия. Представителите щели да протестират на срещу това. — «Гърците ги съсипва салтанатя, а пък българите инатя.»

Гайда, г. I, бр. 11, 2. XI. 1863 г.

ПЛОВДИВ

Умоляваме ви, Господине Гайдакторе, сега, като иде Великден, надуйте гайдата хубаво, да екне ручилото от един пискун три гласа, и жална песен да викнеш, да чуе мало-голямо, какво е нашто теглило от тези гърци проклети, в нашта касаба голяма имаме гърци чутовни, но най-чутовен от тях е гъркът — паламник поразник, със сребърния ошийник, от него плачат сиромаси, от него пищи каазата, че я накладе на огън, глоби я и я съсипа, па и това му не стигна, самси кръвта ни да пие, ами проважда да мъкне от Гръцко гърци, кръвници, вампири кръвопийници, и те да пекат дроба ни. Лани година довлече от Гръцко една гъркиня, гъркиня та геракиня, за да им гърчи децата. Тази ми хищна гадина, кръвница кръвопийница, с друга гръцка вещица тез денйе чудо сториха. Затриха млада българка, българка клета невинна. . .

. . .Олеле варе бре варе, от тези гърци та вълци, не стигнало ни що теглим от мъжката им пасмина, от мирски и от духовни, но и женските му фанаха с кръвта ни да са напиват, да трият, да на убиват, по-скоро да на довършат. . .

СОПОТ

Господине Гайдакторе! Ви до нине много народни свирни свирихте, но наша една хавица не я турихте на «Гайдата» на ручилото. Защо това, и ний не знайме, дали защото поискахме да бъдем безродни за едно плодородно родолюбие, или за кой противонароден грях, нашата песен не влезе в гайдина мях? Кажи ни, джанам, отговори ни.

На радо сърце би засвирила «Гайдата» вашенската песен, ако да са не боеше, че таквиз родолюбиви напеви може да ѝ изкривят ручилото. Но пак да видим, да са уверим за работата и ако имате право, намери щем му колая да бръмне «Гайдата» и вашата хавица.

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г.

[БЪЛГАРСКИ РАБОТИ НЯМА]

Според уверението на осветителите на българския въпрос българи нема, че от де ще са земат български работи? Но да не кажат читателите, че са шегуваме. Истината е тази, че осветителите имат право; ако имаше българи, щеше да има и български работи, ако имаше български работи, щеше да има и българи; ами то нито едното, нито другото. Чогол ни е и ако питате яд нъ е, като чуваме, да казват, че нема българи, но то е цяла правда — дето има гърци владици, разумява са, че нема българи, защото ако имаше българи, не щеше да има грък владика. Дето има гърци там българин владика има ли? Следователно право имат осветителите да казват, че нема българи, право има и «Гайдата» да казва, че нема български работи. Де, кажете ми, какво са направили българите? Нищо повече от това, на едного са дете родило, други са опопил, други

са опил, на едного носа отхапали, на другиго палтото откраднали, и други таквиз дребни пепелчук работи, подруго има ли?

Хъ, чакайте! В грях щяхме да влезем. Една важна българска работа щяхме да забравим да я не кажем. Един българин, който ходил на Божи гроб, за да му кажат Гази-пясък, мина тез деняе от тука и като ходил на Балаклии на поклонение, дал 2 сарандара 24 гр.; на Влахерия дал 2 бешлика, а на българската черква, дето спал два вечера, дал 2 ир-ми-ли-чен-ца бакърени.

Други пък да не дадат и по две ирмиличета, хайде, очисти беззакония наша, през нощ са струват че ги нема. На родолюбие българско, хем хаджийско родолюбие, затуй сме прокопсали и ще прокопсаме ний.

Гайда, г. I, бр. 20, 16. V. 1864 г.

ТРЯВНА

Ден доде Гергьовден и на даскалите годината излезе, ама нашите граждани не можат още да са споразумеят, ще фащат ли занапред даскали и кои. Подир Гергьовден събират са долномахаленци и под председателството на едного от епитропите, който ище самси да коли кучето, оценяват и занапред главния учител г. Кесариева, а взаимния брат Василя заменяват го с други един пак тукашен момък; и тъй те на другия ден отварят училището и зафащат да учат децата. Като дочуват това горньомахаленците, докачава им са честолюбието защо да не викат и тях като тревненци, да присъствуват на събранието, в което са пазарят даскали, и защо като са горньомахаленци, да останат те по-долни от долномахаленците, събират са и те особно и решават да затворят училището, което и направиха тутакси. И тъй училището и сега стои затворено, а нашите хора са карат само помежду си и секи ище по кефа му даскали да са фанат. Едни предлагат пак

г-на Кесариева и Константина, други даскал Генка и брат Василя, трети пък поп Константина и н'ам кого си. . . — Тежко на тез деца, които имат таквиз бащи, които обичат ината си повече от децата си. И тежко на таз община, за която са грижат хора, които няма за деца да са грижат.

ШУМЕН

Нема много що да ти пиша, от малкото разбери. Главното, чутовното и примерното наше училище от 120 ученика, що имаше, едвам ли има днес 20 или 30 ученика. Час от час очакуваме от Чешко онези смарлама учители, които не са намерват по нашата земя, но не знаем какво правят, та ги йоще нема. Види са, че чакат да са изкара железния път и по него по-скоро да дойдат, или чакат да са усъвършенствува луфт-балона и да подфръкнат с него, че троп в Шумен да кацнат. . .

КОТЕЛ

Нашия Котел се вкотли откъм образованието. Имаме 18 школи и близу около 99 даскари (Боже прости ма, даскали щях да кажа), ама едно училище каквото тряба или един като хората учител да речеш, да ще Господ. Имаме ний богати и учени хора и тука в село и повън по градовете насякъде, ама дето са тука са подхлу-

пени под котела и не видят навън; а дето са повън, за тях е захлупен котела и не могат да надникнат да видят има ли нещо вътре. — «На едни кола грънци, една сопа стига.»

Гайда, г. I, бр. 23, 8. VI. 1864 г.

ЦАРИГРАД, 26 СЕПТЕМВРИЙ 1864

Въпросът изпъкна пак. Владиците са връщат от заточение. Представителите правят нещо, от което други искат да правят нищелки. Търговците отварят и затварят касите си. Писарите пребръщат тефтерите и подсмърчат, мекеретата зеха пак да са тофърчат. Вестниците са карат. Дописниците на Пчелата са крият под юрганът или ходят по мостът да търсят зелен хайвер. Българите са женят за геркини. Съветникът от радост станал калесник и ходи с желта бъклица да калесва за сватба. Съветникарят, за да ся покаже, че стои по-горе от Гайдарят, възкачил са още по-нависоко и сега новините до него ще ги изкачват с макара. Гайдарят от жалост за побратма си, че са възнесъл, обръсна си брадата. Това са българските работи в Цариград.

Патрикът (гръцкийт, защото българскийт един побягна, а другийт не ся е родил още), вселенскийт патрик, ходи да венчава братовчедката на други вселенский патрик. Синодът плете примки да впримчи българите, за да ги уловят пак. Смесенийт съвет кове окови, за да ги окове да ся не развързват вече. Гърците готвят ведрици, за да ги доят пак. Това са пък гръцките работи ἐν τῇ οἰκουμένῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.[1]

Гайда, г. II, бр. 10, 28. IX. 1864 г.

[1] Във Вселенската [патриаршия] в Цариград (гр.).

ЦАРИГРАД

Колкото за гръцките работи искат да кажат, че новийт синодален устав не ще може да ся излюпи. От българските работи Въпросът гърците искат да го повият в една нова пелена, да го турят в една хубава люлка и да го оставят на нас да го люлеймe и да му пейме, докле заспи. За друго какво става в Цариград, ако пита някой, ще му кажем, че Съветникът заспива от млогото родолюбиви почерпни на външните родолюбци и Гайдата ся одремва кажи от тези почерпни и само това я прави да са държи още на крака, дето че не ся нагълтала досита. (Ах, българи!)

Гайда, г. II, бр. 14, 21. I. 1865 г.

БРАИЛА (10 ФЕВ.)

Българ. Пчела от няколко време престана и току-речи зимата я фана не фана, тя ся прибра в кошерът си, дето не ся знае жива ли е, мъртва ли е. И тя била злочеста да ся назове Българ. Пчела; йоще да изпадне на такъв пчелар, който да я пази само за медът ѝ, а не за роението ѝ. Освен туй тя горката бръмча до сетня душа и с възгането си моли ся на нейните спомагатели да я не лишат от храна, доде иззимува, но никой ся не обърна да я погледне и тя замръзна.

През тез дене ся мълви тука, че някои по-свестени българи искат да съживят Бълг. Пчела, дано да забръмчи пак, като ся запролети! — Браилските родолюбиви българи направиха това и дваж, и триж с надежда, че ще им спомогнат и другите наши съотечестве-

ници и еднородци, но останаха излъгани. От нийде пари за спомоществования не стигнаха, настоятелите ся не погрижиха, спомоществователите ли не платиха, що бе, не може да ся разбере; това само, че тукашното настоятелство не видя от нийде ни една нара да ся внесе от лански и поланьски земаници, тъй що най-подир работата достигна да нема и за пощата пари. С този начин браилските българи трябаше да имат кесиите си да сякога отворени и токо да дават; нещо, което не е бивало с никой вестник, та и с тойзи да бъде.

Не знайме що мислят нашите хора с тази студенина към вестниците и други книги. Во Влашко — Съединените княжества, както ся научаваме, има да ся издават повече от 20 различни вестници на влашки язык и още толкоз периодически списания и сякакви книги; ами ний? — Напусто ся фалим, че сме народ от 5—6 мил. души, когато немаме ни един цял вестник!!!

Гайда, г. II, бр. 19, 15. III. 1865 г.

ШЕРЕНИ НОВИНИ

— От един московски вестник са научаваме, че в Ходжа бей поставили един кошер да са бере руски мед за българите. — Като сладко нещо меда секи го обича и ний вярваме, че на нашите българи, като им са е вгорчила утробата от горчивите гръцки хапове, може да им са ревне да си подсладят от чужд мед. Но длъжни сме да им кажем, че този мед е мънав (баасаралия) и които ядат от него, фаща ги дрисъка.

— Говори са, че в Ибраила наскоро ще започне да се издава на български един дневник, наричан Пчела. Шепне са йоще, че и в Болград са канели да извъдят една Оса. Добро съсещанне! Отвъд дунавските равнини с дебелите си пасбища са твърде способни за пчеловъдство,

а дето стават пчели, там могат и оси да са въдят. Ний от сѐ сърце им желайме добра въднина! Но туй като казваме, не знам отде ни дойде на ума стара една притча: «Които кокошки млого кудкудечат или нищо не носят, или твърде малки яйца сносят.»

Нашите отвъд Дунав еднородци често сме ги чували да кудкудечат, пък нещо да са снесли или да са измътили дони не сме видели. Яйцата им «Надежда», «Зорница», «Преселенец» запъртък останаха. Дано барим сега, дето са замътили «Пчелата» и «Осата», да са излупят и да харосат, за да им не ядат меда тъй напразно стършелите и брумбалите.

— Прочитаме в «Советника», че няколко българи от Татар Пазарджик и Хаскюю държели с цинцарите, или гайдарски да кажем, подгъзновали на гърците. Това не е ни ново, ни чудно, то си е стара българска държава; ам че нали от таквизито народни чувства сме дошли ний на този хал — хула и присмех на сичките народи. Какво да каже челяк на таквиз българи? — нищо друго освен:

О, какви глави имаме,
а пък мозък немаме!

— Любопитно е в български език изследованието на думите, които захващат от *па*. Гръцки корен, които са: папа, патрик, парцал, панаир, паразити, партизани и др. . . От български корен: патка, патак, пачник, папуняк, паяк. . . — пари, пачавра.

Гайда, г. I, бр. 1, 15. VI. 1863 г.

Калоферските калугерки, като сторили намерение да устроят един девически пансион, чрез когото да приготвят и източат нравствеността на красния пол, събрали една конференция на Св. Безсребърници, като призовали няколко младежи от З. . . да държат глава на заседанието. Калоферското общество, като им завидяло, изпъдило чужденците, а затворило г-жата Е-я и нейните съветници у къщата на протопопа. На това злоупотребление духовникът протестувал. Ако са достойни за наказание, казал той, то аз не съм в гората и св. Архангел не е далеч. Останалите калугерици обявили също негодуването си, като протестували в свой кръг, че вън от св. Архангела и духов-

никът им сяко наказание на госпожата им ще ся брои за беззаконно и няма да го фащат.

Калоферците още ся сърдили защо да им ся ветреят светогорски калугери из Калофер. Ако не ставаше това тъй, щяха ли калоферците да споделят славата на високият морал на калугериците си? Всеки манастир е един ореол и всяка калугерица една лъча от този ореол; и когато другите градища немат ни един, калоферците ся радуват на четири. Тряба ли да ся неблагодарни (!?).

Гайда, г. I, бр. 4, 27. VII. 1863 г.

От дрипите на забунчето на «Българските книжици», съдрано на времето от един богослов редактор, днес скърпили една абичка, та пременили с нея Съветника.

Едно от важните променения, които виждаме в Съветника от новия му редактор, е не само разместението на политическите новини, но и заменението на думата приглед с преглед. Наистина тази граматическа поправка показва сичкото граматическо вещинство на Критика на Сичановата буквеница.

— Българската пчела в 12 брой, като споменува нещо за «Гайдата» и прави извлечение от нея, прилага най-подир това: «Гайдата» ще на прости, ако наместихме еровете тамо, отгдето ги надула и издухала.»

Гайдата прощава от сѐ сърце този произвол на Б. пчела, и казва ѝ: че ней ако ѝ са толкоз мили и свидни ъ-овете, нека знае, че ни най-малко без да ѝ са пречим, оставяме я на волята ѝ да ги туря не само като опашка на сяка дума, но (ако е за хубост и на челото на сяка дума, нека туря по един два ерока като два рога); че ѝ то ако ѝ са види малко (относително за обществената полза), свободна е и сичкия си лист с ъ-ове да изпълни. Но нека е свободна и Гайдата да постъпва с ъ-овете по волята си. И Гайдата си има сметката, колкото за ъ-овете. Макар и Гайда да е, но ней е совестно на двете недели да излязва и да нема какво да представи на читателите си освен ъ-ове назад, ъ-ове напред, ъ-ове наред и под плет, и през плет, и навред. . .

Гайда, г. I, бр. 8, 21. IX. 1863 г.

В 27 брой на «Съветника» срещаме тези думи: «Нека знае г. К. П., че нашия лист («Съветника» сам за себе си говори). съдържа повече православие, отколкото може да са намери в стълповете на сичките гръцки вестници. . .» За потвърдение на този советнишки к у д-к у-д я к, потребно му е едно гайдарско к у-к у-р и-г о!

— В Палермо (град в Италия) наченали да издават един италиански вестник под име Ч у к з а п о п о в е т е. Гарибалди, като писал до редакцията на този вестник, между другото казува и това: «Понеже свещениците са не поправят сами, тряба да ги поправи някой с ударите на чука.» Ако да имаше един такъв вестник и по нашите страни, щеше да има доста работи да хлопа и да чука!

— В статията за общественото състояние (27,29 бр., «Съв[етник]») между млогото не по български написани и неопределителни изражения срещаме и тази куриозна фраза: «Да престанем да са клатим като мъртви само с оплаквания.» Колкото и да са мъчихме ний, никак не можахме да си представим не мъртвите, но живите хора как би могли да са клатят само с оплаквания, и принуждени сме да изповядаме, че трябало челяк да бъде и с т и н н о у ч е н, за да знае как са клатят мъртвите само с оплаквания.

— Не тряба челяк сам си да са фали, че е и с т и н н о у ч е н и че му е млого православието, но работите му да го показват достоен за похвала и хората да изповядуват достойнството му и да му зафалят. Сам си който са фали, нашите българи го наричат ф а л о п р ъ ц к о. А колко е смешно туй нещо, ще ни обади автор-крадлю на статията «С м е ш н о т о и с м е х о т в о р ц и т е.»

Гайда, г. I, бр. 11, 2. XI. 1863 г.

М ъ р т в и т е на «Съветника», които са к л а т е х а, потръгнаха вече и да в ъ р в я т; и сички тези чудеса ги правят метафорите на българския язик, които «Съветника» изсмуква из пръсти. Истина метафори в българския язик има доста, ама таквиз советнишко-безсовестни метафори д а с а к л а т я т м ъ р т в и т е и д а в ъ р в я т не сме чували. Метафората, която е общеупотребителна като за в такъв случай между народа, е «в л а ч и с а к а т о п р е б и т, к а т о п р е б и т а з ъ м я, к а т о п р е-

бито псе». Но пребита зъмя, пребито псе могат да са влачат, мъртвите обаче не могат да са клатят, а да вървят никак.

Гайда, г. I, бр. 14, 14. XII. 1863 г.

Комай сичките вестници известиха, че според пресмятването на един прочут баварийски звездоброец за 1865-а година щяла да са появи една опашата звезда и тя щяла да мине млого близо до нашата земя, щото според неговото казване не ще са размине без някакво премеждие. Но прилага пак, че ако би да са случи някак да на не докачи тази комета и ни очисти от света, ний ще бъдем свидетели на едно нечуено чудо. Три нощи наред нема да мръкнува и да са съмва, но ще бъде видело като дене и ще плуваме в ясната светлина, която ще произлязва от пламенната опашка на тази комета.

Ако са случи да излезе първото истина, сиреч да загине светът, ще са сбъде пророчията на Смешния календар, който прокоби, че може скончание мира да превари решението на българския черковен въпрос. Но то нъ толкоз не стряска, колкото ни наскърбява това, дето този астрономически феномен остава една година надире! Ако беше да са яви таз година, ако на не стопеше в една нота с гърците, то осветлението, което има да последва, много би послужило, да освети тези гръцки събрания, които са нуждаят в осветление за решението на българският въпрос. Защото, както са разбира работата, ожиданото от просветителната комисия осветление йоще повече помрачи тоз въпрос.

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г.

В стар един календар, изваден в Будин на 1811, четохме следующия любопитен анекдот.

Един гайдар през коледните празници като ходил по селата да свири и са връщал да си иде,било сняг и фъртуна и той замръкнал на пътя, между това нападнали го и вълци. Сиромахът гайдар, в таквоз критическо положение като са намервал и немал нищо, с което да са отбрани, в смайването си какво да прави,седнал да надува гайдата да свири. Вълците, ненаучени да слушат гайда и подплашени от ручилото, разбягали са и тъй гайдарят са отървал.

Какво благополучие, ако да са плашеха сичките вълци от гайда!

«Анатоликоз-астир» казвашеп о-преди, че някои си забележили, че в Цариград от 10 години насам кучетата и просяците станали два ката повече. На туй право забележвание «Гайдата» ще приложи и друго, че от 3 години насам калугерите във Фенер са станали три ката повече, хеле откак е нападнал тука влашкия берекет, числото им расте удивително.

Един съвет. Ако та боли зъб, извади го и не оставяй да ти вадят за него грошовете от кесията за цярове, защото ще бъде нафиле. Ама щял да сбърка берберинът, че да извади наместо болния — здравия зъб, то не косури, здравия ще извадят, болния ще претръпне и ще та отболи, а инак ще останеш без пари, а пък зъбът пак ще та боли. Този съвет не е съветнишки и може да не е толкоз хитър, ама е прав.

Обявление. Тези денйе на Фенер ми откраднаха палтото, което струваше 250 гр[оша]. Този, който го е откраднал, ако ми го върне, обязвам са без сяко възнаграждение да му покажа едно място пак на Фенер, отдето може да открадне един самурен кожух, който да стори 1000 гр[оша].

Друго обявление. Който не си е платил парсата на «Гайдата», да види да я плати, че са сърди гайдаря, защото го вече прекаляват.

Очакваното последне събрание за бълг[арския] въпрос стана вчера. Членовете били на три мнения. Най-многото останали съгласни с мнението на Григория VI, според както го изложихме в 17 брой на «Гайдата», с тази разница, че не приемат ни в Смесения съвет да има 4-ма българи, защото Смесения съвет бил Цариградска димогеронтия. Други предложили това, което изложихме погоре в гръцките работи. Владиците пловдивски, софийски и преславски дали мнение да са реши само 2-ата точка според предложението на правителството, или пожеланието на българите за 6 вл[адици] в синода.

Събранието са разишло, след като одобрили да са съберат в петък (22 мая) и да направят такриря за Портата по мнението на Григория, а че ако са приеме, тогаз да прибягнат на второто мнение.

За казвание нещо вече не остава. Тряба да си отземем от гърците. По нашему този въпрос може да са реши, ако владиците българи, що имаме, са откажат от гр[ъцката] патриархия и последуват примера на свещенноначалниците ни и ако народът повън са откаже от сяко сношение с гръцките владици. От гърците за нас по-зло може да доде, че по-добро не. Имаме обаче още голяма надежда на ц[арското] правителство, че то ще поомекоти ожесточението на гр[ъцката] черква.

Съветникът са закани уж на «Пчелата», че са избуши навръх параплувното дружество. И в това той пълно последувал хрисимата оназ невеста, която според пословицата девет години говяла, а че като рекла да говори, девет села разпиляла.

Казват, че Пчелите в правението на медът, освен дето летели по цветовете, на работата им идело да са отбиват често и по други места, да берат миризми не от цветя. . . Туй ний го чувахме и не го твърде вярвахме, ама каквото съгледваме по нашата «Пчела», ще додем за уверение.

Гайда, г. I, бр. 20, 16. V. 1864 г.

Тоз път «Гайдата» нема да я шерим, защото шерилцето ни са подбило. Не да пейме и да са смейме, но да плачем и да желейме ще ни накарат нашите слушай Гайда без пари сътечественици, защото жъртвувахме за тях и последнята бодка, що имахме, на децата си хляба от устата зехме да купим свирня на господство им, а те сега нито са обръщат към нас, ами са готови и да ни ся смеят, ако ни са изкриви ручилото, а не знаят, клетници, че ако са изкриви нашето ручило, ще им бучи фенерско.

Гайда, г. I, бр. 22, 1. VI. 1864 г.

Обявление. Дошел е от Индия един търговец да купува от България народност, родолюбие,

ревност за учение, успехи училищни и други таквиз общеполезни работи; най-скъпо купува българското съгласие. Умоляват са нашите сътечественици, които са притежатели на таквиз стоки, да са обадят и ний са обещаваме да им направим пазарлъка, без да им земем ни една пара месития.

Гайда, г. II, бр. 1, 21. VI. 1864 г.

«Една патка има млого пера
Един писател става патка с едно перо.»

Не ни стига наскърбяването за пропадането на народний вестник «Съветникът», но трябало да претърпим и унижението, в което той [с] пропадането си, поставя и себе си, и нас.

«Нека ся. . . ще каже, че са луди тези, които ся намерват на това поприще и ся трудят за общото добро (ná думи умни от един разумен «Съветник»). Но това признание на «Съветникът» унижава него самого, защото най-подир сам изповядва, че бил луд, като вършил таз работа, сиреч като съветничествувал. Дали не ще ся намери някой да попита: «Ами какви съвети си давал на хората и на какъв ум си ги учил, когато си бил сам ти луд и не си знаел, което вършиш, как да го вършиш?»

— Посестрима «Турция» чака от нас да направим надгробното слово на «Съветника». Не сме от тези хора, които да ся клензуваме над смъртта на ближните. Нашето слово за «Съветникът» казахме ний йоще на животът му. Сега над гробът му нема какво да кажем за него. Има да кажем едно словце само на тези, от които зависи и животът, и смъртта както на «Съветникът», тъй и на «Гайдата», и на «Турция», че ако вървят те с този ум, скоро ще имат честта да видят до гробовете на «Съветникът» и на «Пчелата и. другий още два нови гробове — на «Гайдата» и на «Турция». И тогаз не ще има ни за нас мъртво, ни за тях живо слово кой да каже.

Гайда, г. II, бр. 15, 30. I. 1865 г.

Пишат ни от едно място, че някои промишленици на патарска стока, като усетили, че училищата са вредителни

за тяхната промишленост, защото, като са изучавали сиромашките деца и са залавяли о други работи, не оставало кой да стане патарин да им пасе патките, за да не пропадне тази тяхната промишленост, те направили съзаклятие против успеха на училищата и следуват сякак да пречат на изучаването на сиромашките синове.

Не ни са ще да вярваме туй известие, но ако е истина, ний ще кажем на тези господиновци да са не бъхтят напразно в това си намерение и да са не боят, че ще останат без патари. Ний ги уверяваме, че с този ум те ще си отвъдят твърде добри патари в лицата на синовете си.

Гайда, г. II, бр. 20, 27. III. 1865 г.

Съветникът и Б[ългарска]та пчела. Тъй без време изсъхнали и скапани, сѐ са още в надежда да ся подмладят от корен.

«Турция», като ся удържа през тежката зима, улови ся вече у злак на пролетта.

«Гайдата» подобно на онези цветя, които траят на студ и които не умират, ако им измръзне едно клонче или две, но с нови стебла ся раззеленяват напролет, раззеленява ся и тя.

Гайдата си гласи пискунчето да свири занапред и ако ѝ не мине лисица път, ще свири, макар и да бъде принудена наспоред хавата да си мени хавите.

Гайдата ще свири, но не от таквизи словом родолюбци, а делом родогубци, които големи думи знаят да думат, ама дребни пари не знаят да дават. Тя ще свири от таквизи едни смирени българи, които не знаят да ся перят с родолюбие, но знаят какво тряба да правят родолюбците, каквото са например и долоподписаните наши съотечественници.

Гайда, г. II, бр. 20, 27. III. 1865 г.

ПРИКАЗЧИЦИ

ИСТИНОЛЮБЕЦЪТ, ГОНЕН ОТ СЯКЪДЕ

Имало някой си, който обичал да говори истината и за сяко нещо да казва правото, затуй и дето как отишел сѐ го изпъждали, тъй що горкият млого изпаднал и немало вече къде да иде глава да подслони; най-подир отишел на един манастир дано го приберат. Игуменът, като го видял, попитал го от де й и от къде й, що търси тука и защо е чак до толкоз изпаднал. Истинолюбко му отговаря: «Изпаднал съм и съм злочест, защото искам сякога да казвам правото, и затуй от сякъде ма гонят и пъдят, чунким този, който обича да казва правото, него, кажи, че никой не го обича.» Ба, рекъл игуменът, не са сичките хора каквото си ти видял някои и други; ето на́, аз обичам истината и почитам тези хора, дето казват правото, затуй и ща та прибера в манастиря си, стой тука и немай грижа за нищо. И тъй пригоди му от сяка една страна вече да е добре.

В манастирът имаше няколко таквиз непотребни вече животни и игуменът искаше да ги продаде, но като са боеше да проводи на пазар другиго някого от хората си, да не би да скрият от парите, той повика Истинолюбка и предаде му две магарета и един катър да иде на пазар да ги продаде. Истинолюбко зе магаретата и катърът и отиде на пазар, та стоеше там и чакаше да дойде някой да ги купи.

След малко ето ти купувачи са явиха и дойдоха, та го попитаха. «Ами защо на едното магаре опашката е откъсната, а пък другото е толкоз оскубано?» Истинолюбко отговори, «магарето, дето му е откъсана опашката, то е хулузин и ляга в калът, и като го теглили ратаите за

опашката да го вадят от калът, откъснали я; магарето, дето е оскубано, е много хинаетин и не рачи да върви никак, затуй като го били-били, с много бой смъкнали му козината, а катърът е дърт много, а при туй е и хром.» На това купувачите му казуват: «Кога е-тъй, тези животни ги не бива и не са за в работа!» Истинолюбко отговаря: «Ако да бяха добри и за в работа, игуменът щеше ли да ги продава?» Туй като чуха купувачите, оттеглиха са; и като са разчу туй из пазара, не ги купи никой и тъй Истинолюбко си ги закара пак вечерта на манастира.

Игуменът като видя животните, че не са продали и ги връща, попита го защо ги връща, не са ли намериха купувачи за тях? Истинолюбко отговори: «Идваха мнозина да ги гледат, за да ги купят, но ма питаха за кусурите им, и аз им казах правото, че ако да бяха добри немаше да ги продавате.» Игуменът, разсърден на това, рече му: «Приятелю! Имат право тези, дето са та пъдили от сякъде, ти аслъ не си челяк за държение. Аз обичам правото, ама таквоз право, противно на интересите ми, не ми е драго, затуй, побратиме, земи си главата и иди където ти очите видят. И тъй сиромахът Истинолюбка изпъдиха го и от манастиря.

Гайда, г. I, бр. 18, 25. IV. 1864 г.

ДЯВОЛЪТ НА СГЛЕДА

I

Дън земя долу в пъкълът, добренце беше подкладен катранът, та беше светнало от край в край мрачното и тъмното царство Велзевулово. Дяволите бяха пременени като на сватба, а че бяха и весели като сватбари.

Сред ада, на едни широки и салтанатлия нагиздени миндерлици седеше самси Сатана и пушеше тютюн из един дълъг според боя му чибук; наспоред с него стоеше по-старият му син и си правеше цигарка; отдясно и отляво

стояха неговите синодикери или велможерите му и на сичките зъбите бяха навън, защото искаха да са покажат, че стоят със засмени лица и пред Негово тъмнейшество.

По едно време Сатана избузи страни и пухна, та изпухтя цял облак тютюнев дим, изгледа сички наред и опули очи най-подир на сина си. Сичките велможи бяха зинали да чуят какво ще каже негова мрачност.

Синко, зафана Сатана, ти има да извършиш една мъчна работа; тебе ще та изкараме да имаш разправа с хората от онзи белийт свят, а те сега вече са несравнено много поумни и по-хитри, от каквито бяха, когато ги подлъгвахме, та ги учехме ний на беззакония. Те са разбрали и познали вече, че ний им влязваме под кожата да ги разиграваме, както си щем, и види са да са турили на ума си да на не оставят вече да си играеме с тях, ама даже някои от тях, които са са подзрели да ни обърнат кюлафът наопаки и да продават дяволии на нас, старите дяволи. Затуй ти тряба да влезеш помежду им, да са сближиш с тях, да съпикасаш сичките техни слабости, к у с у р и, да изучиш сичките им хитрувания и през тоз път само ще сполучиш, дето да можеш да са разправяш с тях. Тез денйе ще та проводя горе на земята да ми я сгледаш най-добре. . . Гледай да са докараш, тъй щото времето, което ще употребиш на сгледване, да не отиде напусто. Аз ша накарам да ти дадат, колкото пари ще ти трябат, защото на онзи свят горе парите са, дето вършат сичкото. Ама и сал пари пак не свършат тази работа. Ти тряба да са преструваш, на какъвто та иска времето, на хаджия и на айнаджия, и на сякаква една гидия, лицемер, пустосвет и пак на такъв простосердечен и невинен да са преструваш, щото да не мога ни аз, баща ти, да та позная, че си мой син и дяволуваш. Аз знам, че отколе ти са е пукнало пердето и немаш никакъв срам, ама сега тъй го изисква работата, научи са и чер, както си, да са червиш от срам, уж какво е туй, че сега пръв път правиш грях. Само тъй може, синко, да измамиш светът.

С. тез думи дядо Сатана свърши наставлението си и сълзи потекоха из очите му. Син му с д ъ л б о к о почитание му целуна ръка и са поразцили малко, като да заплаче; на сичките придворни на Сатана им дожаля и тям при тази патетическа сцена.

На другийт ден младийт дявол зè от хазната на пъкълът 1 000 000 гр. калпави пари и изпъкна горе на земята, т е б д и л.

Сгледата си зафана той от онуй място на земята, което е най-знаменито по дяволиите си и е в много отношения най-замечателното от сичките знайни нам места. Околните жители на туй място наричат го л о ш о м я с т о, или Ф е н а е р, но туземците, които са гордят най-много със светлата порода на произхождението си, наричат мястото си С в е т н е р.

В Светнер дошел той лани на свършението на декември и кондисал в чутовното селение Ч е р К о т е л.

Тоз час проважда за даскала си Душегубова и с него наедно направя няколко визити и тъй придобива необходимото за себе си познанство. Не ще казвание, че измежду първите, които са удостоиха на неговото посещение, бяха челникът Поплювков и прислужницата Живодерова; чрез тях той стана ближен приятел на много други челници и четници и прислужници слушници. В един ден отгоре той доби сърцата на сички мъжки и женски селители на туй селенийце. Знайно, че те са едни хора, които твърде лесно удушват миризмата на лирите, и като подушиха милионът, макар от пъкълът да беше излязъл, те го зеха на обсада от сяка една страна. Но чудно е, че на нашийт чер дявол много му ареса този бял свят, а най-много му аресаха жителите на Чер Котел.

II

Първи януария 1864 год. нашийт Сатаниди прави и той сурваки, каквото, храни, боже, сички несатанидевци.

Сутрината, когато еще той спеше, обтегнат щото си му е длъж на мекопостланата карйола, прустът за гостите беше тишма пълен със сякакви женски и мъжки гости, които бяха подранили да додат да го сурвакисат, да му честитят Новата година и да му пожелаят сичките добрини, които им са ще повече само те да ги имат.

Сахатя по двата, младийт Сатаниди са събужда, смъква са от карйолата, навлича шеренийт халат, обува писаните чехли и зел да солацара из одаята. Читателите да не чакат да чуят нещо дяволско в поведението на нашийт адски герой, той като са преобразил на челяк, та гледал и досущ да са съобрази на челяшкийт живот; затуй не само в челешки образ са показал, но и от челяшки слабости не останал изключен; тъй що колкото и да му заръчал баща

му да са смирява, не можал да не почувствува гордост, като усетил колко калабалък го чака оттатък, за да му честити Новата година, затуй са и понадул малко и зел да си провлича краката, за да са чува солацаранието му. Най-подир той подрънкал звънчето.

Гайда, г. II, бр. 5, 10. VIII. 1864 г.

ЧЕЛЕБИОВАТА ЧЕЛЕБИЙЧИЦА

Имало едно време, че току-кажи, че го има и в туй време, един чорбаджибашия. Отде й и откъде й, оставяме на читателите да го налучкат. Ний можеше да кажем дотолкоз, че името му зафаща от М., ама чунким от М. зафащат много имена, за да не съблазним читателите си, то ще прескочим името му и прякорът му биле нема да подмятаме, ще кажем само, че на името му опашката свърша на аки, и това е доста, сякаме, да покаже на нашите читатели, че Негова милост е от благороднейшата м и ш а в я р а, велик челебия и от челебийско коляно. При слабата памет, що имаме, за да запамтяме генеалогията на таквиз челебии, ние бихме малко знаяли да кажем нещо за почтенийт родител на този почтенейши челебия, но славните негови дела са извадени от тъмнотата на забвението и в местното съдовище ние намерваме името му записано дору три пъти за великите му подвиги во лъжесвидетелствуването.

Благороднейшата отрасъл на тая прославена особа, младийт челебия, далеко надминал баща си в опакийт вид на сяка добродетел. Той са не мъчил като баща си да свидетелствува за лъжата, но мъчил да докара тъй, щото лъжата да свидетелствува за него. Не гледал като баща си да са не закачат парцалите на сиромасите о зъбите му, ами гледал с дрипите наедно и с опинците им да ги налапва изцяло. Но нашата приказка не е за челебийт, ние щяхме

да кажем нещо за челебийката и тъй нека свършим по-скоро за челебийт. Благодарение на неговото голямо изкуство сяко нещо през иглени уши да прекарва, та в джоба си да го вкарва, той придоби богатство и слава, твърде голяма.

Челебиовата челебийчица, или нека кажем, кокона Друса, незадоволна от толиката слава на мъжът си, искала йоще повече да го прослави. Тя еторила намерение да иде на хаджилък, хаджийка да стане, за да възведе челебията йоще на една степен от благородство. Сторила, казваме намерение и изпълнила го, отишла на хаджилък.

Чували са нашите читатели общата за хаджиите поговорка, че отиват с един дявол, пък са връщат с четиридесет. То ще каже, че на хаджилък дяволите са твърде б о л. Това го свидетелствува и нашата хаджи Друса. Много дяволи срещнала тя и с мнозина от тях се конущисала, но особено привлякъл ѝ вниманието един от тях, който твърде много доганял на челебията; тъй като него бил черничък като главня, сухичък като пастърма, щъркокракичък като речно бабе (птица) и тъй понахромвал с един крак. Но това, което правело тогози, подобнийт на челебията дявола, да има вид, по-величествен от него, били великолепните рога, които имал той, и салтанатлията оная опашка, която са влачела подире му. Пази, боже, да види жена нещо, което да ѝ ареса, и да не ѝ потегли сърцето да го има и тя! Нашата хаджи Друса останали ѝ очите в рогата на дявола и само това и мислила тя как да стори да направи да сдобие мъжът си с този великолепен накит, лишението на който за голям недостатък нему брояла тя. Нищо посилно от волята на жената, особено когато щението ѝ не среща някоя голяма мъка в изпълнението си; а каква мъка за една кокона да произведе другиму рога, особено на таквоз място, дето има много таквиз заведения, дето само рогове се коват. Кокона хаджи Друса не загуби време, ни случай и таквизи едни рога измайсторила за челебията, дето и у дяволът да ги нема; седефлии, казуват били, клонести и с позлатени върхове.

Подир туй нетърпелива новата хаджийка един час понапред да занесе този много ценен армаган на честитийт си челебия; нетърпелив и челебийт да приеме този достойнийт за него подарък, дига са с сичката свита на подлизниците си, които го придружават като неотемлема опашка, и отива да я посрещне чак отвън градът. С първо здрависване и

челебийчицата накити на челебия челото с онези скопсони рога, които го толкоз разхубавиха, щото и сам баш дяволът му завидя на приликата. И от яд и злоба тъй са разихтя, та са разфуча той дявол, щото стихиите потрепераха, страшни вихрушки са свиха, та повеяха, от ясно небе силен град са посипа, дано да строши на челебия рогата да не заслепяват великолепието на дяволите; но на челебия рогата бяха тъй яки направени и тъй му бяха прилепнали, щото нищо не можа градът да ги повреди, а само очука околните и ги направи да помнят, доде бъдат живи, кога са срещали рогоносици хаджийки.

Гайда, г. II, бр. 5, 10. VIII, 1864 г.

ЕДИН, КОЙТО СНЕСЪЛ ЕДНО ЯЙЦЕ

Някой си челяк, като копаел веднъж в градината при къщата си, за да посади едно дърво, изкопал при една плоча, под която намерил три делви пълни с желтици. Тутакси заравя пак да не личат и излязва горе в къщи да размисли как да стори да извади тез пари и да са опази да не би жена му да земе да ся фали, че ся намерили имане, и да ся чуе до царят, че да му го земат. Тъй като седял, та мислял, дошло му на ум с една тюрлия да изпита жената си дали ще може да удържи нещо тайно, или не. И тъй става, отива на дюгеня си и подир два сахатя връща ся на къщата си и ся превива зле от сърце че го заболяло уж. Жена му като го гледаше, че охти и ся превива, питаше го какво е? А той откак са тръшка и пъшка няколко време от болест уж, извади изпод себе си едно яйце, и викаше, че сега го е снесъл прясно. Жена му зѐ туй яйце в ръце, та го разгледваше с любопитство и са смееше през глава, че мъж ѝ снесъл яйце. Но мъж ѝ повтори и потрети да ѝ заръчва да не казва за туй нещо никому да ся не раз-

чуе, че ще го е срам да гледа хората; и тя му казваше: как може да бъде то, чева не е луда да иде [да] разказва на светът такваз една смешна работа.

Но щом мъж ѝ излезе вън от къщи, за да иде пак на дюгенът си, тя зѐ яйцето в ръце и викаше комшийките си по една по една, та им го казваше и разказваше им и вереше са и кълнеше ся, че мъж ѝ го снесъл пред очите ѝ, и подир туй молеше им са да не казват те това нещо на другиго някого. Но комшийките ѝ разказаха на мъжете си за тази смешна работа, чуха го децата им и до вечерта още са разчу из сичкият град, тъй що на сутринта са набраха на дюгенът му около стотина деца, които го закачаха и му думаха: «Е, чичо, ще снесеш ли и днес някое яйце? Зѐ ли да та боли пак сърце? Сега скоро ще снесеш ли?» А той сиромахът мълчеше и думаше в умът си: «Май с жена, нито 24 може да са стърпи да не изкаже една уж тайна!»

И тъй като му са присмиваха децата, та са беряха около него и го закачаха, случи са р а з г е л е да минува и царят т е б д и л, който като видя толкоз деца събрани да са кикотят и да са смеят, попита какво е станало? А децата, без да знаят, че е царят, смеяха са и му разказваха: «Видиш ли ей тогоз е, той снася секи ден по едно яйце и го питаме ще снесе ли и днес; и ей го на́, готви ся да си отиде у тях, за да го снесе.» Царят като чу това от децата, разбра, че тука в тази работа има друго нещо тайно, затуй и пришепна на едного от хората си: тогоз челяка да го земете с добро и щом като си ида в сарая̀т, да ми го представите. И тъй царят от там отиде си на сарая̀т, а хората му привикаха тогоз челяка и с добро заведоха го, та го представиха на царят.

Царят го попита засмяно: Можеш ли да ми обадиш каква е тази с тебе работа, дето са е разчуло, че ти снасяш секи ден по едно яйце! Челякът му обади правото, как сиреч намерил имането и как поискал да опита жена си и как тя разказала туй нещо, та са разпръснало и са разчуло чак до царят. Туй като чу, царят остана млого благодарен от туй измисляние и каза на челякът: Макар че туй имане, дето си го намерил, се пада на мирията, ама аз зарад туй изхитряне, дето си изхитрувал да опиташ жената си, харизвам ти го да бъде твое, иди го извади без страх и имай го за потребата си, а жена ти, която не може стърпи едно тайно нещо, ами отиде да разказва на хората и да засрамва мъжът си, давам ти воля да я изпъдиш от

къщата си; защото една жена, която не варди къщните си работи и тайни да ги не разказва по хората, тя не е достойна за уверение в нищо и не може да я има някой за стопанка.

Гайда, г. II, бр. 9, 19. IX. 1864 г.

ЛЮЦКОТО СЕЛО, 10 ДЕК[ЕМВРИ] 1864

Има доста време, откак липсуваме ний от голямото село. Де бяхме, къде сме и къде ходим да са реем, то не влязва на Гайдата в ручилото, а това, което може да влезе в ручилото на Гайдата, то не влязва в работа на някои от нашите читатели. Те не обичат тез свирни, които по̀ идат на Гайдата. Те искат да знаят големи работи, като някои от сватовете си в голямото село. Искат да знаят какво става и какво не става по светът, а най-млого искат да знаят за оназ работа, която са я кръстили в ъ п р о с. И толкоз помлого искат да знаят за него тези, които или нищо не вършат за него, или сè са канят на вършане като «гладен грък на п ъ р ч а н е».

Искат да знаят и толкоз. Но като ний днес не сме на туй знайчаво място и не сме в попарата на тамкашните знайчери, не можем да им обадим нищо истинско за това, що им са тем толкози ревне да го знаят. А за да не са сърдят на нашето незнайчество, ний сторихме да ги позалъжем, като им посвирим следнята приказчица:

Имало едно време един мъж и една жена, стопан и стопанка, каквото, храни, боже, сичките наши оженени братя. Богати от поревки, те били сиромаси откъм парици, каквото, да речеш, наша милост и сички тези, дето са като наша милост. Една вечер, през дългите зимни нощи, те наклали огънят и седнали, да речем, под камината да са греят и да са разговарят за своята бъднина.

— Ех, какво ще е хубаво нещо, мъжо — рекла жената, — да сме и ний като хората, да поимваме парици, а че да си набавяме, каквото ни са поиска! Яли еди кой и еди кой, като им дал господ, че как са лесно минуват! Жените им секи свет ден сѐ с нови дрехи: че са обличат, че са пременуват, че колко хубаво я!

— А че хубаво, жѐна, ама не е до сякога. Нас пък тъй на орисала орисницата и ний ша са минем, както можем, пък хайде! Ам чи какво, сега нема да са затрийме я!

— Абе, няма да са затрийме и ща сѐ минем и ний както да е, като сме живи и здрави, ама сѐ по-друго то онуй, дето поимва челяк бели и желти люспици. Като има челяк парици, на' как си сѐ му по-ш е н бива кобилката. Каквото ми са е, хеле, прищяло сега за Коледа да си направя и аз един атлазен фистан и един кожуф, че да са облека, да са курдисам, че да тръгна, е тъй (ама гледай как де), напук на оназ и на оназ. Да знам къде й таз пуста орисница, отивах чак до небето да я търся и да ѝ ся моля до черната земя да ориса и нас като другите хора, да можем да имаме каквото ни тряба и да не сме тъй охризмени между хората и петимни за едно и за друго, ами да сме и ний, хе, като хората!

— А че къде й я, кой я знай де живей? И аз бих ѝ попросил нещичко — рекъл мъжът.

— Ето ма — рекла орисницата, като ся изправила пред тях. — Искайте какво ще искате да ва орисам.

Мъжът и жената ся заспогледвали.

— Искайте от мене три неща — рекла пак орисницата — и каквито да бъдат, ша сторя да ги постигнете.

— Да искаме. . . — рекла жената, но мъжът ѝ пресякъл реч и запреварил, та казал: — да си помислим, че тогаз ше искаме.

— Добре — рекла орисницата, — помислете си и каквото пожелаете, аз съм готова да изпълня желанието ви.

Орисницата липсала, а те седнали да кладат огънят да ся греят и да мислят какво да просят. Там, дето ся греяли и мислили, огънят ся разгорял и разтлеял. Жената зела да го прожарави и подстъкне, но при видът на хубавата жара тя, без да ся усети, извикала: «Пъй, мъжо, каквато хубава жара има, да има сега един суджук (който не ще да го казва турски, да го научи български — наденица го казват — и тъй да го дума) да го опечем, че да си хапнем,

какво ще е хубаво нещо, я? И ето тя издумала и не издумала йоще, един суджук ся намерва пред тях.

Мъжът ся ядосва и разгневява вече до немай къде; зе да пращи и да гълчи: «Да та убие господ, да би та убил, поразнице нйедна, суджук ли намери да искаш, мари вещице проклета, че изхаби едно от прошенията, които имахме да просим? Сега какво да та правя, освен да поискам пък аз на този час този суджук да залепне на носът ти за вечен белег на твоето неразумство!» И начаса на думите му суджукът ся подема и залепнува на жената на носът, като че да е там израсъл и бил и пребил.

Жената, уплашена от сбъркването си, а йоще повече от туй, дето провиснало на носът ѝ, стоеше като вкопана и само плахо-плахо гледаше мъжа си. Мъжът, не по-малко смаян и той за станалото, седеше мълком зачуден какво да прави сега! Оставаше им йоще едно искание да искат и той не знаеше на какво да го употребят. — Да сторим — рекъл той най-подир на жена си някак по-милаим, — да сторим да искаме имот, пари да имаме, а че да можеш да ся пременуваш баримъ, каквото ищеш?»

— Ще та променят въз баща ми — ся разрази жената в клетви, като видя, че мъжът ѝ посложил воденицата. — Такваз ша ти ходя аз променена с цял суджук на носът си, за хубост. Зер туй ищеш ти, да станеш имотен, да имаш пари, че да задиряш хорските жени, а мене да мя гледаш такваз със суджуклия нос и да ти иде кефът! Стрела ще та устрели! — И както беше ѝ ся набурило, удари найподир да плаче и поизлека да нарежда: «Добре, аз като жена глупава излъгах ся, ами ти като си мъж и уж нещо си умен и хитър, туй ли намери да ищеш да залепне тоз пусти суджук на носът ми, аз какво да правя сега? Как ще изляза пред хората» — думаше тя и ся обливаше със сълзи.

Сълзите на жената са най-добрийт цяр против гневът на мъжът. Горкийт мъж, като видя жена си да плаче, смили му ся сърцето за нея и фана да я пита:

— Ами какво да правим сега? Остава ни едно нещо още да просим. Ний изхабихме прошенията си, без да можем да ся ползуваме от предложението на орисницата да попросим нещо за в работа, като имот, пари, слава. . .

— Суджукът, суджукът, тоз пустий суджук гледай да ся махне от носът ми, а че имот, пари, слава. . . сичко поврага да иде — викаше жената.

— Амчи атлазенийт фистан, амчи хубавийт кожух...?— продължаваше мъжът лукаво.

— На врага му и фистан, и кожух, суджука гледай да го няма на носът ми, ти казвам, или убивам ся, фърлям ся, затривам ся. . .

— Ех, суджукът да го нема на носа ти — рекъл мъжът и суджукът паднал, ама и трите желания ся свършили.

На нашите читатели е простено да ся смеят, колко щат, като четат тази суджучана приказка, ама не им е простено да я тълкуват и да я сравняват с нашето положение в отношение на въпросът. Защото, макар да е писана наместо известия за въпросът и да са вижда, от една страна малко подобна на него, тя си има друго тълкувание. Пазил нъ бог да турим ний такъв ум, да подметнеме таз приказка с намерение да представим истийското положение на работите. Ний я приказахме просто да позалъжем читателите, но който не вярва на думите ни и иска да каже, че суджукът представлява едно от нашите желания, нека мисли как да ся оправим ний с онуй наше прошение за независната йерархия, която провисна като суджук на носът ни.

Гайда, г. II, бр. 12, 24. XII. 1864 г.

НА ДАСКАЛА

Беше подир сурваки. Отвечер подир малкийт зимен ден на запад небето беше червено; и времето беше зело да става по-студено; димът или кадилът изскачаше из кумините на къщята и възлязваше на възбог като стълбове от облак; снегът хрущеше и скриптеше под краката на хората, които при мръкнување, като ся прибираха, отиваха кой нагоре, кой надолу; чуваше ся скрибуцането на едни кола, които, не знам отде, ся връщаха. В една от улиците на един град, да кажем, но който доскоро ся казваше село, вървяха две момченца, като по на 9 или 10 годинки. Едното

беше обуто със самочерни гащи потурки, кърпени, но пак тук-таме съдрани; на гърбът си имаше едно късо шаечено ферменце, или забу[н]че неподшито, а на краката му едни възголеми и май поразкривени калеври; здрави ли бяха отдолу или съдрани, не личаха, но калцуните му бяха съдрани, тъй що парцалите им висяха извън калеврите, а отвътре краката му оставаха на пребош. Ръцете си имаше скрити в пазва. Другото беше обуто с шаечени панталони, облечено с дълго шаечено кожухче, на краката му нови емении и здрави дебели чорапи; то носеше и едни шеянца преплещени на гърбът му, като имаше едната си ръка в джоб, а другата пъхната в една дебела къщна плетена ръкавица. Те дойдоха, да ся изравниха с едно здание, кажи, с по-млого и по-големи прозорци, по-високо и по-голямко от другите, но с изкъртени вече и неизмазани отвън стени. И ся позастояха пред него, види ся, че то беше школьо или училище, защото момченцето, което носеше шейната, го изгледваше някак с любопитство и заприказва на другото:

— Ти не знаеш, Юрданчо, тати каза, че са ма даде на даскала утре, каа, са ма доведе тука при вас да чета.

— Е, ами ти страх ли та й? Не бой са.

— Ъх, са ма й страх! Не, ами знаш от най-напред тъй сѐ не ми й хубаво. . . на даскала, казват, биели.

— Ба, не бой ся, сега в училището не бият твърде, фалага нема веки, ех, ако та швъкнат веднаж, дваж през ръцете, като та запише главния, ама то си има колая, ти като додеш, не забравяй да доносяш на главния кое орешки, кое сливки и да му даваш кога какво имаш, и той нема да та пише.

— Ами даскала?

— Ах, учителя, той нищо, на неделята веднаж или мине да та прегледа, или не, пък ако та улови за ухото да го потегли и позасучи; а пък ако е сърдит нещо, ша та улови за космите да та подърпа, за да ти удари един-два шамара, туй то.

— Ей на́, пък ти казваш, че не биели!

— Че туй бой ли е. Беки сега тебе от туй та страх, то сал малкия даскал, а големия той не та барим ни погледва.

— Ами защо ти тегли ушите и та дърпа за космите даскала?

— Ех, защо — да чета, да си научам матимата, беки

сякаш ти, че току-тъй ся науча челяк да чете и да пише. . . Я гледай-гледай — рече Юрданчо, който мени отведнъж приказката си, като видя, че в пътя минуваше недалеч от тях едно черно куче, — гледай как ша халосам туй куче; кучето, както ся видя, угади намерението на момчето и клъсна настрана, но момчето пак затири подире му тояжката, която носеше под мишница, и го удари през краката; кучето от най-напред прескимтя, а подире търти по-надалеч и залая. Юрданчо, твърде доволен от себе си, че умерил кучето, спря ся и гледаше подир него усмихнато.

— Що щеш от него и защо го удари?

— Ей тъй, беки сал мене да бият.

— Че кой та бий?

— Как кой? Снощи тетю ма проводи да му купя от бакалина ракия, той, проклетия, да земе, че да ми даде иксик, аз не съпикасах. . . занасям я у дома, а тетю беше малко понакаден; «Ти, казва, пи ли?» — Не съм, му казвам и ся оправям. — «Лъжеш», казва и замахва, че в главата два три пътя ма стовари.

— Тежко то беей!

— Ах, то не е нищо, аз го мразя — думаше като сърдит бития и подир туй пак поуталожено изрече: ех и да ма окайваш нема помощ.

— Ти, Юрданчо, ела до дома, аз ша ти дам една чуфарлига, вчера ми я улови нашето момче с примки, аз ша ти я дам — каза момченцето с шейната.

— Да дода, ама слушай, по-добре ти я изнес ей тука, аз ше та почакам тука на пътя.

Двете момченца дойдоха до една нова къща; едното ся спря пред врата[та] , а другото с шейната влезе във вратата и наскоро изнесе под скут чуфарлигата.

— Ей я. На ти я, Юрданчо; ами с какво ша я храниш?

— Че що ша я храня, утре ша ида на училището и там ша я продам на някого.

На ветия стопанин на чуфарлигата му ся поналяха очите, но той не ся показа пред другаря си, че му досвидя дарбата му.

— По-хубаво не го продавай, бе Юрдане — рече само.

В туй време при тях дойде йоще едно момченце със сини потурки, късо кожухче, жълт пояс, лунаво и с възчервени косми, и то техен връстник.

— Хей, Кольо, утре ша имаме йоще един нов чирак в училището.

— Кой той?

— Ей го, ей тоз, Стоенчо.

— А, и ти въз нас ша додеш? Ще станем сбирайте ся дечица, гласете си лъжица. . . Ама слушай, ей, Стоене, ти да искаш да си носиш хляб на училището да ядеш, чу ли, че земи по-млого хляб, гледай там и гозба да ти турят — думаше червендалестия хлапак на новия си другар.

— Каквото каже мама — рече Стоенчо срамежливо.

— Каквото каже мама ти не, ами каквото искаш ти, плачи там, карай ся. Ти да не мислиш, че аз ша ти искам без нищо, аз ша ти потрябам; когато не ша си знаеш матимата, аз ша ти обаждам излека.

— Ами има ли там от вас по-стари — попита Стоенчо.

— Има, ама от по-старите каква, който й по-силен, той е по-стар. . . Ти с нас ся дръж, че са не бой, ний нема да та оставим да та връхлеят другите.

(Следува)

Гайда, г. II, бр. 13, 1. I. 1865 г.

НЕЩО ОТ ГРЪЦКАТА МИТОЛОГИЯ

Според гръцката митология първите хора на светът били двама братя, единът се казвал Прометей, а другийт Емитей. Имената на тези двама братя означавали техните характери; първото име ще каже Промислител и такъв бил по-големийт брат, второто име ще рече Подирмислител и такъв бил вторийт брат. Или да кажем по-ясно, за да го разберат сичките читачи, първийт каквото имал да прави, по-напред премислял как ще стане, какво ще стане и какви сетнини ще има това, което ше прави, и тогаз или залавял да го върши, или не ся наемал, вторийт ся наемал и залавял да върши сяка една работа, без да премисля как ще я изкара

на глава, и без да сматря какво ще произлезе от това, което е предприел да прави, и какви сетнини ще има.

Запреваряме да привардим нашите читатели да не би от това наше встъпване да ся отбие умът им настрана и да помислят, че имаме намерение да правим някое приспособение на един, та един от тези два характера с характерът на целият наш народ или с характерът на някои от нашите народни мислители и деятели. Таквоз не ни е намерението; друго имаме на умът си и затуй призоваваме вниманието на сякиго върху приказката ни.

Прометей с промислителнийт си ум предприел да направи хора и тъй зел пръст и вода и ги направил, при това промислил и да открадне от небето малко огнец, с който одушевил своето създание. Но дъртийт гръцки господ Д и я или Ю п и т е р ся регневи, за това връх Прометея и накарал хромийт си син В у л к а н а Ковачът да го върже с железни вериги о Кавказките планини. Освен туй поставил и един орел секи ден да разкъсва чернийт му дроб и да го яде, а за продължение на мъките му беше сторил, щото сяка нощ разкъсанийт и изяденийт дроб да израства пак и тъй да има сякога ново вещество за храна на плътоядната птица и за измъчвание на горкийт Прометея. Какво страшно наказание за тези, които искат да правят хора на светът!

Злочестийт человекоправец Прометей остана в таквоз едно мъчително състояние чак до когато други един добродетелен и доброжелателен юнак на име Херкул или Ираклей с несравнената си сила и с чудното си сръки сполучи да го отърве от туй м у ч е н и е. Но старийт гръцки господ види ся, че не бил по-долен в злобата си от сегашни някои гърчолетини и веднъж като му мръднала бръчката на Прометея, защо да поиска и той да има свое притяжание, когато по кириархическите негови правдини сичко трябало да е негова собственост, той ся не спрял назад в своето злобно преследование; мъките, претеглил клетийт Прометей, не задоволили неговото мщение и той искал да бъде наказанието му вечно. И тъй заръчал пак на сина си Вулкана да му направи други един вид мъчително оръдие, което да може да продължава същото измъчвание, което правеше орелът на Прометея.

Това ново мъчително оръдие не било ни мъхнато, ни крилато, немало такъв остър, крив и кръвнишки нос като орелът и на вид никак не сочело да има някакви

белези на кръвнишко и плътоядно свойство; то било едно прелестно и миловидно създание, създание наистина достойно за гледание; то било като челяк, ама не с космат образ; на неговото лице немало тъй като на другите тогашни и сегашни човеци над горната им устна да стърчат по една опашчица насам и друга нататък; немало и онуй власато повясмо, което обвива двете челюсти на другите хора и ся спуща надолу, та виси на въздух, като ся държи добре о долната част на лицето, сиреч о коченът, за да може да прави своите карикатурни фигури в своенравното хоро, което не липсува да играе, когато те ядат или приказват. Нищо таквоз рунтаво и рохаво нещо нямало да загрозява лицето му, което било гладко като мрямор и меко като памук. Но пак това създание било от сички други създания най-приблизително подобното на челяк; и може да ся рече още, че то било не само подобно на челяк, ами било същ челяк, но от други пол, и по-ясно речено: то било първийт екземпляр от тези създания, които съставляват половината за человеческийт род.

Виждам твоето под мустак засмивание, мустакатий читателю, и познавам, че не е за друго, но защото ся усещаш, че тъй описаното създание не е било друго освен женски челяк или по-просто ж е н а. Осеталник си добър, така е. Ж е н а било това създание, това мъчително оръдие, с което старогръцкий господ искал да овековечи мщението си над тези, кои помислили да станат участници на неговото творчество. Това създание — жената, отредил той наместо орелът да продължава наказанието му над Прометея, сиреч над человека, защото само жената е способна да къса и да яде черният дроб на мъжа си секий един ден и сяка една нощ пак да го прави да израснува.

Лукавийт бог на лукавото от племената, за да унищожи сяко покушение за ослободване на Прометеевийт род това негово наказание изхитрува да докара работата тъй, щото мъчението да нема некакви външни белези, които да привличат състраданието на доброжелателните человеци и самото още мъчително оръдие да бъде примамчиво за самите мъченици, като да не желаят и самите да ся ослободяват изпод неговите мъки. Той заръча на сина си да го направи доста хубаво, но, за да го направи още по-привлекателно, стори да го нагизди със сичко, що може очи да прелъгва.

Тогази йоще немало такви гиздила и труфила като

на глава, и без да сматря какво ще произлезе от това, което е предприел да прави, и какви сетнини ще има.

Запреваряме да привардим нашите читатели да не би от това наше встъпване да ся отбие умът им настрана и да помислят, че имаме намерение да правим някое приспособение на един, та един от тези два характера с характерът на целият наш народ или с характерът на някои от нашите народни мислители и деятели. Таквоз не ни е намерението; друго имаме на умът си и затуй призоваваме вниманието на сякиго върху приказката ни.

Прометей с промислителнийт си ум предприел да направи хора и тъй зел пръст и вода и ги направил, при това промислил и да открадне от небето малко огнец, с който одушевил своето създание. Но дъртийт гръцки господ Д и я или Ю п и т е р ся регневи, за това връх Прометея и накарал хромийт си син В у л к а н а Ковачът да го върже с железни вериги о Кавказките планини. Освен туй поставил и един орел секи ден да разкъсва чернийт му дроб и да го яде, а за продължение на мъките му беше сторил, щото сяка нощ разкъсанийт и изяденийт дроб да израства пак и тъй да има сякога ново вещество за храна на плътоядната птица и за измъчвание на горкийт Прометея. Какво страшно наказание за тези, които искат да правят хора на светът!

Злочестийт человекоправец Прометей остана в таквоз едно мъчително състояние чак до когато други един добродетелен и доброжелателен юнак на име Херкул или Ираклей с несравнената си сила и с чудното си сръки сполучи да го отърве от туй м у ч е н и е. Но старийт гръцки господ види ся, че не бил по-долен в злобата си от сегашни някои гърчолетини и веднъж като му мръднала бръчката на Прометея, защо да поиска и той да има свое притяжание, когато по кириархическите негови правдини сичко трябало да е негова собственост, той ся не спрял назад в своето злобно преследование; мъките, претеглил клетийт Прометей, не задоволили неговото мщение и той искал да бъде наказанието му вечно. И тъй заръчал пак на сина си Вулкана да му направи други един вид мъчително оръдие, което да може да продължава същото измъчвание, което правеше орелът на Прометея.

Това ново мъчително оръдие не било ни мъхнато, ни крилато, немало такъв остър, крив и кръвнишки нос като орелът и на вид никак не сочело да има някакви

белези на кръвнишко и плътоядно свойство; то било едно прелестно и миловидно създание, създание наистина достойно за гледание; то било като челяк, ама не с космат образ; на неговото лице немало тъй като на другите тогашни и сегашни човеци над горната им устна да стърчат по една опашчица насам и друга нататък; немало и онуй власато повясмо, което обвива двете челюсти на другите хора и ся спуща надолу, та виси на въздух, като ся държи добре о долната част на лицето, сиреч о коченът, за да може да прави своите карикатурни фигури в своенравното хоро, което не липсува да играе, когато те ядат или приказват. Нищо таквоз рунтаво и рохаво нещо нямало да загрозява лицето му, което било гладко като мрямор и меко като памук. Но пак това създание било от сички други създания най-приблизително подобното на челяк; и може да ся рече още, че то било не само подобно на челяк, ами било същ челяк, но от други пол, и по-ясно речено: то било първийт екземпляр от тези създания, които съставляват половината за человеческийт род.

Виждам твоето под мустак засмивание, мустакатий читателю, и познавам, че не е за друго, но защото ся усещаш, че тъй описаното създание не е било друго освен женски челяк или по-просто ж е н а. Осеталник си добър, така е. Ж е н а било това създание, това мъчително оръдие, с което старогръцкий господ искал да овековечи мщението си над тези, кои помислили да станат участници на неговото творчество. Това създание — жената, отредил той наместо орелът да продължава наказанието му над Прометея, сиреч над человека, защото само жената е способна да къса и да яде черният дроб на мъжа си секий един ден и сяка една нощ пак да го прави да израснува.

Лукавийт бог на лукавото от племената, за да унищожи сяко покушение за ослободване на Прометеевийт род това негово наказание изхитрува да докара работата тъй, щото мъчението да нема некакви външни белези, които да привличат състраданието на доброжелателните человеци и самото още мъчително оръдие да бъде примамчиво за самите мъченици, като да не желаят и самите да ся ослободяват изпод неговите мъки. Той заръча на сина си да го направи доста хубаво, но, за да го направи още по-привлекателно, стори да го нагизди със сичко, що може очи да прелъгва.

Тогази йоще немало такви гиздила и труфила като

сегишните, нямало модни магази, за да ся намерват сякакви за кичене джунджурии, но Юпитер намерил лесницата да запълни и този недостатък. Той заръчал на сичките подвластни нему богове и богини секи да хариже по една най-хубава дарба на туй ново създание, което и станало, и от това туй създание добило името П а н д о р а или В с е д а р н а, което по-просто ще ся изтълкува: същество, което има сичките дарби.

Това същество, тъй обкичено със сичките дарби, проводил го Юпитер да намери Прометея и да завърши, щото да ся подвре под кожата му, та да започене отредената нему работа. Но Прометей не бил от тези глупави хора, които сяка дарба приемат тъй необмислено. Той знаел, че Юпитер е гръцки бог и думите изпосле, които един римлянин изрекъл за гърците, «бой ся от гърка и дар когато ти дава», били написани на сърцето му, затуй и не фърлил око б и л е на този лъскав от Юпитер подарък; съветувал още и брата си Епимитея да ся привардва да му не залита колесникът твърде лесно тъй към сяко лъскаво нещо. Но Епимитей немал братовът си промислителен ум, той бил от тази пасмина хора, за които турската поговорка казва «а к л ъ с о н у н д а н г е л и р», нему му стигнало умът, ама тогаз, когато му изпатила главата и ся усещал, че трябало да мисли. При първото виждание на съблазнителнийт подарък Юпитеров, той ся оставил да го завладее това прелестно същество и тъй подчинил себе си и сичкийт свой род на мъчението, което отмъстителнийт Юпитер отредил на сичкийт Прометеев род.

Тука сме принудени да ся обърнем пак към нашите читатели, още веднъж да ги сумясаме да не турят на умът си пък друго: уж че ний въртяхме работата и я довъртяхме да отворим приказка нещо за жените и затуй докарахме думата ни да опре о Пандората, сиреч о първата според гръцката митология жена. Уверяваме нашите читатели, че и това не е нашето намерение. Не за жените, но за друго по-сериозно нещо имаме на ум да говорим ний днес, ама рекохме като за п е ш р а ф на това, което и да говорим, да направим предварително една-две х а в и. И туй е, дето на накара да направим едно килифарски осукано встъпление.

Ний ще говорим не за туй кой от нас има Прометеевът или Епимитеевът характер, не за туй какво си теглят мъжете от тези Пандорини внучки, които не са лишени

от нейните дарби и преимущества и които не остават назад от да слугуват на това, на което ги е Юпитер предназначил. Ний ще говорим съвсем за друго, но преди да подкачим приказката си, ще поговорим вкъсо нещо за к у т и я т а на кира Пандора.

Тази тъй щедро със сякакви дарби дарената прародителница на сичките сегишни и предишни модопоклонки, имала една кутия, в която били запрени сичките злини на природата. Епимитей като притяжател вече на притяжателката на тази кутия и безразсъдно любопитен като секи глупец не можил да търпи да гледа сякога тази кутия затворена и да не знай какво има вътре. Отхлупва я и отведнъж сичките вътре затворени злини пръпнуват като фъркати и ся разпиляват, та завладяват сичката земя. Само н а д е ж д а т а, която била и тя вътре затворена с другите злини, като по-лехата от другите, доде ся накани да изскочи, Епимитей пристигнал да захлупи пак кутията и да я затвори. — За тази надежда ще попейм ний, като искаме да кажем нещо за въпросът, за който са толкоз любопитни нашите слушатели да слушат. Тази прочее кира Надежда, която никога и никого не е оставила непригледан на светът, не ся е отказала ни от нашийт най-последен от сичките народи народ да го не нагледва и съпроважда от самото начало на черковнийт ни въпрос и до този час.

Но таз надежда, която тъй неотстъпно стои толкоз близо до нас, сега ако речем да ся обърнем да я погледнем, на какво бихме я уподобили? Ако я уподобим на звезда, ще ни кажат, че тя е дошла на запад или че е близу да ся затули зад тъмни и черни облаци, без да се яви вече пред нашите жедни за нея очи. Ако я уподобим на Ариадниното кълбо, ще ни кажат, че то ся е комай сичкото разсукало без да на е довело колко-годе близу до изходът от този лабиринт, в който ся щураме. Какво зе да брътвиш ти, ще ни кажат някои, като изслушат това, що рекохме., Със сичкийт си ум ли го казваш, ще питат, или бълнуваш, или та е и тебе нещо прихванало? Нищо, ще отговорим нема нищо , ако ви са струва, че бълнувам, кажете, че си бая за б у к е т а т а да ма не дразнят в е д е т а т а; ако ли ма усещате, че съм с умът си, разумейте, че нещо ся върти и пречe из ручилото на Гайдата, но дядо гайдар не смее твърде да я надува да не изскочи каквото е и да стресне слушателите ни тъй безнадезен появено.

Ако смеяхме да ся надееме, че нашите читатели или въобще нашите еднородци са повечето таквизи хора, които старовременните наричаха премудри, ний бихме ся ограничили да им посвирим изречението на премудрейшийт от смъртните: «Дажд премудрому вину и премудрий будет.»[1] Понеже обаче имаме някое-сумнение в това и ся боим да не налетяме на таквиз някои слабопъни читатели, които от едно загатване да ся стреснат и да паднат в отчаяние, виждаме за добре да им съобщим за цяр срещу страхът една рецепта, която заемаме от друга една православна посестрима и целителка, наричана «Армония».

«Прочее на таквоз състояние като са нашите работи, тряба ли вече и да ся отчаеме? Не! Защото отчаянието, както се знай, е майка на самоубийството, което и здравийт разум го осъжда и вярата го наказва, а самоубийство е и това, когато ся намери някой в опасност на морето и види, че ще ся удави, но сам той сгъва ръце, а сичката грижа за спасението си възлага само на святаго Никола. И не е ли смъртен грях да забравим, макар и на една минута, че и други път нашата Черква е претърпяла болезнени изтязания, но този, който изважда възможното от невъзможните, и когато йоще работите пристигнат (каквото например сега) в крайнийт предел на недоумението, дали Вишний, казуваме, не е спасил и тогази своята злестрадуща Черква? Сам той убо и днес не ще я лиши от спасителната своя защита. Но когато първом ний покажем и делом, че сме достойни за божествената негова защита; и най-първо нашето дело е да ся съблечем от ветхийт человек.» (Армония, брой 58).

Гайда, г. II, бр. 14, 21. I. 1865 г.

[1] Дай на премъдрия повод и ще стане още по-премъдър (ч. сл.).

БАБАТА И ДЯВОЛЪТ

(НАРОДНА ПРИКАЗКА)

Имало едно време един поп и една попадия, мъж и жена, които били много честити, защото имали любов помежду си; обичали ся, почитали ся един други и живеели един мирен и блажен живот. Тарторът или башът на дяволите, който открай си завижда на хората на доброчестината, че и до този час не може да търпи да ги гледа, че ся минуват добре тука на света, а еще повече поп и попадия, турил ся да ги свади и да ги смрази, за съблазън на другите. И тъй провожда едного от дяволите, както вече може да стори да ги направи да ся скарат и да ся намразят. Първийт дявол не можал да свърши работа; четвърти проважда другиго, но и той не сполучил; проважда трети, четвърти и пети, но сичките, колкото и да ся мъчили, не можели да изкарат нищо между попа и попадията. Виква тогаз едного от по-първите си чиновници и му казува: Ето петима от вас стана проваждам да свадят там един поп с попадията му и нищо не можаха да свършат, сега ще проводя тебе, да си отвориш очите, че ако би и ти да не свършиш работа, да тя не виждат очите ми; ще бъдеш осъден 12 години да не видиш никакво дяволско задоволство; но като челяк между хората на света ще теглиш и ти техните мъки и неволи. Какви дяволи ще бъдете ви, когато не можете да свършите една работа и йоще там, дето има подмесено жена, на която сърцето е сякога в ръката ни? Да тя видя, рекъл, потупал го по гърбът и го изпроводил.

Проводенийт дявол употребил вече сичките си дяволии, мъчил ся сякак, но не бил по-честит от другите. Попът и попадията при сичкото напъвание на дявола не ся развалили и си живели пак в любов и съгласие, както и отнапред. Затуй и дяволът подпаднал под наказание, като бил преобразен на челяк и осъден да живее между хората.

Един празничен ден в образ на странник той седял до черковните врата да изглежда жените, като излязват, и да мисли дано ся усети да скрои някакъв план, за да свади попадията с попът; мъжйете и жените си излезли, а той йоще седял там и мислел. Най-подир излязвала

сама из черквата една баба понагърбена, трома и хрома, имала и една тоежка в ръце да ся подпира. Тя имала занаят празничен ден да пошета в черква, а делник да ходи из село от къща в къща да сватосва младите и да сбира милостиня от старите, за да умилостивя Бога за греховете им.

— Доброутро, синко, рекла тя на дяволът, какво седиш тука, кого чакаш и защо си тъй умислен?

— Дал ми ти добро, бабо, рекъл дяволът, седя и аз, бабо, та мисля какво да правя, като съм настанен на една работа, пък не мога да я свърша, че съм ся завил и замаял!

— Че каква е тя работа, синко, можеш ли да ми я кажеш, да види баба, ще ли може да ти помогне нещо или барим един ум да ти даде?

— Не ся надявам, бабо, да можеш нещо да ми помогнеш; като ма питаш, да ти кажа: Аз, бабо, не съм челяк, както ма гледаш, ами съм дявол от пъкълът и проводиха ма тука на светът да свърша една работа: да свадя вашийт поп с попадията му, а като ся мъчих толкоз и не можих нищо да свърша, наказаха ма. за недостойнството ми да стана и аз челяк да ся мъча като хората на светът, и туй мисля какво да правя?

— Хм! — рекла бабичката и лукаво ся усмихнала, — че мъчно нещо ли е да свършиш една такваз работа, да свадиш мъж и жена, ако би щат и н'ам какви си, а не поп и попадия! Какво ми даваш аз да ги свадя, купуваш ли ми едни чехли?

— Пъй, бабо, чехли не, ами и ботуши да ти купя, сал стори да направиш туй чудо да ся свадят.

— Добре, на моя грижа да е, ти иди приготви чехлите.

От там става лукавийт бабишкел и кукец-кукец отива право при попадията: попът бил йоще из махлата по работа.

— Их! мари попадийке, мила баби, попадийчице! — зафанала проклетата вещица, — е тъй е, че как да ти кажа, бабиното гълъбче! Като та гледам, че ми ся сърцето къса; че твойта хубост къде я има; е тъй е, като ви гледах как си живеехте с попът и казвах, синко, блазе им! Господ да ги дари сè тъй да изкарат; че каква беше таз твоя злочестина; че каква беше таз черна орисница да ти направи таз пакост.

Попадията, смаяна от таквиз едни приказки, попитала я: — Какво има, бабо, какво е станало?

— Ех, синко, дошла съм да ти кажа, че как да ти кажа, като не е за казвание, думаше бабата и въздишаше. Мари, синко, какво си направила ти, че попът от някое време насам има окото си на чуждо просо?

— Какво, бабо, какво?—рекла попадията.—Какво е туй просо, аз не разбирам.

— Да ти кажа да разбереш, попадийчице, попът тука отскоро има нещо да го блазни и не ми аресва.

— Ех, бабо, да го блазни каквото ще, пак ще го преблазни, сега са велики пости, и с таквиз свещеници хора през тез деньe дяволът тъй ся бори, ама не може нищо да им стори.

— Де знаш ти, че не може нищо да им стори, като знам аз, че им струва и ша му стори, попадийке, опичай си умът, че ще ти отиде попецът. Първата му либовница, оназ туй. . . пак го е превзела и не ми аресва, ти казвам. Често, често зеха да ся виждат и да си шушнат.

— Бабо, рекла попадията, не осъждай хората и не ся товари с грях; попът е духовно лице и може жената да има нещо да му ся изкайва, може и да я изповядва.

— Слава тебе, Господи! — отговаря бабата.—Изповед бива веднъж в годината или най-много четири пъти в годината, че не знам ли аз, ами туй изповедало какво е, секи празник да подраняват в черква и да си шушнат там пред келиите?

— Да правят, каквото щат, «сяка овца за крачето си ще виси», бабо, рекла попадията.—Аз нема да си товаря душата и с технийт грях.

— То е тъй, синко, тъй, попадийке, ама когато можеш и ти да не сториш грях, и другиго да овардиш от грях, то е на Бога най-прието; тъй ми й казвал мене дядо ти духовник; повниш ли го ти, онзи духовник, дето му шетах аз?

— Не ми стига умът, казва попадията, как да го направя туй.

— Аз да тя науча, баби, че да ма поменуваш до някога; видиш, аз единът ми крак е в гробът, ама та обичам, синко, като от сърце рожба та имам и искам да ма помниш. То е лесна работа и не е грешно, не е магия, не е нищо.

— Като не е нещо грешно, научи ма, казва попадията.

При тези думи бабата изважда един бръснач, та и го дава и казва: Ша земиш тоз бръснач и довечера или кога ти прилегне, като заспи попът, да изчетеш три пъти отче наш, и да земеш тогаз под брадата му, дето има едно кокалче на гръцмуля, да отрежеш от там три косъма; подир да изчетеш пак три пъти Богородице дево и да отрежеш и от твоята коса три косъма, че да ми ги дадеш, аз ша зема да ги свържа едно у друго, ша ги туря пред Света Богородица да стоят 40 дена и да ги земеш тогаз, да направиш една муска, че да ги туриш и да я носиш у себе си и да ся не боиш тогаз, 40 дявола да ся сберът не могат раздяволи попът да ся отвърже от твойта обич.

Попадията зела бръсначът и се врекла да стори както я научила бабата, а баба си излязла и отишла да варди да ся намери с попът.

Попът са връщаше към дома си за обед, когато го сполетя на пътя бабата.

— Отче попе, му казва, отче попе, имаш ли време, има да ти кажа нещо.

— Кажи ми, бабо.

— Ама нещо тайно ша ти кажа, очке; да ма простиш, дето ша тя позабавя, ама не е работа за на пътя, поотбий ся, ако обичаш до келиите.

— Ако е за в работа, да ся отбия, ако ли е нещо за без работа, недей ма да ся връщам, че съм гладен.

— Слава тебе Господи, казва бабата, че ти как ма сякаш мене, празни работи ли ша ти дрънкам аз? Нещо за работа, хем за тебе нещо има да ти казвам и не е да го оставиш за други път.

Попът ся връща с бабата до келиите.

— Ша ти кажа, очке, зафаща бабата тъй като скришната излика да му хортува, ама закълни ми ся, че ша ма послуша; закълни ми ся като духовно лице, че нема да ма изкажеш. Аз за твойто добро, оче, ша ти обадя да не остана под грях, като зная, че не съм ти казала.

— Кажи, бабо, колкото за да та изкажа не бой ся.

— Един дявол, да го порази Господ, има да са е разиграл, очке (подкачи бабата), ама Господ на добре да го изкара. Тез дене ти усетил ли си нещо? Ама зер де ша усетиш ти сиромах, сутро, вечер в черква, дене нагоре-надолу, прибираш ся вече грохнал и уморен, заспиваш като къпан и де ша усещаш!

— Какво е то, бабо, не забикаляй, кажи ми да видя, думаше попът, раздразнен от любопитство.

— Попадията, твойта попадийка, да я гледаш тъй ша кажеш ангел божи; иди ѝ ся надей; ама зер тивикел не казал онзи: «В тихата вода стоят мамарците.» Не си ли угадил ти нещо досега?

— Като какво? — казва попът тъй малко понамръщено.

— Като какво. . ., таквоз като пошавнуване.

— Бабо, казва попът сърдито, намерила си един хляб тука около нас в черквата, сбирай си устата да го не изгубиш. Тебе не са та турили тука да дириш хората какво правят, ами да слугуваш на черквата. Тука да стоиш и да си гледаш работата, да не ходиш из село да разнасяш приказки от тогоз на оногоз. Нито си ти, нито е други някой, който ше има грижата за мойта жена. Господ ще съди и нея, и мене, и тебе, и синца ни, бабо, казва, и тръгва да си излезе.

— Отче светѝ, казва бабата и го улавя за ръка, дай да ти цалуна ръка и да ма простиш, ама да ма послушаш. Ти сега не ма вярваш, ама стори сабур, потрай да ти кажа, издири и виж и пак не ма вярвай. Ти ма послушай мене, а че нека съм аз лоша, нека ма изпъдят, нека си изгубя хлябът зарад тебе; за твойто добро мене нека ма връхлетя зло.

— Не е твоя работа ти казвам, и померя пак да излезе попът.

— А бе ша та убият бе, челяк, ша та затрият бе, дядо попе, казва бабата.

— Кой ще ма убие? — попита попът и ся поспря.

— Жената, твойта вярната попадия, ше та затрий, ти казвам. То не е малък дявол, поразил го, дето ся е развилнял. Той не оре, ни копай.

— Че как може да стане то?

— Ше стане тъй, както са го намислили да го направят. Ше та заколят, като спиш. Толкоз ти казвам, нали не ма вярваш. . ., повече нема да ти разправям, аз си излязох от грехът, обадих ти, прави, каквото знаеш, аз немам смеса; грехът на вратът ти.

Попът си отива у тях, ама като гузен и намусен малко; замислен тъй, хвърлял очи да погледва попадията крадишката изпод чело и май като накриво. Попадията и тя, подгризена от бабата от приказките, зема го на око, защо да не е весел като други път, понацупена и тя зела да ся

докарва малко студено към него. Попът от туй го йоще повече обзело ш у п е т о, ама си мълчал и сапикасвал.

Вечерта мръкнало, седнали да вечерят и като никога мълчешката. Попът мълчи на една страна и попадията на друга и сал ся подничат едни други.

Попът легнал по-рано и, подскрижен, сън го не фащало, ама хър-хър, сторил ся на заспал и уж че хърка. Попадията, горката, да не губи време, по-скоро да повърне на попа любовта към себе си пак, сторила да направи туй, което я научила бабата. Става, зема бръсначът, позаглежда го, примъква ся дебом до попът и шепнащец на ум Отче наш, зема излека да пипне попът под брадата, да търси космите на гръцмулят му на кокалчето. Попът, стреснат, скача и улавя бръсначът на попадията в ръцете: — Какво ще правиш ти?

Попадията, уплашена, сбъркала конците и не можла нищо да му отговори.

— Ша ма колиш, а? Как не та догреша от Бога?

— Ами тебе, казва попадията свестена, как не та догреша да ходиш да задиряш хорските жени, не та е срам от чинът ти, свещеник челяк си, огледало на народа, да имаш йоще любовници, сякаш че аз не знам?

— Какво знаш? вика попът.

— Каквото правиш, знам, вика попадията.

И вик, и крясък, к а в г а, г ю р ю л т и я, п а т а р д и я; през нощта йоще сичкото село ся научи, че попадията щяла да заколи попът, че попът бил попадията и като съмне, ще идат на владиката да ся оставят.

На сутринта дяволът раано в зори ся озовал на черковните врата да носи на бабата чехлите. Той ги закачил на един прът и като дошла тя, той ѝ ги подавал издалеч.

— Ела, синко, ела да видим ареса ли ти мойта дяволия, го викала бабата.

— Стой, бабо, казал дяволът, земи си чехлите и да ся махам по-скоро да не ми изиграеш и на мене някоя игра.

Тъй станала таз работа и който ще, нека вярва, че от тогаз останала да ся преговаря таз приказка.

«Дето на дяволът не приляга,
там бабата му помага.»

Гайда, г. II, бр. 15 и 18, 30. I и 1. III. 1865 г.

БОГАТИЙТ

Стойко има жив вид, лице гаванчесто, страни свърнати, погледът му е остър и застойчив, плещи широки, търбухът му е отсочен, постъпва здраво и свободно. Говори дръзновено, принуждава того, който говори, да повтаря това, което е вече казал, и умерено одобрява думите му. Разгъва широка кърпа от пазвата си и ся секне с фучение. Храчи и плюе надалеко, киха с екот. Спи нощя, спи и деня и всякога спи дълбоко, хърка в събрание пред мнозина. На трапезата и на разход, кога е, залавя повече място от всякого другиго. Като излязва с подобните си на разход, всякога ся намерва посред и когато ся той застои, застояват ся и другите. Тръгнува да върви и всичките го последуват, всички ся съобразяват с него. Пресича думата на тогова, който говори, та разправя от свой си ум, ама нему не пресичат думата му, но всички го слушат с внимание, каквото и да говори, доколкото и да простира приказките си, и всички имат истото мнение с него. Колкото известия съобщи той, всички ги приемат като най-истинни. Когато сяда, потънва в столината (канапе), кръстосва си краката един върху други, чумери ся, нахлупва калпакът си, фесът си или капелата си до очите да не вижда никого или внезапно дига го нагоре и открива пълното си с гордост или безочливост чело. Той е весел, ш е н, смехолюбив, нетърпелив, сприхав, гневлив, свободен, политичен, таен в някои неща на епохата. Мни себе си, че е духовит и на всичко способен, защото е богат, сиреч ч о р б а д ж и я. «Който има пет гроша, знае шест думи», казва пословицата.

Гайда, г. III, бр. 15, 1. VIII. 1866 г.

СИРОМАХЪТ

Радню има очи хлътнъли, вид препърлен, на лице е сух и на снага тънък. Спи малко и сънят му е като на заец. Приятел на мълчанието, приятел на размишлението и съвсем, що е природно духовит, сочи като безумен. Не смее да каже каквото знае, нито да говори за неща, които му са познати, ако ли някога ся наеме, зле оправя беседата си; струва му ся, че досажда на онези, на които ище да говори, изражава ся кратко и хладно; не сполуча да направи да го слушат. Когато ся шегува, не може да разсмее никого. А той ръкоплеще, захваля и усмихва ся на всичко, що говорят други, всякога е на едно мнение с тях, тича, лети, за да им принесе и най-малата услуга. Всякога и към всички е услужлив, ласкател е и свенлив. Таен в своите си работи, понякога поизлъгва, суеверен, твърде набожен и страхлив. Постъпва без тумтение и излека, вижда ся, като че ся бои да не смути подът, като върви, все долу гледа и не смее да дигне очи на мимоходящите. Никога не е от тези, които сбират около си хора и говорят, но кога друг някой приказва, спира ся зад него, дава ухо и слуша дебом и ако го съгледат, оттегля ся и си отива. На седание много място не му тряба, не залавя положище. Ходи със свити рамене и с калпак или фес нахлупен до очи, за да не го твърде видят, сгъва ся и си загръща горнята дреха. Няма на светът такваз тясна уличка, пълна с човеци, които ся притискат, като минуват през нея, и той да я не минува свободно и да ся не измъква несъзрян от навалицата (калабалъкът). Ако му рече някой да седне, поседнува едвали не в краят на седалището; в събранията говори нисичко и като че недоизрича думите; в политическите работи устата му са май свободнички, хулител на сегашното време, има някои предубеждения за пэ-първите хора и за тези, които са на обща работа, никога не си отваря устата, освен да отговори някому. Кашля или ся секне, като си затуля устата с ръка или с кърпа, плюе изкъсо и често наплюва себе си; като ще кихне, гледа да не е пред хора, или ако му дойде кихание, неволно ся стяга и киханието му ся не чуе. Никому не е задължен нито да го поздрави, нито да го послужи. Защото Радню е сиромах, а според пословицата «ни сиромахът, ни думата му».

Гайда, г. III, бр. 16, 15. VIII, 1866 г.

ОТБОРКИ
ДРЕБНИ ХАВИЧКИ НА ГАЙДАТА
ЧАСТНИ СЦЕНИ И ДРУГИ

[АФОРИЗМОТО]

— Чу ли ти какво са чели от сутра в черква, че бягали хората?

— Аз доде са наканя да ида в черква, те поповете си свършили работата.

— Нам какво чели, казваха, от деспотия книга, пък хората ни рачили да седят, ни да я слушат.

— Кой знае. . . я пак за пари е било нещо я. . . от владика каква друга книга ша четат?

— Тъй я. За пари било то, ама някак друга тюрлия, нам какво ги клели, палили,смъдили поповете.

— Да не бъде афоризмо?

— Папуризмо ли! Как го рече? Таквоз нам какво го казаха.

Чакай да питаме баба, тя тряба да знай, таквиз работи те бабите ги знаят. Жена, тя мома ли е, питай я за хорото женена ли й — за на баня, одъртей ли, питай я за в черкова, ако искаш да разбереш за сичкото. (Към баба.) — Бабо, какво са чело одеве в черква?

— Их, синко, не питай. . . аз там, дето седях, вкостих са на мястото си.

— Че от що тъй?

— Ах, че то страшно, синко, страшно.

— Ама како беше то, бабо?

— Сафуризмоо! (клати глава и въздиша).

— Че защо го четат, ба?

— Да се сафиресват хората, баби!

— Че за какво да са сафиресват, ба?

— Их, синко, да не правят гряфове. . .

— Е, че какво казва то, бабо?

— Лошо казва то, синко, дърво и камък да ся стопи, казва то, че грешен челяк да са не стопява.

— Ами какво да стане я? Ами за кого го четоха, бабо, за сичките ли?

— Не, синко, ами на протосингелу от хулите парите нам кой ги откраднал, пък сега владиката ги иска, че четат сафуризмо, който ги й зел, да са сафиреса да ги даде, че ако не ги даде, нема да са стопи.

— (Към Х. П.) Че какво става челяк, като не са стопи?

— Какво става. . . умрял челяк нестопен, ако не са стопи таз година, ще са стопи догодина, туй то.

— Че то от суфуризмото ли става, бае Петре?

— А бе йок. . . то става от земята и от тялото на челяка.

— Ам чи защо гърците владици четат сафуризма?

— Да лъжат хората и да ги плашат, да ги е страх, да дават пари.

— Ами сега от таквоз четво нищо ли ни става?

— Нищо зер. . . то ако ставаше с четво да не са стопява или да са стопява нещо, аз щях да накарам да ми четат на цървулите да са не съдират, че да не давам в годината толкоз пари.

— Че то, баби, секи него нимой да го прави, то сал владиките го праят.

— Че владиката накарвам, с пари не е ли дето ша давам толкози пари за цървули, половината да дам на владиката, пак половината ша спечеля.

— Да го накараме да чете и на моите панталони, че жената не рачи веки да ги кърпи. . .

— Недей ти дума тъй, баби, че то не е хубаво.

— Бабо, ам че на кого имаш шюпе да ги й зел?

— Не знам, синко, ама на владиката сензито го пере дъщеря ми, че иде у дома; той иска да каже, че на параманата дъщеря ѝ ходила сигиз-тогиз да поразтребва на протосингела одаята, че да не бъде ги зела тя. Боже, опази! Ако бъде ги тя зела, какво ша стане?!

— Ами коя, бабо, по-младата. . . Зафирито ли?

— Че за нея искат да кажат.

— Ако е тя, не бой са, бабо, нищо не ѝ става ней, тя има млого гръцки калугерски, дяконски и протосингелски муски, нея афоризмо не я фаща. . .

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1863 г.

ЛОГИЧЕСКИ ДОКАЗАТЕЛСТВА (1)

— Ако да немаше четирма-петима гръцки патрици, щеше да има барим двама български, ако да имаше барим един български патриарх, тогаз толкоз българи не щяха да са погърчат; но българите тряба да са погърчат, защото тъй пò иде на сметката на Великата черква, следователно не тряба да има ни един български патриарх и тряба да има четири-пет гръцки патрици.

— Ако да немаше Гайда, тогаз не щеше да има зачто и за какво едни да са смеят, други да плачат; но господ дал да има и смях, и плач, следователно Гайда тряба да има и ще има.

— Ако да немаше моди, салтанат и луса, тогаз не щяха толкоз фамилии да пропадат, толкоз млади търговчета да опросяват; но виждаме, че млого фамилии пропадат, млого млади търговчета опросяват, следователно моди, луса и салтанат тряба да има.

— Ако да немаше Велика черква на Фенер, фенерските гърци измирваха от глад; но фенерските гърци не тряба да умрат отгладе, следователно Велика черква тряба да има на Фенер.

— Ако да немаха българите такваз милостива майка на Фенер, не би са овивало около врата им толкоз милиона людсък борч да плащат; но българите са чеда, за да плащат борчовете на майка си, следователно тряба да имат такваз милостива майка. — «Мокри ѝ полите, че ѝ меки очите.»

ЛОГИЧЕСКИ ДОКАЗАТЕЛСТВА (2)

— Ако да немаше гърци владици, тогаз не щеше да има кой да угнетява българите; ако да немаше кой да

угнетява българите, тогаз българите не щяха да теглят; но българите тряба да теглят, следователно гърци владици тряба да има!

* * *

Някой си такъв. . . недомаслен ходил на пазар да си купува калеври, но като му били краката наснованички, обредил сичката чаршия и не можал да намери калеври да му станат. Отишел най-подир на един дюкен и искал от продавача да му снеме сичките калеври да ги мери на краката си. Дюкенджията му казвал, че нема като за него калеври, но той не му ся фащало вяра и не кандисвал, щеш не щеш, продавача снел му няколко чифта да ги гледа и те като му не станали, искал да му снеме и други. . . Продавача най-подир, ядосан за измайването си с него, прибрал си калеврите и «вара гидя шюрдан, хей калапсъс»[1] — му рекъл. . .

Туй твърде докривяло на нашего Кросня, повесил нос и отишел си. И като стигнал чак на селото си, тогава са съсетил и обърнал са през три сахатя място, та отвърнал на продавача: «бен калапсъз, а? Сен калабсъс сън зере калабън йок яху!»[2] — Такъв един отговор за бесарабските българи срещу «Советника» срещаме в «Българската пчела» (брой 7).

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1863 г.

[1] Махай се оттука, безобразнико! (тур.).
[2] Аз ли съм безобразник? Ти си безобразник, защото нямаш образ! (тур.).

П. Р. Славейков

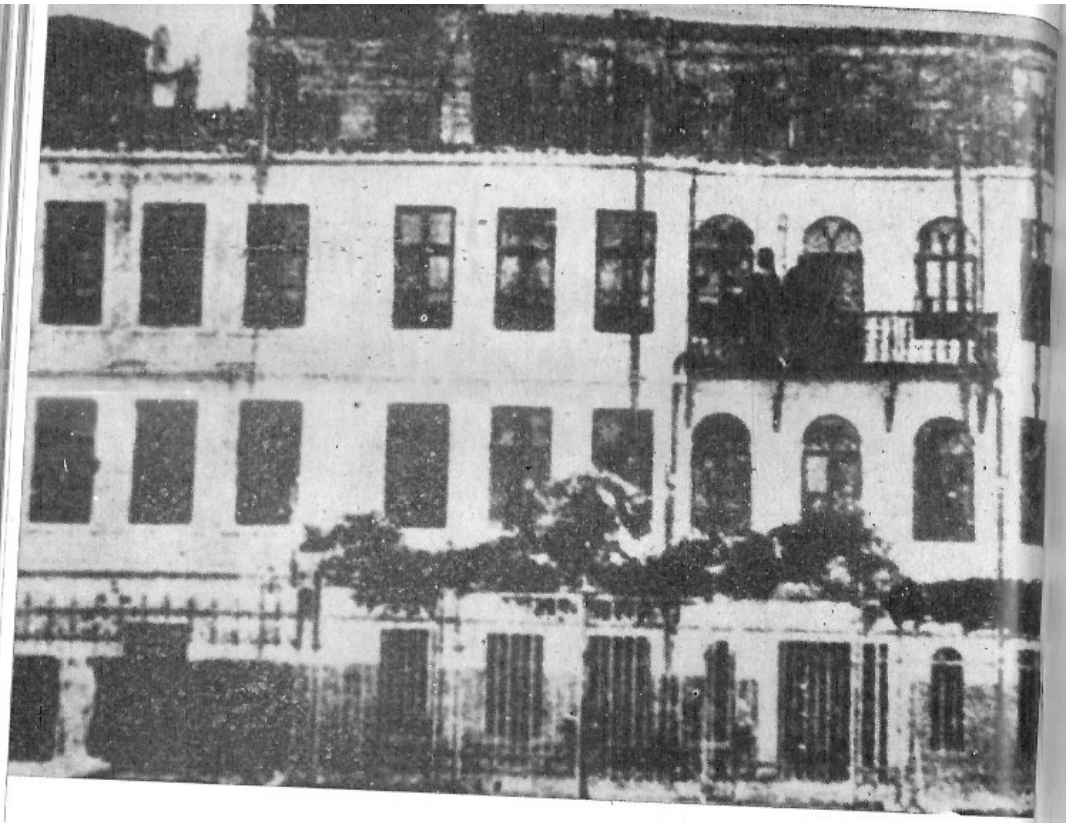

Цариград, Метохът

П. Р. Славейков

НОВА МОДА КАЛЕНДАРЪ

ЗА

1857.

Астрономисанъ и написанъ

отъ

ПЕТКА Р. СЛАВЕЙКОВА.

— Смѣйса дѣдо да са смѣемъ
Че дано са провмѣемъ.

Година Първа.

ЦАРИГРАДЪ.

У книгопечатнята на Ц. Вѣстникъ.

Заглавна страница

на «Нова мода календар за 1857»

СМѢШНЫЙ КАЛЕНДАРЪ

ЗА

НОВА ГОДИНА

АСТРОНОМИСАНЪ И НАПИСАНЪ

отъ

ПЕТКА Р. СЛАВЕЙКОВА

ЦАРИГРАДЪ — ФЕНЕРЪ

Печатница-тѫ

на х. Д. Папичкова.

1861

Заглавна страница

на «Смешний календар за Нова година».

ГАЙДА.

ЛИСТЪ ЗА НАУКА И РАЗГОВОРКА.

Спомоществованія-та ще съ годишни. Писма-та и пари-тѣ ще ся отправятъ до подписаний-тѣ въ послѣдня-та страница. Цѣна: въ Турско 2 бѣли меджие, а извънъ 2 и половина.

ГОДИНА 3. ЦАРИГРАДЪ, 1 АПРИЛІЙ 1866. БРОЙ 7.

РЕДАКТОРЪ П. Р. СЛАВЕЙКОВЪ.

ДѢДО ДѢЧО.
ПРИПОМНЯНІЯ
НА ДѢТИНСКЫЙ МИ ВЪЗРАСТЪ.
ЧАСТЬ ПЬРВА.
ЗДРАВІЕ-ТО НА ТѢЛО-ТО.

(продължение отъ брой 6-й)

—)(о)(—

Аристотель и спаніето му.

Аристотель, великыйтъ философъ на отколѣшното врѣме родилъ ся въ Стагырѫ, градъ въ Македоніѫ.*) Когато умрѣлъ баща му Никомахъ, лѣкарь на македонскыйтъ царь. Аристотель младъ още отиде въ Атинѫ да ся учи въ Академіятѫ Платоновѫ.

По злѫ честь Аристотель имал много слабо тѣло-сложеніе и слѣдомъ былъ болничавъ; така що нито въ трудоветѣ на ученіето бы устоялъ, нито шестдесеть и двѣ години бы живѣлъ, нито бы списалъ това което има списано, ако по съвѣтътъ *белки* на бащѫ си лѣкарьтъ, не бы присвоилъ діетѫ простѫ, и спаніе умѣренно.

Казватъ даже че въ нощнытѣ и раннытѣ си приговарянія, за да отбѣгне отъ спаніето, имал обычай да държи въ рѫкѫ едно мѣдно кълбце, и подъ рѫкѫтѫ му долу имало сложена една пакъ мѣдна сѫдина, и тъй кога то сънь уносяло да заспи като изтървалъ мѣдното кълбце въ мѣдянѫ сѫдинѫ та издрънковала. това издрънкованіе го разбуждало, и той ся залавялъ пакъ до приговаря.

По или тъй или инакъ, слабыйтъ и болничавыйтъ Аристотель, като отбѣгвалъ отъ многото сънь, като слѣдувалъ еднѫ простѫ діетѫ. още и като

*) Днесь Либаново или Лиазаново при Струмчикъ, Орфанскыйтъ (или Кантесшкыйтъ) заливъ на Бѣлото море.

Страница от в. «Гайда»

Година 1. 1873. Декемврія 21. Брой 8.

Спомоществованія ся пріематъ всякога за три месеца предплатены по едно бѣло меджидие или на листъ по 2 гроша.

Въ Цариградъ при издателя Г-на Д. Г. Сарафова, у Джавизъ ханъ № 8.

На вънъ при назначенитѣ настоятели, отговорны за парата на вѣстника.

ШУТОШЪ

(ЛИСТЪ ЗА ШЕГА И САТИРА)

ИЗЛѢЗВА ВСѢКА СЪББОТА.

[illegible]

Гарибалди.

ГАРИБАЛДИ (Жосефъ) италіански генералъ, сынъ рыбарски, роденъ въ Ницѫ на 4 Юлій 1807 за гонение на деспотизмътъ и за стражарь на [illegible] Моичо още, Гарибалди влѣзе въ мореплавателната служба на Пиемонтъ; и на 1834 като го обвиниха за съзаклятникъ, той ся принуди да побѣгне отъ Женевѫ въ Франция, дѣто стана учитель на математиката за нѣколко врѣме.

Слѣдъ кратковрѣменно служеніе во флотата въ Тунисъ, той стана командантъ на една флотилія (флотица) на Уругуянската Република въ Америкѫ. Тамъ ся уловѝ той като плѣнникъ, но сполучи та избѣгна и събра противъ Буенъ Айресъ войска отъ Италіянцы [illegible] сиречь голоуминии, които о бличе ..... свѣжа слава. [illegible] подвизи както въ Монтевидъ така и по други мѣста въ Америка.

На 1848 той ся върна въ Италія за да ся бій за освобожденіето на отечеството си отъ робство; [illegible] ся депутатъ въ Пиемонтъ отъ опозиціята, и прѣзъ послѣднята година когато ся провъзгласи Републиката въ Римъ, биде командантъ на едно отдѣленіе и ся удари съ войската на французската република, която бѣ испратилъ генералъ Удинота за да отуши сестра ѝ, и съ тоя начинъ да ся утвърди съ политикатѣ и благословіятѣ на Папата. Юнашки противустоя въ обсадата прѣзъ която

изгори въ разстояніе на тридесять дни осъмстотинъ пати по малко свѣща въ церквата и три хиляди пати повече барутъ на бойното поле, отъ колкото изгори Трошу прѣзъ шестѣхъ мѣсеца на послѣднята обсада въ Парижъ; той не води, наистина, както Трошу, [illegible] солдатитѣ си въ церква за да ся причестяватъ, но ся рани въ сраженіето. Като ся побѣди отъ числото на неприятельтъ, той прѣдложи на Римляните да прѣобърнатъ на [illegible] сичкитѣ мостове и да ся бранатъ до смърть; но Римляните отблъснаха прѣдложението му, и тъй Гарибалди побѣгна въ Женева, и отъ тамъ отиде въ Америка, дѣто [illegible] му [illegible] че е отворилъ фабрика за [illegible] [illegible] като шутникъ и [illegible] защото нѣмаше друга по важна да му прилѣпимъ. И нека да положимъ че това е истина, но не можемъ защо да не ся счита тамъ като успѣхъ [illegible] за сынътъ едного рыбаря? [illegible] прѣпочителенъ генералъ, който ся е [illegible] отъ нужда, или принцъ или маршалъ прѣдаденъ въ ръцѣтѣ на неприятельтъ съ една войска отъ 150 хиляди [illegible] и осѫденъ като прѣдатель на една съ пушкане смърть и [illegible] отъ [illegible] ската си степень, пакъ има куражъ да прѣбѫде при [illegible] и съжаленіето едного [illegible] да му прости наказанието въ 20 годишенъ [illegible].

На 1859 Гарибалди пакъ влѣзе на службата на Пиемонтъ; тамъ [illegible] войска и прѣдаде [illegible] цѣла Европа. [illegible]

На 1860 той ся [illegible] противъ тази [illegible] и като събра [illegible] до 1200 души [illegible] отиде въ Сицилія, [illegible] Италія.

[illegible]

Страница от в. «Шутош»

Година I. Брой 4.

Извѣстие

Размышленія за грѣхътъ

Новыйтъ прѣобразователь

Страница от в. «Звънчатий глумчо»

КОЙ Е ФЕНЕРЛИЯ, СИРЕЧ ФАНАРИОТИН

Фенерлия е не само онзи, който са роди на Фенер и чиракува во Караказан, че става владика да измъчва българите, но:

Фенерлия е и секи българин, който може да търпи и да бъде равнодушен, като гледа как същите фенерци измъчват, угнетяват и притесняват неговите единородци.

Фенерлия е, който мисли, че същите фенерлии гърци владици или техните пачаври българи фенерлии могат да бъдат приятели и добромисленици на българский народ.

Фенерлия е, който са лъже, че славното османско правителство благоволи на фенерците и ги защищава против правдините на българите.

Фенерлия е, който казва: «Отде ще ма познаят хората, че съм чорбаджия, ако не ми е данта по-малко от на другите?»

Фенерлия е, който са скъпи да даде на сиромаха пет пари и за обща полза пет гроша, а с хиляди харчи, за да си изпълни ината, да разори обществата и да свади брат с брата.

Фенерска хаха (български пукал) е този, който не са пази от туй куче, което го е и други път хапало, и не гледа да изпъди бясното псе, което са е вмъкнало в двора му.

Фенерска хаха е този, който слуша и вярва сичките бълнувания на гърците за Велика Гърция и са води подир ума на гърците владици, които проповядват съюз с побор-ство на българите с гърците за Елада.

Гайда, г. I, бр. 8, 21. IX. 1863 г.

СВЕТА СА ВЪРТИ

Било е време, когато духовенството поучавало народа и го настанявало на сяко добро, а кметовете или чорбаджиите го бранели и защищавали от сяко зло и народа, благодарен за туй, почитал и едните и другите. Но света са преобърнал: духовенството зело да развращава народа и да го глобява; чорбаджиите да го притесняват и угнетяват и народа зел да ги не почита.

Беше пък време, когато гърците владици чорбаджиите галеха, народа презираха, а учителите измъчваха и гонеха ги. Но света са попребърна: чорбаджиите немат толкоз влияние, народа не е толкоз в презрение, учителите толкоз не страдат; а гърците владици изпадат ако не в предишнето положение на учителите, а то близо до него. — Ако да не ставаха бъркотии в превъртанието на света, можеше да са надеем в скоро време за идванието му пак в едно положение по-благоприятно.

* * *

Съгледано над едно животно, че когато му са случи да влязва или да излязва из някоя врата, а то са навежда и сниша като да му не опре гърба о горния праг на вратата. Туй унижено от млого страни животно има и то чудна самомнителност, а следователно и чудновата гордост. Струва му са белки, че и снагата му е съразмерно със слуховите му органи крупна, та от това заключава, че вратата, през които ще минува, колкото и да са високи, то не ще може да са побере в тях със сичкото си големство, и затуй правело тъй.

Ще ни питат на таз приказка какво ѝ е тълкуванието. Тя нема тълкувание по български. Една френска пословица има само, която може малко нещо да я поясни:;

Qui est moins gracieux et plus hautain qu'un heureux fou.[1]

Гайда, г. I, бр. 13, 30. XI. 1863 г.

[1] По-нелюбезен и по-надут от един щастлив луд. (фр.).

ФАЛИКРАСТАВИЧКО И ВИЗАНТИС

«Посмали, гърчо, посмали.»

«На наситу патрида, бре аделфе, караштавичета афто посто леун, то ангури, гу раште куту гимия гулйамо.»[1]

Тъй лъгал българите някога си един грък. Посмали гърчо, посмали, му рекли българите.

«Ех, куту гимия ни е ци, куту на гимию катарти ту; дилади то дирекι, ехи я. . .»[2]

«Посмали, гърчо, посмали», му рекли пак българите.

Бре аделфе, гуляму караштавича гу родила то диомаз то, патрида, еци е, сан то хери му, китакси я, то мисо, посо ни е гулйама.[3]

«Посмали, гърчо, посмали» — ще кажем и ний на «Византис» и на нейния от Гюргево дописник, като казват, че на русенската владика, когато му раздърпали децата партакешите, триста хиляди гроша зарар го постигнало.

За един такъв халосан грък, какъвто е бил онзи, дето лъгал, та фалил на патридата си краставиците, че били като гемия големи, нейсе не, ама за един знаменит вестникар като сочинителят на «Византис» таквиз безсолни лъжи да пуща, има ли си мястото я? Хем като е сега и патриаршески орган — черковна газета!

300 000 гр. зарар станало на Агиос Червену, за да може да си позволи таквазе дна опашата лъжа. «Византис» може да е оценил само мазната му камилавка за пендесет хиляди гроша. Що има я, за лъжата гюмрюк не земат. Пущай, Гано, да върви!

Гайда, г. I, бр. 15, 26. II. 1864 г.

[1] В нашето отечество, братко, краставиците, както ги казват ангури, растат като гемии големи (гр.).

[2] Ех, като гемия не е, като на гемия мачтата; значи като цял дирек (гр.).

[3] Бре, братко, нашето отечество е родило голяма краставица — ей такава е, като ръката ми (гр.).

ОПИТНИ СЪВЕТИ

Един стар с бяла глава Съветник, който беше изпил млого горчиви чаши (да не кажат читателите, че е пелин) в животът си и запознал беше-този свят, тъй да кажем, до дъното, ето как съветувал той младите:

«Искаш ли да станеш богат и да завъдиш пари? Направи си дълбока кесия и едната пара два пътя я връзвай в нея, закови вратата на съвестта си, като видиш сиромах и беден, ти стани сляп, като чуеш, че приказват за доброто на народът, ти стани глух.

Искаш ли да бъдеш хитър и умен? Яж, пий, спи и не си отваряй устата пред никого да подумаш ни черна, ни бяла.

Искаш ли да станеш обичен на народа? Прави каквото правят сичките и какъвто да си, поп или даскал, чорбаджия или чападжия, не са посвенявай да ходиш вред и да са събираш със секиго.

Искаш ли да та аресуват хората? За каквото и да е, казвай сякога: бива, става, тъй да го направи, и никога не препречай дума да речеш: тъй не бива, ами инак да направим.

Искаш ли да минеш и ти нещо на м а н с у п? Стани сляпо оръдие на по-горните и по-силните от тебе и никога не казвай друго нищо освен Ваша милост, както обичате.

Искаш ли да си сиромах? Бъди почтен, неподкупен и независим.

Искаш ли да та кажат, че си луд? Кажи си какво мислиш ти, а не какво думат тези, които са на работа.

Искаш ли да та нарекат бледослов? И з д а в а й в е с т н и к и п р о п о в я д в а й и с т и н а т а.

Гайда, г. I, бр. 15, 26. II. 1864 г.

ЕДНА ЧОРБАДЖИЙСКА КОМЕДИЯ

Нашийт чорбаееджия, доде не беше си смугнал лъжицата в чорбата, беше един от най-горещите защитници на сиромасите и един от най-големите противници на другите чорбаееджии. Най-спасително за сиромашта е, казва той, да са менявят чорбаджиите сяка година и никога някой чорбаджия да не стои повече от година на чорбаджийски пост.

За тези му прави приказки народът го избра и го тури чорбаджия, но нашия приятел не са забави да покаже на работа, че неговото правдолюбие било от кора и само за чужда сметка. Като доде ред за него да оправдае това, което проповядуваше преди, доде не бе станал чорбаджия, а, работата стана друга, той обърна колата. Годината са мина и премина, а правдолюбецът чорбаджия, като тегли тръйе на своите проповеди, а че си струва и углушки, ако би някои от страна да му ги подметне. А, казва той, като се уговаря сам, за да може един чорбаджия да служи, както тряба на народът, тряба да са застои на поста си и да провещей в градските разправи, за да научи отде да улавя и как да свърша сяка една работа. И тези свои сладки думи нашата чорбаджетлина ги подслажда йоще повече с чести почерпки, а на по-зъбестите пък и зефети им понаправва, като да ги залъгва да им не остава твърде време да си показват зъбите.

Както на другите хора в някои работи, тъй и на чорбаджиите густовите са различни, особено в давиите. Има едни, че обичат дребни и късички давийки, други обичат едри, вишокосни давии, нашият чорбаееджия пък е такваз пасмина, дето густът му е на мекокостите давии.

Гайда, г. I, бр. 18, 25. IV. 1864 г.

* * *

Някои селени уловили веднаж един вълк жив. Каква радост за тях! Като го развождаха тържествено из цичкото село, доведоха го на мегданя сред село, пред черковата, и седнаха да разискват и да са советуват как да го затрият. Мненията на народа, както обикновено са случава, не са посрещаха.

— Тряба да го забийме на кол — рекоха някои си.

— Тряба да го убийме със сопите — рекоха други.

— Да го обесим — рекоха пък някои.

— Не, по-добре да земем жив да го одерем.

— Туй не е нищо — рече злочест някой си стопанин, — ако искате да го измъчите повече, дайте да го оженим на привод (ич гювелия да го направим).

* * *

Мъж и жена, които комай секи ден са карали, дошли вече дотам, дето да ся разделят, когато жената са преструва на болна и казва на мъжа си, че са усеща как ще скоро да умре и че за да не дадат на света повод за хули, по-добре би било да са разделят своеволно и да отиде тя на майчиното си село да поживее, доде умре вече. Мъжа прие на радо сърце туй предложение на жената си и я попита само подир смъртта ѝ за коя ще му каже да са ожени. «За дявола, за големия и рогатия дявол да са ожениш, че да са не пръкнеш ти — отговори му на туй жената разярена, — за дявола!» — Но туй не е простено и не може да бъде, мила моя — отговарил мъжа излеко. Туй нещо черковните закони го не допущат, защото донине бях женен за дъщеря му.

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г.

* * *

Един съвет. Ако искаш да купиш кон или дреха, или какво да е друго нещо, не улавяй най-напред да се пазариш за туй, което ти аресва — а то ще платиш твърде скъпо.

* * *

Бележка. Доде е челяк млад, той никого не слуша, а като одъртее — него пък никой не слуша.

* * *

Дядо Дуко. Дядо Дуко е един стар чорбаджия в Девня. Отидох, казваше той, на Кара Юсен в черква, влязъл бях в едитрон и седях, та са черкувах. Гледам, дойде един опърпан караюсенски грък и зе да ма дърпа да сляза от трона да възлезе той.

— Ничин я?, го питам аз.

— Шен булгар шин, казва ми той, бурди урум клишеши дир, шен ашаа отур шташиода бен дурад жаам.

— Е бу клися урумларън деил, клися Христос ефендимизин дир, му казах аз.

— Нашил урумларън деил, о Христос ефенди урум деил ми я, апо тин Елада.[1]

Аз си сторих углушки, а той, проклет, зе да вика:

— Ин, бре калин булгар. . .[2]

За да не правя гюрултия в черква, аз слязох от трона и тръгнах да изляза да си отида. На вратата черковни ма превари гъркът епитроп и подложи дискоса напреде ми:

— Я т и н п а н а я н.

— Версилер стасиода дурин покойлар[3], му рекох и си излезох.

Година са мина не мина след това. Една вечер в село връщах са късно вечер от нейде към дома си, срещам на пътя кехаята, води едного челяка, гледам, туй гърка, дето ма смъкна от трона в черквата на Кара Юсен. «Къде го водиш тогоз?» — питам кехаята.

— Ша му дам конак да нощува.

— За него конак няма на село — рекох, — кажи му да си иде, отдето е дошел, Кара Юсен не е далеч.

— Ама цорбадзи сте гец олди, сте цамур цок насил гидедзеим, зян олурум, куртлар бени йер язик олур цодзукларима. . . — Би шей йок, гидерсин сен — му казвам аз.

— Дзаним ницин бойле япарсин цорбадзи.

— Мадем ки сизин-кююн Христос Ефендиси урум имиш билирсин, ве стаси диода саде урумлар дурсунлар хаклъ имиш дерсин. Бизим кююнда Христос Ефендимиз булгардър ве урумлара конак вермеелим хаклъис. Хади, бакълъм гелдиин ерден. . .[4] От селото навън да го изкараш, казвам на кехаята, че подире ти ще знаеш, и тъй го изпроводих.

Да са сичките български чорбаджии като дяда Дука, сичките гърци по България ще спят по боклука.

Гайда, г. I, бр. 21, 25. V. 1864 г.

[1] — Защо пък? Ти си българин, каза ми той, това е гръцка черква, ти седни долу, а аз ще се кача в трона. —

Тази черква не е от гръцките черкви, тя е на Христос.

Защо да не е гръцка, този Христос ефенди не е ли грък (тур.).

[2] Слез бре, дебели българино! (тур.)

[3] Вземи, че почакай мирно на трона (тур.).

[4] Ама, чорбаджи, ето вече стана късно, има много дъжд, как ще отида. Ще пострадам. Вълците ще ме изядат.

— Няма нищо, ще отидеш.

— Защо така правиш, бе чорбаджи!

— Щом като вашето агне Христос е бил грък, казваш, че в тронове било право да слагат само гърци. За нас е право да даваме убежище и на българи, и на гърци. Хайде ела да видим сега мястото, от което си дошъл. . . (тур.).

НА ХОРАТА КУСУРИТЕ

ПОЕМА

В която стих нема (защото, колкото стихове на младост бях налапал от едни богословски хапове в Съветника, избълвах ги сички и сега вече съм наумил в таз поема стихове да нема) и тъй по дипърва.

ПЕСЕН ПЪРВА

Да запея, и отде да запея? Досега от любов, но по Советникова па' за отсега за омраза.

И тъй да ви кажа, че аз мразя безочлявите хора, таквиз каквито има някои витловати, пустословати, и едродребнодундовати писовачи; но аз ги мразя ни по-малко, ни по-млого, отколкото до колене.

И пак ви казвам, че мразя и други хора тоз ощер, дето са таквиз някакви вълновати, пустосвяти и лицемеровати просачи. И за тях мога да кажа, че в мойта към тях омраза аз съм потънал дълбоко и съм заглебнал дотолко, чак от петите до върха. Но да не казвам изобщо, да не подсръждам мнозина, нека едного възпея.

Ти музо моя гайдарска
но не любовна, сватбарска,
а советнишка мразарска!

да додеш да ми помогнеш, Гайдата да си надуя, ситна омраза да пея.

Мразя аз хора мазници
и нагърчени брадници,
със таквоз име на и ц и. . .
(Но чакай, музо, че сбърка —
Гайдата с ритми захърка.
Аз искам такваз поема,
дето стихове да нема
и дето да са запазва
за млого лица да н' казва. . .
Надувай сега да-видим.)

Мразя аз един гърчовник, до кора съм го намразил, но името му не мразя, затуй на име не пея, само за форма ша кажа, него го казват кир Бодрю.

Тозика Бодрю кирливий от славен род е прехвален, но и рода му да н' кажем, славата да не докачим. На тоз свят теглят простите, нека го кажем от прост род, от катранджийско коляно. Баща му Филан катранджи, немало втори кат него, и Бодрю рожба достойна, баща си не засрамила, с цял катраник на лице той по света е излязъл да търси служба със гужба. . .

На първа служба излязъл по Черновръшка поляна, на втора служба излязъл из Лелин-Мелин кория. На третя служба излязъл. . . Но поврага му службите, кой ти го дири, задиря къде е ходил донине. Сега да видим къде е.

Али го пуста пораза, невикан и непокликан, нето със чесън калесан, урбулишком са примъкна и квакна, та си уплъзна у сватини ми Тренини. Аз ща прескоча таз песен, дето е за гост некалесан, и само просто ще кажа, викан-невикан дошел е. Мойта омраза дотука затуй е само арпаджик, цялата глава на лука отпосле само нарасте, като го видях що прави и какво иска да прави.

С второ аз ща възпея тези му дела пофални, кога ми скивне да свърша тазика моя поема, дека стихове да нема.

Гайда, г. I, бр. 22, 1. VI. 1864 г.

ЧЕРТИ НА НЯКОИ НАРОДИ

1. КОГА СА БИЯТ

Е н г л е з и н ъ т. Кога ще са бие, безгрижно и хладнокръвно съблича горнята си дреха, възпретва ръкавите си и тогаз попитва противникът си, с когото ще са бие: «Колко деца имаш?», и като му отговори той, на това англезинът ще му каже: «Е, да знаеш сега, че твоите деца не ще имат вече баща» и тъй зафаща боят.

Ф р а н ц у з и н ъ т. Като излезе с противникът си на дуел, стои безгрижно, та си пуши цигарката и чака да го случи куршумът в гърдите. Но ако са не ударят и двамата, тогаз си простират един други ръце и стават приятели.

И с п а н е ц ъ т. Преди да измъкне ножът си, пита противникът си: благороден ли е и достоен ли е да са бие с него?

А м е р и к а н е ц ъ т. Склонява да тегли жреба и ако са падне нему черна жреба, а на противникът му бяла, тогази той спокойно сам си са убива с пушката си.

Н е м е ц ъ т. Преди сичко ище да му са обясни добре причината защо да са бие, и ако са увери, че е нужно да са бие, помисля няколко време не може ли туй нещо с други някой начин да са потъкми, и ако види, че инак не може, най-подир с мъмрание и псуване зафаща дуелът.

М а д ж а р и н ъ т. Мълчи млого време или говори тихо, та че отведнъж пламнува и като дръпне, каквото му падне в ръка, удря с него противникът си.

Т а л и е н е ц ъ т. Са скрива нейде на тъмно и скришно място, та причаква противникът си и го пробажда, преди да го види той.

В л а х ъ т. Ако му е направил някой зло, помни и кога намери противника си самси (ама ако ще би и след 20 години), стисва го за гушата и му казва: «Повниш ли, преди толкоз години като ми стори това и това? Сега щъ ти го извадя из носът.»

К а з а к ъ т. Са примъква до противникът си и гледа да го докопа за перчемът, туй прави и насрещнийт му. И тъй като са уловят за космите, дърпат са насам-нататък, доде не остане киката на едногото в ръцете на другийт.

Китаецът. Като са скара с някого, изважда сабята си, та са пробожда сам и казува: «Моята сабя е по-добра от твоята.» Противникът му на вчас и той изважда пък своята си сабя, удря са и той сам си и казува: «Не е тъй, моята сабя е по-добра.»

Индианецът. Като убие противника си, занася го на къщата си, та го опича и го изяда.

Гъркът. Пращи, вика, дере са, копри са, дано уплаши противникът си и като види, че не му минуват плашилките, подгъва опаш и побягва.

Българинът. Търпи, не пръхнува отведнъж, уклонява са от сбиване, често и бяга, но като фане да са позапира и да са почесва в тилът, бягай от него, решен е на сичко.

2. КОГА СА ЛИБЯТ

Englezинът. Като са влюби, мълчи и до десет години търпи, чака да са ожени либовницата му и да одовее, тогаз я ище. Ако го земе тя, той подир месец тръгва с нея да пътува, защото му омръзва и става му несносно дълго живеяние у дома му.

Френецът. Като са влюби, нийде мира не намира, за либовницата си забравя сичкийт други свят, опропасти и себе си, и имотът си. Ако има любвесоперник, бие са с него, побягва с любовницата си през светът, но подир два дни, три дни може да са залиби с друга.

Холандецът. Заклева са на либето си във вечна вярност, после отхожда в Индия или през море нейде си да спечели и като са върне богат и побелял, ако свари либето си живо, оженва са за него и бива честит.

Испанецът. Стои цяла нощ под прозорецът на либовницата си, та свири на китара, и тогази са има за честит, ако някой противник негов го прободе под прозорците на либовницата му, да умре пред очите ѝ.

Прусиянинът са влюбва наздраво, но ако види, че либето му е хладнокръво към него, той ударя да пие бира, задебелява и досущ забравя любовта си.

Талиенецът. Прави стихове на либовницата си и ходи, та ѝ пее любовни песни под прозорците на къщата ѝ и като угади, че и тя е наклонна към него, залибват са и двамата наздраво.

Маджаринът. Люби наздраво, но никога не рачи да са изкаже в любовта си. Най-подир, като види, че инак не ще бъде, нагласява са с някои свои хора, открадва любовницата си и са венчава с нея.

Казакът. От любов към либето си напуща ракията; ако ли го тя изневери и са ожени за другиго, той тогаз ѝ запаля къщата.

Татаринът. Докарва шест крави и три камили пред къщата на момин баща, та са разменява с него и зема момата, та я завежда дома си.

Българинът. Кога е влюбен, постъпва според обстоятелствата — като маджаринът и като казакът.

Гъркът. Сякак гледа да излъже богата невеста, да ѝ изяде парите и да побегне.

Гайда, г. II, бр. 2 и 3, от 4 и 11. VII. 1864 г.

ЧОРБАДЖИЙСКА ПРАВДА

На един чорбаджия кравата пробола друга една крава на някого си селянина. Селянинът отива при чорбаджията и му разправя за тази работа така:

—Чорбаджи, едно нещо станало, ама ша прощаваш не са враща. Моята крава пробола твоята крава и намерих я умряла на мястото, какво ще правим сега? Аз ша река, дето ще ходим да са съдим, да са потъкмим помежду си по-добре е, затуй кажи какво ще ми земеш да ти платя.

— Ще ми купиш друга една крава, хубава като моята и ще ми дадеш глоба за кръвнина 200 гроша — отсъди чорбаджият.

— Ама чакай, как рекох аз — повтори селенинът. — Не е тъй. Твойта крава убила моята крава и ако си право съдил, пада са да ми купиш друга крава, аз глоба ти неща.

— Какво — рекъл чорбаджията, — мойта крава ли пробола твойта?

— Хъ — реква селянинът, — тъй.

— Ама ако е тъй — казва чорбаджият, — то е тогаз друга работа. Аз не съм длъжен да ти дам нищо, защото твойта крава трябало да се отбие от пътят на мойта крава, нали я види, че е чорбаджийска, що ще да са вре у нея.

Гайда, г. II, бр. 7, 6. IX. 1864 г.

ПРОИЗВОДСТВОТО НА ИМЕТО ЧОРБАДЖИ

Между народът са говори, че турците, като минали най-напред в Европа и превзели България, били толкоз мирни и справедливи, щото никакво насилство не възприемали да правят на народа, ами дето са случало да минат и да кондисат, толкоз само задължавали домакинът, да им направи една горчива чорба — аджи чорба, и тогоз, дето обикновено кондисвали, та го карали да им вари тази горчива чорба, наричали го чорба-аджи. Туй било за млого време, додето тези чорба-аджии са възползували от званието си, приучили гостите си да ядат баници и млинове, а горчивата чорба я оставяли за народът. Та от туй уж останало на чорбаджиите името. Затуй има и пословица: «Доде чорбаджият не яде глаголи-он-го (горчива чорба ли е, какво е), агата баница не може да яде.»

Но тази между народът приказка са вижда да е басня. Чорбаджия в еничарските оджаци наричали тогози, който им варял чорбата, и то било една почтена служба, която си имала белегът една голяма лъжица. Отпосле туй име зело да са дава като почтено название на тези от българите, които са намервали на правителствена служба. Но любопитно е това, че правителството, като уничтожи еничарските оджаци и забрани за мюсюлманите злоупотребленията, които правеха, те, този еничарски орден остана у българите и притяжателите негови са и до днес притяжатели и на еничарските насилия, или зорбаджилъци. За това и туй име днес по-право е да са произвежда от зорба, а не от чорба и да са казват зорбаджии, а не чорбаджии.

Гайда, г. II, бр. 7, 6. IX. 1864 г.

ДРЕБНИ ХАВИЧКИ НА ГАЙДАТА

За да можеш по-скоро да си напълниш кесията, пребързай да си изпразниш съвестта.

По-млогото редактори на вестниците и на журналите при ограниченият си умствен капитал дават на читателите си нищо и никакво съдържание.

Редакторите-патки твърде обичат да въдят патенца.

Обещанията на големците са като щурканията на щурците.

Възвишените принципи на язикът на дипломатите са каквото червейчето, що го турят на въдицата да измамва рибата.

Стомахът или търбухът на челяка е люлка на егоизмът и гроб на великодушните стремления.

Ако ти е верна кесията, верни ти са и приятелите.

Съвестта е една такваз сирмия, с която, ако речеш да търгуваш, губиш, когато кяруваш.

Публицистът е маймуна в хамелеонова кожа.

Ученият е пукал с паунова опашка.

Юристите и адвокатите са паяци.

Както свещта не може да гори в пространство, дето няма въздух, тъй и почтеността не може да трае, дето няма образование.

Свещта я угася вятърът, а почтеността я угася гладът и отчаянието.

Надвечер при залязването на слънцето сенките ста-

ват по-дълги. Тъй също и при залязването на животът предразсъдките и пороците стават по-силни.

Ако ти са ревне да заприличаш на рогач, който си менява сяка година рогата, ожени са и сяка година са преместяй на друго място да живееш.

Гайда, г. II, бр. 7, 6. IX. 1864 г.

* * *

— Таз зима до днес йоще не видяхме да минат през Цариград някои нашенци за х а д ж и л ъ к; дали е, че нашите хора според търговията са много слаби таз година, или са ся вече свестили де тряба да харчат парите си — не можем да проумейме. Един само, едничък българин замина тези дни за Божигроб, и то от преселниците в Бесарабия. Два пъти, казваше той, ходил и сега трети път отива на поклонение.

Ний станахме любопитни да го попитаме от кои страни е, и той ни каза, че е от ямболските села.

— Ами ходи ли да видиш бащиното си огнище?

— Ходих, каза, и 40 дена стоях, та ся бавих по на гости на роднините си.

— Ами имат ли на ваше село черкова и училище?

— Нямат.

— Ами ти остави ли нещо помощ и да поканиш съотечествениците си да дадат и те, че да си направят една черква или училище?

— Йок.

Ний оставихме нашийт трихаджийка и ся отстранихме да оплакуваме заблуждението на нашите българи. Не ни е думата, че не тряба да ся ходи на поклонение на светите места; но таквоз едно диво поклонство, каквото правят някои от нашите съотечественици, струва ни ся, че и на бога не е приятно.

— При разбогатяването на Зографскийт манастирний ся надеяхме, че като българска обител тя без друго ще направи някои пожъртвования за изучаването на някои от нашите млади духовничета, но както можахме да съгледаме, той от ден на ден изнамерва други места, дето да харчи парите си, а неговите постриженици даже са принуждени да търсят от друго място помощ, за да следуват образованието си. Каква полза от Зограф, ако би превзел и усвоил и сичка Света гора.

Преображенскийт манастир в Търновско комай сяка година нови одаи прави и преправя и дюкени и воденици купува, а търновските училища лой берат от манастирското затлъстяване.

— Четеме в «Т у р ц и я», че нашите съотечественици во Виена събрали до 80 хил. фиорини капитал за поддържание на тези от българските младежи, които са на учение по тези страни. Ний ся радуваме от сърце за тази новина, но хората ни казват «гьорсен да инанма»[1].

Гайда, г. II, бр. 14, 21. I. 1865 г.

ПОГЛЕД НА НЯКОИ НЕПРИЯТНОСТИ В ОБЩЕСТВЕНИЙТ НАШ ЖИВОТ

(Е п и з о д о т е д н а п о в е с т в е д и н с а т и р и ч е с к и ж у р н а л)

Знае ся, че в житейското море, както и в естественото, въдят ся по-големи риби, както щ у к и, а к у л и, к и т о в е, които поглъщат по-малечките рибки с тази само разница, че в житейското море малечките рибки ся осъдени да плащат и д и ш х а к ъ на по-голямата риба. И когато вече самата природа е турила един такъв ред

[1] И да видиш, да не вярваш (тур.).

на работите, то, право да си кажа, аз бих желал в това житейско море да съм един кит; акулите, щуките мене никак не ми аресуват, в технийт характер има млого кучешина. Не е таквоз китът — голямата риба! Естествено, че такваз една риба снабдена е от природата с един търбух, който може сичко да поглъща, с един стомах, който може сичко да смила, без да извадим и благородните метали, и с едно гърло, което може сичко да налапа. Ех, че пък живот живее една такваз риба! Стига ѝ само да зине, да разклопи челюстите си — и в едно мигване няколко рибки ще изчезнат в нейнийт грамаден търбух. Но това чудовище е одарено с едно най-меко и състрадателно сърце; то милее горките рибки и само от време на време им напомня за своето съществуване. И него прави то тъй: чудовището свиква подвластните нему духове.

— Утре какъв празник имаме? — пита то.

— Вълчите празници — отговарят духовете.

— А че мене как ми е името?

— Вълчан воевода.

— Хайде!

Духовете ся кланят и изчезват. В едно мигване послушните духове облетват сичките малечки рибки, обречените от орисницата за храна на китът и като съберат наложеното на тях д и ш х а к ѣ, представят го пред своят повелител. Търбухът китов фаща да скача от радост и лакомо излапва сичкото д и ш х а к ѣ. През денят на празникът приплуват до китът сичките подведомствени нему маленки рибки и той ги почерпва с по една чашка ракия от вятър (тъй е вече узаконено).

Аа! Хубаво нещо да бъде някой си кит! А най-вече затуй, че в събиранието на д и ш х а к ѣ той ся намерва настрана и мънечките рибки, макар и да ся чумерят и да ся мръщят, когато плащат д и ш х а к ѣ, но в същото време чувствуват, че такъв ред е нареден от премудрата природа. Ще ся каже, че няма и какво да ся тълкува връх туй.

А то, да прощавате, малки рибки могат да ся ловят тъй, както ги ловят и щуките, и акулите, и другите лакоми и безпощадни твари, само че то бива спрегнато с безпокойство, а понякога с опасност на собствената личност, с една дума, по кучешки.

Кога-годе аз ща ви прикажа как става таз ловитва.

Гайда, г. II, бр. 15, 30. I. 1865 г.

ЧАСТНИ СЦЕНИ

(ДВАМА НА ПЪТЯ)

Ед. Побратиме, накъде е тука кръчмата?

Др. Тука през тази улица нагоре. Защо питаш?

Пър. Абе попът ми нещо дотряба, че не знам де мога го намери; у тях го няма.

Вт. Е, там е, там, иди в механата, ще го намериш.

Гайда, г. II, бр. 20, 27. III. 1865 г.

РАЗНИ РАБОТИ

На 584-то Филип II проводи в Рим благороден някой си млад момък, за да честити на Сикста V-го възлезването му на папский престол. Но папата, докачен в това, що да му проводят един толкози млад посланик, казва му:

— Как тъй, на господаря ти толкоз ли са оскудели възрастните мъжйе, та ся е решил да ми проводи посланик без брада?

— Ако да мислеше господарят ми — отговори гордият испанец, — че достойнството на посланикът ся състои в брадата, без друго би ти проводил един пръч, а не един благороден момък.

* * *

Някой си селенин ся изповядувал на духовникът, че откраднал едно агне.

— Да го върнеш на стопанинът му — казва духовникът, — инак не тя прощавам.

— Ам че изядох го.

— Толкоз по-зле — повтори халосаният духовник. — Душата ти ще я грабне дяволът, защото на второ пришествие агнето ще оживее да тя изобличи.

— Как — казва селенинът, — ше оживее ли агнето на второ пришествие? Това мя много благодари да го чуя.

— Защо?

— Защото ще кажа на стопанинът му тогаз: ето ти агнето, земи си го.

* * *

Някой си войник френец беше изгубил в една битва и двете си ръце. Полковникът, като го видя на това състояние, що да го дари, изважда, че му дава един талир (монета). Какво ти ся струва, казва му войникът, ръце ли съм изгубил или ръкавици?

* * *

Граф Дура, като гледаше философа Дескарта, че ядеше с голям ищах някои хубави гозби, зачуден, казва му:

— Как тъй, белким и философите ядат таквизи ястия?

— Защо не — отговори Дескарт, — белким ти ся струва, че на светът хубавите неща са само за простаците?

Гайда, г. II, бр. 21, 17. IV. 1865 г.

ПРАКТИКЪТ ДОКТОР

Някой си доктор, повикан при един от холерата болен ковач, отредил пристойните церове и си отишел. На сутрината отишел пак да нагледа болнийт си, но домашните казали, че той оздравял и отишел на работата си.—Твърде

добре! Видите ли колко му помогнаха цяровете ми? — казал докторът. — Но, докторе, не рачи да земе цяровете ти — отговорили домашните — и вместо тях яде червен боб, армея, чушки и солена риба. — Ах, дявол! — рекъл докторът и тутакси записал в записната си книжка следнята рецепта като непогрешимо противохолерическа: «Холера, червен боб, армея, чушки и солена риба.» След някой ден, повикан при един пак от холерата болен дюлгерин, приспособил гореречената рецепта и болнийт, след употребението на тези противохолерически церове, умрял. На другийт ден докторът, като отишел в къщата на болнийт, попитал как е. — Горкана си! — отговорили му, господин доктор, щом изяде цяровете ви и издъхна.—Чудна работа! Много чудна — измъмлал негово изящество и тутакси извадил записната си книжка, в която за допълнение след първата рецепта приложил: «Цяр много добър за ковачите, но смъртоносен за дюлгерите.»

Гайда, г. III, бр. 2, 15. I. 1866 г.

ОТБОРКИ

1. Има ли нещо по-лошо от неучението? — Има: непознаването на неучението, сиреч мнимоучението.

2. Има ли нещо по-несносно от шарлатанството? — Има: това, дето да гледаш един баш шарлатанин с едно големливо негодование да говори против шарлатанството и с тъпо и смешно лукавнување да подразумява еди-кого и еди-кого като шарлатани; каквото да чуваш магаретo да казва на петелът дебелоглав!

3. Коя е най-голямата хула? — Онази прекалена и прецуфрена похвала на добродетелта в устата на злонравнийт и развратенийт.

4. Кой е най-голям предател на отечеството? — Безсрамният и безсвестният онзи разбойник, който сполуча да придумва хората, че за тях божий промисъл е . . .

5. Сметка на разноски за Великден

За един фистан	520
За един кожух	460
За една язма	32
За едни чепици	102
За чорапи и пошчета	28
За помада, ливан и сапунче	14
За яйца и вързия	9
За количета	24
За месо	6.20
За свирня и игри	6.30
За вино и ракия	8.20
За черква	1
За просеците	0.12
За запрени	0.20
За болницата една	0
За книги друга	0
Всичко	1212.12!

Гайда, г. III, бр. 7, 1. IV. 1866 г.

* * *

1. Простено ли е на един простак и неучен челяк да казва: «Ний ревнителите на учението, служителите на науката, ний апостолите на истината и образецът на родолюбие?. . .» — Простено е; защото има таквиз, които за наука свършили са шарлатанията, за учение земат самохвалството си и за истина лъжата.

2. Поправя ли злите словото на проповедника! — Не; защото и лошите наедно с проповедника клатят глава и осъждат омъмрената лошота; «Не съм аз като тогоз митаря».

3. Поправя ли лошите присмехът и сатирата? — Не; защото и те ся скъсват със смях, като слушат или четат присмиванията върху лошото. Езоповите дисаги са криви натуй.

* * *

Историкът Исидор споменува, че отколешните римляни за много време не рачили да приемат в градът си ни един лекар.

И това, откогато някой си лекар грък, на име Архагат, който дошел най-напред в Рим, та наедно с лекарщината донесъл болезните, отчаянието и смъртът. Отколешните лекари, както и сегашните, на много места в отечеството са били в същото време и хирурги, и спицери. И тъй този Архагат толкоз лесно ся решаваше да реже ръце и крака и церовете му таквази чистителна сила имаха, щото неопитният на таквизи работи римский народ, без да изпита нито доброто разположение на лекарят, нито причините защо правеше така, но като гледаше само с буйство, че толкоз граждане падаха жъртви на рецептите на страшният доктор, убиха го с камъни. От то насетне за много време Рим остана без доктор и пригледа ся, казва реченият историк, че смъртите никак не ся умножиха, като нямаше таквиз доктори.

Гайда, г. III, бр. 9, 1. V. 1866 г.

НОКТИЕТЕ

Който има малки бели пятънца по ноктиете изобщо обича жените; но колкото че е наклонен към любов, непостоян е.

Който има ноктиете си към върхът изострени като стрела — горделив е. На когото ноктиете са в краят отде-

лени от пръстите, никога не ще ся ожени, защото чудо ще бъде, ако избегне от неверството на другарката си.

Късите ноктие показват търпеливост, честност и най-вече злочестина неминуема.

Широките ноктие са белег на великодушие.

Прозрачните или бистрите и червеникавите ноктие показват весел, сладък и достолюбезен характер. Полюбничавите, които имат бистри ноктие, теглят до полудяване от любов.

Който има ноктие дълги, възостри, обича да свири китара или други свирни, той бива человек прилежателен и става швец или писар.

На когото ноктиете не са толкоз дълги, а са околчести и обиколени с черно, той бива поет или романист. Който има малки зарички на нокътят на левийт си палец, е учител.

Дебелите ноктие показват темерут и нехвелит человек.

Който има нечисти ноктие, той е любител на пустинний живот, философ, словослагател или бояджия.

На когото ноктиете са жълти, той е человек предаден на всички разблудства изобщо и частно пак на разблудството много тютюн да пуши; но тряба наблюдателите да не смесят таковийт с оногоз, който бели портокалите без нож.

Многото околчасти и гладки ноктие показват тих характер.

Който хапе всякога нокътят на деснийт си палец, той е лаком и л е ш ч и я (месоед) и за да не ся отучи да яде, гложди ноктиете си, самото нещо, което е всякога на ръцете му.

Който реже ноктиети си къси и неравни, той е заблуден и безочлив человек.

Който няма доволно търпение, за да обрязва добре ноктиете си, комай всякога има лоши сетнини.

Гайда, г. III, бр. 13, 1. VII. 1866 г.

О Ч И Т Е

Бълнуването на всичките жени е да имат очи като ялмази, обръжени със сенчасти мигли и чести вежди. — Очи като ялмази са белег на сладострастие; малките мигли значат мързел, и честите вежди — сърце жестоко.

Жена, която има прозрачни очи, рядко остава вярна на съпруга си (ако не е лъжа). Която има дебели клепки или мигли, е безгрижна и малко вътроглава, а която държи мигачите си полуотворени, е любоугодничава или мечтателка.

Може да каже някой, че комай няма такваз жена, която да си не поправя очите. Тези, които имат черни очи, правят веждите си възруси, а които имат сиви очи, правят веждите си черни.

Има жени, на които очите говорят. Когато някоя мома гледа с краят на окото си, иска да рече: «За женяние съм.» Ако ли като погледне, снижа тутакси очите си, то е белег, че няма друга прикя освен бялото си лице. Когато грозна някоя впива очи да тя гледа, то ще каже, че баща ѝ е приготвил добра зестра.

Жена, която има сиви очи, обича физиката, пеянието и учителка е. Която има черни очи, май мъчно иде на вяра, а която има винени или кестенови очи, готова е да ся ожени за първийт, който я поиска, и да му роди много деца. Очи хлътнали и с черно обиколени показват често заченване. Малките очи показват крехкост, нежност и тънчина, подчервените очи показват, че която ги има, зело да ѝ минува време за либяние.

Тука ся падаше да кажем нещо за бръчките, но защото гледаме, че комай всичките жени ся научиха да ги запълнят с п у д р а (бял прах) и белило, и ще бъде напразно за тези, които ще искат да ся ползуват от бележките ни, затуй и ний ся въздържаме от суетен труд.

Също тъй можехме да кажем нещо и за очите на мъжето, но и на това немалко пречи нововъведеният днес обичай младите да носят очила, затуй няма освен малки работи да кажем.

Тези, които носят очила, когато могат и без тях да видят, ище им ся да ги имат за умни и уж че от много ра-

боти проумяват, когато те наздраво не знаят нищо и от нищо не отбират.

Тези, които носят по едно очило, преметнато на вратът им, и като видят някоя лъскава, тозчас го притъкмяват на окото си и ся блещят през него да я заничат, ще каже, че има да плащат на Михаля.

Който не си върти очите насам-натам, показва, че е занят и замислен человек.

Очи изпъкнали показват скотство, а понякога и лукавство. Очи кръвясали показват пияница и злодеец человек.

Гайда, г. III, бр. 14, 15. VII. 1866 г.

НОВ РЕЧНИК

ПАК ПРЕДУВЕДОМЕНИЕ

Г. Генович беше са наканил да издава д в а р е ч н и к а, обявление издаде, спомоществование посъбра и от правителството помощ зел, но словарите от голямата способност и ревност на съчинителя им, за да ги издаде, замръзнаха. Няма какво да ся прави, ще ся чака да ся размразят способостите и ревността на г-н Генович, за да видим речниците му Турский (?!) и Френцо-французшкий по български.

Ний бяхме зели да издаваме две граматики, не ни стигна маслото и граматиките ся спряха насред пътя като кола, кога им ся свърши катранът.

Не, ний тряба да ся учим от миналото. Старите наши думали «Два зайца отведнъж не ся улавят» и «Две дини под една мишца не ся носят». Нито ний ще го изкараме с «Два коматя за пояс». Затова тряба с две ръце една работа да работим, ако искаме да я свършим. И тъй, к р ъ с т е б о ж е п о м а г а й.

А з. а) Първата буква в азбуката. б) Първата дума в язикът, която твърде много обичат да повтарят някои от нашите първенци и един смарлама редактор.

А б а. а) Дебел един вълнен плат, който ся работи в България, но който утънчените българи не рачат да носят, че траел много, а те, защото са откъм парите скъсани, искат нещо да е по-скъпо и да ся скъсва по-скоро. б) Един предмет на женска търговия и мъжка мързелия в Сливен и Котел.

А в т о р. а) Писател, който ся в т у р к а да хапе, кога минуваш край него, каквото «храни, боже» г. Онойкович. б) Съчинител, който не е съчинил още нищо, а ся хвали с две работи отведнъж, каквото например гореречениит г. Онойчо.

А г г е л. В черковните книги като ся пише с две г-та и няма титла, ще каже дявол (Кор. 13; 7); а в светските книги и титла да има, като прави лошо, пък и таквизи много а н г е л о в ц и ся намерват между българите.

А г е н т. Человек такъв, който работи за чужда сметка, каквото например г-н еди-кой, еди-де.

А г е н ц и я. Място, дето живеят и вършат работите си тези, които работят за чужда сметка; таквиз места ся намерват по Галата и по Бебек.

А г и а з м а. а) Вода, освящавана с моление при разни случаи. б) Вода, която ся святява с пари. в) Вода от чушмите, която пущат само от празник на празник да тече, за да събират пари. Таквиз има няколко по Фенер.

А г н е. а) Животно четвероного и кротко, което ни на пастиря си, ни на другиго, като го стриже, не ся противи. б) Патрон и покровител на тези българи, които не ся противят на пастирите си, когато ги стригат, без да са ги пасли.

А д в о к а т. Дума сложна, според едни от д в а к а т а, защото, като си хванеш адвокатин за някоя съдба, ще платиш д в а к а т а, отколкото мислиш, че ще земеш; а според други от а д и к ъ т — адов кът, защото колкото пари дадеш на адвокатин, отиват чак на ада в къта и не ги виждаш вече.

Гайда, г. III, бр. 15, 1. VIII. 1866 г.

ДВЕ МОЛИТВИ

Вехта молба	Нова молба

БОЖЕ, ОПАЗИ

1) От тунъ беда,	1) От болярин засиромашал,
2) от пияна жена,	2) от сиромах проболерял,
3) от бясна свиня,	3) от търговец задлъжнял,
4) от тиха вода,	4) от чорбаджия загладнял,
5) от покрит въглен,	5) от фаисчия подложен,
6) от сит вълк,	6) от васия набожен
7) от мирен грък,	7) от лекар неучен,
8) от лоша жена,	8) от учител полуучен,
9) от сердем ортак,	9) от писател предател,
10) от добър бирник,	10) от вестникар подкупен,
11) от зъл длъжник,	11) от критикар подхлупен
12) от шантав пъдар,	12) от прегледник неразбран,
13) от келяв другар,	13) от свещеник лакоман,
14) от безумен приятел,	14) от лош кадия,
15) от хитър ласкател,	15) от добър владика,
16) от мазен побратим,	16) от млад духовник,
17) от сладка посестрима.	17) от стара курка,
18) от бележен и кривонос,	18) от хубаво вино и
19) от кривоглед и кривокрак.	19) от хубава жена,
20) от погърчен влах,	20) от женска неволя,
21) от побългарен грък,	21) от калугерска благословия,
22) от влашки вълци,	22) от женски пари,
23) от беломорски гърци,	23) от замински кости,
24) от тези, дето много ходят на черква и ниско ся кланят,	24) от много ум и малко пари,
25) от тези, дето ся кълнат в честта си и в съвестът си.	25) от много пари и малко ум, от чужда капа, от бик без клапа и от кучка мълкохапа.

ДРУГА ПО-ПРЯСНА МОЛИТВА

Боже, опази	Боже, вразуми!
От немарението на спомоществователите ни.	Спомоществователите ни да платят спомоществованията си.
От небреженето на настоятелите ни.	Настоятелите ни да ни внесат по-скоро тези спомоществования.
От нерадението на доброжелателите ни.	Ветите ни длъжници да смислят сиромашката «Гайда» и всички тези господиновци да не имат за шега таз молитва.
От хладнокръвието на читателите ни.	
От смълчаването на длъжниците ни.	
От премеждието на Гайдата ни поради безпаричието.	

Гайда, г. III, бр. 16, 15. VIII. 1866 г.

* * *

Людовик XIV, ако и да бяха в негово време на мода ръкавиците, не носяше никога ръкавици, кога ходяше на лов, дору и в най-големите студове. — Двама селяне еднаж го срещнали, като бил излязъл на лов, и единий от тях ся показа зачуден, как царят да не предпазва подобре ръцете си от студа.

— Това е твърде просто, каза другий: царят вин аги има ръцете си в нашите джебове и не изстиват.

* * *

Едно момче, като си отивало от училището към дома си с книжките в ръце, спряло ся пред една шекерджийница и гледало с голяма похта шекерлеметата и другите сладки работи, които са продавали тамо. В онова време минува от там Учителят му и като го видял на това положение, «Иване, рекъл, ти сега сякаш че си в желателно наклонение.» — «Тъй, учителю, рекло момчето, но за жалост ви не улотребявате дателний падеж.»

ПРИТЧИЦИ

Не учи ли го умът му? Не го науча кумът му.
Обича Руско да цука и секи ден го град чука.
Който ся хвали, не пали, който ся пърши, не върши.
Две смърти в светът не бивat, а от една ся не скриват.
Ако не хапеш, хапят тя, ако не думаш, ровят тя.
Слава Славея не храни.
Сабя юнака не брани.

Гайда, г. III, бр. 19, 15. IV. 1867 г.

ОТ ЖЕНСКИЯ ВЕСТНИК

Англичаните казват: Хубава жена и съдрана дреха сѐ са намерва за тях на пътя гвоздей да ги закачи.

Французите: Хубостта винаги и во всяко време покорява сичко на своите си закони.

Италианците: Хубост без добрина е като изветряло вино.

Данците — Хубост и разумност рядко са намерват събрани наедно.

Българите — Хубава жена сбор бере, а пък грозната дом бере.

Турците — Добро вино и хубава жена са две приятни отрови.

Индийците — Естествени са на жените тез злини: лъжата, обурьосването и скабосването, латисването, вятърничавостта и причудливостта. Който вярва жена си от незнаяние или от обич, той прилича на оногоз, който седи на върха на едно дърво и който, кога падне, тогаз ще са усети.

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1863 г.

* * *

Едно момче, като си отивало от училището към дома си с книжките в ръце, спряло ся пред една шекерджийница и гледало с голяма похта шекерлеметата и другите сладки работи, които са продавали тамо. В онова време минува от там Учителят му и като го видял на това положение, «Иване, рекъл, ти сега сякаш че си в желателно наклонение.» — «Тъй, учителю, рекло момчето, но за жалост ви не улотребявате дателний падеж.»

ПРИТЧИЦИ

Не учи ли го умът му? Не го науча кумът му.
Обича Руско да цука и секи ден го град чука.
Който ся хвали, не пали, който ся пърши, не върши.
Две смърти в светът не биват, а от една ся не скриват.
Ако не хапеш, хапят тя, ако не думаш, ровят тя.
Слава Славея не храни.
Сабя юнака не брани.

Гайда, г. III, бр. 19, 15. IV. 1867 г.

ОТ ВЕСТНИКА ЗА ЖЕНИТЕ

ОТ ЖЕНСКИЯ ВЕСТНИК

Англичаните казват: Хубава жена и съдрана дреха сѐ са намерва за тях на пътя гвоздей да ги закачи.

Французите: Хубостта винаги и во всяко време покорява сичко на своите си закони.

Италианците: Хубост без добрина е като изветряло вино.

Данците — Хубост и разумност рядко са намерват събрани наедно.

Българите — Хубава жена сбор бере, а пък грозната дом бере.

Турците — Добро вино и хубава жена са две приятни отрови.

Индийците — Естествени са на жените тез злини: лъжата, обурьосването и скабосването, латисването, вятърничавостта и причудливостта. Който вярва жена си от незнаяние или от обич, той прилича на оногоз, който седи на върха на едно дърво и който, кога падне, тогаз ще са усети.

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1863 г.

ЛЯСКОВСКИ МАЛАКОВ

Както насякъде, тъй и на Лясковец сегиз-тогиз са вижда да са разперят нови малакови. Една мома, която била честита скритом от баща си да са сдобие с таз на мода премяна, отишла веднаж на лозе да копае, като забравила да го прибере и да го скъта. Баща ѝ, който останал в къщи, като търсел нещо, набутал малакова. Отварял го, разгъвал го, разглеждвал го и много са чудил сиромаха какво ша ѝ туй нещо: да е френски чувал за сено? — Не е! Да е инглишки кош за плява? — Не е! Хъа. . . туй ще бъде гръцки сак за риба, че тъй прецуфрено като гръцки кола, чакай да видим може ли да лови риба. Отишел с него на реката, потеглил го, той са закачил във водата и са разкъсал къс по къс.

— Не е ли чудно? Дъщерята носи малако, пък баща ѝ не отбира какво е нещо то. . .

Гайда, г. I, бр. 7, 7. IX. 1863 г.

[МАЛАКОВИТЕ И КЕСИИТЕ НА МЪЖЕТЕ]

Избродили нейде си по физиката . . . и проповедуват, че колкото за женорята, туй дето са зели да носят малаковите, било едно изнамервание, доста полезно не само в козметическо и икономическо отношение, но и в гигиническо йоще, защото било. . . нам какво си и нам що си. . . И заключават те най-подир, че немат никакво право тези (разумява са «Гайдата»), които са напъват и си дават зор да отучат жените да не носят малакови.

«Гайдата» е далеч от да иска да лиши тези нови проповедници от симпатията на малак-офо-носците, която са види, че искат да придобият те, като са са зели тъй да говорят; не може обаче да не забележи, че и физиката на тези физиологи е каквото и докторството им, от кора. Не знайме кои им са учителите, но ако им е сичката наука туй, най-добре ще сторят те да видят, ако могат да си земат назад паричките от тоз даскал, който им е преподавал таз физика. Според физиката на «Гайдата» работата на малаковите ето как са обяснява. Тези от мадамите (ако имаме читатели, които да не знаят какво ще рече м а д а м а, могат да си го изтълкуват, както им по̀ приляга, защото и много работи казва, и нищо не казва, с това само са отличава, че показва винаги женский род), на които на мъжйете кесиите им имат крепко сложение, те могат не само по един малаков да носят под фистан, но ако им иде на модата, могат и връх фистаните б и л я да накачат и по два, и по три малакова и толкоз нашироко, щото (ако им изхожда на работата) да не могат да са сместят и в портата, кога влязват у дома си; и тъй като е, нека бъдат уверени, че това за тях не е чак толкоз вредително. Тези обаче от мадамите, на които на мъжйете им кесиите имат сложение заифическо, те мадами, ако не земат мерки по̀ с време да постеснят малаковите си или съвсем да ги отмахнат, може да имат неприятни следствия в икономическо отношение и в гигиеническо да им причинят тежки болежки. Защото е доказано твърде ясно, че тесните кесии не струват хаç от широките малакови и понякога широките малакови са смъртоносни за заиф кесии.

Гайда, г. I, бр. 10, 19. X. 1863 г.

ПРО̀ЧИТАМЕ В «КУРИЕ Д'ОРИАН»

Во вторник вечер една господжа от Пера́ (в Цариград), като са съблича́ла, изтървала една малка злата петелчица. След като я търсила напразно, тя сложила светилника,

който държала в ръка, и са приближила към вратата да повика една от слугините. В това движение, което направила тя, малакова допира до светилника и са запаля, като плавнува отведнаж. Дамата изпищява и пак имала сърце да са обвила навчас в едно перде, докле пристига слугинята, която едвам сполуча да я угаси.

Нашите български дами (читателите да не разбират, че говорим за тези дами, дето играеме на дама, ние говорим за кокоите, на които отдават сега и туй почтено име) са честити, че откак са зели да носят малакови, не помнят да са е случвало с някоя от тях таквази злочестина, да са опърли малакова ѝ. Те наистина знаят, че са угасяли много пъти свещта, че са претуряли стовните, че са са препъвали от малаковите и са падали, та са си обелвали понякога и носа, но не им са фаща вяра, че от малакова може да са запали някоя и да изгори жива. Ние ще им припомним тука една любопитна статистика, която тряба да ги вразуми, ако не да напуснат малаковите, а то барим да си помнят ума, като ги носят.

— В разстояние на четиринадесет години — казва газетата «Ле Темпс» — 39 927 женски са изгорели живи, запалени от малаковите си, дето ще каже по 8 на ден идат да са изгаряли! Реченатa газета, като заема тези подробности, прилага, че жертвите на Дроидите, жертвите от индийските вдовици, жъртвениците на Моллоха и Отодафетата или Саджаците на инквизицията не са имали по-млого жертви, отколкото малаковите.

— Едно стихотворение на немски език, като сравнява характера на франзузойките, на англичанките и на немцойките в народнолюбството си, най-подир изкарва превъзходен над сичките женския характер на немцойките. И тъй според неговото доказвание френкинята са оженва случайно (разгеле), англичанката по обичаю (адет ю зере), а немцойката по любов (от севда). Френкинята обича мъжа си до нов месец, англичанката до де е жив той, а немцойката доде бъде жива тя. Френкинята подава ружа (гюл, трендафил), англичанката диво цвете, а немцойката синьото цветице, което казва; «н е м а з а б р а в я й». Френкинята отлича по езика, англичанката — по главата, а немцойката — по сърцето. Френкинята има остроумие, англичанката разум, а немцойката чувство. Френкинята брътви, бърбори, англичанката приказва, а немцойката

са разговаря. Французойката завежда дъщеря си на бал, на хоро, англичанката — на черква, а немкинята — около готварницата.

Гайда, г. I, бр. 10, 19. X. 1863 г.

* * *

Старостта е пъкала на жените.

Да речеш на някоя жена, че е стара, то е един такъв к а б а х а т, когото те от сички други кабахати най не го прощават.

Младостта на жените е по-кратка от младостта на мъжйете, но старината им е по-дълга и по-досадна.

Никое огледало не е можло да увери грозната жена, че тя е такваз.

Нема по-варварско питание от туй, дето да попиташ една жена на колко е години. Живота на жените са състои от четири възраста, които те представят тъй: куклите, огледалото и хорото, иглата и децата, книгата и черква[та].

На полюбничавите жени, кога остареят, единственото им прибежище е набожността. Както казуват и френците, «лисицата най-подир става калугерица», и пък и дявола, кога одъртей, става пущинак.

Думата «п о ч е с т» я употребляват млого жени, както и думата «п р а в д а» я повтарят млого мъжйе, а тез двете думи са най-обикновени в устата на тези, на които работата им са вижда малко сумнителна.

Котка, която си играе с мишката, преди доде не я е удушила, представя вярно изображение на мъж, измъчван от жената си.

* * *

Хубостта е цвете, на което хубавата миризма е добродетелта. Жена без срам е цвете без хубава миризма.

Обикновено хубавите жени ги обичаме по склонност, грозните по интерес, а добродетелните по причина.

Някои жени са трендафил, а някои са трънйе, някои жени са засмиването на създателя, а някои са неговото начумерване.

Сладостта на жените е като на млякото, което са пресича.

Види са, че хубавелките жени са създадени, за да на обезпокояват сякога, защото секи един мъж нито с тях, нето без тях може да живее честито.

Ако да беше хубостта единственото преимущество на жените, сичките по-грозни без друго избесваха са.

Сърцето на жената в някои минути е от восък, в някои пък бива от мед или от б а к ъ р.

Жената е дете на възраст, което го залъгват с игрилки, приспиват го с хвалби и го изгабостват с обричания.

Жените, когато немат кой да ги съжали или да ги разтуши, приличат на онез деца, които падат и стават пак, без да плачат.

Жените са дяволи, които на проваждат на пъкала през райските врата.

Жената е домашен дявол, играчка на безумните и пагуба на умните.

Пчелата дава меда, но жилението ѝ е люто. Женския дух е по-сладък от меда, но и жилението на жената е йоще по-люто, отколкото на пчелата.

Гайда, г. I, бр. 11, 2. XI. 1863 г.

РАЗГОВОР ВЪРХУ ЕДНО ПО МОДАТА ЖЕНЯНИЕ

— Имаш ли намерение да са жениш?
— Искам да мина живота си спокойно и затуй не ща да са женя.
— Тъй, ама една другарка като за тебе знам аз, сал да видиш.
— Ба, господ да ма пази!
— Е, де, де, недей са зарича, може пък да ти ареса.
— Не слушам аз таквиз дака-дука.
— Момичето е таман сега на 16—17 години.
— Толкоз по-зле за мене и за него.
— Остроумно и духовито е.
— Кой ще му търпи г ю р у л т и я т а.
— От таз страна блогоразумно е.
— Мразя преструвките.
— Хубавица ти казвам.
— То пък друга беда.
— От добър род е.
— Гордостта му са не тегли.
— Има сърце, твърде нежно.
— Тежи ми да ревнувам.
— Има дарби, дет ги сяка нема.
— По-млого дарби, по-млого грижи.
— Ами чувай, връх туй отгоре има и сто хиляди грошовце.
— А, то друга работа! Тъй ако е, челяк струва намерение да са поожени. Туй момиче аз го земам.

* * *

Имота направя жената горделива, хубостта я направя сумнителна, гузна, а грозотата я направя омразна.

Хубостта без благост е въдица без примамка.

Хубавата жена аресва на очите, а добродетелната — на сърцето. Едната е украшение, а другата сокровище.

Жените са както гатанките, щом ги отгатнеш, не та занимават вече.

На според бедите, които идат на челяка до главата откъде женянието, за възрастта , в който тряба челяк да са ожени, Талес имал обичай да казва: За младите е твърде рано, за старите е твърде късно, а пък времето между тези два възраста не стига, за да размисли челяк на навръх туй нещо.

Гайда, г. I, бр. 12, 16. XI. 1863 г.

КИТАЙСКИ ИЗРЕЧЕНИЯ ЗА ЖЕНИТЕ

Срама и свенливостта са доблестта и юначеството на жените.

Жена, която си купува лицето ище да го препродава.

Жена, която обича свекърва си, тя обожава мъжа си.

Колкото повече лицето на една кокона м я з а на икона, толкоз по-малко поклонници има.

Четири неща се изискват от жената:

Да има добродетелно сърце, почетно лице, сладостни устца, работни ръце.

* * *

Жената е изящност на природата.

Жената е за мъжа, каквото е слънцето за месечината и каквото са цветовете за пролетта.

Жените са раждат с пожеланието да ги аресват и с нуждата да ги обичат. Туй пожелание го раздигат в тях мъжйете и тази нужда на любовта е, която прави привлекателността, тя е единствената храна на нашия живот, но за тез неща ний им отдаваме престъпления.

Чудно нещо, никога не говорят за жените с умереност и безпристрастие. За добрите и добродетелните жени

твърде малко и говорят, жестоко, пък и немилостиво нападат на връх тез, които не са таквиз.

Които захвалят на жените, не ги познават, колкото тряба, а които ги хулят и укоряват, никак не ги познават.

Най-влюбената вече жена винаги в пътя на сърцето си има пак и втора любов.

Полюбничавите жени приличат на някои плодове, които са само наглед хубави.

За жените добродетелта и любовта са два змея, от които един, та един тряба да изяде другия. Любовта виси на жените над главата о косъм, както сабята на Дамоклея.

От три неща тряба да има отвращение някой си на този свят — от слугуването на мързеливия, от советованието на завистливия и от предаността на жената.

Млозина от мъжйете считат хубостта като най-първо преимущество на жените. И най-голяма сладост за жените е да чуват да им зафалят за хубостта им.

Две неща има, които жените никога не могат да ги намерят, доколкото ги искат. Едното е ласканието към тях, другото злословието към другите.

Гайда, г. I, бр. 12, 16. XI. 1863 г.

* * *

Жената при дивите народи е като скот, при азиатските народи е като къщна партия, а при европейците е като разглезено дете.

Инглизите казват: Хубаво лице, половин п р и к я.

Френците — Хубостта си има и с и р м и я т а и Която са ражда хубавичка, ражда са оженена, и пак — Сяка хубавица е царица.

Италианците — Която са ражда хубавичка, не са ражда сирота.

Немците — Ожени са за жената, а не за лицето ѝ.

Българите — Хубостта на тавур не са топи.

* * *

В едно кафене, като станало еднъж приказка какво е жената на м ъ ж а, между събраните там от разни народности, тези отговори са дали:

Турчина рекъл: Жената е на мъжа робиня.
Арнаутина рекъл: Ратайкиня е.
Сърбина рекъл: Слугиня е.
Българина рекъл: Другарка е.
Гърка рекъл: Царица е.
Евреина рекъл: Сотрудница е.

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г.

ТРИ НЕЩА, НА КОИТО ЖЕНИТЕ ТРЯБА ДА ПРИЛИЧАТ И ДА НЕ ПРИЛИЧАТ

Ингилизин някой си списател казва: Три работи има, на които сяка една добра жена длъжна е да ся оприличава, в същото време пък и да ся не оприличава на тях.

Първо — тряба да прилича на костенурка жаба (желка), която за сякога пази постоянно къщата си, но пък и не тряба както реченото животно да носи на гърба си сичко, каквото че има нейно.

Второ — тряба да прилича на ека или на отзива, който отговаря само кога го питаш. Но пък и не тряба, както ека, да ище да има винаги тя последния глас.

Третьо, най-подир — тряба да прилича на големите с а х а т и по градищата, които имат точно и редовно съвършенство, сиреч с ред и навреме бият, но пък и не тряба, както тях с а х а т и, да подига толкоз г ю р у л т и я, щото да я чува сичкия град.

Гайда, г. I, бр. 19, 4. V. 1864 г.

[ПОЛЗА ОТ МАЛАКОВИТЕ]

Един приятел ни съобщава следующето събитие, което видял с очите си. Някои малаковоносици били на разходка, фанало ги дъжд в пътя и те направили малаковите на омбрели, преминал дъждът, припекло слънце и те ги направили на колиби и насядали в тях. Да живеят малаковите!

Гайда, г. I, бр. 20, 16. V. 1864 г.

МАЛАКОВИТЕ

Наедно с разпространяването и разширочаването на малаковите насякъде и по нашите места, кириите на къщята станаха скъпи и керестето от ден на ден поскъпнува. Защото, както са предвижда, за малко време малаковите не ще могат вече да са побират в сяка къща. По тази причина дюлгерите, кирпичерите, керемидчиите и другите работници ги виждаш улебнали са до уши. Първо, защото в тесните и ниските къщи с малаковите не ще може вече да ся живее и ще тряба да са правят нови къщи, по-големи. Второ, и дето има по-големи къщя, ще стане нужно да им ся преправят вратата и онез потребните места. И третьо, ще е необходимо да ся преправят и троновете на черквите и сичко туй ще отвори работа пари да са харчат. Например един град, да положим има 4000 къщи, от тях 1000 ще са правят нови, по-големи, с най-долна цена по 20 000 гр[оша], ще намерят двайсе милиона гр[оша]. Три хиляди къщя, тряба да ся преправят. Да им турим по пет вратя и по едно потребно място, осемнадесет хиляди вратя и таквоз. . . да ги ударим едно на друго по петдесет

гроша, ще намерят 900 000. Да турим и 4000 тронове по 15 000 гр[оша] — 60 000 — сичката сума изцяло 20 960 000 гр[оша[тряба да похарчи един град от 4000 къщи за помещение на кир Малакова. И тези пари като са надеят да ги земат дюлгерите и другите поменути работници, радуват са и благославят малаковите и малаковоносиците.

Само бъчоварите и кръчмарите са недоволни от това, дето малаковите, както ся чува, от ден на ден ся разпространяват по наша България, и първи те ся канят да дадат арзухал да не стават вече от туй по-широки малаковите, защото не ще останат обръчи за каците и за бъчвите, а вторите са канят да фанат да вливат повече вода във виното, защото съдовете зели да стават по-скъпи. Тежко на нашите чашкобратковци, тези пусти малакови каква пакост ще им докарат!

ЧЕСТИТИТЕ СЪПРУГИ

Адам и Ева били най-честитите съпруги на света, защото те нямали нито тъща, нито свекърва, ни девер, ни баджанак, нито домашен приятел.

ЗДРАВ УМ

На един млад челяк му предлагали млого пътя да са ожени за една вдовица, която била на четиридесет години, и убеждавали го, че туй щяло да бъде млого добре за него. «Аах — рекъл той, — ако че за мене да ми бъде добре, е непременно нужно 40 женски години, аз сякам, че по-добре ще бъде да зема две момичета по на 20 години.»

ОБЯВЕНИЕ

Продава са едно къщно животно, от онези, които носят дърва и вода и може да са купи евтинко. То е на една вдовица, на която вече не ѝ тряба, защото тя са оженва.

* * *

Невъзможно е да съществува постоянно приятелство между две жени. Малко едно украшение или любовно предпочтение може да го развали.

Гайда, г. I, бр. 21,25.V. 1864 г.

ЕДНО ЧУДО

Разхождам са на Фенер край морето и мярна ми са нещо като вълмо във водата, не твърде далеч от мене взрях са, нещо като че са камузи над повърхнината на водата, издай са и пак са загуби. Що е това, станах любопитен, пристъпих, гледам и що да видя ж а б а с м а л а к о в. О, чудесе новаго! О, всесилие модино!

* * *

Няма нещо таквоз, което да стресне и да уплаши една жена, нищо нема, което да я възпре от нещо, към което я подструва любопитството или я мами туй, дето да са покаже пред другите.

Гайда, г. I, бр. 24, 15. VI. 1864 г.

* * *

Туй, което най-млого застарява една жена, е мисълта за остаряването ѝ. И без друго по-малко би скърбила за туй тя, ако да са появяваха бръчките на сяко друго място, само на челото да не бяха.

Гайда, г. II, бр. 1, 21. VI. 1864 г.

КАКВО НЕЩО Е ЖЕНАТА?

За див челяк е домашно животно.
За питомен челяк — случаен другар.
За селянин — стопанка, къщовница.
За гражданин — служанка, любовница.
За момците е ангел.
За калугерите — дявол.
За зевзеците — играчка.
За поетите — цветице.
За умните хора жената е жена и нищо повече.

Гайда, г. II, бр. 3, 11. VII. 1864 г.

ЕДИН ЗДРАВ СЪВЕТ

Недей са жени. Твоята жена ще бъде или хубава, или грозна. Ако бъде хубавица, ще имаш голяма мъка и главоболие, според дето тряба да я пазиш; защото, което е хубаво, секи иска да го гледа и секи би желал да го има, а това, което желай человек, за него и сичко жертвува. Ако ли пък бъде грозна, то ще бъде досущ наопаки, защото ти е жена и нема какво да правиш.

Недей са жени. Твоята жена ще бъде или стара, или млада. Ако бъде стара, какво незадоволство! Може ли някой с полумъртво сърце да са задоволи? Ако е млада, което кажи, че е по-обикновено, и то голямо премеждие, защото тряба да са навърташ сѐ около къщи и да не ходиш надалеч. А то колко е тежко нещо да си като вързан.

Недей са жени. Твоята жена ще бъде или умна, или безумна, мъдра или луда. Ако бъде умна, ще иска да

те учи какво да правиш, а то не са тегли, ако е мъдра, ще ти омръзне хитруването ѝ, ако е глупава, какъв срам от хората, ако е луда, какъв смях от хората. Ако бъде от знаменита фамилия, ще ти доведе в къщата и фудуллукът, който ще та изкара най-подир на боклукът. Ако е от прост род и от долно състояние, роднините ти не ще я търпят, ако рече да им са курдисва, и ще презират и тебе поради нея. Ако бъде от учен род и сама учена, то ти ще бъдеш твърде малък и нищо пред нейните очи и ще та има недостоен за нея, нещо най-несносно за един мъж. Ако бъде глупава, тя и хубава да е, не ще ти е мила, защото тя ще е като фенер без свещ. Ако бъде богата, тряба да ѝ угодяваш, ако бъде сиромашка, тряба да мислиш как ще са прехраните; защото жена не знай «дай господи» ами «дай мъжо».

Ако би челяк таквиз съвети да слуша и таквиз причини да издирва, никога не би са оженил. Но работата е такваз, че и да са ожени челяк, става пишман, и да са не ожени, пак пишман; защото и тъй има да му тегли главата, и инак, а на теглилото церът му е търпението и тъй, който са наема да търпи, по-добре е да са ожени, а който не ще да търпи, по-добре да не е на този свят.

Гайда, г. II, бр. 4, 25. VII. 1864 г.

* * *

Жените са като априлско цвете: без причина плачат и изведнъж пак без причина са смеят, и пак плачат, и пак са смеят, затуй не вярвай на жените нито сълзите им, нито смехът им.

«На мъж клетвите и на жена сълзите дърво не изсушават» — казва една пословица.

От сичките същества жената е това, което най-вече люби и което ся най-вече люби.

Сърцето е основата и крайъгълният камък на човеческата природа, а жената според сърцето си е много по-горна от мъжът. . .

Жените са родени на този свят, за да на обичат и да на утешават: а ний — за да ги обичаме и да ги закриляме от сяко премеждие.

Един мъж може да са ядосва срещу жената, която го не обича вече, но пак са утешава; ама една жена, презряна и изоставена от мъжът си, макар и да са не ядосва толкоз наяве, но никога не може да са утеши.

Жените изобщо са милосерди; защото, когато мъжът не дава освен среброто си, жената прилага и сърцето си.

Жената има това общо с ангелите, защото тези, които страдат на този свят, при тях намерват облекчение.

Нема никоя скръб, никоя тъга на този свят, която да не умее жената да я облажи и услади.

Гайда, г. II, бр. 5, 10. VIII. 1864 г.

НЯМАТА ЖЕНА

Някой си човек имал една жена няма и живял с нея много време честито и спокойно. Веднъж той я остави и отиде на път, случва са в това време, та са запаля на тогоз човека къщата и жена му от голям страх, що са уплашила, прохортувала ненадейно. Когато човекът са върнал от пътуването си, излязла жена му да го посрещне и му рекла: «Блазя ми, мъжо, аз прохортувах», че и нему било твърде драго. Но подир малко време сиромахът изпитал и познал, че било зло нещо женският език, защото не са минувало веке ден да са не скара с него, макар за най-малко нещо, тя. Заради това, когато един негов приятел го съжалявал за щетата, която му направил огънят, той му отговорил тъй: «Не ми е, приятелю, жално, дето ми е изгоряла къщата, а най-много ми е мъчно, дето жена

ми прохортува, а че в никоя къща ма не свърта вече от нейните хорати.»

Колко ли в България има таквизи неми жени, от които клетите им мъжйе нямат никога рахат!

Гайда, г. I, бр. 5, 10. VIII. 1864 г.

* * *

Без жената на този свят двата края на человеческият живот щяха да бъдат без помощ и без пригодяване, а средата без увеселение.

Ако да искаше господ да направи жената господарка на мъжът, щеше да я земе от главата му; ако да искаше да я направи робиня на мъжът, щеше да я земе от краката му; но господ поиска да направи жената другарка на мъжът, затуй и я зе от ребрата му.

Природата рекла на жената: «Бъди хубавица, ако можеш, целомудрена, ако щеш, но бъди почтена — това е необходимо за тебе.»

Сичките жени могат да бъдат хубавици; едно женско лице, колкото и да е неправилно, сякога може да направи някакво благоприятно впечатление, когато са въодушевява от благородни и достолюбезни размишления.

Разумността и добродетелта са най-голямата прикя, която може една жена да принесе на мъжът.

Да речеш на една жена да са не влюби, то ще е каквото да изискваш от едно цвете да са не разцъфти.

На жена сърцето е бездна от любов.

Жената има едно засмивание за сичките радости, една сълза за сичките жалости, прошка за сички сбъркванија, молба за сичките несполуки, насърчаване за сичките надежди.

Една жена, която обича мъжа си и милей за чедата си, тя е най-голямата хубост на къщата, колкото грозна и да бъде.

Една жена, която при хубавото си лице има и почтено сърце, тя не остарява и нейната хубост не преминува. Тя и на старост прилича на онова цвете, което е загубило боята си, ама го пастрят и държат заради миризмата му.

Добрата жена никога грозна не бива.

Гневът на една влюблена жена прилича на летните бурни дъждове, подир които полето са вижда по-зелено и по-хубаво.

Всяко голямо предприятие не е възможно, доде няма намесено и жена.

На сто мъжа двама остроумни са намерват. На сто жени една будала излязва.

Гайда, г. II, бр. 6, 23. VIII. 1864 г.

ПРИЯТЕЛСКИ СЪВЕТИ КЪМ МЪЖЕТЕ

Недей ся шегува с жена си за работи, които могат да докачат честолюбието ѝ, и не забравяй, че тя трупа на сърце сяка една дума, която излязва от устата ти.

Никога недей поменува пред нея за дарбите и добрите на други жени с намерение да ѝ напомниш нейните к у с у р и.

Никога да ѝ не прикачиш някой к у с у р, уж че го има, защото ако е чувствителна, отваряш на сърцето ѝ една рана неизцелна.

Пред чужди хора гледай да бъдеш услужлив и пригодлив на жена си, защото инак ся докача достолепието ѝ, та ще фане и тя да та не почита и да та не обича вече.

Пред жена си никога не отваряй приказка за хубостта и за п р е и м у щ е с т в а т а на друга някоя жена.

Да не мъмриш жената си пред другиго някого, защото честолюбието ѝ не ще ѝ дозволи да си познай погрешката.

Ако ищеш да ся поминеш с любов и съгласие и да намерваш благодарение между челядта си, вечер сякога оставай у дома си, при жена си и при децата си. Но помни и туй, кога си при тях, да не си такъв сѐ навъсен и мълчалив, а пък пред други хора да ся показваш весел и разговорен.

Гайда, г. II, бр. 11, 5. X. 1864 г.

* * *

Жена, либовница, девойка, съпруга или стопанка, сестра, майка са думи, в които човеческото сърце заключва сичко, що може на този свят да бъде за него свещено, чисто, неприкосновено, възхитително и насладително.

Случава ся често, щото в едничката само сълза на една жена ся намерва честта на един мъж, а понякога и честта на един цял народ.

Прочитаме в един вестник:

Сега на последньо време са намери убит в одаята си един челяк. До него намериха следующето четверостишие:

Какво по-леко от вятърът? — Перото?
Какво по-леко от перото? — Прахът?
Какво по-леко от прахът. — На жената умът.
Какво по-леко от умът на жената? — Нищо.

Горкият убил ся самси, защото не можал да намери нещо по-леко от умът на жената! (Види ся, че и неговът ум не е бил твърде от тежките.)

Гайда, г. II, бр. 13, 1. I. 1865 г.

ВЕСТНИК ЗА ЖЕНИТЕ

Жената е проводена на светът да вдъхнува на мъжа да въздига душата си по-горе от суетностите на този свят и с постоянната си ревност да го задължава да става достоен за велики дела.

Нищо друго не е подчинено под властта на жената дотолкоз, колкото сърцето ѝ; но вместо да го управлява, управлява ся от него.

Жените имат против себе си законите и силата, но пак всякога са господари и властвуват.

Полюбничевата жена прилича на играта с пръстен, който ся навира на всякой пръст.

Сърцето на полюбничава жена е като тръндафел, от който всякой любовник откъснува по един лист, додето най-подир за нея остават само трънието.

Полюбничава майка рядко има разумна и почтена дъщеря.

Почтена жена е длъжна да отбягва от злословието и да ся бои да не стане достойна за това.

Любоугодливата жена прилича на сянката ни. Тичаш ли подире ѝ, бяга от тебе; бягаш ли от нея, иде подире ти.

Гайда, г. III, бр. 2, 15. I. 1866 г.

МЪЧНО ПОПИТВАНИЕ

По-добре ли е да либи някой една жена, за която не може да ся ожени, или е по-добре да ся ожени за жена, която не може да либи?

Гайда, г. III, бр. 9, 1. V. 1866 г.

СЪСТОЯНИЕТО НА ЖЕНАТА В РАЗНИТЕ НАРОДИ

В Африка жената е робиня, родена за да пълзи под нозете на господаря си.

В Индия тя е доста любопитна машина, движима само за сластите на чудовищнийт си мъж.

В Испания жената е един вид опасен неприятел, когото не е зле да го затваря някой понякога.

В Полша жената е управляюща господарка.

В Англия е подобна на мъжа и само на него ся покорява, но всякога бива и обична и почитана от него.

В Русия е злочеста другарка в простийт народ, а разглезена господарка в по-благородните и по-образованите.

Казуват, че в северните страни имало в старо време такъв обичай: На сватбата, когато вече попитвали момата ще ли земе тогова, който я иска, като кажела щ е, баща ѝ земал един бич (камшик) нарочно за това приготвен, па я шибнувал два-три пъти по гърбът и казвал ѝ: «Дъще, този е най-сетнийт бой, който ядеш от мене. Досега си била под мое подчинение; отсега мъж ти ще мя замени и нему остава да та наказва, ако не си покорна.» След тези думи той давал бичът на зетя си, който от най-напред ся преструвал уж че го не ще, но най-после земал го.

С този обичай тъй ся свикнували и самите жени, щото ако видели, че мъжът не изпълва този обичай, падали в омисъл, че той ги не обича. Казват за една млада, че като ся оженила, подир няколко месеца ся изплакала на майка си, че мъж ѝ не я обича. «Какво доказателство имаш на това?» попитала майката. «Ами че още ни веднъж не мя е бил», рекла младата.

* * *

Талес казувал върху женянието: «За младите е твърде рано да ся женят, за старите е твърде късно, а времето между тези два възраста не стига, за да размисли някой добре да ся ожени ли, или не.

Да съединиш чрез женянието млада жена с дърт мъж

е да станеш немилостив мъчител като Меценце, който вържел о живите тела мъртви трупове.

Заблуждението на жените е обикновеното следствие на женитбата, в която на днешното време преобладават интересът и суетността.

Подумвали често на една мома: «Добре ще сториш да ся ожениш, ама да ся не оженяш по-добре ще сториш.» — Нека направим, рекла тя, по-напред това, което е д о б р о, че подир видя щем за п о-д о б р о т о.

Гайда, г. III, бр. 11, 1. VI. 1866 г.

ЗВЪНЧАТИЙ ГЛУМЧО
1873

Смейте ся да ся смеем

СМЕЙТЕ СЯ ДА СЯ СМЕЕМ

Не съм стар, нито млад, или по-близо около правдата да говорим — стар съм, ама еще дърт не съм. Наистина, кога ся усетя да ся погледам в брадата, познавам, че със свещ да търся чер косъм, мъчно ще го намеря, но все пак мога еще да ся лъжа, че не съм престарил светът. Как и да е, работата не е в туй, стар ли съм чак толкоз или млад еще, ами е в това: аз искам да кажа, че какъвто и да съм, стар или млад, ходил съм много и много работи съм видял. А умните турци са казали: «Чок гезен, чок билир»[1].

Ходил съм наистина кръстом и разкръстом по този широк божий свят и видял съм много и много работи и хубави и лошави, и чудни и причудливи, но за права бога до таз бяла глава, що съм дошел, едно нещо досега не съм видял. Ако да имах време да ся обзалагам, не бих ся подвоил ни на минутка да ся обзаложа с най-старийт български з а л о ж н и к Хитър Петра, че не може позна какво не съм виждал.

Не съм виждал, ама тряба да вярвате, никога не съм виждал магаре да ся засмее.

Молим читателите да ся не съблазняват от споменуването на животното и м е р е к.

Аз не знам какъв бяс е тоз у мене, но туй животно никак не ми излязва из умът, когато зема на ръка да чета сериозните наричани органи от местнийт наш печат. Това аз на друго не мога да го отдам освен на туй, дето ся вижда, че тука в Цариград има твърде много таквиз животни — думата ми е за гореречените четвероноги животни, а не за

[1] Много е ходил, много знае (тур).

органите на местний печат, които твърде често минуват важно замислени и никак неусмихвани изпред самият Балкапан, дето ся обсъждат най-сериозно всичките ни народни работи.

И тъй, ако съдим, а можем най-добре да съдим от туй, което не съм виждал аз (защото вярвам, че и други някой не е виждал), то можем и да заключим най-добре и най-вярно, че животните ся не смеят. А от това излязва, че смехът съставя единствената и най-съществена разница, която съществува между человека и скота. Или по-ясно казано: человек ся смее, а скотът ся не смее. . .

Подир това нека дерзай да ся не смее намръщеният баща Онойчо, който е обявил непримирима война противу смешните календари и ги удря с най-тежките си бомби баш тогаз, когато сам той са мъчи да разсмива такожде хората, но с комедии!

О, колко зле нацупен беше и незадоволен от Смешните календари този славен критик! Той ся показа твърде много строг към нас, а снизходителнейший към себе си! А таквиз са били и ще бъдат всички онези людими людйе, които не могат да си виждат едната събота в месецът.

Но да оставим на мир любезното чедо на покойният му родител, да оставим на мир и всички онези от пристрастие нашишкавени негови проповеди противу смехът и смешното, нека то ся цупи, нека плаче, ако ще, а ний — смейте ся да ся смеем.

Смехът е първата длъжност, най-свещената обвезаност на человека, който познава достолепието си и не иска да ся вскоти. Затова сами себе си унизяват онези нацупени критици и нахмурени вестникописатели, които като други хаджи Айватовци далеч от карагьозина си преструват ся важни уж и сериозни.

Новите тълкователи на псалмите искат да кажат, че таквиз вкиснати мъжйе като видял певецът цар и пророк, описал ги с тез думи: «Приложи ся скотом несмисленним и уподоби ся им.»[1] А като видял жена засмяна, извикал възторжено: «Умалил еси ю малим чим от ангел, славою и честию венчало еси ю.»[2]

[1] Доближи се до животните и стана подобен на тях (ч. сл.).
[2] Унизил си го с малко нещо от ангелите, със слава и чест си го увенчал (ч. сл.).

А такваз като е работата, смейте ся да ся смеем, драги мои читатели, а най-вече ви, дражайши читателки: първо и първо, защото аз, ама не само аз, но и всички мъжки азове, що има по светът не обичат плачливите жени; и второ, за да ся показва необходимата разлика между вас и г-да съ-прузи ваши, ако би те за честта ви да принадлежат на родът на сериозните мъжйе и не ся смеят.

Смейте ся, за да ги извадите от онова скотско състояние, в което ги е тикнала тяхната мнима сериозност; смейте ся да изкарате и тях да им помръдне долната устна във вид на смях: смехът е прилепчив. На жената смехът е за мъжйете като медът за мухите, а плачът е като оцетът пак за тях.

Искаш ли да ся увериш в това, ти, млада еще невесто, която ся видиш да ся сумняваш някак? Слушай какво да направиш: счеши ся, сглади ся, помажи ся с най-благовонни помади, нажули ся с най-тънка пудра, облечи си най-хубавийт фистан, дето имаш от тахта дженфес или от друг по-скъп комаш, нагизди ся, натруфи ся с най-хубавите си премени и труфила, тури си елмазените пръстени, цветя и обици, ако имаш или каквито имаш, тури две върви маргарец и три върви желтици, тури си и паф, и пуф, и синьон, и малаков, и мантело, и капело, обуй чепици с пет пръста високи чуканчета, а че изляз тогаз с кисел сурат пред зетя и ако мож, хвани го ти него, . . ще офейка кир Пенчо. Но. . . стори да ся засмееш пред него, да цъфне сладкийт тръндафил на лицето ти и ще видиш как ще ся ухлебне и той насреща ти, като кърт на ряпа, ама ако щеш би и с едно просто читено фистанче.

Затуй аз и мисля, и казувам, че киселийт сурат, сълзите не служат за друго, освен да разкървяват билката на домашните раздори и свади, когато смехът, засмяното лице въдворява в къщи мирът и благополучието.

Аз не само не съм видял, но нито съм чул биля, ако ли има някой да е чул или видял, нека каже: сварял ли е някога да бие някой мъж жена си на смехът ѝ отгоре? Ще каже, смехът е предохранителен от бой талисман (муска, а не таласъм), който всяка жена тряба да носи със себе си.

Смейте ся прочее, драги мои читателки, за да бъдете драголюбни на мене, та да ви дам звънченца, ако искате, и да сте драголибнейши на мъжйете си, да ви купуват обички, кога искате, и да не ви бият никога.

Видите ли колко съм аз добър человек и колко ся грижа за доброто ви? От първий час аз ви давам най-добрите съвети, с които можете да бъдете честити в къщи и благатни пред светът. Прочее няма ли да ме обичате и ви, няма ли да мя слушате и да ся смейте, за да ся смеем?

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 1, 4. IV. 1873 г.

БЪЛГАРСКИЙ УМ

Мнозина ми са казвали и в очите, и зад очите и даже печатно са прогласявали, че аз съм бил человек неучен, а еще даже и безумен. Сега колкото за учен или неучен аз няма да ся препирам, защото и сам зная де ма стиска, и казвал съм го още толкоз и толкоз пътя, че съм учил всичко и всичко Псалтира от кора до кора и всичките падежи от Славенската граматика покойнаго Мразовича. Но за туй, умен ли съм или не, аз още ся карам гологлав с онез, които смеят да мя нарекат безумен; защото разбирам, че имам ум не само за мене си, но и за сами онез, които в безумието си искат да ми кажат, че съм глупав.

Аз мога да кажа и да докажа, че имам ум и ум не какъв-годе, но изобретателнейший, както би казал славнийт писател на Славеноболгарский язик г. Филан.

Аз вярвам и не тряба да имате никакво сумнение в моята вяра, че ако да не беше прибързал Колумб да открие Америка, щях да я открия аз. Дето ще ся каже, Колумб ми отне слава, за мене само предопределена. Но то са вече минало.

Един кусур само имам аз, или по-добре умът ми, защото е силен и обилен на умствования и изнамервания, след като ся претурят колата; но и това е необоримо доказателство за моето славенско произхождение, с което мога да занемея устата на всички онез, които би си позволили да ся усумнят за това.

«На българина (казва една истинейша, неложна и непреложна пословица) умът му иде или кога бяга, или кога ляга.» А това е отличителната черта едвам ли не на всичките славени, конто, ако могат, нека кажат, че не е тъй.

Но на предметът си.

Аз сега съм съвзел една идея, която без сумнение ще ся представи такваз, каквато и е — остроумнейша, — а найвече на вестникарите, които вярвам, че ще побързат да ся възползуват от щастливата мисъл на тогоз истийт, когото са наричали до вчера глуп и безумен, а днес може да го нарекат луд и звънчат.

Ето тази велика идея и света мисъл.

Сега е вече в общо употребение, да не кажем на мода, да си осигуряват хората всичките движими и недвижими стяжания и притежания; защо да ся не осигуряват и вестниците? Няма ли санким и за тях несигурност и опасност? Къщата изгаря или ся събаря; корабът потъва или ся повреждa от бурята. Но дали вестникът не ся намира в бедствие да ся спре привременно, а понякога и завсегда?

Уси-горителните дружества оси-горяват дору и самийт еще живот на человека; защо да не осигуряват и вестникът на вестникаря?

Прочее аз вече съм решил да осигуря този си лист., Звънчатийт, и затуй известявам господата управители на уси-горителните компании, че съм готов да им дам, колкото искат на сто върху цената, с която би оценили вестникът ми, и не остава освен да ми пратят един свой пълномощен, за да подпиша съгласителнийт запис на уси-горяването и да заплатя стойността.

Няма нужда, мисля, да придумвам другите си събратия да подражаят примерът ми, освен ако вижда за добре «Турция» да мя послуша да не влязва в масраф за това; защото тя, като не ся намерва никога в никоя опасност, несвойствено на умовитостта си безумство би показала, ако стори да дава пари за осигурявание.

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 1, 4. IV. 1873 г.

ЗА ИЗЛОЖЕНИЕТО

На изложението, което ще ся отвори във Вена, Звънчатий глумчо, без когото, разумява ся, не ще бъде там, има да изнесе на сергия и от българска страна следующите редки естествени и художествени произведения:

От Казанлък полвин мускал зюл-яга,
от Железник една арка пастърма,
от Шаркюю един килим прецерен,
а от Котел една аба бозава
и от Сливен една друга морава.
От Калофер един золав плат шаяк,
от Карлово една жълта шамлийка,
а от Сопот цял топ гайтан разсукан.
От Габрово препукната гаванка,
а от Трявна един башлък присмиквен.
От Лясковец една чушка смазана,
а от Плевен една зелка кашкава.
От Ахило три чироза сушени,
а от Ловеч една кожа щавена
От Добруджа една овца пустала,
от край Искър една крава мършава,
от София едно теле гърбаво,
от Елена едно шуле щърбаво,
от Търново един старо-млад зевзек,
от Самоков — мюзевирин стар човек,
от Цариград една черква в темели
и четири училища не цели,
а дружества нещо окол' дестина
(освен онез, що им гнездо изстина),
оттук-оттам по един товар от нищо
и няколко родолюбци-чуруци.

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 1, 4. IV. 1873 г.

НАРОДНИТЕ НИ РАБОТИ

Ний казахме, но и без да го кажем, читателите на нашите български вестници знаят как от тях живоздравеющата днес двоица е, която пише сериозните статии и членове за народните ни работи. Наша милост «Звънчатий», какъвото щете, няма туй любославие да иска да ся прослави с таквизи статии стъкнати и изчленени членове. А пък най-право няма и защо да си вади очите с таквизи очевидни работи. Досега като са ся писали толкоз и толкоз и таквиз и онаквиз статии и членове, каква облага сме видели от тях? Нека пофилософствуваме да видим; звънците на туй не пречат.

Кажете ми било ли е и можете ли ви сега, с каквито щете вече членове и местоимения, да докарате на един ум хора като нашите с таквиз разчленени мнения?

Кажете ми покойните вече вестници, каквото «Книжиците»,«Съветникът», «България»,«Македония» и др[уги], като ся толкоз безпокоиха, та писаха и написаха толкози и таквизи сериозни членове, какво направиха? Не дупка ли в морето? Колко полза принесоха? Не толкоз ли, колкото и технийт предшественик дългопоживевший «Цариградский вестник», който не си стори зло сърце ни веднаж да напише ни един член?

От живите вестници присноблаженото Право, което ся е запънало от някое време насам, та върточи членове толкоз патриотически, колкото и спазмодически, има ли да е свършило нещо и то с тях? Направило ли е да стане окат някой от нашите слепи, да обезглушее някой от нашите глухи или да ся побърка и да не хърка някой от мъртво спящите наши? Не и по словом, не!

Само една едничка Турция е, която може да ся похвали, че е направила със статиите си голямото чудо — да дават българите пари! Но, пари да дава някой може да ся накара и без сериозни статии, а ний знаем даже мнозина таквизи, които са дали пари и преди появението на чудноубеждающите статии в «Турция». А тогаз за толкоз лесно нещо да идем такъв труд да правим не го виждам беджит.

Ний, милостию божиею и волею В. Порты озвънчившийся Звънчатий скоротеча, няма да турим ръка да съчленяваме сериозни членове, да не би да изкълчим някой и си навием някоя б-е л я на главата. Нашата работа е и ще бъде от лесните, от-онез, които стават на лека ръка. Ний ще наблюдаваме работниците по народните наши работи и когото видим достоен за награда, такваз каквато можем да му дадем, ний ще му я затъкваме.

Сега да поченем наблюденията си.

Но отде? Де ся намира средоточието на народните ни работи?

Таквоз средоточие беше едно време благоухающий Балкапан, но сега вече не е той; после беше благовоняющий Балат, но и той вече не е днес освен среда източена. А де е средоточието?

Средоточието на народните ни работи е днес в спасающето ся Средно село, дето еще ся види да помръднува окъсаната опашка на ранопогибшийт народен събор.

Таквоз е поне мнението на една от точките, които съставят туй средоточие. А мненията на тази точка обикновено са все добри. Но тъй като казваме ний, ще забележим на читателите си да ся вардят да не влязат в грях да помислят, че мненията на другите точки от туй средоточие не са добри или че в тях няма никакво мнение. Далеч от нас таз грешна мисъл да обезправдаем таквизи важни точки. Ако направихме ний това — да споменем за доброто мнение на една само точка, — то не е освен за краткост; защото ако речем да ся подзрем да изпитуваме всичките мнения на тези добромнителни точки, ний би останали много назад от работата си.

Например, ако да бяхме поискали ний да узнаем доброто мнение на една от по-значителните точки на туй средоточие, непременно трябало би да я чакаме да отдаде всичките почести на дългийт кехлибарен чибук, най-драгоценното за нея наследие от една преждебивша значителнейша точка, да я чакаме да наточи чрез това игемоникото си у тази драгоценност и да ся наважничи, доколкото вижда за нужно, и тогаз да чуем доброто ѝ мнение. А доде да изпълни тези етикети, тая уважаема точка, то ще стане пладня и ний ще имаме изгубен половин ден.

Подир това пък, ако бихме поискали да узнаем такожде доброто мнение на друга една ближна ней и такожде значителна точка от истото средоточие, трябало би да я чакаме първо да си справи устата, да си докара бръчките между двете вежди, да ся поозърне около себе си, да прибере скутът на палтото си и да ощипе панталоните си над коляното си, за да махне уж прашецът, който ѝ ся струва, че види, и тогаз да хване важно и сериозно да си изказва доброто мнение. Но доде и тая достопочтена точка да си разлепи устата и да каже л е б-л е-б и, ще видиш, че то мръкнало и ний сме изгубили един цял ден. А ний сме хора сиромаси и нямаме денйе за губенйе, затуй и остаяме настрана добрите мнения на тези добромнителни точки. А дето оставяме непридирено мнението и на друга една точка, която често фигурира като точка със запетая в туй средоточие, то е защото знаем наизуст, че нейното мнение не е нито лошо, ни добро, но е таквоз според кой каквото го иска да е.

И тъй едно за краткост, друго от известност ний оставаме при мнението на първата точка и приемаме за средоточие на народните ни работи днес за днес (ако не бъде и за всегда) съборът в Ортакюю, боята на който ний и досега не сме познали и името на когото не сме в състояние да определим.

Този без определено име днес събираемий в Ортакюю събор беше най-напред привременен отбор (комисия), подир стана набременен набор, по-подире безименен събор и най-после вечен прибор или просто обор, такъв какъвто е днес.

По едно време духнало беше един вятър и той ся разобори от себе си, но подир малко пак ся възтопори и. . .

Но да оставим ний историята на този исторически събор и несъбор, да я оставим за друг път, а сега да видим делата му, какво е делал и изделал досега.

Своите дела започена той от онова, което виждаше да е най-главно и най-нужно за народа, т. е. от привременен отбор, както беше, да стане неизменен събор, както искаше, а това го извърши той колкото тихо, толкоз и добросовестно, а че тогаз посвети вече всичката си многостручна деятелност как да възвиси всякой висящ въпрос, за да не могат да го досягат ръце нечестиви извън съборът, и тогаз свободно започена делата си.

Неговите дела бяха:

Първо, да ся събира от петък на петък.

Второ, да разисква от сутрина до вечер.

Трете, да решава всичко как тряба да става.

Четвърто, да управлява все, що му додява.
Пето, да действува, дето както струва.
(Все за преуспяването на народните ни работи.)
И между туй, колкото му време остава,
да ся потруди да начертае Устава.

Изпълнявал ли е, ще попита някой, многоуважаемият събор длъжностите си и свършил ли е възложените нему работи?

Нека чуе, който би да пита, и да каже и на другиго, който е любопитен да знае, че речений събор:

Събирал ся е редовно все в петък и никога в събота.
Разисквал е всякога свободно и никога с кавга.
Решавал е всичко с жребий, а никога с произвол.
Управлявал е и е гледал да не остави нищо неоправено.
Действувал е, кога е било нужда, даже и нощя.
И тъй с божията воля и помощ той свърши всичко, без да ся свърши сам.
Уставът ся начерта, пречерта и подчерта.
Разискванията всички ся взискаха и освискаха.
Решенията до едно ся решиха и пререшиха.

Оправиха ся, угоиха ся и затлъстяха всичките ни народни работи дотолкоз, щото не могат вече да мръднат от местото си.

Със съдействието на този многодействующ и всенароден събор всичко успя, преуспя и не остана вече накъде да успява, току сам той не успя, но по той окарнен живееще и до днес за слава божия и за чест народно-българска.

Но какво правя аз? Боже, [дай] добър ум по-напред на събора, па най-после и на мен, че ся халосах и не зная що правя — задрънках ся за туй, за което уж не щях да дрънкам.

Нашето намерение беше не да разказваме историята на събора, т. е. какво е вършил той, но да метнем един поглед върху туй, което върши сега, и да видим от работниците кой каква награда заслужава; но тук е то сега мъчното.

Ний метнахме не един поглед и не два, а преметнахме и двайсет, и трийсет, но колкото и да ги мятахме и премятахме, все нищо не приметихме; но нищо не — нещо като събор ний видим, но с какво ся бори той, не видим, и какво прави пак от нищо нищо, не видим, и очила турихме, пак нищо — навели ся там няколко съборници, но пощят ли ся, що ли, не ся разбира, та не ся разбира.

Звездобройците довиждат и най-далечните звезди с телескоп, естествоизпитателите виждат и най-дребните буболечици с микроскоп, но оръдието, с което може да види някой какво работи събираемият всякой петък в Ортакьой събор, види ся, не ся е още открило!

Ами тогаз? Как ще разберем ний тази работа?

— Да питаме, пък дано да чуем нещо, ако не видим нищо.

— Какво прави именуемият събор в Ортакюю? Кажете ни, ако има някой да знае.

— (И не быст гласа ни послушания.)[1]

— Хей, българи, вас питам, какво ви прави съборът, който ся събира на Ортакюю?

— (Никой нищо не ся обажда.)

Ой, съборе, временний, вечний, безконечний съборе, какво ти правиш там, дето ся реещ, по Ортакюю?

— (Няма глас, но, види ся, някой от съборниците да дигат рамене!)

— А-а! Разбрах! И тако ми бога, сега вече мога да туря на залог и небръснатата си за Великден брада, че и сам съборът не знае какво прави. . .

Но. . ., шушнатие ся счува; чакай да видим какво има!

(Е д и н г л а с.) От някое време насам съборът ся занимава с въпросът, как може да стане околчастото колело четвъртито.

(Д р у г г л а с.) Сега напоследък съборът разглежда въпросът за ползата от поникването бради на кьосетата.

— А! Тези са пристрастни гласове и ний не щем да слушаме таквиз шепотници; туй не е за вярване. Такъв важен събор да ся занимава с таквиз маловажни работи! Не слушаме.

Но. . . пее някой; мълчете да чуем!

„. . . В понеделник заправала,
във вторник вечер допрала,
в сряда рано простряла,
а в четвъртък събрала;
в петък гъне, колосва,
в събота садиросва,
в неделя ся скопосва. . .!»

[1] Няма ни глас, ни свидетели (ч. сл.).

— Ма че дали делата на събора възпява тоз певец? Някак поприличва май!

Онези, които би ся задоволили с туй очертание на деянията на събора, не им остава, освен да запомнят и това, че в непресякваното си работяние над народните ни работи неуморноработающият събор досега не е достигнал освен до петият стих. Той все запира, допира, простира, събира, гъне и разгънва, маже и размазва за колосвание, но не е ни помислял еще за садиросване и затуй всичките ни народни работи остават и са все тъй еще несадиросани.

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 2, 16. VI. 1873 г.

ВЛИБВАНИЕТО И ЛЮБОВТА

Хващало ли тя е, читателю, някога такъв някой мерак, да седнеш да мислиш: как става да се влибва някой в някого си, или по-добре някой в някоя и някоя в някого? Попитвал ли си ся ти сам поне, ако друг някой не е виждал за нужно да те попита: отде ся залавя любовта?

И да си стар днес ти, който си вече читател, разумява ся, че ако не вчера, а то онзи ден или някога си бил си млад, ако си от мъжките читатели, била си млада, ако си от женските, а като си бил или си била таквоз, каквото сега може да не си, то все ще помниш, че си либил, читателю, а? Не е ли тъй? Кажи си право, не ся преструвай, недей иска да стовариш грехът на другиго, като на мене например, и да казваш: той е такъв и такъв, аз не съм; недей иска с таквиз лъжи да си умиеш очите, защото всякой по себе си може да разбере истината и да ти каже Л ъ ж к о. Кажи по-добре, че горе-долу полибнал си и ти, но тогиз, когато си бил влюбен, не си имал ни воля, ни време да философствуваш за началото на любовта и да видиш причините ѝ; а сега, сега, като си поодъртял, като изветряла любовта ти, то и ти с чините ѝ заедно

забравил си и причините ѝ. Тъй кажи и да ти хване всякой вяра и да тя не заставя с таквиз подпитвания, от които може би да не струваш хас, ама да тя остави спокоен да слушаш как ще ся разиска туй нещо.

Като дойдем да разискаме този въпрос, тоест «как ся влибва някой», и още по-мъчният «отде ся залавя любовта», не можем да не споменем най-напред, което сме чули в една стара песен — защото старите песни и старите баби са, които знаят всичко, а казано е: старите баби не казват нищо, доде ги не почерпиш, а пък старите песни, доде ги не изпееш.

Една стара песен изпята, казва тъй за любовта:

От очите ся залавя,
че на устните излазя,
оттам във сърцето слазя,
ковва ся и не излазя.

Ще каже, че от очите ся залавя, а?

Може и тъй да става туй нещо, но пък ний ще кажем, че то не може да ся земе и като правило без изключение, защото тогаз влюбеният или влибваната стига да имат само очи и любовта ся залавя.

Но я си представи, читателю, една любовница само с очи, а да няма вежди, да няма нос, да няма бузки или странички, от един какъв да е шар, защото знае ся, че всякой шар има любителите си. Един обича аленото, защото е шар на тръндафела и на божура, друг обича бледавото, защото е шар на състраданието, друг пък зеленото и предпочитал би зелените бузи, ако да би имало зелени бузи, както има зелени листове и платове.

При това че само любовните очи, черни били те или сиви и сини, все едно, и вежди само и страни и устни не са доста за любовта, това го знае и отец Пафнутий, който хиляда пъти да искаш и хилядата ся заклева, че не е либил и няма никога да либи уж на този свят.

Но да оставим отца Пафнутия и всички други отци, които са ся отрекли от мира, и да видим що знаем за важният този въпрос ний грешните иже от мира сего миряне.

Аз зная, но ще знае, мисля, и читателят, а още повече читателката ми, че туй любов дето го казват нещо, ся залавя не само от очите, защото има на мнозина любовта им

да ся залавя и от устата, и от ръцете, и от краката, а че и от опашките, тоест от опашките на фистаните, които нарочно затова и носят някои, които искат да бъдат любими.

Ше каже, че любовта ся залавя от много работи, а като казах някои и други от тях, ще бъде грях да не спомена и за още едно нещо, о което ся залавя любовта, а мене мя е страх от грях и не мога да го сторя, а най-вече когато сега вече ся мина разрешената на всичко неделя: виж сега в петък смея ли да ям блажно, както ядох онзи петък? Бе и масло б и л я не бива да ям, ако слушам чернийт духовник! И на тоз ден да сторя аз такъв грях, да не кажа и не спомена и за онуй още едно нещо, о което зная, че ся залавя любовта? Не, ще го кажа!

Любовта ся залавя и о кесията.

Тая кесийна любов е от най-ново изобретение, но вижда ся да е и в най-голямо употребение днес. Днес повече от всякой друг път, или току-кажи всички наред днешни ергени ся влюбват и като луди стават за една мома, която не ся видели никак ни в очите, щом чуят за баща ѝ за кесийката, че е пълничка. И колкото повече са уверени за пълнотата на тази кесия, толкоз по-жарка, пламенна бива любовта им към предметът, чрез който мислят, че ще могат да ся приближат до нея.

Някои наричат таквази то любов к а с е ш к а, други я казват с а н д ъ ш к а от нещата, в които ся държи веществото, което подпаля любовта от новото изобретение; но името не значи нищо тук, тя е все една и иста, истите бо и симптоми има.

А разумява ся, ще кажа пак, когато е за кесийската или сандъчената любов, че онзи, който либи, не либи това, което съдържава, но онова, което ся съдържава в тях, сиреч не обича кесията или сандъка, но онова, което е в кесията или в сандъкът, а това, що е в кесията или в сандъкът, не е друго освен метал, тъй що праведно може най-после тази любов да ся нарече и любов металическа.

Кесията на баща, който има хубаво момиче за женение, е за много славни любовници огън от любов, по-лоша и от огъня на очите на момичето, и страстта, която възпаля бащината кесия, е много по-върла от онази страст, която възпаля и най-рядката моминска хубост.

В таквиз случаи често ся подмята в приказките и действието на Звънчатийт, д р ъ н к а, казват, на баща му кесията, и този благозвучен ек магнитизва любовника

повече от симпатичните по[illegible] на момичето. Желязото привлича мъжа, казвали някъ[illegible]; но то ся види да е било много отколе, сега вече не е тъ[illegible] но златото привлича зетя. И премудрий Соломон казвал: на мъжа сърцето залепва о медните устни на жената; но сега ся види, че и неговите премудрости са безумия пред захитряването на днешните ергени, на които сърцата не залепват освен о пълната кесия на бащата, тъй щото старата онази песен, която по-горе приведохме, може според обстоятелствата да ся измени така:

От кесията ся залавя
и в кесията чак слазя,
и в кесията най-после
залепва и не излазя.

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 3, 30. VI. 1873 г.

ПОДХЛЪЗНОВАНИЕТО

Жално нещо стана и жал ни е, че не можахме по̀ с време да поменем за него, защото струваше да ся помене, понеже не е за какъв-годе човек или лице, ами за Н. блаженственейша всесветост вселенскийт патриарх г. г. Анфима, не знаем колко си го.

Нашите читатели, ако са читатели и на други вестници, ще са чели и дозели, че сиромахът-сиромах е санким дяволът, а не патриархът, и туй нека кажем, горкийт патриарх дошло му до глава да ся подхлъзне от стълбата на великото гръцко народно училище и си извехнал кракът! Не зная какво да каже човек! Първо и първо, що ще патрик на училище? Второ, как става тази работа, че учителите на това училище, натоварени с толкоз знания по толкоз пътя на ден, възлезват и слезват през онез стълби и как те ся не подхлъзват; и чудно още как са оставили Н. св. тол-

коз прислужници да слезвт сам низ стълбата и да ся хлъзне. А най-чудното е как патриархът да си изкриви кракът от правийт път на стълбата и да ся подхлъзне. Това е и чудно, и скръбно, но най-после станало. Нека ся надеем, че догодина патриархът няма нито да ся подхлъзне, нито да си извехне кракът, за да нямат повод други някои вестници да казват, че това ся случавало с дяда патрика все по едно време и че имало уж други някакви причини, та на дипломатическото присивание и поболявание да искат да прибавят и дипломатическо подхлъзвание, и подхлъзвание не просто калугерско, а подхлъзвание калугеро-патриархическо. Освен туй лошо ще бъде еще да ся посвети един такъв обичай, щото патриархът на православните да ся вижда хромящ веднаж в годината; Н. св., види ся, не е премислил, че ако православнийт патриарх захроми с единът крак, православнийт екзарх тряба да захроми и с двата, пък православните архиереи, архимандрити, архидякони тряба всички с кокили да тръгнат. Най-после забравил е, види ся, Н. блажественейша всесвятост, че православие и кривостъпвание не ся споср ещат никак.

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 4, 7. VII. 1873 г.

ШУТОШ
1873—1874

Кой е този Шутош?

КОЙ Е ТОЗИ ШУТОШ

Нямаме никак сумнение, че нашите българи ще знаят и познават комшиите си гърците, а мислим, че няма да излъжем, ако кажем за някои от тях, че познават доста добре и добрите си комшийки гъркините. Но колкото провещели в гръкопознанието и да си ги предполагаме, ний ся двоим да приемем, че те ще знаят и познават и старите гръцки богове и богини, тъй както познават днешните гърци и гъркини, и затуй виждаме нужно според работата си да им поразправим сами ний нещичко за тези стари антики.

Колкото досадно и неприятно да е на слушателите ни да слушат и нам да разказваме за стари бабки, макар и за богини да е, противу угодата си, на според целта си тряба оттам да започнем приказката си най-напред: за речените стари гръцки богове, от което по-лесно ще може да ся разбере и да ся запомни кой е и какъв е този Шутош, що излязва днес на сцената. Защото, ако и в български дрехи да ся явява той и български да приказва и да ся вижда като същ българин, тряба с време да си го кажем: той е от гръцко коляно и благороден по произхождение — стар бо е познанница на славните владетели на Олимп и праотец на онези гърци, що ги наричат елиноманите днес — българогласни елини.

Между Македония и Тесалия има една висока, каменита планина, която ся казва Олимп, или Олюб и Голуб според някои. На тази планина днес няма освен няколко черни калугери да живеят в един манастир, а много и доста черни гарвани и орли по канарите около тях. Но едно време не било тъй. Преди 50—60 години тука ся

срещали и доста много паликарета от онези, с които е наспорил господ Гърция, а още по-отколе, преди 3000 години и повече, Олимп не бил планина, а бил небето на Гърция; той бил жилището на боговете, покровители на Гърция. Гърците тогази били толкоз честити, щото и небето им било на земята, и боговете им до гърбът им, а често и по гърбът им, според както свидетелствуват старите им писатели.

Да разправяме за тези светли жители на Олимп какви са били и какво са правили, отишло би твърде далеко, по-добре да кажем изкъсо, че ако и богове, но като гърци те не били по-харокопи и от самите онези, над които богували, т. е. правели, щото щели; карали ся помежду си, биели ся, лъжели ся един други, а че лъжели и обожателите си многочастно и многообразно. Те били и женски, и мъжки, т. е. и богове, и богини, и затуй на Олимп често ставали и сватби, и всякакви други увеселения и угощения; те имали и слуги и слугини, и виночерпчии и виночерпици, а че при всичко друго имали най-после и Шутош — тогози, за когото е реч, когото и наричали по божествений си язик М о м о с. Неговата длъжност била да разсмива по-големите богове с подгавряния и кривения на по-малките богове и человеци, с които понякога влязвали в близки сношения височайшите жители на Олимп. Бил ли е този Шутош безсмъртен като бог, като е живял на Олимп или е пречело на божественото му произхождение ниското служение, що имал, не знаем; но знаем, че често той в служението си да разсмива боговете, изтървал ся, та ги осмивал и, както ся разбира, не толкоз церемонно; защото виждаме, че в гневът си те, за наказание на продерзливостта му, натиряли го от Олимп. Но после пак, като им попреминело, пращали, та го викали и прибирали го пак в съдружеството си; това, което показва, че и на Олимп не ся живеело добре без Шутоша.

Но не бил само такъв разкрива и смехурко нашийт Шутош, а бил още и страшен маханджия; нищо ся не отървало от язвителнийт му язик и не щадял никого в присъдите си, тъй що там, дето разсмивал боговете, там ги и дразнел с острите си порицания и никога не му липсувало остроумие да намери каква-годе махана в каквото и да е съвършено нещо. Но колкото за този му характер, без дълго разправяние, по-лесно и по-ясно могат да го разберат читателите от следующийт за него анекдот.

Ний казахме, че нашите българи познават комшиите си гърците, а то ще каже, че и читателите ни като българи знаят какви са гърците ч а л ъ к, пъргави и персенгиясти, това, което съставя у тях противоположност на нашийт г е в ш е к и потутничав характер. А каквито са и днес гърците, такъвиз са били и боговете им някога си; те били похватни, предприемчиви и любители на изящното; не само че на другите помагали да правят, но и сами ся надваряли кой да покаже някой по-голям мурафет, било в каквото да бъде. Веднъж троица от олимпийските не божители ся надхващали помежду си кой ще направи нещо по-мурафетлия, и тъй създали и тримата по едно създание. Първийт, или по-добре първата, защото била наистина от първите богове, ама от женските (нея и тогаз я считали за първа мурафетлийка и днес гърчолята я почитат за най-умна и най-хитра), тя съградила един п а л а т, много прекрасен, вторийт създал един в о л, а третият създал нов человек, уж по-съвършен. И трите тези създания били превъзходно създадени и направени, а най-вече палатът бил такъв, щото по-хубав не можело да бъде, всички казали: Е, артък, този палат сега махана няма. А? Шутоше, какво казваш ти?

Ъх, рекъл Шутош, този палат не чини нищо, нали не може някой да го задене на гръб да го носи подире си, дето иде, и да го курдисва, дето му ареса, или когато има лоши комшии да ся махне и да побегне от тях; когато ще бъде някой принуден да седи в него все на едно място и да тегли, по-добре да го няма.

Като видял в о л ъ т, — каква е, рекъл той, тази карикатура на животно? Я виж рога и я виж пък де са турени! Боговска работа ли е таквоз създание! Де му гледат очите, де му мерят рогата. И какво е туй оръжие острото му възкривено навътре и при употребението му за отбрана или за нападение тряба да си туря главата между краката. . .

А на ч е л о в е к а, по-съвършений уж, тази махана намерил: Защо да не му е оставено прозорче от лява страна до сърцето, за да може през него да ся надниква и да ся вижда какво има на сърцето му. Явното мисление, казвал той, суши пороците, поправя лошата природа и възвишава и облагородва още и вече благородните чувства; а най-после ако не може да направи человека съвършен и безпорочен, запредваря поне пагубността от пороците му.

Направен ли е человек тъй, щото да може да крие от подобнийт си мислите си, в тъмнийт ъгъл на сърцето му всякога ще ся гнездят лукави помишления, гибелни за другите и въобще за светът. . .

Тези присъди и порицания, разумява ся, не благодарили речените създатели; но пред очевидната им правдивост никой не можел да обели зъб и да каже, че Шутош няма право.

Ето такъв бил Шутош олимпийский.

Но минуват ся годините, менят ся работите. В течението на времето гръцката слава погаснала и Олимп запустял. Боговете се разтурили кой накъдето видел. Тогаз и Шутош ся заскитал някъде си в глъбините на Азия.

Историята не ни говори вече нищо за него, но едно предание казва, че той ся прославил и по тез места за преимуществата си, за които бил славен вече на Олимп и в Гърция; за тях и азиатските музи го много обикнали, осиновили го и предоставили нему най-главната роля на сцената и с това обезсмъртили новото му название К а р а г ь о з за спомен на гръцкото му произхождение.

Това е прочее всичко, що знаем ний за Шутоша, а понататък нека ви каже сам той за себе си.

Шутош, г. I. бр. 1, 24. X. 1873 г.

НАЧАЛО БЕЗ КОНЕЦ

Да бъде на добър час и да не ни е уроки!

Най-после работата ся тури наред и тъй ний ще имаме не една семинария, като нямахме ни една, а ще имаме три, четири и повече. Ако ще господ, да кажем пак според умнийт съвет на Настрадин Ходжевата жена.

Тряба да знаете, драги мои читатели, че това, което ще ви кажа, не е шега ни Шутош. «Право» го извести, хем с голям глас, защото в големийт лист го съобщи. . .

Видите ли ви какви сме хора ний българите, каним ся и не мърдаме, но веднъж като ся наканим да мръднем г и т т и б о ю н а[1], спирание няма вече за нас! Не правим, нищо не правим, а че като ся изтирим отведнъж, всичкото топтан искаме да свършим. Не една, не две, но три и четири семинарии ще имаме, а може и пет! Не питайте кога; работата е свършена: размислило ся, решило ся и предтеча, та утече еще тогаз да иде да приготви все, що нужно за удовлетворението на прекрасната мисъл, както би рекъл нашийт онзи. . .

О! Иде ми да си ударя калпакът о земята от радост, че ще стане туй чудно нещо, туй хубаво нещо, пак на нашите дни. Е-хе! Та както отиваме, ний няма да оставим нищо какво да има да правят последородните ни. Всичко ний намислихме, всичко ний ще извършим. Това е то, дето казват, род с вълнести гърди — к ъ л л ъ г ю ю с л и и. Нищо готово не намерихме и всичко наготово ще оставим на децата си! И да ни не благославят ли? А че не сме ли за благославяние? Какво намерихме ний от бащите си? Какво друго ако не сами нас си? И някои черквици, но какви? — чудни и дивни, в нищожнийт смисъл на думата. Намерихме ли училища, таквизи каквито сега имаме направени, от два и от три ката? Намерихме ли книги, таквизи каквито сега имаме изваденн: веселушки, песнопойки, глезени мирчовци, разцапани свирчовци, драндавели, мрандавели, граматики за боклука и словесности за в мошлука? Имахме ли поети да възпяват тъй вещо добродетелта и критици толкоз изкусни, щото да разкритикуват и на комара джонката? Имахме ли вестници, а че и вестникари толкоз изкусни, щото и без да пишат, да съчиняват вестници? Имахме ли ний черква българска независима и черква народна в Цариград? Имахме ли екзархия и екзарх и славни богословци владици? Имахме ли болница в Търново, семинарии и тук, и там и толкоз други учебни и богоугодни заведения? Наследихме ли от бащите си читалища и разноименни дружества и женски, и мъжки? Не. Всичко това е дело рук наших, якоже глаголет Давид.

Ний сме онези, що сме направили тези чудните дела, ний откачихме от гръцката кука висящата наша черква и я закачихме на народна клечка да стои независтна.

[1] Отиде надолу (тур.).

Всичко, що е станало, на наши дни ся е свършило. На наши дни ся положиха основанията на народната ни черква на Фенер, на наши дни ся и препукнаха те; на наши дни ся изкара метохът срещу черквата, на наши дни ще ся и разсипе. На наши дни ся отвориха читалища навсъду, на наши дни ся и затвориха повечето от тях, и дружествата на наши дни процъфтяха и прецъфтяха. Ако сме живи на наши дни и болницата в Търново ще стане, каквото ще стане и нищо ако да не стане, ний ще сме честити да го направим; а че да бъдем честити и семинариите на наши дни да станат! Не са станали я, но ще станат.

Сега ти, читателю, чакаш да чуеш как са станали или как ще станат семинариите. Добре, ама ний не обичаме да туряме всичкото яйце в чорбата, като знаем, че е и утре благ ден; а при това като и статията ни според предмета си носи заглавие Начало без конец, благодари ся сега с началото, а за конецът имай добрината да разположиш ушите си за друг път да слушат.

Шутош, г. I, бр. 1, 24. X. 1873 г.

ВЕСМА ВАЖНО ИЗВЕСТИЕ. ПО БЛАГА ЧЕСТ

Търсят ся шестима души добри съветници за новоучрежденатa наша екзархия, която, понеже достигнала вече до крайвремието на досегашните си привременни съветници, желае да си набави по-временни.

Условията, по които могат да бъдат приети кандидати за това звание, са следующите:

Според Ветийт завет избираемийт тряба:

1-во. Да е роден българин, поданик на Османското царство. (Не вреди, ако този българин изпосле ся е изродил или му е изветряла българщината, стига дето, че е роден само българин.)

2-о. Да е опитен и способен за тази служба, да знае, сиреч как да ся курдисва като съветник и да умее да разсъждава за работи, от които няма никак хабер.

3-е. Да има безукоризнено поведение и общо почитание, сиреч да има пари или пост, спечелени както и да е, и да прави каквото ще, но никой да не смее да го укорява.

4-о. Да има възраст поне 30 годишен, за да може да представлява и гемоникo необходимо за достолепието на званието.

Според Новийт завет избираемийт тряба още:

Да има най-малко барем една ока патриотизъм, или четиристотин драми патриотизъм.

Да има още способности, които да състоят в това, дето да е виждал барем през плет гражданските и черковни закони и да може, като помирише едно нещо, да го познава канонически ли е или антиканонически.

А най-главно е да бъде безсребрений съветник, т. е. да не иска за съветите си пари, защото са кесат (а за да не влязва и той в масрафи, да плаща по вапорите и по трамваите за съветите си и да ги носи подире си, бъдущият съветник може да ся явява в екзархията и без тях, доволно бо е присъствието му като съветник).

На тези положителни способности прибавени са напоследък, та ся приискват и следующите две отрицателни:

Да не е егоист и интригантин да не би някак да събори екзархията, а да е тих и мирен и да чака да ся събори тя сама.

Да не е капризиозен, та заради каприциите си да пропрати народните правдини пòврага, а да бъде уводличав, да ся води, накъдето искат да го водят, и да иде на спогаждание.

Който ся надее на себе си, че може да изтъкми горните условия, нека ся отбие по-напред в писалището на «Право» да ся изпита за прибавените от него отрицателни способности и като си земе оттамо препоръчителното писмо, да ся яви на стъргът на избиранието.

Бележка. За избираеми по-макбул са българи, които ся навъртат в Цариград, защото въобще ся мисли, че за преуспяване на екзархийските работи те тряба да ся занимават повече със своите си частни работи.

Шутош, г. I, бр. 2, 3. XI. 1873 г.

ПАЗОВАНТИНЪТ

Пазовантин, или пазувантин, не е друго нещо, но е същото онова, дето го казвали някога си страж и стражар, а сега го казват повечето бекчия.

Бекчия ся казва по турски, 1-во, онзи, който има свободата нощя да ся разхожда около някоя чаршия; 2-о, онзи, който има свободата да обикаля дене някои лозя, и 3-о, онзи, който седи лете на някой път или дервент, та причаква пътниците. Защото името, произлязва, както ся види, от глагола беклер — чака, причаква и после е зело значението вардя, пазя. От това бекчия по български може да ся каже чакач и причаквач, после и пазач, вардач. Може, казваме, да ся каже тъй, но не ся казва, а защо, то не е още издирено.

По български, ако дирим наздраво, не ще намерим особно име за бекчията от третий разред от това може би, защото българите не обичат, не умеят и не им приляга или защото не ги оставят да чакат и да причакват пътниците по пътищата.

Бекчията от вторий разред българите го наричат пъдар, от което ся види да е и пандур, а онзи от първийт, дето са били честити да ся запознаят с него, както по някои градове, нарекли са го пазовантин.

Защо не са го нарекли пазар или вардар или пък пазач и вардач, както би искал г. Богоров, и ний не знаем. А отде е излязло да го нарекат пазовантин и какво значение има тука окончанието *-вантин*, това не е сколасал да го забележи г. Шишков ни в Граматиката си, ни в Историята си, нито в първата част на Словесността си, които е отрупал с толкоз други бележки. Оставил го е, види ся, за във втората част на Словесността си да го бележи.

Но било, как било, работата не е тук филология, ами е история. Ний искаме да скажем нещо от историята на един пазовантин, но за да ся разбираме по-добре, ний ще го наричаме с по-общото име бекчия еще и за това, защото така ги наричат тука в Цариград, а ний има да кажем нещо за един цариградски бекчия. Преди всичко обаче за нужно виждаме да забележим, че тука, в Цариград, не само по чаршиите има бекчии, т. е. пазованти, но има таквиз и по махалите.

Сега да дойдем на динята на рязанието.

Някои от нашите читатели тряба да знаят, но понеже мислим, че ще да има и таквиз, които не знаят, нека кажем за тях, да чуят за да знаят и те, какви са цариградските махаленски бекчии и какви са техните длъжности.

Стамболскийт махаленски бекчия тряба да има една дълга до земята и добре подплатена аба, която да го отменява от неприятното за него задължение да си носи дюшек и юрган подире си. Тряба еще да има дебела сопа, подкована отдолу с разплескано желязо, за да може да кънти, кога удари о камък. Тези са от необходимите имущества на стамболскийт бекчия. А преимущества тряба да има той: 1-во, да бъде из задморските източни страни; 2-о — да има една каква да е брада — бяла или черна, или пъстра и 3-е, да е гласовит. Но пък колкото за първите две преимущества може и изключение да ся включи, за третето обаче край кабил няма да бъде без него. Тъй стамболскийт махаленский бекчия тряба непременно да бъде гърлест и гласовит, защото една от длъжностите му иска крепкото съдействие на този орган.

Длъжностите на един стамболский махаленский бекчия не са чак толкоз тежки, колкото длъжностите на един религиозен бекчи-башия, за които му ся плаща, също както и на религиозните бекчии (с които му ся и споресват званието и длъжностите), но все пак са длъжности. Защото стамболскийт махаленский бекчия може да си поспива деня като калугер и нощя може, като бди, да дреме, колкото ще, пак като калугер (но не като него само кога е на бдение, а всякой вечер и не в нарочен трон като него, а по ъглите на улиците, дето намери по-сгодно място). И както калугер пак, кога е на бдение и му ся приспи, излязва или да клепе, или да кара други да клепят, тъй също и ст[амболският] мах[аленски] бекчия излязва да обиколи епархията си и да потрака със сопата по калдъръмът, за да го чуят махалените, доде не са заспали, и да могат да спят спокойно, кога легнат, знающе, че има кой да бди за тяхната безопасност. А най-главната и най-голямата от длъжностите му е, както и на калугера, да проповядва с висок глас, т. е. да вика, колкото може, и да известява епархиотите си за бедата на друга някоя епархия.

Но да оставим сравнението и да дойдем на безсравнението, на историята на нашийт стамболски махаленски бекчия.

Една славна и достопочтена махала в Стамбол била честита да ся сподоби с един бекчия, който освен изискваните преждепоменати качества, имущества и преимущества бил еще и умен като Настрадин Ходжа, хитър като нашего Хитър Петра, добросовестен като член от привременните бивши и присущи съветници, а най-главното — бил и досетлив и много любоугодлив, също като един наш брат вестникар.

«Недей вика толкоз или по-добре никак недей ся провиква по нашийт с е м т — заръчала му била една вдовица, която живеела в една сляпа улица на махалата. — Децата ми са дребни, пък ся стряскат и плачат, като викаш силно.» Готов да угоди на желанието на вдовицата, нашийт любоугодлив бекчия, полъгван може и от надежда на тлъста награда, престанал на радо сърце да не смущава честитите и галени рожби на хатърлията вдовица, престанал да ходи да тропа в ъгълът на тяхната улица и когато по длъжност трябало да извести, че има някъде пожар, той ся обръщал и надавал (. . .) на въз друга страна. Вдовицата била задоволна от услужливостта на бекчията, а и той по-близо до убеждението за награждението си.

Това сюрдисало време, но подир време махалените ся подзрели на туй чудновато поведение на бекчията си и му забележили, че той не си изпълнявал длъжностите добросовестно и трябало да вика, колкото може, и да известява жителството за всяко близко и далечно нещастие.

«Щом чуеш, казали му те, думата я н г ъ н и гласът ти да екнува.»

Добросовестнийт бекчия зел във внимание бележките и едно от любоугодливост, а може би и от страх да го не нахулят сторил да угоди колкото по-скоро на махалените. Еще през вечерта, когато му правили тези забележки и съвети, той имал честта да посрещне и гост от родината си, ближен някой негов роднина.

Било вече по мрак, когато го посетил скъпийт за него гост и подир х о ш-б е ш, което си дръпнали при първо виждание, и след разпитванията н е в а р-н е й о к, неолаждак янгън олду,[1] рекъл гостът му, който идел от

[1] Що има, що няма. Какво ще стане? Пожар стана (тур).

Ерзерум, славното отечество негово и на неговът, хасъл нашийт бекчия.

Като чул името «янгън» бекчията, усетил ся за забележките, що му направили през денят махалените, и зарадван за това, що му ся дава случай да им каже доколко той е готов да слуша и да изпълня веленията им. «Постой малко», рекъл на госта си и изскача на пътят, та из цяло гърло надава вик: «Е р з е р у м д а я н г ъ н в а р!»[1] И викал той доста, за да благодари махалените си, като им известявал бившийт пожар в Ерзерум.

Читателите нека не чакат за продължение, тая приказка е дотук. Тя няма ни значение някое, ни тълкувание, приказахме я просто, защото ся усетихме за нея, като прочетохме в 33 брой на П р а в о статията му В л а д и ц и т е н и п о е п а р х и и т е с и.

Шутош, г. I, бр.3, 10. XI. 1873 г.

Ш У Т О Ш
Н А П Р Е Д С Т А В Л Е Н И Е

«Шутош» проси извинение и не изракийване от почитаемите си читатели и читателки (ако ги има) за това, дето не може да ся представи пред драголибните им очи на уреченото време — в събота, а че и в понеделник не. Тая злочестина за него ся случи, знаете ли как? «Шутош» вместо сам да ся представи пред читателите си, ходил и той да види как представят други, после представлявал ся, т. е. гледал другите как ся представляват комай цяла нощ, после успал ся, после не станал рано, после понеделникът не го чакал, ами съмнал на времето си и мръкнал пак на времето си, и тъй пощата заминала и «Шутош» останал како шопа мегю два стола.

Но може някой да каже: Що ще «Шутош» на п р е с т а в л е н и е? — Не, почитаеми господа, «Шутош» на п р е с т а-

[1] В Ерзерум пожар стана (тур).

вление, сиреч на смърт, не обича да ходи и не е ходил, а на представление, не там обаче, дето ся събират представителите, понеже Шутош не е вече представител, и тряба да знаете, че сега вече представителите са нищо, а съветниците са, които колят кучето в екзархията, дето не е бил Шутош, а е бил тамо, дето ся представят позорищни дела. (Дали щем има пак таквизи неодялани читатели, които да помислят, че Шутош е ходил да дяла по прозорците. О, боже мой, по кой язик да говоря, че да мога да разправя да мя разберат!) Или може други някои по̀ чорбаджии еще по̀ троснато да кажат: М. . . то недно! Що ще той на преславление, що си не гледа работата, ами оставя хората без вестник?

Е, господа, и Шутош душа носи, па и той иска да види как ся преславляват хората, после «Камберсис дююн олуръ му?»[1] или без Голя каша бива ли, а че да бъде и без Шутоша представление? Ами че нали и тряба аслъ да иде и да види, за да разкаже и на онези, които не са ходили, не са видели и нѐ знаят какво е било и какво е станало представлението. Ако не беше ходил Шутош да види, как ще можеше сега да на похвали и да каже, че представлението ни стана доста сполучливо, че самоуките наши актери при по-голямо упражнение предвещават по-добро изтъщение? Ако не беше ходил Шутош да види, де щеше да знае и да каже на всички да знаят, че цариградската наша публика ся научила вече не само да ръкоплеще, но и да кракотропа? Но как ся изтъщила да кракотропа тая наша публика, да си бил, читателю, там да чуеш, обзалагам ся, че и тебе би ся дотропало и ти би зел да тропаш в чест и слава на българското изкуство.

Колко и какви еще славни и чудни български произведения и мурафети и видя, и узна Шутош на туй представление, но да разправя и за тях време не му остава, па може и другата поща да го предвари и да иде пак без него навън, а то не му изнася никак за вътре. Затова прибързва да увери читателите си, че занапред няма да ходи вече на представление освен догодина пак, защото и да иска да иде, друго представление няма да стане, понеже две представления в годината да станат на български грехота е. Не дават гърците. А ний гърците ги слушаме и тряба да ги слушаме, защото ни изпъждат от православието, а тогаз какво ще стане православнейшата наша армея?

Шутош, г. I, бр. 13, 29. I. 1874 г.

[1] Без сват сватба става ли? (тур.).

НИЙ ИЛИ НИЕ

Ний или ние е множественото на аз, както и множественото на ти е вий или вие.

Человек толкова обича Азът си, щото не желающ да го оскверни, когато потряба да изрази едно събрание, състояще от частици на истото лице, казва ний вместо азовци.

Но това е философическо размишление и думата ни тука не е за человека, но просто заради употреблението на речта ний или ние във вестникарството.

Всичките вестници пишат ний вместо аз, като: ний и нашите начала — като почитаме началата си и. читателите си — изпратиха ни за обнародване — който обича истината, нека дойде при нас и прочая и прочая.

Причината на това е, че всякой от съчинителите или редакторите, като пише ний, говори в своето име и в името на другите си сътрудници.

Тъй например ние-то на «Левант Таймс» значи Ханлей, Генович, Петко и всички инглези и българи того рода, т. е. всичките инглези и българи писатели, преводачи, словослагатели, продавачи или раздавачи на тойзи побългарен вестник.

Било е време, когато и Македония, и Турция, и Право имаха своето ний или ние, но те днес нето ний казуват, нето аз, онемеша бо уста их и омертвеша! (Казуват не, но уверяват,

че както мъртвите тела на човеците един ден щели да възкръснат, тъй и един от тия почивши вестници щял наскоро да извика: востах от мертвых!)[1]

Но ний-то на Век що значи аджеба? Като г-н Балабанов пише сам вестникът си, защо да казва ний вместо аз? Да предположим ли, че той го прави по подражание на другите вестникари? Не е за вярвание, защото кир государ Балабанов не прави нищо както другите человеци, та не ще той да прилича на никого от събратията си. Има и той своите начала, които трябва да почитаме; не ще человекът да има равен или подобен на себе си.

Тогава защо казва ний, а не аз? Без сумнение той не говори в името на Н. Пр. Тъпчилещова, който са вижда само в първата страница на вестникът му и нийде в средата или на крайт при земание-даването, ако и да са е натоварил с финанциалната част на Века. И обаче той, Балабанов, следува да пише ний вместо аз; и Шутош е принуден да си предположи, че той подразумява или онуй четвероножно животно, което му е подарила, казват, с време една островитянка геркиня и което той вече възсяда, защото пеш да ходи кир государ Балабанов на В. Порта, докача са достолепието му; или пък говори в името на десет души йоще, като мисли, че те и днес тъй сляпо би подписали неговите глупави произведения и станали би за смях на светът! Научава са бо Шутош, че от известната единадесетица двамина са са отказали. От друга страна, той дава голямо значение на своето достолепие, което иска да бъде текмил.

Шутош, г. I, бр. 18, 2. III. 1874 г.

[1] Възкръснах от мъртвите (ч. сл.).

ВЕТХА ПЕСЕН ПО НОВ ГЛАС

(ПО ПРИМЕРЪТ НА LAMENNAIS)

Беше настъпила ужасна нощ. Небо без звезди и гъст мрак притискаше землята, както надгробната плоча притиска чернийт гроб.

Нищо не узнемируваше мъртвата тишина, а мракът все по-силно и по-силно са сгъстяваше, и страх и трепет обзимаше сяка душа.

В нея нощ аз са намервам на кръстопътят и съглеждам от четиритях страни фенери, които едвам блещукаха. Откъм юг са зададоха две същества, от които три очи светеха като очите на Хиената по нощно время. След малко са зададе откъм запад едно друго същество, от тумбакът на което едвам можех да позная дали върви, или са търкаля, а и главата му не щях да съгледам, ако очите му не светеха като на булек. Не след много са зададе пак откъм запад друго едно движение, което са клатеше като празен постав по развален калдъръм и което са отличаваше с това, че носът му светеше по-силно от свещицата във фенерът. Пет минути после са зададоха откъм югоизток други две същества, на които аз познах само бастончето на едногото и калугерската брада на другийт — забележителни бяха те още по това, че очите им приличаха на мрътвец с отворени очи.

Всичките тези нощни птици са упътиха към изток и след малко обърнаха вървежът си към север и влязоха в най-отличната къща на улицата.

Една невидима сила ма грабна от кръстопътят и в едно мгновение ма пренесе в реченатa къща, където, невидим, да видя и да чуя всичко.

Съгледах една четвероуголна стая, която беше богато украсена и с много свещи осветлена, но пламъкът на свещите беше извънредно чървен, като че беше пламък от барут.

В тази стая насядаха тези шест същества, а домовладиката седеше в средата им на един монумент, на който беше врязана една черна буква М. Столовете бяха прекрасни, но приличаха като да бяха от сиромашки пот правени.

На масата имаше вино, което беше толко черно-червено, като да беше човешка кръв, и пред всекиго стоеше по един билюрен пахар, които имаха подобни на човешки мъртви глави.

Всички седем седяха с наведени глави, и всички седем бяха навъсени и замислени.

Тогава един от тях, който имаше само едно око, стана на крак, напълни пахарът с кървавото вино и са приближи до домовладиката. Краката му трепереха, но като изпразни пахарът, взе дързост, та рече:

«Проклет да е онзи, който за пръв път е рекъл: че всичките хора между себе си и пред Бога са равни.»

Всички станаха на крак и рекоха: «Проклет да е.» И като седнаха другите, едноокият продължи:

«Братия, какво трябва да работим, за да хвърлим народът в първобитният мрак? Неговото събуждание е наша смърт. Колкото за мене, аз предлагам да тъпчем всяка честност, да обръщаме заслужностите на народните дейци във вид на задни мисли и тъй да им отземем доверието, което им дава народът; а пък да проклеваме и да гоним всякого, който не е с нас.»

И пак са изправиха всички и са отзоваха: «Проклет да е!»

След него стана едно валчесто нещо с натрупан фес до очите, тъй щото освен фесът и една юдска брада нищо друго са не виждаше, и рече:

«Не е доста да проклеваме и да съсипваме таквизи хора, но трябва да съсипем и науките, и свободните мисли, защото науките учат онуй, което не е добре за нас, а пък свободните мисли всякога ще пречат на нашите домогвания; затуй да оборим и двете зарази.»

И всичките са изправиха и рекоха: «Да ги оборим!»

Стана и третият, който говореше тъй бърже, като да беше тепавица, но разумя са пак следующето:

«Одобрявам, че като уничтожим пред народът добромислящите хора — като им отнемем науката и мислите, този народ ще стане получовек, но и туй не стига. Ний трябва да са отнасяме с тях като с волове. Да попържаме, да навикваме, да притискаме, да клеветим и най-после да ги направив тъй кротки, щото да не могат и да попъшкат, когато ги натоварим с товарчинка вън от силите им. А за постигание на тази цел длъжни сме да бъдем съгласни и да нападаме всячески и особено в публични места с думи

всякого, и когато не можем някого да оборим, да викаме тъй, щото думата на проклетият да са не чува.»

И всичките станаха и рекоха: «Брадата има право — тъй да сторим.»

После стана четвъртият с големият тумбак и като подигна пахарът, рече:

«Ний си имаме нашите интереси, но и народът има неговите си, които са съвсем противни на нашите. Ако прочее народът са съгласи и захване да брани всичко, което е добро и полезно за него, какво ще правим ний, които сме нагазили до пояс?! Аз мисля следователно, че трябва да смразваме и да разделяме брат от брата, приятел от приятеля и да уничтожаваме всичко, което е вразумително и полезно за народът; да съкрушаваме всяко добро дело, а това можем постигна чрез предателство — затуй кой каквото може да измисли, да измисли, да записва точно, а еще и най-малкият документ, бил той от какъвто вид и да е, да са публикува.»

И пак всички станаха и рекоха: «Наистина, тъй е — трябва да представим такива хора за най-лоши пред народът.»

После стана петият и като взе пахарът в ръце и като го подигна, виното взе шарът на една най-черна душа. После, като са поклати няколко пъти ту наляво, ту надясно, с глас, който приличаше на пукната тенекия, рече у ж н а с м я х:

«Да ви кажа ли аз една късичка, всичко е суетно! Ний трябва да знаем, че който е с народът, той е против нас; затуй трябва да бесим такива народни приятели и следователно нашата девиза нека е: въже!»

И пак всичките станаха и рекоха: «Да, да, въже!»

После стана шестият, който имаше седа брадичка и засукани мустаки, и като сръбна от кървавото вино, подпря са на бастончето си и рече:

«Но има и решителни духове, които са приятели народни и които презират нашите нападения, защото те по дело и по съвест са чисти пред Бога и пред човещината. Те имат още и материални средства, а имат и приятели силни, какво да правим с тях? Аз мисля, че трябва в разкошие и сладострастие да ги тикнем. А ще постигнем туй, като ги обсипваме с похвали, като ги направим наши катадневни гости, като ги облечем с някое достоинство в общинските работи и най-после като ги преследваме на-

всякъде, като че не можем нищо без тях. Замаяни от такива почести, те ще забравят себе си, а следователно и народът.»

И пак станаха всички и рекоха: «Наистина по този начин ний можем да съсипем всяка добродетел и всяка енергия.»

После скочи долу от монументът седмият и като са изправи като вдървено явление, което е излязло от гроб, изпи два пахара един след други и рече:

«За нас, братия, вяра, честност и совест са само оръжия, с които ний трябва да лъжем народът. Когато искаме да са вмъкнем между народът, трябва да говорим за чест, чиста совест и добродетел и да превиваме очи до съжаление, додето постигнем целта си, но после — ако дръзне някой да ни пита за нашите дела — да отговорим, че туй само ний и Бог трябва да знаем. Нужно е йоще да са кляняме на познатите първосвященници, защото и те са за нас едно остро оръжие. Но в този случай да не загледваме, когато и те за своя сметка одерат по някоя овца от словесното си стадо, и тъй ний ще владеем, додето е жива една кост от нашето потомство. Но преди всичко ний трябва да сме съгласни и верни помежду си, и никой от нас да не държи с народът — никой да са не завзема за народни интереси, но да упропастява, където са може, затуй: проклет да е онзи изпомежду ни, който би хранил една капка искреност към народът.»

И всички са приближиха до престолът, поклониха са два пъти на вдървенийт мъж и с пахарите в ръце извикаха: «Проклет да е онзи от нас, който би хранил една капка искреност към народът.»

В този час са зачу тропот на джамовете. Погледите на всички са обърнаха към прозорецът и съгледахме един младолик мъж, с иронически засмяно лице.

Туй ненадейно явление учуди седемтях мъжйе, които останаха като приковани на мястото си, и веселийт фантом изрече с един глас, който разиграваше всичките вълни на слишателят, следующите думи:

«Не бойте са от мене — аз съм едно весело явление, което има туй преимущество да чуе и да види всичко и са являва там, където са не очаква. Аз не докачам никого, но предвещавам всякому: тъй и вам предвещавам срам, понижение и безчестие. Онуй, което тъй безстидливо кроите за добрите хора, ще са слее на вашите глави, за-

щото добрийт гений казва на чистосъвестните: «Ако си пострадал от погрешките на други, дръж са, не си достоен за укор. Ако неправедно са е докачил характерът ти, дръж са, времето ще отземе похулването. — Туй като изрече, сладко, сладко са насмя и са изгуби, а седемте герои заприличаха на восчени фигури, като че кръвта беше замръзнала в жилите им.

Изведнъж са чу един страшен трясък — къщата са разклати от основание и пердетата ся уприличиха на паяжина, по която пълзяха отвратителни паяци. Постилките са обърнаха на гноища, на които лежаха крастави кучета. Столовете са стопиха на вода и дадоха едно изпарение като на човешки пот. В огледалата са отражаваха всякакви пъклени плашила и нечаяно един громовит глас извика:

«Проклети да сте вий, които сте забравили, че аз съм Господар на всичко» и изведнъж секи косъм от главите им са преобрази на ужасни змии, които немилостиво са превиваха около замръзналите им тела, от които течеше вонеш гной.

Тогаз буквата М. захвана да са тръшка по земята и викаше:

«Кой разиграва костите ми и в гробът.»

А хиляди и хиляди гласове на невинни дечица извикаха от вън:

«Проклет да е!»

Аз са стреснах, отворих си очите и познах, че треперя като лист. Прекръстих са и рекох: «Боже! Какъв ужасен сън.»

Шутош, г. I, бр. 19, 9. III. 1874 г.

ПАЧА ИЛИ ПИХТИЯ ОТ МОЗЪК

Тазгодишният сняг причини големи нещастия. Ако имаше основано негде привременно едно статистическо писалище, каквото, храни Боже, беше адвокатското писалище на наш Марка в Пачаджи-хан, щяха да са намерят много глави обърнати изцяло на замръзнала пихтия. И не знаете колко страшна болест е мозъчното сгъстяване, и ако щете, гъстомозъчието. Предположете например мозъкът на един вестникар, който са намира в обикновенийт си темперамент, т. е. воден. Человекът го усеща, радува му са и го гали; защото той му е капиталът. Изключвам редакторът на Век, защото за него други са грижат и на мозъкът му други са радуват; после центърът на тяжестта на главата му слязва от главата във вид на куршун, който са преобраща на букви, които чернят книгите, та стават на вестници, или черни книги, които са преобращат пък на лири, и половината от които принадлежат на шърконогийг базиргянин кир Никола. — Изведнъж пада сняг, темпераментът на атмосферата са променя и един четвероок момък вижда топломерът под нулата, и предвещава зло. В истата тази минута слушаш във всичките писалища на печатът плач и риданне. Главата ми! Главицата ми! Главенцето ми! Що става? Жилките на мозъкът, докачени от студът, са разпущат, обтягат са; замръзват. Ами сега? Да вовре главата си в огънят, ще му изгори косата, ако ли няма коса, то брадата. Да я обвият с някоя панагюрска черга, ще тежи, а той разбира всякога да бъде лек. Но тоз замръзнал материал от една страна докарва болки, а от друга, като са е сгъстил и са е образувала около него една празнина, той зема да подскача и да са търкаля като куф орех в чурупката си; и ти са струва, че мозъкът му има звънци, та дрънка. Зема най-после перото и усеща, че то му тежи в ръката. Пише, но какво пише? И той не знае, защото, както казахме, като са е образувала една празнина в куфалницата му вследствие на сгъстенийт материал, няма свесът на целийт си мозък, но една част от него. И ето ти, че са родила във «Век» някоя блудкава статия за. . . и най-сетне, като са изчерпи всичката му

философия, той напуща перото, замръзва цял и са вцепенява, напуща писалището, прекъсва славното си издание и са търколява низ стръмната стълба на печатницата не — белаго Петра и С-ie и ненадейно са намерва между хамалските ризи в коритото на вонещата перачница, и лежи там, додето му са стопли букето.

Шутош, г. I, бр. 20, 16. III. 1874 г.

ПОКАНВАНИЕ.

Напред! Златни спомоществователи на «Шутоша», напред!

Но не ся придръпвайте, като чувате Напред, аз, ви не каня тук да плащате спомоществованията си напред, не съм дошел да ви введа в таквоз изкушение! «Шутош» наш е ваш вестник, не е като Левант таймса ингилизин в главата, а българин в краката само. «Шутош» е българин и в краката, и в главата, че и в брадата, ако щете и ако я има. Той не е като Век да не е българин ни под опашката. А като чист български вестник «Шутош» си знае българите и научен е да му не плащат напред, макар да знае и той, че ако ся плащаше и за него напред, не само зле не щеше да бъде, но щеше и мощне арно да биде. Но като знае и това, че «не яде Димо ере, кога го не намери», слага уши и трае и като същ българин почесва ся в тилът и чака да дойде и за него ред, като платят на другите напред.

Напред! Днес ще пътувам. Ще пътувате и ви с мене. Напред!

Шава-шува няма! Стягайте си цървулите, ако има някой от вас с цървули, обуйти си чепиците, добри, лоши, и с галоши, и без галоши и напред! Аз най-напред, вий след мене, да походим, да обходим вред. Напред!

А ви, госпожи и госпожици, искате ли да дойдете и ви подир нас? Що ви са щръкнали така ушите, от любопитство ли е само или има и от новата тази болест, що е взела да върлува по нас: да не-оставате в нищо назад от мъжйете, с които ви е изравнила вече тъй спорно развъдената и по нашите гумнища цили-вили-зация?

От каквото и да е, дядо ви Шутош, който е придобил еще от млади години тази слабост да бъде всякога снизходителен към вас, не може да ви не посъветува за доброто ви: да не излагате нежните си тела на пътните лишения и тегоби. А ви тряба да вземете във внимание този негов съвет, защото колкото е искрен, толкоз е и безкористен. За него аз и да ми давате, няма да ви взема йи една пукната бабчица. И аз бо Шутош ваш съм вече от Века убеден от убедителните философствувания на великаго в Марках человека, зато и изповедувам, и проповедувам, че за съвети, каквито и да са, не тряба да ся плаща, както искат да развалят светът и да въведат между нас варварскийт онзи обичай онези от нашите, които не знаят френското законодателство и искат да ся плаща за съветите явно и определено, когато изкусните законоведци умеят да грабят тайно и неопределено, което е и по-изгодно.

Освен това аз съм готов за хатърът ви да ви сторя еще и този икрам, дето, без да ся трепите, да ходите с нас и да обхождате, да ви изложа всичките любопитности, що видим в нашите пътувания. Тъй щото, без да ся блъскате наслед нас, вие, родените за рахат, но само за рахат, а не и за рахатлокум, ще можете оттам, дето седите в топлите стаи и на дебелите миндери, ако ги имате, ще можете, казувам, оттам да следувате мъжкийт наш за труд и мъки роден пол (отваряй си очите, читателю, тука не е думата за меден пол) и да узнаете всичко, що сте любопитни да знаете, стига да се не посвените да вземете в меките си ръчички и да попреровите золавите странички на дяда си Шутоша.

И такваз леснина доде имате, що ви тряба вам да ходите по дъждът, по вятърът, по студът да мръзнете и по пекът да ся печете? Не е ли по-добре за вас да идете на баня или на бало, или на серян, или ако сте покайници, та през велики пости сега не искате да ся грешите да ходите на баня и по балове, а то идете в черква, та четете великите канони на хорските одумвания. Не е ли по-добре туй за вас? И не сте ли благодарни на това, та да

си не правите труд да ни придружавате? Стойте си, та си гледайте рахатът!

Напред прочее само ви, мъжки мои читатели, хайдете! Но наведете ся да ви прошушна нещо — побързайте да ни не подирят жените. Не ни трябат жени. Жената е б я л а, но е и б е л я, рекъл някой си и не сбъркал. Не видите ли и най-умните на този свят хора, които оттук са еще закупили онзи свят — калугерите, не видите ли ги как са всичките без жени и без жени ходят? Хайде да пътуваме.

Но накъде най-напред да тръгнем и откъде да започнем? (До неделя ще видите.)

Шутош, г. I, бр. 20, 16. III. 1874 г.

ПОБЪРКАНИ ПОХОЖДЕНИЯ

«Слушайте глуви, глеайте слепи» — говорят у Велес, у славнийт този град, дето у пословиците хер и ако да има някоя опачност, у гражданите обаче не можеш намери ни трошка опачинство. Защото от памтивека са били и са, и ще бъдат, и ще пребъдат во вся веки в пълно споразумение и съгласие за всичко с изключение само на училища, които често ще заключват, за да не избягнува съгласието и споразумението помежду им.

Но не е думата за Велес, а е за побъркването на нашето пътувание, за което дайте ухо да слушате, любезни слушатели, да чуйте и да разберете как стана, та ся побърка то.

Отивам да си подпиша тескерето, ще пътуваме я. .. и ще пътуваме, както знате, без жени.

В улицата тамо покрай о н з и метох. . . тамам пред метохът съм, чувам изподире ми една гюрултия, поуслушах ся. . . женска патардия. Що е то? — рекох. . . Поспрях ся и чувам. . . женски гласове и навалица от жени.

— Мрак да тя търти, некаилнико, викаше натъртено мрачна една доброкаилница.

— Да ти не е колие макар, чевги да тя ядат, непрокопсанико, викаше друга една твърде прокопсана в главата.

— Ти пак излезе на бял свят, поразнико!—крещяха там, провалнико!. . . Проседнико!. . . Въжернико!—и едно по друго доста още други таквиз почтени титли и благозвучнейши наименования падаха като град връз мене отдалеч още. Но калабалъкът наближаваше и от неразбраните тези викове аз вече зех да разбирам каква е работата, не можах само да разбера кого угружаваше този женски гняв.

— Мари! — викаше една от буйните ораторки. — Нашийт пол няма да види мира от тогози афоресника! Той все с нас има да зема, да дава и все нас задява да ни подмята мантелата, малаковите, костюмите ни, коковете ни, синьоните ни, пудрите ни и каквото види по нас, все го подгавря.

— Тъй мари, артък прекали го. Не ся търпи веке! Направи ни маскара на света и пред мъжйете! Да му горко доде.

— А че сега пък зел да шепне на мъжйете ни, да ги подлъгва и да ги води нам къде без жени, а?. . . Стрела ще го устрели!

— Този ли е той, мари, шутийт, дето. . .

— Този ами!

— Дръжте да му пукнем главата на тогози пукника — извика най-после една разярена усорлица измежду тях.

Тогаз чак видях каква е работата и намерих ся натясно. Да бягам нямаше време и не щях. Погледнах, на метоха вратата отворена, мръднах ся вътре и нададох вик:—Дядо духовниче! Дядо духовниче! Излез да видиш какви прокопсани комшийки имаш. Виж какво ся канят да мя правят. Де си, дядо, виках аз,—но нямаше ни дядо, ни баба. О, яростта на жените е страшна като гняв божий!

Затулен зад вратата, изничах аз и гледах как тези милите и милостивите наричани създания, незлобивите като агънца, кога ся милкват да лъжат, че любят, бяха разярени като тигрици на отмъщение, за да покажат, че мразят. Нищо по-хубаво и нищо по-драголибно от приятното усмихване на жена, когато тя приближава като приятел, и нищо по-грозно, нищо по-отвратително от жена, наежена да бие като неприятел. Но аз нямах много време да губя в таквизи философически наблюдения. Заключението, което

предваряше всяко разсуждение, беше това: ще ся яде бой. Менядите взеха да събират камънйе.

Дядо духовниче! Дядо духовниче, подстъпих да викам аз пак, къде си, излез, та разправи на тези неразбрани хубавелки, що щат от мене. Отвърни ги от туй ужасно престъпление, което ся канят да направят! Аз не съм имал лоша мисъл за тях, дето съм ги позадявал сегиз-тогиз.

Я го гледай ти него, бяга от жени, ся обади един глас през пътят.

Бяга зер, рекох аз, ама на умът си, една жена само може толкоз бели да напее на главата на един мъж и когато го обича, ами тези една сюрия жени, повдигнати от омраза, какво не могат направи! Я излез ти насреща им, ако си мъж, исках да кажа аз, за да оправдая малодушието си, но преглътнах и нададох пак вик: Дядо, дядо!

Намерил си и ти на таквоз зор време до кого да притечеш за помощ. Дядо ти духовник много и ще тя чуе, той сега я спи, я. . ., промърмора друг един мъж пак през пътят.

Ще яде боят, каза друг един, дърт е и за него милост няма. . .

Тичай на конакът, та ги обади бре, шашкън, тука кръв ще ся пролее, повика друг един, който по гласът приличаше като на Хитър Петра на баджанака му.

Тежко ти и тебе на съветът, думах аз все пак на умът си, ти мене ще мя учиш от кого ги е страх жените! Жените, брайно, само на духовниците ся срамят и само тях слушат, защото те съдят на дяволите, от които имат те най-голям зор на тоз свят и най-голям страх на онзи. Знам аз колкото за мене си, ама сега ся намерих натясно, а пустийт му духовник го няма никакъв! С тези бързи като молния мисли аз тракнах, та затворих портата и потеглих въз стълбата към къщи.

Тогаз чак някога-никога видях да ся подаде на къщните врата една четиридесетгодишна баба, пълничка и кръвенка още, и мя попита: Кого търсиш?

— Тука ли е дядо Онуфрия?

— Няма го.

— Ами къде е?

— Е, синко (каже ми тя, ако и да не приличаше да ми е майка), на дяда ти Онуфрия сега яйце му ся пече на в р а т ъ т. . . една работа му ся е отворила, та не може ни да седне, ни да падне.

— Ама къде е, кажи ми, моля ти ся, и на каква е работа?

— Работата му. . . да ти кажа — ходи да кърпи схизмата, ама накъде е сега, не го знам. Може да е надолу по болярската махала къде гърците, дето ся чува, че помного била ся развълнувала схизмата. . .

— Ами отче Пафнутия не е ли тука?

— Няма го и него, и той по работа.

— Можеш ли ми каза накъде е барем той, да видя ще ли го намеря?

— А че не знам, ама тряба да е нагоре пък той из махлата, канеше ся да излезе да поразнесе унията сега, що я допратили там нашите от Стамбул.

Да им опустей тям и схизмата, и унията, думах аз пак на умът си. На 40 години веднаж да ми притряба и мене духовник и да ся не намери!

— Е, сега тука хич някой духовник или калугер няма ли я? — попитах аз пак.

Тука е само най-младото отче, упражнява ся вътре там, чете си за чудесата на мироносиците, кое на слепийт житието.

Младото отче, помислих аз, ама то брада еще няма; а пък туй женската пасмина е тъй хитра, щото всичкото си доверие дава само на брадите. Не ще я свършим никаква, си думах. Но на този час, сякаш че дявол мя посети и просвети.

Баб. . . о, бях зинал да кажа, но усетих ся на часът, че на жена, колкото стара и да е, да ѝ кажеш бабо, не ѝ е драго и в очи ако ти не отвърне, на умът си барем ще ти каже: бабник тя търтил. Тянка да ѝ кажа, не ми идеше на чалъм и, . . . сватя, рекох, като ся усетих, че това е едно от любезните за женский пол названия, защото на каквато пора и в каквото състояние и да е жената, все ѝ е по-волно и да ся свати, и да я сватят, а най-после и други да сватосва.

Сватя, рекох, тука нейде комшулуче някое за в махалата нямате ли?

Познах, че четиридесетолетната покайница би ся изчервила, ако да можеше, но не ся изчерви, ами опули очи, та мя загледа само плахо, премълча обаче и не ми подума нищо.

— Сватя — повторих аз с глас, колкото ми идеше отръки да го направя по-приятен за слушание от жена, — жива

да си и да ти са живи всичките отчета, кажи ми де имате тука комшулук да ся минува в друга къща, отърви от посрамвание и мене и. . .

Аз не доизказах, но угадих, че сватята разбра нещо, което подействува на нейната решителност. Потръгна мълком въз една страна, като ми кивна ловко с лява ръка да ида след нея. Там през един килер, зад един вет прошкинтар, който подигна, отрези едно комшулуче, отвори го и ми насочи входът.

Не чаках да повтори. Промъкнах ся. Намерих ся на един тесен двор, но нямах време да разгледвам кой е и какъв. На противоположната от пътят страна имаше малка една градинка, от градинката през друг един комшулук минах в друга една градинка и оттам намерих ся в дворът на онзи другийт метох, ако го знаете, дето е откъм мейданът. Там вече не чаках и не питах, ами излязох из вратата и дойдох да ви разкажа туй, що ми дойде до глава от завчера, когато ся притъкмявах за път. . .

Ами възбунтуваните жени, ще попита белким някой, какво станаха? Нищо не зная, но вярвам, че нищо неприятно не е станало. Аз до таз пора съм дошел и не съм видял, нито чул да ся кара жена с духовник и толкози пролози и патерици съм прочел, таквоз нещо нийде не съм намерил да пише. Дядо духовник, ако ся е завърнал, умирил ги е. А хората ще кажат, че жените били са ся натрупали пред метохът да чакат за изповед.

Шутощ, г. I, бр. 21, 23. III. 1874 г.

И АЗ БЯХ ВЪТРЕ

При многото нови, досега никому неизвестни и велми интересни открития, що направи в преждевечните си Възпоминания велийт и многий редактор на вечноглупийт Век, при многото, казуваме, от голяма исто-

рическа важност сведения, що даде на читателите си и на всичкий въобще български народ за своята велемазна личност и за толкоз други елмазни и уж едномислени някога си нему личности, които, разумява ся, небезцелно е поискал да подмазне и да подкади той сега напоследък, в началото на новото си поприще, и да накичи с тях като с елмазен челенк многомазният си вестник, не споменал, ще кажем, нищо за онази изомрудна личност, за която има да кажем нещо ний днес.

В чудната и дивната повест на Възпоминанията си редакторът на Век не казва за Настрадин Ходжа нищо, ни какъв е бил, нито от коя фурна е излязъл, ни какво е мислил, говорил и правил и той за българскийт въпрос и що е станал най-после. Да предполагаме, че Настрадин Ходжа не е бил в числото на толкоз ходжи, от които цяла върволица са наброени в тази повест, е немислимо. А па да кажем, че не е вземал някакво участие в «живостните съразисканя», които стават в технийт кръг, е и то невероятно и толкоз повече, когато виждаме да ся представят на сцената между тях като герои-рицари ходжи, известно много по-кьопави от него, от Настрадин Ходжа. Не е знаел за него кир редактор, да кажем не можем, защото него — редакторът, а не Настрадин Ходжа — са го имали мнозина досега, а имат го еще неколцина и сега, че всичко знае. Забравил е да кажем. . . и него не можем, защото сам той ни каза, че всичко помни, и ето видяхме, че е и писал всичко, що помни. Тогаз не ни останва, освен да предположим, че по някое предосмотрително съображение, неотемлемо свойствено на характера на почитаемийт редактор, за когото е реч, името на Настрадин Ходжа е турено под спудом. А ако наченем да лучкаме, водени от светилото на делата му — на редактора, а не на Ходжата, — не ще ни бъде твърде мъчно и да налучкаме това съображение и да увеми и повеми яко — человечнейший редактор Века нарочно не е рачил да извади налице всегда блестящата личност на Ходжата, за да не помрачи неговата, с която иска и мисли да блесне или му ся трефи, че е и блеснал вече като нещо на месечина.

Но поврага му и това! По каквито причини и съображения да е станала наНастрадин Ходжа тази несправедливост, да го не спомене Век на редът с другите ходжи и да не даде на читателите си никакви сведения за неговите подвиги в разни въпроси, читателите на «Шутош», напук на мълчанието на Века, знаят и науст, че този вечний мъж Настрадин Ходжа е бил и е человек, който обичал често да ся шегува с хората. Но това, което може да не знаят еще, е каква е била Настрадин Ходжовица. За нея не е споменал досега нищо ни «Левант таймс», който изказва всичко, що знаеше и не знаеше за българите и турците, нито в многословутите бележки на г-на Шишкова има нещо забелязано и за нея, тъй що на читателите на всички вестници, както и на Шишковите читатели остава да чуят от «Шутоша» и да запомнят, че прекрасната половина на Ходжата била съвсем противното от него. Колкото той обичал да ся шегува с хората и да им подбива клинци, толкоз тя, напротив, не обичала да ся шегува с никого, а най-малко с него и често му понабивала клинци по главата, което обаче не пречило на Ходжата и пак да си бъде славен мъж.

Един ден тая мила и любезна съпруга при едно споречкване, що имала с Ходжата по някои домашни въпроси, сбутурясва го низ стълбата и топур-лопур през стъпалата надолу, Ходжата ся намерва чак на пътят. В това време един от комшиите на Ходжата, като чул станалата гюрултия и изтрополяването, издал си главата през прозорецът и като видял Ходжата на пътят, попитал го:

— Ходжа ефенди, каква бе тая гюрултия и туй трополтение в къщата ви?

— Няма нищо, комшу — отговорил Ходжата, — жена ми само статрузи ризата ми низ стълбата.

— Как — рекъл комшията, — само ризата ли? А че може ли стратрузването само на една риза да направи толкоз гюрултия и трополтение?

— Какво да ти кажа, комшу — бил принуден най-после да каже Ходжата, — «и аз бях вътре.»

Тая е думата, която, за да изкажем, ний направихме толкоз забикалки, а какво значение има тази дума и какво приложение, това остава на досетливостта на читателите ни да го разберат. Колкото за себе си «Шутош» може с отворено чело да каже: «Аз не бях вътре.»

Шутош, г. I, бр. 21, 23. III. 1874 г.

ЗАРАР ОЛУР МИ[1]

Аврамачо и Бухурачо били двама търговци евреи от Ески Захра. Една година като ходили на Узунджово, тези добри търговци на връщание от панаиря за в отечеството си, при всичко че си имали верен ясакчия, били добре наоръжени и те сами. Когато стигнали накрай градът си и видели вече къщята си, Бухурачо, който вървял подир ясакчията и пред Аврамача, от възхищение, че си пристигнали живо и здраво, изважда единът кобур и даан, гръмнува. Но като евреин-храбрец и изкусен в употребението на оръжие, той, първо, отсача пищовът настрана от своята личност, второ, зажумява, когато да изтегли отпъна, и трете, оставя ръката си да я увлече силата при изгърмяването на пищовът. И тъй, като не гледал и не владеел оръжието, без да иска той и без да го пита куршумът, сполетва Аврамача в тумбакът и той бухтата, пада от коня. Аврамачо, алеванта-ди, Аврамачо! — викал Бухурачо, но Аврамачо не рачил да го слуша и не ставал. Бухурачо, смаян от това, бутнал конят напред и стига ясакчията, който бързал да иде за мюжде и бил поизминал, та го запитал: Осман ага бе, куршум гечтии йерде зарар олур ми?[2] — Йок, рекъл ясакчията Осман, като на подбив, без да знае каква е работата, не зарар оладжак, бир яндан гирер, обир-яндан чикар гидер. — Е, нехап йейор бизим Аврамачо да калкмайор?[3] — рекъл окуражений от тези утешителни думи Бухурачо.

Тая наивна приказка ни дойде на ум, когато през тези дни прочетохме в един уж български вестник за оправдание на действията на сръбските пропаганди следующите извинения:

«Истина е — казва реченият вестник, — че г. Милоевич отдавна вече съставлява някакви си сръбски общества, които по неговите думи са длъжни да разпространят сърбизмът не само по Македония и Тракия, но и. . . в Испания и Африка.» (Това е пепел в очи и манер на убеждение за улавите, които не могат да разбират каква разлика има между проповедите на Милоевичевците в Етиопия и в Македония!)

[1] Вреда има ли? (тур.).
[2] Като има куршум, вреда има ли? (тур.).
[3] Няма. . . Каква загуба ще произлезе, от една страна минава, от друга заминава. Я какви ги бърка Аврамачо, та не става (букв. — Какви хапчета яде) (тур.).

«Истина е, че няколко души, Милоевичеви последователи, са отишле да проповядват ретроградни идеи по Македония, Босна и Херцеговина» (тука «Босна и Херцеговина» е прибавено за скопос!). Истина е, че книгите на г. Милоевича и на архимандрита Пелагича са раздават на българите без пари (а по-други книги не ся раздават!).

«Истина е най-после, че в богословската Белградска школа ся намират и таквизи професори, които говорят, че българският език е груб и необработен и че българският народ е прост и добродушен, но питане е — какво произхожда от всичкото това?»

Ама че пък питание не е ли, я!

Какво произхожда от всичко това?

Защо ся оплакват българите? Какво им са направили или им правят сърбите? Таквоз и таквоз ставало, ама от него нещо става ли? Куршум гечти йерде зарар олур ми?

Шутош, г. I, бр. 21, 23. III. 1874 г.

КАРМАКАРАШИК

Дойде си Хитър Петър, откога! Но никой не излезе да го посрещне, защото не дойде той от хаджилък, нито от Света Синая, ами таме отнейде си и то от края, оттамо, дето жените по старата мода знаят само да копаят с мъжйете заедно, а не каквото тука в Цариград, дето жените по новата мода живеят като на тавлъ. На тавлъ, казвам, жените, но не всичките, защото и в Цариград има жени, които не са по-добре от дяволите в пъкълът.

Дойдох си аз, сурвакникът ваш, но бе късно вече за сурвакание. А колкото хитър и да е като мене хитрец,

не може да изхитри да промени ветите обичаи, тъй щото да ся сурвака по Великден, а да ся чунгорисват яйцата по сурваки. Таквизи работи, т. е. променения на вети обичаи не могат да ги вършат освен таквизи някои личности като отца*, които имат совест гнила, а не и Хитър Петър отец ваш, който колкото старее, толкоз повече хитрее, за да варди старата кошара, та да не ходи после да го опява на вяра.

Тъй зер, ако не бях аз тъй умен и хитър, оставях ли сурваканието си и да отида без време да лазарувам и да ся върна с празна кошница, когато други лазарници, по-безумни от мене, сполучиха да си надрусат кошниците с яйца и сколасаха и да ги очервят за Великден!

Но ако сурваканието ся е прекъснало без време и лазарването останало ялово, остава ни еще навремно раздаването на яйцата по Великден. Па най-после, ако бъде и то осуетено от това, че в кошницата не ся е завъртяло ни едно яйце, остава ни еще чунгурландисването-то, макар и с чужди яйца, подир което ще можем бол и бол да ся покунощисваме с вас, драги мои читатели и читателки, да си подрънкаме и да си пофилософствуваме, ако не за кукувиците и кукумявките, като солидно образованите хора, а то барим за свраките и за чевчите, които са ся разкрякали по полето на нашата книжнина.

Но де ви? Де сте, я? Що, читатели и слушатели, не идете? Не щете ли да слушате за таквиз работи? Тогаз за друго.

Прочее, читателки и вий читателчици по-млади, сбирайте ся на дядово коленце, за моди има да ви прикаже дядо ви, какви моди е той видял тамо, дето е обидел. За да изучи някой на женните модите, не му тряба да ходи на Париж, нито на Вена, където и да иде освен на Света гора, дето има, казват дяволи много, а жени хич. Вред, дето има жени, ще има и моди, защото, както рибата не може да живее без вода, тъй и жената без мода. А жената е жена и в Мъглиж, както и в Париж, и на Елена, както и във Вена.

Свените ся а, прекрасни творения? Защо? Да не ви ся вижда, че Хитър Петър е станал ласкател?

Но ласкателството е человеческо? Знаете ли ви защо днес и право да ся говори вече не е на мода, освен като днес на първи априлия, ако сбърка някоя от вас да каже на някого от нас, че го обича, и толкоз! Правдата е черна

и е собственост само на черните, като на калугерите например, а че и на дяволите, ако щете, за които аз и подписвам, че не лъжат и не ласкаят.

Но калугери и дяволи рекох и ми дойде на ум едно нещо. Знаете ли ви колко е праведен този нашът български народ? Знаете ли ви какъв непорочен язик имаме ний? На нашийт свят, народен български език, в говоримийт, казувам, не ся намира и не ся говори по български името на чиновниците от черното царство. Чер калугер, чер като дявол, казуват, но нито е к а л у г е р българска дума, ни дявол, ако и да имат по един ъ на опашката си. И к а л у г е р, и д я в о л са гръцки думи, което показва явно, че и калугерите, както и дяволите у нас от гръцко са дошли и затуй са белким калугерите на почит у нас, и затуй ся ний боим от дяволите.

Ако да не бях Хитър Петър, аз бих желал, ь много бих желал, да съм някой шашкън калугер, че можаше в някой сгоден случай и владика да стана, или да бъдех поне някой хром дявол, та да можех вред да ходя. А колко щеше да бъде по-добре, ако да можех да бъда и двете, т. е. и калугер, и дявол! И вижда ми ся мене, че то не би било ни толкоз мъчно, защото тези две съсловия като че не са далеч едно от друго по боята! Чер и единът, чер и другийт, а види ся да са и в приятелски сношения от памти века тези две черни пасмини. Стори ли калугерът нещо, уйдисал на дявола, казуват. Стори ли дяволът нещо, викат калугера да му разправя работите. Че лошо не щеше да бъде това нещо, го познавам не само аз, който съм уж хитър, но познават го и шашкъните от. . . от. . . е, кажете ги, отдето щете, де ги няма тях? Шашкъни има и на Халки, както ги има и в Балкапан, и на Зюмбюл хан, има ги и на Фенер, както и на Ортакюю, за тука ако говорим, а наспорил ги е господ и повън, като в Търново например, и де не? Но не е тука думата за шашкъните, а е за калугерите и за дяволите, които не са шашкъни, или ако има някои от тях шашкъни, има пък сума други по шашкъни и от тях, че ги считат за умни ь достойни — думата е за калугерите само, а не и за дяволите. И това е тъй, но пуста моя злочестина, че като Хитър Петър аз или непостриган, или зле остриган не мога да бъда калугер, а който не бивал добър калугер, казуват, не можел да бъде голям дявол и благодарение на тези строго вардени формалности българскийт народ е честит сега-засега

дето да има в моята личност два пакостника по-малко.

Но за пакостници ако е работата, да не бере грижа българският народ, доста му са и тези, що има от инородните «калугерите и дяволите» и от чистонародните «виното и жените» (читателю, разбирай геркините жени повече и ще сбъркаш по-малко).

«Момиче, голям дяволо,
не ми минувай през дворие,
не ми задавай ядове,
че доста ми са моите. . .»

И пял е, и си пее българинът и днес и знае, че момичето е голям дявол, и знае, че то задава ядове, които той и без него има доста, но пак, при всичко това знаение, той ся влачи подир тези дяволи и като не му ся види големичък толкоз българският момичешки дявол, той търси по-голям по гъркините и намерва го:

«Вино сладко, гърло гладко,
аз го не рача, то са навлача,
снощи мя е било, сега ми е мило. . .
Крак да изсъхне, ръка да изсъхне,
гърло да н'пресъхва. . .» —

казува го и знае го той. Българинът знае що си е патил от виното, но пак бърза да каже, че ако и да го е било, пак му е мило, и изповядва си го явно, че приема и кракът му да изсъхне, и ръката му да изсъхне, само гърлото му да не пресъхва.

Дядо ми, бог да го прости, не беше колкото мен хитър, но и той бе налучкал една хитра дума и казваше:

«За вино и за инородка жена
българинът влетва в сякакви л. . .»

А що трябат на българите по-други пакостници от тези, които си ги имат всякога наръки, каквото инородките жени?

Види ли ся малко охолен, с два-три бана в джоб, той хваща да вири нос и да души накъде има голям гръцкий дявол, защото не го прескача караконджо с по-малък дявол български, тряба да е гръцки и да му вършее всякой

ден трънйе по главата и тогаз да кандиса, че е влетял в ръцете на дявол.

Побърка ли му ся нещо работата, не гледа да я оправи, но гледа как да ся напие и да я забрави. Търси да удави ядовете си в бъчвата. А че и кураж търси той в нея, в бъчвата. Ще ся бие ли с някого, нещо, което твърде рядко го и прави той, гледа да ся напие и да добие кураж. Ще ся съди ли с някого, гледа да ся напие, за да му ся разкопчат уж устата да говори, защото инак го не бива. А и в двата тези случая той добива такъв кураж, от който достига до таквиз честити резултати, щото, ако е сторил да бие, връща ся бит, ако е на съд—осъден, защото често наддумва агата.

«О ти, славено-българска натура,
що ли си толкоз кьопава и щура» —

запял бих аз, ако да бях бил поет, но поет не съм. . .

Пусто макар! Аз щях за моди уж да ви прикажа, читателки и читателчици, а къде ся залюшнах! Но извинете, статията ся написа, или по-добре надраска ся на първий априлия, а ви знаете, че по един известен обичай всичко, що ся обещава на тоз ден, не ся изпълнява.

Шутош, г. I, бр. 23, 6. IV. 1874 г.

СЪН СЪНУВАХ

Задремал бях и сладко позаспал, когато не знам как ся усетих, че ся намервам в една прекрасна зала, украсена с най-великолепни мобили, из прозорецът на която ся гледаше надалеч широко пусто поле, всред полето едно полуизсъхнало дърво и на дървото една черна голяма птица. Това зрелище ся представляваше много страшно: да ся намерваш в една толкова великолепна стая и да имаш пред очите си такъво едно зрелище! Черната птица ся виждаше

с уста отворени, но понеже беше много надалеч, никакъв глас не ся слушаше; нейното тяло ся гледаше да страда и нейните лъскави очи като че искаха да кажат: н я м а к о й д а м я с л у ш а! В това време чух човешки глас и ся завърнах: срещу си видях едно голямо огледало, до огледалото стоеше един портрет на младо едно познато лице; познатият тойзи господин имаше толкова живо лице, щото ми ся струваше, че ся готви да говори. В един от угловете на тая зала имаше едно кюмбе (соба). Въ почва да ся чува тропот, като че идат хора, и този час в огледалото ся явява една черна хартия, върз която беше написана бяла една буква, която не личеше добре, защото бе замърлена и показваше като да е от М. или от Т. На това отгоре влизат шест души непознати хора и буквата, която беше написана в огледалото, почва да ся движи.

Тогава един от непознатите почва да говори така: Що значи това, де ся намерваме ний?. . . Той, старец пълен с благоволение. . . В детинството си дишал най-чистий въздух и пил най-здравата вода, която извира само по хладните места на Б у р н а я и Л и с е ц; учил ся в детинството си в училището, направено край лудата оная вода, която с друга една минува край селото П о п и н ц и. . .

В това време един исполин с криви крака, с дълга шия и с едно червеникаво джубе влиза и излека отива, та сяда край кюмбето, като си постила джубето; той ся готви да почне работа. Първият продължава да говори, сякаш че го чувам, така:

— После ся научил, че го с ъ р б и н а е д н о б я л о м я с т о, затекъл ся скоро, свършил всичко, без да знае нещо, и ся върнал съвсем преобразен, та седнал на престолът на. . . Македонскаго.

Исполинът курдисва една наковнина и почва да чукоти и да казва:

— Джахтеле та пухтеле, джахтеле та пухтеле, ето едно майсторско дело. И простира ръката си, из която излиза дим.

Третият пък следва:

— Спечелил практика. . . отишъл на едно голямо се-ло. . . станал и престанал. . .

Исполинът казва: — Джахтеле та пухтеле, джахтеле та пухтеле, ето че го направих и по-черно.

— Дошъл после тука, направил толкова добрини, които у нас намериха непризнателност. . .

В огледалото при размърлената буква ся явява йоще една ясна буква В.

Тогава всички казаха: — Да, и казанчето и в казанчето всичко е негово.

Портретът на младият онзи познат момък почва да ся движи и най-после издаде глас: Н а в а ш и и н а п р и л и ч н и т я м — в с и ч к и д е л а щ е и з л я з а т н а я в е, н о к а к д а т ъ р п я, д о д е т о д о д е т о в а в р е м е!. . .

Черната птица като че приближи до назе — почва да ѝ ся чува гласът. Всички излизат освен исполинът, който следва да чукоти и да казва: — Джахтеле та пухтеле, джахтеле та пухтеле. . .

В огледалото буквите ся изгубват, а черната хартия остая и ми ся види, че ще ся пръсне. От страх, като ся пръсне хартията да не повреди и мене, аз ся събудих, разтреперан и изнемощял, като си изчетох молитвата, която съм научил от живата си йоще баба, която ми е казала: щом видиш, че злите духове почнат да тя блазнят, изчети си тая молитвичка и ся не бой!

Този е, читателю, сънят, що видях през денйе си.

Аз дядо ви Толчо.

Шутош, г. I, бр. 26, 27. IV. 1874 г.

И З В Е Т О В А Н И Е

Когато философите, които ги нямаме ний, ся вторачили в светът, та разглеждали младенческото и отроческото състояние на человека и видели как той, макар бавно и с големи мъчнотии, изпълзява от необразованото състояние на първото си съществувание и възлязва до степенът на онези учени хора, които са учудили светът със светлите си

и ясни умове, те останали смаяни с туй чудесно преобразование. Мнозина от тези философи дошли да мислят и да казуват, че първият человек, т. е. дядо Адам, си бил от раждание съвършен и всемудър. Но защото, откак е запомнила историята и до днес ся знае, че человек всякога ся е раждал и ся ражда младенец, а че после расте и отива напред в детский възраст и с време от сила в сила станва разумен като администратора на «Век», хитър като Хитър Петра, учен като г-на Геновича и г-на Шишкова, солидно образован като редактора на «Век» и голям философ, каквото не ся е излюпвал еще от народното наше яйце, то от това управяне и ръководене ний приемаме, че от първий до последний человеците ся раждат еднакви и после природно постъпват напред от несъвършенство към съвършенство, от нищо незнаяние към познавание на много работи, от неучение към учение, с една реч напредват или успяват и следователно стават честити и благополучни, ако бъдат поучени и упътени на добре.

Който иска человека, щом ся яви в гражданското общество, да е мъдър, съвършен и безгрешен, той иска нещо невъзможно на самата природа, иска таквоз нещо, което здравий разум не може да го приеме.

Убеден отдавна и уверен с време за това, «Шутош» от появението си и досега (освен в дните на пленението му от фараона Сарафова) не е престанал да сматря человека в общежитието като гражданский младенец. Прочее както не ни ся вижда ни странно толкоз, ни чудно, кога гледаме младенците, т. е. малките деца, да бърборят неразбрано, да желаят, а твърде често и да правят работи, досущ глупави и вредителни. Тъй също и колчем бъдем принудени да съдим за деянията, мненията и намеренията на бившите преди нас и на нашите съвременници и сънародници, не ни ся види чак толкоз чудно това, дето ги намираме в едно състояние не каквото би трябало да бъдат. Идущите родове, като предирят нашите деяния, т. е. това, което сме ний вършили, разумява ся, че и те ще намерят нас в състояние, по-несъвършено от тях си, за което не ще бъдат толкоз строги в осъжданията си към нас, и толкоз повече, ако би забележили, че ний сме били приятели въобще на человеческий род и състрадателни изпитовачи на неговите деяния.

Прочее, ако и да е праведно да укоряваме много от

желанията и деянията на младенците и на децата като глупави и вредителни, не е обаче никак изгодно и да ги мразим. Затова необходимо е, като сматряме человека несъвършен, да го ръководим, доколкото можем, за да стигне един ден до целта, към която е предопределен от създателя на съществата, т. е. да приближава до възможното добропомену̀ване и благополучие.

В служението, което имаме като „Шутош", ний отделяме человека от лошите му обичаи, от вредителните му деяния и от гибелните намерения, що може да съвземе. Сматряме го несъвършен и ся мъчим да го поведем или да го тикнем към добрините на напредъкът — т. е. изобличаваме лошавите му навикновения, изваждаме на пазар вредителните му работи, омацваме противообщинските му намерения и това не за инат, не от злорадост към него, а защото ся вредят и бъркат другите человеци, що живеят с него заедно. Защото лошият негов пример става пречка за преуспяването на съвременниците и на последородните, ако би да го оставим току-тъй да си прави съвсем, каквото си ще, без да щем да знаем за неговото противообществено поведение.

Но и при изобличенията, при осмиванията, които сме задължени някак от служението си да правим, ний всякога сме имали и имаме личностите святи, ненасиловани и уважаеми, както и общеполезните им работи, достойни за похваление. Само назадничавите работи на личностите са омразни за нас и само тях ний разчопляме и откриваме, само тях дириме и преследуваме и тях само поразяваме безпощадно.

«Шутош» е бил и е приятел и ревнител на всичко, що е добро и полезно за человечеството изобщо и частно пак за народът ни, защото чрез него напредува человек, т. е. става благополучен, а своекористното мрази и ненавижда, защото то прави человека да назаднува и следователно да става злочест.

Шутош, г. I, бр. 28, 11. V. 1874 г.

СКАЗАНИЕ

Едно време — то беше не тогаз, отколе, когато вълкът бил куче, а кучето вълк, но по-насетне време, когато вълкът си беше вълк, а кучето куче. И не беше нейде и някъде, а беше тука, на таз земя черната, в туй време, тъй бе дал господ, че бях вчеловечен и аз на този за човеците направен, а на безчеловечните оставен свят и, като човек между човеците, по него време аз бях добре, а че имах и добри приятели. И тогаз, когато аз бях добре, тези добри хора — моите приятели — бяха пълни с доброжелателства към мене и много ся мъчеха да ми направят добро и г и б и че ми правеха, ако би слушал някой тях що казваха, и другите хора що мислеха. И тъй на техен живот и здраве, а най-вече на моят сиромашки гръб добрините една подир друга ми течаха и всички мя облажаваха, тъй що масло бе потекло от мене, не толкоз от облаженията, колкото от добрините на моите добросторници. Аз не зная какво би еще потекло от мене, ако бяха мя отрупали и потиснали еще и онези добрини, които те ся обещаваха и мя уверяваха, че желаят да ми направят, но зная, че работата излезе съвсем друга.

Ако, като човек, аз имах толкоз и таквиз приятели, не зная като какво, ако не като човек пак, имал съм и неприятели. Ако не знаеш, читателю, какво е неприятел, да ти кажа аз да знаеш. Неприятел, и то е човек като тебе и мене, с два крака и пр., и пр., но само не е приятел, а човек безчеловечен, пакостник, лош, зломислен и злосторник — човек такъв, който гледа как да тя разчовечи, по турски го казват душманин. Имал съм ги множко и от разни видове, както можех отсетне да узная и както ще узнаеш и ти, читателю, ако че не си от пасмината на онези блажени и благословени хора, на които даже ся и плаща, за да четат, а те и парите вземат, и пак не четат, но спят, спят же и деня редовно, както и нощя. Ако не си, казвам, от тази пасмина хора, но обичаш да четеш и прочетеш докрай туй мое сказание, ще узнаеш.

Една стара дума казува, «че не би имал някой неприятели, ако не би си ги сам отвъдил», права ли е тази дума или не, това нещо го знаеше покойното П р а в о, но то го няма сега на свят да ни разправи, а сам аз мъчно ще приема

да кажа, че самичък съм си напел на главата тези хубосници. Защото зная, че нито съм ги пял, ни с жълта бъклица калесал и нито съм ги сеял, нито зная кога са ся пръклили, та са ся навъдили толкоз.

Тези мои неприятели не били по-хрисими от неприятелите на всички други хора, ако не са били и по-лоши, ни по-малко пакостници. Наистина аз ги не виждах да ся трудят толкоз за злото ми, както гледах да ся трудят приятелите ми за доброто ми, или поне бях свободен от техните уверения, че те ми кроят к ю л а ф, ако и да по-усещах това. Аз ги не виждах насреща си ни с пушки, ни с пищови, ни с брадви, ни с ножове, но те били под сеното вода поливали. Понякога виждах само, че понасъскват едно от палетата си против мене, но аз тогаз имах една сопичка в ръката си, та ся бранех, или и без да си трудя сопата, оставях го и то си полае, полае, па си подгънеше опаш и това си бе.

Но, кога че не си било току това и от патроните на палето; те чакали време и вардели случай. И дочакват те случаит. Извардват мя, като отивах с колата на пазар, и какво направят? Вземат едно камъче, малко камъче, то и с него не хвърлят да мя халосат в главата, но го пущат на едно сгодно място да ми претурят колата.

Видях аз колата прекривиха. Впущам ся да ги подпра — камъчето малко, но мястото стръмно, колата залюхнати (не видях да не бяха и поблъснати) гаврътнаха ся и. . . аз отдолу. . . притиснаха мя.

Нададох вик, но видях гласът ми не излезва; озъртам ся натъй, озъртам ся на инак, няма никой от нийде, ни глас, ни послушание. Няма да ся вести ни приятел, ни неприятел, който да мя довърши поне да ся не мъча. Приятелите «в миша дупка», неприятелите — зад една къртичина затулвани, чувах, подгигиляха ся, но не ся вестяваха, а само ся надсаканха иззад къртичината един по един, та си гладеха едни мустаките, а други и мустаките, и брадите, като кога са пили шербет по байрама, и ся взираха да видят дали ми е изпъкнала душата. Б е р е к е т в е р с и н, на глухите ми пъшкания, прелетяха някои чужди хора, па тикай отсам, блъскай оттатък, те тегли, аз ся напъвам, измъкнах ся изпод колата. Ш ю к и р я, Р а б и м![1] Но за зла чест не на приятелите ми, защото тям нищо не стана, бяха бо далеко от

[1] Слава богу! (тур.).

мене, но на мене за зла чест, а за добра радост на неприятелите ми оказаха ся гугелите ми претрошени.

Тези хрисиманици,които направиха този велик и славен против мене подвиг, бяха, любезний читателю, от онзи вид неприятели, които са най-видни. Те бяха между неприятелите ми най-големите, най-страшните, от рунтавите, дето ги казваме ний по български, а по турски ся казват къллъ гююслии[1].

Но, читатели и читателки, ако сте ся уморили да четете или да слушате, легнете, та си поспете сега малко, защото е време. И пладне да е, ако ви сте от онез, които следуват правилата на светите отци,безбоязнено си легнете, защото е часът, в който според уставът на славната троянска обител всичките отци спят и ся спасават. Поспете прочее, та си отпочинете и ви, за да можете да устоите противо изкушението на сънят, когато аз повтором ся наканя да ви доизкажа как ся отнесоха с мене моите добри приятели, като мя гледаха със смазаните гугели, и какво еще ми направиха неприятелите от другите видове, а най-вече онези голаците називаеми, иже ядоша и ядяха хляб мой и възвеличиша на мя запинание,. . . ныне же, и присно и во веки веков амин!

Шутош, г. I, бр. 28, 11. V. 1874 г.

БАЩИНИ СЪВЕТИ

Много пътя баща ми, бог да го прости, като мя туряше да седна насреща му, взираше ся, та мя гледаше с умиление, сядаше, та ми казваше:

— Преди всичко, синко, да ся боиш от мързелът като от огън. Ако искаш да ся отличиш в светът и да тя почитат другите. . . Седни на книгата и мъчи ся да изкараш от нея мудрост и знание.

[1] С космати гърди (тур.).

Бъди всякога чистосърдечен, добър към всякого и да казваш всякому все правото.

Да не стъпиш никога в лицемернийт път на калугерщината и на хаджийската набожност.

Ти сам твърдо сознавай в мисълта си цената на заслугите си и гледай да ся не оставиш никому да тя лиши безправно от тях, т. е. от заслугите ти.

Верен на думата си, верен на чувството, на длъжността си, неуклонно стой за тях и в нищичко не отстъпвай за кефът на някого си, ако ще би и чорбаджия да е, и стар поп.

Ама, синко, и да ся не оставяш да ти завземе душата каквото и да е предубеждение. Гледай само с правдина да бъдеш обичен на хората и за това да ти бъдат те привързани. Та па не бой ся, сине, ни от козни, ни от завист, ни от измама, ни от каквито и да са интриги. Само с чистотата си ти ще надвиеш на всичко и ще излезеш победител.

Мойт съвет е тоз. От несполуки и от обиди да ся не смущаваш. Вярвай мя, правдата винаги излезва тържествующа на светът. И тогаз ти с ясна мисъл ще можеш смело да си отдъхнеш, като ся убедиш, че не си изминал напразно пътят на живота си.

* * *

Много пътя така е седял, та ми е приказвал покойнийт ми баща. Двадесет и пет години сега, откак не съм го чул вече нищо да ми каже. Тогаз, когато го слушах да ми приказваше, мене ми ся виждаха неговите думи пълни с правда и огън. Но виж, пусто, животът ми накъде мя закара! Намерих ся съвсем на друг път с тези негови съвети.

Аз работих и ся трудих неуморно, видях нужди всякакви и гладувах доста. . . Но за този си труд и досега аз все чакам да видя нещо си почет от хората, а ще видя ли някога, не зная.

Много пътя малки някои работици за общото добро съм искал да извърша и извършал съм ги би, ама всякога други са казвали и казват, че съм непотребен человек.

Много пътя на братията си надълго съм разправял за онова, що е добро и полезно за тях, но всякога с неволно изумение съм забележвал, че едни мя не разбират, а които мя разбират, не приемат думите ми затова само защото съм

ги аз казал. И тъй работите все наопаки вървят и все наопаки отиват.

За да не намразя хората, не ми е останало, освен да мисля и да казувам просто, че самият смисъл на хубавите ми бащини думи се е изменил някак случайно. Тъй що онова, което в свое време баща ми добродушно проумявал под името п р а в д а, туй нещо в сегашното време светът го разбира за н а г л о с т. Туй, което той тогаз разбирал за к л е в е т а и и н т р и г а, то сега се нарича у м е я н и е и и з к у с т н о в о д е н и е на р а б о т и т е. О т к р и т о д а г о в о р и ш прихваща се за л у д о с т и г л у п о с т, а д а с и к р и е ш думите и мислите, то било м у д р о с т. П р а в и и п о ч т е н и са з о р б а д ж и и т е й ч о р б а д ж и и т е, а д о б р и и п о л е з н и х о р а с а х а й л а з и т е к а л у г е р и и м ю з е в и р и т е х а д ж и и. . .

Тоз, в когото не е съвсем угаснала свещената ревност за правдата, записан е в тефтерът на подозрителните и на вредителните, и този, който не търпи злоупотребенията с вярата, той е безверник.

Излъжи се да подумаш добра дума за народа, ако искаш да тя изкарат, че си човек опасен, еще и същ злодей.

* * *

О, тате, татко та! Ако би ти било възможно за един миг да постанеш от гроба и да погледаш на светът, какъвто е сега, що би могъл да ми кажеш сам ти пак за твоите умни съвети?

Шутош, г. I, бр. 30, 27. V. 1874 г.

ЧЕЛОВЕК СПРЯМО ЧЕЛОВЕЦИТЕ

I

Човек който и да е спрямо другите человеци не е человек, но е нещо си друго, ама съвсем друго нещо. Чудно ви ся вижда това, не е ли тъй? Но аз ще ви го докажа, макар да не съм нито философ, нито доктор, ами съм Шутош, т. е. от грешните и смирени людйе на г-на Нейчева.

Що мя е грижа мене, аз гледам работите, както си са на светът, когато философите гледат светът, както им го представя огледалото на куфалото им. Предположете огледалото малечко и светът става светче — не светче, в което има молитви, ами светченце, т. е. малък светец (но пък да не разбирате светец) — предположете огледалото много голямо и ви ще имате светундра, т. е. голям, «балабан свят», както би казали абхазците черкези,* въобразете си огледалото, счупено през половината, и ето ще имате полусветието, туй дето го казват френците д е м и-м о н д. (Видиш ли г. Шишков, че и моя милост мога да бъкам френски думи, дето ща, ако ща.)

Но ще ми каже някой, а че толчан свят побира ли ся в онази кутийка, която са нарекли хората мозък? А че и аз туй питам я, дали ся побира. Но когато толкоз работи има да са побрани в място, дето не трябало да ся побират (и тази дълбока и широка идея ще ви я изтълкувам друг някой път), защо да ся не побира и светът вътре в мозачницата? Но аз пак ще кажа: що мя е мене грижа. Аз умът си в гладното не съм го изял, кукувица не го е изпила, а пък и философ като не съм — що да ида да пъхам светът в главата си? Не е ли по-добре да издам главата си над светът отгоре и да гледам и да разгледвам как стават работите по светът?

Разумявате ли що искам да ви кажа? Ако не сте разумели, да ви разправя с пример да разберете. Аз редовно не

* Ний не знаем дали думата балабан е чисто черкешка, но знаем добре, че черкезите казват «балабан аллах» вместо «велик бог», а от балабан става Балабанов, т. е. Великанов или Големанов: но тука ний говорим за словопроизведението на думата, а не за г. Балабанова, който не е от черкезко произхождение, доколкото знаем.

пуша, сиреч не пия тютюн, ама понякога подкадявам; но и кога запуша, аз не вдъхам димът в себе си, а наслаждавам ся по-добре да гледам как ся вие като облак димът, който изскача от цигарата, и тъй избягвам от вредителните следствия на пушението. Философите, напротив, вдъхват димът, опушват си мозъкът и защото никога не са ся погрижили да изкарат из лобът си нагоре кумин (оджак), от това без друго страдат от задух, затуй и философските им системи са окадени, опушени и даже овъгленени.

Така някак според тях човеците имат на дело права идея и за телеснийт, и за нравственийт организъм на човека.

Но това тяхно убеждение твърде е дълго и е току-речи лудомудрие, а ето това лудомудрие на любомудрите философи, искаме ний първи да съблечем от премените му и да го представиме него пред очите на светът.

И тъй ние откриваме какво е ч е л о в е к спрямо ч е л о в е ц и т е.

Вкусите и видите.

II

Човек е:

За д о к т о р и т е — лекосер или спечен, скудокръвен или многокръвен, чахотличав (веремлия) или меснатичав, ранен или душаберящ, полусляп или полуглух, подрисничав или кръводрисничав, еднокрак или еднорък, главоболящ или жилоболящ, улав, гламав или полудял и пр., и пр.

За п о п о в е т е — з а р о д и ш в коремът на неговата пърленица, нещо дражайше за попа, защото на всяко малко разчамвание все ще викат попа да чете на непразната. После о т р о ч е, на което ще ся чете рождествената молитва; после б е з и м е н и ч е, на което тряба да ся тури име, т.е. да ся кръсти: после, ах, колко късно му иде времето! — з е т или жених, т. е. младоженик, който тряба да чуе Евангелието, според което мъжът е главата, а жената краката, и после, после. . . ,когато попът тряба да чете молитвата на тумбалабаша. . . вътре в гробът.

За д а с к а л и т е — човече, което хвърлят в ноктиете им с намерение да го направят шашкънче.

За к у н д у р а ж и т е (не държа ли добре редът?) — на според каквито са те, кундуражите, или е крачец,

който има нужда от чепиче, или е к р а ч у н д р а, който има нужда от калевра или от цървуляга. Понякога за този занаят човек е само м ъ р т в а к о с т на кракът.

За л о к а н т а д ж и и т е —търбух или черво, твърде здраво и което събира много тони, от сила на много конйе, с пет-десет стропа (етажа), от лакомност на много псета и от ненаситност на много вълци. За ахчиите човек е корем Левиатан.

За к р ъ ч м а р и т е —гърло жаждуще, Суецки канал за безкрайно виноплавание и ракиоплавание. Пъкъл с прегорял от оджаците язик и със сакаджия кръчмарят.

За т е р з и и т е — плът нага, сиреч, гола мърша, лишена и от онази вълностната кожа на мишката.

За б а н к е р и т е, т. е. за сарафите — да дава и да взема. Да дава повече, а да взема по-малко.

За т ъ р г о в ц и т е — повод за размяна със снизходителност от страна на мющерията по 200 на %.

З а о с н о в а т е л и т е на к о м п а н и и — участник на пагубите, неучастник на печалата.

За п р а в и т е л с т в а т а — не подлог, а предлог за данодаяние.

За с а м о д р ъ ж ц и т е—всякога чедо, а никога баща.

За к о н с т и т у ц и о н н и т е ц а р й е— един жребий, оценяван с кантари на посредствени и непосредствени даждия.

За п а т р и ц и т е, е к з а р с и т е и в л а д и ц и т е — син, който храни майка си.

За к а л у г е р и т е-п р о с я ц и — брашнян чувал.

За ж е н и т е — човек е всякога мъж (преди да е оженен).

За м ъ ж й е т е — всякога жена (също тъй преди да е оженена).

За ж е н и т е (след като ся ожени) — всякога жена.

За м ъ ж й е т е (след като ся ожени) — всякога мъж.

За п о е т и т е — само едно сърце, и то кога здраво, кога съкрушено.

За ф и л о с о ф и т е е аз в противоположност на не аз.

За а д в о к а т и т е — мед сотен за подрязване.

За в е с т н и к а р и т е — същество, което понякога плаща за слабостите си по пет меджидиета на година, а понякога и шест за навежеството си, или е животно тунеядно, що чете, а не плаща.

За р а з б о й н и ц и т е — нещо без стопан.

За вдовиците — стопан без стопанка.
За полицията — едно сумнение.
За романтиците — една утопия.
За музикантите и певците—ухо, щръкнало да слуша.
За фаизчиите —скъпоценно украшение за изгубване.
За лудите — превъзходително на лудостта.
За схоластиците — человек в падежи и склонения.
За улавите и гламавите — т. е. за шашкъните, всичкото важност.
За сериозните — всичко улавщина.
За малките деца — каква хубава кукла!

III

Человек за человека е вълна за стригане.

Шутош, г. I, бр. 32, 8. VI. 1874 г.

[ВИСШЕТО НАШЕ ДУХОВЕНСТВО...]

Висшето наше духовенство, дълбоко покъртено от хладнокръвието и равнодушието на толкоз милиони българи, които не си сториха досега зло сърце да помислят за изкарването на българската черква в Цариград, от друга страна пък, като взело в съображение заслугите, що е направило за възстановлението на падналата народна йерархия това хруленно засега здание, което за срам наричат някои народна черква, и това, дето че всички почти народни наши архиереи на него дължат провъзведението си и настанението си на хляб, от чувство на признателност и

на народно честолюбие движими, в едно заседание, що имали напоследък присъствующите тук свети членове, и по едно споразумение, що станало с отсъствующите, решили:

Да въздигнат на свое самоиждивение този храм, който да бъде великолепен паметник на възобновението на българската йерархия и на тяхната за народното достолепие ревност. И така отредили и ся задължили да внесат своите за тази цел щедри пожертвования според следующийт неприложим разпис:

Негово блаженство Антим I, екзарх български и митрополит видинский, подарява, колкото молитви и благословения потрябат, доде ся изкара черквата, и да я освети без пари, когато ся изкара.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Търновский г. г. Иларион подарява всичките месечини, що има да взема за служението си в тази народна черква, и всичкий остатък от щедрото пожертвование, що е направил за въздиганието на Богословското училище в Лясковский манастир.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Пловдивский г. г. Панарет подарява всичката лихва, що дава днес за дълговете си, откак ся разплати, да я внася за доизкарване на черквата.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Кюстендилский г. г. Иларион подарява всичко, що има да взема от времето на председателството си в Привременната комисия, и всичката сума, що му са изели родниние му досега.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Софийский г. г. Мелетий подарява досегашните доходи от Берковската кааза на епархията си, ако може да ги извади, а от готово сега дава шестнадесетте празни сандъци, които занесе оттук пълни с всякакви работи.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Нишский подарява два чувала боб за дюлгерите, събран във време оно, когато епархиотите му били податливи, защото сега ся извинява, че и боб вече не му дават.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Нишавский г. г. Партений подарява епархията си Такамъйлен, ако не могат да я убедят да го признае, а от новата, която ще иска да му дадат, обещава да дава всичко, що не може да вземе брат му за себе си и за него.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Доростоло Червенский г. г. Григорий подарява колкото му кажат, че

тряба да подари, и сума обещания за повече из щедрих бо муж и ведрых и знае де му стиска сапогът.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Преславский г. г. Симеон подарява излиянието на всичките си риторически способности и красноречиви убеждения, че тряба да ся изкара черквата по-скоро.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Самоковский г. г. Доситей ся отказва от всичкото си досега равнодушие за в полза на построение на черквата и отстъпва любимецът си дякон да носи камънйе на черквата, доде ся изкара, понеже бил твърде способен за такваз служба.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Велеский подарява всичките велески щедроти, с които е бил обсипан досега, и в прид еще единственото си свидно достояние — ламбикото си.

Н[егово] Високопреосвещенство прежде велеский г. г. Генадий подарява за изкарване на българската черква всичко, що е спечелил от владикуването си във Велес и което възлязва на една голяма сума от бедност на старост.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето-Врачанский г. г. Аверкий подарява една част от педантството си и всичките си списания, които приготовлява да издаде.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето-Ловечкий г. г. Дионисий не е решил еще какво ще подари, но разумява ся, че не пари, защото парите има де да ги даде.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Сливенский г. г. Серафим подарява всичкото си смирение да го размесят с пясъкът за хоросан при зиданието на черквата.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Охридский г. г. Натанаил подарява всичката си бедност и сиромашия засега и всичко, що му артиса, откак зенгинледиса.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Скопский г. г. Доротей обещава да подари за направяние на черквата всичката перушина на първата патка, която му ся падне да оскубе.

Н[егово] Високопреосвещенство Свето Битолский г. г. Евстатий обещава ся да освети без пари касата, в която ще ся събират подароците, и да държи тефтерите на касата с малък един месечен оброк.

Н[егово] Боголюбие г. г. Кирил подарява една пълна торба, пълна с нищо.

Н[егово] Боголюбие г. г. Гервасий подарява един празен кимер, дето турял някога избитките от м[анастира] «Св. Неделя.»

Н[егово] Боголюбие г. г. Климент подарява скъпото си някога перо да ся продаде за в полза на съгражданието на черквата.

Н[егово] Боголюбие преждебивший смоленский и днес катранский г. г. Нил оставя за черквата всичката смола, що набра по Солунско, за да засмолят препукнатите темели на черквата.

Шутош, г. I, бр. 32, 8. VI. 1874 г.

КАКЪВ ТРЯБА ДА БЪДЕ ЕДИН ВЛАДИКА

За да ся ръкоположи някой владика, изискува ся да има следующите преимущества:

1. Да има постоянна, но присторена навъсеност, сиреч да е намусен всякога, когато говори с мъжйе, непознати на честнейшеството му.

2. Да ся обнася нежно, сладкодумно и вежливо, когато е между госпожи и най-вече ако би те да са от благородно коляно и сами благородни, каквото хаджийки от Котел или просто чорбаджийки отдето и да е. Ако ли е в градове, които имат гръцка цивилизация, като във Филипопол, Търновопол, Русчукопол и др., тряба да има и реверанци от новата мода.

3. Да бъде малко див, груб и всякога троснат, когато ся разговаря с епархиотите си, а най-вече, когато му носят подароци от страна на съепархиотите си или частно и от себе си.

4. Да има глас, еклив и гръмогласен и някак като треперлив, когато чете нещо в черква, а ласкав и коконски, когато поздравява госпожите; грозен же и поразителен, когато вика връз поповете и когато гади епархиотите си, а нашепничав и едва чуем, когато дава заповед на поверените си дякони и други.

5. Да ся прави, като че му треперят уж ръцете, когато хваща нещо при други хора, за да ся вижда, като че е грохнал: туй правило ся изключава или не ся приспособява в обстоятелства, когато би имало и други человеци, когато владиката не е задължен да трепери.

6. Да има врат дебел, сиреч владишки. А в случай, когато вратът му бъде природно не от дебелите вратове, задължава ся да го обивива с разни шалове, така щото да го направи пак да заприлича на владишкий врат; писано бо ест «всяк врат владическ не сущи дебел, нест владическ» и паки «всящей же вий архиерейской дебелой нужно ест бити»[1]

7. Да има две-три или и повече фунтанели, да носи желязо, което да го показва, че е уж кекав, та па и маясъллия да не е, да ся прави, че е маясъллия, и да пъшка вечно, когато има при него чужди хора, но кога е сам, отменен е от такъв канон.

8. Да има природна или присторна подагра, т. е. да го болят краката или да казва, че го болят от това, дето стоял все на плочите в черква в първите години на калугерството си.

9. Щом ся овладичи, то да ся възвеличи и да не познава пръвните си приятели, когато няма вече някой интерес от тях, според свещеното онова изречение «Мне же добрая и полезная, душе моя любезная».

10. Да има доволно високо мнение за себе си и да ся надува като свето. . .

11. Да има алчност неограничена, като онази на. . . на кого?. . . «Хвани едного за краката и удри другиго по главата» колкото за алчността и лакомството и няма да сбъркаш.

12. Да е живял и слугувал при някой по-голям владика най-малко барем дванадесет години, за да може да ся каже, че е чирак на еди-кого си, и да е присвоил всичките владишки маниери на стареца си и да го подражава във всичко, каквото: да лежи на една кълка като него, да вика и да кряска в черква и др.

13. Да не е по-млад от 30 години според свещените правила; защото инак не е канонически, т. е. правилен, освен ако по някоя извънредна нужда или по своенравното

[1] Владишки врат, който не е дебел, не е владишки; всяка архиерейска шия трябва да бъде дебела (ч. с.).

хотение на стареца си ся оканончи и оправилничи, тогаз той може да бъде правилен и ако е десет години по-долу от правилникът. «Нужда бо закон изменят» и паки: «Воля убо старцева велие ест правило, угодност же ученика разрешение приемлет».

14. Да е прикътал и да има барим два-три чибука ясимени с кехлибарени наустия еже ест имамета.

15. Да не е по-учен от стареца си, ако е чирак, ако ли е новак, а то да е влязвал и излязвал в някоя академия духовна, сиреч дето има духове, или да ся е поскал в някое богословско училище. Ако ли няма ни едно от тези преимущества, а то непременно тряба да е изпекъл мюзевирликът и да е добър таксилдарин, за да може да стане подвладика.

16. Да ся показва ученолюбив, но без да е такъв, а не да е любоучен и да не ся вижда, че е такъв.

17. Да не знае нищо и да му не приляга в нищо или и ако знае нещо, да не похваща нищо за смиреномудрие, за да не бъде като равноапостолен: защото всички апостоли са знаяли по един занаят, за да си изкарват прехраната, а той не тряба да възлязва до таквази висота на велемудрие.

18. Да спи много и да ся събужда отруден и уморен и щом ся събуди, да си похапнува някое топличко ястице — чорбица например, — за да ся изпотява и да измъчва тялото си окаянийт, и откак похапне и ся понаяде владишки, т. е. добре-добре, да си пие кафето и да изпуши два-три чибука, за да си поотпочине малко от големийт подвиг на мръвколапанието, да си полегне пак да спи.

З а б е л е ж к а. Сънят, както и празнопоседейството са по нужда изискваните неща във всичката калугерска система, а най-вече от владиците, защото през всичкото време, в което спят, те не спят, но събеседуват, т. е. разговарят ся с бога, което е и единствената им работа и те не тряба да я пренебрегват, защото инак престъпват свещената си обязаност; а за това те ся и събуждат тъй уморени от големийт подвиг на съновиденията.

Толкоз само засега, и то с голяма краткост и съкращение, за което и искаме опрощение от споменуваните, като им ся обещаваме искрено да ся повърнем и пак на същий подлог, за да допълним недостатките си; а имаме много таквиз. Припознаваме го това, но засега няма да продължаваме по-нататък не за друго, но защото не искаме да туряме в труд светите наши архипастири да четат и с това

да ги задържаме и занимаваме с таквизи земни работи, които, като не ся споменуват в светийт им сън, нямат и твърде сношение с главната им длъжност, която, както казахме, е свещенийт и преосвещенийт сън.

В това има и изключения, които не подлежат в горе-описаните архиерейски редообичаи; но ний не говорим за изключенията, защото изключенията не съставят канон, понеже са всякога по-малко.

Случва ся обаче понякога изключенията да биват повече от правилото, но тогаз те вземат противното положение, сиреч те стават правило, което довежда пак там; сиреч изключенията да са по-малко или по-дребни от правилото.

Затуй не вярваме никога да ся разсърдят изключенията заради силата на правилата, защото тогаз ще бъдем принудени да предположим, че имаме право да им кажем, че всичките чернци са все черни, което ний в честуванията си към чина и званието архиерейско не искаме да отдадем на достоуважаемите изключения на нашите надежди.

З а б е л е ж к а втора. Горните сведения извлякохме от правилникът на един фенерски устав в полза и назидание на онези от нашите владици, които искат да следуват неуклонно фанариотската владишка система, към която ся виждат толкози благонаклонни.

Шутош, г. I, бр. 36, 15. VII. 1874 г.

ТАИНСТВО СТРАННОЕ

* * *

Беше 5-й юли в петък. — Сцената са отвори в оградите на центра на Дунавския вилаят, сиреч в Русчук (Русе), или както го зоват някои, Източний Париж. Жегата на юлийското слънце беше в своя максимум. Тя би направила да ври и да кипи дору и най-студений мозък на хладнокръвний философ.

* * *

Около маса, покрита с нищо и с прах, в една бирария стои насядала цяла дружина все отбор млади народни и книжовни работници. Но корифейт на тяхната сбирка привлича вниманието на всекиго, който влезе в бирарията. Той е «геройт на просвещение». Всичко е оригинално, сиреч желто в природата на този велик мъж. Жълта и чудно прекрасна коса, достойна да са развява по шуменските булеварди. Желти, та вити вежди, желти, та задължителни мустачки.

Ако нежелтите му дрехи не идяха в контраст с желтината на цялата му глава, ви щяхте да четете на желтата му фигура «аз съм Михал желтий!»

* * *

От всичко става ясно, че «г е р о й т н а п р о с в е щ е н и е» председателствува шумното събрание.

Сюжетът на разисквание е от величайша важност. Словопрението е от най-живостните. Шоловете, пълни с бира, земат действително и живо участие. Огънят на тяхното словопрение не беше по-слаб, защото те са виждаха да изсъхват често.

* * *

Околностите на Русе бяха екнали. Камъните ся кьртеха. Мътний Дунав беше забучал. Той са беше наготвил да излезе из положището си, за да направи паметен петий юлия 1874. Красноречието на Демостена, разсъжданията на Сократа, буйността на Робеспиера, всички извънредни дарования на един гений-оратор са проявиха във витийството на желтия «герой на просвещението».

ТОЙ са е зовал различно. Но от деня на литературното си куткудяквание той са е нарекъл. С. син П. еже сказаемо бист: велик мъж в синов С а п у н о в и х Но ний го знаем «геройт на просвещение».

* * *

Петий юлия е бил най-честит ден за български народ изобщо. Той е бил най-честит да види развързани дарованията на нашия герой. И Русе тряба да дига гордо чело, че първий път у него излязва на бял ден такова «таинство странное», откритието на което само е достатъчно да накити с палмата на безсмъртието таинствооткрителят.

* * *

Каква незначителна случка за едно велико откритие. Но то не е чудно, защото всички велики открития са станали тъй. Припомнете си изнамерването на телескопа, на барутя, на стъклото; откритието даже на Америка пада в тази категория.

* * *

На вратата на бирарията стои дрипаво влахинче. Хиляди благословки и молитви прави то за едно петаче. Никакви пъдения, никакви мъмрения не могат да го махнат от прага. То чака и пак чака.

— С една дума го разпъждам, важно проговориха нежните устица на нашия герой.

Думата изговорена-неизговорена, просекинчето побягва сякаш попарено с врелец.

* * *

Дружината е в шумни ръкоплескания. Всички искат да научат туй магическо таинство. Всички са уверени, че както с него може да са пропъди едно влахинче, то може послужи за пропъждание на всички власи или куцовласи, гърци владици или владичици, които стоят на вратата на нашата обща къща. Всички припознават величайшата важност на таинството — туй е предмета на разискването.

* * *

Словопрението е в крайната си буйност. Чуканието на два шола налага мълчанието. Геройт на просвещение, сиреч председателят зема думата. Ето няколко откъсеци от хитро сплетеното му слово: «Да, двайсетгодишни комахай неуморими трудове в Букурещ ма са сдобили с тази тайна, която вий искате да научите завчас. . . Да ви я съобщя. . . Туй ми прави страшна чест. . . Вий ми са молите. При това аз ва съжелявам. Езък, г-да, за вашите скитания у университетите в Париж, Москва, Прага, Цариград и не знам де, когато не сте научили нищо подобно.»

* * *

И зѐ една хартийка и писа: Таинство странное из Букурещ происходящее:

О. . . Р. . . П. . .
къц дау тоц ке
чинчи паралеле.

Туй е първата част на великото откритие. Втората му част не е толкоз важна и ний я запазваме за други случай.

* * *

Всички изляха порои от благодарност на таинствооткривателят. Разискването са свърши в присъствието на нови посетители. Слънцето залязваше. Русенската развълнувана природа тихваше. Дунавът са укроти. Но беше вече станало задължението: «Помни 5-й юлий 1874. Геройт не ще ви прости, ако го забравите.»

* * *

Всичко туй в известие на шуменци. Геройт на просвещение е млад, но неговите кадърности са дърти. Бойт му е къс, но генийт му е висок. Всичко по главата му е жълто, но вътре в тази глава са крие бяло брашно, което е заместило мозъка му. Амин.

Аргус

Шутош, г. I, бр. 37, 25. VII. 1874 г.

ДЛЪЖНОСТИ НА ДЯКОНИТЕ

За да стане някой дякон или послужник и послушник на някой владика, тряба да има тези преимущества и длъжности:

1. Да бъде не учен, а гласовит и да знае ектениите наизуст.

2. Да знае да лустросва добре папуците или ботушите на светийт си старец.

3. Да чисти добре чибуците на Негово пречестнейшество.

4. Да постила добре, да опосква от бълхи и от дървеници постелките на Негова светлост, когато има нещастието да е останал без парамана.

5. Да умее да стои грандиозно с ибрика в ръце и с пешкирът на рамо, кога ще полива на честнийт си старец да ся мие, и да гледа легенът да е добре измит.

6. Да може да чисти червен лук и бял лук и да помага на параманата готвачница, когато старецът му има нещастието да няма особен готвач.

7. Да знае да пристига и да приготвя с време трапезата преди ядение, и да раздига и разтребя подир ядение, и как да стои ням с внимание и умиление, прав и с кръстосани ръце, доде старецът му яде.

8. Да изтрива добре ножовете и вилиците за трапезата.

9. Да има добре обучени ушите си, за да чуе ръкопляскането на Негова святост.

10. Да ся събужда един час по-рано от Негово честнейшество, да почукнува излека извън на вратата на стаята му и да поисква от него волята, за да каже последованието на утреннята, и като вземе лежешкото позволение на стареца си, да чете леко и тихо, за да не смущава утриннийт сън на Негово честнейшество, и да чете като, кога пее на приспиване, с глас, не толкоз мъжки. При това тряба да знае, че тая молитва не е за него, но че я чете на мястото на стареца си. И ако иска той да ся моли и за себе си, може да чете други молитви, а не тези, които е изчел.

11. Подир обед или подир вечеря да подава кафето и чибукът на Негова светостиня и да внимава добре в пълнението на лулата да бъде натъпканичка и да ся не издухва лесно.

12. Да измива чисто-чисто светите нозе на светийт си старец, преди да си легне той, и в случай на безсъница да го гъделичка под краката, за да му дойде сън.

13. Да върви подир старецът си, когато излязва на посещение, до десет стъпки по-назад, и да пристига пак, кога дойдат до определеното място, по-напред да почуква на портата. А всякога ще да носи със себе си бохчата на стареца си.

14. Да съблече расото на стареца си, щом ся завърнат в конакът си, и да има грижата всякога да бди над бастонът на стареца си, защото има отгоре началните букви на името му.

15. Да изпитва насаме епархиотите как е берекетът на мястото и кога го събират, дали ся смислят за Негово високопросвещенство, старецът му, който всякога ся моли «о изобилии плодов земли».

16. Да разправя на епархиотите, че старецът му е много ученолюбив и как от много време е издал заповеди да си правят училища по всичката епархия, за да ся просвети светът, а най-вече стадото му, и че ще спомогне и той сам.

17. Да не въвежда при стареца си никого такъв, що не е облечен добре епархиотин или чужденец но да въвежда само онези, които са добре облечени и чорбаджи такама, но и тогаз да влезва и да попитва има ли време да го въведе.

18. Когато някой епархиотин донесе малък някой подарък, да го почерпва по една ракийца. Ако ли подаръкът е по-голям, да го почерпва две добри ракийки.

19. Полека-лека и малко по малко да приема начините на стареца си и да ги подражава добре, като ся приготви така и той за владика, кога му дойде редът и времето, като добър чирак на добрейшийт си мастор.

Има освен тези еще и други някои длъжности, но просим снизхождението от господа дякони, дето засега прекъсваме тука да говорим по-надълго за техните длъжности, като им ся обещаваме за друг път да допълним това лишение.

Шутош, г. I, бр. 37, 25. VII. 1874 г.

ЗАПРЕЩЕНИЯ

От Министерството на сатирата

I

Запрещава ся на всичките нищи и сиромаси по земята:

1. Всяко пирпириено и излишно облекло.
2. Първоседание в събранията, първий пост по вапорите, по железниците и др.
3. Всяко добро ядение, хубаво месо, риба и др.
4. Всяко досита пиение и от добро качество пития каквито и да е.
5. Дембеллик, спание денем и др.
6. Разходки, сеирувания, многото спание, празното седение и всяко псуване, и др.
7. Всяко еглендисване, балове, театра, разкошничества и др.
8. Запретява им ся да имат пари, имот и шугав фудуллук.
9. Да имат къщя и други какви да е мюлкове, било за да живеят в тях, било за доходи от тях.
10. Запретява им ся да ся държат наголямо, да ся курдисват и да велемудруват.
11. Запретява им ся всяко лъгание, безчестяние, мошеничествуване и крадение.
12. Всяко пиянствуване и каквито и да е злодеяния.
13. Всяко отдалечавание от всякакви злострадания.
14. Запретява им ся да бъдат нерадиви и немарливи за децата си.
15. Не им е позволено да си венчават с владици, да кръщават децата си с много попове и да ги водят със салтанат.
16. Всякой владишки водосвет и славно погребение, еще и архиерейско коленопреклонение на гробът им.
17. Запретява им ся най-после всяко свободно изражавание на идеите им, презирание на другите и др.

Защото всичките тези неща и много други подобни тям, които е излишно да ся излагат едно по едно в този член,

са достояние на богатите и ако би сиромасите да ся домогват и те на тях, може да произлязат споречкования и сблъскания между първите и вторите, а то е зло и опако.

II

Запретява ся изобщо на всички богати по земята:

1. Всяко гладувание.
2. Всяко теглило и злостраждание.
3. Ранното ставание и работяние.
4. Всяко скудно и безвкусно ядение.
5. Всяко възпитание и изучвание.
6. Всяка простота в облеклото и безстежание и др.
7. Всяко благородство на душата и състрадателност към человечеството и др.
8. Всяко подпомагание на общополезните заведения и др.
9. Запретява им ся всяко постение и в черква ходение.
10. Всяко погълчавание и смъмрование на децата си.
11. Не им е позволена никаква ангария, ни глоба, нито кундисване по къщята им на заптиета и безплатно храняние и други таквиз неща, които са за сиромасите и е голяма и въпиюща неправда да им ги отнемат.

Шутош, г. I, бр. 37, 25. VII. 1874 г.

К ШУТОШУ ВТОРОЕ ПОСЛАНИЕ

Побратиме Шутоше!

От застоянието си тука из ден в ден и от час на час аз все по-учуден оставам и не мога да ся начудя с мене си къде ми е бил умът, та съм ходил да ся рея по вили и по могили, а не съм дошел по-рано тука, дето чудо мои хора ся намервали. Да ги посетя, да си прибера халосиите и да им дам благословиите си. Сега познавам, че тази ваша Константинополис няма нийде своя лика-прилика по множеството и по значението на с т а д о т о, което ся пада на мене да го паса, като стадо, състояще от мои хора. Не знам, ама надали ще сбъркам, ако кажа, че тази моя новонабутана епархия е неоценимо достояние. Тя, както виждам аз, ще бъде най-светлото украшение на моята корона. . .

Но ако ся изтървах да изкажа явно оцененията си, аз ще прибързам да кажа да ся не облизват за това мое достояние онези, на които ушите щръкнуват, щом чуят да ся помене за някоя хубава епархия. Първо, защото тя не е за всяки уста лъжица, а второ, че и аз не съм си изял умът в гладното да давам хапката от устата си на всякого, що би му потекли лигите за мазна хапка. Освен това в този век на процъфтяването на православието у нас иска добре да ся внимава и добре да ся изпитува кому може да ся повери такъв свят залог, за да не падне благочестивото стадо в ръце на недостойни пастири! Защото, ето казувам ти като на верен побратим, възлюблений ми Шутоше, и казвам ти го, основаван на опит, че качеството на православието у твоите патриотета е много по-долне от качеството на православието у моите хора, сиреч у моите епархиоти, а от това ти вече разбираш как тряба да ся бди над православната совест на таквоз стадо. Тогаз как мога да го поверя аз на олур олмас браделници, като на таквиз напр., които са изтървали в Черно море богословските си науки, или на таквиз, които са влезли или искат да влезат в ликът на пастирите само по бесословските си знания или по благоглаголивостта на сърменийт бог.

Ако да зная, че няма да ся обидиш, аз мога да ти кажа поизкъсо, че православното чувство на твоите патриотета не струва ни слива при чувството на православните мои хора, които намервам тука. Твоите патриотета викат и крякат и те за православието и тръбят понякога во все гърло, че са православни дори и под ноктиете си, но то си е чисто б о р у, те нямат никакви доказателства на това — ни бучка тамянец не можеш изчопли из ръцете им в жертва и принос на православието, — когато моите православни хора могат да потвърдят с хиляди доказателства несумненото си православие, като са готови да жертвуват всичко за увардяването му. Бездна православно чувство има у тях, ти казвам аз! И за да не оставят никакво сумнение за истинското си православие, те би принесли в жертва на олтаря и баща и майка, и братя и сестри, тъй що, ако би останало на тях и ако да не е била някоя ръка на провидението да възпира излишната им ревност, досега всичките им братия и сестри по Тракия и Македония да са изпитали на себе си ножът на жертвоприношението. . .

Но да оставим по-нататък разправата за православните чувства на моите хора тук, та да ти поприкажа и за подруги неща.

От няколко дена насам аз съм захванал да обхождам низ този ваш град — не бой ся, не да завладявам твоето владение, а да посещавам моето стадо. Защото градът е ваш наистина, но моите хора са мое стадо, а чудо и приказ мои хора намервам аз в него. Уверен за удоволствието, което ти е причинило първото мое до тебе послание, аз смея да ся лъжа и да вярвам и сега, че не с по-малко удоволствие ти щеш прочетеш и разказът ми за някои работи, що видях и чух в обхождането си.

* * *

Един божий ден, ден като вчера и онзи ден, отишел бях да позаобиколя залива Златний рог. Тука, както и в цивилизованите по тукашно градове, в наша България, гнездението с рогове е твърде на мода станало, защо да не видя и аз вашийт славен Златен рог?

На връщание, когато, натиснат между стива от хора, настивени в пароплувът като сардели в каче, размишлявах философски върху чуднийт контраст, който правят околните махали с хубавото положение на мястото, разговорът на двама ерменци привлече вниманието ми.

— Sela ressemble à une étable[1] — казваше единът, като сочеше с ръка българската черква на Фенер. Разговорът, както виждаш, беше на френски, защото е на мода днес у цариградските арменци да ся лигавят с френските, както е на мода някъде и по нас еще да ся лигавят с вашите гръцки. Те може да мислеха, че аз не зная френски и не разбирам, но ти тряба да знаеш, че аз и френски зная и аслъ тряба да зная, защото имам доста мои хора и между онези, които са ся учили в Париж. И тъй аз разбрах, че думата беше за българската черква, че приличала на обор, сиреч на яхър.

— Това е истина — отговори другийт пак по френски, — защото той, не арменецът, а оборът, е потребен на мнозина измежду тях — на мнозина от цариградските българи, искаше да каже.

Т а м а н, казах в себе си аз, той ще да е удобен особено за онези, които мислят и вярват или за неизвестни сметки ся пристружат да вярват, че една черква не може да е чисто православна, ако не лежи на широките фенерски поли и ако няма дъхът на благословението на земнийт началник на православието.

Параходът, претъпкан с товар от човешко месо, климаше ту въз една, ту въз друга, като стара баба, казва един мой стар приятел, а не като млада булка, както бих казал аз, който съм виждал как ся кланяха едно време младите булки по нас, т. е. по нашите страни. А мене ми омръзна да ся кланям на една страна и на друга и да казвам е в е т на каприциите на пароплува. Освен това и разговорът на арменците беше засилил в мене желанието да изляза

[1] Това прилича на обор (фр.).

на Фенер да видя паметникът на българското народно честолюбие наедно с новите му наредби. Но когато параплувът стигна на скелята и аз ся готвех да изляза, ето ти, за моя чест (ако да не бях честит, щях ли да съм Хитър Петър я), ето ти, казвам, за моя чест, насреща ми двама балкапанци ся насочиха да влязат в пароплувът. Тези полужители на славното в българ[ската] история място, балкапанци, познати като калпави банове между бъл[гари]те, не можеха да бъдат непознати и на мене, ако и да не бях ся срещал с тях. Но откак съм дошел тука, аз слушам за тях, най-вече откак ходих при моите хора на Халки, които на всяка дума за народско не преставаха да описуват тази неразделна двоица като бояджисана с гарибалдевска червена боя.

На тебе чест, казах си аз, чакай сега да ся възползувам от честта си и да видя каква е тази гарибалдевска червена боя. Отвърнах ся от намерението си да изляза на Фенер и подирих двамата червени наричани, но инак доста приближнели и завенали млади уж нещо си балкапанци, които през глава, през крака на стивисаните в пароплувът добри хора вмъкнаха ся в камарата от първий пост, а на след тях, хоп-троп, вмъкнах ся и аз. Ще си стори, думах си аз, двадесетте пари, които ще платя повече, ако сполуча да узная каква пасмина са туй наричаните «червени».

Седнаха те, седнах и аз. Ти можеш да си представиш какво втелявание му търтих, за да не им дам да разберат, че моя милост, Хитър Петър, епископът на недомасленните, е при тях, и мога да кажа, че мя не подушиха, защото не развалиха игемоникото си ни най-малко.

Единът от тях държеше притурката на «Право», 35-ний брой, и взе да чете гласно, а другарят му слушаше.

Известно е на нашите читатели, че в Цариград бяха останали само ония български владици, които са назначени за смесени наричаните епархии, именно Т. Т. Пр. Пр. Охридский г. Натанаил, Скопский, г. Доротей и Пелагонийский г. Евстатий, които и съставляваха Св[етий] български синод под председателството на Н. блаж. екзарха. Освен тях беше и Н. боголюбие г. Нил Смоленский. Известно им е еще, че след истилямите, които са заповядаха от ц[арското] правителство и които бяха почнали да стават тук-таме. . .

— Слушаш ли — казваше на другаря си четецът.

— Тук-таме — отвърна той и даваше ухо.

Но които по причина на рамазанът май бавно ставаха...

— Види ся — каза слушащийт, — рамазанът на «Право» държи цели осем месеца! А четецът продължаваше:

Поменатите владици ся надеяха да земат-бератите си и да отиде всякой на епархията си, а съставлението на синода щеше изново да стане.

— Браво! «Право» — рече пак слушащийт — само трябало подир думите «да отиде всякой на епархията си да притуриш — след като земе благословението на дяда Патрика, чрез посредството на православнейшите островитяне, които толкоз ся грижат за народното добро, щото не пъпясаха, доде не измолиха Охридската и Скопската епархии да влязат в съставът на екзархията и тъй да дадат честито решение на 10-ий член!»

Четението от притурката следуваше:

Всички с нетърпение очаквахме да видим следствията на истилямите (види ся, редакторът не чете дописките, които обнародва касателно до извършването на истилямите, прибавя четецът) и следователно честитото решение на 10-ий член, когато ненадейно ся научаваме, че в екзархията станало решение, щото двамина от владиците да отидат и седнат в някои от смесените епархии.

— Досрамяло го вече да каже — да седнат в някои чужди епархии, но ариф олан аннасън[1] — прибави пак четецът.

— Чудно е «Право» — каза другийт — и смее еще да уверява за честитото решение на 10-ий член чрез истилямите, когато дописките, които описват теглата на нашите из смесените епархии, говорят най-красноречиво в опровержение на увереният му.

— Чудно не, ами пречудно! — рече пак четецът. — Нашето «Право» иска да слезе като със зембил от небето честито решение, без да ся потрудим ний да изравним пътят на туй честито решение, а е сляпо и не види

[1] Който е схватлив, да разбере (тур.).

какво правят и вършат други, за да затрънят еще повече този път за нас. Противната страна не оставя ни едно камъче непобутнато, а «Право» ся лъже, или го лъжат, да ни залъгва и омайва да стоим еще със скръстени ръце, да чакаме, доде си уплетат другите кошницата.

— Не е слепота, ни глупост — прибави другийт, — но е нещо по-друго това, дето «Право» иска тъй да вървят работите, нима го мислиш, че е толкоз будала да ся лъже, че чрез застоят в това опасно положение ще ся спаси нашийт народ? Каква е шкура то!

— Аз не знам пък отде ся е ковнало в главата на нашите туй пусто мнение, да си туряме сами краката в клапи — рече пак първийт.

— А бе, знам аз — промълви вторийт, — ама... ухта-леле...

Подир това захванаха пак да четат:

Тъй миналийт четвъртък замина за Едрене Н. пр[еосвещен]ство г. Доротей Скопский, а в събота Н. боголюбие г. Нил Смоленский, епископът на българската във Фенер черква, за Солун. И двамината тия владици били снабдени с по едно препоръчително писмо от Н.[блаженство до валиите на речените вилаети и, от само себе си ся разбира, без позволението на царското правителство!

— О, о! — каза слушащийт — «без дозволението на царското правителство!» Островчаните тряба да са вдигнали прах до небето. Те от богоявленската постъпка насам не са намерили такъв хубав случай да покажат патриотизмът си и способностите си, които ги препоръчват за вечни съветници!

— Аз не зная — отговори другийт — как гледат на работите и как ги разбират те, но ц. берат не дава ли право на екзарха заедно със синодът да управлява българската черква? Какво чудно има в това, ако екзархът след съвещание със синодът си, е решил и изпратил двама пастири при страждущето и бедственото си стадо? И как си е позволило «Право» да метне такваз меча кожа пред очите на народа и да каже, че без позволението на ц[арското]правителство са изпратени двамата владици?

— Топорът на «Право» бие другаде — подзе пак слушащийт. — То иска така, щото волята на екзарха да бъде всякога в торбата на вечните съветници, за да им е наръки, когато го видят потребно, да го принудят да клекне на

колене там. . . — говорещият посочи черното здание във Фенер, — отдето са излизали и излизат всичките черни теглила за българите.

Подир туй четецът пак взе да чете:

Преди да изпитаме по каква извънредна нужда (!) е ставало това решение и от кого (Слушаш ли? О т к о г о!) и как ще ся приемат изпроведените в Едрене и Солун владици, ний ще почакаме да видим какви следствия ще произведе това тяхно прибързано (!) отиване.

— Усещаш ли сега къде си криви устата «Право» — попита другият. — Видиш ли? То не иска да изпитува защо става това решение и изисква ли ся от обстоятелствата да стане така. Всичката негова грижа е да подметне от к о г о е станало това решение, сякаш че екзархът и синодът нямат право да заповядват на владиците какво да правят и какво да не правят, а пък истинният разум на питанието му е този — защо да стане думата на еди-кого си, а не ся следува според тайният протокол, който имат подписан помежду си островчаните.

— Хъ, то си имала крушка опашка — казах аз в себе си, твърде благодарен от всичко, що можах да чуя и да разбера.

Пароплувът приближаваше Емиш скелясъ и двамата другари ся готвеха да излязат, когато единът се обърна към другият и каза:

— Много съм любопитен да ся науча какво е направил вчера в Ортакюю посланикът на черните, но гледам, юг е и много силен, та надали ще може да слезе някой от острова, за да видим каква е работата.

— Нима не ся научи — отговори другият, — искал изяснения защо да ся изпращат владици по смесените епархии и тъй да ся разваля планът им за спогождение, а за днес, казват, всичките православнейши членове на българската колония от островът щяло да иде en corps на екзархията, за да подкрепят постъпката на посланика си.

— Ба! Беки чак дотам достигнаха — каза първият. — Ако е тъй, то ще имаме да ся смеем.

Двамата балкапанци излязоха на Емиш скелясъ, а пък аз останах да мисля, подскрижен немалко от това. Чудна работа, думах си аз, те туй червените не били мои хора и види ся, че моите хора са ги нарекли червени да ся различават от тях. А пък аз, като съдех по моите избрани хора, съветниците, мислех, че и съветуемите не могат, освен да са мои хора! Но какво ще стане халът ми мене, ако тези червени излязат по-многобройни, отколкото и сега ги мисля? Дали не ще излезе и моята работа като на онези гръцки владици, които смятаха, че имат големи епархии, а гледат сега, че стадото им ся брои на пръстие? Ох, ако стане тъй, каква злочестина за мене! Тази проклета гарибалдевска боя толкова лесно хваща и прокарва и сърцето на человека!

От таквиз мрачни мисли обзет, аз и не видях, че пароплувът стигнал на мостът и че пасажерите бяха го комай изпразнили. Хай, да ся осмъди макар! Аз ся бях наканил да ида в Ортакюю, а часът е четири и пароплувът за Ортакюю тряба вече да е тръгнал!

Принуден съм да прекъсна тука писмото си и да оставя за друг път да ти разправя по-нататък, що видях и чух. Засега прощавай!

Шутош, г. I, бр. 4, 17. XI. 1873 г. Хитър Петър

КОНЕЦ ВТОРАГО ПОСЛАНИЯ К ШУТОШУ

П о б р а т и м е Ш у т о ш е!

В прекъснатото си писмо оставих тя, запътен към Ортакюю, аз, а не ти. Сега ида да свърша писмото си и да ти кажа, че не мя огрея този ден Ортакюю, което аслъ и не грее всякого и всякога. . .

Да тя не смущава последнята ми тази фраза и не чакай да ти разправям за нея. Има някои обидни събития, които не ся касаят до всички и които не са интересни за общо знание барим за време, затуй ще ги премина в интересно мълчание и ще дойда право на разправата ми с теб, за това, което съм ти казал.

От пароплува на Рожний залив излязох на мостът и потеглих към станището на босфорските пароплуви (разбързан като таралежът, когато чул да придрънкали корабите), чувам, свири пароплув на дигание, дигам очи и гледам — № 19, което аз исках да пристигна, тръгнало и реже вълните.

Спрях ся и застанах като вкопан на мястото си, а от немай що да правя, зазяпах ся наслед пароплувът като прехласнат, както ся прехласва всякой наслед нещо, за което ся е облизвал, че ще да го слети. Юг вееше, та носеше светът. Разпенени вълми, като бели патки, покриваха разярено море. Пароплувите и корабите в пристанището играяха като на ръченици.

Боже, благодарим тя, подумах, добре, че не пристигнах пароплувът, а то щях да ям хубава попара, която да мя накара да избълвам всичките хитрини, що съм лапал през толкоз стотин години. Свестен наскоро, тръгнах да ида на новите онез кола, що вървят по готов правен път — дето го викат по европейски трамвай, и дето по български еще не са го кръстили. Колата бяха готови и хора и в тях нативени както в пароплувите по Златний рог, защото всякой искаше уж за скоро да иде. Но мина ся четврът, мина ся и половин час, а колата все еще не тръгват. Питам кога ще идем в Ортакюю. И казуват ми, че от 8 до 9 сме там.

Оцапахме я, казвам на умът си, часът еще 5 няма и да чакам до 8—9, скоро и бърже ще стане тя моята работа! Та що тъй скоро ходят тези трамваи! Че аз пеш да тръгна оттук, както казват, ще да ида най-много за един час. Но пеш да ходя и не ми ся ходеше я, а пък нали съм Хитър Петър и уж нещо си епископ на толкоз велики хора и славни мъжйе, да прасна сега пеш да вървя толкоз път, и път такъв, през който другите епископи с колески ходят! Хайде, рекох, да оставя за друг път Ортакююто, а сега да ида да пообиколя Балкапан, което е и то не по-малко знаменито място за българите в Цариград.

Речено и сторено.

Измъдрих ся в Балкапан. До капията гледам една дупка, алма-верме,[1] като меча дупка. В нея бяха ся напъхали, та бяха насядали мнозина, между които и двама червени от Фенер. Посложих ся и аз до вратата на таз дупка, гледам, изничам — няма нито един мой человек. Трия си очи-

[1] Вземане-даване (тур.).

те, пак не виждам. Хай поврага, рекох в себе си, работата ми мирише на спукана! Тука няма мои хора!

Казал, не казал това, ето един от седналите вътре извика — ей го папата!

Този, когото нарекоха папа, влезе с тежко добро утро.

Ох божице, рекох, ето един мой человек, и дадох ухо.

— Е, какво направиха вчера твоите островчане в Ортакюю? — попита един, който миришеше на добро шило.

— Какво ще направят — отговори нареченият папа, — ходиха и ся върнаха като окъпани. Не е ваша работа да екзархувате ви, им казали, и вратата на екзархията им ся видели тесни на излязване.

— Нà и попът! — извика шилото.

Този когото нарекоха поп, ся вмъкна с една темана към всичките.

Слава тебе, господи, подумах аз, ето еще един мой человек и както ся види от избраните ми хора!

Нарgелето на попа заклока.

— Събранието е пълно. Няма ли да ся отвори заседанието?—каза шилото,като ся обърна към попа.

— Е,сега тържествувайте! — отговори той, — деедже йок[1], победихте!

— Ха, ха, ха, избухна смях от всички вътре.

— Победихте я, смейте ся — прибави попът.

— Абе, попе — подзе един от двамата червени, които бях видял в пароплувът, — еще ли ще отивате с този ум? Ви не щете да разпитвате и да изпитвате защо тъй е станало едно нещо и добро ли е, а само питате от к о г о е. Вас не ви е грижа цял народ да пропадне, стига да не стане думата на червените.

— Работата е еще важна — каза друг. — Имат право да ги боли, хубавийт им сън да спасят народът като го втикнат в Караказан, изчезва като дим. Имаше право. «Право» когато зимъс викаше нест тайно, еже не открыется. Тайното ся откри и това тайно показва, че за островчаните ферман значело благословението на дядо патрика. И действително не чухте ли за тайният протокол, който съдържавел задължението да ся задоволят само с две от 18-те смесени епархии и на това основание да убедят дяда патрика да кръсти екзархията в купелът на фенерското православие?

[1] Няма какво да се каже (тур.).

— Ох, ох, страшна новина — извикаха мнозина,—какво ще кажеш, попе? Какво ще кажеш, папа?

Попът и папата ся измъкнаха като пребити змии из дупката.

— Заседанието е затворено! — продума шилото и един по един всички ся разпръснаха.

Аз еще не мога да дойда на себе си от силните впечатления, които изтърпях вчера. Че то, побратиме драгий, този пустий Балкапан бил, който смущавал мирното мое стадо, а какво ще ми стане халът, ако соблазънта хване корение?

Тогаз отиде то моето господарствование, а че и славата, и силата на моите избрани.

От все сърце ти молитствувам да тя избавят боговете и богините от подобно изкушение и тя целувам братски.

Цариград, на Куцулан Хитър Петър

Шутош, г. I, бр. 5, 24. XI. 1873 г.

СЛОВО О НИКОПОЛЕ ГРАДЕ

Приготви ся, слушателю, поизчовъркай малко ушите си, за да можеш да чуеш по-добре това, що има да ти скажа. Или ако не щеш само да чуеш, а искаш и да видиш, поотрий си гурелите на очите и прииди и виж. Сѐ град на речний бряг, лежи во вечний мрак. Лежи и не става, а спава и ся спасява.

И що мислите ви, благомудрении слушателйе, до какво преуспеяние не е пристигнал сей наший Сион, а най-паче и най-раче от когато сподобихомся с еднородни владици и худородни нихни наместници, тако нине здесь у нас все и вся. . .

О, къде сте ви, които искате да получите опрощение на греховете си! Ви, които искате да обогатите умът си с всякакви преподобни знания! Ви, които искате да придобиете добра практика за монашеский живот, т. е. да забравите и онова, що знаете, не ходете во присвятую Троянскую обител, не качите ся по Рилу, Стару планину, не ся трепете ни по Света гора Атонска да ходите да си светите костите. И ако сте даже тръгнали, върнете ся и свърнете во святий наш Никопол, дето можете да ся спасите, както вече искате: и с пост, и с молитва, и с плоска, и с топла пита, якоже спасается здесь ваш раб божий и наш слаб и неможий Онсица Онсицевий. . .

А къде сте, къде ходите да ся скитате по пусти гори и доли и ви, ревнителйе на образованието и на всяко умствено и безумствено развитие? Приидите и вижте! Се наш град, яко юнош млад, хлътнал между два бряга, та препуска и бяга с ковани ботуши към просвещение и със съдрани цървули към напредък. Пристъпете и вижте спасителни примери за всичко и във всичко.

Малък е градът ни, но не са малки интригите на малкото ни граждани за голямо-малкото им властолюбие и за едродребното им тщеславие.

Със слама и тръст покрити и съсипани са къщята ни, но керамидно и здраво е училището ни и по зидовете му могат еще да си удрят ръцете и да ся хвалят, че са го правили тези, които са псували бол и бол, когато са ходили за помощ при тях онези, които са го правили.

Черквата ни е здрава — каменна, — но ний всинца имаме предразсъдъкът, че може да ся събори и да ни затисне някога, затуй не влезваме вътре никога, а ходим на дюгените си и в неделя, както ходим и в понеделник, и на Рождество, както и на Разпетий петък.

Училището ни е, да кажем в добър ред, касата му оградена с чурук плет, та вътре ся не запира ни една кьорава мира. Има глас да го затворим, но ний това няма да го сторим.

Читалище си нямаме и по-добре, да не даваме пари нафиле, но за нас е читалище всяко кафене, а всяка механа дори две, па и без читалище не ни е зле.

Всичко ни е добро и на добре отиваме кога как ся напиваме. Едно кусур имаме, че ся много сърдим и биля ся караме, когато ни не почитат, без нас писма да прочитат; пък ся и надуваме като гомаластики, щото хас не струваме от комедии гимнастики!

Но те са частни и малки работи пред тази обща у нас добродетел и височайший пример. И де сте видели и чули ви на друго място до тоз степен развито като у нас чувство-

то на целомудрието! Ний никак не преставаме и няма и да престанем да доведем в градът си и учителка, защото учителят ни е и млад, и неженен, а горе миру от соблазън всегда и ныне и присно и во веки веков. Амин.

Шутош, г. I, бр. 14, 4. II. 1874 г.

АПОЛОНОВОТО ЧУДО

Беше събота на 28-й декемврия, когато пощата пристигна из Шутовската ваша столица в не малко чутовното Търново.

Като страстен любите на новините, които ни идат из вашата столица, туй не тряба да ви са види чудно, защото за всичко и всичко ний чакаме от там — аз чаках раздаването на донесените писма и вестници. Моята трескава за това ревност беше на удовлетворението си, защото имах вече в ръце едничкийт ни вестник «Право». Далек от да ми минува през ум, че това, що имах, е последнята страница от живота на блаженопочившето, а еще по-малко че появяването на този скромен лист ще да произведе таквизи фурии и ще остави денят на последнето си присъствие достопаметен за великото наше Търново с чудото или по-добре със страшните следствия от прогневението на Великаго нашего Аполона.

Седнах да чета, но. . . цял целеничък ся потърсих и затреперах като лист, когато разгърнах малката онази притурчица от 40-й брой на блаженнопочившето и видях. . . О, велика и непостижима дързост! В малката тая притурчица извършено величайше престъпление!. . . В нея, оле нечестия! Видях аз обидено и зачернено великото и светло име на много по-великия и светлий наш чудотворец, на единственото сияюще слънце върху българския литературен небосклон. Вий познавате, драгий ми Шутоше, человека, за когото ни е думата.

Аз вярвам и зная най-добре, че ви повече от всекиго другиго познавате този висококловеснейший мъж, отличен педагог, изящен и гениален поет, превъзходен литератор, вещ и чудотворен вития, дълбок математик, високо летящ натуралист, и все и вся знающий знаменит и единствен българский драматист, и все и вся творящий и претворящий бивш, небивш и паки сущий директор и прочая и прочая.

А ето туй ясно слънчице, драгий ми Шутоше, са обижда, клевети и зачерня от един дописник из Търново и този велик и светлив во всички отношения гений са оскърбява чрез една нищожна малка притурка на «Право». О велика и непостижима дързост!

Повтарям да ви изповядам, че всичкото ми тяло са раздруса от ужаса на тази новина. Земетресение, страшно превращение в природата! промълвих аз на себе си. Не подруго ще бъде следствието от буйната ярост, която ще си са възбуди в нежната душица на Великаго ни Аполона от тази дързостно замахната стрела. Уви! помислих си попосле, няма никакво средство да направим, за да не види нищожната тази притурчица, която най-жестоко ще прониже деликатото му сърчице!. . .

Слънцето, което в този ден беше посъживило природата на цяло Търново, отиваше да са скрие зад картала оттатък Марно поле, когато аз бързах да отида някъде по работа. Завчас всичко зема нов вид; слушам: ужасно са затътна Търново; най-яко построените домове са друсаха като лист; Янтра все по-грозно и по-громко забуча; глухи стенания са отзоваваха от Трапезица и от Св. гора Търновска; но най-удивителното е, че и слънцето са помрачи. . .

Познах отведнъж всичкото могъщество на един чудотворец вития и грамадните влияния върху реда на природата от един неподражаем гений. Побързах да са намеря на мястото, от дето са раздаваше исполинската революция в умирените отколе елементи на полузадрямалото ни Търново. Как съм стигнал там, аз не помня. . .

Но как да ви опиша положението на Великаго ни Аполона, положение, в което го заварих, когато стигнах при него. Не. . . то ми е невъзможно. Ще ви кажа само, че той напрягаше всичките си свръхестествени сили, за да докаже с витийство, че този, който е дръзнал да пише подобни драскотини, е подъл клеветник и нищожен невежа. В побуялата си забрана, когато отблъсваше нападающите го стрели, пяна изкачаше из устата му и мълниите са разлягаха; а

когато, за да даде една по-голяма важност на думите си, той тропнеше с крак или махняше с ръка, тръсенето на земята са усилваше все повече и повече. Но в халасанното му прехласване думите, що излязваха из устата му, нямаха нито връзка, нито смисъл.

Сякаш че вещицата Пития говореше, тъй що можаха да му разберат онези, които имат дарбата да тълкуват букви и отделни думи.

Като мисля, че в многошумната ви столица ще са намери някой ако не подобен, то приближен гений, то аз ви преписвам по-често изговаряните му думи: Аз. . . систематически гонител на все, що е от цариградските млади българи. . . ще видят. . . Всичко на прах и пепел. . . урок на глупците. . . Читалище, Братство, Мак. дружина. . . Борба до живот.

Едвам посред нощ Морфей са смили на положението на един от любимците си и дойде да го укроти, като го сладко приспа в меките си обятия. Всичко тихна. Но Търново не ще забрави никога и вече записа в аналите си достопаметната нощ на гневът и новото чудо на новаго нашего Аполона, което по величината и ужасът на явението си и по величайшите следствия, що може да възима, заслужва призванието на Омировата богиня да го възпее достойно:

Гнев, о богине, въспой Божидара Надутова
и ж е, та е ж е, та я ж е содея сей Лютий
Аполон и пр. и пр. . .

Но щета велика! Защо аз не съм гений и Омир, а съм смирений само

Аргус?

Шутош, г. I, бр. 15, 9. II. 1874 г.

БЛАГОДАРИТЕЛЕН АДРЕС ОТ КЮСТЕНДИЛ КЪМ ГОСПОДИНА ШУТОША И ДОПИСНИКЪТ МУ ИЗ ТОЗ ГРАД

Да си ми жив и здрав, Шутоше! Господ да ми те поживи за многая лета, а м и н! Ах, Шутоше! Какво не ми си в Кюстендил, та да ти умия нозете и после да изпия водата. А м а ще речеш, оти? — Оти ли? Оти пишеш и поместяваш дописки, които изправят кривите навирени рога на хората, както що стана и с нашийт д а с к а л, след прочитанието на житието му, писано от петзвезднийт дописник, и поместено в обятията ти (година 1, 1874, януарий 12, брой 11, страница малко в 86 и повечето в 87, заглавие «К ю с т е н д и л с к и»). И л л е м да позлати Господ ръката на биографът му: накичил го е б а ш както тряба; особено с хориятските песни, които сяка сряда пред обед представляваха училището селска дебелешка работа, от което ний гражданиете, като сивелизирани, тряба не само да отбягваме, токо и да са трудим за изкоренението на това зло, което ни препоръчва за диваци. А м м а му казвах от по-напред: Б р е даскале! Луд ли си, пиян ли си, див ли си, диване ли си? Остави са о л а н от тая севда! А той — с е р с е м и н ъ т — хванал да ма кандардисва, че това са народни песни които тряба да уважаваме повече от сяка друга песня; че те са били народно съкровище и народно умотворение, за което Миладиновци, Веркович, Чолаков и не знам кои си други положили толкова си трудове да го съберат отчасти; че в тях са виждало най-добре богатството, разнообразието и красотата на езикът и на речта ни; че в тях са съдържавало народен характер, битие и живот; че те трябало, поне един път в неделята, да бъдат предмет в народните ни училища, като са прочитат и пеят с народнийт ни мелодически глас, като са разказва на учениците тяхното съдържание, и като са извлича из тях по нещо за народнийт живот, характер и бит, че, че, че, и. . . не знам какви си еще други даскалски тартурии и бабини деветини. Знаете, Шутоше, че тогава, той х е р колко и да е бил на времето телчар, но сега като по-учен от мене, не можих да му са отговоря;

но сега, като му появих житието в Шутоша, той — сирома хът — пожълте, прибледне, и. . . с и к ю т, ни г ъ к, ни в ъ к, и от тогава, минуват са вече две среди, няма ни песни, ни г я в о л. Ето защо, любезний ми кузуджум Шутоше, спеша да проводя тоя благодарителен адрес тебе и на биографът, защото сте сами и единствени вие двамата, които поправихте даскалът й училището в тая груба недостатка. Но да видим само това ли е? Хе-е-е! колко, колко има еще трески за дялание, което и биографът го не знае! — Не зная от по-напред ли, сега ли, откакто видя тебе, хванал е да разказва на децата за д о б и т ъ ц и т е, като че им е потребало и не си го знаят те сами това, и като че не могат да си го прочетат в Шутоша. Па остави това, токо и кара еще бедните дечица да изобразяват добитъците и не знам какви си еще други карти, марти, картини, мартини, къщи, планини и пр. и пр. Та и за това ще помолим знаменитаго биографа да му забележи.

Ние, Шутоше, а с л ѣ още от лятоска усетихме калпавщините на нашийт даскал, когато дойде от Г о л я м о т о с е л о едно хекимче, придружено с една госпожица, ученица, която идеше из презморе, и с един друг знаменит господин, който държи главата си така, щото носът му стои в оризонтална линия. Ще ти кажа, че по-напред даскалът, когато понекогаш в читалището искаше да ни научи на едно нещо, разправяше ни го по един-два саата; а хекимчето един път в читалището за един чейрек научи ни тамам на 64, и словом шестдесет и четири работи, хем какви!! — сѐ високи и големи: теологически, астрономически, географически, зоологически, ботанически, минералогически, геологически, физически, химически, геометрически, алгебрически и пр. и пр. и пр. Та не само от това нашийт калпазанин остана посрамен, токо още и от словото на госпожица ученица, която го тоже сказа в читалището, синицата хем не като даскалът забавно и от х а в а т а, но от печатана книга, своеручно преписано, и толкова остро и бързо, щото сички разбрахме, че говори за н е ж н а т а п о л о в и н а на човешкийт род. Но тука да не разбереш, Шутоше, за по-ниското и по-шишкавото хекимче, което си дойде по-после и което обичаше да мисли повече ипо-малко да говори? Не, не, другото: коритенчето, попадийното и повото, тънкото, високото, патравкото, сухожълтинаво — мургавото, с издадените челюсти, което носи над устата си твойт к а р а г ь о з к и нос, което са боеше да ходи даже и

у дома си неприпасано със сабичката, и което беше тогава толкова живо и пъргаво, щото, като че имаше червек в. . , та са не свърташе нито минута на едно място, освен у. . . , дето понякогаж престояваше непоколебимо горкото по цяло денонощие.

Казах по-горе, Шутоше, какво биографът е накичил даскалът, както що му прилича: но само в едно нещо е изял т р и ц и биографът, дето пак до някъде му е гледал хатърът, та му е повдигнал опашката, като казва, че бил уж едиколко си дни г л а в е н даскал в София. — Какъв главен даскал? Та софиянци като нас ли са луди, да държат такива главни даскали? — Б е р е к я т в е р с ъ н[1], че не е бил главен даскал и че преди турянието на лазариските калпаци и преди скитанието му нагоре-надоле по други страни е бил чирак Филаретов, та е даскалувал 4—5 години в София; а другояче, не 163, токо и 16 дни не би могъл там да главнодаскалствува.

Но еще молим ся, Шутоше, да поизправиш роговете и на инспекторът, който е у й д и с а л на даскалът, та е турнал в програмата гореказаните груби предмети. Уж инспектор за по-добро, а то излязна по-зло. Проклет да е тоя инспектор! Какво са не пребиха нозете на тоя, кой що го докара в Кюстендил!

Като свършвам с толкова адресът си, ще те помоля от сърце и душа, Шутоше, да поразпиташ за един даскал за нас, който да кандише на следующите задължения: 1-во да ни учи децата на църковен ред и на псалтика; 2-ро Да заучи на турска книга още от 6-та им година, когато започнат да учат а б е т о, а не да чака след четири години; защото тогава те вече си излизат, та до това време трябва да знаят всичко; 3-то. За една година, та най-много за две, да ги изучи на френски и на миендизлък, щото да са не трудят европейците да дохождат тук за правяние на железницата, а нашите си тук да зимат от правителството баснословните айлъци; 4-то. Да дохожда в църква преди поповете и да пее през половин гърло и през нос; 5-то. Да управя общината, защото владиката ни е стар; 6-то. Да не отива на разходка на св. М и н а; 7-мо. Да е мехлем секиму, сир. да угажда сякому, сякого да слуша и сякому по воля да иде: 8-мо. Когато дойде някой сеизин или измикярин от С т а м б о л, особено такъв, който да държи носът си хоризон-

[1] Слава богу (тур.).

тално, както що са каза по-горе, да му има икрам и да го чести, та б и р д а,че е и сезин; защото таковийт, като иде от Стамбол, сѐ е по-горе в сичко от него и от тия си съотечественици, които не са имали това щастие да посетят столицата, и такъвийт е в състояние да направи коренни пресбразования в отечеството си, и да дава всякому ум; стига само да го слушат; 9-то.Да клати каук на чорбаджиите, да им дава огън да си запалят цигарото и да стои пред тях прибранко и на коленца, даскалът требе, ще не ще, да мисли, че то е от тяхната милост дето яде хляб в града им; 10-то. Ако иска даскало да са услови за една година, а те поискат за три, нека кандише; защото те и преди това време ще го изпъдят. Примерът на това са сичките бивши, изпърво добри, а после до нетърпение зли кюстендилски учители и 11-то и пр. и пр. и пр.

Де кузуджум, Шутоше! Ако свършиш това, ще ти дам 2—3 оки кюстендилски сливи печени.

Шутош, г. I, бр. 18, 2. III. 1874 г.

ПЛОВДИВ, 9 АПРИЛИЯ 1874

Д о б ъ р д е н, г-н Ш у т о ш е!

От хайледже время насам дебна и ся слагам тук-там из тъмнината да ви търся, и все не мога да ви намеря. Мислех, че ти както мене ся намираш во дно ада земнаго, а то било съвсем противното! Как и да е, сега като ся срещнахме, щеш ли да ся поразговорим?

Ще тя попитам нещо, ще ли ми кажеш? Искам да зная брат ли си или бари роднина ли си на едновремяшната «Гайда», която според нравите си твърде приличаше на вас*.

* Брат не съм, но съм същата уж «Гайда», ама ми ся счупи първото ручило и сега с чуждо ручило, принадено на народний мях, не мога да оправям напевите си, както искам. Затуй и евиримте

Тя изказваше всичко, що види, що чуе, все наяве, но за жал на добрите и за радост само на нощните птици скри ся да си оправи сбърканите конци и вече не излезе.

Но било как било с«Гайдата»,нали си ти сега на мегдан. С живите да ся конущисваме, а погибшите, бог с ними.

Сега ти, побратиме Шутоше, любопитен ли си да ти разкажа едно нещо, което не е скрито, ама още не си го чувал? Аз ще ти кажа що ся случи онзи четвъртък във Фюлюбето (тъй си го казвам аз, защото баба и дядо тъй го думаха, ама и друга тюрлия го зная като по-ученски — Пловдив още го казват). Знаеш ли ти где стои черквата на св. Петка и знаеш ли ти как е направена тя и в какви е ръце днес и какви спекули ся вършат в нейно име? — Не знаеш? Кога е тъй, слушай да ти кажа:

Когато вършели нашите едноверни братия гърците хармана ни и от гости станали стопани, те направили във Фюлюбето десетина черкви, но да не ся разсърди и св. Петка, рекли да ѝ направят и на нея, ако не като онези голяма, то поне по-малкичка, като на българка, защото е знайно, че на българките, както и на българите, всякога все по-долен им е аярът и ихтибарът.

Първите заповядали на ближните български села да донесат дървета, камъне, кирец, пирони и да доведат дюлгери, с една реч, да стане тезелден и без ни една парица от гърците. И за скоро ся издигнала черквата на св. Петка. Добре, рекли гърците, ний ѝ направихме къща, ама тя не ще ли да яде? Затуй вий тряба да подоходвате и да ѝ поднесвате бакшишец, за който тя ще ви помага от едното хиляда. Селенците станали честити, като направили къща на една святица, която ще им помага от едното хиляда, ще им спаси живота и душите. Сега не бива да я оставят, както им казали, и те захванали, да кажем, тогава, па и до днес периодически си изпълняват длъжността. Тъй оня четвъртък ѝ донесоха шопари дърти, прасета около 20—25 оки, угоени овни, млади агънца и кой колкото може я подари още и с парици, защото ся разболяла от безпаричната болест. Казват, че българ[ската] св. Петка щяла да направи угощение на гръцкий владика и неговите мекерета, които били изгладнели от няколко години насам.

ми понякога докарват тиквена сладост, ама какво да ся прави. Едно какво да е нещо, все е по-добро от нищо, казва Хитър Петър, пък аз обичам да вярвам това, що ми казва той, не защото ми е брат, но защото е умен човек. Шутош.

Да ви разправям за туй повече е излишно, мисля, поменах само за туй толкоз, колкото да дам повод на онези, които тряба да попитат — като имаме доро двама владици, те не са ли ся научили, че селците дохождат всяка година тука, та да ги посрат да не ходят при св. Петка, или си мислят, че и да им кажат, не ще ги слушат? Аз не думам за далечните, а за най-ближните до Фюлюбето села или пък защото черквата е бълг[арска] (селска), та селците тряба да ходят да си я посещават и да си мълчат?

Шутош, г. I, бр. 24, 13. IV. 1874 г.

ШУТОШЕВО, НА 4-ИЙ ВЕЛИК ЧЕТВЪРТЪК 1874

Честитете ми, читатели, или ще ви честитя. Сподобихме ся и ний да имаме дявол сътрудник и дописник! Ще бъде ли той от редовните, аз не зная и не вземам на себе си да ви уверя (защото за дявол и за калугер, както искат някои да кажат, да ся не кефилиш за нищо, било много умна работа), но мога в кратко само да ви разправя как би да възиме Шутош тази чест, дето да посети и неговът смирен ъгъл този мракосиятелнейший съчинител.

Беше на светлийт петък през светлата седмица. Аз бях на Балаклий отдето, както всички жители от суеверно-фанатико-православнейший Цариград, що ходят през тоз ден на Балаклий, ся завърнах късно вечерта у дома си на един хубав хал и кеф, ръсен и преръсен, каден и накаден и в голямо сътресение от излишно благоговение (пази ся, читателю, да не би от това, що ти казвам, да си съставиш някое неблагоприятно мнение за моето тогашне положение и въобще за моето нравствено поведение, безгрешен че съм и преподобнейший, като другите си еснафдаши, да кажа не мога, но и това, що казвам уж за мене си, тряба да знаеш, че го заемам от други журнали, и като смиреномудрейший

вземам чуждите грехове на гърбът си). При всичко че чувствата ми бяха в свято затъпение и в блажено преполовение от духовно упоение, то пак, като влязох в стаята си, подуших дъх някакъв и ухание от жупел. Очите ми колко и да гледаха на лапавица, можах да назра и видях на шутовската си за писание маса един старомоден свитък от черна хартия, разгънах този свитък и ето какво намерих вътре, писано с жълто мастило:

«Ако ся не боиш от дявола (види ся да е големец този дявол и затуй пò му приляга да плаши, отколкото да ся моли, Ш.), ти без друго ще дадеш първото място във вестникът си на мене, силнийт днес властелин на Века и управител на словата и на делата на възлюбленото ми ваше общество.

Колко ми е драго, друже и приятелю (ах гиди, я виж чест! Шутош друг и приятел на дявола! Радвайте ся, отци светии, изкушенията и съблазните ви не ще бъдат занапред толкоз жестоки!), и колко ся радувам, като гледам от ден на ден да прорастнува влиянието ми на връз всички обществени разреди! Всичко е сега под моя власт — владетели и владяеми, духовни и мирски, богати и сиромаси, учени и невежи, големи и малки, мъже и и жени, и л л е м жените, — всички под мое вдъхновение живеят и движат ся, действуват, обхождат ся, обносят ся и така ся поменуват. Ако би някой от моите неприятели да вдъхне някое добро усещание на моите поданици, аз, възползуван от слабийт им характер, превращам тутакси тази добродетел (както я наричат гламавите преподобници) на зло и лукаво дело в моя полза.

Така например, ако някои поискат да съставят ученолюбива някоя дружина или благодетелствуемо и благодетелствующе братство, аз ги не възпирам, защото си зная изнапред еще, че всяка крачка към доброто ще ся прохълми и ще ся проседне в скоро време, подкопана от завистта, от лакомството, от славолюбието, от гордостта, от велеречието и от другите велйари мои съюзници и последователи. Посъберат нещо, посегнат да направят нещо, от което най-важното е да подарят на някои една-две книжки, завърлени от други някои, и ето слугите и силите мои ще им вдъхнат най-голямата от моите добродетели, и добролюбивите членове на тези дружини и братства с общо решение решават да раздрънкат великите си благодеяния и да ся разкрякат чрез вестниците, че снесли едно яйце и станали достойни за кокоша слава!. . .

Ти знаеш, че мене ми беше много досадно и никак не струвах хас от това, дето верните ходяха да посещават богоугодните заведения и храмове, но сега вече намерих му леснината да преобърна в моя полза и тази изпърво неприятна пречка на властта ми. Отпърво, наканеше ли ся някой да иде на поклонение на Божий гроб, на Света гора или на друг някой манастир, аз пуках от яд и ся топях, че изгубвам тези мои послушници. Сега колкото повече отиват, толкоз повече ся радвам, защото, които отиват на Божий гроб с един дявол, връщат се с четирдесет, а онези, които отиват по манастирите на поклонение, защо отиват я? Не ги ли видя и днес на Балаклий?

С моето неуморно старание, приятелю, храмовете, дето друг път честяха верните да ся молят за спасение на душите си и за избавление от моята власт, от божии домове преобърнаха ся на дамове. Черквите не са вече дом на молитва, ами са сборища за външни конушмаци, дворища за всякакви беззакония. В черквите днес, освен дето певците ръмжат и четците бърборят онуй, което не проумяват, за набожните простаци да ся прозяват, търговците са срещат да си приказват за доброто или лошото състояние на пияцата, занаятчиите — за кесатлъка на аляш-вериша! В черква отиват днес благородните госпожи и госпожици не за друго, а за да видят какви са най-последните пресни моди или за да дадат дума за срещание с обожателите си.

А що правят поповете? Онзи, който свещенодействува вътре, често си издава главата из олтарят и пита има ли на попскийт дискос събрани много пари. Другий, седнал пред една малка маса, кани с висок глас верните да си записват имената — живите особно от мървите, за да не сбърка небеснийт цар и ги разбърка помежду им. Черквите днес са чаршия, в която най-голямата маза имат поповете, дето продават най-хубавите си стоки, като молитви и моления, вода и маслоосвещения, грехов опрощения и пр., и пр.

Събраното множество снове навън-навътре, блъскат ся, натискат ся, притискат ся, едни палят свещи, други ги гасят, едни ся миросват, други ся скопосват, други ся ръсят отвън пред черквата, а че отиват и в кръчмата на среща, та ся ръсят и отвътре, и пак ся връщат да ся молят с по-голямо умиление. А онези, уж които не са от простите, стоят, натрупани при входът в черквата, и чакат изходът на благодатните, нарочно стесняющи пътят, отдето ще минават. В черквите вече навсякъде ся събират днес да калпазанствуват с всичко, що е било свято и богоугодно, и да приносят жертва и служение на моята власт и сила! И само това ли?

Всяко деяние, всяко предприятие на днешното ваше цивилизовано и цивилизующе ся общество става и върши ся, според както аз искам и наръчам, дори и самийт печат, най-главнийт уж двигател към просвещението, и той, приятелю, под мое вдъхновение и мисли, и пише, и действува, защото е печат на Времето и на Века. . .

Написах за в листът ти тези няколко думи, за да ти дам да разбереш, че настоящийт XIX век, век на напредока и на цивилизацията, е век на моята слава и държава.

Един дявол

Шутош, г. I, бр. 25, 20. IV. 1874 г.

ШУТОШЕВО, НА 1-Й МАЯ 1874

Преди всичко пари трябат, знаеш ли ти, читателю, или не знаеш? Ако не знаеш, ето казвам ти да знаеш и да видиш какво ще правиш, защото аз вече взех да не зная какво да правя, и взел съм вече да вярвам, че туй челяк било или човек, и человек, който и да е, ако ще би и Хитър Петър да е, като останел без пари, оставал и без ум и ставал будаланън бири.[1]

Подир туй, читателю, знаеш ли ти другото? Първий мая е. По един стар безделнически обичай днес стават ранобудници и онез, които друг път спят и ся излежават в дрехите до пладне чак. Стават, казувам, рано преди слънце и отиват навън по полето, по ливадите, по градините, та ся щурат, ама защо и за какво, там вече всякой сам си знае, но казват, че ся маят.

Да ся маят ходят хората, ама не и аз, който съм маян, смаян и омаян от вчера не, ами от лани, още и от по-лани, та ми държи влага и днес туй маяние и омайване и затуй съм станал от среди нощи да си вадя очите, да копая гиран

[1] Някой глупак; който и да е глупак (тур.).

с игла и да видя хаир!. . . Но. . . я почакай, читателю, да видим що става. . . гюрултия има нещо в нашата маха-ла. . . чакайте да чуем — карат ся два попа кой кои омай-ници да иде да ръси, за да им дойде умът в главата.

Видите ли какво правят хората? Не хората, ами людето, на които им е умът в главата, които не са омаяни като мене и не знаят що да правят, ами си я карат работицата си и вещо, и ревностно и намерили му леснината блажените с едно «спаси господи» да спасават и себе си, и народите! Ах, занаят, злат[ен] занаят!

Язък, ама ето го нищо не стана. Работата излезе мало-важна. Види ся малък бе дяволът, и кавгата не стигна до комично и достойно за приказ, затуй нека ся върнем на първата си за мая приказка. . . И драг, и хубав е първий ден на мая, ако и малко облачен да е днешнийт, приятен е този ден като първото бълнувание на мома, ако мога да кажа, или като благоуханието на избраните цветя в гради-ната ви, ако имате градина, или ако нямате ви градина, нека кажа, като избраните цветя на беледийските градини (не тука, а повън), дето кoпривата е пръв цвят, а кукуря-кът последен.

Приятен и драг, и хубав ден е 1-й мая! Но ще кажете отде го зная? Е, приятели, добрийт онзи човек (добрийт, казувам, защото си казал сам, че «за три години три бели, само направил, и то без да ще», той, когото Манго, казуват, познал отдалеч и през плет, като гледал, че било сладко мешно сирение с топъл хляб, че аз ли да не позная, като гле-дам не през плет, а през прозорците как са ся разщъкали нашите майници и помайници, накитени и натруфени като пеперуди. Слушайте само как пеят тамо младите, като ся разхождат по ливадите:

Май е, мирише на пролет.
Колко ми драго и мене!
Смее ся горе небето,
смея ся и ази със него.
Мразове няма, ледове
няма долнякът да вее,
да замразява сърцата!
Лято е вече, топло е.
Топлички ми са чувствата. . .
Никнат нагоре цветята,
с тях си играят зарите,

радват ся, скачат момите,
никне им любов в сърцата,
както им тупкат сърцата,
тъй им и тропкат крачката. . .
Припка младостта, подскача,
смей ся, любовта посреща,
смях и любов я очаква. . .

Но млъкнаха песнопойците, не ги е чут вече. Сега иска-те ли, ваша милост, да ся попровикне моя милост и да по-пея и аз една песен? Старешка песен на младежка не при-ляга май, ама какво да правя, като ми ся допя и мене? При това ви знаете, че народната наша философия отдавна е изфилософствувала и казала: «На младо ся ще (да пее), а на старо ся ревне (да пие).» Но да *пее* и да *пие*, ще кажете ви, има разница. Тъй е, но аз ще ви забележа, че в нашийт язик, и най-вече тъй, както ся пише днес, тази разница е маловажна, маловажнейша, защото е слободно да ся пише ѣ вместо *и* или і, и і или *и* вместо ѣ; не пишат ли едни ры-бытѣ, а други рибити и др., и др.? Та па и от старо време има таквиз примери, дето ѣ-то да ся изменява на *и* и от пѣя да става пия, с *и*, според както е сега на мода да ся пише. А освен него пък, освен тези граматически волности, има белким и логически доказателства, че от пѣе може да стане пие, както и от пие — пѣе. Не казва ли една послови-ца, че «който пие, той пее», следователно и който пее, той пие. Па има еще и друго. Сега наприм[ер] аз, като стар, ревне ми ся да пия, но като няма какво да пия, не мога ли да си попея и да си прихвана? Туй са работи, които са ставали и стават. Тебе, читателю, може да не ти е идвало до глава и дано да ти не идва, но аз съм го пащал туй нещо и зная кол-ко пътя аз съм искал да ям, и като не съм имал що да ям, попявал съм и съм си прихващал!

Възможно ли е, ще каже някой, възможно не, ами въз-можнейше и превъзможнейше. Искаш ли да опиташ? Не побързвай с време да станеш *нещо*, да тръснеш брада и да хванеш хубавийт занаят, дето да стреляш хората, да ги ма-цаш по главата и да им мърмориш какво да е, за да ти не оставят джобът без рупчета и къщата без порязаници, ами стори нает да станеш умен и учен, та като мене да изхабиш най-хубавото време на животът си во еже изведати мудрост велию что ест именителний, что же винителний и де иска ѣ, де *ы*, или *и* и прочая, а че ще та питам аз тебе пейваш, ли

вместо да ядеш, или не, като бръкнеш в джобът си и не намериш ни пукнат бан, защото си станал умен и хитър и презрял еси просителнаго падежа, и не възхотел еси пети алилуя.[1]

Но ний ся уклонихме, читателю, тези разправи не са за първий мая и работата не беше за друго, а за попявание на една майска песен. Слушай прочее да ти някак попея сега, когато ми ся пее, защото утре може да ми скимне да ти кажа «Не пей ми ся», ний, бо учените, сме май прихватличави людета. Нали най-славноученият от нас е онзи солидно-образованият человек на Века? Е, разсмотри его деяния и поведения и уразумеещи яко улав ест.[2] А освен туй става и друго нещо — на човека и да му ся пее, казват му не бива, и сие бо достойно и праведно ест.[3] Прочее да попея аз, сега хазър ми ся пее и не ми са казали, «млък, че тя изяда влък!»

Май е! С радост тя посреща
всякой с весело лице,
но веч радост не усеща
мойто горестно сърце.

Всяко чувство е затрито
веч за мене в този свят!
На поле, с ледове покрито,
веч не никне злак, ни цвят.

Ох, така си е то! Ами що да ся чини? «Родило се, не дави се» — казала някоя възблазнена шопкиня, а че и наша милост, грешний (по свидетелството на г. Нейчева яко еснафдаш его же и прочих учителей), с чувства, каквито и да са изтрити и затрити, ще ся влачим като пребити и ще тъжим, и ще плачем, и ще пеем понякога на лапавица, каквото и днес, и тъй ще върви тя, доде ся преселим на неврат. . .

Но, пусто макар, лошо нещо ти е навик, аз ся зафилософувах пак, а прекрасното утро на първи мая, ей го хи, отива си. Слънцето изгрява и маисниците ся развращат, а ний трябаше да ги поздравим. Ако не другите, а то драго-

[1] Презрял си просителния падеж и не искаш да пееш алилуя (ч. сл.).

[2] Е, разгледай му деянията и поведението и ще разбереш, че е улав (ненормален) (ч. сл.).

[3] Това е достойно и правилно (ч. сл.).

либните наши читателки. В Цариград живеем и да покажем таквази невежливост и неучтивост бива ли?

Но де са те, нашите читателки, тука в Цариград? Кои са те? Има ли ги? Уви! Сега ся договеждам, говедото аз. Цариград е лишен от тази облага, защото мъжките от рода ни, жители на този град, потвърждават мнението на онези, които ги наричат четатели, защото или четат, или не, но четаят ся и волею, и неволею с читателки не от рода нашего, които обаче не тачат и не четаят българскаго нашего Шутоша.

Сега прочее, какво тряба да ся прави, като за нас няма тука ни четателки, ни читателки? Кому да честитим ний благодатното утро на първий мая? На мустакатите читатели и четатели? Но това ще бъде нелепо и твърде неделикатно, защото по третето правило от книгата за деликатецът първите приветствия на таквиз цивилизовани като мене Шутоша хора тряба да ся относят към нежният пол току-кажи всякога, а най-паче на първий мая, защото като него е той хубав, като него драголибен и благоуханен и прочая, и прочая. Но като няма нашенско таквоз нещо тук? «На безрибие, казва една руска пословица, и рак е риба», но за зла моя чест няма ни рак, ни жаба биля от българска пасмина тука в този пустий (от българки) Цариград.

Жедната врана, казува една басня, като не можала да пие вода от едно гърне, измудрувала да напуща камъчета в гърнето да ся дигне водата и ся напила. А че ний, Хитър Петър оладжак, не ще ли можем да измудруваме някоя економия, за да утолим жаждата, що имаме, да приветствуваме тъй, щото приветствията ни да не паднат на сух камък, а на сърца, меки и впечатливи, дето да хванат място.

Тука нам ся представи случай, читателю (на тебе да разправя пак и това), да приповторим и кажем, че е наистина много добро нещо да е някой на тоз свят калугер или блиижен приятел на калугер, защото никога не остава на сухо. Или ако това не го бъде, а то да има добрият обичай да прочита калугерски книги, които са много полезни и ползувателни* и в много нужди решават много недоумения. Хем това не е шега и не е за смях, ами е цяла истина.

Помня аз, че съм чел в една калугерска книга — едно време беше то, когато четях таквиз книги и ги разбирах,

* Ще прощава г. Богоров за неволното употребение на тези думи, защото не можихме да ги скопосаме да ги произведем от неговата облага.

защото бях и аз тогаз донейде подобен и обичах да чета житията на преподобните отци от старо време, които са били само преподобни. Но изпосле, откак преподобието у последните отци удари да расте и те взеха да стават преподобнейши и всепреподобнейши, и аз видях, че дотам не ще мога да го изкарам, разподобчих ся и от това, колкото бях подобен, и помрачи ми ся умът и разумът и не разбирам сега тези книги и не ги чета, но чел съм, рекох, някога следующийт анекдот за преподобнаго отца нашего Ефрема Сирина.

Този древний и светий муж бил проводил веднаж ученикът си от шкитът да иде да му донесе от манастирът малко гозбица. Ученикът отишел и взел в една паничка малко боб ли е било, грах ли или лещица, това не го повня добре, но на връщанйе към шкитът, по негово невнимание ли, по наваждение дяволско ли, станало едно изкушение: паднала паницата, изсипал ся бобът. Ученикът ся върнал при стареца си с празни ръце и със смутено и унило лице и му разказал проключившето ся нему нещастие. Кроткийт и смирен като истинский калугер старец, без да ся смути и без да ся разяри и да хване да вика и да псува, както правят много от днешните калугери дори и в черквите, поусмихнал ся и казува: «Няма нищо, чадо, ако бобът не е рачил да дойде до нас, то можем ний да идем до него» и с тези думи взема си сухийт хлебец и става, та отива там при изсипанийт боб ли, леща ли, що било веч.

По-нататък що станало, аз добре не помня, па ми и не тряба, защото това, що ми тряба е, дето преподобний Ефрем, като не му дошел бобът на крака, станал той, та отишел при него. Ще каже прочее, че ако не досущ таквоз преподобно, а то донейде подобно нещо мога да сторя и аз в такъв несгоден час. Ако сиреч тука, в Цариград, няма читателки, които да приветствувам и на които да честитя първомайето по язик, който говоря аз като българин Шутош, мога да ида там, дето ги има. Ще да има без друго и по нас таквиз цивилизовани читателки, които да ходят да ся маят, да сядат по тревата, да пият кафето си с мляко и да посръбнат и пелинец с шекерец, разумява ся, не за да ся напият, но за да им ся пооправи стомахът и за пречистяние на кръвта, което не е лошо нещо. А на таквизито майсници читателки аз мога най-добре да им честитя първий мая и да хване място, т. е. ще ме разберат. Но да ида с крака да ги търся и да оставя Цариград, това е,

което и сърце ми не дава да го направя, ама и сърце да ми дава, ръка не ми дава. Имам бо къса ръка за дълъг път, а дълъг е пътят за Цариград, както казват и старите наши песни, а пък от Цариград за навън е и по-дълъг.

Баща ми, бог да го прости, не беше някой учен човек, но той разбираше от много работи. На Цариград не беше идвал, но от слушание ето каква идея беше си съставил за този град: «Цариград — казваше той, — който го сънува само, ще има тъкмо 100 гр[ама] зарар, който го види отдалеч, ще има 500 гр. зарар, който влезе през една от капиите му и излезе през друга, без да сяда, ще има 1000 г зарар, а тежко и горко на онези, които ся заседят!» Тогаз, когато го казваше това баща ми, аз не разбирах какво тълкувание имаше тази му пилда, ама сега не ми тряба да ми я тълкуват. . .

Но да не забикаляме много, а в късо да кажем, работата е, че «не ми види кобилката» за навън, а за да ся поправи тази несгодност, друга леснина не остава, освен писмено да направя приветствията и честитенията си. Така ще и да направя аз.

Но, читатели, усетихте ли ви, че ний отидохме много надалеч. Като стар човек аз ся задрънках — санким и на младост бях си пак такъв я; като бях гайдар на млади години и тогаз тъй понякога засвирвах за пара, а не млъквах ни за пет. И тогаз тъй често пащах това, дето да ся наканя да разправям уж някому за нещо, пък ся залюшне, та хъ за туй, хъ за онуй, а че най-после, виж, не останало време да ся говори за туй, за което е трябало и за което съм ся наканил нарочно да говоря. Това е идвало до глава на много хора, както много пътя и на мене, а че и сега пак то. Ами да ся пооправя барим сега, доде не съм забравил пак, и да ви кажа едно нещо кратичко, много кратко като «Отче нашът» на нашего поп Мърмарика, на когото «от лукаваго» ся чуе тутакси подир «хляб наш».

А кратичкото това, що ща да ви кажа, знаете ли кое е? Тези приветствия и честитенията за 1-ий май, що мислех да направя на читателките ни по България, не бива ли да оставим да ги направя догодина на 1-ий май? Аз ще кажа, че бива. Защото ако сторим сега да започнем тези приветствия и честитения, то ще стане досущ дълга и широка работа, а пък не е беджит да изкараме все сега всичкото я. Нека остане и за догодина. Май има и догодина, та па и до друга и «що са денйе, напред са» казва една наша по-

словица, а според уверението на същата пословица по турски занапред що оставали дните, били добрите; нека прочее останат нашите честитения да почакат нов 1-ий майя и по-добър! Дур бакалъм и яваш-яваш[1] е девизът на умните хора. Нека станем умни и ний барем тоз път. А най-после не е ли работата за маяние? Ако щем, майваме си ся и цяла година, както сме си ся маяли години и както си ся маем и сега, както и вечно можем да ся маеми, омаяни навсегда!

Шутош, г. I, бр. 27, 4. V. 1874 г.

МЪТЕНА И НЕДОМЪТЕНА БОЛНИЦА В ТЪРНОВО

Бай Шутоше!

Чуваме от въздуха, че гръмнало славното някога и отдавна вече разславеното, а сега засега съвсем обезславеното наше голямо Търново, слушаме, казвам, и чуваме, че гръмнало пак за правянието на жваканата и пре-жвакана болница. Е, добро, де! Вижда ся твоето пророчество да ся изпълва; не каза ли ти, че когато ся свършат болните по мира сего, тогази ще ся направи и болница в Търново? По настояще ради будуще болницата ся замътила (като синигер в кошница). Ей, ще тя призная и признавам тя за пророк, тюцко Шутоше, ако излезе истина, че болницата ся е заправила.

Но ще каже някой, че защо е на Търново болница, като няма вече болни. Разправи на тези дебелоглави, които не разбират, че болницата в Търново не е за болните телом, които са ся свършили, а е за болните духом, които са ся преумножили, и ако тя не вярват, дай им да

[1] Стой почакаи и полека-лека (тур.).

разумеят с осязателни примери. Кажи им например, че болен духом е Епархийският съвет, защото разбира от управление на епархия, колкото разбира Хаджи Кочевото магаре от кантар. Ето шест креватя трябат за тях и тряба да им ся даде първо място като на избрани волно и поставени произволно. Второ място с няколко креватя тряба да ся даде на повечето читалищни членове, не на вашето тамо Цариградско читалище, на което членовете са забравили, че са членове и на какво са членове, а членовете на нашето Търновско читалище Надежда, наречено така, защото болните, духом негови членове вършат читалищните работи с надежда, и с такваз надежда, за която италианците казват: «Ки вивe сперандо муоре кантандо.»[1] Трете място тряба да ся даде на търновските твърдоглави първенци и до тях на младите им интелигенти, които интелигентствуват до размение на палтата си (sic). А понеже болницата е обща за Търново с каазата, то тряба да са стори хатъра и на каазалиите и да ся даде място и по няколко креватя за лясковските мюзевир попове и хинает чорбаджие, за оряховските кабадаии иргени и за техните улави старейшини, за габровските славни пансионозаводници, за тревненските и дряновски учители, за еленските чокои-господари, за бебревските бекрии айнаджии и. . . стига толкоз, защото ако рекат да удостоят с тази чест всички болни духом, да им дадат място в болницата, тряба да я направят толкоз голяма, колкото е Търново с каазата. Настоятелите за направата на тази болница, види ся, да са имали пред вид нуждата за пространна болница и затуй, като не намерили за нея място в тясното Търново, решили да я изградят в широкий Дервент. И знаеш ли де? — Там, дето е наричаното консолато, между двата манастиря, както ся види, да служи и за калугерите, които са всички болни духом, и няма ни един със здрав мозък.

Умните настоятели може би да ся премислили това че като кордисат болницата между двата манастиря, ще принесат голяма полза на тяхното чернокапско население, защото наистина тези зачернени хора, които са ся отрекли от бащи, от майки, от братия, от сестри, от род и от народ, за да не работят за тях, а да работят само за душите си и за гушите си, да не жъртвуват нищо за разви-

[1] Който живее с надежда, умира с песен (ит.).

тието на сънародниците си, а да жертвуват всичко за развитието на задебеляването и затлъстяването си. . . Те имат голяма потреба от церове за мързел и за ищах, и наистина дело богоугодно правят тези настоятели, които поставят болницата наблизо при тях, за да им е наръки. . . но на думата си.

Сега, когато болницата е, да кажем, готова, аз спеша като пеш бързоконник да пристигна с пусталото си мнение да помогна на болнавото болнично настоятелство за по-скорото избирание на надзиратели и на бъдущият докторский корпус, както го кажат по френски. Ама ще кажеш с а н а. н е? и «кой пита Панча кога е Великден». Тъй, ама не е тъй; нали съм и аз търновченин и нали е сега равенство, и аз ще си дам и гласът, и мнението си и макар да ся види на някои, че препускам, преди да съм яхнал, аз зная, че умното е: «От далеко да ти е леко», а после има и друго: Не олур, не олмас[1]; нека ся намерва таме на страна едно готово мнение, и това мнение нека е моето. . .

Това мое мнение, бай Шутоше, е следующето. (Но не мисли, че говоря в някое небиваемо заседание на успувшето в благи надежди читалище «Надежда», аз говоря на тебе и на Ваша милост изказвам мнението си.) Ако нашите лустросани съотечественици желаят напредването на тази замътена болница и разпространяването ѝ от там, дето мислят да я кордисат чак до Гарванец към изток и до Жидов гроб към запад, нека изберат за надзиратели и да приготвят за доктори следующите достойни и способни мужйе.

(Следува).

Шутош, г. I, бр. 33, 17. VI. 1874 г.

[1] Нито възможно, нито невъзможно (тур.).

ПРИКАЗЧИЦИ, ОТ УРОЦИТЕ НА ЕСТЕСТВЕНАТА ИСТОРИЯ И ДРУГИ

СВЕТЪТ СВОЕТО ЩЕ КАЖЕ

Имало едно време един воденичер, д е р м е н д ж и я сиреч, а не воден и чер.

Сега да кажем един воден-и-чер, разумява ся, ще да има и една воденица, не е ли тъй? Прочее воденичерят имал една воденица, или жерка, както я казват на места, и мелница, както я пише на ветото и новото изображение на Троянската обител.

После, имеющи воденичерят воденица, разбира ся, че и воденицата ще да има един воденичерски камък, защото, както не може да бъде воденичерин без воденица, така естествено же и природно не може да бъде и воденица без воденичерский камък. Но тая воденица с воденичерскийт камък, която принадлежала на нашийт и вашийт воденчер, била воденица, ама не била на вода и не ся въртяла с вода (както има много таквиз работи на светът, които носят името на едно нещо, ама от нещото нямат нищо). Воденчерят наш и ваш нямал във воденицата си вода ни да пие, ами пиел повече винце, и то пак по един вет обичай на воденичерскийт еснаф.

Сега този воденичер имал едно хубаво магаре или магаренце, да прощавате, не за друго, но за да му върти мелницата да мele.

Щях да забравя да ви кажа, че този честит воденичер с воденицата и с хубавото магаре имал и едно момче, много по-хубаво от магаренцето; син било то на воденчеря (момчето, а не магарето). Помнете сега, че воденчерят имал и син.

Види ся, лоши времена настъпили за воденичеря, зело да няма никак с що да си сквася гърлото, а че само то не,

ами задето отнапред го посквасял з е д и ч к о и не плащал, кръчмаринът го нагрявал за пари. Бил долу, бил горе воденичерят сторил да продаде. . . какво мислите ви, читатели, момчето ли или магарето? — Разумява ся, че магарето, защото у нас, сполайм му, барем тоз лош адет няма, дето да си продаваме децата, както казват, че имало нейде си някои мемлекети таквиз, дето хората си продавали децата, а че имало и таквизи хора, конто ги купували. Но и то, слава богу, казват било някога, сега вече нито ся продавали, нито ся купували хора; магарета обаче и ся продават, и ся купуват и днес и ще ся продават, и ще ся купуват до века; но хората ще ги продават и ще ги купуват, а не те сами себе си.

И тъй наш воденчарко зема магарето и сина си и тръгва на пазар; магарето зел той да го закара да го продаде, а сина си зел със себе си да го научи да продава.

Към пазар като отивали, те пуснали магарето напред да върви, а они го карали изподир. Но среща ги един или двама, туй саалам го не зная, ама и не тряба колко са били, а що ся казали.

— Я виж, я виж — рекли те, — ум ли имат тез хора или не. Пуснали магарето да върви празно и да ги води напред, а те да вървят подире му пеши и да си дерат цървулите.

Колкото и да бил воденичер нашийт герой, имал и той воденичерското си честолюбие, докачил ся от тез думи и казал на сина си: «Я дръж магарето да му ся кача да не ми го опяват, че не сам знаел какво да правя.» Речено и направено; воденичерят ся качил на магарето и тръгнали — той напред всадник, а син му подире му пеш.

Но ето повървели малко тъй и срещат ги две млади жени ли са били или моми и това не мога ви разправи, но млади били или млади искали да са покажат те и затуй за младото позалитали.

— Я виж, мари, тоз дъртелник да възседне на магарето, а пък да остави младото момче да са трепи горкото.

— Ей, дядо, ти си си вече изял хлябо, ами защо трошиш момчето, покачи него, пък ти върви.

— Ела, бре — извикал воденичерят на сина си, — ела ся покачи да не зеят таквиз тези.

И слязва той, та покачва сина си на магарето и тръгнали пак да вървят.

Малко повървели и ето насреща им стар един позна-

ница на старийт воденичер; нещо ся родеели те с него отдалеко изпърво, а после ся сродили по-изблизо на кръчмата, дето ся често срещали, та ся попочерпвали.

— Добра среща свато!

— Дал ми ти господ добро и кола имание!

— Къде даде господ?

— До пазар, ако бъде късмет.

— Ами защо си покачил момчето, пък ти вървиш?

— Амчи какво да правя; аз бях ся покачил по напред, пък ни срещнаха ей таме две мъстии, завикаха, че не трябало аз да яздя, че съм стар, ами да покача момчето да ся не трепе, че е младо, и аз слязох, та покачих него.

— И момчето покачи, пък и ти възседни. Да имам аз магаре, че да му вървя. . . Качи ся ти. . . Магаре защо е, да носи. . .

— Добре каж. . . да му ся кача и аз.

— Тъй а и. . . Е, сега няма ли в дисагите нещо да почерпиш за добрийт съвет? (Ето един достоен съветник за Екзархийский съвет, но виж, че и той не дава съветите си бадехава.)

— Няма, свато, горката ми плосчица отколе ѝ са пресъхнали устицата, не съм ѝ цръквал има от месец повече и не знам как ще го изкараме с тоз кесатлък. . .

— Прощавай, кога е тъй, да ся не бавим, че ми прегоря гърлото.

— Сбогом.

— Я чакай, бре — извика воденчерят на сина си, — къде отпридаш такъв. Спри, да ся кача и аз да видим какво ще кажат сега на туй.

Покача ся и той и тръгват пак и двамата — син и баща всадници. Но повървяват малко и ето насреща им един калабълък хора — жени, мъжйе, деца. . .

— Я гледайте, я гледайте. . . уу. . . двама на магаре, викали децата. . . Уу. . . викали и жените, и мъжйете, двама на магаре. . .

Докачил ся честолюбивийт воденчер. Слязва той, смъква и сина си и го накарва да води магарето, а той да го кара.

Но пак ги срещнали други и друга махана намерили, и пак направил инак воденчерят, и пак други му намерили махана и за туй. И много еще променявал положение нашийт воденичер, за да угоди на хората и не било кабил, казва френскийт баснописец. Но френеки аз не зная да ви

изтълкувам по-нататък какво дума той, а нашийт всезнайковец и кямилаш на френските г. Надутович не ни е надарил с преводът на тази басня. Превожда бо той на български не други басни, а таквиз — за свинйете, за да засвидетелствува с грухтението си шопарството си.

Но да оставим ний шопаря на свинйете и свинйете на шопаря, а да видим какво е казал подир баснята френскийт баснописец, да ви го поразправя и него на български, доколкото го разбирам от френски.

Ето горе-долу що иска да каже той:

Калугер ли и духовник,
или женен и къщовник,
ирген ли си ил' вдовец,
кум ли бъдеш ил'кумец,
комисарин ил'съветник,
патриотин ил'отметник,
мек ли бъдеш ил'корав,
или болен, или здрав,
стар ли бъдеш или млад,
брадат или небрадат,
с нов фес ли си или с вет,
дома или по гурбет,
на село ли ил' на град
(ако би щеш на колиби),
либи, 'ко щеш, недей либи...
Да посягаш, да н'посегнеш,
и да станеш, и да седнеш,
да ся смееш и да плачеш,
да тя влачат и да влачиш,
накъдето и да мръднеш,
и да кихнеш, и да...
куме, свато, кмето, княже,
светът свойто все ще каже.

Сега, остроумний ми читателю, аз смея да ся лъжа, че ти разумя що исках да ти кажа с този мой и твой воденчерин и с всичките му движими и недвижими имения.

Ти виждаш, че светът е причудливо гнездо от змии, които съскат, или както го инак казват — сатирисват, и не съм сам аз от този омразен занаят. Но не бой ся от зиянието на сатирата, ако не си ходил около пчелите, светът дума, дума и с думите си остава; а че и само това

не е, ами често онзи, който иска да каже за другиго нещо лоше, зива и изказва всичките свои лошотии, пороци и недостатки.

Наръчен пример ще ти посоча с пръст известен тебе човек — г-на професора на търновските училища Шишкова, нашишкавенийт с всичките знания. Той искаше много нещо да каже за други и каза не само през широките уста на «Право», но и през по-тесни собствени устица; измаца де-дай си книги, избеляза де-дай си бележки, а с това що стори? Показа на светът, че е луд, не, ами вртоглав, че има да плаща на Михаля, че е педант и бос поет и пр., и пр.

После недей ся стряска и от това и недей ся ни коси, ни троши да ся мъчиш, за да угодиш на светът, нито ся лъжи, че ще да намериш среднийт път, дето да няма какео да ти кажат.

Да кажа аз сега например или ти кажи, читателю, кажи на хората, че утре е петък. Какво ще ти рекат. — Махай ся татък, хей шашкън, санким ново ли ни казваш. Кой не знае, че утре е петък. Недей им казва нищо, какво ще кажат? — Оставете го, той не знае нищо.

Аз, който ти разправям за това, мене ми дойде до глава по-преди едно нещо. Сбърках ли ся или не, излъгах са, та казах на едно място, хем ниско го казах да ся не чуе уж, че имам малка една слабост към съгражданите си. На това какво ми отговарят с другата поща? — Отговарят ми, че съм бил приятел на животните, т. е. на скотовете.

Нека кажем, че е тъй. Но аз предполагам да съм казал, че мразя съгражданите си, дали не биха могли да ми докажат и пак най-логически, че съм животно, т. е. че съм скот сам аз или всякой друг, който би показал таквоз чувство?

Най-после предположете и това, че съм показал равнодушие към съгражданите си, тогаз не щяха ли да викнат други пък, че аз съм неродолюбив, че гледам само себе си и че не ща да знам за братията си?

Ще каже прочее, че между любовта, омразата и равнодушието на тези три крайности няма среда да избере някой и луд е, който ся лъже, че ще я намери.

— Ами тогаз — ще кажеш.

— Тогаз изпълнявай си длъжностите към всякого и към всички, както ги разбираш, и да не щеш да знаеш от нищо и от никого.

Шутош, г. I, бр. 2, 3. XI. 1873 г.

ГОЛЕМИЙТ КЬОС

Чел съм го аз това, ама в патерикът ли, в някой пролог ли, и де и кога не помня сега-и не мога ви разправи; а пък за тази само малка причина, дето не помня де съм го чел, да оставя да ви не кажа що е било, не го виждам ни умно, ни разумно, затова аз ще ви го кажа, а пък ви ако искате да му сеете на коренът ряпа, търсете и намерете го де е писано и кога е станало.

Не аз, Шутош, и не мойт мил побратим Хитър Петър, а друг някой угодник божий, брадат или не, не зная, но знам, че не бил от преподобните, а обхождал светът да наблюдава человеческите дела и да прави своите разсуждения върху суетнийт този свят. В пътуването си по Емалайските планини в Азия, когато възлязъл на най-високийт връх Джавалагир, рано една сутрина, на върхът тамо видял един изполин, преплещил един много голям кьос и с едно огромно бряцало като пумпал в ръце да стои в една поза замахнал и готов да удари в кьосът.

Божийт угодник, като видял исполин-ага така измахнал да тупне големийт този тъпан, спрял ся да го чака да удари и тогаз да пристъпи при него да ся сприкаже и да си замине на пътят. Но чакал час, чакал два, три, четири, станало пладне и не ударил, станало икиндия и пак не; взело вече да мръква и да ся стъмява, а исполинът стоял все пак на истото положение, измахнал, а не ударял.

Тогаз вече угодникът Божий пристъпил при исполина и го попитал: защо стои тъй и що му е служението.

«Служението ми е, отговорил исполинът, това, което видиш; поставен съм тука да бдя и да бъда готов, щом ми ся възвести, че лице някое от духовното съсловие ся види да извърши някое добро дело и полезно за человечеството, да ударя големийт този тъпан да екне и да ся чуе по всичкий свят.»

«Имал ли си случай, попитал угодникът божий, от скоро време да известиш таквоз някое събитие?»

«Доколкото помня, отговорил исполинът, ще да има повече от 3000 години как съм поставен тук на това служение и ето еще сефте не съм сторил да ударя кьосът да му чуя гласът барем.»

Божийт угодник не отговорил нищо, а поклатил с глава и подумал в себе си: наистина през целий си живот и по всички места, додето съм обходил, аз не съм ни видял, ни чул някого от духовното съсловие да направи едно какво да е добро за человечеството.

Забел. Това е само една проста приказчица и нищо повече, затуй не тряба да ся обижда от нея никой, а найпаче нашето младо и ново духовенство не тряба да я взема на гърбът си; то бо знае, че техните человеколюбиви и родолюбиви дела с тъпан ся не възвещават, а и ний знаем, че добрите си дела то, по евангелски, върши ги в тайне.

Шутош, г. I, бр. 26, 27. IV. 1874 г.

ХАРОТО НА БЪЛГАРСКА СВАТБА

Като минувало веднъж едно Харо през едно българско село, дозело, че в селото имало сватба, и съгледало в двора на една къща сватовете седнали на трапеза. Чакай, рекло Харото на умът си, да свърна тук на сватбата, ако не друго, а то ще ся наям барем и ще ся понапия, а повече що ми и тряба; и тъй потегля към вратникът, за да влезе в дворът

Българите, като видели Харото, че иде, наговорили ся всички да мълчат и да не казуват нищо, само за да видят какво ще прави това Харо.

Когато Харото дошло при сватовете, извикало: «Помози ви Бог, кумове и сватове и честита ви веселба!» Но българите сватове мълчат и нищо му не отговарят. Като вижда това умното Харо, помислева си, че българите сватове или не щат, или не смеят нищо да му кажат, отведнъж туря си на умът да им ся натрапи, и захваща сам да си отговаря на това, що казва, и да прави тъй, каквото ще, и първо отговаря си сам на това, що рекъл по напред

и казува: «Дал ми ти Господ добро, Харо, и добро си дошло!» и подир това продължавало пак да говори и да си отговаря самò наред така:

— «Седни, Харо, да си хапнеш.» — «Ще седна, я!» — «Седни, Харо, там между кума и старийт сват.» — «Там ще седна, я!» — и взема, та размести кума и старийт сват и седва начело на трапезата. Подир това зема каленичето с ракията, налее си пълна една голяма чаша и си каже самò: — «Пийни си, Харо» и пá самò си отговаря: «Ще си пийна я!» — «Яж, Харо» — «Па ям и ще ям, я!»

А като ся понаяло и понапило, Харото става, та отива при младите, дето стоели прави, и казува на невестата «Целуни, снахо, ръка на туй Харо», и си подава ръката. Невестата, като нямала що да стори, целува му ръка.

Подир това Харото си казвá пак самò: «Ти, Харо, пътуваш надалеко, нà земи си един сомун, земи си половината от туй печеното агне и тази голямата бъклица с вино да имаш за в път. — «Ще зема, ще зема», отговаря си пак самò и ги задига и «Сбогом, кумове и сватове, и сполаим ви», казува и пак самò си отговаря «Сбогом, Харо, и у добър ти час».

И тъй ся наяда и ся напива Харото и си отива по работата, а българите сватове остават зяпнали да гледат какво прави Харото.

Тази е една стара приказка между сръбский народ за българите, която ако друго не доказва, показва барим какви са били някога си българите запляси и как са оставяли Харото да прави, каквото ще, на трапезата им, за да му накривят с това, дето да му не подумат нищо.

Шутош, г. I, бр. 28, 11. V. 1874 *г*

ОТ ЕСТЕСТВЕНАТА ИСТОРИЯ

Урок VI

ВЕСТНИКАРЯТ

Този вид толкоз много прилича на человек, щото всичките комай преди нас, «Шутоша» новаго естествоизпитателя, що са били учители и професори на естествената история, мъжйе повръхличави и лишени от всяка проницателност и сериозност, излъгани от външнийт му образ, турили са и вестникаря в редът на словесните същества. На това тяхно излъгване не малко е спомогнало сродството и тождествеността, речи, на думите с л о в е с н о и с л о в е с н е й ш и й, защото като чули вестникарите да наричат сами себе си словеснейши и м у ж и к о с л о в е с н е й ш и, сторило им ся, че те са наистина словесни.

А пък и действително, с пръв поглед вестникарят ся вижда да е двуного, безпухо и безперно, широноктесто, на два крака правоходяще и с ум и наука блестяще животно; но кога ся взре някой из близу да го пригледа добре, ще познае, че той ходи с а м о на задните си нозе, че подскача по-често от скакалеца и по-деликато от сврáката, като която и безразборно обича да цъцри; ноктиете му са наистина широки и къси, но то е защото не иска твърде да ги показва какви са и ги обрязва или ги обяда, а когато иска да ги покаже, и не ги обрязва, както е сега на мода у някои, те, т. е. ноктиете на това словеснейше животно ся виждат и дълги, и остри, и доволно яки. Казахме, че въобще вестникарят ходи прав на задните си крака, но тряба да прибавим да кажем, че повечето от тях постоянно и п ъ л з я т. Най-после умът на това словесно животно, ако то има ум, не му служи за друго, освен да ся мъчи като маймуната да подражава на учените, по което ся и лъжат някои, та го прихващат за учен человек.

Вестникарят няма особено, свое собствено, по видът си женско, но повечето си заема от онези принадлежащите на человека, като злоупотребява така голямото си с него подобие, но пак понякога и повраща на человеческото общество това, което ся е обзаел от него плодотворящ

и чадорождающ за сметка не на видът, а на взаимодающий ощер, подпомаган в това от природата и от инстинктивната онази антипатия, която децата имат многажди към занаятът на бащите си.

Този вид живее по всичките места, по всичките климати, под всичките правителства, и при всичките народи, тъй що при всичките неудобства на почвата отвъждали са ся някои и у нас, българите, но от суровостът на климатът ли или що, не траят за много и за това сега ги пресаждат с иноземни дано ся утраят. От към храна този вид ся благодари с всичко, що намери; яде, каквото му ся прииска, и месо, и боб, и всякакви сочива, зелия, и черапокожни, даже и правото на подобните си, като му ся падне, и нему ударя зъб. Казват, че обичал да пие и духовити пития, що ги казват спиртове, за поощрение на духът и засилвание на умът му, който скоро ослабвал у него от това дето че според занаятът си е принуден да го изтощава всякой ден по вятърът. Говори криво-ляво язикът на народът, между който живее, а понякога, каквото в Цариград например, говори както свърне и по язикът на народът, у който е гост или на друг някой народ, когото иска да пооскубе.

Вестникарят ся мъчи всякога да е хитър, но природно е коварничък, а и лукав е, не от това защото яде понякога лук, а защото иска да яде чужд труд; всичките му дела и деяния сочат на своекористие, но при всичко това някои сполучат, като ся мъчат да ся покажат, че работят за общ народен интерес. Упорен и постоян — привидно, действително е непостоян и леснопроменчив; но никога няма обичая да си каже, че е погрешил в нещо. Претенцията на непогрешимост я сматря като свое лично достолепие. Когато две страни ся препират за нещо, той ся намеся в препирнята с намерение да подкрепи еднатà страна и да свали другата, но всякога казва, че това го прави движим от б е з п р и с т р а с т и е. — Безпристрастието е дума, която принадлежи само на историята, но вестникарят намерил лесninата да я направи да узрява преди време, та коварничко да си я поприсвои. Пет или шест вестникари в един и тойже град, като поддържат всякой своето мнение, и всякой един от тях като уверява и подтвърдява, че снегът има един от седемте шарове на дъгата, о с в е т л я в а т общото мнение, и най-любопитното е, че всякой доказва, че има право и че това, що казва той, е само истина, но при това ни един от тях не ти казва, че снегът е бял.

Вестникарят, който по гласът си е ближен до бръмбаревът вид, не е бил известен на древните, потомците на които всякой ден кудкодечат, та ся хвалят, че техните (по сватовство) предеди всичко знаели и от всичко хабер имали, па и в средните векове, не ги е имало ни във Византия, дето толкоз чудновати животни имало; този вид ся появил след изнамерването на типографията, която в щърбота на гръцката слава не ся е изнамерила нито във Византия, нито в Атина, па нито в онези страни, додето досегнало кръвосмешението и просвещението на Данаевите остроумни рожби.

Първите вестникари не били никак като днешните; според колкото занаятът напредва и ся осъвършенствува, толкоз и вестникарят изпада и самият му вид ся удалечава от този на человека. Осъден да говори и когато няма какво да каже, изнурява животът си в бъбрания и тъй дрънка всичко друго, а не онова, щото тряба да казва. Ако и да е направен от природата, за да ся научава де що става всякой ден и да го известява, но той твърде рядко извършва точно това си послание и токо кажи, че коумай все лъжливи или ръждиви новини дава на хората.

Человек говори, збори, вреви, приказва, хортува или пее, оселът реве, конят цвили и хъхри или рже, мъската, т. е. катърът или реве като баща си или хъхри и цвили донейде като майка си и наопаки според пасмината си, кучето лае и баучи или вие понякога, котката м е ч е (от което е станало и з а м е ч а н и е т о у някои литературни котаци), мишката църкa, свраката цъцри, и изобщо всичките животни или говорят, или реват, или цвилят, или лаят, или мечат, или църкат, или цъцрат и грачат и издават един какъв да е свойствен на видът им глас и крик, когато имат нужда да изразят или една идея, или едно желание или чувство някое; на вестникаря по видът му свойствено му е да говори, но той често си позволява и да грачи, с тази само разница, че или говори или грачи, това го прави той периодически и измерено, в определени часове, по толкози на ден или на неделя, и ни по-горе, ни по-долу; но тежкото и лошето за него е това, че той не може като другите видове да говори или да граче все едно и все за едно, но тряба да шери и говоряниeто си и граканието си, да го пъстри и да го менява за всяко нещо, и тежкò му, ако не може или ако не умее да ся съобразява с тази си обязаност, той изпада от достоинството си и си за-

губя хлябът. Наистина има някои вестникари, и то повечето от онез, които не ся въдят по нас, та ся не ограничават на онова, що са взели за определено да говорят, и притурят еще отгоре по нещо, което го казват редовни и извънредни, т. е. безредни притурки, но те са пак един особен вид между вестникарите, и вид, който е толкоз повече отдалечен от человека, според колкото ся намерва у тях по-съвършено вестникарството, което ги обособява.

Една нова притча казува: «всичките в е с т н и к а р и са един род»; това ще да е пълна истина, защото те помежду си всякога с ъ б р а т и я ся наричат. Но ако и да са от един род и джинс, ако и събратия да ся казуват, това не им пречи никак да ся трепят едни други някога явно и невинно само с чернило, а някога подло и повинно с черно клеветило; а понякога някои от тях ся въоръжават и с някое тайно шило или с друго някое явно и смъртоносно острило, та прекратяват животът на другите, и тези поразии стават, токо кажи, всякога все заради малки някои причини, и повечето като по един начин. Например: вестникар някой иска да удари крак на някой свой събрат, не за друго, а за да даде повод на онез, пред които го прави, да го похвалят, изпънва ся, та казва, че млякото е жълто; онзи, на когото искат да ударят крак, възправя ся и за [да] даде повод на същите да укорят тогоз, който иска да го похвалят, противоречи на изречението му и ся запънва, та уверява и потвърдява, че на любезнийт му събрат очите ся подмътили и не вижда, че млякото не е жълто, ами е зелено. Приражава единът, възражава другийт, напада първийт, псува вторийт, к а р а т ся да ги чуят всички и да стане и з в е с т н о к а р а н и е т о, поради което ся и наричат в е с т н и к а р и, па най-после, незадоволни и с туй, теглят ся на съд, викат ся на дуел и най-после всички тези патардии ся свършат повечето с някои опровергания на всичко, що е казано и от двете страни, и с нови взаимни уверения, че млякото, за цветът на което е станала страшната крамола, не е нито жълто, нито зелено, ами било червено.

Вестникарят има търпението на осела, лекоумието на коня, двопасминството на катъра, у с л у ж л и в о с т т а на песа, пристрастието на котката за високите науки и най-после пакостничеството на плъха, но всички тези качества са покрити с лъвска кожа в образ человеческий.

Шутош, г. I, бр. 15, 9. II. 1874 г.

МУХАТА

(ОТ УРОЦИТЕ НА ЕСТ[ЕСТВЕНАТА] ИСТОРИЯ)

Мохата, или мухата, а според някои и муата и мувата не е нито фенерлийка, нито ортакьойлийка, ама я има и на Ортакюю, както я има и на Фенер, както и навсякъде другаде, дето може да намери храна за ненаситнийт ищах, що има.

Мухата наистина не прилича никак на человека по построението на тялото си, при все това тя много прилича на млади някои человечета от онази пасмина, които тука било или в Букурещ, па и в Русчук, а че и по много други места в България, дето ся е въдворила новата алафранга цивилизация, валят все пак по тези места, отдето са били гонени многажди и злопострадали всякак и нравствено, и веществено.

Като поставихме така съществоното подобие на мухата с достопочтените посетители на певческите казина и. . ., нека пристъпим сега на другите свойства, що има това животно, а главно да го турим в сравнение с друго едно, за което говорихме по-преди в един от уроците си из естеств[ената] история, каквото с в е с т н и к а р и н а, да кажем.

Мухата не е животно двуного и без пера, но е четвероного пернато, има хобот като слонът, но не е яка в кръстът като него. И понеже не носи гащи, отдето помине, оставя дири да личат, че е била или че е минала оттам, а това понякога става причина за двусмислено прочитание на някои ръкописи.

Както вестникарят, така и мухата е отегчителна, упорна и ненаситна. Тя наистина не търси причини нито за хвалби, нито за укори — мухата нито хули, нито хвали, тя само брънчи, но както вестникарят подуша и в хилядата оногоз, който има материал в касата си, така и тя познава сладкаря отдалеч, за което свидетелствува една турска поговорка: «Дето има пари, там са и хваленията на вестникаря, дето има петмез, мед или шекер, там са и брънченията на мухата.»

Вестникарят ся сматря понякога като водител на общественото мнение, но, както ся вижда, мухата и в това отно-

шение не е много назад от него. Бивала е и бидва и тя понякога водител, защото пословицата казува: «Поведи ся по муха, да та отведе на лайно». А когато приемаме това за мухата като водител, не може ли да ся приеме същото и за вестникаря, че и той, като водител на общото мнение, може да ни заведе в някой батак и чикмаз сокак?

Вестникарят често паща от това, дето ся излъгва да натъпква вестникът си с безразборни статии, тъй също и мухата си намерва белята, като ся излъгва върху свойството на веществото, което сполетява, и вместо с мед нагълтва ся с отровен оцет. От таз страна премеждията на мухата и на вестникаря си приличат, от друга страна, те си различат или, по-добре да кажем, съвсем са противоположни. Защото мухата ся отравя и оставя кости в. . . клопката, а вестникарят умира нравствено в обществото. Но понякога този последният ся сматря за честит, ако, както е загинал за обществото, ся види като оживял за вестникарството, когато кутрата муха оправя криле към вечността и загинва и веществено, и нравствено, предмет на злорадостта на человека.

Мухата има търпеливостта на магарето, лекоумието на коня, инатът на катъра, отегчителността и досадителността на вестникаря, нечистотата на мишката, напетостът на алафранга — цивилизованите иргени. Но освен туй нейно подобие с тези поменати животни, тя има голямо сношение с человека, като такваз, що обича като него мръсното и мръсните места, смърдовините, раните и кървите. Месоядец е и тя като него, яде като него, каквото намери, пие като него, каквото ѝ са падне.

Мухата има непостоянството и лекотата на человека. Додето има материал, приятел е, щом липса материалът от мястото и тя го напуща. Дето има какво да ся яде, ти не можеш изпъди мухата оттам — има голяма предателност, убиваш, но не можеш отдалечи от себе си тази си приятелка; обича, тя полудява за тебе. Маджунджията и медарят е за мухата, каквото зенгининът за человека. Но съблечи на маджунджията и на медаря дрехите — и мухата не ги познава вече. Отнеми на зенгинина зенгинликът и приятелите му го напущат тутакси. Но за да не изпатим това, което патихме с разправянието за 1 мая, нека прекратим да свършим тук този урок, възползувани от него, в това, дето да опровергаем известната пословица: «Всякой обича, който му прилича.» Ако да би всякой обичал,

който му прилича, человек щеше ли да има таквоз отвращение от мухата, която му толкоз прилича? Тряба обаче да изповядаме, че кафеджиите по някои кафенета и ахчиите по някои ахчийници на такваз почест имат това животно, щото го подносят на мющериите си вътре в кафяна чаша и в пията, а тям подражават понякога и ратайкините по къщята, па и някои заплеси домакинки.

Шутош, г. I, бр. 27, 4. V. 1874 г.

БЕЗПАРИЧИЕТО

ОТ УРОЦИТЕ НА ЕСТ[ЕСТВЕНАТА] ИСТОРИЯ)

Безпаричието е животно ефимерно, но поп не е и не е ставало никога ефимерия. По вид, по някои качества и свойства и по това, дето му са криви и остри ноктиете, то показва да е от фамилията на лисиците, но по зъбите отлича малко нещо, защото зъбите на безпаричието приличат малко на зъбите на мишката, направени така, като да гризат по-добре.

Животното безпаричие ся храни с различни трави и буренйе, от които най-вече обича въздушничето, споменуванчето, понадеждничето и много разкошните обеди и вечери, но с тези последните ся храни само във въображението си.

Това животно живее предпочтително в пазвите и в джобовете на учените, на мудрословесните, на учителите, на мастилничарите, а понякога и на вестникарите. А само в някои обстоятелства ся възгнездява и в търговските, банкерски и (твърде рядко само) в правителствените каси.

Ако и да е явен и прогласен неприятел на всяко удобство за поминување, гнуси ся от доброто поминување и лицето му е всякога като озъбено и отвратително. Но пък, от друга страна, има характер сериозен, дълбокомислящ и замисловат.

В забавленията и разходките си безпаричието е поет. Никога не ся качи на кочия, ни на кон, защото друсанието разбърква размислите му. Отбягва и страни от театрата, по казина и по балове не ходи. Много мрази тази приведеница цивилизация на салтанатът, на гьостеришът, на разблудството и на галантонлукът. Предпочита повече да излязва пеш да ся разхожда по кърът, дето може да с я изтяга, колко ще, на зелената морава и да ся чуди с хубостите на природата, да ся превъзноси над всичко земно и да ся понаслаждава там в празното, т. е. в безпределното.

Безпаричието е философ от школата на идеистите, мрази материалът и следователно материалистите. А материалисти според неговата идея са само богатите, които и с душа, и с тяло са прилепени о веществото, т. е. о материалът, но всякога ся усмихва, кога види разблудните им рожби, защото предвижда, че един ден ще го намерят и ще го помилват.

Инак това животно е твърде въздържливо. Никога стомахът му не страда от несмилание. То преобладава на сладострастията и пожеланията, а като единствено удовлствие, що си допрощава, е да ся наслаждава, както рекохме, в празното, т. е. в безпределното, а еще и с платоническата любов, защото е без масраф.

Инстинктивно, или както сега г. Богоров е измислил новата дума самотикно, или по самотик, има отвращение от лошата отхрана, еще и отбягва, кога минува онези места и пътища, дето може случайно да срещне панталонджии, кундураджии, локантаджии и други зле възпитани и досадителни гадини, и всяко друго от тези животни, които от лишение на добра отхрана могат за препечелвание на няколко металически парченца да го изложат, защото между другите благородни преимущества и дарби, що има, твърде е честолюбиво животно.

Гнус го е от нови дрехи. Има обаче особна наклонност да си лустросва кундурите и да ся мие с леке-сабуну.

Някои мислят, че това животно — безпаричието — е нова и последня породица, но те ся лъжат, то е доволно отколешно и ето що пише за него един мой събрат естествоизпитател Бюфон в 4-та книга на Естествената си история:

Това животно ся намерва повечето в места, дето металите са редки. То не ражда, както и катърът, и както него

има и то родители от чужда природа. Ражда ся от летущите същности на металите и най-вече на златото и на среброто, а присъствието му много пътя въодушевява и поети и писатели, па и самаго «Шутоша» да става естествоизпитател и да описва свойствата и качествата му.

Шутош, г. I, бр. 29, 18. V. 1874 г.

ГРАФ ПАРИЖКИЙ

(ЛУЙ-ФИЛИП-АЛБЕРТ ОРЛЕАНСКИЙ)

Наименова ся Граф Парижкий, защото беше предопределен да премине другаде една голяма част от животът си, исто тъй както беше ако не предопределено, то барем зад-определено на нашего Марка да премине една малка част от живота си в Париж като наместник на тойзи граф. Но когато му ся даде туй название — на Луи-Филипа или Алберта Орлеанский, а не на Марка Балабанский, — родителите му мисляха, че онуй състояние на работите ще трае дълго време. Той ся роди в Париж на 24 августа 1838 от родители, които девет месеца и един ден преди рождението му бяха го предназначили да царува във Франца, без предварително да го попитат дали приема тойзи пост; както не е попитал и четвероокийт онзи, но добър старец, младаго Балабана, дали приема от все сърце калугерското поприще, при всичко че той са беше осигурил от тази страна и за това бе зел на подпис отказването на възпитаника си от все еже мирско есть.[1] Днес Графът Парижкий е платонический началник на древнийт Орлеанский дом, в който дядо му ся обогати и който той има намерение да извади на лице един ден изново.

На 24 февруария 1848, едвам нещо преди шест месеца, беше престанал от да принуждава дойлката си да му пере

[1] От всичко мирско (светско) (ч. сл.).

всякой ден ч а р ш а ф и т е, когато майка му, Орлеанската графиня, му каза, като вързваше отворените му изотзад гащи: — «Чадо, парижаните изпъдиха дяда ти, тряба да идем да са покажем на народът. . .» и заведе малкият принц в съветът на представителите тъкмо по онова време, когато те заседаваха, за да докара в умиление п р о с т и й т - н а р о д със сълзи на една вдовица и майка плачуща. Тези сълзи, ако и да можеха да повдигнат ръкопляскания в театрото, тука обаче не направиха никакво впечатление на народът, който отговори много хладнокръвно: — «Благодаря, но каляската ви чака д о л у.» Княгинята хвана детето си за ръка, излезе от съветът и му каза, като тръгваше за Англия: — «Чадо, да не забравиш туй, що видя преди малко!. . . Тези мучовци, които видя сега, са твои хора и при всичко това те ни пъдят. Ако ги хванеш един ден. . . но ела сега, че ще ти разкажа после.» И туй като рече и като зе детето си, графинята отиде да покаже еще един път в чуждите земи суратът на френските царйе.

От него час и в разстояние на дванайсет години нищо любопитно ся не забележи в животът на Графът Парижкий. Образованието му ся възложи на най-добрите учители на него време и той свърши филологическите си науки, като следуваше всякога с внимателно око политическият вървеж на Франца и готов всякога да ѝ принесе услугите си и покровителството си под славната омбрела на прадедите си. Обиколи цяла Европа, научи много странни язици и ся би заедно с брата си в Америка, като ся записа в редовете на съюзната войска. Тази му свободолюбива постъпка, която не му направи някаква щета [в] животът, защото той беше зел всичките мерки на предпазването, да ся бие, т. е. като стоначалник под управлението на генерала Мак Клеллана, въобще ся счете като едно известие, изпращано направо на французскийт народ, и на което преводът може да се съкрати така:

«Единственийт представител на заведението на Луи-Филипа има честта да припомни на Франца, че е всякога готов на заповедите ѝ и я моли да земе във внимание това дето той е приел като нов надпис на заведението: У н и ч т о ж е н и е н а р о б с т в о т о.

С благодарение приема поръчките на французскийт народ, щом благоволи той да го почете с довереното си. Готов на заповедите му, моли го да приеме уверението и пр.»

По-после, 1863—1869, Графът Парижкий обнародува много други такива известия в брошурки извънредно републикански, които ся занимаваха най-много с теглилата на работническото съсловие с едно умиление способно да порази и сърца, и камъни. Разказват, че един еснафлия от Париж, като прочитал една от речените брошурки с наслов: З а р а б о т н и ч е с к и т е д р у ж е с т в а в А н г л и я! почнал да рони горещи сълзи и извикал: «Ох, каква добра душа, какъв драгоценен момък!. . . той ще стане баща на народът; и станало бе нужда, за да го възпрат да ся не удави в сълзите си, да извикат единайсет пъти на ухото му, че и Наполеон III беше тъй също писал, преди да стане император, една книга много републиканска: «З а п р е м а х в а н и е т о н а с и р о м а ш и я т а.»

Оженен на 30 мая 1864 за княгинята Мария Изабелла, дъщеря на княза Монпасие, Графът Парижкий има едно малко момиче на 6 години и едно малко момченце на 2 години, нещо, за което ний твърде малко искаме да знаем.

Когато избухна въстанието на 4 септември, Графът Парижкий п р е д л о ж и у х о т о. . . и един проект. Той изпрати като свои съглядатели дваминатa си чичовци или уйчовци, Домалский княз и Жоанвилский принц, с наръчвание да принесат сабята си на отечеството. Гамбета ги отпрати с всичката почест, която ся пада на человеци, дошли да земат образът на ключелницата на един ковчег за пари: при всичко това обаче те не престанаха от да заобикалят в околността на мандрата и подпомагани от глупостта на цървуланите членове на Народното събрание, определиха ся представители на 1871, но подтвърждението на избирането им ся отложи от началникът на изпълнителната власт, г-на Тиера, който е по-дявол и от дявола и който искаше полека-лека да докара работите по водата си, и тъй те чакаха в преднята стая, като изпращаха от време на време до Графът Парижкий телеграми, пълни с надежди за бъдущето възвръщание на династията му.

Графът Парижкий е един благ и добре възпитан юноша, който не е способен да направи зло нито на мухата, като от друга страна той не може и да я хване. Той е винаги с брада и носи вътрешни гащи и омбрела памучна. Става рано, запалва цигарото си и го пие на вратата на къщата си, като чака писмоносецът, пита го стереотипически дали му носи короната на Франца, и при отрицател-

нийт отговор на писмоносецът влязва в къщи и работи до преди обяд. Пише на приятелите си писма, които почват тъй:

«Далеч от любезното отечество, усещам живо и пр.» и свършват така: — «Франца във всяко обстоятелство може да ся надее на мене.» Щом свърши писмата си, прочита ги изново, засмива ся до уши и отива да направи една разходка. Вечерта ся връща, играе едно д о м и н о с Мария Изабела, пита я децата разслабени ли са и ляга по деветтях. Убеждението на Мария Изабела за мъжът ѝ е това, че ако той възлезе на престолът на Франца, може би да не завладее изново Алзас и Лотрингия, но поданиците му ще натлъстеят до толкоз, щото ще потрябва да не правят вече колата широки. Графът-Парижкий има глас дебел и сладък и пее с голямо благодарение, когато никой го не чува.

Б ъ д у щ е т о н а Г р а ф ъ т П а р и ж к и й

Графът Парижкий, подпомаган от един преизподен заговор, който изкусно ще ся образува от князя Брогли, възлязва на французскийт престол, дава толкоз свобода на народът, щото той не знае вече в кой джеб първо да туря. Излязва по улиците пеш и пуши цигарото си, но събратията на «Ш у т о ш а» ся смеят толкоз, щото той ся враща в палатът си разгневен и спира чудото вестници.

Народът негодува и става на крак, а царят, като вижда, че работата надебелява, дава всепрощение на Печатът; но вече е късно! Съдружават го до станцията на железницата и му дават в ръка омбрелата. След 60 години при умирането си от задушавание, той призовава внука си и му казва: — Чадо мое, ако би до някога да царуваш, помни, че един цар французин, който прави отстъпки, сваля ся от престолът, а който не прави, не остава на престолът, избери си от двете едно. Колкото за мене, ако бях млад, аз бих предпочел да стана един от най-простите занаятчии.

Шутош, г. I, бр. 17, 23. II. 1874 г.

ИЗТУРКА НА ВЕСТНИК КОСТУРКА 1874

Излазя, когато намери вратата отворени.
Б р о й ***ни първи, ни последний).***
В голямото село — през Голям Сечка
в големийт ден с малка пита.

И НИЙ ДА ГО ПОШЕРИМ

«И баба знае да си шере зелника,
но строшило й ся шерилцето.»
(Народ. послов.)

Любезний читачи на вестника ми диби-йок,

Завчера ми мина на ръка един разсечен, т. е. половин лист от един наш български вестник. В този половин лист, — който по вестникарский язик ся нарича Притурка и който по моднийт язик на прочутийт на последне време «Недодялан писач» може най-сгодно да ся нарече Разцепено газе, — аз бях честит да видя излязло на слънце и друго едно, «Четвърто шерено писмо», от речений писач, който от някое време насам има добрината до прошерва с шерените си писма шаркавите стълбове на поменатийт вестник. От това писмо аз можах да узная важното онова за читаческата наша публика известие, че прославенийт този г-н Шерен-писчу си купил гайда и че като съблича дрипите на Недодяланий писач, облича ся в гайдарски одежди и надява си занапред завидното прозвище Гайдар-писар.

Заинтересуван от туй толкоз важно за читаците на този вестник известие, аз нагазих по-навътре в съдържанието на туй Разцепено газе и с голямо удоволствие видях някакви бележки по повод на приснопоминаемото «Трете шерено писмо». От тези бележки първите бяха от страна на достопочтенийт председател на двете в градът ни дружства — Благодетелното братство и Търговското братство, — които бе заделил блаженийт Недодялан писач, а по тях

идеше бележката от страна на приснoблаженaта редакция на вестника с шерените писма. На първите бележки аз хвърлих око и не, не защото ги намерих таквиз, които да си нямат мястото, но за причина съвсем друга и много по-проста — защото като жител в страната на кефовете не мога да не бъда и аз подобострастен на съжителите си, колкото сиромах и изпаднал и да съм днес, намярва ся и у мене още баримза две пари кеф, и к е ф б у я[1], аз предпочитам бележките на редакторите, паче неже бележките на председателите.

Когато в този божий свят волним е воля един да обича попа, а другий попадията, то защо на мойт смирен и сиромашкий кеф да бъде забранено да не обичам и аз и предпочитам, които бележки ща? Но кеф било б е л я казуват; — Беля не б е л я, като го има, нема да го хвърля на пътят, ще си го гледам. При това и туй, що казват, не ми се вижда да е толков право, защото ако кефът беше беля, то толкоз и толко умни, разумни и достопочтени в светът людйе не щяха да ся грижат за него тъй занимливо, щото и като ся срещнат, да ся питат за него най-напред: как е, на мястото ли си е, или е трепнал?

И пак, ако кефът беше беля, то онези славни мои доброжелатели, които под человеколюбивият онзи предлог, че не ми искат белята, ми отнеха все що имах, защо те ми не отнеха и колкото кефец ми оставаше, да ми не прави бели, но ми го оставиха? Ще каже убо, о, хубо, че кефът не е беля! И благодарен на тези мои доброжелатели, от признателност към това тяхно благодеяние, в изпълнение на волята им, ще си милувам кефецът като единствено нещо, що ми е останало, ще уважавам неговите приходи и ще предпочитам бележките, които ми той указва.

Ето по тази проста и сама причина, драги мои четци и читачи, аз предпочетох в Разцепеното газе онези бележки на редакцията и на тях опрях око. И за права бога, те и стрували да ся предпочтат, защото имало и какво да ся види в тях. От кратката бележка на редакцията може да ся разбере всичко, що не може да ся проумее толкоз добре от дългите и логически бележки на председателя, и ето що.

Вещийт Недодялан писач в Третето си шерено писмо задалнял Благодетелното и Търговското братства, или

[1] И това е кеф (удоволствие) (тур.).

дружества (вече както ви е угодно). Председателят на тези дружства излязва пред светът, та казва, че той не дялнал на право. Но «Правото», т. е. редакцията на всички прави работи в светът, докачено от туй уверение на председателя, обажда ся, та му отговаря: «Ти не говориш право, защото не си ти «Право», но аз съм.» По начинът на дяланието на Недодяланийт писач той е право дялнал, и тъй тряба да ся дялка, за да ся оправят задялнатите дружства и да не стоят накриво, а право и н а щ р е к, тъй както ги искам аз, който съм Правото.

Сега какво има да отговори на това г-н председател на двете дружства? Нищо друго, бих казал аз, освен да снеме шапка и да пришепне или ако ще, и да извика: «Пардон приснoблаженoе, присносущнoе и всесилнoе «Право», право да ти кажа, аз не знаях тези резони», и да му благодари за тази нежност, която му прави, да го освободява чрез проглашението си от унижението, в което може да падне, ако би ся изложил да прави и други бележки. А почитаемите членове на поменатите дружства трябало би да ся притекат по-скоро и да му запалят свещ за тази услуга, що им прави, да ги дялат недодяланите писачи, за да стоят нащрек. Колкото за мене, който нямам честта или злочестината (аз не зная, «Правото» знае) да принадлежи ни на едно от тези дружства, аз няма да си чупя кокалите да му правя с опашка метане, а просто ще го облажа за блажните му преимущества. И наистина какво по-голямо блаженство от това, дето да бъде някой устабашия на недодялани писачи и да може да дава таквиз издялани съждения за тяхното дялание? Блажен же и муж он Недодялаий писач, — който има такъв защитник и покровител, а още и тази желана свобода — да шере и да пълни, с каквито шерки ще, отвореното за него газе «Право». Каква чест за него! А сега еще повече, като ще може да ся служи в туй похвално дело и с ручилото на купената си гайда.

Но гайда рекох и тряба да кажа нещо и за будущият Гайдар-писар. За да бъдем искрени, ний ще му кажем право та в очи, че претенциите му на туй ново звание ни ся виждат малко ранни и ако ни вярва, по-добре би сторил да си останеше още в по-благопристойното за него звание на недодяланите писачи; защото само с да си купи някой гайда, гайдар не става, иска и да умей да свири. А ний, ако съдим по свирнята му в туй четвърто писмо, не ще ся посвеним да му кажем, че гайдата му я не бива ни за сливи —

ручилото разгласено, пискунчето твърде циглево. Ще кажем еще, че ако е турил твърдо намерение да става гайдар, като му е толкоз аресал този мъчен, но славен занаят, той тряба първо да ся отдалечи от «Право», защото то има един лош адет, тá изкривява ручилата на гайдите и поразява меховете им; нали в него потъна пискунчето от гайдата на онзи мой побратим, старийт, кривоврат гайдар?

По-нататък, като си земе тестирят, за да влезе в гайдарскийт еснаф, ний би посъветували младийт и пъргав гайдар да иде къде Ортакюй, дето ся върти днес народното хоро, и там да посвири някоя по-народна песен, за да поправи хорото. Там има нужда от народна свирня, защото по тези хави, по които ся е завъртяло то, твърде е страшно да си не изиграят гърците камартото в Македония и в Тракия и отидат на юх русненските ръченици. Там нека иде да свири, повтаряме да кажем ний, новийт гайдар, а то около дружствата, които и да са, няма чак толкоз нужда, а най-вече когато тамо ся явява почтенийт редактор на «Право» със сцепената зурла на бележките си, гласът на която ся отзова в Разцепеното му газе от 11 януария.

Изтурка на вестник Костурка, бр. 1, [единствен], 1874 г.

ШАРЕНИ НОВИНИ, РАЗНИ РАБОТИ ИЗ ВЕСТНИКА ЗА ЖЕНИТЕ

ЗВЪНЧАТИЙ ГЛУМЧО, ШУТОШ, ИЗТУРКА НА ВЕСТНИК КОСТУРКА

ШАРЕНИ

* * *

Айтошките чорбаджии прегърнали (?) взаимнийт учител и провъзгласяват да го направят поп. Защо? За да попува той ли? — Не. За да могат по-свободно да чорбаджуват, казва дописникът на «Право» от Айтос. Ний не разбираме чак дотам как става таз работа, дето чрез прегръщанието на един учител и чрез провъзгласяването да го попят да може чорбаджилъкът да хване по-корав (?) темел и да ся задържи за по-дълго време. Но съобщаваме туй откритие на всичките повсъду чорбаджии, от което могат да ся ползуват. Жално само, че това откритие не ся яви на свят по-преди, за да могат да ся ползуват за продължение на времето си и някои привременни комисари-съветници.

Но що за чудо и помен били тези айтошки ч о р б а д ж и и - о в ч е р и! Читалища развалят, училища разоряват, главните учители гонят, взаимните прегръщат, и с арзухали като ги молят да отредят училищно настоятелство, не земат. Едно само знаят и искат — да ся въведе в училището курсът на червенословите — наустници и псалтири! (Сиво момче, бял калпак!)

«Докога тези чорбаджийски злоупотребения и своеволия по нас? Къде оставаме с този си вървеж—пита «Право» в забележка на горните известия и после ся провиква: — Народни архипастири отваряйте си очите и не забравяйте длъжностите си!»

Народни архипастири, ще ся провикнем ний, къде сте! Тичайте, че стършели нападнали българите, ще ги изядат, тичайте да ги отървете, че ръцете им са в д ж о б о в е т е

им! Народни архипастири! Къде сте? Елате да поринете оборите ни, че ся натрупал боклук и не ся постъпва вътре. Не е ли и това от вашите длъжности?

Шутош, г. I, бр. 2, 3. XI. 1873 г.

ГАЛЕРЕЯ НА СЛАВНИТЕ У НАС ЛЮДЙЕ

* * *

Ако всичката наша умовитост стига дотам, дето да разберем, че огънят пари и не тряба да ся пипа с ръце, никога огън няма да си накладем, всичките ни работи сурови ще бъдат и сурови ще си останат.

Ако всичките интересни писма по общенародните наши работи бъдат таквиз, каквото е интересното писмо на «Право» в притурката му от 34-ий брой, ще ся каже, че нищо интересно няма или няма да има в тях — «На едни кола грънци, една сопа стига».

* * *

Велико и похвално дело ся извърши от един наш велик и славен патриот! Намерва една сердем патка шашардисана в мъглата и незнающа накъде да върви, та я прекарва в народното блато — господ да му е на помощ за по-велики услуги!

Прочитаме в «Право» това важно събитие:

В Америка един человек поискал да ся хвърли в реката, от като ся напил предварително с ракия. Негов един приятел обаче го въздържал и го попитал за туй самоволно решение, ето що отговорил: «Ожених са за една вдовица, която имаше дъщеря от първийт си мъж, и понеже баща ми дохождаше често и ме посеща-

ваше, влюбил са в заварницата ми и ся ожени за нея. Тъй баща ми ми стана зет, а дъщеря ми ми стана майка, защото беше жена на баща ми. След няколко време съпругата ми роди син, който беше шурей на баща ми и съ[ще]временно мой уйка, защото беше брат на майка ми. Съпругата на баща ми (моята дъщеря) роди и тя син, който беше мой брат и внука, защото беше син на дъщеря ми. Съпругата ми ми беше баба, защото беше майка на майка ми. Аз бях съпруг на жена си и в същото време неин внук, защото бях син на дъщеря ѝ. И понеже съпругът на бабата на един человек е негов дядо, станах и аз дядо на себе си. Разбира се, че в едно такова обществено положение не остава вече друго прибежище, освен да са хвърли човек на реката.»

Ний завиждаме на «Право» затова, дето таквиз сериозни и занимателни сведения красят блестящите му стълпове, и окайваме «Шутоша», дето е принуден да ги заема от него. Ний молим почитаемите преводачи на «Право», кога си сторят труд да превождат таквиз интересни събития, да не забравят нашего «Шутоша», но да ги пращат да понакича и той с тях своите стълпове.

Шутош, г. I, бр. 3, 10. XI. 1873 г.

НАШЕНСКИ РАБОТИ

* * *

Ако не знаеш ти, милий мой брате, кои сме ний, аз да ти кажа.

Ний българите сме недоносчета. Кравата ражда теле, овцата — агне, и свинята — прасе. А какво ражда недоносчето? — Пак недоносче. Затуй нашите деца, т. е. нашите обществени и необществени дела, не са освен безгрешни недоносчета.

Така казуваше един мой побратим, а мене ми ся не

щеше да вярвам, но озърнах ся, та разгледах — екзархията ни — неустроена, общините ни — разстроени, черквите ни — недоправени, училищата ни — неуправени, читалищата ни — разкапани, дружествата ни — скапани. . . понататък не гледах. Клюмнах с глава и рекох: амин!

* * *

Прочитаме в един български вестник:

«Когато бог са решил да развали Вавилонската кула и да размеси езиците, то по-напред са погрижил да даде на сяка една народност свой характер и свои собсвени особености. Така например на французката народност той дал непостоянство и маршове, на немците дал чинопочитание и барбой, на италианците — музикални способности и макарони, на испанците — крайности и калугерска калимавка, на русите — «авось и мы поживем» и «очищенная водичка»[1], на сърбите — безгрижие и сливовица, на гърците — подлост и чирозе. . . А на българите? Българите били забравени.

— Боже вседържителю — извикали българите, — дай и нам що-годе!

— Вам ща дам тояга — казал господ бог и отишел си.»

* * *

Българин някой пишеше до един български вестник:

— Ние сме достойни за оплакване, секи ни бие, секи ни псува, секи ни безчести, секи ни тъпче правата. Българинът е станал за смях на хората. Ние са хвалехме със своето училище, а румънското правителство желае да го затвори. Ние са хвалехме със своето име, а гърците са са завзели да ни изтъпчат в калта. Ние са хвалехме със своето юначество, а бабите ня гонят с хурките.

Ето животът и славата на честитите онези българи, които са ви изплакали очите да плачат и да окайват нас злочестите.

[1] «Може би и ние ше поживеем» и «пречистена (светена) водица» (прен.) (рус.).

Варна бил[а] врата на България, ни казват, но врата таквизи, през която българите само минуват и заминуват, а вътре гърците чорбаджуват и властвуват и гагаузите пиянствуват.

Шутош, г. I, бр. 4, 17. XI. 1873 г.

ДНИ И ДЕЛА

Научната част в малкийт лист на «Право» ся показва твърде неучна.

Шутош, г. I, бр. 4, 17. XI. 1873 г.

* * *

В Елхово (Казанлъшко) чорбаджиите плъхове или чорбаджийските плъхове изяли събраните за училище пари и селото останало, а че и досега стои без училище. Но елховчене са тъй мирни хора, щото не си струват зло сърце да постреснат тези плъхове, а задоволяват ся само с това, дето да известят чрез вестниците тази своя злочестина. Не вършат ли голяма работа?

* * *

Гръцкото православие ся разпространява по един твърде куриозен начин в някои страни на Одринската епархия — лъжи, клевети, затвори, кряскания, викания, псувания, биля и бой са убедителните средства, с които проповедникът и гръцкий апостол по тези страни оглашавал в своята вяра новите прозелити. Горките българи, оставени аллаха аманет,[1] досега какво са потеглили!

[1] На божията милост (тур.).

* * *

Чорбаджиите в Айтос като не могли сами да изпъдят учителят, който ги не слушал да предава наустница и псалтир, викали на помощ и владиката светосливненский, та им помогнал и тъй изпъдили учителя и затворили училището. Ако не можем да отваряме училища, да затваряме можем я! Пък ся еще чудят някои защо ни са владици.

Шутош, т. I, бр. 5, 24. XI. 1873 г.

ПО-ВЕТА ЛЕТОПИС

— Някой чирпанец не намерва пловдивскийт бълг[арски] владика родолюбив, защото не щял или не можел да прави по кефът му.

— Хаджи Плесчани в Пловдивско не аресват проповедите на младийт пловдивски епископ, защото им ся видели твърде парославни. А някои чорбаджийски мекерета в Пловдив порицават го, защото вървял и ся курдисвал като чорбаджия. Хич да отнеме великий салтанат на патроните им, бива ли?

— В Хаджиоглу—Пазарджик учителят ся вчорбаджил.

— Дописниците в Дряново ся размножават и несъгласията преуспяват.

— Ракитскийт поп ся ородолюбча, защото подарява две годишни течения от «Право».

— Воденци ся помирили и за да покажат добрите следствия на своето помирение, отправили ся енергически да искат помощ от Македонската дружина.

През тези дни червените тържествуват, а черните ником по никоша.

— Вечните съветници не можаха да ся оекзаршат!

Шутош, г. I, бр. 5, 24. XI. 1873 г.

ДОКАЗАТЕЛСТВО

Несмислени и неразумни някои глави седнали да оплакват българите, че били уж народ злочест и потиснат. Халосници! Толкоз и разбират те. Кажете ми кой е видял или чул или кой има да е сънувал някога народ, по-честит от български. Че кои и откъде не са искали и не искат и как не ся надварят да правят добро на българите? В какво са видели нужда и не са ся притекли да му ся намерят и да му помогнат? На последне време, като помирисаха само, че останал или щял да остане без вестник, братия едноверни и иноверни, съплеменни и иноплеменни, гърци, сърби, руси, френци и англези, притекоха ся един през другий да му ся намерят в тази неволя. И ето българите от немание ни на един вестник, в един месец намерват ся с пет и ако щете с шест.

Гръцко-турско-френско-арменобългарский, който е и най-старий — «Шутош» — един.

Руско-гръцко-православно-българский —«Век»—един.

Англо-френско-българский — «Левант таймс» («Източно време» със западно бреме) — един.

Сърбо-българский — «Изток» — един.

Турско-българский—«Дунав». «Одрин»—двата за един.

Чисто-българский — ни един — един.

С пет или шест вестника в един месец появени, кой друг народ може да ся похвали?

Шутош, г. I, бр. 13, 29. I. 1874 г.

ТУЙ, ОНУЙ

* * *

Появила ся, казва «Лев[ант] таймс», в Шуменското окръжие болест между говедата и стреляла силно. Досега петдесет вола умрели (от стрелите на тази стрелница болест). Също тъй ся появила и краста между овцете в някои нишки окръжия. Повече от 214 овце са завлекли от болестта. . . Какви интересни сведения и как вещо-филологически, биля и поетически изложени! Пуста краста, що ще ли по овцете, доде има таквиз изкусни преводачи в кошарата на «Лев[ант] таймс»!

* * *

«Имуще пред вид законите и предосторожни във всичко, ние сериозно ще влизаме в разискването на всичките обществени, държавни и народни въпроси. . . и всякога ще имаме благоразумната мярка за предупазване на вестникът си от каквото и е нещастие. Желателно и решително ни е да гледаме да продължим животът му за дълго время» — казва в програмата си «Век», който показва с това явно, че иска вечно да живее.

Прочее сляп и гламав ще да е онзи читател или спомоществовател на този лист, който не може от тези думи да разбере какъв славен борец и храборник придобива българската журналистика в лицето на редактора му г-на Марка Балабанова, който в книжевното поле в борба за народните интереси ще затми славата на прославенийт си в бойното поле адаш Марка Кралева! И кой друг юнак може да направи туй чудо да влезва без глава в битвата или да влязва в битва с главата си в чувал за похвалното намерение да я предупази от каквото и да е нещастие? Тези уверения ни наумяват подвигите на онези храбри ратници от родът на Качивелите, които за хатърът на пилафа ся записали в редът на войската, но

предосторожни във всичко, не забравили да кажат на военоначалника, за доказателство на храбростта им, да ги постави в битвата «ормандан янъ»[1].

Шутош, г. I, бр. 14, 4. II. 1874 г.

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКИ ДЕПЕШИ

Казанлък, 30 януария. — Ако има някоя артък одая ва клас по вас, побързайте да ни я пратите по телеграфът, защото имаме четири класа, а три одаи в училището си, и когато на единът предават, то другийт стои по вън на студено и подсмърча. Ако сте по-бол и с дюлгерите, проведете и къде нас няколко да постегнат училището ни, защото иде лято.

Шутош, г. I, бр. 15, 9. II. 1874.

* * *

Между другите интересни новини, които съобщава вестник Дунав, ний прочитаме и следующата: «Пишат от Мачин, че някой си молдованец на име Иван, от селото Пясика, в Мачинското окръжие, като прекарвал 500 овце през езерото Ласиме, ледовете ся счупили и около 390 овце

[1] Откъм гората (тур.).

ся удавили, и другите, макар и да ся избавили, но защото ся били измокрили, захванали да умират по една, по две!»

Според «Шутоша» туй известие интересува не толкоз молдованеца Ивана, който изгубил и губи овцете си, колкото самаго Дунава, комуто ся стяга душата, че останалите живи овци и определени да мрат поради измокрянието си, не умират изведнъж, та да ся избави и Иван, и Редакцията на Дунав пò с врéме, ами мрат по една, по две на годината; разбира ся, и Дунав едва след няколко години ще може да съобщи интересната новина на читателите си, че Иван останал съвършено без овци!

Шутош, г. I, бр. 16, 16. II. 1874 г.

* * *

Досега двата наричани български вестника, единът «Време», другийт «Век», като два добри адаша и аркадаша, в един хомот впрегнати, работеха в полето на българската журналистика.

Но за зла чест «Източното време», като тегли все пò май на запад, а «Век», залисан в мъглите на миналите векове, не види накъде тегли, затова полето на българската журналистика току-кажи, че не ся е обработвало, както тряба.

«Шутош» приканва новийт занапред техен другар Напредък да оправдае названието си и да ги покара напред.

Шутош, г. I, бр. 34, 22. VI. 1874 г.

ТЕЛЕГРАМИ

(АГЕНЦИЯ ДЯДОВА ТОЛЧЕВА)

Ретроградово, *през юния и юлия.*
Изпитанията започенаха, словата ся сказаха, комедията ся свърши. Завесата падна. Живо-здраво догодина.

Копривщица, *юлия 17 сутрин рано.*
В село тишина, по баирите около село по-голяма тишина. Тих ветрец само повява, та развява листете на дръвята по баирите и в село на девойките косите и нищо друго.

Тамже, *по пладне.*
Пустота и тишина и нищо друго, ама нищо и безусловно нищо не е станало вчера и днес ни в село, ни покрай село, нито по баирите над село! Мога да ся закълна да вярваш, че нищо не е станало.

Шутошево, *по икиндия.*
Мечки тя яли тебе! Като няма нищо да е станало, що си се раздрънкал по телеграфът да ми казваш нищото си, нищожнико?

Копривщица, *по мрак.*
Едно овчерче потърколи един камък над село, подплаши един заец в трънакът и псетата лавнаха. Но това стана на горнийт край на селото, на долнийт край хабер нямат от нищо.

Калофер, *през ваканциите.*
Мъжките ни училища, които имат през цяла година по два дни в неделята редовна ваканция, сега ще имат два месеца наред, защото са мъжки. Момичешките бяха и са в постоянна ваканция и ще бъдат и занапред, както ся види по това, дето настоятелствата училищни за всичко друго ся грижат, а само за учители и учителки зло сърце си не струват.

Горна Оряховица, *през денйе си.*
Имаме голямо наводнение от моди; ще ни издавят.

Запушете, ако можете, каналите, отдето става приижданието, и избавете ни от премеждието.

В е к-к ю ю, *подир време.*
Няма нищо, не бойте ся. Сия болезън нест к смерти.[1] Ний сме потънали до шия и пак нищо не ни е.

Ш у т о ш е в о, *ден тойже и час сей.*
Голото арбанашко бърдо е близичко, спасайте ся там.

В е к-к ю ю, *на 20 юлия по пладне.*
Друга народна нужда! От философите захващаме.

Ш у т о ш е в о, *ден сей и час сей.*
Народните нужди вървят една подир друга, защото тъй могат да покрият по-лесно онова, което ся гужда под първата нужда. Аннаяна сиври синек саз, аннамаяна лаул зориа аз.[2]

О р т а к ю ю, *онзи ден привечер.*
Не беше сиромах, но скъперник и за да не плати грош повече, влезе в хамалската морска баня и примеси ся с келешами.
Не беше безстидник, но неприлично постъпи и наг яви ся и уми ся.
Не беше безумник, но халосник и искаше да наложи волята си на онези, на които не можеше да заповяда, и не услышан и унижен быст.

Т а м ж е, *ден тойже и час.*
Казуват, че с трите гореказани качества явивший ся человек бил някой си владика. Не ся е одирило само дали е бил той грък или българин.

О р т а к ю ю, *завчера.*
Явете на вестникарите да си не пращат таксилдарите да смущават господарите.

Ф е н е р, *25 юлий, сутрин, часът по 11 и 25 минути.*
Негово високопреподобие отец архим[андрит] Теофил

[1] Тази болест не е смъртоносна (ч. сл.).
[2] За онзи, който разбира, и комарът е музика, а за онзи, който не разбира, тъпани и зурли са малко (тур.).

афореса клисарина на Бълг[арската] народ[на] черква, защото не му занесъл нафора при владишкий трон в малкото сребърно дискосче.

Т а м ж е, 25 юлий, *сутрин след отпус на черква.*
Голямо смущение между клисаря и архимандрита Теофила, между които малко остана да играе дървен господ (язък! Ш.).

Б е л. Два еще телеграма от същото място за същото лице турихме мендер алтъ[1] засега, но казваме, че ще ги извадим на пазар и тях, и други, еще безвестная и тайная, ако рекат да си струват и пак углушки онези, до които ся касае, и после да не товарят кривите дърва пак на нас.

М е ж д у Ф е н е р и Б а л а т, *23 юлия.*
Изпитанията в народното ни бълг[арско] училище ся свършиха. У другий ден (28) ще ся раздават наградите на учениците, но промисливото настоятелство възима грижата да награди учителите по̀ с време, за да ги улесни и насърчи в нови подвиги. Подробности повтором.

Ц а р и г р а д, *час и ден вчерашний.*
Протестът ся даде, кесиите ся ушиха и не останва, освен да си броят парите — лири турски 30 000, грошове 3 000 000 с връхнината им. Здрави пари за чурук темели.

Т ъ р н о в о, *първий час.*
Главното и най-важното занятие на Епархийскийт съвет в градът ни през тези дни е било да разправят двоицата главни и еднакво гламави учители, що са ся развилнели, и разправи ги уж, като осъди и двамата да си платят на Михаля.

Т а м ж е, *час последний.*
Изпитанията ся свършиха, главний учител ся награди с голо пристрастно оправдание, а учениците останаха догодина да ся наградят, защото таз година общината пари няма за награди, а че за догодина добър е господ!

Л о в е ч, *месец на небето, ден в календаря.*
Голата дружина оживява и започенва пак уроци да

[1] Под миндеря (тур.).

дава. Тя разказва на Н. преосв[ещенство] нещо, което не му ся слуша и което не ще да знае, защото не му изнася. А голата дружина ся чумери и нахалост мери.

Х а с к ю ю, 23 *юлий (араба телеграфа)*.

Имаме таман петима учители и две учителки, ама работата върви «нерде чоклук орда боклук»[1], директорът ни е насред като дирек и нищо повече. Читалището ни токукажи, че ся е начало и не стои вече на чело. Женското ни дружество ся ожени, ама излезе ялово. Частните махленски училища ги е очукал градът, а селските ни цъфтят, ни вържат.

[1] Шутош, г. I, бр. 37, 25. VII. 1874 г.

ЛЕТОПИС

1-й я н у а р и я

Играят ръченици в Русе. Боричкат ся в Шумен. Ръкоплещят в Свищов. Усмихват ся в Тулча. Ухлебват ся в Силистра. Скърцат зъби на Фенер. Чумерят ся в Атина. Облизват ся в Ортакюй. Мърхолят ся в Балкапан. Услушват ся в Пловдив. Хабер нямат в Одрин. Удрямват ся в Търново. Прозяват ся във Видин.

2-й я н у а р и я

Допиват си в Севлиево. Отспиват си в Ловеч. Пак ся карат в Плевен. Скъперничат във Враца. Дренки берат в Ряхово. Круши брулят в Берковица. Дрехи сушат в Ломско. Сръбство сърбат в Нишко. Скопосват ся в Скопско. Ядосват ся в Белград. Почесват ся зад ухото в Белградчик.

3-й я н у а р и я

Радуват ся на червеното си яйце в Самоков. Счупува ся запартъкът в Кюстендил. Прилепнува несъгласието в Прилеп. Веленеят раздорите във Велес. Стиквенило ся народното чувство в Тиквеш. Скашкавя ся гърцизмът в Битоля. Размразя ся българщината в Костур.

[1] Където има много хора, там става боклук (тур.).

4-й я н у а р и я

Делат обръчи да стегнат съгласието си в Солун. Разорават да посеят българщина в Серес. Поникнуват цинцарски плевели в Призрен. Отпочиват си от подвигът на великолепните посрещания в Казанлък. Боладисват съветите в Железник. Точат зъби за голяма епархия в Сливен.

5-й я н у а р и я

Български народ ся просветява. Книжнината му процъфтява. «Македония» се прекратява. «Турция» же едвам прозябава. «Право» все по-назад остава. «Читалище» насилом ся издава. «Периодическо списание» ся вкостява. Новий Гайдар а л л и л у й я възпява.

Изтурка на вестник Костурка, бр. 1 (ед.), 1874 г.

ПИТАНИЯ И ОТГОВОРИ

— Дядо бе! Защо в граматиката и в други книги, а че и в някои вестници ся среща твърде често и п р ч., и п р ч., а пък и к о з., и к о з. нийде не съм срещал?

— Защото, синко, повечето от онези, които пишат у нас, ся мислят, че са мъжкий род, та гледат него да прославят, затуй само пръчовете турят наред, а козите п р е н е б р е г а в а т.

— Дядо, ами какво ще каже по български п р е н е б р е г а в а т?

— Ще каже, оставят ги да ходят по брега; тъй го разбирам аз, който не съм учил граматиката на Шашкъния професор.

— Защо мразят калугерите Ч и т а л и щ е?
— Защото иска да ся чете, а те мразят четвото като дявола, понеже вярват, че той от много четение и знаяние е станал дявол.

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 2, 16. VI. 1873 г.

СЪВЕТ БЕЗ ПАРИ И ПОЛЕЗЕН

Един от читателите на «Глумча»:
— А че скъпа ти газетата, бе, бае Глумчо.
— Ба, не е по-скъпа от другите.
— Как не е! Другите газети от тоз бой ги дават 30 пари или грош, а твоята — 60 пари.
— И туй ли да тя науча? Ако ти ся вижда чак толкоз скъпа 60 пари и искаш да ти падне по-евтина, а ти я прочети два пъти и ще ти падне по 30 пари, прочети я още веднаж и ще ти падне по 20 пари и тъй нататък можеш да си я правиш, колкото по-евтина щеш.

Звънчатий глумчо, г. I, бр. 2, 16. VI. 1873 г.

ЗАЩО И ЗАЩОТО

Защо по български дневниците са наречени вестници?
— Защото ся вестяват само за малко и не ги виждаме вече.
П р а в о вестник имаме, К р и в о защо нямаме?
— Защото Правото изпълнява службата и на Кривото.

Защо вестникът И с т и н а, който щеше да излязва, не излезе?
— За да покаже, че л ъ ж а т а по-лесно излязва от истината.
П ъ р в а н име имаме, В т о р а н защо нямаме?
— Защото всички искат да са п ъ р в и, а никой не рачи да бъде в т о р.
Б о ж и л имаме, В р а ж и л, защо нямаме?
— Имали сме и В р а ж и л о в ц и, но сега вече нямаме, защото, откак зехме да са цивилазоваме, започнахме да заменяваме злозначущите названия с благознаменующи, тъй що Божил като казваме, разбираме и Вражил.
Н е д я л к о имаме, Д я л к о защо нямаме?
— Имали сме и Делковци, но то било во време оно. Старите българи делали (работили), но младите сега захитрели и искат други да делат за тях, а те да ся излежават, и затова името Делко е излязло из употребение.
Б о г д а н имаме, Д я в о л о д а н защо нямаме?
— Казах, защото не обичаме да наричаме нещата с истинните им имена.
С т а н ю имаме, Н е с т а н ю защо нямаме?
— Защото искаме да покрием лошийт у нас обичай, като лежим, да не ставаме.
С т о я н имаме, Н е п о с т о я н защо нямаме?
— Защото непостоянните най-много викат, че са постоянни.

Шутош, г. I, бр. 2, 3. XI. 1873 г.

ХИТЪР ПЕТРОВИ ОТГОВОРИ

— Кога ще ся оправи Велес?
— Когато поникнат на камилата рога.
— Кога ще процветне Търново?
— Когато ся раззелени посеяна главня.

— Кога ще ся състави в Цариград българска епархия?

— Когато стане Балканът митрополия.

— Кога ще ся побългари Варна?

— Когато ся побългарят, както тряба, всички българи.

— Кога ще ся изкара браилската българска черква?

— Когато и цариградската народна черква.

— Кога ще стане болницата в Търново?

— Когато не останат болни по светът.

— Кога ще ся отвори богословско училище в Рилский манастир или в друг някой?

— Кога папрат род роди.

— Кога калугерите ще станат хора?

— Когато поникнат косми не на брадите им, а на дланите им.

Шутош, г. I, бр. 5, 24. XI. 1873 г.

НА ОПИТ УЗНАТО

В търговец совест, в калугер милост и в жена вярност да търсиш, е все едно, като да ги не търсиш.

— По-скоро и по-лесно можеш хвана жив заец за опашката, а не да туриш хиляда лири в джоб.

Думата л и р и уничтожава много амбиции.

Жена не е чехъл да го нахлуваш и изхлуваш, когато щеш.

Мудрите брады никнат на куфите глави.

Агне и ере са опичат на шиш и на скара, но душа и совест не ся пекат нито на шиш, нито на скара.

Шутош, г. I, бр. 5, 24. XI. 1873 г.

ОЦЕНЕНИЯ

— Е, Шутоше, В е к а вестник видя ли? Сега вече вестник що е, позна ли?

— О, и видях, брате милий, и познах. Хубаво е сирението, но мехът е кучи мех.

— Що тъй думаш, не тя ли е барем страх?

— Ни страх мя е, ни срам мя е, ами мя е смях. Нали сме си, какви сме си, знаем ся.

— А що казваш и за Л е в а н т таймса?

— Голям вестник, хубав вестник, брате мой, но там, дет мя сърби, не мя чеше той.

Шутош, г. I, бр. 13, 29. I. 1874 г.

НЕДОУМЕНИЯ

Защо нашите ч о р б а д ж и и не ся наричат з о р б а д ж и и, като продават з о р б а, а не ч о р б а?

Защо нашите в е с т н и ц и не ся наричат л е с т н и ц и, като съдържат повече л е с т и а не в е с т и?

Защо В е к ся е нарекъл тъй, като знае, че не е бил п р е д в е к а, и не ще бъде до в е к а. (Според нас «Век» би могъл по-сгодно да ся нарича Л е к по съдържанието си, като празен от онова, що интересува българите, или да ся е нарекъл Л ѣ к, понеже ся явява во време, благоприятно да излечи причинени повреди.

«Вестник бо сей — кто не вест
яко смърт инаго живот его ест.»[1]

[1] Кой не знае, че този вестник за едни е смърт, а за други живот (ч. сл.).

Защо Източното време не ся е нарекло Западно време, като иде от Запад?

Шутош, г. I, бр. 13, 29. I. 1874 г.

ПИТАНИЯ И ОТГОВОРИ

Каква ще бъде Новата година за нас?

— Злат век ни предвещава всичко, но ний сами удостояваме себе си за железен и дървен.

Какъв е новийт Екзархийски съвет?

— Второ издание на първийт.

Какви са нашите владици?

— Нашите какви са, не сме още ги узнали, но гръцките всинца знаем, че не са добри — и чираците им нехелат.

Какви са нашите чорбаджии?

— Целокупно втелесение на абсолютизмът и на наназаднуването.

Какви са нашите калугери?

— Верни служители на глупостта и на невежеството.

Какви са нашите вестникари?

— Един от Куково, другий от Буково. Един бие на плоча, другий удря на клинец.

Кога стават пак българи разбългарените изроди?

— Когато намерят топли соби на връщание от гръцките студени бани.

По какво е заличал напредъкът в науките и изкуствата у нас?

— По това, че камилата станала казасин, а таралежът танцмастор и Ст. Даскалов писател, а пък Сарафов — издател.

Шутош, г. I, бр. 14, 4. II. 1874 г.

В ЩО СИ ПРИЛИЧАТ ВЕСТНИКАРИТЕ И СОЙТАРАДЖИИТЕ?

1. В това, че и двата тези видове хора стават майстори, без да са чиракували предварително. И где е учил государ Балабанов вестникарлъкът? В аязмата на Балъклии. А где е учил мистер Ханлей притворството? В Ок-мейдан. Заключението е, че на лудийт на главата изучват бръснарите художеството си; а в тойзи случай кой занимава мястото на лудийт у българите?

2. Сойтараджиите са удрят, промушват са с ножеве, убиват са, лудеят, стават маскари — и всичко това е притворство. И вестникарите кихат, плачат, подвизават са, жертвуват са — и всичко това, за да ги гледат хората и да им са чудят.

3. И вестникарите, и сойтараджиите имат на око кесиите на еднородците си, с обещание, че ще улучшат изкуството си, но и едните, и другите не напредват нито колкото едно просено зърно. Напротив, даже безстидството им до толкоз зема предя, щото от като са хранят и обличат с парите на публиката, после я наричат несвясна, абдиритска, недостойна за техните лица и че не разбира техните велики и извънредни качества.

4. И двамата един ден ще тръгнат да просят и с това ще докажат, че звездата им ги е родила да бъдат по-добре лустраджии, отколкото вестникари, сойтараджии.

Шутош, г. I, бр. 18, 2. III. 1874 г.

РЕЧИ НЕДОРЕЧЕНИ

Възраст — тайна, която не ся е видяла да излезе от устата на жена.

Не — дума еднозложна, която обаче не могат да изговарят лесно полибничавите жени.

Разблудник — човек, който бърза да си прекара животът по-скоро.

Учен — човек, който ся е запознал със своето незнание.

Духовник — човек, който търгува с духове.

Изповедник — таибник соблазнов и людских прегрешений.

Калугер — 1. Человек, който ся е отрекъл от мир, за да живее мирно в мир. 2. Вещество, от което само могат да ся правят владици.

Владика — властелин, който е добил властта си с уеловие да бъде раб на подобните си.

Чорбаджия — человек, който вари чорба за другите, за да може да яде той месо.

* * *

Елмаз — камък, с който не ся сърди ни една жена да я замеряш.

Деколте — калъф, в който ся крият жените, за да ся виждат по-добре.

Приятелство — омбрела, която има този недостатък в лошо време да ся извраща наопаки.

Богатство — покривка, под която ся крият безбройни недостатки.

Похвала — заем на вятърът, изплащан често с пари.

Почест — остров, много стръмен за възлязването, връз който новата цивилизация е направила различни сълби.

Ласкател — водач на слепи, които ся оставят сами да ги водят към погибел.

Исуитин — человек, който принадлежи на Исусовий отред. . . както е принадлежал и Йуда.

Калугер — человек, когото по боята мъчно можеш да отличиш от дявола.

Вестникарство — поприще, над входът на което ся вижда написано: Тука можеда влезва всякой шашкън софта.

Намордник, или муцунарка — название на едно оръдие, с което стягат челюстите на печатът, за да може да говори добре.

Схизма — плашило от ветата мода в ново употребение.

Идолопоклонство — вярата на ближняго.

Шутош, г. I, бр. 23 и 24, 6 и 13. IV. 1874 г.

УРОК ОТ СВ[ЕТАТА] ИСТОРИЯ

— Кой направи този свят, бре? — попитал строго едного от учениците си някой си учител.

— Даскале, не съм аз, той брат ми — отговорил уплашений ученик.

Шутош, г. I, бр. 24, 13. IV. 1874 г.

ОПИТ НА ЖИТЕЙСКИЙ РЕЧНИК

Б ъ д у щ е. 1. Гатанка, която всякой ся мъчи да отгатне и никой никога не може да я улучи. 2. Идол, на който много безумници преносят жъртва настоящето. 3. Един от големите батакчии на светът.

В а ж н о с т. 1. Привидно средство да си даваме значение, което нямаме.

В а л с , или п о л к а. Средство да приґръщаме младите и хубавички моми и жени, без да ся срамуваме и без да ся страхуваме, че ще ни ся кара за това дядо духовник или друг някой.

В з я т к и (еже ест б а к ш и ш, р у ш в е т и вся подобная). 1. Средство да ся извършва по-скоро и по-лесно всяка работа. 2. Най-силно доказателство за това, кой има право. 3. Нещо, което всички го гонят, а никой не го отхвърля.

К о к, или с и н ю. Коса, измайсторосана от всякакви боклуци, а понякога, и то твърде рядко, от природни косми на женска глава.

К л ю ч. Осязателно доказателство на това, дето хората ся не вярват един на друг.

П и я ц а. Капище, дето ся събират хора от всичките вери да служат на един и същий идол.

П о с т. Криле, турени на търбухът, за да може да хвърка към рай.

П р а в о. Онова, което ми изнася.

Х о р о. Изкуство да изразяваме чувствата си с крака.

Шутош, г. I, бр. 27, 4. V. 1874 г.

ПРИСТОЙНИТЕ ПОДАРЪЦИ

Един ден бог ся намервал в добро разположение и като било му ся додеяло вече от досажданията на народите, сторил да даде един край на техните оплаквания, отворил небето и погледнал на земята.

Народите застанали и поискали всякой, каквото му трябало.

Англия искала памук и розбифт.

Германия — училища и много бъчви бира.

Русия — риба и водка.

Италия — макарони.

Франция — жанбони.

Гърция — ново правителство и по-тлъста хапка.

Когато дошел ред най-подир на българите, те казали богу:

— Искаме, боже, добра земя.

— Дадох ви — рекъл господ бог.

— Искаме работа.

— Дадох ви да работите и все каква е работата, да питате.

— Искаме управа в общинските ни работи.

— Ами ви го прекалихте да искате — отговорил гневно дядо господ и затворил портите на небето.

Шутош, г. I, бр. 27, 4. V. 1874 г.

ПРЕМУДРОСТЕЙ СВЕТСКИХ

ЧТЕНИЕ

Кради, колко можеш, ако щеш да бъдеш богат и почтен.

От когото каквото вземеш, не си струвай зло сръце да го връщаш, яко сие безумие ест.

Псувай, колкото можеш, добрите да не могат да ти казват, че си лош.

Преследувай онези, които ся мъчат да работят честно, да ти ся не подиграват защо работиш безчестно.

Продавай лъжи и гледай да ги даваш с добра цена.

Лъжи, колкото мож, когато мож и всякога, яко да добър пастир будеши.

Дрънкай, колкото можеш повече, и не давай време да ти глушат ушите други, сие бо досаждение ест.

Бягай от работа, спи, колкото можеш, и преподобен будеши.

Люби леност, еже ест мързел, и угоден будеши.

С важни работи не ся занимавай; сие бо глупост ест.

Не обичай народът си, да тя не намрази кесията ти.

За баща си не мисли, за майка си не жалей, родът си презирай и от друг народ избирай, яко да велик и славен будеши.

Шутош, г. I, бр. 28, 11. V. 1874 г.

ЛЮБИНКО, СИН НА ЗЕСТРАТА

Било едно време, когато Любинка го считали и го казвали, а еще го и пишели като малко дете сляп и др. Но днес вече не е това време. Работата ся изменила съвсем. Любинко днес не е вече син на мадам Венера, но на госпожа Зестра и загуй сега не го пишат вече сляп, ами с четири очи и с цъкла, със зърцало и с лорнето, за да може да познава госпожата майка си отдалеч. Той е сега дърта шкура и дяволско пръкло. Доде не опипа на майка си скутът, той не дига очи да види каква е момата.

Шутош, г. I, бр. 29, 18. V. 1874 г.

ЧОРБАДЖИЙСКИ СЪНИЩА

(НОЩНИК ВЪВ ФОРМА НА ДНЕВНИК)

Срещу понеделник. Сънувал ся, че е съветник, епархийски или екзархийски неразличително, и карал да му четат българските вестници; той ся радувал за напредването и благоденствието на народа, що ся описвало в тях, а колкото за това, що срещал да пишат за страданията на народа, намервал го прекалено, не го вярвал и казвал как може да бъде това сега, като имаме екзархия, българи владици и като съм аз съветник.

Наяве той не вършил нищо, а само ся излежавал нашийт чорбаджи-съветник.

Срещу вторник. Не сънувал нищо, защото в главата му било много облачно.

Сре́щу сряда. Видял насън, че училището на* го затворили, стрясва ся и скача да пита защо да искат да го отворят и да турят таквиз даскали като. . .

Срещу четвъртък. Сънувал, че ся срещнал с другиго едного от съветниците, с когото влезли в дълбоки разсъждения за унапредването на народа, и бил честит от разговорите с него да узнае, че народът в много отношения напреднал благодарение на новодобитите си черковни правдини и на добрите учреждения на българско-народната йерархия.

Срещу петък. Седял, та ся чудил как може това така да смеят някои даскалетини и вестници-парцалетини да осъждат устроението на благочестивите епархийски съвети, еще и на екзархийскийт, които толкоз грижи полагат за оздравението на своите месечни заплати. Решил да говори в съветът, за да ся вземат мерки противу тези нечестивци и безбожници.

Срещу събота. Не рачил да сънува нищо, защото срещу събота сън не казва, а седял дълго да мисли отде ще може да докачи утре нещо срещу месечната си заплата, защото е ден на плащание.

Срещу неделя. Искал да сънува, че е станал ефенди, че ся видял с нишан на почест за големите услуги на народа и на държавата, а като бълнувал за това, сепнал

ся и става, та ся лутва да иде да освидетелствува заслугите си, но подхлъзва ся и пада надолу с главата низ стълбата, та си изкълча вратът.

Шутош, г. I, бр. 30, 27. V. 1874 г.

ПРЕМУДРОСТЕЙ ШУТОШЕВЫХ ЧТЕНИЕ

Ако искаш да ти ся види животът на тоз свят колкогоде сносен, приучи ся да търпиш две неща: лошавото време и лошавите хора.

Ако срещнеш приятеля си и тя поздрави вежливо, побързай да му поискаш пари назаем, защото инак ще ти поиска той.

Не ся намясай в чужди работи, не обръщай никакво внимание на мерзостите и неправдите, що виждаш да ся вършат, а само хвали силните мира сего и благо ти будет.

Ако някога чорбаджията селский или съветникът екзархийский или епархийский, па и сам дядо владика тя погледат усмихнато и ти подумат сладка дума, недей ся чуди на това, защото човек нали е, може и да сбърка, ако би да няма друга някоя сметка, за която да ти струва този икрам.

Ако жена ти си отвъди обожател, мъчи ся да гледаш на това през пръстйе, инак ще я накараш да ся моли богу да ослепееш съвсем.

Ако син ти е глупав — да ся радваш за това, защото сега на светът диванетата са честити и добре живеят.

Шутош, г. I, бр. 30, 27. V. 1874 г.

КАК СЯ ПИШАТ НЯКОИ ВЕСТНИЦИ

Левант таймс ся пише ингилишки, за да го разбират българите, а пише ся по български тъй, както да го разбират англичаните.

Век ся пише по славено-болгарски, за да го разбират някои славено-греци и вси елици единомудрствуют им, иже не сут мнозина, а половин дузина.

Шутош ся пише на гръцки за гърците, на турски за турците, на френски не за френците и на български не за онез шути българи, които го не четат, защото им нажулял носът.

Дунав ся пише и турски, и български, за да покаже, че може едно нещо, писано на турски, да бъде писано и на български.

Едирне ся пише на турски, на гръцки и на български «ясак савдармак ичин»[1].

Н-ст ся пише по нашенски не за нашенци.

Хитър Петър ся пише уж на български, за да ся мърхоли с българский язик и да маскари хубавото име на народнийт ни философ.

Изток ся пише, но не ся пише вече, защото ся изписа на Изток и отиде да ся пише на Запад.

Шутош, г. I, бр. 31, 3. VI. 1874 г.

КАК И ЗАЩО ПИШАТ НЯКОИ

Михайловский пише всичко за пари и не пише нищо без пари. Опитай и виж.

Славейков пише и с пари, и без пари, но повече без пари. По това си и личи.

[1] Но ще свърши зле (тур.).

И. Найденов пише, кога няма кой да пише за него.
Д. Цанков пише, все що намери да препише.
Н. Генович пише, защото го мързи да словослага.
М. Балабанов пише умно и разумно, колкото може да ся пише тъй без ум и разум.
В. Нейчев пише, за да угоди Балабанову, да каже, че е грешен и да спомене мадамите и мадмоазелите.
Т. Шишков пише, без да знае и той що пише, и пише, за да има и от него нещо писано.
Економов пише, за да му кажат, че не тряба да пише, защото иска всичко да изпише.
Личе Стойчев пише нарочно, за да подмирише.
Богоров пише, за да покаже, че дядо му знаел български, а той знае и цигански.
Стояновв пише, за да има нещо да четат и онези, които нищо не четат.
Оджаков пише, за да покаже колко е мастор да дращи като юрист, канонист и пр., и пр.
Друмев пише — но не пише вече, откак позна, че благославянието е и по-лесно, и по-мазно от писанието

Шутош, г. I, бр. 31, 3. VI. 1874 г.

* * *

На един селянин му умряла жената, която била доста добра стопанка, и заради това той не можел да ся утеши за тази загуба, та с когото вече ся сприкажел, всякога все със сълзи на очи приказвал за покойната си жена. Веднаж в едно събрание, дето имало доста негови познанници, той отворил пак дума за покойната си жена. Един от тези, що били тамо, взел да го раздумва и му казал: «Побратиме, наистина покойната беше добра и достойна жена, но ти стига си ся трошил и жалил за нея, има и това нещо черът си.»

— Жив да си и брат да ми си — рекъл селянинът, — кажи ми какъв цяр има това?

— Ти си еще млад — отвърнал приятелят — и можеш да ся ожениш пак за друга. Ако щеш аз да тя направя зет.

На това ся обадил и друг — и аз му давам сестра си, рекъл. Обадил ся и третий, та го поканил с балдъза си, и четвъртий го помолил с друга една своя роднина.

— Благодаря ви — отговорил нажаленият селянин, — сега аз виждам, че у нас е по-добре да умре някому си жената, а да не му умира кравата. Няма месец еще, откак ми е умряла жената, а ето има до десет души да са мя поканили с друга жена, а еще лани ми умря кравата и ни един досега не мя е поканил с друга крава.

Шутош, г. I, бр. 33, 17. VI. 1874 г.

ИСТИНАТА

Горчива е истината — затуй никой я не туря в устата си.

Гола е истината — затуй са срамува да са яви на светът. Щом са облече, изгубва са в дрехите.

Устата на истината — само такива уста няма днес.

Аз съм истината — дума бог, но защото не виждаме бога, не виждаме и истината.

Jn vino veritas — думат латините. Сиреч в бъчвата е истината, тъй що, ако искате истината, дръжте пиените.

Шутош, г. I, бр. 35, 6 VII. 1874 г.

ПО КАКВО?

А. По какво е заличало, че ний имаме народна йерархия?

Б. За повън не мога ти разправи, но колкото за в Цариград, мога да кажа, че е заличало по някои и други работи, еще и по това:

Доде нямахме йерархия, нямахме таквиз дьонмета архимандрити за настоятели на черквата си.

Доде нямахме йерархия, нямахме таквиз диванета, прислужници на черквата си. . .

Доде нямахме йерархия, нямахме таквиз делишмета. . . (дякони щях да кажа, но усетих ся, че сега и таквиз нямаме).

Доде нямахме йерархия, нямахме. . . (нека кажа общо) много таквиз работи, каквито имаме сега и каквито ся види, че ще ся навъдят еще.

Шутош, г. I, бр. 35, 6. VII. 1874 г.

УМНИ ИЗРЕЧЕНИЯ

Доде да ся разправи лисицата за състоянието си, кожата ѝ отива на кожухаря.

Който иска да си убие кучето, той казва, че е побесняло.

Или духай, или сърбай, и двете наедно не можеш да правиш.

Комуто Господ не е дал деца, дяволът му е притъкмил братовчета и кръщелничета.

Ако не си знаеш мястото, скоро си сдираш гащите.

Който ся отлага всякому, скоро му овехтява калпакът.

Простак[ът] и святец да стане да не му ся кланяш, казва Хитър Петър.

Пияното поп става, а лудото калугер.
Излюпи ся пате ходи на реката.
Опопи ся поп ходи на механата.
От калугер облага, дявол да ти помага.
Пази ся от ат отзад, от бик отпред, а от калугер отвред.

Кратък годишен месецослов за година 1874.

ГРЪМОВНИК

Ако погърми на изток, ще подобрее на калугерите. Ако погърми на запад, ще подобрее на чорбаджиите. Но накъдето да погърми, тежко на народите — на вътоглавите, на безумните народи, които гоят прасци за чорбаджиите и чакат спасението си от калугерите.

Кратък годишен месецослов за година 1874.

НОВ СЪНОТЪЛКУВАТЕЛ

1. Ако сънуваш, че четеш в. П р а в о, значи, че ще ся намериш на крив път.
2. Ако сънуваш, че четеш в. Т у р ц и я, ще си купиш суров симид не на вересия.
3. Ако сънуваш, че си чел в. М а к е д о н и я, значи, че няма вече да го видиш.
4. Ако сънуваш, че четеш Ч и т а л и щ е, показва, че не си платил ланското спомоществование.

5. Ако сънуваш, че нищо не си чел, значи, че ще четеш У ч и л и щ е.

6. Ако сънуваш, че четеш С л а в а, значи, че имаш много празно време.

7. Ако сънуваш, че си ходил на Българската екзархия в Ортакюю, значи, че през денят ще ти ся доспи.

Изтурка на вестник Костурка, бр. 1 (ед.), 1874 г.

*

ИСКАШ ЛИ ДА СЯ СКАРАШ С ЖЕНА СИ?

Чакай, кога ся премени и нагизди, за да идете нанякъде. Бъди уверен, че тя ще тя попита за нещо прилича ли ѝ — тогаз ти ѝ кажи, че от десет жени деветте само за туй мислят, как да ся гиздят, и приложи да кажеш, че само една жена има да знаеш умна, която не прави тъй. Жена ти без друго ще тя попита: «Коя е тя?» А ти повъздъхни уж и кажи ѝ: «Що ти тряба тебе.» Тя ще ти извика троснато: «Ами защо не си зел нея, я?» Тогаз ти ся престори, като че си ся попрехласнал уж, и кажи: «Ах, че защо, я?» И туй като кажеш, да знаеш, че туй, което търсиш, ще го намериш. Кавгата е в къщи.

Шутош, г. I, бр. 28, 11. V. 1874 г.

ПРИРОДОСЛОВНИ ЗАБЕЛЕЖВАНИЯ

Женитбата е ладия, на която мъжът държи и тегли лопатите, горкийт, без да го съжаляват, а жената държи кормилото и управя ладията, накъдето ще.

Шутош, г. I, бр. 30, 27. V. 1874 г.

* * *

Повечето от женените мъже приличат на онези, що носят някакъв товар, които нито време, нито воля имат да ся оглендисват в пътят и да изничат кой накъде отива. И ако да ся поспират някога, спират ся само колкото да си починат малко.

Повечето от женените жени сматрят женитбата като кола, в които е вече впрегнат един кон, и блазни ги, че е по-хубаво, ако да могат да впрегнат два коня в тез кола.

Шутош, г. I, бр. 32, 8. VI. 1874 г.

* * *

Какво нещо е жена, питал някой си.

Жената е, отговорил един, потулен неприятел на приятелството, болезнена болка, природно изкушение, домашно бедствие, приятна щета, нужно зло.

Жената е, казал друг, домашен дявол, играчка на безумните и гибел на разумните.

* * *

Жена ти е като тръндафел, казали на един оженен сляп. Познавам я по тръните, що ми бодат, отговорил той.

* * *

Добродетелта и любовта у жените са два змея, от които единът непременно тряба да изяде другийт.

* * *

Младите, които шават, за да ся оженят, приличат на рибите, които играят изпред мрежата на рибаря. Навалят и налягат да влязат вътре, когато онези, що са вътре, ся бъхтят напразно, дано излязат.

Шутош, г. I, бр. 37, 25. VII. 1874 г.

ОСТЕН 1879

Свободата и българите
Партиите и направленията

ЗА НОВИТЕ ДУМИ

Новийт живот у нас привнесе и привнося в язика ни много и нови думи. Той ни е надарил и с други някои блудкави облаги, но за тях не е реч сега. Тука ний искаме да покажем доколко е любопитно, а че колко е смешно понякога привнасянието на тези думи и употребението им от нашите тъй наричани п р о с т и х о р а.

Бъди ти горд, кисел и намусен като нов българский чиновник, пристав, съветник, председател или нещо и поголямо, а че стърпи са, ако мож, да са не засмееш, кога дойде някой п р о с т ч о в е к, гражданин или селянин да ти са изкайва за нещо и да ти разправя как му писали п р о щ и н и е и ходил на полицата, та го хвърлил, и полицмеята го псувал и го изпъдил, и да ся вайка да пише ли друго п р о щ и н и е и дали на В и ч а-г р у б е н а т и н а да го даде или на гулемию гурбенатор.

Иди, та са не смей, кога чуваш думи като цилавазация, илимонация, скореподенция, кондеренция, кънцелярция, конгрето, инспиектори, квестяри и други таквиз, които има да чуеш, ако са вслушаш, и то не вече от хора прости, както ги казваме, ами от таквиз които ся имат хе нещо си и които, за да ти дадат да разбереш, че не са простаци и колко са благородни, постоянно ти разправят колко нола са спечелили от еди-коя стока, колко лири дали, за да купят на жените си «облагородителни» премени от Букурещ и чак от Виена, и които най-подир не мож и да търпиш, когато, за да са покажат, че не са долни и в други отношения, че ся вътрешни и поверени на високи лица, хванат да са лигавят и да примлязговат като важни сведения всичко онова, което нахални офицери са пришепнали на комшийката му или на хизмекярката му. . .

А че и току-таз не е само белята от новите думи, дето да правят смешни някои прости хорица и таквиз простако-благородници, каквито са са навъдили сега напоследне.

Има и друго по-важно.

Тези-то нови думи са задали немалко холома и на някои от нашите филолози да им търсят корените и да разправят надълго за производството им.

Мнозина от тях, от филолозите, ненарадвали са още на освобождението си от мората на атилогията и надали сколасали еще барим да поблагодарят на онези труженици, които за тяхно избавление от този враг извършиха великий подвиг да окърпят горката българска азбука, предали са са и особено по-младите са са подпретали с всичката пъргавост на младостта си и сила и енергия на духът си да обясняват производството на тези думи, които български язик осиновява и им дава право на гражданство. И да ви кажа:

Голям камък на препъвание е сега за тях думата г у б е р н а т о р, производството на която с голяма ревност са ся заловили да дирят напоследне, откак са подозели, че занапред щели да стават българи губернатори (за което ся вижда и да ся облизват някои от тях). Работата е, че те не са на едно мнение и никак не могат да ся съгласят на това — от какъв именно корен произлязва таз дума и как е сглобена.

Едни искат да кажат, че тази част на словото, т. е. думата г у б е р н а т о р, е сложна дума и е сглобена от думите губер на тор, защото била название на чиновници, които обикновено седят или ще седят на губер, постлан на тор, т. е. на височко място, отдето да гледат и управляват въверените тям градове и околии — също както беше доскоро у нас. Вероятно по старославянский обичай — селските кметове да сядат на тора, сред село или край село, като на по-височко място и там да разправят селските работи. Но пак с разлика, че нашите кметове не търсяха ни губер, ни козяк, а сядаха, както завърнат, когато днешните разправници, защото не могат без губер да сядат на тора, т. е. на височко място, затова в титула им си остават отличителните знакове на губера и на тора за означение на достойнството им — тъй както са останали конските опашки в титулите на пашите. Нашите читатели знаят, че всичките турски паши са опашати и отличават са в достойнството си по числото на опашките си.

Други от филолозите, без да изключават от названието губернатор корена губер, искат думата само производна и разправят, че този титул, или по-добре думата и званието, което представя това название, има по-голямо сродство и по-близко значение с думата губерка. Остава само, че те не са са изтълкували още в кое отношение турят губерката с титула и в какво намерват приблизителността — дали в това, че тези тъй наричани чиновници седят на губерки, както ний «седим на тръйне» пред тях, или в това, че те употребяват тези знаменателни за тях сечива да поощряват подчинените тям в изпълнение на длъжностите си, между които и капризите на полицмейстерите.

Чакаме обяснение в това или от самите филолози, които поддържат това мнение, или от същите работи на чиновниците, които носят и ще посят този титул.

А засега ползуваме ся от случаит да поканим старийт труженик по филологията д-ра Андреева Богорова да събира от устата на народа чисто народното произношение на горепоменатите и други нови думи за допълнение на речника си. Но ако е възможно, ще го молим да ги не туря на наковалнята си да ги пречуква, защото, като европейско произведение, те са л и м б и з и и и не идат за преправяние.

Остен, г. I, бр. 1, 5. III. 1879 г.

ДА СА ПОРАЗПРАВИМ

Язикът, който говори един народ, е отпечатък на живота и на характера на този народ. Това е една аксиома стара, но защото светът сега няма твърде око на старо (това е принуден да знае от опит смиренийт ваш слуга, господа!), то «Остен» я представя, на представителите особено, за да им хване окото, ако не толкоз млада, а то подмладена и пряена, сега що извадена от торбата му.

Нека ся не смеят читателите на торбата; ако сме Остен, т. е. «голи като Остен», не сме досущ и без нищо, имаме си и ний торбичките и влагалищата. Имаме си торбичката, дето си държим бодлата, която и меняваме, кога ся окутупят като умът на старите писатели; имаме си торбалник, дето ни стоят сечивата, т. е. остенските ни мисли и мнения, и ако питате биля, притъкмили сме си и имаме и друго влагалище, сиреч торба нова, дето ще туряме парите, които ще събираме от вас — разумява са, ако сте ви толкоз добри хора да плащате на «Остена», задето ви боде и, подразумява са, ако е и той, «Остенът», толкоз умен да ги не пръска по вятъра, а да ги туря в торбата, нещо, за което ний имаме силен повод да са сумняваме.

Но да разправим за аксиомата, че подир за аксиосването. Щяхме да приложим още, че за да узнаеш живота и характера на един народ, тряба да знаеш язика му и да вникнеш в духът на думите, ако те имат дух.

Казвали сме го, ако добре помним (защото май не са вярваме) и друг път, че от първите думи, които ще си разменят двама души, кога са срещнат може да са определи и главното занятие на този народ, на който принадлежат те, дори и преобла[да]ющите у него свойства. Напр. агите, нашите бивши и бъдущи господари, като са срещнат, най-напред ще са попитат как им е кефа. Това показва, че този агаларский народ, т. е. турскийт, или читашкийт, ако щете, за друго не мисли и друго не върши освен да си гледа кефа.

Гърците, нашите някога кръстници, а сега афоресници, като са срещнат, питат са: «Какво ново? Какви хабери?» — Това показва, че този щепетилен народец с хабери живее и с хайвер са храни.

Русците, нашите просветители и освободители, когато ся срещнат, непременно ще ся попитат: «Как поживаете?»— Ще каже, че тяхната най-голяма грижа е за живота им. (Не е запретно на онез, които знаят по руски, да разбират и не руски за какво е главната грижа на някои от нашите батюшки.)

За подкрепление на това наше мнение ний можахме да приведем примери и от други европейски народи, но защо не го правим туй, има да ви прикажем една приказчица — «Две думи накратко за пояснение».

Остен, г. I, бр. 2, 12. III. 1879 г.

ПРИКАЗКА ПО РАЗПРАВАТА

Имало едно време един влак и една влахиня, мъж и жена, ама не току-тъй просто мъж и жена, ами «накратко» влахът бил мъж, т. е. съпруг на влахинята и влахинята била жена, т. е. съпруга и подруга, на достопочитаемия влах.

Тази благословено сочетана чета, макар че била според изтълкованието на селский учител две половини от едно цяло, често са посваждала за нищо и никакво или за нещо и някакво. Поскарвали ся и като добри стопан и стопанка добре ся и поступвали, то ест за обяснение едната от двете половини, мустакатата, да кажем (историята не ни е спазила да знаем, ако тази половина, за която е реч, е имала и брада), като излязвала от търпение понякога понатъртвала търпилото на безмустачната си половина. При таквиз случаи, които твърде често са случвали, последнята крехка половина в безсилието си противо по-жилавата прибягвала на единственото средство, което остава на слабите противо силните, да стреля връз нея всичките бомби на лютите си клетви, и тъй дигали селото на глава. Влахът тупал и блъскал, а влахинята крещяла и викала, разумява са, по румънски: «Да пукнеш, да та заровя!»

Честитий с такваз вежлива жена влах един ден, от нямане какво да прави, идва му на ум да са пристори на умрял, за да види какво ще прави за него неговата влахинка, която го тъй често благославяла и молитствувала му «да са провали и да са проседне».

Намислено и свършено.

Нощя ли било, деня ли, не е казано, влахът запищява от сърце, колеца му са развил, казува, бре това, бре онова, но влахът свършил. Влахинята за попа, а попа за своята работа и работата дошла дотам, че понесли влаха към гробищата.

Като го носяли и дошло ред да го трисаисат и прикадят в пътя, по обичаю в таквиз печални случаи, сложили носилото малко настрана и как да са случи като на зло и на пакост да го сложат до един повален плет. Попът замърморал и закадил, а влахинята, да не губи време, за да покаже пред селените колко ѝ е мил нейният влах, когото навеки изгубя, навела са да го оплаква пак. Завила жално и зана-

реждала, но в нареждането си, като са привеждала на ухото на мнимийт покойник, тя му нашепновала таквиз думи, щото вмъртвенийт не можал да са стърпи и да потрай недвижим повечко, доде види какво има еще да прави желовитата влахиня, но скача от носилото, дръпва от плета един кол; жената трътва и той подире ѝ достигом с кола. . .; попът, като видял кола, побягнал, селените, които придружавали мъртвеца, са разишли, а в мирната по-напред къща на влаха надълго са чували играта на кола и писъка на жената: «Уби ме бре, вепиро, върколако» и пр.

Минали са години подир туй трагикомическо събитие. Попът са менил (не разбирайте, че са годил, поп веднъж са жени, т. е. веднъж са венчава), от погребачите някои умрели; хората в село и забравили, че е ставало таквоз нещо, но горката влахиня имало доста причини да не забравя влепирването на мъжа си.

Но дохажда един ден, щото достоуважаемата половина на смазаната с бой влахиня са разболява наистина и умира не на шега. Работата тръгнала пак по реда си и влаха го понесли още веднъж към гробищата. Случайно, както става много пътя, или по-право, защото тъй по-прилягало за прикадяване, носилото с мъртвеца го сложили пак на първото място край плета.

Паметливата влахиня настръхнала, като видяла, че слагат носилото край плета, писва, та са закъсва и припадва да са моли на попа и на погребачите да не слагат мъртвеца край плета, «че си има лош адет».

Остен, г. I, бр. 2, 12. III. 1879 г.

ПАК ПО РАЗПРАВАТА

Читателите, или читачите по доктор богоровски (но не читаците), като добри осеталници отведнъж, мисля, ще ся усетят, че всичка тази дандания на приказката не е за друго, освен да ги подсети, за да ни отменят от труда д

ходим по Европа да търсим и привождаме примери. Мога биле и да кажа, че много по-добре ще сторим да са въздържаме и доколкото е възможно, да стоим по-далеч от нея, от Европата, защото си поимва и тя «лош адетец» да ни изважда очите, когато са предадем или ни предадат на нея да ни прави добро.

Подир това нека са метнем пак на предмета си, да кажем и за нас си какво показва язика ни за характера ни.

Българите, нашите българи, и привилегированите, и привериговапите, щом като са срещнат двама души първата дума, която ще си подумат, е: «Какво правите? Каква е работата?» Все правят и все работят нашите за работа направени хора и затуй в язика на таквизи като нас работни хора най-много работят думите правя и работя. В никой друг язик освен в българският не можете срещна ви да са употребват тези думи толкоз често и с толкоз широки значения в прям и относителен смисъл. Но от това разбира са, и в никой друг народ, и това тряба да са забележи добре, хората не ся мъчат толкоз да работят и да правят, за да не изработят и да не направят нищо, дори и пословом нищо.

Където ходи българинът и кого как срещне, все за работа пита, все за работа мисли, все за работа приказва и все гледа без работа да не остане и все работи, деня и нощя работи, а не са види нийде да е изработил нещо за в работа колко за себе си. Неговата работа все пак едно и то — «катърска опашка» — ни по-къса, ни по-дълга.

Някои стари учени искат да кажат, че думата р а б о т а се произвежда от раб, което е равносилно с роб; и защото, според както историята свидетелствува, в народний си живот ний, българите, сме били повечето все роби и раби, даже и свободни когато сме бивали, или са ни наричали, сме били все като рабствующи, не за себе си делающи, а работающи на чужди; това състояние на живота ни са отразило в язика ни, или по-добре да кажа, са въплътило в думата р а б о т а, или р а б т а, както нашите свищовчане я изговарят.

Самоуците не са за вярване всякога, но понякога те сполучат. «Остен» признава и не само приема това производство на думата р а б о т а, но еще го и констатира, тем паче, защото го вижда, че то отговаря вплъно на народнийт ни дух.

А каквато ни р а б о т а т а кьопава, таквоз ни и л р а-

вянието недомаслено и затуй са току питаме «какво правим», защото не са вярваме, че ще можем нещо да направим.

Българинът прави, преправя, поправя, доправя и най-подир нищо не направя.

После пак прави, проправя, разправя, изправя и най-подир никаквата не я оправя и виж го принуден да ся оплаква и да казва «в наше Севлиево няма управа».

Споменахме Севлиево за миналото и неволно ни текна: що могло би да стане, ако занапред хванат да викат отвред «в наща България няма управа», де тогава да са ходи да им са търсят управници? Санким и то не е твърде мъчна работа, я; ама да можеха да са оправят сами, все щеше да е похаирлия работата.

Но работата, нашата с вас работа, господа читатели, беше да са поразправим уж и разправата ни състоеше в това да ви кажем как са е породил «Остен», защо са е породил, как мисли да живее, какво чака от вас. Но подир толкоз други за в работа и за без работа разправии късно стана, време не ни остава, а пък работата не е за Устава, че да са припира толкоз да ся не остава за по-подир, то е частна разправа, която може да остане и оставяме я и ний за в третий брой. И тъй до неделя ще са доразправим.

Остен, г. I, бр. 2, 12. III. 1879 г.

НАРОДЪТ И АЗ

Народ — ми казват; народен интерес ми показват и като насила искат да ма накарат народа да гледам, за народен интерес да работя. Будалите! Себе си прокопсали, че искат и мене да прокопсат. Искат да извадят и мене из глава, да им понеса и аз умът, да ходя да си блъскам ангелите с таквиз ръждиви идеи, като че за бъдехава съм ходил аз да паса патките по Европа, да са уча на ум и на разум, и да дойда

тука, а че «да ма сбият с толк». И кой? Таквиз едни дърти схоластици, които и хабер нямат от новата положителна наука, наука на правото за кривото.

Народ! А какво нещо е туй нещо народ? Яде ли са? Пие ли са? На гръб носи ли са? В къщи шета ли? На пазар ходи ли? Месо, дърва купува ли? В кесия влезва ли? И струва ли да си губи времето подир него човек свестен и който има за две пари чорба в главата си?

Според мене, т. е. според новата положителна наука, народ е всякой за себе си; когато всякой гледа за свойт интерес, то ще каже, че той служи на интересите на народа си. Когато съм аз добре, как ще бъде народът ми зле?

Народ идеален, такъв какъвто го бълнуват някои таквиз халосани идеалци, не може да бъде. «Всякой за себе си, а господ за всичките.» Аз не съм господ и ще бъда глупец първо качество, ако искам да върша таквиз господеви работи — да мисля за доброто на всичките. Моето добро е първата моя грижа. Доброто на народа, общото добро излязва от частното добро на всякого едного. И тъй моето добро, че пак моето.

Най-после да каже човек, че тряба да помисли и за доброто на народа, но най-напред тряба да помисли — ами утре този народ или тези, които съставят народа, народниците да ги наречем, не ще ли ми кажат: «Народът няма нужда от тебе, иди си, отдето си дошел.» Тогаз не е ли по-добре и аз да им кажа отсега еще: «Аз имам нужда от народа, чакайте да му одера кожата и тогаз «сбогом», отивам си.» Ето най-умното нещо, което мога да направя, и ще бъда глупец, ако го не направя.

Остен, г. I, бр. 4, 24. III. 1879 г.

ПАРТИИТЕ И НАПРАВЛЕНИЯТА

— Има ли у Народното събрание партии или няма?

— Аз казвам, че партии има; но работата е да знаем разликата между партиите и да познаем като какви партии има в Народното ни събрание.

— Е, като какви партии мислиш ти да има?

— Аз си представям Народното събрание като събрание на деца, между които има и някои по-отпръклили, по предложение на които събранието са отделя на две партии, за да играят на «сляпа баба» или «пилпиляк»; двете страни са залавят и напъват са, колкото могат, да са изиграят. Играта са следува жарко и друго са не види и не чуе освен подскачание и викание, «моите крилие по-големи» или «сляпа баба не види, който види да бяга» и нищо повече. Ето таквизи са партиите в нашето събрание.

Ами направления има ли и кое са казва направление?

— Направление са казва посоката, която хваща някой, като са стреми към една цел.

— Най-напред кажи ми цел какво е?

— Цел е онова, което гони челяк да постигне.

— Например заецът е цел.

— Ако е цял и жив и бяга и ти го гониш да го хванеш или да го умериш (за да стане умерен), тогаз е цел, но ако е готов в тенджерата, и цял да е, не е цел.

— Кажи ми сега направления има ли в събранието?

— Ако има у някои цел за постигание, ще има и направления.

— Тогаз кажи ми цел има ли.

— Това е мъчно да са каже, ама ако ма питаш наздраво, мога да ти кажа, че няма.

— Наздраво питам, беки на шега, аз искам да зная партиите, каквито и да са, в събранието цел имат ли?

— Казах ти, че те нямат друга цел, освен да са надиграят или да са изиграят една друга, а то друга съществена цел нямат.

— А че защо нямат?

— Защото не щат да имат или не могат да имат.

— Как не могат да имат?

— Не може да има и да гони цел този, който само веление чака накъде да са възвие и подир какво да тича, нито онзи, който иска да върви на изток и са изпречат да му казват, че изток е на запад, а запад е на изток.

Остен, г. I, бр. 4, 24. III. 1879 г.

КАРМАКАРАШИК

— Абе' байновата, ти защо не почнеш да издаваш своята газета «Единство» ли беше, разединство ли, я гледай що вестници днес са издават — и свестни, и несвестни, и цветни, и безцветни, и с програма, и без програма.

— Ех, не му е дошло още времето. Потрай малко и моя вестник ще излезе на бял свят, за да види черния.

— Че кога ще стане то?

— Кога ли? Като ти е толкоз мерак, да ти кажа. Аз ще излеза на мегдан с моя вестник, когато «Остен» си изхаби бодлите или хване да боде съвсем нахалост, я пак други някои сторят да му ги поломят и изпочупят, за да не може да боде ни с пари, ни без пари. Когато «Български лъв» стори да са обади не по лъвски и ни даде да разберем, че с лъвска кожа са е прикрило, същото онова животно, на което гласът е наистина и грозен, и страшен, но то само не е никак страшно. Когато «Дунавска зора», която никога не е била светлива и блескава нито по съдържанието си, нито по хартията си, съвършено потъмнее, нещо, което е най-възможно, защото всякога е била мъждива. Когато «Българинът» стане Влах или приеме друга някоя народност или друга някоя вяра, нещо, което са често случава с нас и от което да ни предоварди промисливата петнадесетчленна комисия, тъй мудро измудри и в рапорта си напечата и предложи за узаконение, че «прозилитизма са запрещава». Когато «Марица» пресъхне, защото щом дойде в Пловдив новият турски избраник генерал-губернатор, то за поддръжката на река като в. «Марица» небето ще стане като бакър, както е станало за евреите във времето на пророка Илия. Ще са явя, когато «Българското знаме» поведе българите си юнаци на бяг към север през Балкана. Когато най-подир на «Правдата» излязат наяве всичките правдини и тя сама са увери, че адвокатските кривоправи или правокриви хитрини са днес, които по струват пари.

— Ху-у, че кога ще бъде то?

— Когато му доде реда, ако дойде.

— Ами дотогаз какво ще правиш ти? Тъй ли ще ходиш все без работа?

— Без работа ли? Чудно нещо да чувам от тебе таквизи

думи. Толкоз ли си ум имал ти да ма проумееш, че аз ходя без работа? Работа имам аз, господине, и работа върша, каквато ти не си сънувал!

— Туй ли ти е най-голямата работа да ходиш да мериш улиците или на полицията там да ходиш да зяпаш и да са прозяваш в събранието?

— Да зяпам и да са прозявам ли? Че аз, господине, не съм от онези представители, на които са плаща само за това.

— Наистина, ама ти представител ли си или защо ходиш на събранието?

— Аз бях представител, ама сега са разпредставителчих, като не ми мина представителството, а сега ходя там по друга работа.

— По каква работа?

— Ходя да наблюдавам, ако мога да ти кажа, да ме разбереш.

— Разбирам та колкото за това, ама не мога да проумея какво наблюдаваш и какво може да излезе от тези твои наблюдения на тамкашните разблюдения.

— Какво ли? Тамо аз, господине мой, ходя, та гледам и виждам всичко що става и какво се върши, и как се върши, защо са върши, гледам и всичко забелязвам, та когато му дойде редът един ден, всичко ще извадя на видело, ще издам записките си.

— На кого ще ги издадеш, на турците ли?

— (Погледва го изкриво.) На турците? Че не съм аз. . .

— Ами много нещо записал ли си?

— Много ли, малко ли, не зная, толкоз само мога да ти кажа, че ако сторя да ги издам на особни книги, ще станат по-големи и от черковните минеи.

— Да не си се подзел да съчиняваш служби и правила за подвигите на всички тука представители?

— Ще видим, времето ще покаже.

— И тряба я, таквоз едно нещо аслъ тряба да стане, за да има с какво да се славят и вечно възпяват тези народни подвижници. Виж колкото за туй «Еваллъм вар» и добре правиш, че ходиш на събранието и работа вършиш. И аз ходя на събранието, и други ходят, ама само за сеир. Най-правата ако искаш, аз ходя за работа, ама и за сеир ходя, а като тебе само за сеир ходи и публиката, па мога да кажа, че и по-многото от самите представители ходят на

заседанията повече за сеир, инак те би си стояли в кафенето и играли би на «дардар», на «префа» и «табле» — неща, с което са види да са специално познати.

— Ей сега колкото за това право каза и ази съм забележил същото. Това е тъй: ако да нямаше за сеир работи в събранието, ни един не би си оставил работата да ходи. И наистина тоаф нещо нашето Народно събрание то потоаф и от театрото, може да каже челяк, и какво му хубавото, че ходиш да гледаш сеир, а пари не даваш. И аз мога да кажа, че доде има Народно събрание, ако би нашите даскалчета поискали да направят пак някое театро, не ще да могат да си извадят нито масрафа. Ти какво казваш?

— И аз мога да кажа, че не могат си извади масрафа: 1-во, защото нашите хора са пестовни и никой път няма да отидат да си дават парицата, за да гледат сеир, когато могат да гледат в камарата сеир без пари; 2-о, аз никога не вярвам, че нашите любители и любителки ще могат да представят така изкусно ролите си, щото да станат така естествени и интересни, а понякога и до покъсване смешни, както ги представят в събранието някои от нашите представители. От туй са познава, че театрото ще изгуби и вместо да влезе нещо в касата на любителите, то ще излезе — нещо, за което и не струва да си прави човек главоболия.

— Ще каже, че сега, като имаме камара, не ни тряба театро. Така ли? — То са види.

Остен, г. I, бр. 5, 30. III. 1879 г.

СЛУШАЙТЕ И КРЪСТЕТЕ СЯ!

В лято от сотворения мира 7387 бист знамение великое в великом граде Тернове.

Внегда убеждени быша вси яко ниже уместно, ниже возможно ест подану быти Великим силам мемоару офи-

циално от народнаго собора, собраша ся в Митрополии терновской, 9-го марта, великое число народных представителей, иже решиша во еже направену быти мемоару вне собора. Об изделании же мемоара сего избраны быша в том собрании, еже в Митрополии, преподобнии отци Балабанов, Стоилов, Грековъ, Вълкович и Лисичкович, они же тоже н а т о в а р е н и быша вийти в сношение с Европейскими делегатами во еже молити их приняти мемоара того. Вишепомянутии Отци исполниша верно должност свою; они сочиниша мемоара, преведоша его на фряжски, подносоша его народным представителем, во еже подписати его, убедиша европейских комисаров прияти его, и все сие содевавше и совершивше, пяточисления знаменитости вне граници изыдоша, и прямо Святой Горе ставше, колена преклониша и долго молиша ся. . . И воздвиг руки своя иже близ Олимпа некогда постивший ся великий Исповедник отец Балабанов, гласом велийм возопи глаголя; услиши нас, господи боже наш, и прослави нас. . .

И прежде иеже бо воздеяним рук челом на землю ему приразити ся. О, чудо велие! Давним давно тако красно не восиявшее солнце. Р а н о и преждевременно возсия над горизонтом Терновским и удивиша ся вси людие иже в Тернове и по всему миру. Зело же рано подравиле преподобнии отци занесоша мемоар и вручиша его комисарам.

Не е ли прочее велик и превелик, славен и преславен денят на 22-й марта, когато това ново голямо чудо станало? Не е ли той ден знаменит не само за търновци и за нас българите въобще, но може би и за всичкото християнско изпълнение, защото според уверенията и свидетелствата на отличния наш богослов писател на този ден, подир толкоз хиляди години са повтаря великото, чудното и дивното във всемирната история събитие, дето слънцето да послуша гласът на смъртните и да измени течението на свойт път?

Веднъж било то в дните на праведните, когато праведний Исус Навин в нуждата от време да победи неприятелите си казал на слънцето стой и то са спряло, да не мръкнува, доде не свърши той великийт свой подвиг. И ето сега вторий път в дните на преподобните, когато преподобните наши отци и м я р е к, в нужда от време, колкото по-скоро да извършат не по-малко великийт свой подвиг, възправят са и казуват на слънцето: побързай, небесно светило, та изгрей днес по-рано, откато си друг ден изгрявало и бъди ти по-хубаво, откаквото си друг път бивало! И слънцето, послушно на мановенията им, изгрява и по-хубаво, и по-рано, за да ускори, осветли и разхубави само по себе си хубавото и велико дело на тези велики деятели.

И не е ли това събитие таквози чудо и помен такъв, за който тряба с толкоз возхищение и прехласнование да са говори, щото от думите им само да са смае небето и да настръхне земята и вси живущии на ней?

После това чудно ли е, ако един ден видим, че скивнало на тези наши чудотворци, тъй както стоят всред събранието, да станат и да рекат: Гледайте! —и да фръкнат пред очитени, и да полетят на криле ветрени и да залетят зад триж девят води и моря! Може ли народът да ги не вярва, като ще му разказват за това? И може ли Народното събрание да ги не слуша подир това?

Нека ги вярва, който може, нека ги слуша, който ще. «Остен» обаче не може, освен като «Остен» да се произнесе и да им каже: Господа божии глупци, не стигна ли ви, дето с глупавите си постъпки омаскаричихте едничкото дело, което Народното събрание можеше с чест да извърши в полза на целий народ, но за пълнота на славата си поискахте и сами себе си да омаскарите с таквиз глупави и халосани за него разказвания. А после това имате очи още да са сърдите и да гадите Народното събрание, че не рачило да ви слуша и да са води подир вас, а то вие сте щели да го опрокопсате. (Поведи са по муха, да та отведе на юха.)

Остен, г. I, бр. 6, 12. IV. 1879 г.

КРАДЕН ПЕЧАТ

Блъснат един паксвил са явил с явно намерение да блъсне и да разруши с едно блъснувние «Свободата на печата» и шашкъните наши умерени, тези, които не търпят да им са каже, че «адвокатите са язва в народните камари и че България не е още наводнена с таквизи скакалци», радват са и ликуват, като слушат и четат честитите и честни наиме-

нования, които с един твърде голям деликатец приписва на членовете от събранието благообразнейшийт и благочестивейший поборник на защищавяните от тях идеи. На «Остена» не остава, освен да честити на блаженствующите консерватори появяването в стáнът им на такъв юнак-храборник, достоен за дружбата и почитанието им.

Тази кална игра омацва повече тези, които са я изхитрили, за да омацат уж свободний печат. Целта на туй блъснато послание да разклати уж постановлението за свободата на печата далеко не ще бъде постигната: ликующите за това са зле излъгани в желанието си и ликованието им ще да иде на юх. Това не е и не може да е следствие от «Свободата на печата», но е произведение на ограничений печат, порождение на таквизи постановления, каквито сме имали отпърво и каквито те искат да имáме и занапред. Това не е свободен печат, ами е краден печат — плод на ограничението, плод такъв, какъвто са е раждал и в турско време и са ражда вред, където свободата на печата е обуздана.

Таквиз потулници-дописници, които са затулят зад букви и псевдоними, които са крият в мъртвешките сенки на застоят, за да стрелят ядовити стрели връз тези, които явно, искрено и открито говорят в защита на напредока, не са освен произведение на назадничавий дух, наричан по благославию консерваторский. На този дух въднина е и това похабниче и незаконорождено чедо, надеждата на консерваторите за победа над либералите, и като таквоз, тям по право принадлежаще, предоставяме го на тяхното милване, галяние и отгайване; нека са радват на рожбата си, нека я камаросват, нека я обичат, както им прилича. Колкото за нас, либералите, радикалите, буйните, или както щете вече наричаните, за нас е еще един повод да пребъдем твърди и непреклонни в идеята и намерението си — да имаме свободен печат, за да нямаме краден печат.

Що са касае до мастор-писача, който сам иде да са натъква на бодлото на «Остен», толкоз има да му кажем, че «Остен» мърша не боде. Той знае, че мършата, кога вземе да се обажда, закачат я с куки и извлачат я накрая.

Остен, г. I, бр. 6, 12. IV. 1879 г.

ОТВОРЕНИ ПИСМА НА ОСТЕН

ПИСМО I

(До Негово С[иятелст]-во княза Имярек от Кандидатите)

Ний, милостию своею «Остен», славно управляющий и остро бодущий владетел на широката и пространна държава на всички глупци, мали и велики, до Вас, великийт Лингурин на бибетата, славниит княз-одабашия на пусто-празните одаи, храбрийт и най-отличнийт днес капитанин на синигерите, много ти здраве от моя велика милост и приветствие голямо, достойно на големината на Името ти.

С голяма радост и сърдечно задоволство ся научих за Вашето искрено желание и похвално усердие, което сте показали, за да минете под крепката и силна защита на наший светлий пряпорец и да са удостоите да бъдете честит поданик на лудоспасаемата и глупохранимата област, която са намира под мое ведомство. Това прави голяма чест на моята висша власт, да бъде господар, началник на таквизи много способни и прекалено достойни мъжйе, каквото казват за вас. Затуй и бързам да приведа в изпълнение желанието ви и най-официозно ви явявам че сте приети в пълно поданство и са поставяте на първо място в дворянството на благороднейшите серсеми и шашкъни, с правото да можете да бъдете избираеми, за какъвто щете, по угодата на смиреномудрените будали и абдали.

От достойнийт наш тамо агентин Б., който тъй ревностно Ва препоръчва на Нашето благоволение, Ви ще получите големия пашапорт на велеглупието, с който свободно ще можете да са водворите, дето ви бъде изгодно и угодно в страната на безумните, с единственото условие да плащате данока на търпението, да подсмърчате с повесен нос при изпълнението на поданическите си обязаности, при бодливите, но спасителни наредби и постановления на конскитуционното вече управление на Държавата, с присяжно задължение да не помисляте никога да са възпротивите и да са не излъжете някога да сторите да ритате срещу ръжните на остенската ми власт и сила, защото можете да предизвикате опасността на по-силно натъкване на нея, нещо,

което, като добър и благ сердем Господар, никак вии не желая.

Това като ви известявам за Ваше знание и обуздание, то за спокойствие Ваше считам нужно да ва предуведомя, че една част из велемудренните мои подани и от сега Ваши съподаници, които не са са йоще съвсем отучили да повирват нос понякога и да предизвикват строгостта на бодлите ми за усмиреномудряние, таквиз някои от будущите ваши другари соблажениці, не зна' от какво са са съблазнили, та благоизволили да са наежат противо Вашето станало кандидатство на поданост; те са показват терякии като кърлежи и сякаш че са на оси плюли, но не давайте ухо на тях, те ще алащисат. Да не щете да знайте за техните кряскания, дето са сърдят и гълчат на Вашийт наемник препоръчник, който тъй ревностно и усердно върши своята работа за преминаването ви в наше поданство, когато ний най-торжествено обявяваме и Ва одерзостяваме да са положите съвършено на този наш чиновник с пълно уверение, че той ще може да Ва преведе благополучно от мамалигарската ваша страна в просенишката област на Моята Държава, в блаженейшите становища на блаженствующите безумници, под лебелата сянка на Моето покровителство и лекободно Правление, дето има да благоденствувате и да светувате, както всички несмислени.

Нетърпеливи, те са сърдят и викат, но ний сме били благодарни досега от него, от този си чиновник, когото имахме на ум и да провъзведем наскоро. Сега обаче каквото чуваме, ако излезе истина, да ви е направил нещо обидно, да ви е пооскубал, бъдете уверени, че щом вземем положителни сведения, че тази работа е извършена от него ловко, изкусно и както тряба, даваме ви царствената си честна дума, че скоро ще го накажем с изключение от числото на поданиците си и с изпъждание извън границите на държавата ни. Защото, който намери патка и не я оскубе, той е по̀ патка от нея, сиреч мой поданик, достоен за награда с уничтожените от българската контитуция декорации.

Внимавай само и пази са добре, като ще минеш голямата река, за да встъпиш в толкоз желаемата страна, да та не сполетя нейде моят племенник и наследник на престола ми Остенко II, който обхожда татък да изучава страната; защото, явявам ти с време, ако минеш на ръцете му, не са

ручая вече не само за перата ти, но и за самата ти кожа. Той не е някой лош кеседжия, но е человек във висша степен убедителен и мога да ви кажа, че ако би да са срещнете и той види за добре да положи в действие всичките убедителни сили, които има на разположение, за да ва отвърне от намерението ви, то уверявам ва, че при всичкото голямо желание и щръклеяние, що може да имате за постигание на целта си, ако дойде да изпитате силите на неговите убеждения, отведнъж ще са откажете от всичко; а това не ще е добро ни за Вас, ни за Мене, който имам хубаво мнение и желая вашето провъзведение.

Мене е много драго и твърде по сърцето ми това, дето ми казват, че Ви съобразно с Високото си произхождение сте изказвали и добро разположение, и ревност голяма за висок княжески сан. Жално ми е само това, че Ви не умейхте да са разпоредите, както трябаше.

В Търново, дето сега има събрани доста мои чиновници и ревнители на Вашето провозведение, мнозина са оплакват, че Ваший агент не донесъл със себе си доволно число от онези търкалестите, малите, но всекому милите същества, които вършат големи работи при важни случаи, за да ги положи в действие да свършат работа — Вас да провозведат, да улеснят же и поучат нашите аджамии още в избирание на Княз българи.

Хората, най-почтените в събранието хора, толкоз викаха и в словата си покрай Дунав казваха, че мнозина уж са сподобили с благодатта на твоите благодатнейши Наполеондори, но както са от здраво място научавам, тези, за които са говори, че са очеститени, не са били честити да видят достоуважаемото лице ни на едно от тези благородно-бледи същества; от това работата при изпълнението на желанието ви остава саката. Желателно би било Ви да са постараехте да не изкарате лъжци таквизи честни хора, но Ви не сте са погрижили за това и сега не зная какво може да са случи.

Освен това Ви сте пропуснали и друго едно много важно обстоятелство. Уверени в действующата сила на споспешествующите молитви на «Българин», не сте счели за нужно да се явите и пред отца Бодля да ви прочете и той някоя от разпилените си молитви, за да ви върви на хаир.

Ревността и желанието ви да са обългарите са похвални, но с едно *ов* българин не са става, иска още много търкалца около *ов*. Не трябало да са уповавате на един

кръстник, ами да сте потърсили и други кръстници, на които българщината да е по-саалам; например да сте калесали за кръстник и «Остен». Ви не сте пресметнали добре кои кръстник по ще ви понесе. «Българин» е българин, ама не е «Остен», а «Остен» е и Остен, и Българин и като такъв можеше и по-добре да Ви кръсти, йоще да присади, да закове, ако щете, българщината у Вас неотемлемо навеки.

Страх ме е, че тези малки инак пропуски могат много да Ви побъркат, а моя милост не ще бъда крив. Но в благоволението си към Вас аз мога да Ви кажа да са не отчайвате, ако би даже и да ва изплеснат от предстоящите избори. Дерзайте! Княжества като за Вас в моята пространна държава има сума.

Още като чух за желанието Ви, аз турих на ума си да ва вокняжа на славното по Смерлинский трактат княжество К а ч и ц а, което агите имаха добрината да изпразнят, като за Вас князове, още преди 20 години; а до лани еще стърчеше в полуразрушение викалото на бившийт тамо великолепен храм, отдето можахте, кога видехте за нужно, да обсерватирате широкото пространство на Вашите владения; сега северните воители го съсипаха.

Ако прочее не благоволите да бъдете княз на такваз лишена от туй преимущество страна, побързайте да са поставите кандидат за смежната с речёното княжество богата и пространна област С а л а м а т, която лежи между два славни юдола и са простира до известнийт на всичко Търново П о р с а н д о л, местност прекрасна, която аз одобрявам напълно и препоръчвам ви я за достойна на достойнството Ви разиденция; тя е много сгодна за съединение с Качешкото княжество, съединение, което Ви несумнено толкоз много и желаете.

Имайте уверение и пр., и пр.

Велики властелин на глупците

Остен, г. I, бр. 7, 20. IV. 1879 г.

СВОБОДАТА И БЪЛГАРИТЕ

I

Кой е свободен и слободен?

— Слободен е онзи, който е свободен, а свободен е онзи, който няма никакво гаале от нищо, който няма никаква грижа за нищо. «Ни мъжа, ни грижа, ни топла вечеря» — казала някога си някоя си българка, като искала да покаже, че като свободна от всяко таквоз нещо, което би ѝ задавало каква-годе грижа, тя е и слободна; а народната философия признала това нейно определение и го увековечила в народните притчи и пословици.

И тъй тряба да признаем за неоспоримо, че свободен и пълно свободен е онзи, който няма гаале от нищо, който няма грижа за нищо. А кой няма никакво гаале? Кой няма грижа за нищо? Не онзи ли, който няма за какво и от какво да са страхува, който няма нищо и няма за какво да са грижи?

Богатийт, имотнийт постоянно го е страх да не изгуби парите си и стоката си и всякой час са стряска за тях и трепери над тях; сиромахът няма стока, няма пари и затова няма и страх. . . Ще са каже, че богатийт под гаалета, грижи и страхове не е свободен, а сиромахът без никакво гаале, без никаква грижа и без никакъв страх е и свободен, и слободен.

По-нататък. Задоменийт, женений, чеднийт има гаалето на дома си, на жена си, на челядта си, има за какво да са грижи, има за какво да са бои и страхува — да не би да остане без дом, без жена, да не би да са кътне челядта му — и все е гузен, и все е нащрек — следователно не е свободен и никак не е слободен. А онзи, който няма жена, който няма дом, ни челяд, или онзи, който е имал дом, а сега няма, имал стока и пари, а сега няма, имал жена и деца, а сега ги няма, разумява са, че таковий освободен от всичко, което би му задало каква-годе грижа е пълно свободен и слободен.

* * *

Но за по-ясно нека определим по-добре думите свободен и слободен.

Думата с в о б о д а и с в о б о д е н показва човек или народ, който не зависи от другиго, който има своя воля и може да са разполага със своите работи и с имуществото си, както е за него по-добре, без да са бои и страхува от другиго, че ще дойде да му каже защо си направил тъй или инак, и да го кара да прави не както е нему драго.

Българинът и български народ въобще, като не е бил отколе години в таквоз едно състояние на свобода, като не е бил свободен, той е забравил и думите, които означават таквоз състояние, с тези думи той са е запознал изново само на последне време, и то донейде.

Думата с л о б о д и я, или с л о б о д е н, които вероятно произлизат все от един и този корен със свобода и свободен, са е спазила в езика на българите с това изменение, което представя едно по-ограничено понятие за свобода; защото показва наистина състояние на човек, който прави, каквото ще и каквото му скивне, но без да го отменява от положението на зависимост от други: това, което са напълно характеризира в спазената поговорка, «пояла го слободията, ама ще си намери белята», както и в друга една «слободен му г. . ., че са качи на яза».

От години досега слободни българи е имало доста, можем да кажем, но свободни не е имало. Това може да ни покаже най-добре как тряба да разбираме думите слободен и свободен.

II

Сега от тази т о ч к а з а г л е д а н и е, ако погледнем на Северна и на Южна България, на коя от тези двете наши бащини страни можем да покажем, че е в по-добро и в по-изгодно положение — че е по-пълно свободна и слободна?

Русците, нашите освободители, освободиха наистина нашата свободна България, но дали я освободиха тъй напълно, както ревнителите на съвършената свобода аги сполучиха да освободят Южна България? Русите в Освобождението на България оставиха на нас, северните българи, даже и понабавиха ни още парици, оставиха ни къщята повече здрави, челядта ни горе-долу цяла, неповредена и все живо и здраво; дето ще са каже, оставиха ни под гаале, под грижа, с други думи — непълно свободни. Когато, напротив, освободителите на Южна България, турците,

освободиха южните българи напълно, т. е. не им оставиха ни къщи, ни пари, ни стока, ни челяд цяла, с една реч не им оставиха нищо, за което да имат гаале и да са грижат.

Това, че е тъй, надеем са никой да не може да ни откаже, но за онези, които не им увират главите лесно, ний можем да приведем и доказателство, като посочим на самите жители в тези еднакво български страни, на които особените положения в отношение на свободата са разособили и заниманията им.

Поразгледайте са и вижте; какво правят и с какво са занимават нашите сънародници и съотечественици в Северна България. Не туй ли? Вртят си търговийката, четат си половците, вардят си къщята, поправят ги, преправят ги, не дават пари да учат децата си, затварят училищата си, отварят ресторани, кафенета, тичат по разходки, вървят смиреномъдренно подир опашките на жените си. Това става по градовете. А по селата? Кривят си калпаците, пият винчагата, черви им са гребена, бият жените си, орат нивите си, копаят лозята си, търсят все по-евтини учители, карат воловците си, пасат кончетата си, поят магаренцата си и понатъпкват им самарчетата, хранят кокошчиците си, доят овчиците и кравиците си, продават млякото и сиренето, яйцата и агнетата, всякакви бурени и каквото друго уловят, събират пари, турят ги в гърнета и кюпове, заравят ги в земята и толкоз.

Кажи някому от тях, на гражданин било или на селянин: — Ей! Какво правиш ти! Турчина ще дойде бе! Ей го, на Балкана ще са загнезди, не ще можеш да идеш дърва да си набереш, не ще можеш да минеш да си купиш ни зеле, ни чушки за семе.

— Ъх, ще дойде, беки ще го пуснат отвъденците, че то на тях никак не износя — те да му мислят.

— То на тях не износя, ама и на теб още повече. Турците ще ти оскверняват най-напред водата, която ще пиеш, а по-нататък мисли веч.

— Какво да мисля? Цар Александър не можа да им дойде дохак, че ний ли? Ама да е жив той! Той нас няма да на предаде пак на турците в ръцете. Да ни са жуви братушките!

— Абе да са жуви братушките, ама и те имат своя земя и своя бащина, дето утре ще си идат, а ний пак ще останем сами. . . Как ще са разправяме с турците сами? Нали тряба барим, доде са братушките тука при нас, да научим

пушка да държим от тях, колкото да плашим агите барим с пушките на братушките.

Знам ли аз какво тряба да правим, ще ти каже апатическият селянин на Северна България, като са задръгне, дето не го сърби, и си търси ума в тила.

— Хади, бре брате, хайде да си съставим гимнастически дружества, да са упражняваме и ний на оръжие, не знаем какво може утре да на сполети.

—Да ти кажа ли аз тебе, ще ти каже очифутенийт спекулантин гражданин, то не е моя работа; не аз съм слободен да си оставям дюкеня и да ходя да си бъхтя ангелите по кърпщата; комуто е слободен г. . . да върви да. . . и аз не мога да си оставя работата. . . войска имаме сега, защо я храним? Нека иде да са бие. Аз си имам толкоз гаалета — жена ми ще ражда, колибата си преправям. . .

Ето прочее какво са, какво мислят и какво правят северните българи; те сами казват, че не са слободни, а гаалето им, работите им показват, че и свободни не са и не могат да бъдат.

Сега да минем в Южна България да видим там как стоят работите.

Помнят нашите читатели, че щяхме да ходим с тях отвъд Балкана, в онази българска страна, наричана някога Тракия по това белки, защото ѝ много тракала главата ѝ в старо време, както и сега, после Южна или гореща България от наши някои наричана затова, защото е на юг и е населена с българи, които наистина ги поприхващат понякога «горещите мламоси», но им отминува, като ги оставят «на студените бани». Щяхме да ходим да видим как са и там българите със свободата, или по-добре — как е свободата с българите.

Окъсняхме малко, но да идем.

Едно нещо само да не забравим. Ний ще идем в страна, наша наистина, но оненашена засега; не в Тракия, не в Южна България, а в Източна Румелия — земя, промисливо прекръстена. Прасе за кръстника или ний не сме онези прочути икрамджии българи, ако излезем с празни ръце пред кума.

Сега да вървим. . . Да речем отдихоме. Какво видите? Как са със свободата тези наши на юг сънародници? Какво мислят и какво правят в слободията си?

Освободени тъй, не като нас от русците да ни претоварят с рубли и полове и да ни накладат на толкоз грижи и мисли какво да ги правим, а освободени от агите, тъй както само те знаят да освобождават, сиреч ограбени и оголени от всичко, за да няма за какво да мислят и да са грижат, нашите нагорещени братия са наслаждават на пълна свобода и слободия. Жени, деца избити, няма да мислят как ще ги прехранят и облекат; стока разграбена, няма да мислят какво ще я правят; мази, дюгени изгорени, къщя разорени, няма да мислят да ги стягат и преправят; те даже никак не мислят и да си правят нещо таквоз като къщя или дюгени — из уважение към агите да ги не турят в труд пак да ги горят и разоряват. Пари няма да са урашисват да правят търговия. Който има жена, не мисли да ѝ прави опашети фистани, който има мома, не мисли за големи зестри и тежки чеизи. Един фистан назаем и булката стъкмена. С едни чепици две булки са венчават. Не е ли това злата, света свобода!

Нашите тука тичат, печелят — те там посръбват си да не желят. Нашите орат, сеят — те гледат днес за днес да преживеят. Нашите са заробени в грижи за едно и за друго — те, освободени от излишни грижи и послободени, не щат за нищо да знаят — пушката на рамо и хайде накрая. . . играят, обучават са, перят са, ежат са, заканят са, чакат и крякат. . . Агите ги слушат и са омърлушат. . . Други сили гледат и са чумерят, искат да ги замерят, но, както казва един наш сериозен събрат, обикалят като котки гореща каша и никоя не смее да си шопне муцуната.

Таквоз беше състоянието на тази южната страна на нашето отечество, когато преди месец нещо бяхме са наканили да ѝ идем на сгледа; но сега, след изминуването на три, четири недели, изгледът е доволно изменен. Наистина не сме дошли до такъв някой твърде грозен изглед, за да говорим грозно, не можем обаче и хвалбите си да продължаваме, като гледаме какъв обрат вземат работите, надеждите излязват на юх, заканванията отиват на подилс и работата излязва по старобългарски «вряка, вряка, че кляка.»

Така е сега-засега, склекнаха са перянията и запънаха са запъванията; работата излязва, че урашмака бил само за калпака!. . . Смешно наистина, но грешно би било да са смеем ний, които дължим на голата свобода на тези хора тежките грижи, с които са виждаме претоварени засега.

Ний, които останахме глухи и неми на техните възвания и студени към тяхното нагорещяване.

Сега не остава, освен да са примирим с неизгодното положение, което сами си създадохме, и да видим, ако сме братия, ако сме хора, барем хляб да дадем на тези хора, които нито са орали, нито сеяли, да им помогнем барим в тази им нужда, а то кръв да пролеем за тях не му е сега времето да кажем, за да не кажем най-правото, че не ни държи гърбът.

Остен, г. I, бр. 8, и 11, 30. IV. и 29. V. 1879 г.

НОВИНИ И ВЕСТИ. ПРИТЧИ. ПРОКОБЕНИЯ. ЗА ЖЕНИТЕ.

ОТ ОСТЕН. КРАТЪК МЕСЕЦОСЛОВ ЗА 1879. КАЛЕНДАРЧЕ ЗА ВИСОКОСНАТА 1884.

БЪЛГАРИНЪТ В «БЪЛГАРИН»

«Когато българина е най-весел и спокоен, той изгледва с едно евангелско око и чуждите хора, и своите слуги, и домашните си животни. . .» (текст Бълг., брой 133).

Тълкование. Когато българинът е най-весел и спокоен, «той изгледва с едно евангелско око» и турци, и гърци, и други инородци чужденци; а в по-тесен смисъл на думите чуждите хора и сънародниците си, и съгражданите си, дори и комшиите си и комшийките си. Тъй също «с едно евангелско око» изгледва той и своите слуги, т. е. калфите и чираците си, ратаят си, ако има, и ратайкинята си; а по-нататък и домашните си животни, т. е. воловете си, разумява ся, ако агите са оставили да има той волове, коня си, ако е можал да си купи, магарето си, ако обича да държи в двора си или в къщи таквоз животно, за котките и кучетата не ще ни дума, после патките, пуйките и юрдечките си, ако го не е мързяло да ги въди, и най-после петела с кокошките си, като домашни животни и тях «изгледва той с едно евангелско око.» Само да не забравяме, че това става тогава, когато е той, сиреч българинът, «най-весел и спокоен».

Неизтълкувано остава: кога българинът е най-весел? Кога по-малко весел и кога просто е весел и невесел и как изгледва той тогаз «и чуждите хора, и своите слуги, и домашните си животни»? Тъй също не обяснено и на питание остава: Защо българинът да не гледа просто на поменатите твари, ами да ги изгледва? Защо да ги изгледва с едно само евангелско око, а не с две? По-нататък: колко са евангелските очи? Кои са евангелски и кои не са евангелски очи?

Остен, г. I, бр. 1, 5. III. 1879 г.

НОВИНИ И ВЕСТИ

В Търново, столицата на Народното събрание, в един частен полог — на събранието, не на Търновото — взели ся да насадят за измъщание едно голямо яйце — Целокупна България. Мнозина обичат да вярват, че то скоро ще ся излюпи. «Остен» желае да хортува на хаир и казва, че то може да бъде, сиреч може да се излюпи, ако не ся взапъртъчи.

Последне известие. Пологът на «Целокупна България» ся омъртвичил; яйцето го преместеват в друг полог; насаждат го прекръстено «Единство», излюпя са измътено Народ.

Попейте му «песента на Народа» — да чуе славата си и да са радва на името си. . .

Остен, г. I, бр. 1, 5. III. 1879 г.

КАКВО ПРАВЯ АЗ

Първо и първо, гледам «да ми не бие топорът на едно място». Това е днес едно от необходимите преимущества на тогози, който иска да иде напред. Положителните хора днес не са освен диванета; обърташите играят ролята и въртят света.

Второ, като человек хитър и смотрелив, аз нося всякога в джоба си за потреба умната турска пословица «акшам кавул саб ах савум[1] и кога как ми потряба, служа са с нея.

По-нататък. . . Внимавам добре и час по час «са въз-

1 Сутринта спогодба, вечерта отказване (тур.).

правям като съболец до дупката си», та ся ослушвам тътне ли са нещо татък, откъм където имам страх.

Не мога да търпя хора със свои убеждения и сам аз са пазя от таквоз нещо, защото зная, че свое убеждение води към обеднение.

Често, често излязвам да опитвам откъде вее вятърът, за да нагласявам ветрилото на мнението си. Само кога спя, гледам да не менявам мнение, защото ще кажат, че е сънуване. Тъй правя аз, а тъй прави, синко, и всякой умен човек, който иска да прокопса. Будалите, които искат да постоянствуват на думата си и на убежденията си, те никога не прокопсуват.

Остен, г. I, бр. 2, 12. III. 1879 г.

* * *

— Ами ти плака ли бе, като слуша словото?

— Пази та боже. Как може да плаче човек, когато гледа, че оратора играе на въже. Който ти е казвал, той лъже.

— Ами ти?

— Аз, братко, да си кажа грехът, аз плаках.

Но не тогаз, като слушах словата,
а подире, като видях делата.

Остен, г. I, бр. 2, 12. III. 1879 г.

* * *

Приказвам, -зваш, -зва, приказваме, -звате, -зват и казват и десний хор и левий хор и всичките хора, че един наш някога ревностен родолюбец и един от бойците уж за народното добро, като са очиновничил, сякаш че са разчеловечил и от патриот станал пъртиот и от боец народен побойник на народа. Па освен това, шепне са йоще и нашепнува са на ухо, а от ухо на ухо ходи и друго, и дружко; но премълчавам, — и аз, и ти, но не мълчи земята.

Заклела се земля раю
да се сваке тайне знало.[1]

Остен, г. I, бр. 3, 17. III. 1879 г.

РЕСТОРАЦИЯ НА «БЪЛГАРСКИЯТ ЗВЯР»

Закуски

Хайвер-икра полицейским способом	1 ф.
Разни сельодки с дискуции	1 ф.
Разно сирене имплиците	1 ф.
Яйца с юс-комуне	80 с.
Разни колбаси ала дизертир	1 ф.
Чорба агнешка по сенаторски	60 с.
Чорба гъби с принципами	50 с.

[1] Заклела се земята на рая да си всяка тайна знае.

Бульон ала Данте	60 с.
Борщ по нотабелски	60 с.
Чорба риба икономична	50 с.
Чорба от коприва антична	50 с.

Яхнии

Боб ала обер-Шоп	80 с.
Охтапот кореспондентски	1 ф.
Охлеви консеквентни	1 ф.
Шпанак модус вивенди	1 ф.
Паприкаш ала Бюро-бюрек	1 ф.
Капама ала Камара	1 ф.
Говеждо месо с мандат	1 ф.
Агнешко с консеквенция	1 ф.
Папаз-яхния контрактна	1 ф.
Сарми с комисия	1 ф.
Филе с регламенти	1 ф.
Пача тербихлия ала законна	1 ф.

Печени

Бифтек с вишегласие	1 ф.
Котлети с дебатами	1 ф.
Биток с кобилица	1 ф.
Розбиф «няма Юда»	1 ф.
Свински котлети «по формула»	1 ф.
Агне печено с искреност	1 ф.
Теле с убеждение	1 ф.
Пилета скрютен дю Лист	1 ф.
Кокошки с мнениями	1 ф.
Патка екстра Мурос	1 ф.
Мисирка с прецедент	1 ф.
Глава агнешка с меморандум	1 ф.
Глава от свинче без мемоари	1 ф.
Пилаф с изключение	1 ф.

Сладка

Омлет ад референдум 1 ф.
Налисники ала лъжеш 1 ф.
Български принципи с краставици 1 ф.
Овощия, обелени протоколи 1 ф.

Водки и вина

Българско вино разкомисено
Пиво. Венско с диверсия
,, Пилзнер абстрактно
,, Дупл Мерцен с шпйонами
Вино. Мутус консенсус
,, Сен-Жулиен опорт[ю]нистическо
,, Лафит констатирано
,, Лароз абсолютно
,, Мадера «Червени яйца»
,, Сотен утилитарно
,, Порт-вейн Фана-моргана
,, Шампанско Библиотека с Конституция

Изготвят са еще по заказу или наръчени всякакви гозби и ястия чисто народни, всякакви видове изнари, хархани и трениици, дори и качамак и тутманик, ако би да иска някой по вкусу.

А за ония, които имат развален вкусът на чувството и благоутробието си, ресторацията на Звяра е промислила да може да им доставя по желанию каквито би поискали саларми и саламури и разнаго рода пряностей.

Съдържателят

Остен, г. I, бр. 3, 17. III. 1879 г.

ПРИТЧЕЙ ЧТЕНИЕ

Обезправдава себе си, обществото, в което живее, и въобще человечеството този, който е задължен да проповядува истината и я замълчава заради веществени интереси или страха ради юдейскаго.

Там, дето гражданите желаят правителствени подписи и помощи, за да ся поминуват, мъчно, много мъчно ся изкоренява оттамо робството.

Не чакай добро от тези, които служат само за сребро.

Кривите мудрувания не водят на прав път.

Остен, г. I, бр. 5, 30. III. 1879 г.

* * *

Както едно дете, щом са роди, не може да са храни с хляб и месо, ами му са дава дълго време само мляко и полека-лека, след като хванат да му никнат зъби и да пораства, му са дава твърда пища, така също става и с народите — казва «Марица».

Както едно теле, щом са роди, не може да са храни със сено и овес, ами му са дава дълго време само мляко и полека-лека, след като захванат да му никнат зъби и да пораства, му са дава твърда пища, така също става и с воловете — казва «Остен».

Сега остава да ни каже «Марица» — народ ли иска да възпитава или волове — и въпросът е решен.

Остен, г. I, бр. 6, 12. IV. 1879.

СЪБЛАЗЪН

По едно невнимание върху запрещенията на десетата заповед, без малко да станем големи престъпници и да хвърлим душата си очевидно в пъкъла, съблазнени от престъпно желание.

Какво ти минува през ума, читателю? Дали жената на някой наш искренний сме щели да пожелаем, или домът, или нивата, или раба и рабинята, или вола, осела и скота на някого от ближните си? Не си греши душата да си предполагаш таквоз нещо; нищо таквози никога не на е блазнило, за да на съблазни.

Нас на тури в изкушение дописникът на «С.—Петербургски ведомости»; съблазнени от съблазнителното съдържание на неговите кореспонденции из България, на основание, че в запрещенията на десетата заповед не е казано: да не пожелаеш и дописника на ближния си, ний бяхме готови да пожелаем тогоз дописника за наший «Остен», поради пълните с юмор и ирония негови дописки. Но последните виходки на неговата ирония дойдоха да на запазят от грях, като ни откриха, че той не бил прост дописник, но чиста принадлежност на ближните нам «С.—Петербургски ведомости», скот из скотовете и осел из ослите му. Това откритие и буквалното запрещение на 10-та заповед на предотвратиха от престъпното пожелание; тъй що ний не само са заричаме да го не желаем, но и честитим на ближните нам поименовани Ведомости добрите качества на неговата собственост.

Остен, г. I, бр. 8, 30. IV. 1879 г.

ПРОСОТО НА МЛИН

Едно време, когато не само хората били благочестиви и набожни, но и всичкото царство на животните просиявало с тази добродетел, па и царството на растенията не оставало назад от нея, царствующата в храните царица Пченица в покаяние за греховете си, що измъчвала хората в неурожайни години, сторила да иде на Божи гроб на поклонение за изплащание на греховете си.

Събрали са всичките други видове храни да я изпратят и да чуят, ако има нещо да им наръча. Там била Ръжта, благороднейшата княгиня, и князовете Ечмик, Овес, княз Папурко, а между тях и Н[его]во сиятелство младий принц наследник Просо-ефенди.

Там, дето изпращали Храните царицата си и са прощавали всички наред, дошло ред и на Просото да са опрости. На опрощаването отгоре то са осмелило, та попитало: Какво ще ми наръчаш, царице господарице? — Смирявай са в каквината си, рекла Пшеницата, и нищо повече ти не тряба.

Но във високото мнение за себе си и за своята каквина Просото прибавило да каже: Ваше величество, сега като отивате и като са разумява, че аз оставам тука, та ва заместям, какво ще ми заповядате: да са разтакам ли на тънки кори за точено, за баници и всякакви млинове?

Усмихнато отговорила царицата и му казува: Ти гледай само като та месят, на дебели пити да та пекат, да излязваш из пепела с р ъ з а си нацяло и да та не вадят разломен на комати, и то ти стига!

Остен, г. I, бр. 9, 8. V. 1879 г.

СТАРО ЯВЕНИЕ

Случаите или казусите, по които може да мине някой на служба, т. е. да стане чиновник, са различни. По отношенията на настаняването те са подреждат в следующите седем падежа:

Именителний — чиновници по име, които имат голямо име; хора именити.

Родителний — чиновници по род, които са от голям и сайгалия род или имат добри и хубавички роднини; хора родовити.

Дателний — чиновници по даване, които са дали или спуснали нещичко; хора податливи.

Винителний — чиновници по обвинение, които са обвинили и оклеветили някого или които са обвинени в нещо наедно с по-горните си; хора обвинители или съобвиняеми.

Звателний — чиновници на призовка, които са отзовават на всичките прихлевки на по-горните си или които призовават хора, звани да зоват или да са отзиват смиреномудрено.

Творителний, или правителний — чиновници на справките, които могат да притворствуват пред едного и пред другиго и да са справят, за да вземат от едного и да дават на другиго; хора на творчеството.

Сказателний, или предложний — чиновници по заказу или по предложению, които са заръчани, показани и предложени, или за които е казано и сказано слово милости; но таквизи чиновници не са вочиновничат без подлог, както и всички имена в тоз падеж не са употребяват без предлог.

Остен, г. I, бр. 9, 8. V. 1879 г.

ОБАЖДАНИЕ И ПИТАНИЕ

«Остен» е казал и всякога казва, че без пари не боде, а сега работата е дошла да пита: да боде ли за пари? Третий месец наближава на сключание и бодлите са на привършание. Това не трябаше да го забравят тези, на които е драго да бодем хората, а па не им е твърде драго да дават пари за бодли.

Пари трябат. Имат ли от това хабер тези, които тряба да знаят, че «без пари нищо ни вари»?

Остен, г. I, бр. 9, 8. V. 1879 г.

ДОПИСКИ БЪЛГАРСКИ

В друго едно по-последне писмо от Русе, г. Кацов разправя за подарените от Русия коние, че ги раздърпали чиновниците администратори без пари. Градското население в Русе са оплаквало на висшето управление, което заповядало да възвърнат назад конете, но чиновниците схитрили — наместо добрите коне, които взели, те върнали други, кранти, пусталетини. Да са чиновници и да им не стигне умът и толкоз работа ли е?

Г-н Кацов умодава, че щяло било да бъде по-добре, ако да са туреше една част от този царски подарък на лечитация, от парите на която да са помогне на бедните селяни да си купят волове. Това ни наумява отговора на онази свястна мома, на която баща ѝ, като не му са щяло да даде зестра, за да я ожени, придумвал я да са не жени и казвал: «Добро е, дъще, да са ожениш, но по-добре е да останеш девствена.» — Тате, рекло разумното момиче, ний да направим доброто, а по-доброто нека го правят, които могат.

Доде е и по-добро, и по-лесно да мисли някой за себе си, отива ли да ти мисли за бедните селени?

«Славенин», като известява за благата и спасителна мисъл, която посетила благочестивия русенский йерарх да въздигне «молитвен дом вън от града», в българските на Русе гробища, «вечни жилища на всички (!) смъртни», окайва са, че не му останали думи, с които да поздрави тая мисъл. Жално нещо наистина и нещастие голямо за наший събрат на таквоз време да остане без думи! А еще по-жално, че на този час и «Остен» няма колайлъка да му даде назаем няколко таквиз речове, каквито му трябат. Всичко, що може да направи, е да го подкрепи в приканванията му за осъществение на тази «от висока важност мисъл». На помощ, господа русненци, що стоите, та гледате, тичайте, та събаряйте училищата и носете керестето к гробищата, изкарайте всичките ученици да работят, «предприятието е свято», касае са до «величието народно»! Паметници, вечни паметници за мъртвите! Ето какво тряба. Защо ви са училища за живите? Каква облага от тях, като ги имате?

Остен, г. I, бр. 10, 19. V. 1879 г.

ВЕЗИР СТАНАЛ, ЧОВЕК НЕ СТАНАЛ

«Тебе думам, дъще, осещай са, снахо»

Някой си, някога си Смаил паша и Дели Смаил паша наричан, защото и паша като бил, бил такъв май напрасничав, а като бил момче, бил още повече налудничав, немирен и пакостник, тъй щото и баща му, като го гълчал твърде често му казвал: «Ти няма да станеш човек никога.» Това често повтаряно мъмрание, турило в честолюбие Смаила и той турил на ума си да стане големец някакъв, като мислел, че това ще са каже да стане човек. С буйството си прочее, т. е. с делишмеликът си като воин,

още и от сляпата чест подпомаган, най-после той сполучил да стане везир, което и не било до скоро мъчна работа в Турско.

Щом станал везир, Смаил провожда тутакси десет гавази да докарат баща му пред него. Покаран от чаушите, клетий баща са и чудил и маял какво е това, а още повече останал смаян, като го представили пред сина му.

«Видиш ли, татко, казва Смаил на сепнатий си баща, ти все туй ма гълчеше, че няма да стана човек! Ето, аз станах везир.» А баща му отговаря: «Аз не ти казувах, че няма да станеш везирин, ами ти казвах, че няма да станеш човек, и ето, макар че си станал везир, човек пак не си станал; защото ако да беше човек, като искаше да ме видиш, щеше да пратиш слугата си да ми извести да дойда и тихо и мирно, а не с такваз гюрюлтия: да пратиш десет гавази да ма карат като осъден, за да ма докарат пред тебе. Затуй да не ти е криво, ако и сега ти кажа, че ако и да си станал везирин, пак човек не си станал, няма и да станеш.»

Остен, г. I, бр. 12, 6. VI. 1879 г.

БРАХМОВИЙ РАЙ

Сиромах един индиец, като са отървал от мъките на този свят и от лошата си жена, явил са на портите на рай и искал да го пуснат вътре.

— Беше ли в пургаториума (чистилището), попитал го Брахма.

— Не, ама на онзи свят аз бях женен.

— Кога е тъй, казал богът, да си бил женен или да си минал през пургаториума все едно е. Хади влез вътре.

На същата минута дохожда и друг един мъртвец и са моли на Брахма да пусне и него в рай.

— Недей бърза, приятелю. Кажи, мина ли през пургаториума?

— Не съм, но какво от това? Сега що пуснахте едного, който не беше минал през пургаториума.

— Пуснах го, ама той бил женен.

— Женен ли? Толкоз по-добре за мене, че аз съм водил две жени.

— Постой, приятелю, и пооттегли са, казва му Брахма. Рай не е направен за лудите.

Остен, г. I, бр. 12, 6. VI. 1879 г.

ПРОКОБЕНИЯ

Я н у а р и. Сурва, Нова година! Весела ви година и честита свобода по берлинска угода. Догодина дай боже, дано господ поможе да намерим по-добра. Да можем се пак събра. Внимавайте, момичета, като ловите птичета, гарги да не хванете, пишман да не станете.

Ф е в р у а р и. Времето все пак студено, тежка зимата, но най-тежка за онзи град. . . Мрат хората от глад! Но кой мисли зарад тях? Личби по небето, чудеса по земята! Друго чудо и беля: сватба в една махала. Вечер вълворится смях, игра и радост, а заутра — плач и скръб, и жалост

Не тичайте подир офицерите,
белата си ще намерите.

М а р т. Непостоянство на времето и дните; надваря се с непостоянството на жените. Реформите изгниват и агите по своему отиват. Голяма скръб в една страна, опърлена от политическа слана. Годината е на печатарите, колкото за книжарите — ще се блъскат с товарите.

А п р и л. Дъждецът наросява тревите, но горещи са на младите главите. Нови избори от вети изверги; прежде-бивший предател, будущий председател. Един стар и щърб оцетник навира се за съветник. Избираме, пробираме, все таквиз ги намираме.

Стягайте се, дипломати!
Турция се пак заклати.

М а й. Тихо и хубаво времето; бурно и немирно сърцето. Пеперуди хвъркат, птичетата църкат; младите се бъркат, а старите мъркат. Нов вестник, ново решето, де да го закачим? — През мая ново чудо ще стане.

Не бутайте онзи тамо кирлив фес,
щото той е свят английски интерес.

Ю н и. Пролетта си дава оставката. Всякой тича, борави; никой не знай що прави. Грях не прибирайте, поповете не придиряйте, на владиците се не взирайте. Пламтят, ламтят все за офицери, че най-подир, какъвто се намери. Нарушение на английските интереси; Турция не ще може всинца ни да избеси.

Ю л и. Хубаво време, но хубавото малко трай. Един дипломат пада от кочията си и си изкълчва врата. (О, божичко! Дано да е тоз, който изкълчи на българите врата.) Скудост в писатели, кътлък голям на даскали; чиновници под плет, зад плет, навред.

А в г у с т. Гюрултия. . . какво става? — Няма нищо. «Дъжд иде, слънце пече, дяволът се жени.» Събрали се кукерите на бдение! Жени, моми, не слушайте сърцето; пазете се, не вярвайте времето. За владиците няма ялова година; за поповете няма празна крина. Австрия се облизва още за една Босна.

С е п т е м в р и. Нов месец и нов дъжд и нови рога на стар мъж. Равноденствие: изравнят се нощите с денете, не се вижда таквоз нещо в умовете. Женските дружества заглъхнали в бозалъка на модите. Мъжките дружества се надварят в успеха си с костените жаби. Чиновничеството натежало и затиснало общините, та не мърдат.

О к т о м в р и. Облачно. Месечината се не явява напук на поетите и на влюбените. Каят се и има защо, много моми и жени «останали като Мара с вежди». Развъждането на читалища успева и празникът Успение добива за тях по-голямо значение. Сърбия си точи зъбите за чужд комат напразно.

Н о е м в р и. Дъждовете се пресичат на сняг. Българите се показват юнаци на бяг. Няма вече оплаквания от интенданти; но какво ще правим с нашите спекуланти? Яйцето, снесено на Берлинския конгрес, оказва се съвършено запъртък. Цивилизацията я турят в качета на саламура и я разпращат по България. Голям успех!

Декември. Ще падне дълбок сняг и ще затисне дипломацията. Много комитети ще вървят без пъртина. При края на годината да се попитаме — напред ли отиваме или назад сме останали? Сглобата на екзархията на разглобяване. Кацата на съединението стои още на бъчеваря, казват, обръчи няма. Коледа дойде, а коладници няма. Ще излезе работата «Подир деня коладеле». Мръсниците настават, мръсотиите не престават.

Кратък месецослов за 1879 г.

ЗВЕЗДОБРОЙСКИ ПРОКОБЕНИЯ ЗА ВИСОКОСНАТА ГОДИНА 1884

Е, приятели читатели и приятелки читателки и съчетателки, честита ви нова година 1884, да даде Господ да я минете и прекарате и нея, както и много други години, честито и доброчесто, насколкото сте способни да живеете честито и доброчесто. Това ви молитствува вашият стар и добър приятел.

Но ви не щете само молитствования от мене. Ви желаете да знаете каква ще бъде наступающата 1884 година, честита ли, или не; да ви кажа вкратце, с малко думи, защото много приказки биват на воденица.

Владеющата планета през тази високосна година, казват, да е планетата Уран, на която името не звучи май толкоз на хубаво, но както и да е, положението на звездите не сочи твърде на лошаво. С нещо извънредно добро да ви се похваля не мога, ама колкото да ви позарадвам, мога да ви кажа, че ви напразно ми се виждате така умислени и унесени в началото на новата година; бъдете обаче уверени, че от тази намръщеност по-нататък има да се поразведрят челата ви, лицата ви ще се проясняят и сърцата ви ще се поразвеселят, като поалащисате и като вспомните, че тоз свят е

като колело, което се върти и натъй, и натъй, и че в живота на човеците подир лошите дни настават и добри, както се случава и наопаки. На туй нещо колаят му е търпението; научете се да търпите и ще се спасите, защото тъй казва вечната мъдрост народна: «търпен, спасен».

Планетата, както и да е, дава хаирлии обещания. Додето владее тя, кавги и омрази няма да има ни по-много, ни по-малко от други години, защото планетите, ако и да се изменяват, светът и световните хора не се изменяват, ами пак все тъй остават: едни ще се обичат, други ще се мразят, едни ще се карат, други може да се побийват, а земята ще се върти и светът ще си върви все в един път, в който си е открай тръгнал.

Откъде плодородието годината ще бъде средня; който си по-добре натори и разоре нивата, той ще изкара и по-много и по-хубаво жито. Който си по-добре прекопае лозето, той ще набере и по-хубаво и по-множко винце. Тъй и другий берекет.

Търговията сочи да е хубава, ама то е сигурно за търговските народи; колкото за нас, които разбираме от търговщина колкото кир Марчо от кантар: добре би било и да не бъркаме тези трици да ходим да си даваме на европейците колкото златце ни е останало, за да купуваме боклукът им, който не става ни за това да си наторим нивята и лозята.

Това индустрия, дето го казват, ние си умихме ръцете от нея и добре е да се не бълшеним вече с нея, ами да видим как можем да се уловим пак у земята, че що даде Господ. «Я вюрава, я морава». Земята мъст не гони и ако не проболерява, барим не огладява.

Сватби, казва планетата, таз година щяло да има твърде много, само не показва ще ли имат поповете хабер от тез сватби, или не. Види се обаче, че в преобразованието, което ще претърпи женянието, много сватби ще станат и без поп по домашнему, за да не стават масрафи, че сега светът отива на икономия: поповете ще се посърдят, гайдарите ще се поцупят, но най-после и тям ще им отмине, като си намерят по-други занимания, и, както сочи, сватовщините ще останат съвършено на техен пай.

Алъш-веришът ще бъде въобще добър, но най-добър алъш-вериш ще имат кръчмарите и хамамджиите. Книжарите пак ще се оплакват, но ще се хранущат доста добре, особено онези, които си знаят работата.

Зимата ще бъде от най-напред студенка, ще има и

снегове, и мразове. Но къде края времето ще се поотопли, така щото сиромасите по-малко ще мръзват, особено ако пообръгнат на студът.

Пролетта ще си бъде, както всякога, неправилна и непостоянна, ветровита, нощите и дните студени и неприятни за тези, които имат дребни деца, а нямат дребни пари да си купят на дребно дръвца или въглища.

Лятото ще бъде топло, но ще бъде особено горещо за тези, които имат да дават и нямат да си платят, ще се червят и ще се потят понякога, но и то ще премине.

Есента ще бъде май намръщена, влажна, хладна, но новото винце ще позатопли сърцата на тези, които не струват хас от водата.

Календарче за високосната година 1884.

ГОДИНИТЕ НА ЖЕНАТА

Преди няколко години станало нужда да повикат една жена за свидетелка в съдилището.

— Как ти е името? — попитал председателят.

— Трандафилка — казала тя.

— На колко си години, Тръндафилке?

— На тридесет.

— Закълни са. . .

— Не са заклевам, ами пиши 32.

— Закълни са, че ще кажеш право.

— Да са закълна? Никога, ами пиши 35 и то е право.

— Е, сега закълни се, де!

— Ух, изпомъчи ме. . . ама пиши 40, че може и да са закълна.

Горката Тръндафилка сякала, че я карали да са закълне на колко е години.

ТОВАР НА ГЪРБЪТ

Един момък имал намерение да се жени и имал на око две жени, от които едната била на 17 години, а другата на 32; отишел при един приятел да се посъветува коя да предпочете.

— Земи, рекъл приятелят му, онази, която е на 32 години, защото ще спечелиш 15 години да нямаш товар на гърбът си.

МАЛКИТЕ И ГОЛЕМИТЕ УСТА

Един шегобия селянин се връщал от пазар на село и среща една мома, род нещо и познаница, която го попитала:

— Е, бачо Иване, какво има ново-вето на пазар?

— А, драга Стано, новини като прясно сирене, и пресни, и хубави. А най-много за вас.

— А че като какви са те?

— Ферман дошло от царя да земат по три мъжа онези моми, които са с малки устица.

Наша Станка, която си приказвала отнапред свободно, като чула това, зела да си свива устните, едвам да приказва и престорено рекла:

— Таз работа не е толкоз хубава! Ами какво казва ферманът за тези, които имат големи уста?

— За тях ферманът казва да вземат по четири мъжа.

Това като чула, кира Станка, засмива са нависоко, отваря си устата да се видят по-големи, и казала:

— Като е от царя ферман, какво ще правиш!

Календарче за високосната година 1884.

КРАТЪК МЕСЕЦОСЛОВ
ЗА 1879 Г.

ЕДНА МАЛКА РАЗПРАВИЯ

Родил съм се, или по-право родили са ме баща ми и майка ми в първите десетилетия на сегашний век, когато във Франца, в Англия и в другите места на Европа науките цъфтели и ревността към просвещението била вече в пъргът си и разпаляла сърцата на честитите жители на поменатите страни и когато по сичката повърхнина на нашата упрокопсана на последне бащина не се виждало ни едно какво да е училище.

Най-славният в Търновско учен мъж, когото аз можах да запомня и да запозная, беше куция даскал (бог да го прости). Неговата гимназия и академия бяха между яхъра и курника в къщата му. В тез прословути тогаз учебни заведения съм получил аз първото и последното си образование.

Курсът на гимназията състоеше в изучаването на дървений буквар*, който аз свърших в шест месеца. Този учебник

---

* Дървеният буквар, или тъй наричаната тогаз панакида, не беше друго, а една четвъртита, продълговата дъсчица с дръжка-отдолу. На двете лица на таз дъсчица написваха едно по друго първите уроци за запознавание на словата и за проучвание на сричките в сглобявание на думи от черковния език. Като изучаваше ученикът един урок, остъргваха го и написваха друг.

Друг вид учебници, които съставяха рядкост, бяха тъй наричаните шкедра, малко по-големи и по-тенки, все пак тъй четвъртити дъсчици без дръжка, облечени с извадена ерешка или агнешка тънка кожа, по която писаното с мастило се миеше със сфингер. Шкедрото служеше за учебник на четение, но повече служеше да се учат да пишат по него черковни слова и хесапи, които се смяташе по «аз опашата, една хиляда» и т. н.

беше съчинение и ежедневно почти издание на протоскалите — тогашни полупрофесори в рода на днешните класни наставници, които ний още нямаме.

Курсът на академията състоеше в изучаването на наустницата и псалтиря, който аз свърших точно в две години наустче барабар и тъй стигнах на книгата на дъното.

Таквоз беше всичкото тогашно учение, свързано тясно и нацяло с невежеството, което задушаваше всяка душа, която би се наела да размишлява.

Вред такъв един мрак родени, потърколихме се и ний по естествена и нравствена нужда в тинята на незнанието, в която се валяше народът, натикан от абсолютния турски хомот.

Никой почти от моите връстници и подобострастници в образованието не може предстана в тържествения този час на новий живот, който наставаме, подготвен за него, както тряба, за да може да каже: «Ето ме, туй съм аз човекът, когото тряба да слушате.»

Никой освен малцината онези, които са били по-честити да излязат по чужди страни за попълнение на образованието си; но и за тез може да се каже, че времето и мястото ги е тоже озлочестило, като ги е докарало да живеят в същата с нас задушлива сфера, която не можеше да не увреди и осигури и тяхното развитие; тъй що може би и те да не са в състояние да застанат между званите в пълно сватбено одеяние.

Но що ли ми е за хората; аз за мене си имам да ви кажа нещо.

От тясното възпоминание, което предизложих, всякой може да разбере, че не е онова време, когато сме се ражда ли ний, т. е. когато мене са ме родили, съвсем бе невъзможно да възвисочи някой ума си и да добие едно таквоз пожелание да се сили към възможно усъвършенствуване, за да доближи от далечко поне до тези хора, които са водили света към напредък.

Но пак. . . (нека ми бъде простено да кажа) ний, търновчаните, ако и хора, въобще малко хваличи и немножко зевзеци, излязвали са и измежду нас хора, които и в най-тежките обстоятелства, що сме прекарали в миналия си живот, мъчили сме се да направим онова, което е било възможно да стане, и не сме се съвсем отказвали да поотстъпваме в частните си интереси пред общия. . .

Трябаше да отдам тази справедливост на съгражданите

си (ако и не на всички), за да мога да кажа, че като търновчанин и аз съм се мъчил да вървя по стъпките на по-свестните от тях и по мярата на силите си да бъда уж полезен на народа си.

Принесъл ли съм досега барем толкоз ползица, колкото онези, които носят в решето вода на жедните? Не е моя работа да го придирвам. Мое е обаче да кажа, че все с тоз ниет аз съм ставал и гайдарджия, и календарджия, и астроном, и вся и всьо. С този ниет и сега, в тази първа, да кажем година от новия ни уж живот, аз смея да се представя пред вас, любезни купувачи и читатели, с календарчето си по ветата мода.

Вие може да сте чакали нещо по-друго и разбирам, че трябаше да бъде нещо, което да отговаря колко-годе на крачката, която уж направихме в живота си, или, по-право да кажем, която ни накараха да направим хора, повечко человеколюбиви, отколкото користолюбиви, като ни поблъснаха напред и ни увлякоха след себе си дотолкоз, доколкото ни бе възможно да пристъпим, без да се завалим в калта на застоя; но аз ще кажа, че дотолкоз помръдване напред вий ще срещнете и в календарчето ми.

То е малко книжче и наистина е таквоз, за което може да се каже, че таз година служи за в джоб, а догодина за боклука; но аз пак смея да кажа, че вий, ако преобръщате постоянно и прочитате с внимание разпилените в него молитви и покъсаните «павечерки», които в маленкостта си съдържава то, календарчето ми, вий има да извлечете из него по-голямо назидание, отколкото из цялото «на сон грядуще» на другите по-големи и по-дебели календари и безтълковни библии, т. е. книги. Тъй да го похваля поне аз самичък календарчето си, че съм го по небето и по звездите душил и мирисал и из пръсти смукал и писал.

От казаното дотука ти, читателю, знаеш горе-долу нещо за мене, за календарчето ми, а че донейде и за старите наши школи и професори. Сега чети и по-нататък, за да научиш нещо и за себе си, и за други още като тебе. Амин.

ПО-ДРУГА РАЗПРАВИЯ

По-лани на опрощаване с вас, драги мои читатели и по-драги читателки, дал ви бях дума да се завърна на до годината с обикновеното си звездобройско посещение же и прокобение и да ви поговоря още за по-много работи, отколкото бях ви говорил по-преднята година. Но не би.

Лани, по онова време, когато обикновено си ме поприхващаше друг път звездобройското ми бълнувание, аз и да можах да се усетя за дадената си вам дума, времето не беше никак за звездобройски посещения. Тогаз ставаха посещения по-други. Годината беше от начумерените: прокобиите, превърнати на неволи и олелии, бяха слезли по земята, дето можеше всякой да ги види, но тежко и горко, когото сполетяха.

В таквоз време, когато и звездите бяха помрачели от тъгите на хората, къде да гледаш, какво да видиш и кому да казваш?

И не само звездите по небето, но и хората по земята бяха се смрачили и не знаяха кой къде се намира. За много от моите познанници и приятели като гледах аз, виждах «едни на вили, други на могили». . .

Имаше наистина и таквиз някой от нашите, които, намерили завет, беряха си глогинки и глождеха си саминки мълчешката, но аз и повечето от вас, ближни мои познайници, ний нямаме тази чест. Нашата работа беше, от една страна, напечена и не на шега, а, от друга, пукаше ни се кожата на гърба от мраз. И това аз не съм го намерил писано по звездите, че ви го казвам, ами дойде ми до главата, та го видях, а от това заключавам, че като е дошло до моята глава, то ще да е дошло и до много други глави като моята, дето ще се каже и до вашите, читатели и читателки, които са тоже глави, ако не са кратуни, като на онези, които си правят оглушки и не рачат да разберат какво си бая аз тук за бълхите. . .

С една реч годината беше от злокобните и собствено за мене малко беше останало, наконец постоя да кажа, по едно време да изустая онова, подир което не излязва из устата на човека на тоз свят ни вък, ни гък. Но пак, не знам как (ако не кажа, че с бяг), отървах се от срещата с мечката и

късмет било да се срещна с вас, засега, казвам, а не тогаз. Тогава работата беше: «дай боже крака, та по-дълбоко доле и по-тъмно усое», дето можах да разбера какво ще се каже «миша дупка за хиляда».

Но като ви заказвах за това, да ви доразправя барем.

Мина се малко, немного, като потръпнах от туй, дето се казва страх (вярвам да го знаят повечето от читателите и да са яли някой от него), и се поокопитих, плюх си в пазвата по обичаю и с обичното в такъв случай прибайване «мечка страх, мене не» напуснах прибежището си и се наех, макар подир други, да възпълзя пак нагоре, по височините и кога назад, кога напред от другите поизбиколих коджемкити хълмове, додето най-после можах да съгледам, че не съм далеч от старото мое понякога свърталище.

И да ви кажа, та да се чудите. Щом като угадих, че се намирам при полите на хълма Погледец и ми замириса на кукуряк и на други звездобройски билки, тоз час взе да ме издува дяволът (ако това не е нова беда връз туй от създание мира бедено и, тъй да кажа, само за туй съществуващо същество).

Свърни бе, думаше ми един ум.

Върви си по работата, нашепниваше ми излека друг един белобрад ум.

Навчас се поотбий, виж там, каквото ще видиш, и пак си върви по работата, думаше ми пак първият ум.

Хасъла уйдисах на дявола и без да има той хабер, аз поех нагоре към Погледец.

Право са казали хората: «Научи ли се псе на касапница, или него умори, или касапницата изгори, ако щеш да ти е мирна главата.»

Читателите може да се поусещат, че тука работата ще удари на сравнение.

Твърде е вероятно предполаганото сравнение да не угоди на някои от моите побратими. И наистина изобщо то иде малко като унизително. Но понеже думата не е за всички, а частно за някои само, тогаз аз ще кажа, че то, сравнението, излиза поразително вярно.

Знам аз хора таквиз, от даскалската пасмина, които, веднъж като се смърсили с това, дето понадраскали нещичко, валят вече все на това, като на стръв, и дращят ли, дращят. Махалата, в която се случи да живеят,е като осъдена да търпи гюрултията от скрибуцанието на перото им и махаленците си намерват белята с тях. . .

Таквиз едни настървени в такваз работа хора често биват таквиз упорници, щото ни зàщо, ни пòщо не мож ги развърна от стремленията им и никак не можеш ги убеди да се напуснат от този си гюрултаджийски занаят. Думай им каквото щеш, прави ги що щеш—те си знаят едната и нея си карат. Душа им и свят да пишат глупости и да искат да ги продават за остроумие. Тъй що няма мира от тях, освен ако хванеш да им изкълчиш врата, да им счупиш перото, а най-подир главата и тъй да патаксат и да миряса светът от тях. А така са правили и правят много от по-големите хора, които се имат за свестни, като искат да им е мирна главата от бели.

Но чудно нещо, знам аз даже и таквиз много с изкълчени вратове писатели-драскатели, които и пак се не напущат от омразния за хората и немазния за тях занаят. Много има и таквиз, които са намервали белята си в това колкото страстно, толкоз и странно удоволствие да си дращят. Мнозина таквиз всякой ден оставят и кости по пустинята, но и това не е послужило за вразумление на другите. Тичат на касапницата и толкоз.

Но аз забравих, работата не беше тука за хората, а за мене, ваший бивши и будущи астроном-предвещател.

Човек и аз горе-долу от реченатa пасмина, писател-драскател, ако и да усещам, че нося доста рани от силни зъби, ако и да съм вече и по години, и по звание стар, като се видях на Погледец (защо да крия и да се мъча да лъжа?), не можах, та не можах да се въздържа от съблазънта да не понадращя нещо за това, което се е открило пред очите ми, и да не подрънкам за всичко онова, което съм можал оттамо да забележа, че е станало или има да стане. При всичко че на последне съм и аксиосан нещо си, поне с таквоз аксиосване, с което мога да си ходя миро там зад вратата и да си хамам дренките, не мога да се сдържа, като се усещам, че съм все туй пак, каквото съм бил и каквото желая да бъда: пърждоми му дренките и главата — аз ще си дращя. . .

Такваз е тя моята работа, читатели мои, а добра ли е и на добро ли е, не съм гледал на звездите, а науст, което знам, ако и да ме не топли твърде, имаме мираз от агите «Аллах керим!»[1]

---

[1] Голям е господ! (тур.)

Но да не продължаваме повече, защото малката ни уж разправия, гледам наедря коджемити и взема пътя към Узунджово. . . Да я пресечем по-накъсо и да кажем:

Тъй или инак аз съм вече на обсерваторията на Погледец и гледам. . .

Нека дума кой каквото ще, но да възляза на Погледец, отдето може да се гледа тъй добре, и да ме карат да жумя. Да видя аз оттам де какво става, и да се научвам толкоз работи и да ми казват да мълча. «Това няма може бъди го» — както казват нашите ескиджумайци. Нито баща ми е жумял и мълчал, нито пък аз ще го направя това. Ще гледам и ще разказвам, че да става каквото ще.

ТЪМНО ВИДЕНИЕ

Беше още като ранко. Слънцето беше превалило, ама не беше още залязло и заседнало. Звездите не бяха изгрели, та нямаше какво да се разгледва по небето. Обърнах поглед към краищата на земята. И ето там на пясъка край морето (на изток ли беше, на запад ли, не ми дойде на ум да забележа, но гаче ли беше на изток) видях труп, като на звяр голям от неопределена порода, търтен на пясъка и недвижим, търбухът му отекъл като на боа, кога е погълнала бивол.

На врата на трупа седеше исполин, та заглеждаше нещо като бритва и приготвяше колкото е възможно по-предпазливо да разпори търбуха на трупа, за да го облекчи от претоварването, от което се виждаше да произхожда неговата неподвижност.

На туй отгоре зададоха се, дали не беше откъде запад, други два звяра, единът в образ на несита хиена, а другият в образ на дърта безобразна маймуна, привидно само страшна. Те идеха хъзлен като верни другари на търтения звяр, или труп от звяр, да му помогнат в бедата уж. Исполинът се поотстъпи и остана да ги гледа какво ще правят.

Тогаз двата звяра, като си показаха зъбите на исполина, с което искаха като да го уплашат, а не смеиха нищо да му кажат, заловиха се да възправят тръшнатия труп и хванаха го под мишците един за десната ръка и друг за левата. Но защото трупът беше тежък и почти на схумение, а те в ревността си да ги възправят по-скоро теглиха силно. Откъснаха се ръцете и двете на трупа чак до раменете и останаха в ръцете на звеpовете-помощници.

Тоз час лицето на звяра в образа на грозна маймуна стана още по-грозно и отвратително от гримасите, с които изражаваше незатаяваната си радост за това, че му се паднало пай от приятелския труп. Той побърза да се оттегли настрана и подлегна да гложди добичата си, но задави се подир малко и остана да се мъчи, дано погълне кокала, който беше се запрял на гърлото му.

Другият звяр в образ на мършоядната хиена налапа в уста другата откъсната част от трупа, но и подир това продължаваше пак да се мъчи сам, дано възправи оклосания вече труп на стария си приятел-звяр. Но трупът беше силно тръшнат и тежко паднал, та не можеше никак да се повдигат. Отчаян в това, той се залови с не по-малко усърдие, дано подземне някак барем главата на трупа колко-годе, за да го запои с билки противонагнивателни. . . И съдът с врачувните тези билки се виждаше пълен до отегналата глава на бездиханния почти труп.

Но внезапно едно явение като на небето привлече вниманието ми.

Светлив един метеор се повдигна откъм Стара планина и разпростря се навчас под небето и огрея всичкото пространство от Дунав до Егея и от прибрежията на Черно море до бреговете на Дрим. И хубав беше този ясен метеор, и приятен наглед.

Но ето силни ветрове от четирите краища на света повеяха и бурята, която налягаше най-много откъде запад, стесни разпространението на метеора, той изгуби сиянието си и във вид на мъгла, която едва се лъщи пред слабите зари на месечината, прибра се и се потаи в усойните страни на Балкана. . .

И чух чакали да баучат, кучета да вият, копои да лаят и хртки да скимтят за лишение от мърша.

И обърнах се, и видях: орли и гарвани се виеха над мършата. . .

И замъти се горизонтът, и притъмня на изток и на запад и виденето се свърши.

И още малко и поразведри се небето. Звездите слабо мърждоляха и съзвездията не личаха толкоз добре, но подухна хладен ветрец и то бе дух пророчески, който с прикосновението си отвори очите ми да видя ясно и развърза езика ми да говоря гласно и да прокобя явно и очивесно за това, което има да бъде, и за това, което става в тайне.

Англия в мъглата на интересите си ще побърка правия път на политиката, ще се заблуди и ще се намери над зияща пропаст в опасност да се хвърли в нея, ако не запредварят някои от далновидните ѝ политически мъже да я въздържат и възвърнат в правия път.

Австрия ще се омотай сама в интригите си, ще загази и ще заглебне до уши в безнадеждния политически батак.

Германия ще си остане още за време разкрачена от голямата крачка, която е направила, и не ще може заскоро да си прибере двата крака и да ги настрои в нов политически вървеж.

Русия засега ще помига, но тя има още цели и да постига.

Франция ще се изцери от много рани, но много ще я яде още живеницата на клерикалната партия.

Италия, политическите ѝ мъже ще страдат от студените мламоси, а народът ще се изнурява в припадките на горещите мламоси.

Турция, подутият ѝ търбух спадна и ще спадне още; но види се, че това не ще я изцери от ненаситното ѝ лакомство и най-подир тя ще си изяде главата, ако продължава да иска глави да яде.

Гърция, оставиха я пак на студените бани да цери горещите глави на разпалените си патриоти, ако зимат от цяр. Виждали ли сте мършаво, изгладняло врабче как седи, та се върти около някой орех или друго голямо зърно, несъ[ра]змерно за тясното му гърло да го погълне изцяло и кораво за слабия му клювец да го разчупи, то подскача около него, обикаля го, унича го, цъцри си. Понякога чопли с краче устата си и зяпа като да разширочи или да покаже по-широко гърленцето си, заглежда и изтака джончицата си, спуща се уж, но пак не се наема да го клъвне. . . После сърди се, вика, чирика и струва му се, че земята ще потре-

пери от неговото писукание. . . Таквоз е и таквоз ще бъде състоянието на славната някога, но всякога халосаната Гърция!

Румъния ще разиграва ролята на пословичната дева: «Шила, прала наша дева, празна не седяла.» Отпрал се един кърпел, ще го кърпи сега с друг, но и той ще стане като «пришит калец о калцун» и ще трае ден и до пладне — колкото държи всякой кърпеж, който не прилепва в съшиването си.

Не смейте се, ако видите патка, насадена на друг полог, която не гледа как по-скоро да измъти и излюпи живо здраво яйцата, над които е насадена, но примъква се към съседния полог да поомъкне чуждите яйца под себе си, а не се усеща, че като се отмъква от своя полог, оставя собствените си яйца да застиват и да станат запъртък! Това е «сестра наша Сърбия» и ний не тряба да се смеем, а тряба да жалеем за пачето мъдрування на нашата съседка и съплеменница.

Черна гора е била и всякога ще бъде бърз ястреб, видите ли го, с кървав още клюв, кацнал на високите планини, почива си, готов на всякой миг да се спусне за нова добича.

България като опърпана соколица ще си отпочива, доде зарастат раните на оскубаните ѝ пера. Засега тя тъжно погледва ту на една страна, ту на друга и въздиша, като гледа, че и двете ѝ криле са като пребити.

Източна Румелия ще се мъчи постоянно как да се източи от позеленялото гнило блато на румелийщината и да се вточи в бистрите води на родното си езеро. «Което се спъва, то се пò напъва.»

Западна Румелия западнала първо, а сега съвсем подпаднала и едва ли не пропаднала! Земя злочеста, както да те прекръщават, ти носиш печата на страданията си, на чело на името си! Но дерзай!. . .

От това повече с всичкото си звездобройско всезнание, с всичката останала още в мене пророческа сила и вещинство не мога да ви кажа какво има по-нататък да стане. Политическият горизонт е все май като мътен. Дипломатическият сезон и той неизбистрен. Съзвездията горе на небето не са толкоз ясни и не показват чисто бъдущето. Работите нямат определен вид, някой си ги представя привидно, както му се пощява да бъдат: за едни всичко е още разбъркано и нищо недовършено; за други всичко е вече свършено и оправено (като вже в торба), а само времето ще покаже кой кому очите да замаже.

БЕЛЕЖКИ

Българският читател се запозна със Славейковия хумор и сатира в проза за пръв път в том II на «Петко Р. Славейков. Избрани произведения», С., 1956, под ред. на Цв. Македонска. Най-пълно досега хуморът и сатирата на Славейков са представени в Академичното издание «П. Р. Славейков. Съчинения. Пълно събрание», т. IV, 1973., под ред. на Георги Цанев, Петър Динеков, Стойко Божков, съставител Соня Баева.

В т. II на настоящото осемтомно издание публикуваме хумористични и сатирични творби в проза от Петко Славейков — от в. «Гайда», «Шутош», «Звънчатий Глумчо», «Изтурка на вестник Костурка», «Остен», от хумористичните месецослови и календари на Славейков. Не можахме да намерим няколко календара и месецослова, които са били известни на науката и читателите, отбелязани са в Българска възрожденска книжнина», 1957 г. от Маньо Стоянов, но днес са изчезнали. Използувахме както наличните материали в Народната библиотека «Кирил и Методий», така и отделни материали от Пловдивската библиотека «Иван Вазов» и Музея на Петко и Пенчо Славейкови. Всички материали са сверени с оригиналите и са публикувани по принципите, изложени в т. I на настоящото издание (с. 313—316). Само «Кратък годишен месецослов за 1879 г.» публикуваме по «Петко Р. Славейков. Избрани съчинения», т. II, 1956 г., под редакцията на Цв. Македонска, тъй като никъде не намерихме оригинала.

От Славейковите календари и месецослови поместваме изцяло само първия му «Нова мода календар за 1857» — първа творба от този тип в българската литература, една от първите сатирични творби на Славейков. От останалите негови календари и месецослови поместваме или само встъпителните хумористични материали, или приложените към календара хумористични, анекдоти,

прокобения. . . Към тях добавяме и «Прокобения» и «Календари» от в. «Гайда».

Голямата част от материалите, които включваме тук, са писани преди Освобождението. По-пълно представяме по-ранната хумористична и сатирична проза на Славейков — първите му календари и в. «Гайда».

«Гайда» излиза от 1863 до 1867 г. Славейков замисля вестника още в Трявна, а редактира първите броеве от Ески Джумая (до към бр. 14), след което се премества в Цариград. Той издава «Гайда» почти съвсем сам, при много тежки морални и материални условия. През пролетта на 1865 г. Славейков заменя подзаглавието «Сатирически вестник за свестяване на българите» с безобидното «Лист за наука и забава», но въпреки усилията му вестникът бил спрян и едва след 6 месеца започнала неговата трета годишнина — «Гайда» става списание с подзаглавие «Лист за наука и разговорка» (сменя и външния си облик, формата си). Съдържанието е разнообразно — много научно-популярни материали, преводи и приглушена сатира, почти без полемика. Едва към последните броеве Славейков помества по-остри сатирични творби като «Две граматики», «Богатият» и др.

В «Гайда» се разгръщат пълноценно големите възможности на хумориста и сатирика Славейков. Вестникът е изключително богат в идейно-тематично и в жанрово отношение. В. «Гайда» е първият български хумористичен и сатиричен лист. Поради всичко това най-пълно представяме сатирата и хумора от «Гайда». Материалите от «Гайда» подреждаме по тематичен и жанров принцип, като следваме до известна степен основните рубрики на вестника. Най-напред поместваме материали с фейлетонни, очеркови, мемоарни елементи, свързани с биографията на Славейков и историята на в. «Гайда», условно обединени под наслова «Как съм станал гайдар». Следват: Прегледи с фейлетонни елементи (Славейковата рубрика «Политическа сгледа»); дописки-фейлетони («Кореспонденции на Гайдата»); публицистични полемики и памфлети («Вестникарски разправи»); политически вести, информации, кратки дописки («Български работи. Шерени новини» и др.); приказки-анекдоти с фейлетонни елементи («Приказчици»), афоризми, епиграми, диалози, шеги и други разнообразни кратки хумористични и сатирични форми («Отборки, Дребни хавички на Гайдата, Частни сцени и други»); и на края пак кратки хумористични форми — многообразните закачки на Славейков, включени в постоянната рубрика «От вестника за жените». Позволяваме си някои единични отклонения от Славейковите «рубрики» за по-голяма прегледност в организирането на материала: някои сатирични творби от «Кореспонденции на Гайдата» например поместваме към отдела «Политическа сгледа», отделни кратки хумористични форми от «Шерени новини» прехвърляме в «Отборки» или към «От вестника за жените». Всички отклонения от Славейковите рубрики отбелязваме в бележките. При подредбата на материала не е възможно да се спазва твърд идейно-тематичен или жанров принцип, тъй като, от една страна, в Славейковата сатира се преплитат най-разнообразни сатирични и хумористични теми и мотиви, а от друга — в неговата хумористична и сатирична проза трудно могат да се открият чисти жанрови форми. Трудно е да се разграничат категорично хумористично-сатиричната или художествено-публицистичната проза от хумористичната и сатиричната публицистика, фейлетона от статията, краткият хумористичен разказ или приказката от фейлетона, от дописката с фейлетонни елементи и т. н.

Едва през 1873 г. Славейков успява да издействува издаването на нов хумористически вестник — «Звънчатий Глумчо», — от който излизат само няколко броя. През 1873—1874 г. излиза вторият по продължителност на издаването си и по значение хумористично-сатирически вестник на Славейков «Шутош», който всъщност е продължение на «Звънчатий Глумчо». Никъде обаче в тези вестници не е споменато името на Славейков като автор или редактор. След спирането на в. «Македония» му е забранено да издава вестник, условията за живот и борба са много тежки, цензурната бариера е все по-трудно преодолима. От 1874 г. е запазен и само един «брой единствен» от «Изтурка на вестник Костурка», редактиран от Славейков.

В. «Шутош» продължава традициите на «Гайда». И в «Шутош» се чувствува почти навсякъде Славейковата ръка, с кратко прекъсване (между бр. 6 от 1. XII. 1873 г. и бр. 13 от 29. I. 1874 г.), когато той заминава за Македония, изпратен там от Българската екзархия. По това време вестникът — по израза на Славейков — е «пленен» от Д. Сарафов и Ст. Даскалов. «. . .Само пет листа издадохме — пише Славейков, — когато лакомството на г. Сарафов и завистничеството на Ст. Даскалов се изпречиха, та предателски ни подсвоиха правото на това издание, с което и нам нови пагуби причиниха и самия лист поразиха и опропастиха.» (Шутош, II, бр. 30, 27. V. 1874 — «Пак за пари».) По-нататък Славейков изтъква, че бил отчаян, но «подобострастния» му нов другар [Ив. Найденов] го придумал да продължи вестника. Известно е, че Ив. Найденов става сътрудник на Славейков от бр. 13 на «Шутош» до края на излизането му. От бр. 6 до бр. 12 вкл. на последната страница на вестника е отбелязано: «Отговорник и притежател

Т. Касапис. Редактор Ст. Даскалов. Издател Д. Т. Сарафов..» В бр. 8 (21. XII. 1873 г.) е поместена бележка «От редакцията» (повторена и в бр. 9 от 29. XII. 1973 г.), в която след молбата пари и писма да се изпращат направо до редакцията е добавено: «. . .Известяваме. . . че г. Славейков няма нищо общо нито частно с нашийт лист и всяко чрез него внасяние на пари или писма не е прието.» Брой 13-и (29. I. 1874) на «Шутош» започва с «Известие», набрано с едър шрифт: «Като забележих важни недостатки в българското - издание «Шутоша», постарах ся да направя коренни преобразования в редакцията му, и благонадежден съм, че занапред «Шутош» ще намери и на български истинт добър прием, който намерва и в другите издания. 27 януар. 1874.» И по-нататък в «Шутош» Славейков неведнъж изразява острото си, неприязнено отношение към Сарафов и Даскалов. Още в бр. 14 (4. II. 1974 г.) той съобщава, че ще прекъсне издаването на нравоучителната повест «Орисницата», заради допуснати по време на неговото отсъствие, изопачения и груби грешки при превода. В броевете, редактирани от Даскалов, се срещат много злобни нападки срещу Ив. Найденов. Това вероятно е една от причините Найденов да подкрепя Славейков и да му помага при по-нататъшното издаване и редактиране на вестника. Но тази помощ не се е изразявала в активно авторско присъствие. Найденов никога не е писал хумор и сатира. Славейковото авторство се чувствува почти навсякъде в «Шутош». Възможно е преди заминаването си Славейков да е подготвил някои материали за бр. 6 и следващите. Но несъмнено по-категорично становище за авторството на хумористично-сатиричния материал в «Шутош» може да се изгради след цялостно подробно проучване на вестника.

«Шутош» е богат по съдържание вестник, с определен сатиричен прицел. За пръв път вестникът е представен доста пълно в «Петко Р. Славейков. Съчинения. Пълно събрание», С., 1973, т. IV, с. 305—565. Тук подбираме най-характерни творби от «Шутош», като и при систематизирането им отново правим опит за съчетаване на жанрово-тематичен и хронологичен принцип: фейлетонни творби, разкази-анекдоти, импресии, хуморески под условното название «Кой е този Шутош»; «Дописки на Шутоша» — хумористични или сатирични дописки-статии и дописки-фейлетони; «Приказчици. От уроците на естествената история и други» — приказки, басни, анекдоти, хуморески, с фейлетонни елементи. Рубриките «От уроците на естествената история» и «Исторически портрети» будят чести алюзии със съвременната политическа действителност. Повечето от тези естественонаучни и исторически очерци вероятно са компилации или преводи, но почти всички са своеобразно авторизирани, чрез неочаквани асоциации със съвременната българска

действителност. В повечето от тях се чувствува шеговитата усмивка и острото жило на хумориста и сатирика Славейков.

От всички тези очерци — исторически (за Тиер, Бисмарк, Наполеон, Гарибалди, Антонели, Трошу и др.) и естествено-научни (за Конят, Катърът, Магарето и т. н.), поместваме само три — «Вестникарят», «Мухата» и «Граф Парижкий».

Подборно са представени Славейковият хумор и сатира след Освобождението — предимно от в. «Остен» (1879 г.) — творби с фейлетонен характер или фейлетонни елементи и кратки хумористични форми («Новини и вести», «Притчи», «За жените». . .) — и от «Кратък годишен месецослов за 1879 г.» и «Календарче за високосната 1884 г.»

Всички материали, които поместваме в тома, са подредени по реда на излизането на хумористичните вестници на Славейков и на вестниците, в които той е сътрудничел и е публикувал хумор и сатира: до Освобождението — «Цариградски вестник» и в. «България», първи календари, в. «Гайда», «Звънчатий глумчо», «Шутош», «Изтурка на вестник Костурка» и след Освобождението — в. «Остен» и «Кратък годишен месецослов» и «Календарче». . . Хронологическата подредба дава представа за развитието на хумориста и сатирика Славейков. Всеки отделен негов вестник има своя физиономия, свой облик. Обединяваме само веднъж кратките хумористични форми — «Шарени новини, разни работи, из вестника за жените» от «Звънчатий глумчо», «Шутош», «Изтурка на вестник Костурка», тъй като те имат общи особености, а също и за по-голяма прегледност и известно тематично стягане и обобщаване на материала.

На творбите без заглавия или под общи рубрики поставяме заглавия, които извличаме от текста, или най-често вместо заглавие служи началото на творбата, като поставените от нас заглавия заграждаме в правоъгълни скоби.

Всички Славейкови бележки под линия са означени със звездички (*). Под линия даваме превод на трудноразбираемите изрази или словосъчетания на чужди езици и на старобългарски, с номерация 1, 2, 3 и т. н. Когато се налага, допълваме пропусната дума, частица или сричка, като добавеното от нас заграждаме с правоъгълни скоби. Неразчетена дума, поради дефект в печата или вестника, означаваме с многоточие (. . .).

Всички очевидни печатни грешки поправяме, а случаите, където има съмнение, са отбелязани в бележките.

В Б е л е ж к и т е са посочени точни библиографски данни — къде е публикувана творбата за пръв път и коя е първата публикация след смъртта на Славейков; изяснява се поводът на написването

ѝ (ако е известен), разкриват се обстоятелства, факти, събития, които помагат да се разбере съдържанието ѝ.

Азбучният показалец обхваща имена на лица, периодични издания, заглавия на произведения (включително и заглавия на всички Славейкови творби, поместени в тома), наименования на дружества, комитети и други, с кратки пояснителни бележки, където е необходимо.

Съставител на Речника е к. ф. н. Ст. Жерев, научен сътрудник от Института за български език при БАН. В Речника са пояснени непознатите думи (остарели, диалектни, чужди), като след всяка дума е посочен произходът ѝ — турски, гръцки, руски, френски и т. н. или стилистичното определение — народни, диалектни, разговорни, остарели, старинни думи.

ЦАРИГРАДСКИ ВЕСТНИК, 1856, 1858

Стр. 7. — [И АЗ ДА СЕ ПОЯВЯ КАТО БЪЛГАРСКИ СПИСАТЕЛ. . .] — Цариградски вестник, VII, 1856, бр. 306, 8 декември. Подпис: Медникаров, Рождение търновско, а днес за днес същ тузлучанин.

Публикувано във «Възрожденски фейлетони», подбор и редакция Цвета Унджиева, С., 1968, стр. 98, под заглавие [Не вар да станеш списател български. . .]

В «Цариградски вестник» — без заглавие. Придружено е със следната бележка от редакцията: «Следующата от Тузлук статия много е любопитна и нека читателите с внимание я прочетат.»

Медникаров е един от ранните псевдоними на Славейков, чийто произход се свързва с казанджийския занаят, който той учи при баща си и с който се препитава, когато го изгонват от учителското поприще. (Славейков, Петко Рачов... смазаха му гугелите... сега се омърлуши зад меховете. . .) «Най-напред той се подписвал Медникаров — превод на бащиното си име по занаят, Бакърджиев», пише Пенчо Славейков (П. Р. Славейков. Избрани съчинения, С., 1901, кн. 1, Предговор, с. VI).

Берон — доктор Васил Берон, бил лекар в Търново от 1856 до 1864 г.

Бяла Рада — народно название на ракията.

Стр. 10. — ИСТОРИЯ МЕДНИКАРОВА. Второ

тузлушко писмо — Цариградски вестник, VIII, 1858, бр. 363, 26 януари.

Над подзаглавието «Как се калих за списател» отбелязано «Леха първа».

П. Р. Славейков. Съчинения, под ред. на Г. Цанев, П. Динеков, Ст. Божков. Съставител С. Баева, С., 1973, т. IV, с. 78.

В хумористична, фейлетонна форма Славейков разказва за неприятностите, които е имал, след като издава «Нова мода календар за година 1857» и публикува първите си хумористични и сатирични фейлетони и дописки в цариградския печат.

...Срещнах побратима Славейкова — авторът съзнателно създава впечатление, че Медникаров и Славейков са различни лица.

Стр. 15. — ВНУТРЕШНИ НОВИНИ — Цариградски вестник, VIII, 1858, бр. 387, 12 юли. Подпис: Котларов.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 103.

Котларов — ранен псевдоним на Славейков, свързан, както и Медникаров, с казанджийския занаят. Авторът споменава Медникаров и Славейков като отделни лица, различни от Котларов, и това е фейлетонен похват.

Медникаров... на Балкапан... н'ам какъв си пълномощник бил... — през 1856 г. Славейков заминава за Цариград — упълномощен представител на Търновската епархия да действува за изгонването на търновския гръцки владика Несфит.

На Фенер махлебашия станал... — през есента на 1857 г. Славейков е назначен за учител в българското училище във Фенер.

БЪЛГАРИЯ, 1859, 1862

Стр. 21 — НОВА ГОДИНА, НОВ ПОП — България, I, 1859, бр. 2, 4 (16) април, с. 7.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, ред. Цв. Македонска, С., 1956, т. II, с. 262.

Цялото заглавие е: «Книжевни забележвания на П. Р. Славейков (Трявна 1859 през Малък Сечка на 2). Нова година, нов поп.»

Заради този и следващия фейлетони, публикувани под общото заглавие «Книжевни забележвания. . .», Славейков бил арестуван

от търновския митрополит. «. . .В Търново — четем оа този повод във в. «България» — архидяконът на г. Григория хвърлил в темницата, гдето стоят убийците и другите злодейци от тоя вид, г. Славейкова, който стоял 24 часове. Грешката на г. Славейкова е, че съчинил и подписал един член, който са обнародва в «България» (бр. 2 и 3, «Книжевни забележвания»).

Архидяконът не е направил само това. Той мислил, че г. Славейков е наш кореспондент в Търново, и затова той се склонил да го извади от тъмницата, ако г. Славейков му даде записано обещание да не пише вече нищо за какъв да е подлог. Ако ще и да е един прост член за книжевността.

Във всичко това архидяконът се отнесъл като един фанариотин, с фанариотска чиста кръв и ако да не тряба да искаме от фанариотите някаква логика, обаче ние го питаме: «Със силата на кой граждански закон или църковен гръцкото духовенство може, от една страна, да се обхожда тъй открито, както го прави, и, от друга, да наказва ония, които са съблазняват от безчестното му и беззаконното му поведение? Как, голяма грешка ли е да говори някой за него и няма ли гнуснаво светокрадство в търговията, която гръцкото духовенство прави със светите работи?» («Общ изглед на българските работи», — «България», I, бр. 9, 23. IV (7. V.) 1859).

Интересни подробности за арестуването на Славейков са съобщени и в «Притурка № 2 на «България», към бр. 9, 1859, в дописката «Търново, 12 майя». В нея между другото четем: «Както и да е, виновникът са наказа, хулата се изми със запирането му, честта за удовлетворението си, и Славейков след денонощно запиране при катилите се пусна свободен; ще сякате, свободен зер да живей и даскалува в Търново, но със заповед сяко сношение с вестниците да прекрати, да не пише нищо-нищичко, ни новини, ни филологически. . . че най-сетне нито медникарски, нито пък котларски, ни зло, ни добро. . .»

Тези бележки вероятно са писани от самия Славейков.

Цариградски вестник по това време е редактиран от Ал. Екзарх, а Български книжици — от Г. Кръстевич.

«Български книжици» става дваж как овдовяват — първите книжки на списанието са редактирани от Д. Мутев. След Мутев, през периода септември—декември 1858 г. редактор е Ив. Богоров.

Стр. 23 — ТРЯВНА, 1859, през Малък сечка на втори — България, I, 1859, бр. 3, 11 (23) април, с. 12.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 109.

Цялото заглавие е: «Книжевни забележвания на П. Р. Славейкова, Трявна, 1859, през малък сечка на втори (прод. от бр. 2, стр. 7).» В края е отбелязано «Следи», но продължение не е отпечатано.

Статията «Българско рвение към български архиереи (написано в една пустиня)» е без подпис и е поместена в «Цариградски вестник», IX, бр. 413, 10. I. 1859. Неин автор е Стефан М. Горски, когото Славейков иронизира и другаде (вж. «Нова мода календар за 1857», тук, с. 44,61, бел. 622) Стилът на Горски му е вече познат. Слевейков осмива статията «Българско рвение. . .» както за някои моменти от съдържанието ѝ, така и за нейния език и стил. Стефан Горски отговаря на Славейков, като се защитава, обиден, и остро, без задръжки напада критика си (вж. «Цариградски вестник», X, бр. 452—454 от 10, 17, 24. X. 1859 — «Към български народ за самозвания критик», «Враца, 26 августа 1859, Стефан М. Горски.»)

След дълъг общ увод с примери от библията и евангелието, в статията «Българско рвение. . .» Горски защитава от нападките на плевенци и владиката Доротей — по-късно известен като Доротей Врачански, Доротей Скопски, получил ироничното прозвище Дорчо ефенди в революционния български печат.

Славейков е бил няколко месеца секретар на Доротей в Плевен през 1853 г. Доротей му обещал да го варди от гоненията на търновския митрополит Неофит. (Вж. «Български притчи. История на събирането им.»)

Подлистника от Й. Дайнелов — става дума за «Преселението в Бразилия. Нравствена повест, побългарили И. Г. Дайнелов и М. Зафиров», печатана като подлистник в «Цариградски вестник», IX, бр. 415, 24. I. 1859, продължение в бр. 416—423, 425, 426, 428. . . и края в бр. 437, 27. VI. 1859 г.

Дайнелов отговаря в «България», I, бр. 5 от 25. IV (7. V). 1859 на Славейковите критични бележки с писмо до «управителя» на «България» и дата «Цареград, 11 априлия 1859». Той изтъква, че някои думи и фрази са погрешно отпечатани в «Цариградски вестник», и подчертава, че с превода си се е ръководел от желанието да принесе «що годе ползица на бедния ни народ».

Стр. 26 — ГРИГОРОВАТА СВАТБА (Истинско събитие) — България, IV, 1862, бр. 20, 27 август, с. 158. Над заглавието отбелязано «Стара планина, 20 август, 1862.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 113.

Стр. 29 — КРЪЩЕНИЕТО НА ЕДНО ДЕТЕ ОТ ГРИГОРОВАТА КОМПАНИЯ (Истинско събитие) — България, IV, 1862, бр. 29, 29 октомври, с. 226—228.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 268.

НОВА МОДА КАЛЕНДАРИ
1857—1874

Стр. 37 — НОВА МОДА КАЛЕНДАР за 1857, 80 с.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, с. 257—«Прокобение за 1857 година» и «Януар»; П. Р. Славейков. Съчинения, 1973, т. IV, с. 5—36. Тук публикуваме целия Календар без поместените в края «Разни стихове» (с. 73—80).

На корицата е отбелязано: «Нова мода календар за 1857. Астрономисан и написан от Пѣтка Р. Славейкова. — Смей се, дядо, да се смеем, че дано се проумеем. Година първа. Цариград.» На гърба на първата страница са поместени две турски и две български пословици:

«Ариф-исен етер кир гюл кокмая,
хорят-исен гир кахчей икмая.
Арифе тариф истемес.»

(«Ако си духовно възвишен, достатъчен ти е мирисът на розата; ако си духовно опустошен — можеш да унищожиш розовата градина»).

«На едни кола грънци една сопа им стига.»
Н. послов.

«Аннаянà сиври синек сàздъръ
Аннàмаяна доул зорнà àздър.»

(«За този, който разбира от малко, бръмченето на комара е като саз (музика), за този, който не разбира, и тъпанът, и зурната му са малко.»)

«Тебе думам, дъще, осещай са, снахо.»
Нар. послов.

«П. Р. Славейков — пише в спомените си П. Кисимов, — догдето беше още в Трявна учител, на 1856 г. написа по подражание на един сръбски календар — както ми казваше — своя «Нова мода календар за 1857 г.» Тая действително първовидна книга, която направи епоха у нас в току-що започнвшата се деятелна борба с гръцките владици, та си създаде пословичен спомен. Щом получих ръкописа ѝ, веднага изпратих в Цариград на Ал. Екзарх и се напечата на мои разноски.» (П. Кисимов. Исторически работи, Пл., 1897, кн. I, с. 54.) В бележка под линия Кисимов отбелязва, че «от предосторожност» поискал да не се отбелязва, че «този календар, пълен с политически остроти и бичувания», се печати на негови средства. Славейков бил в Цариград като търновски представител по разобличаването и изгонването на владиката грък Неофит, когато Календарът излязъл (1857). Изпратените от Славейков 40—50 екземпляра «веднага тръгнали из ръцете на публиката. Тогава властта потърси да узнае кой е печатал и разнася тая развратна книга. . .» (Пак там.)

Пенчо Славейков предполага, че сръбският образец на «Нова мода календар» е «Новый забавный календар у коем се свашта налази, али само онога нема що се тражи. . .», В. Лозич, Будим, 1830 и 1835. (П. Р. Славейков, Избрани съчинения, С., 1901, Предговор, с. XII.) Зад псевдонима Винко Лозич се крие Йован Стерия Попович. (Вж. С. Баева, Някои моменти от развитието на сръбската литература и творчеството на Петко Р. Славейков. — Известия на Института за литература, кн. XVI, 1965, с. 44—50.)

. . .Календарчета, Бертолдовци, Веселушки. . . — През 1854 г. Славейков издава песнопойка Веселушка за развеселяване на младите — превод на турски любовни песни и няколко народни песни.

Бертолдовци — става дума за книгата «Високи умни хитрости Бертолдови. . .», Белград, 1853, превод от гръцки на Христо Василиев.

Митарствата — «Сия книга глаголемаа Митарства», Будим, 1817, от Йоаким Кърчовски, претърпяла 5 издания.

Питията — «Пития или гледание за щастие. Превождал от греческий Анастасий П. П. Гранитский. . .», Цариград, 1849.

Стратин Ходжа — «Повести забавни и любопитни на Настратин Ходжа и Хасекий. . .», Белград, 1853, преведени от турски, изд. от х. Найдена Йованова.

. . .Горский. . .ище. . . няколко тълкования от славенски на български. . .; Превод Гор-

ского. «Не лет ми ест» — не съм ли дошел на возраст. . .» — Славейков иронизира Стефан Горски за поместеното в «Цариградски вестник» (VIII, бр. 351, 19. X. 1857) «Слово речено в началото на уроците от С. М. Горскаго в Плевен, 25 августа 1857».

Радуй ся, царице, всесилная парице! — из ранен вариант на стихотворението «Песен за паричката ми», публикувано в «Смешний календар за нова година», [1864].

Еленската даскалоливница престана да лее веки даскали — става дума за училището в Елена, където Славейков учи през 1849 г. при Н. Михайловски, който учителствувал там от 1848 до 1856 г.

Котленците и врачанците писали в Италия. . — Славейков вероятно иронизира сънародниците си и специално котленци и врачани, че не тачат паметта на такъв будител като Софроний Врачански. Ученик и почитател на Софроний, Славейков неведнъж изтъква неговите големи заслуги и подчертава, че делото му не е оценено по достойнство.

Горский става професор . . . — отново закачка, насочена срещу Ст. Горски.

СМЕШНИЙ КАЛЕНДАР ЗА НОВА ГОДИНА [1864], 96 с.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, с. 264—«Към читателите»; П. Р. Славейков. Съчинения, 1973, т. IV, с. 37—77 — публикуван е целият календар без стихотворенията.

Тук поместваме част от встъплението към «Смешний календар» («Към читателите» и «Прокобение. . .») и част от приложението («Кореспонденции на Смешния календар»). Самия календар — за месеците и дните на годината — не поместваме, не поместваме и «Писмо II», «Ответ» и др. от «Коресподненции на Смешния календар». В Календара са публикувани и 3 стихотворения — «Песен на паричката ми», «Свойщини на жените» и «Префаджии» (с. 74—96).

Целият наслов на календара гласи: «Смешний календар за Нова година. Астрономисан и написан от Петка Р. Славейкова. Цариград-Фенер. В печатницата на Д. Паничкова.» На корицата е отпечатан следният текст:

«Тоз Календар ще го има за продан на Цариград до Гръц. патриаршия на пазаря.
На Галата у Византис газетаря.

На Едирне у дякона парнаря.
На Филибе у Цукала — гърнаря.
На Долна махла у Григора пъдаря.
На София у Дончa Гайдаря.
И в Атина по сичките книгопродавници.»

На гърба на първата заглавна страница са отпечатани две турски поговорки:

«Ей сахъб истерсен Аллах-тър
Ви мусахъб истерсен Китап-тър.»

«Сен сус бен сус
Бизим Иван каиб олду.»

(«Ако търсиш господар — това е Бог (Аллах), ако търсиш съветник — това е книгата».)
(«Ти да мълчиш, аз да мълча — нашият Иван изчезна.»)

Стр. 70 — КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ, с. 3

Един фенерски стършел ме ожили. . ., та си изтървах телескопа. . . — Славейков припомня гоненията, на които го подлагат фанариоти и чорбаджии след излизането на «Нова мода календар за година 1857».

Караказан — Фенер, гръцката патриаршия в Цариград. Турско прозвище, означава «черен казан»; превърнато от Славейков в силен метафоричен образ.

Стр. 71 — ПРОКОБЕНИЕ ЗА НОВАТА ГОДИНА, с. 5

Г. П. — вероятно гръцкия патриарх; Г. В — гръцките владици.

Стр. 74 — КОРЕСПОНДЕНЦИИ НА СМЕШНИЯ КАЛЕНДАР. Писмо I, с. 80

Стр. 80 — Писмо IV с. 89

. . .да се опредставителча. . . — Славейков е изпращан неведнъж като народен представител по църковната борба в Цариград. Иронията е резултат на тежката фаза в борбата по това време, на продължилите години безрезултатни дипломатически преговори и ходове.

Стр. 85 — КАЛЕНДАР ЗА ВТОРАТА ГОДИ-

НА НА ГАЙДАТА — Гайда, I, 1864, бр. 23, 8 юни, с. 186. Славейков помества този календар към рубриката «Шарени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, 1973, т. IV, с. 199.

Стр. 85 — КАКВО ИМА ДА СТАВА ТАЗ ГОДИНА — Гайда, II, 1864, бр. 1, 21 юни, с. 8. Над това заглавие по-общо оглавление — «Календарът на Гайдата».

П. Р. Славейков. Съчинения, 1973, т. IV, с. 201.

Стр. 87. — ОБЩИ ПРОКОБЕНИЯ. ЗА 1865 ГОДИНА — Гайда, II, 1865, бр. 13, 1 януари, с. 99.

П. Р. Славейков. Съчинения, 1973, т. IV, с. 239.

Стр. 88 — ПОДАРКИ ЗА НОВА ГОДИНА — Гайда, 1865, бр. 13, 1 януари, с. 99—100.

П. Р. Славейков. Съчинения, 1973, т. IV, с. 240.

КРАТЪК ГОДИШЕН МЕСЕЦОСЛОВ ЗА ГОДИНА 1874, с. 47 На заглавната страница отбелязано още: «От П. Р. Славейков (Издава Н. Тодоров), Цариград. В печатницата на Читалище.» Освен календарния материал на края в Месецослова са поместени и няколко кратки хумористични форми; той започва със «Звездарски предвещания. . .», които публикуваме.

Стр. 89 — ЗВЕЗДАРСКИ ПРЕДВЕЩАНИЯ ЗА ГОДИНА 1874, с. 3—15.

П. Р. Славейков. Съчинения, 1973, т. IV, с. 574.

. . .Двама отлични писатели. . . — единият е Ив. Богоров, другият вероятно е Нешо Бончев.

Схизмата — На 16 септември 1872 г. на голям църковен събор в Цариград българският народ и българската църква били обявени за схизматични. Схизмата била отхвърлена от народа и от екзархията.

ГАЙДА, 1863—1866

Стр. 99 — ГАЙДУНИЧКА. КАК СЪМ СТАНАЛ ГАЙДАР — Гайда, I, 1863, бр. 1, 5, 8, 12; 15 юни, 10 август, 21 септември, 16 ноември; 1864, бр. 19, 4 май; с. 8, 38—

39, 62—63, 94—95. В края отбелязано «Следи», но продължение не е публикувано.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 273.

В хумористична фейлетонна форма Славейков разказва за патилата си след като написва първите си сатири, в които критикува гръцкото духовенство, чорбаджиите, гръкоманите; разказва за конфликта си с търновските владици Панарет и Неофит, за затварянето му в кокошарника на търновската митрополия, за своите многогодишни учителски странствувания из Северна България, за бедите, които го сполетяват, след като издава «Нова мода календар за 1857», за семейните неприятности, които е имал — жена му Ирина, поела непосилното бреме на тежкото семейство, го упреквала често, че не й помага и не се грижи за децата си.

Стр. 111 — ПРИПОМНЯНИЯТА НА ЕДИН СТАР ГАЙДАР — Гайда, I, бр. 4, 5, 8, 11 и 12; 27 юли, 10 август, 21 септември, 2 и 16 ноември; с. 30—31, 37—38, 61—62, 86—87, 92—94. В края е отбелязано «Следи», но продължение не е отпечатано.

Петко Р. Славейков. Избр ани произведения, С., 1956, т. II, с. 285.

В този своеобразен очерк-мемоари, с фейлетонни и белетристични елементи Славейков разказва за търновските гръцки владици Иваникий, Макарий, Иларион Критски, Панарет, Неофит Търновски. Сведенията, които той дава като съвременник и участник в събитията, са много интересни. За някои факти и личности съществуват различни оценки. (Вж. П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, с. 685—687.)

Стр. 126 — ПИСМА НА ЕДНО ДЕСЯТГОДИШНО ДЕТЕ, КОЕТО СЕГА ПРЪВ ПЪТ Е ДОШЛО В ЦАРИРАД — Гайда, I, 1864, бр. 17, 18; 12 и 25 април; II, 1864, бр. 9, 19 септември, с. 131—132, 139—141, 69—72. Подпис в бр. 17: Вашът малък Славей, в бр. 18: Вашето малко Гайдарче. Част II (бр. 18) е озаглавена «Писмо на едно десятгодишно дете».

П. Р. Славейков. Съчинения, под ред. на Цв. Македонска С., 1969, т. 2, с. 144.

Стр. 139 — ДЯДОВАТА ТРОПАНЧОВА ИСТОРИЯ — Гайда, II, 1864, бр. 6, 23 август, с. 46—48. В края отбелязано «Следи», но продължение не е отпечатано.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 215.

...Добрините... на представителите... — Още около средата на 1861 г. в Цариград се събрали 30 представители от цяла България, снабдени с пълномощия и прошения до правителството. Славейков бил представител на Враца и Севлиево. Поради протакането и отлагането на решението на черковния въпрос представителите се върнали, след като било избрано постоянно представителство от 5 души, което да ръководи народните работи в Цариград. Преговорите продължили години. Дейността на различните комисии, склонността към компромиси и отстъпки у някои представители са достатъчен повод за скептицизма и иронията на Славейков.

Стр. 144 — РАЗВЕСТИЕ — Гайда, I, 1863, бр. 1, 15 юни, с. 1. Подпис: Дядо ви Дудрин.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 109.

Стр. 145 — КЪМ СЛУШАТЕЛИТЕ — Гайда, I, 1863, бр. 1, 15 юни, с. 1.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 110.

...Политическия мех на нашата «Гайда» е твърде тесен — намек за политическите ограничения и жестоката цензура, с които Славейков е трябвало да се съобразява.

Велика Караказания — гръцката патриаршия; Бал-капания — българските заможни търговци и чорбаджии от Бал-капан, носители на консервативното направление в църковната борба; Пап-уния — католическата пропаганда, унията — «туй е сичкия Гайдарски мир», само към него може да се насочи «политическото ручило» на Гайдата.

Стр. 145 — СОВЕТНИКА И ГАЙДАТА — Гайда, I, 1863, бр. 1, 15 юни, с. 2—3.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 111.

Няма вече «България» — в. «България» спира да излиза на 25. III. 1863 г. поради липса на средства и след пропадането на унията. «Български книжици» и «Цариградски вестник» престават да излизат в 1862 г.

Български известник — «Български орел», Лайпциг (1846—1847), редактор Ив. Богоров. Брой 2 на «Български орел» има наслов «Български народен известник».

Дневницата — «Българска дневница», Нови Сад, 1857, ред. Г. Раковски.

Стр. 147 — НЕЩО КАТО РАЗВЕСТИЕ — Гайда, I, 1863, бр. 3, 13 юли, с. 17—18.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 128.

Стр. 149 — МЛОГО ЗДРАВЙЕ ОТ ГАЙДАТА — Гайда, I, 1863, бр. 5, 10 август, с. 35—36.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 115.

Стр. 151 — ДО НЯКОИ ПОПОВЕ И КМЕТОВЕ — Гайда, I, 1863, бр. 6 и 7, 24 август и 7 септември, с. 46—48. Над това заглавие отбелязано общото заглавие «Млого здравйе от Гайдата». В края отбелязано «Следува», продължение не е отпечатано.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 134.

Г. Васкидов — Емануил Васкидович; бил учител на Славейков в Свищов, оказал голямо влияние за формирането на неговия светоглед.

Стр. 158 — ОТ ГАЙДАТА — Гайда, I, 1863, бр. 13, 30 ноември, с. 104.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 168.

Стр. 159 — ПРЕДПОСЛЕДЕН МАРШ НА ГАЙДАТА — Гайда, I, 1864, бр. 15, 26 февруари, с. 113—114.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 117.

Стр. 161 — ОБЯВЛЕНИЕ — Допълнение за 10 брой от Гайдата, с. 87—88.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 226.

Осветителната комисия — вероятно става дума за първата смесена българо-гръцка комисия, която три месеца се учредявала, една година преминала в заседания, спорове и протакания и била разтурена по средата на 1863 г., без да постигне някакви резултати.

...За представителите лъжило и гладило — иронизира вероятно българските представители в смесената комисия — Г. Кръстевич, Ст. Чомаков, Н. П. Тъпчилещов, Т. Бурмов и епископ Партений Зографски.

Стр. 166 — СРЕЩУ СУРВАКИ — Гайда, II, 1865, бр. 13, 1 януари, с. 97—98.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 156.

Стр. 170 — НА СУРВАКИ — Гайда, II, 1865, бр. 13, 1 януари, с. 98—99.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 161.

«Пчелата»... се сдула — в. «Българска пчела» прекъсва на 6. X. 1864; «Духовните книжки»...таман като ги раздуховничат — «Духовни книжки за поучение на всяк християнин», Болград, 1864—1868, ред. Р. И. Блъсков.

«Бъдущност»... мястото ѝ изстинало — Вестник граждански, любословни и търговски, ред. Г. С. Раковски, Букурещ, 1864, последният брой излиза на 17. V. 1864.

...Едната от «Зорниците» гаснее, а другата вече и погаснала...— «Зорница», евангелско периодическо списание, ред. А. Лонг, Цариград, 1864 —1878; «Зорница» — литературно списание, редактор Хр. Д. Вакладов, 1864 (последният брой 24 излиза на 22. VII. 1864).

Стр. 172 — ЗАТЪКНАТОТО РУЧИЛО НА ГАЙДАТА — Гайда, II, 1865, бр. 21, 17 април, с. 161.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 247.

Славейков издава в. «Гайда» почти съвсем сам, при много тежки условия. През пролетта на 1865 г. той се опитва да спаси вестника от клевети и преследвания, като в бр. 21 поставя подзаглавие «Вестник за наука и забава», вместо «Сатирически вестник за свестяване на българите». В същия брой помества статията-фейлетон «Затъкнатото ручило на Гайдата». Но все пак вестникът бил спрян, за да започне след 6 м. своята трета годишнина вече като списание — «лист за наука и разговорка», със съвсем приглушена сатира.

Стр. 173 — ДВЕ ГРАМАТИКИ (ПРЕДУВЕДОМЛЕНИЕ). ВЕСТНИКАРСКА.

Стр. 174 — ЧОРБАДЖИЙСКА — Гайда, III, 1866, бр. 8, 15 април, с. 134—135.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 251.

Стр. 176 — ДВЕ ГРАМАТИКИ. ВЕСТНИКАРСКА. ЧОРБАДЖИЙСКА. ВЪВЕДЕНИЕ — Гайда, III, 1866, бр. 9, 1 май, с. 150.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 302.

Стр. 177 — ВАЖНО ИЗВЕСТИЕ — Гайда, III, 1866, бр. 17, 1 септември, с. 279.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 259.

Стр. 177 — ПО-ВАЖНО ИЗВЕСТИЕ — Гайда, III, 1866, бр. 17, 1 септември, с. 279—280.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 260.

ПОЛИТИЧЕСКА СГЛЕДА

Стр. 180 — ПОЛИТИЧЕСКА СГЛЕДА — Гайда, I, 1863, бр. 1, 15 юни, с. 1—2.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 114.

Подновението на преговорите между Велика Караказания и Балкапания — Преговорите, водени в смесената българо-гръцка комисия през 1862 — 1863 г., на които се обсъждали 8-те точки за решение на църковния въпрос, предложени от българите. Караказания — гръцката патриаршия; Балкапания — българските търговци и занаятчии, българските представители, установили се в Балкапан.

Пап-уния, уморена и умаломощена... — след краткокрайната си победа през 1861 г. с ръкополагането от папата в Рим на Йосиф Соколски за български патриарх и след скорошното ѝ поражение и разпадане (бягството на Й. Соколски и т. н.) Унията в България не успява да се съвземе, ясно проличава, че не е имала здрави корени в българската действителност.

Караказанския кабинет... предложи да са раздели руното на петнадесет парчета...ако остане нещо, то да бъде за Балкапания — става дума за 15-те точки за решаване на българския въпрос, издигнати на велик църковен събор от гръцката патриаршия още през февруари 1861 г. 15-те точки не давали почти нищо на българите, предизвикали техния гняв и разочарование и били отхвърлени.

Балкапания... да се раздели руното на осем парчета... после една комисия от избрани хора от двете страни... — на 16. VII. 1861 г. българските представители подали до правителството прошение от 8 точки — радикални искания за решението на църковния въпрос.

Комисарите от двете страни докопват се най-напред о най-голямото парче... Караказанци сполучиха да го отнемат, като оставиха в ръцете на балкапанските комисари няколко влакна... Улавят са у второто...парчето ще са зацепи... Преговорите бяха престанали — Българо-гръцката смесена комисия трябвало да обсъди последователно 8-те точки на българското предложение. При обсъждането на първата точка — за участието на българите в избора на вселенския патриарх — се стигнало бързо до компромисно решение, като българските представители направили значителна отстъпка. При обсъждането на втората точка — членовете на синода при патриаршията да бъдат наполовина българи, наполовина гърци — се стига до непреодолими пречки, изникват болни етнически проблеми и не се стига до никакво споразумение. Нито една българо-гръцка комисия не отива по-далеч, не успява да реши този въпрос.

В. «Несвестник»... орган на лорд Драмбертон — става дума за в. «Съветник», Цариград, 1863—1865, редактиран от Н. Михайловски и Тодор Бурмов. Михайловски работил в редакцията до септември 1863 г.

Стр. 182 — БЕЗ ПОЛИТИЧЕСКА СГЛЕДА — Гайда, I, 1863, бр. 2, 30 юни, с. 9.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II с. 113.

Стр. 183 — ВМЕСТИТЕЛНА — Гайда, I, 1863, бр. 2, 30 юни, с. 9—11.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 124.

С тези осем точки... много ще ни разтакат — вж. бел. към «Политическа сгледа».

Стр. 186 — ОПАШКАТА НА ПОЛИТИЧЕСКАТА СГЛЕДА — Гайда, I, 1863, бр. 2, 30 юни, с. 12.

П. Р. Славейков, Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 126.

Стр. 186 — ГРЪЦКО-БЪЛГАРСКИ РАБОТИ — Гайда, I, 1863, бр. 2, 30 юни, с. 12.

Печата се за пръв път.

Гръцко-българските работи от дробни части... да ги състави в единица, но стараният им произведоха нула... Разбърканата комисия се оправи — става дума за заседанията на смесената гръцко-българска комисия, която безрезултатно разглеждала българския проект от осем точки (вж. бел. към «Политическа сгледа», с. 630)

Стр. 187 — ГРЪЦКИ РАБОТИ — Гайда, I, 1863, бр. 4, 27 юли, с. 25—26.

Печата се за пръв път.

Стр. 189 — ФЕНЕР — Гайда, I, 1863, бр. 5, 10 август, с. 33. Към рубриката «Гръцки работи».

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 133.

...На Фенер има един голям котел, наричан Караказан... Кара-казан — черен казан — иронично прозвище, метафоричен образ на гръцката патриаршия.

Според уверенията на дописника на «Българска пчела» там се варяла една чорба... — Славейков има пред вид хубаво написаната «Кореспонденция» на «Българска пчела» от «Цариград 13 юлия» («Българ. пчела», I, бр. 9, 26. VII. 1863), в която допосникът се стреми да предпази българския народ от фанариотските интриги. Свалянки своя патриарх Йоаким, гърците внушават, че са недоволни от политиката му, и по този начин искат да объркат и разединят българите. Според дописника те възнамерявали да върнат заточените български владици и да преговарят с тях, без съгласието на народа.

Според същите уверения в същия казан се варяло и някакъв смесено-комисенски пилаф... — Втората хитрост на фанариотите била чрез преговори на смесената българо-гръцка комисия да се пристъпи към избиране на нов патриарх.

«...нашите представители...» сядаха «наедно с гърците да чистят ориза за този пилаф...» — внушението, както на дописника от «Българска пчела», така и на Славейков, е: българите да се откъснат напълно от Фенер, да не участвуват в политически комбинации.

Стр. 191 — НАШЕ СЕЛО, 9 ВРЕСЕНА 1863 — Гайда, I, 1863, бр. 7, 7 септември, с. 49. Към рубриката «Политическа сгледа».

Печата се за пръв път.

...Гърците смъкнаха един патрик и стъкнаха други — на мястото на свалените гръцки патриарх Йоаким II е поставен нов патриарх — Софроний.

...да ти решава точки... — вж. бел. към «Политическа сгледа», с. 630.

Стр. 194 — ЦАРИГРАД, 30 МАРТА 1864 — Гайда, I, 1864, бр. 16, 4 април, с. 121—122.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 174.

Фенер... предаде осемте точки на българския въпрос... на осем нови квачки — през февруари 1864 в патриаршията бил свикан събор, който избрал една комисия само от гърци да разучи и докладва българския въпрос.

Стр. 196 — ОСВЕТИТЕЛНО ИЗЛОЖЕНИЕ — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 147.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 176.

Изложението на просветителната комисия — през април гръцката комисия (вж. предидущата бележка) представила своя доклад, който през май бил разгледан от поредния събор в патриаршията. Знаменитите 8 български точки били почти изцяло отхвърлени.

Стр. 197 — ЦАРИГРАД, 7 ЮНИЯ 1864 — Гайда, I, 1864, бр. 23, 8 юни, с. 179.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 194.

...Събрания, които стават в патриархията за решението на българския въпрос... — гръцкият събор приключил своята дейност на 12 юни 1864 г., като отхвърлил осемте точки на българските искания и стигнал дотам, че навсякъде в решенията му думата «българи» била заменяна с «християни»...

Вж. 22 брой на Гайдата... — в Уводна статия «Цариград, 31 май 1864» (Гайда, I, бр. 22, 1. VI. 1864) Славейков тълкува различните позиции по черковния въпрос. Фанариотите настоявали «да се не гледа на множеството на населението» при решаване на различни въпроси, тъй като това било «противно на духът на църквата и на каноните». Според осемте точки на българските искания българите и гърците трябвало да имат равно участие в избирането на патриарха (точка 1). Синодът трябвало да бъде съставен от еднакво число българи и гърци (т. 2), да бъде създаден смесен български съвет, който да представя българския народ по

светските въпроси пред правителството (т. 3), патриархът само да ръкополага избраните от епархията и смесения български съвет владици (т. 6) и т. н.

Стр. 199 — ГОЛЯМОТО СЕЛО, 3 ЮЛИЯ 1864 — Гайда, II, 1864, бр. 2, 4 юли, с. 9.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 145.

Стр. 201 — [ЯСНА СГЛЕДА НА ТЪМНИТЕ БЪЛГАРСКИ РАБОТИ] — Гайда, II, 1864, бр. 3, 11 юли, с. 17—18. В «Гайда» отпечатано под общото заглавие «Политическа сгледа».

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 122.

...Владици на заточение — Иларион Макариополски, Авксенти Велешки и Паисий Пловдивски, заточени от февруари 1861 г. до септември 1864 г. (Иларион и Авксентий) и Паисий до 1872 г.

Шест години стана как е снесен Въпросът и три години са минаха откак сме са насадили да го мътим... Църковният въпрос излиза на историческата сцена през 1858 г.; от 1861 г. навлиза в своята дипломатическа фаза, в етапа на комисиите, заседанията, безкрайните и в повечето случаи безплодни преговори.

КОРЕСПОНДЕНЦИИ НА ГАЙДАТА

Стр. 204 — ОТ ПУСТО ГОРЕ ТИЛИЛЕЙСКО. НА РУСАЛСКАТА СРЯДА 1861 — Гайда, I, 1863, бр. 1, 15 юни, с. 3—5.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 118.

Стр. 207 — ОТ ТРЪНЧОВЕЦ. НА КРИВАТА СРЯДА 1863 — Гайда, I, 1863, бр. 1, 15 юни, с. 5.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 121.

Стр. 209 ОТ ПУСТО ГОРЕ ТИЛИЛЕЙСКО. ПРЕЗ СЪРПЕЦ (юли) НА ГОРЕЩНИЦИТЕ — Гайда, I, 1863, бр. 4, 27 юли, с. 29—30. Подпис: Твоя от дъжд на вятър приятел О.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II с. 282.

Стр. 212 — БИТОЛЯ, НА 4 ЮЛИЯ 1863 — Гайда, I, 1863, бр. 5, 10 август, с. 36—37. Подпис: Аз, дядо ти Китан от Брусник.

П. Р. Славейков. Съчинения. С., 1973, т. IV, с. 140.

Стр. 214 — ЖЕНСКИ КОРЕСПОНДЕНЦИИ. ОТ БАБИНО СЕЛО НА КУКУВДЕН — Гайда, I, 1863, бр. 6, 24 август, с. 45—46. Подпис: Твойта вярна приятелка З.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 146.

Стр. 216 — ОТВЕТ — Гайда, I, 1863, бр. 6, 24 август, с. 46. Подпис: Твойта вярна дружка А.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 147.

Стр. 218 — ВЕТО ПЕТАКОВО, НА КРЪСТОВДЕН 1863 — Гайда, I, 1863, бр. 10, 19 октомври, с. 78—79.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 153.

Стр. 222 — ЧИСТОГРАДОВО (МЕСЕЦА ГЛЕДАЙ НА НЕБЕТО, А ПЪК ДЕНЯ В КАЛЕНДАРЯ) — Гайда, I, 1863, бр. 10, 19 октомври, с. 79.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 156.

...Песента за търновските училища в пети брой на Гайдата... — става дума за кратката дописка «Търново» към рубриката «Български работи» (Гайда, I, бр. 5, 10. VIII. 1863), в която е обрисувано с черни бои състоянието на учебното дело в Търново: никой не се интересува какво става в училищата, учителите 15 месеци не са получавали заплати, учениците «тръгнали по волята си»... В края на дописката е изразена надежда, че това положение ще се промени.

Стр. 223 — 5 ЛИСТОПАД 1863. СТАРА ПЛАНИНА — Гайда, I, 1863, бр. 12, 16 ноември, с. 91—92.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 135.

Стр. 226 — БУКУРЕЩ (САНКИМ АКО ПИШЕМ И ДАТА, ПО-МЛОГО ЛИ ПЛАЩАТЕ?) — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 150—151. Подпис: А. В.

Печата се за пръв път.

Стр. 228 — ДЕРВИШКО СЕЛО (НИКОПОЛСКА КАЗА) — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 150. Към рубриката «Български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 230 — ОТ ГОЛЯМОТО СЕЛО, 1864 МАЙ — Гайда, I, 1864, бр. 21, 25 май, с. 163.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 142.

През февруари 1864 г. бил свикан в патриаршията събор с участието на всички патриарси, митрополити, епископи, гръцки първенци. Избраната гръцка комисия докладвала на поредния събор през май становището си по българския въпрос. Осемте точки на българските искания били отхвърлени.

15-те точки... не са вече онези същите — става дума за проекта от 15 точки на гръцката патриаршия, приет в 1861 г. на велик църковен събор. Проектът съдържал съвсем незначителни отстъпки по църковния въпрос, предизвикал остро възмущение всред българите и бил категорично отхвърлен. На събора през февруари 1864 г. същият проект бил «поостриган» и «поскопосан».

Важното известие на «Пчелата» — в «Българска пчела» (I, бр. 51, 19. V. 1864) с едри букви на първата страница е отпечатано «Важно известие»: «Спасението на българите е да не приимат точките, които фенерската патриаршия може да издаде уж за решението на черковния въпрос; те трябва да протестуват едногласно и съгласно да молят [цариградското] правителство да ги избави за сякога от това чуждо за тях духовенство. Другояче, онзи, който не ся отнесе тъй, ще има тежка отговорност пред бога, пред народът и пред съвестта си.»

Тримата патрици Кон., Йер., Ал. — патриарсите на Константинопол, Йерусалим, Александрия.

Стр. 232 — ТЪРНОВО, 1864 ГОД., МАЙ 9 — Гайда, I, 1864, бр. 21, 25 май, с. 165.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 183.

Стр. 233 — ВЪРТЕШЕВО (КЮСТЕНДИЛСКО СЕЛО) — Гайда, I, 1864, бр. 21, 25 май, с. 165—166.

П. Р. Славейков, Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 184.

Стр. 234 — РАЗГРАД — Гайда, I, 1864, бр. 23, 8 юни, с. 181.

Печата се за пръв път.

Стр. 236 — ТЪРНОВО. Има неделя-две, как съм в Търново... — Гайда, I, 1864, бр. 24, 15 юни, с. 188—189.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 196.

Стр. 238 — БЕБРЕВО (ТЪРНОВСКО) — Гайда, I, 1864, бр. 24, 15 юни, с. 189—190.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 198.

Стр. 240 — БУКУРЕЩ — Гайда, II, 1864, бр. 1, 21 юни, с. 2. Към рубриката «Български работи».
Печата се за пръв път.
Князът — вероятно румънския княз Александър Куза.

Стр. 241 — ТЪРНОВО — Гайда, II, 1864, бр. 1, 21 юни, с. 2—3. Към. «Български работи».
Печата се за пръв път.

Стр. 242 — МАРИНО ПОЛЕ (ДО ТЪРНОВО) — Гайда, II, 1864, бр. 1, 21 юни, с. 3. Към «Български работи».
Печата се за пръв път.

Стр. 243 — СОПОТ — Гайда, II, 1864, бр. 2, 4 юли, с. 10.
Печата се за пръв път.

Стр. 245 — ЖЕЛЕЗНИК — Гайда, II, 1864, бр. 3, 11 юли, с. 20.
Печата се за пръв път.

Стр. 246 — МАНАСТИР ТРОЕНСКИ — Гайда II, 1864, бр. 5, 10 август, с. 35—36.
Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 150.

Стр. 248 — ТЪРНОВСКОТО МИТРОПОЛИ — Гайда, II, 1864, бр. 5, 10 август, с. 34—35.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 211.

Стр. 250 — (ОХРИДСКО) СЕЛО ВЕДРИНО — Гайда, II, 1864, бр. 8, 14 септември, с. 61—62. В края отбелязано «Следва», но продължението не е отпечатано.
Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 153.

Стр. 252 — [ГЪРЦИТЕ НЕ ПАДАТ НИКОГА НА ГЪРБЪТ СИ] — Гайда, II, 1864, бр. 11, 5 октомври, с. 79. В «Гайда» вместо заглавие отбелязано «Търново».
Печата се за пръв път.

Стр. 253 — [ПИСМО ОТ ГЪРКА ЙОАНИДИ] — Допълнение за 10 брой от Гайдата, с. 86—87 и Гайда, II, 1864, бр. 12, 24 декември, с. 96. Началото, от «Допълнение за 10 брой» е без заглавие. В бр. 12 отбелязано: «Продължение от писмото на Г. Йоаниди».
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 224.

ВЕСТНИКАРСКИ РАЗПРАВИ

Стр. 256 — [ЧЕСТИТИ БЯХМЕ...] — Гайда, I, 1863, бр. 4, 27 юли, с. 32. Без заглавие.
Печата се за пръв път.

...Отвъд Дунав... двама... или... един с две глави... излязъл на Пчелински рът да са сражава с нашата «Гайда...» — в «Българска пчела», брой 6 (г. I, от 5. VII. 1863) е поместено «следующето писмо: Браила 3 юли 1863. Г-не редакторе на «Българската пчела», молим да поздравите от наша страна Дяда Дудрина за новото му поприще в изкуството на гайдарлъкът. Ний сме уверени, че той ще ни весели със следните си напеви, но не можем да проумеем, защо му се е поревнало да опопи Гайдата си, като сам тряба да знае, че българите ако трудно изваждат пари за друго нещо, за Гайда са сякога готови да си заложат и калпакът, разумява се кога е мастор свирачът. Истина е, че между нашите тука българи във Влашко и Богданско има много, които са вече равнодушни към Гайдите, но затова не са по-малко прехвални и прочути любители на тойзи народен инструмент братята ни от Молдовско и Бесарабия, че ако Дядо Дудрин им засвиреше някоя по техния вкус, те би му дали средства да завладичи даже Гайдата си, ако му е окото да я попи. Ми би желали още да знаем от какъв му е мех Гайдата! Дали е ерешкий или песий, и то за да му кажем ний, че от тия по-сгоден се намира по Ялпунските брегове. Ваш приятел Кринчу Наплескалов и Петко Мустакът.»

Криловата басня — става дума за баснята «Осел и соловей» от И. А. Крилов. Славейков помества свободен превод под заглавие «Осел и славей» в «Гайда», III, бр. 8, 15. IV. 1866, по-късно «Оселко и славей» в «Шутош», I, бр. 20. 16. III. 1874 г. (Вж. т. I на настоящето издание, с. 103, 336).

...По бреговете на Ялпуха... — гр. Болград е разположен на р. Ялпух, която се влива в езерото Ялпух, в УССР, Одеска област.

...Какво са искали да кажат тези госпо-

диновци в чудноватото си съобщение до «Българска пчела» — Славейков с основание недоумява какво искат да кажат бриалските дописници. Неговата реакция свидетелствува за острата му чувствителност и за дарбата му на сатирик и полемист.

Стр. 258 — СЪОБЩАВАТ НИ СЛЕДУЮЩЕТО ОТ БОЛГРАД: — Гайда, I, 1863, бр. 12, 16 ноември, с. 95. Печата се за пръв път.

В Съветник, бр. 32 в отдела «Български дела» е поместено съобщение, в което се известяват читателите, че когато свищовчани разбрали, че търновският гръцки владика ще освещава църквата в с. Караесен, придумали караесенци да настояват български попове да осветят църквата им. «Съветник» «похвалява» «всичките свищовски граждани. . . свидетелствува благодарност на младите, които са сторили труд да покажат на простодушните селяни пътят, който се изискува от положението ни към гръцките владици» (Съв., I, бр. 32, 28. X. 1863). Славейков подиграва редактора на «Съветник», който се занимава с частни случаи, а по големите национални въпроси позициите му са консервативни («... Какво значи афоризмото на един владика върху едни свищовци при клетвата на един синод връх един цял народ.»)

Като богослов... може да са е стреснал предишния редактор на Книжиците за злото, на което и той е съдействувал... — редактор на «Съветник» е Т. С. Бурмов, който по-рано редактира «Български книжици» (през 1860—1862). Бурмов е завършил в Киев Духовна семинария и Академия, участвувал активно в борбата за църковна независимост на страната на консервативното течение.

Члена на Съветника «Смешното и смехотворците» — голяма статия, поместена в три броя на «Съветник» (г. I, бр. 29, 32 и 33 от 7 и 28. X и 4. XI. 1863); тя е главният прицел на тази Славейкова сатира и дава вярна представа за отношението на редактора на «Съветник» Т. Бурмов към Славейков и «Гайда».

...Кюлевчето, дето му го натрапиха [на-Гайдаря] от българската фабрика под нум. 32 на Съветника. Славейков с основание възприема статията «Смешното и смехотворците» като политически донос срещу «Гайда» и редактора й. След като изтъква снизходително, че «г. Гайдакторът има доста познания относително до състоянието и до нравите на народът, владее добре язикът на една част от българското простонародие...», авторът на статията пише: «Г. Гайдакторът изказва наклонност да поколебае религиозните убеждения на народът, за да го приготви към едно променение на вярата... Йезуитският лист «България», когато ся готвеше да проповядва на българите католицизмът, той почна да приготвюва умовете с таквизи също загатвания...» По-нататък, припомняйки «Шарените новини» в 5 брой на «Гайда» (вж. тук стр. 317 — «Афоризмото»), авторът твърди, че «Гайдакторът», като критикувал гръцките владици, отхвърлял «силата на всяко архиерейско четво, на всяка молитва. Всяко нещо си има пределът, продължава той, и г. Гайдакторът, който са е нает да свестява българите, трябаше добре да си сбира умът и да варди това правило, защото в противен случай той наместо да свести съотечествениците си, ще извади от главата им и онази малко свяст, която ся още увардюва в тях от религиозното чувство. Г. Гайдаторът малко мислил такожде, когато в ревността си да унизи гръцките владици, представлява от тяхното лице оскърбителни за религиозното чувство проповеди, като туря светците да ся упиват в присъствието на Исуса Христа.

Никой добросъвестен българин няма да одобри такваз неразбрана ревност, ...която, за да изскубе къклицата на суеверието, дълбае незаметно самия корен на вярата... Комикът трябва строго да пази от оскърбление нравственото чувство и да ся съобразява с правилата на благоприличието... В смешните си разкази и критикувания Гайдата ся изражава толкоз неприлично и описва порокът толкоз голо и толкоз безочливо, щото благоразумните бащи, които ся грижат за доброто възпитание на чедата си, старателно крият нейните листове от взорът на любопитните си чада. Ний чухме лица да ни се оплакват, че кога им се докара да четат Гайдата в едно почтено общество, са принудени от почитание към себе си и към другите да прескачат много редове и да не дорекват всичките думи на Гайдаревите изражения...» (Съв., I, бр. 32, 28. X. 1863.)

Стр. 260 — [НАШАТА ФЪРКАТА ПОСЕСТРИМА] — Гайда, I, 1864, бр. 20. 16 май, с. 161—162.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 139.

В «Българска пчела», I, бр. 49, 5. V. 1864, в статията «Где сме?» е отправена критика към в. «Съветник» и в. «Гайда»: «...Единият съветва българите да отблъскват фанариотите, другият пише с едри слова «да нямаме с гърците сношение». Защо толко забикалки, за да ся каже истината?... Наместо да нямаме сношение с гърците, не ще ли е по-сгодно, по-положително и повярно да ги изпъдим?»

Повод за тези стрели, отправени от «Българска пчела» срещу «Гайда», дава сатиричната статия «Цариград, 30 марта 1864» (вж. тук, стр. 194).

Стр. 262 — [ДА ПОПИТАМЕ ПЧЕЛАТА] — Гайда, II, 1864, бр. 2, 4 юли, с. 16. В края отбелязано «Следи». В бр. 3 от 11. VII. 1864 са поместени «Вестникарски разправи», които не включваме тук.

Печата се за пръв път.

Българската пчела взела «нашия от 20 брой пръв член, да го разкъса на парчета, ... да го души и търси... дъх, какъвто не е бил и не може да бъде в него» — в бр. 20 на «Гайда» в уводната си статия «Наше село 1864 май 18» Славейков изразява своето разочарование от развитието на борбата за църковна независимост — «...Жестокото и ужасното състояние си остава...» — пише той, — «...да тръгнеш, да вървиш, да вървиш и да погледнеш, че са намерваш пак там от дето си тръгнал...» Една от причините за това е, че «не знайме какво правим...», както и нашето «шантаво дърляние». И Славейков изразява страха си, че лукавите гърци ще подчинят българите, «...ще станем... зрънце пясъчец, което ще ся движи и ще са върти наедно с всичкия живот фенерски и с негова дух.» (Гайда, I, бр. 20, 16. V. 1864.)

В «Българска пчела» в статия «Трябва ли да се реши черковния въпрос, или не?» е изразено несъгласие със Славейков: «Ний ся чудим от где са дошли у Гайдата тия черни мисли, които излага не на шега, както може да си помисли някой, но сериозно. Но ний не щем да ѝ кажем, ... че с това тя има задня мисъл и че с горе-казаният си член тя иска да приготви българите за тая задня мисъл...» («Бълг. пчела», г. II, бр. 2, 9. VI. 1864.)

Ибраилският Пчелар... позволил си да ни сравни със заяк... — в цитираната статия от «Българска пчела» четем между другото: «...не мисляхме, че е толко заяк [цариградския гайдар], на когото тъй лесно и тъй скоро настръхват космите...»

...да оправдай кореспондентина си, когото призовахме на обяснение... Славейков има пред вид своята предишна критика срещу «Българска пчела» в отдела «Вестникарски разправи» — [«Нашата фърката посестрима»] (тук стр. 260; вж. предидущата бележка).

Стр. 263 — [ВИТЛОТО НА СЪВЕТНИКА] — Гайда, II, 1864, бр. 8, 14 септември, с. 63—64. В края отбелязано: «Подробен отговор следи до неделя». В бр. 9 на «Гайда» няма «Вестникарски разправи».

Печата се за пръв път.

...Съветникът... в двата последни броеве на листът си... — в бр. 23 на «Съветник» (г. II, 5. IX. 1864) е поместена голяма статия «Вестниците», която продължава и в бр. 24. Зад общите думи ясно личи конкретният адресат — става дума за «журнал, който се управлява от един човек злобен, завистлив, мъстителен, капризиозен и интересант до такваз степен, щото днес проповядва едно за свой интерес, утре пък друго за другий...» («Съветник», бр. 23.)

Стр. 265 — [И ТЪЙ, МАРШ НАПРЕД!] — Гайда, II, 1864, бр. 10, 28 септември, с. 74—76.

Печата се за пръв път.

Стр. 268, ред. 3. — В отношение на честният... — може би печатна грешка вместо частният...

«Съветникът», «Пчелата», дописниците на «Турция», че и самата «Турция» още таз неделя са противу «Гайдата» — в «Съвеник» в бр. 23, 24, 25, 1864, в «Българска пчела», бр. 16, 1864, в «Турция», бр. 9, 1864, има материали, насочени срещу «Гайда» и Славейков. «Съветникът»... богословски бомби и морални картечи — вж. бел. към «Съобщават ни следующето от Болград» (тук, стр. 638) и към «Витлото на Съветника» (предидущата бележка).

...Редакторът на «Съветника»... одра кожата на Книжиците... — Редакторът на «Съветник», Т. С. Бурмов, е редактирал по-рано «Български книжици» (през 1860—1862 г.).

В статията «Сокак сюпюртюсу и Патрик сюпюртюсу» на «Българска пчела» (г. II, бр. 16, 15. IX. 1864) Славейков е обвиняван, че «си е заменил народните чувства с частни интереси», че «има слабината да вързва сношения с бради, с владици...», че лъже народа... Тази статия е отговор на Славейкова статия срещу «Българска пчела», в която авторът подиграва кореспондентите ѝ в Цариград, че били «сокак сюпюртюсю, които, като пълнят улиците, берат своите сведения по наслишки, ловят всяко проронено слово и без да знаят изворът му, дават му значение...» (Гайда, II, бр. 6, 23. VIII. 1864 — «Българската пчела».)

«Турция»... самодържавието... Дописниците ѝ, мюзевирджавието... — в «Изглед на български работи» («Турция», I, бр. 9, 19. IX. 1864) се опровергават «слуховете», поддържани от «Гайда» и «Съветник», че владиците ще се върнат от заточение. В същия преглед е цитирано писмо «от съотечественик», в което остро се напада редакторът на «Гайда»,

защитил В. Чолаков от обвинението на «Съветник», че е руски агент (вж. ст. «Панагюрската работа» — «Гайда», II, бр. 8, 14. IX. 1864). «Наистина ние не мислехме, пише «приятеля», «съотечественик» в писмото си, издателя на «Гайдата» дотолкова предаден на руските шпиони, но той са показува сега публично за такъв човек.» Редакторът на «Турция» прави уговорката, че не «споделя» мислите на «приятеля си» дописник, и все пак помества писмото му.

Стр. 269 — [РЕДАКТОРЪТ НА ТУРЦИЯ...] — Гайда, III, 1866, бр. 10, 15 май, с. 167.

Печата се за пръв път.

Кореспонденцията, която критикувала словото ни... — В бр. 41 на в. «Турция» (II, 16. IV. 1866 г.) в анонимен отзив е критикувана речта на Славейков при откриването на българското читалище в Цариград, като е окачествена като «глупава» и написана «със начин противен».

В 45-и брой на «Турция» е поместена кратка язвителна бележка срещу Славейков, в която между другото четем: «Ако г. Славейков имаше някакво учение или някакво уважение, някакво влияние в народът... но той няма тия преимущества. Секи го знай: Той е помежду нашият народ това, което Юда беше помежду учениците на Христа... Ний го съветоваме братски да стои мирно... той ще стори по-добре да си гледа приходите при протестантските мисионери; защото ще ползува и себе си и фамилията си!» («Турция», II, бр. 45, 14. V. 1866.)

БЪЛГАРСКИ РАБОТИ. ШЕРЕНИ НОВИНИ

Стр. 270 — БЪЛГАРСКИ РАБОТИ — Гайда, I, 1863, бр. 2, 30 юни, с. 14—15. Из «Български работи».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 127.

Стр. 271 — МАЛЕШЕВО В МАКЕДОНИЯ — Гайда, I, 1863, бр. 4, 27 юли, с. 27. Из «Български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 271 — СЯКАКВИ ДЖАСНИ-ПРАСНИ ПАЗАРЯКЯ 63 — 5 ЮЛИЙ — Гайда, I, 1863, бр. 4, 27 юли, с. 30. Подпис: Свирчо.

Печата се за пръв път.

Стр. 272 — ТЪРНОВСКО. ОХРИД — Гайда, I, 1863, бр. 9, 5 октомври, с. 67. Из «Български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 273 — ГРЪЦКО-БЪЛГАРСКИ РАБОТИ. ФЕНЕР — Гайда, I, 1863, бр. 11, 2 ноември, с. 85. Из «Гръцко-български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 274 — ПЛОВДИВ. СОПОТ — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 149. Из «Български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 275 — [БЪЛГАРСКИ РАБОТИ НЯМА] — Гайда, I, 1864, бр. 20, 16 май, с. 158. Из «Български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 276 — ТРЯВНА. ШУМЕН. КОТЕЛ — Гайда, I, 1864, бр. 23, 8 юни, с. 181. Из «Български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 278 — ЦАРИГРАД, 26 СЕПТЕМВРИ 1864 — Гайда, II, 1864, бр. 10, 28 септември, с. 73.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 223.

Владиците се връщат от заточение — след тригодишно заточение в Мала Азия Иларион Макариополски и Авксентий Велешки се връщат в Цариград през септември 1864 г. посрещнати с голяма радост и нови надежди от българите.

Патрикът... българският... побягна — става дума за Йосиф Соколски.

Смесеният съвет кове окови... — през 1864 г., след Февруарския събор на Патриаршията, чиито решения, узаконени през м. август в отделен акт, отхвърляли 8-те точки, българите съвсем загубили вяра в преговорите и в смесените комисии и съвети.

Стр. 279 — ЦАРИГРАД — Гайда, II, 1865, бр. 14, 21 януари, стр. 108—109.

Печата се за пръв път.

Стр. 279 — БРАИЛА (10 ФЕВ.) — Гайда, II, 1865, бр. 19, 15 март, с. 148. Из «Кореспонденции».

Печата се за пръв път.

«Бълг. пчела»...престана... — последният брой на «Българска пчела» излиза на 20. X. 1864 г. (бр. 21).

Стр. 280 — ШЕРЕНИ НОВИНИ — Гайда, I, 1863, бр. 1, 15 юни, с. 6.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 122.

Стр. 281 — [КАЛОФЕРСКИТЕ КАЛУГЕРКИ. . .] — Гайда, I, 1863, бр. 4, 27 юли, с. 32. Из «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 142.

Стр. 282 — [ОТ ДРИПИТЕ. . .] — Гайда, I, 1863, бр. 8, 21 септември, с. 63.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 152.

От дрипите на забунчето на «Български книжици» съдрано... от един богослов редактор... скърпили една абичка, та пременили «Съветника»... — става дума за Т. С. Бурмов, редактор на «Български книжици» (1860—1862) и после на «Съветник» (1863—1864).

Новия редактор на Съветника — Т. С. Бурмов, поел редактирането на вестника през септември 1863 г. след Н. Михайловски.

...Критйка на Сичановата буквеница... — «Граматика или буквеница славенска» от Хр. Сичан-Николов, Цариград, 1858, е критикувана остро [от Т. Бурмов] в «Български книжици», II, бр. 7, април 1859, с. 227 — «Струва ли за употребление в училищата като учебна книга буквеницата Сичан-Николова», П. . .ва. В бележка на редакцията е отбелязано, че авторът не иска да се оповести името му, за да не си навлече омраза и неприятности.

Стр. 283 — [В 27 БРОЙ. . .] — Гайда, I, 1863, бр. 11, 2 ноември, с. 87.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 159.

В 27 брой на «Съветника» — цитатът е всъщност от бр. 28 на «Съветник» (I, 30. IX. 1863) към общото заглавие «Разни новини и дела» — реакция на обвинение, поместено във в. «Анатоликос Астир», в което «Съветник» е поставен «в числото на униатските органи».

...Статията за общественото състояние (27, 29 бр., Съв[етник]) — Уводна статия «Общественото наше състояние», поместена в бр. 27 (I, 23. IX. 1863), бр. 29 (I, 7. X. 1863) и бр. 31 (I, 21. X. 1863). Изречението, което Славейков осмива, е поместено в бр. 29.

Статията «Смешното и смехотворците» е поместена в «Съветник», I, бр. 29, 7. X. 1863, бр. 32, 28. X. 1863 г., продължава и в бр. 33, 4. XI. 1863. Славейков нарича автора «крадлю», вероятно защото първата част на статията е твърде обща и сигурно заимствувана, преводна. Нататък в бр. 29 и 32 главен прицел на статията е Славейков и в. «Гайда».

Стр. 283 — [МЪРТВИТЕ НА СЪВЕТНИКА. . .] — Гайда, I, 1863, бр. 14, 14 декември, с. 108. Из «Български работи».

Печата се за пръв път.

Стр. 284 — [КОМАЙ СИЧКИТЕ ВЕСТНИЦИ. . .] — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 153.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 177.

Стр. 284, ред 12 — вместо «съмва» в «Гайда» отпечатано «смалява», очевидно печатна грешка, която поправяме.

Просветителната комисия...йоще повече помрачи... българския въпрос — става дума за изложението на гръцката комисия, разгледано и прието през м. май 1864 г. от Патриаршията, в което се отхвърляли българските искания.

Стр. 284 — [В СТАР ЕДИН КАЛЕНДАР. . .] — Гайда, I, 1864, бр. 20, 16 май, с. 162. Из «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 180.

Очакваното последне събрание за бълг. въпрос стана вчера — Събранието, на което гръцката комисия докладвала своето изложение по българския въпрос на събор в Патриаршията (вж. предидущата бележка; вж. също бел. към «Цариград, 7 юния 1864», стр. 632).

...Мнението на Григорий VI, както го изложихме в 17 брой на «Гайдата» — в рубриката «Гръцки работи», в дописка «Фенер» («Гайда», I, бр. 17, 12. IV. 1864) четем между другото: «Патриарх Григорий VI. . . отказва решително на българите сяко право и тези дори правдини, които ни са отстъпват в 15-те точки. . . и нито името България да са поменува. . .»

Стр. 286 — [ТОЗ ПЪТ, ГАЙДАТА. . .] — Гайда, I, 1864, бр. 22, 1 юни, с. 178.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 193.

Стр. 286 — ОБЯВЛЕНИЕ — Гайда, II, 1864, бр. 1, 21 юни, с. 7. Поместено наред с кратки анекдоти и хуморески под общ наслов «Приказки».

Печата се за пръв път.

Стр. 287 — [ЕДНА ПАТКА ИМА МНОГО ПЕРА. . .] — Гайда, II, 1865, бр. 15, 30 януари, с. 119—120.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 245.

Стр. 287 — [ПИШАТ НИ ОТ ЕДНО МЯСТО. . .] — Гайда, II, 1865, бр. 20, 27 март, с. 158. Из «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 247.

Стр. 288 — СЪВЕТНИКЪТ И Б[ЪЛГАРСКА] ТАПЧЕЛА — Гайда, II, 1865, бр. 20, 27 март, с. 155. Из «Книжнината ни».

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 164.

След текста, който отпечатваме, е поместен доста дълъг списък: «В Елена помогнали за поддържание на Гайдата — свещеници. . ., учители. . ., ученици. . ., госпожи. . .» и др. (Целият списък е поместен във Възрожденски фейлетони, с. 460). Бележката завършва със следния любопитен текст: «Друга една музолюбива и родолюбива Госпожа от Т., като ни праща помощ една турска лира, пише ни още и своеръчно да на насърча да не би да ся отчайме и да прекегнем изданието на Гайдата.*

(* Освен за помощта на тая българка ний сме длъжни да ѝ благодарим и за наблюдателните дописки, които понякога ни праща за поместяне в Гайдата. Това сме ний голкоз повече длъжни да го кажем според дето между прекрасният пол в нашето отечество са твърде редки тези, които да четат, а не и да пишат по нещо. Освен покойната Е. Мутева и Ир. Екзархова не сме видели още друга някоя българка да ся е намесила в книжнината ни. Честити тези народи, в които жените не са по-назад от мъжете в образованието и в добрата отхрана. Нашите кокони, да ги гледаш на каяфет не са по-долни от виенските и от парижките баш-кокони, ама да ги попиташ Буки какво е, ще го сякат варен боб.)

Дано тези добри примери да подействуват в сърцата на тези, които окъснели в изплащанието на дългът си към нас спомоществователи, от които най-ожесточените ще ги изнесем пак на пазар ако не сторят да ся убедят още за две недели.»

Стр. 289 — ИСТИНОЛЮБЕЦЪТ, ГОНЕН ОТСЯКЪДЕ — Гайда, I, 1864, бр. 18, 25 април, с. 141—142.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1977, т. V, с. 71.

Стр. 290 — ДЯВОЛЪТ НА СГЛЕДА — Гайда, II, 1864, бр. 5, 10 август, с. 38—39. В края отбелязано «Следи», но продължение не е отпечатано.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 209.

С. Баева предполага, че Славейков отправя стрелите на своята сатира срещу княз Стефан Богориди. «Сатаниди» — вероятно се отнася за Стефан Богориди.» «Душегубов — вероятно се отнася за Гаврил Кръстевич. . . възпитаник на княз Стефан Богориди.» (Вж. П. Р. Славейков. Съчинения, т. IV, С., 1973, с. 695—696.)

Стр. 293 — ЧЕЛЕБИОВАТА ЧЕЛЕБИЙЧИЦА — Гайда, II, 1864, бр. 5, 10 август, с. 39—40.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 212.

Стр. 295 — ЕДИН, КОЙТО СНЕСЪЛ ЕДНО ЯЙЦЕ — Гайда, II, 1864, бр. 9, 19 септември, с. 72.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1977, т. V, с. 78.

Стр. 297 — ЛЮЦКОТО СЕЛО, 10 ДЕК[ЕМВРИ] 1864 — Гайда, II, 1864, бр. 12, 24 декември, с. 89—90.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 230.

Как да са оправим с онуй наше прошение за независима йерархия — приказката буди асоциации със задънената улица, в която е попаднал църковният въпрос в края на 1864 г.

Стр. 300 — НА ДАСКАЛА — Гайда, II, 1865, бр. 13, 1 януари, с. 102—103. В края отбелязано «Следува», но продължение не е отпечатано.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 240.

Стр. 303 — НЕЩО ОТ ГРЪЦКАТА МИТОЛОГИЯ — Гайда, II, 1865, бр. 14, 21 януари, с. 107—108.

Печата се за пръв път.

Ариаднино кълбо, мит. — кълбо, дадено от дъщерята

на критския цар Минос Ариадна на Тезей: нишката от «жълбото помогнала на Тезей да излезе от Лабиринта.

Стр. 309 — БАБАТА И ДЯВОЛЪТ (НАРОДНА ПРИКАЗКА) — Гайда, II, 1865, бр. 15 и 18, 30 януари и 1 март, с. 117—118 и 139—140.

Печата се за пръв път.

Стр. 315 — БОГАТИЙТ — Гайда, III, 1866, бр. 15, 1 август, с. 245—246.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 305.

Стр. 316 — СИРОМАХЪТ — Гайда, III, 1866, бр. 16, 15 август, с. 262—263.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 255.

ОТБОРКИ, ДРЕБНИ ХАВИЧКИ НА ГАЙДАТА, ЧАСТНИ СЦЕНИ И ДРУГИ

Стр. 317 — [АФОРИЗМОТО] — Гайда, I, 1863, бр. 5, 10 август, с. 39—40. Поместено към отдела «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 143.

Х. П. — Хитър Петър.

Стр. 319 — ЛОГИЧЕСКИ ДОКАЗАТЕЛСТВА (1), (2) — Гайда, I, 1863, бр. 5, 10 август, с. 40.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 144.

Стр. 320 — [НЯКОЙ СИ ТАКЪВ. . .] — Гайда, I, 1863, бр. 5, 10 август, с. 40.

Печата се за пръв път.

. . .Отговор за бесарабските българи срещу «Съветника». . . в Българската пчела (брой 7) — Става дума за дописката «Болград, 8 юния», поместена в «Българска пчела», I, бр. 7, 12. VII. 1863 г. — закъсняло възражение на оценките на в. «Съветник» за бесарабските българи — за тяхната изостаналост, китайска неподвижност и пр.

Стр. 321 — КОЙ Е ФЕНЕРЛИЯ, СИРЕЧ ФАНАРИОТИН — Гайда, I, 1863, бр. 8, 21 септември, с. 63—64.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 301.

Стр. 322 — СВЕТА СА ВЪРТИ — Гайда, I, 1863, бр. 13, 30 ноември, с. 103—104, към отдела «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 167.

Стр. 323 — ФАЛИКРАСТАВИЧКО И ВИЗАНТИС — Гайда, I, 1864, бр. 15, 26 февруари, с. 119.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 172.

. . .«Византис» и нейния от Гюргево дописник, като казват, че на русенския владика като му раздърпали децата партакешите — става дума за борбата на русенци срещу фанариотите. Народът нападнал митрополията в Русе и владиката Синесий от страх се скрил при валията Ариф паша.

Стр. 324 — ОПИТНИ СЪВЕТИ — Гайда, I, 1864, бр. 15, 26 февруари, с. 120. Към «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 173.

Стр. 325 — ЕДНА ЧОРБАДЖИЙСКА КОМЕДИЯ — Гайда, I, 1864, бр. 18, 25 април, с. 146. Към отдела «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 175.

Стр. 326 — [НЯКОИ СЕЛЯНИ. . .], [МЪЖ И ЖЕНА. . .] — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 153.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 177.

Стр. 327 — ЕДИН СЪВЕТ. БЕЛЕЖКА. ДЯДО ДУКО — Гайда, I, 1864, бр. 21, 25 май, с. 169—170. Из «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 192.

Стр. 329 — НА ХОРАТА КУСУРИТЕ — Гайда, I, 1864, бр. 22, 1 юни, с. 176—177. В края отбелязано «Следи», но продължение не е отпечатано.

П. Р. Славейков. Съчинения, С. 1973, т. IV, с. 189.

. . .Колкото стихове на младост бях налапал от едни богословски хапове на «Съветника», избълвах ги. . . — иронично напомняне за оценките на в. «Съветник» за «Гайда» и Гайдаря в статията «Смеш-

ното и смехотворците» (Съв., I, бр. 32, 28. X. 1863) — вж. тук бел. към «Съобщават ни следующето от Болград», стр. 638—639.

Кир Бодрю — вероятно Тодор Бурмов, редактор на «Български книжици», «Съветник», «Време».

Стр. 331 — ЧЕРТИ НА НЯКОИ НАРОДИ — Гайда, II, 1864, бр. 2 и 3, 4 и 11 юли, с. 16 и 23.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 204.

Стр. 333 — ЧОРБАДЖИЙСКА ПРАВДА — Гайда, II, 1864, бр. 7, 6 септември, с. 56. Към отдела «Шерени новини».

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 302.

Стр. 334 — ПРОИЗВОДСТВОТО НА ИМЕТО ЧОРБАДЖИ — Гайда, II, 1864, бр. 7, 6 септември, с. 56. Към отдела «Шерени новини».

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 302.

Стр. 335 — ДРЕБНИ ХАВИЧКИ НА ГАЙДАТА — Гайда, II, 1864, бр. 7, 6 септември, с. 56.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 222.

Стр. 336 — [ТАЗ ЗИМА...] — Гайда, II, 1865, бр. 14, 21 януари, с. 112. Към отдела «Шерени новини».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 243.

Четем в «Турция»... — цитираното съобщение е поместено към «Сякакви неща и новини» — Турция, I, бр. 26, 16. I. 1865.

Стр. 337 — ПОГЛЕД НА НЯКОИ НЕПРИЯТНОСТИ В ОБЩЕСТВЕНИЙТ НАШ ЖИВОТ — Гайда, II, 1865, бр. 15, 30 януари, с. 118—119.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 244.

Стр. 339 — ЧАСТНИ СЦЕНИ — Гайда, II, 1865, бр. 20, 27 март, с. 160.

Печата се за пръв път.

Стр. 339 — РАЗНИ РАБОТИ — Гайда, II, 1865, бр. 21, 17 април, с. 167.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 250.

Стр. 340 — ПРАКТИКЪТ ДОКТОР — Гайда, III, 1866, бр. 2, 15 януари, с. 40.

Печата се за пръв път.

Стр. 341 — ОТБОРКИ — Гайда, III, 1866, бр. 7, 1 април, с. 120.

Печата се за пръв път.

Стр. 342 — [ПРОСТЕНО ЛИ Е...] — Гайда, III, 1866, бр. 9, 1 май, с. 152. С общо заглавие пак «Отборки».

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 253.

Стр. 343 — НОКТИЕТЕ — Гайда, III, 1866, бр. 13, 1 юли, с. 210—211.

Печата се за пръв път.

Стр. 345 — ОЧИТЕ — Гайда, III, 1866, бр. 14, 15 юли, с. 228—229.

Печата се за пръв път.

Стр. 346 — НОВ РЕЧНИК — Гайда, III, 1866, бр. 15, 1 август, с. 246—247.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 256.

Генович беше се наканил да издава два речника... турский френско-францушкий по български — още през февруари 1865 г. Генович съобщава, че е приготвил четири речника: българо-френски и френско-български, турско-български и българо-турски (вж. в. «Турция», I, бр. 29, 6. II. 1865). Обявата била отпечатана на отделен лист. Речниците не са издадени.

Ние бяхме зели да издаваме две граматики... — Славейков е замислил и работил върху учебници по българска граматика или «Сравнителна граматика за старий черковний български език със забележвания върху наречията му», които не са издадени и не са запазени.

Стр. 348 — ДВЕ МОЛИТВИ — Гайда, III, 1866, бр. 16, 15 август, с. 264.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 257.

Стр. 349 — ДРУГА ПО-ПРЯСНА МОЛИТВА — Гайда, III, 1866, бр. 16, 15 август, с. 264.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 258.

Стр. 349 [ЛЮДОВИК XIV. . .] [ЕДНО МОМЧЕ. . .], ПРИТЧИЦИ — Гайда, III, 1867, бр. 19, 15 април, с. 312.
Печата се за пръв път.

ОТ ВЕСТНИКА ЗА ЖЕНИТЕ

Стр. 351 — ОТ ЖЕНСКИЯ ВЕСТНИК — Гайда, I, 1863, бр. 5, 10 август, с. 40.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 146.

Стр. 352 — ЛЯСКОВСКИ МАЛАКОВ — Гайда, I, 1863, бр. 7, 7 септември, с. 56.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 150.

Стр. 352 — [МАЛАКОВИТЕ И КЕСИИТЕ НА МЪЖЕТЕ] — Гайда, I, 1863, бр. 10, 19 октомври, с. 80. Към отдела «Шерени новини».
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 157.

Стр. 353 [ПРОЧИТАМЕ В «КУРИЕ Д'ОРИЯН». . .] — Гайда, I, 1863, бр. 10, 19 октомври, с. 80.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 158.

Стр. 355 [СТАРОСТТА Е ПЪКЪЛА НА ЖЕНИТЕ] — Гайда, I, 1863, бр. 11, 2 ноември, с. 88.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 161.

Стр. 357 — РАЗГОВОР ВЪРХУ ЕДНО ПО МОДАТА ЖЕНЯНИЕ — Гайда, I, 1863, бр. 12, 16 ноември, с. 96. Това заглавие е поставено в скоби, като подзаглавие към оглавлението «От вестника за жените».
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 165.

Стр. 358 — КИТАЙСКИ ИЗРЕЧЕНИЯ ЗА ЖЕНИТЕ — Гайда, I, 1863, бр. 12, 16 ноември, с. 96.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 166.

Стр. 359 — [ЖЕНАТА ПРИ ДИВИТЕ НАРОДИ. . .] — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 153. Към отдела «От вестника на жените».
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 179.

Стр. 360 — ТРИ НЕЩА, НА КОИТО ЖЕНИТЕ ТРЯБА ДА ПРИЛИЧАТ И ДА НЕ ПРИЛИЧАТ — Гайда, I, 1864, бр. 19, 4 май, с. 153.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 179.

Стр. 361 — [ПОЛЗА ОТ МАЛАКОВИТЕ] — Гайда, I, 1864, бр. 20, 16 май, с. 162. Към «Шерени новини».
П. Р. Славейков. Съчинения. С., 1973, т. IV, с. 180.

Стр. 361 — МАЛАКОВИТЕ. ЧЕСТИТИТЕ СЪПРУГИ. ЗДРАВ УМ. ОБЯВЕНИЕ — Гайда, I, 1864, бр. 21, 25 май, с. 169. Към «Шерени новини».
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 191.

Стр. 363 — ЕДНО ЧУДО — Гайда, I, 1864, бр. 24, 15 юни, с. 194. Към «Шерени новини».
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 200.

Стр. 363 — [ТУЙ, КОЕТО НАЙ-МЛОГО ЗАСТАРЯВА ЕДНА ЖЕНА. . .] — Гайда, II, 1864, бр. 1, 21 юни, с. 8.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 200.

Стр. 364 — КАКВО НЕЩО Е ЖЕНАТА — Гайда, II, 1864, бр. 3, 11 юли, с. 24.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 200.

Стр. 364 — ЕДИН ЗДРАВ СЪВЕТ — Гайда, II, 1864, бр. 4, 25 юли, с. 32.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 208.

Стр. 365 — [ЖЕНИТЕ СА КАТО АПРИЛСКО ЦВЕТЕ. . .] — Гайда, II, 1864, бр. 5, 10 август, с. 40.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 214.

Стр. 366 — НЯМАТА ЖЕНА — Гайда, II, 1864, бр. 5, 10 август, с. 40.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 215.

Стр. 367 — [БЕЗ ЖЕНАТА. . .] — Гайда, II, 1864, бр. 6, 23 август, с. 48.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 220.

Стр. 368 — ПРИЯТЕЛСКИ СЪВЕТИ КЪМ МЪЖЕТЕ — Гайда, II, 1864, бр. 11, 5 октомври, с. 84.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 223.

Стр. 369 — [ЖЕНА, ЛИБОВНИЦА, ДЕВОЙКА. . .] — Гайда, II, 1865, бр. 13, 1 януари, с. 104. Из отдела «От вестникът за жените».

Печата се за пръв път.

Стр. 370 — ВЕСТНИК ЗА ЖЕНИТЕ — Гайда, III, 1866, бр. 2, 15 януари, с. 40.

Печата се за пръв път.

Стр. 370 — МЪЧНО ПОПИТВАНИЕ — Гайда, III, 1866, бр. 9, 1 май, с. 152.

Печата се за пръв път.

Стр. 371 — СЪСТОЯНИЕТО НА ЖЕНАТА В РАЗНИТЕ НАРОДИ — Гайда, III, 1866, бр. 11, 1 юни, с. 182—183.

Печата се за пръв път.

ЗВЪНЧАТИЙ ГЛУМЧО, 1873

Стр. 375 — СМЕЙТЕ СЯ ДА СЯ СМЕЕМ — Звънчатий глумчо, I, 1873, бр. 1, 4 април, с. 2.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 269.

. . .Намръщеният баща Онойчо, който е обявил непримирима война противу смешните календари... Нашишкавени проповеди против смехът и смешното. . . — става дума за Тодор Шишков. Славейков многократно остро иронизира и подиграва Т. Шишков. Престрелката в печата между тях продължава години. (Вж.в. «Македония», III, бр. 43, 6. X. 1869, в. «Право», VIII, бр. 5, 8, 10, 14, IV и 4 и 18. V. 1873, също сп. «Читалище», III, 1873, 30. I,

кн. 4, и др.) През 1873 г. Шишков издава брошурата «Разменение на две думи с един задграничний наш писател — критик [Н. Бончев], Цариград, 1873, в която напада и Славейков. В «Читалище» (III, 30. I. 1873, кн. 4, стр. 378—384) в критиката си «Нови книги» Славейков осмива побългаряванията на Шишков «Не ще може! или глезен Мирчо», «Велизарий», стихотворението «Песен за добродетелта» и посочената брошура. Публикацията си на драмата «Не ще може! или глезен Мирчо» (1873), побългарен вариант на «Недоросль» от Фонвизин, Шишков придружава с предговор «Наместо предисловие. Понятие за смешното и комическото. Що е собствено комедия», в който подхвърля иронични думи срещу автора на «Смешните календари»: «глупавият онзи метафизик» — «в приказките у нас го казват звездоброец».

Стр. 378 — БЪЛГАРСКИЙ УМ — Звънчатий глумчо, I, 1873, бр. 1, 4 април, с. 4.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 272.

Славенската граматика покойнаго Мравовича — става дума за «Руководство к славенский граматице (за народните училища), Вена, 1794; Буда, 1800, 1821, от сръбския писател Аврам Мразович, много разпространена през Възраждането, оказала голямо въздействие върху първите български просветители. Славейков се запознава с нея още през 1846 г., когато баща му Рачо Казанджията я взел от Велчо Атанасов, ръководителя на Велчовата завера.

Стр. 380 — ЗА ИЗЛОЖЕНИЕТО — Звънчатий глумчо, I, 1873, бр. 1, 4 април, с. 4.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 276.

Изложението. . . във Вена — Световното изложение във Виена, състояло се от май до септември 1873 г. В турския павилион били изложени етнографски материали — произведения на занаятчийския и земеделския труд на народите, покорени от Турция.

Стр. 381 — НАРОДНИТЕ НИ РАБОТИ — Звънчатий глумчо, I, 1873, бр. 2, 16 юни, с. 1.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, стр. 277.

. . .Окъсаната опашка на ранопогибшият народен събор. . . — Славейков иронизира първия народен събор на българската църква, свикан след издаването на султанския ферман от 28. II. 1870 г. за решаване на църковния въпрос;

съборът се провел от февруари до юли 1871 г., като разгледал и приел устава за управлението на Българската екзархия. Али паша отрекъл правото на събор да избере първия български екзарх. Уставът дълго след това не бил утвърден от турското правителство.

...Средоточие на народните ни работи... съборът в Ортакюю... — събираем всякой петък... Привременен отбор (комисия)... — става дума за българския привременен съвет, който през февруари 1872 г. избира първия български екзарх — Антим Видински.

Славейков в тази фейлетонна творба характеризира периода 1870—1873 г., в който султанският ферман, решил благоприятно за българите църковния въпрос, е оповестен, но не влиза в действие, период на дълги преговори, безкрайни заседания на събори, комисии, съвети, на дипломатически ходове, комбинации и интриги.

Стр. 386 — ВЛИБВАНИЕТО И ЛЮБОВТА — Звънчатий глумчо, I, 1873, бр. 3, 30 юни, с. 2.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 293.

Стр. 389 — ПОДХЛЪЗНОВАНИЕТО — Звънчатий глумчо, I, 1873, бр. 4, 7 юли, с. 2—3.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 298.

...Горкий патриарх дошло му... да ся подхлъзне — Славейков иронизира гръцкия патриарх Антим VI Куталианос, 82-годишен старец, избран за трети път на патриаршеския престол на 5. IX. 1871 г. и свален на 17. IX. 1873 г.

ШУТОШ, 1873—1874

Стр. 393 — КОЙ Е ТОЗИ ШУТОШ — Шутош, I, 1873, бр. 1, 24 октомври, с. 1—2.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 305.

Стр. 396 — НАЧАЛО БЕЗ КОНЕЦ — Шутош, I, 1873, бр. 1, 24 октомври, с. 3—4.

Печата се за пръв път.

Ний ще имаме не една семинария... през 1873 г. във в. «Право» излизат няколко статии за създаването на училища за добри учители и свещеници: на Т. Шишков, на П. Иванов («Една от най-жизнените нужди на нашия народ» — «Право»,

VII, бр. 2 и 6, 24. III и 21. IV. 1873), на Ю. С. Наумов («Бъдещите богословско-учителски училища», бр. 17, 7. VII. 1873) и др. Хр. Ботев преди Славейков осмива остро тези статии в своята сатира «Фабрика за попове» (Будилник, I, бр. 2, 10. V. 1873).

Веселушки, песнопойки, глезени Мирчовци, разцапани свирчовци, драндавели, мрандавели, граматики за боклука и словесности за вмошлука... — «Веселушка за развеселяване на младите», издал Петко Р. Славейков, Цариград, 1854; Песнопойки издава Славейков; «Не ще може! Или Глезен Мирчо», от Т. Шишков, Цариград, 1873; Драндавела, позорищна игра в едно действие от Т. Х. Станчов, Русчук, 1873; «Начална българска граматика от Т. Шишкова», Цариград, 1872; Елементарна словесност в два курса от Т. Н. Шишков, т. I, Цариград, 1873 г.

Болницата в Търново — богатите българи М. Кифалов и Силв. Панов завещават голяма сума за построяване на болница в Търново; сумата била предадена на Добродетелната дружина в Букурещ. Болницата изобщо не била построена. В своята сатира Каравелов и Ботев неведнъж пишат за непостроената търновска болница.

Стр. 398 — ВЕСМА ВАЖНО ИЗВЕСТИЕ. ПО БЛАГА ЧЕСТ — Шутош, I, 1873, бр. 2, 3 ноември, с. 9.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 321.

Търсят се шестима... съветници за новоучрежденатa наша екзархия... — вж. тук стр. 655, бел. към «Народните ни работи».

Стр. 400 — ПАЗОВАНТИНЪТ — Шутош, I, 1873, бр. 3; 10 ноември, с. 19—21.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 346.

Член от привременните бивши и присущи советници..., — вж. бел. към «Народните ни работи», тук, стр. 655.

В 33 брой на «Право» статията му «Владиците ни по епархиите си» — уводна статия на «Право» (г. VIII. бр. 33, 26. X. 1873), в която е поставен въпросът — «какво са направили нашите владици, откогато са отишли по епархиите си...» ...«доста деликатно и доста мъчно за рисквание и решение... питание».

Стр. 403 — ШУТОШ НА ПРЕДСТАВЛЕНИЕ — Шутош, I, 1874, бр. 13, 29 януари, с. 103—104.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 385.

Шутош не е вече представител... сега съветниците са, които колят кучето в екзархията... консервативни, дори туркофилски настроени богати български обществени дейци в Цариград давали заеми на новоучредената българска екзархия, месели се в управлението ѝ, като прокарвали своите възгледи и защищавали своите интереси. В екзархията се развихрят властолюбиви страсти. Недоволен от обществените резултати на църковната борба, чужд на нейната догматична, религиозна страна Славейков, изпълнен с мъчително разочарование, се оттегля настрана.

Стр. 405 — НИЙ ИЛИ НИЕ — Шутош, I, 1874, бр. 18, 2 март, с. 140.

Печата се за пръв път.

«Левант таймс», отговорник Ж. Лафан Ханли; в редактирането участвували Н. Генович, Петко Сандов и др.

Стр. 407 — ВЕТХА ПЕСЕН ПО НОВ ГЛАС — Шутош, I, 1874, бр. 19, 9 март, с. 150—151.

Печата се за пръв път.

По примера на Lamonnais Славейков вероятно използува отделни идеи и образи от съчинението на френски публицист и мислител Ламвене «Глас от затвора» (от глава 8, 19).

Стр. 412 — ПАЧА ИЛИ ПИХТИЯ ОТ МОЗЪК — Шутош, I, 1874, бр. 20, 16 март, с. 159.

Печата се за пръв път.

Наш Марка — Марко С. Балабанов.

Кир Никола — Н. Генович.

Печатницата на Белаго Петра и С-ie — вероятно става дума за печатницата на Петър Карапетров, печатар, книгоиздател, журналист — Печатница на П. Карапетров и друж. [дружество «Промишление»].

Стр. 413 — ПОКАНВАНИЕ — Шутош, I, 1874, бр. 20, 16 март, с. 153—154.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 398.

Стр. 415 — ПОБЪРКАНИ ПОХОЖДЕНИЯ — Шутош, I, 1874, бр. 21, 23 март, с. 161—163.

Възрожденски фейлетони, С., 1968, с. 178.

Схизмата — отлъчване на българската църква, обявено от цариградската патриаршия на 16. IX. 1872 г.

Стр. 419 — И АЗ БЯХ ВЪТРЕ — Шутош, I, 1874, бр. 21, 23 март, с. 163—164.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 406.

Възпоменания — във в. «Век» М. Балабанов помества в няколко подлистника свои спомени от ученическите си години в Богословското училище на о-в Халки, от следването си в Париж, в Юридическия факултет, разказва за пътуването си през Швейцария и Италия за Цариград, когато решаването на църковния въпрос го призовава на служба на родината. Спомня си приповдигнато за свои съученици от Халки, станали изтъкнати владици (между тях екзарх Антим I), за богати българи-дарители, жители на Халки — Тъпчилещовци, Золотовичи и др. (вж. Век, I, бр. 2, 3, 5 от 19 и 26. I и 9. II. 1874 г.).

«Левант таймс», който изказва всичко, що знаеше и не знаеше за българите и турците... — във в. «Източно време» («The Levant times») от началото на 1874 г. са поместени редица статии от рода на «Земеделието в Турско», «Поправянието на блатистите места в Турция», «Преобръщането на вакуфите в светски имения», «Добитъкът в Турско»... и «Българската екзархия», «Македонските българи», «Българският народ» и др. (вж. «Източно време», VI, бр. 2—7, 19. I, 23. II. 1874).

Многословутите бележки на г-на Шишкова — вероятно осмива статиите на Т. Шишков във в. «Право», 1873 г. (VIII), бр. 5, 8, 10 от 14. IV и 4 и 18. V, както и в Притурката на «Право», бр. 10, 21. V, в които остро и грубо напада Славейков.

Стр. 422 — ЗАРАР ОЛУР МИ — Шутош, I, 1874, бр. 21, 23 март, с. 166—167.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 409.

...Тези дни прочетохме в един уж български вестник... — цитатите са съвсем точни. Взети са от уводната статия «Букурещ, 8 марта» на Каравеловия в. «Независимост» (г. IV, бр. 21, 9. III. 1874). Каравелов се стреми да отдели М. Милоевичевци от сръбския народ и прогресивната сръбска интелигенция, но Славейков вярно долавя момент на подценяване на опасностите от сръбския шовинизъм в статията и реагира остро, като намира оригинална сатирична форма.

Стр. 423 — КАРМАКАРАШИК — Шутош, I, 1874, бр. 23, 6 април, с. 176—177.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 424.

...Като отца*... — отец Балабанов, М. Балабанов; може би Славейков използува широко разпространеното в революционния печат иронично прозвище на Балабанов, заради богословското му образование.

Стр. 427 — СЪН-СЪНУВАХ — Шутош, I, 1874, бр. 26, 27 април, с. 206—207. Подпис: Аз дядо ви Толчо. Печата се за пръв път.

Трудно е, макар и приблизително да се дешифрира алегоричният смисъл на този фейлетон-съновидение.

Влизат 6 души — може би екзархийските съветници.

Стр. 429 — ИЗВЕТОВАНИЕ — Шутош, I, 1874, бр. 28, 11 май, с. 217—218.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 470.

Администратора на «Век» е Н. П. Тъпчилещов.

Редактора на «Век» е Тодор Бурмов.

«Шутош»... в дните на пленението му от фараона Сарафова... — С. Г. Сарафов, издател на «Шутош». По време на Славейковото пътуване в Македония (в началото на 1874 г., около един месец) Ст. Даскалов и С. Г. Сарафов «завлекват» «Шутош» и пишат остро срещу Славейков. След завръщането си Славейков отново става фактическият редактор на сатиричния вестник, въпреки че името му не е отбелязано никъде, от първия до последния брой на вестника.

Стр. 432 — СКАЗАНИЕ — Шутош, I, 1874, бр. 28, 11 май, с. 219—220. На края отбелязано: (От Изтурката).

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 473.

Стр. 434 — БАЩИНИ СЪВЕТИ — Шутош, I, 1874, бр. 30, 27 май, с. 234—235.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 498.

Стр. 437 — ЧЕЛОВЕК СПРЯМО ЧЕЛОВЕЦИТЕ — Шутош, I, 1874, бр. 32, 8 юни, с. 249—250.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 513.

Стр. 440 — [ВИСШЕТО НАШЕ ДУХОВЕНСТВО...] — Шутош, I, 1874, бр. 32, 8 юни, с. 255.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 516.

Стр. 443 — КАКЪВ ТРЯБВА ДА БЪДЕ ЕДИН ВЛАДИКА — Шутош, I, 1874, бр. 36, 15 юли, с. 282—283.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 314.

Стр. 446 — ТАИНСТВО СТРАННОЕ — Шутош, I, 1874, бр. 37, 25 юли, стр. 289—290. Подпис: Аргус.

Печата се за пръв път.

Корифейт... «геройт на просвещението... председателствува шумното събрание... С. син П... в синов Сапунових... — става дума очевидно за Константин Сапунов, журналист и общественик в Букурещ. Автор на «Книжевност. О болгар. рода» (1872), книга с наивни стихотворения. От 1872 г. той започва да редактира «Просвещение чрез наука, промишленост и търговия». Подписва се: К. П. С. Г. — Константин Петров Сапунов III («Г» в църковнославянската азбука означава числото 3). Син е на Петър Сапунов, печатар и книгоиздател.

Стр. 450 — ДЛЪЖНОСТИ НА ДЯКОНИТЕ — Шутош, I, 1874, бр. 37, 25 юли, с. 291—292.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 558.

Стр. 452 — ЗАПРЕЩЕНИЯ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА САТИРАТА — Шутош, I, 1874, бр. 37, 25 юли, с. 292.

Петко Р. Славейков. Избрани произвд, С., 1956, т. II, с. 320.

ДОПИСКИ НА ШУТОША

Стр. 454 — К ШУТОШУ ВТОРОЕ ПОСЛАНИЕ — Шутош, I, 1873, бр. 4, 17 ноември, с. 27—28. Подпис: Хитър Петър.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 352.

...Таквиз... които са изтървали в Черно море богословските си науки... — Марко Балабанов и други дейци на новооснованата екзархия са завършили

...ското училище на о-в Халки, Тодор Бурмов е завършил духовна семинария и духовна академия в Киев.

Червени... с Гарибалдиевска червена боя... — става дума за «младите» в църковната борба, привърженици на по-радикални методи на действие и решение на Въпроса, срещу всяко съглашателство с патриаршията, за демократично устройство на екзархията.

Притурката на «Право» — изцяло и точно е цитирано известието «Разни новини», поместено в «Притурка на «Право», бр. 35, 12. XI. 1873 г.

Решение на 10-ий член — в Българската екзархия, според член 10-и на султанския ферман влизали 15 епархии — Русенска, Търновска, Софийска, Нишка, Пиротска, Велешка и др., като към тях могли да се присъединят и други епархии, т. н. смесени епархии, в които 2/3 от православното население е българско и би поискало чрез плебисцит да се присъедини към Българската екзархия. Спорните епархии (Охридска, Скопска и др.) давали повод за остри раздори между българи и гърци.

...Островчаните — богатите цариградски българи се преселвали на о-в Халки, наемали къщи и сбразували българска островитянска махала. Така Славейков назовава «старите», консерваторите, склонни към компромиси и отстъпки на патриаршията.

Богоявленската постъпка — султанският ферман е подготвен и предизвикан от смелата Богоявленска акция на 5. I. 1872 г., когато владиците Иларион Макариополски, Иларион Ловчански и Панарет Пловдивски извършват гържествена служба, въпреки изричните забрани на гръцкия патриарх и на правителството. Акцията е замислена и осъществена от най-крайните елементи, владиците се подчиняват на ликуващото мнозинство, предвождано от Петко Славейков.

Вечни съветници — Славейков иронизира предводителите на новата българска църква, заради властническите им амбиции и стремеж да си осигурят до живот топли екзархийски служби. Демократичните възгледи на Славейков не могат да се примирят с тази действителност, той воюва срещу висшето духовенство и чорбаджийството — срещу «старите» и техния орган в. «Право».

Стр. 461 — КОНЕЦ ВТОРАГО ПОСЛАНИЯ К ШУТОШУ — Шутош, I, 1873, бр. 5, 24 ноември, с. 37—38. Подпис: Хитър Петър. Означение: Цариград, на Куцулан.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 368.

Островчаните... Смесени епархии... — вж. предидущата бележка.

Стр. 464 — СЛОВО О НИКОПОЛЕ ГРАДЕ — Шутош, I, 1874, бр. 14, 4 февруари, с. 111.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 390.

Стр. 466 — АПОЛОНОВОТО ЧУДО — Шутош, I, 1874, бр. 15, 9 февруари, с. 118—119. Подпис: Аргус.

Печата се за пръв път.

В малката притурчица от 40-й брой на блаженопочившето — в. «Право» прекъсва на 20. XII. 1873 г. (бр. 41); в Притурката на «Право» към бр. 40 вероятно е публикувана дописка от Търново, в която е критикуван «светлий наш чудотворец... единственото сияюще слънце върху българския небосклон... единствен български драматист... педагог... поет... математик... директор...» — Тодор Шишков. Шишков е учител, автор на стихотворения, драми, на «Наръчен учебник за начална математика...»

В края Славейков «превежда» името Тодор Шишков — Божидар Надутов.

Стр. 469 — БЛАГОДАРИТЕЛЕН АДРЕС ОТ КЮСТЕНДИЛ КЪМ ГОСПОДИНА ШУТОША И ДОПИСНИКЪТ МУ ИЗ ТОЗ ГРАД — Шутош, I, 1874, бр. 18, 2 март, с. 141—142. Към рубрика «Дописки».

Печата се за пръв път.

«Кюстендилски... от петзвезднийт дописник... година 1, 1874, януария 12, брой 11, страница малко в 86 и повечето в 87)... за житието на наший даскал... посочената дописка е поместена в «Шутош», бр. 11, и вместо подпис са отбелязани 5 звездички (* * * * *).

Стр. 472 — ПЛОВДИВ 9 АПРИЛИЯ 1874 — Шутош, I, 1874, бр. 24, 13 април, с. 188—189.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 434.

Стр. 474 — ШУТОШЕВО, НА 4-й ВЕЛИК ЧЕТВЪРТЪК 1874 — Шутош, I, 1874, бр. 25, 20 април, с. 193—194. Подпис: Един дявол.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 438.

Стр. 477 — ШУТОШЕВО, НА 1-й МАЯ 1874 — Шутош, I, 1874, бр. 27, 4 май, с. 209—212.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 457.

Двете цитирани стихотворения — «Май е, мирише на пролет» и «Май е! С радост тя посреща» са запазени в ръкопис (вж. Арх ПРС, папка V, тетр. 9, л. 22, и папка IV, тетр. 2, л. 149).

. . .Да ти кажа «Не пей ми се. . .» — за стихотворението на Славейков «Не пей ми се» (1870 г.) и за неговия обществен отзвук вж. т. I на настоящото издание, 1978, с. 340.

Най-славноучений от нас. . . человек на «Века». . . — Марко Балабанов, главен редактор на в. «Век».

Стр. 484 — МЪТЕНА И НЕДОМЪТЕНА БОЛНИЦА В ТЪРНОВО — Шутош, I, 1874, бр. 33, 17 юни, с. 261. В края отбелязано «Следува», но продължението вероятно не е отпечатано поради прекъсването на «Шутош» след 4 броя.

Печата се за пръв път.

Болницата в Търново — вж. тук, с. 657, бел. към «Начало без конец».

ПРИКАЗЧИЦИ. ОТ УРОЦИТЕ НА ЕСТЕСТВЕНАТА ИСТОРИЯ И ДРУГИ

Стр. 487 — СВЕТЪТ СВОЕТО ЩЕ КАЖЕ — Шутош, I, 1873, бр. 2, 3 ноември, с. 12—14.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 306.

Фейлетонът е авторизиран преразказ на баснята на Лафонтен «Воденичарят, неговият син и магарето», който той превежда и печата в «Езопови басни», 1852, с. 111, под заглавие «Воденичар». Друг вариант на баснята в «Кратки приказки за децата», с. 30, 1870, и Арх ПРС, папка IV, тетр. 1, л. 18. (Вж. П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1977, т. V, с. 50 и 685.)

г. Надутович. . . превожда. . . басни. . . за свинете. . . Т. Шишков в критиката си «Другийт край от развезката на комедията Г-на П. Р. Сл.» (Притурка на «Право», г. VIII, бр. 10, 21. V. 1873), за да уязви Славейков, превежда между другото Криловата басня «Свинята», като формулира така поуката: «Има хора със свински сърца, които критикуват сичко на света. . .»

За вариантите на стихотв. «Калугер ли ил духовник, вж. т. I на настоящото издание, с. 346—347.

Шишков искаше много нещо да каже. . . — вж. ст. на Шишков в «Право», VIII, бр. 5, 8, 10 от 14. IV, 4 и 18. V. 1873, брошурата му «Разменение на две думи с един задграничний наш писател — критик», Цариград, 1873. Повече подробности вж. тук, стр. 654, бел. към «Смейте ся да ся смеем».

Стр. 492 — ГОЛЕМИЙТ КЬОС — Шутош, I, 1874, бр. 26, 27 април, с. 204.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1977, т. V, с. 81.

Стр. 493 — ХАРОТО НА БЪЛГАРСКА СВАТБА — Шутош, I, 1874, бр. 28, 11 май, стр. 219.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1977, т. V, с. 83.

Стр. 495 — ОТ ЕСТЕСТВЕНАТА ИСТОРИЯ. УРОК VI. ВЕСТНИКАРЯТ — Шутош, I, 1874, бр. 15, 9 февруари, с. 116—118.

Печата се за пръв път.

. . .кръвосмешението и просвещението на Данаевите остроумни рожби. . . — легендарният цар Данай омъжил 50-те си дъщери за синовете на братовия си син Египтос. Данаидите, дъщерите му, в деня на сватбата убили мъжете си. В случая Славейков иронизира гърците, наричани по време на Троянската война данайци.

Стр. 499 — МУХАТА — Шутош, I, 1874, бр. 27, 4. май, с 212—213.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 463.

Стр. 501 — БЕЗПАРИЧИЕТО — Шутош, I, 1874, бр. 29, 18 май, с. 225—226.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 479.

Стр. 503 — ГРАФ ПАРИЖКИЙ (ЛУИ-ФИЛИП-АЛБЕРТ ОРЛЕАНСКИЙ) — Шутош, I, 1874, бр. 17, 23 февруари, с. 129—131.

Печата се за пръв път.

ИЗТУРКА НА ВЕСТНИК КОСТУРКА, 1874

Стр. 509 — И НИЙ ДА ГО ПОШЕРИМ — Изтурка на вестник Костурка, бр. 1. (ед.), 1874.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 568.

Четвърто шарено писмо, подписано «Твойт недодялан писач или вече по право Гайдар — Писар», е поместено в Притурка на в. «Право», бр. 42, 10. I. 1873 г. След спирането на «Македония» Славейков сътрудничи в «Право», публикува няколко писма-фейлетони, подписвани с псевдонима «Недодялан писач».

Шерен-писчу си купил гайда... облича се в Гайдарски одежди... — Славейков свързва в. «Костурка» с в. «Гайда», подчертава, че «Костурка» ще продължава сатиричните традиции на «Гайда».

Бележки по повод на приснопоминаемото трето шарено писмо — в своето «Третю недошарено писмо» Недодялан писач [Славейков] пише за различните дружества и дружини в Цариград (Притурка на «Право», бр. 37, 19. XII. 1872.)

В Притурка към бр. 42 (10. I. 1873) на «Право», на същата страница, на която е поместено «Четвъртото шарено писмо», Ив. Найденов, редакторът на «Право», публикува бележки... на достопочтения председател на двете в града ни дружества — Благодетелното братство и Търговското дружество — Д. П. Иванов, който защищава дружествата и изтъква, че предметът на «Недодялан писач» е добър, ако по нейде не даваше толко напън на въображението си и да иска да представи като истина и онова, което не съществува, освен във фантазията му».

Бележки на редакцията в Разцепеното газе — след бележката на Д. П. Иванов, в същата Притурка на «Право» (към бр. 42) е поместена бележка от редактора Ив. Найденов, в която между другото четем: «Колкото за недодялания писач... той е нямал на ума си да клевети някое от дружествата... бил е въодушевен от желанието да ги види по-живички и по-нащрек стоящи в запазването на общите интереси, а при това и слогът, по който той пише, тъй го е изисквал. Нека прочете, който обича по внимателно писмото, и ще се увери в това.»

Гайдата му я не бива... ручилото разгласено... «Право» има един лош адет, та изкривява ручилата на гайдите... — Славейков сам е бил недоволен от сътрудничеството си във в. «Право», за

което е бил остро критикуван и от революционния печат. В. «Турция», «Право» и техните редактори носят вина за потъването на пискунчето от Гайдата на... стария кривовърат Гайдар.

Отношенията между редактор и сътрудник се изопват все повече. Към «Третю недошарено писмо» (Прит. на «Право», бр. 37) е поместена Бележка на редакцията: «Ний са току речи наситихме и пишман станахме за недодяланите уж писма на този писач... Само ако помиришем, че в туй, дето той пише, има най-малко лъжа, не цяло писмо, ами и два реда не му вместяваме в листа си вече...» В края на бележката Найденов смекчава тона: «За сега ний ще му кажем, че добре му отива орловото перо, но трябва занапред помеко да го подреже.» В «Четвърто шарено писмо» Славейков отговаря самоуверено и прямо: «...Бележиш, че си се наситил на шарени писма, че ако помиришеш нещо лъжа, не ще ми типаросаш ни два реда от тях. Колкото дето си са наситил, те са преструвки. А за лъжа, хай-хай! Лъжа подушиш ли, недей, никак недей оставя място за шаренките ми...» (Притурка на «Право», бр. 42, 10. I. 1873.) В своето «Пето шарено писмо» подписаният «Новий гайдар писар» изразява недоволството си от редакторските своеволия на Найденов — «четвъртото писмо — горкото е пресечено през средата...», «Человекът половината прескочил... половината прешерил... и то станало дибидюс шарено». И в края на писмото: «Ей, байно Найденов, сега да си видим и с тебе сметка. Оплаши ли те някой или защо не смееш да ми типаросваш по-с ред моите Шарени. Ако не ти се аресват, кажи ми, аз зарязвам и писма и всичко, пък го удрям само на гайдарджилък. Молих ли ти се да поместиш попървите? Не. Тогаз... Де, байно, де, или си отваряй очите или ще изгубиш за винаги бачка си...»

...да си не изиграят гърците камартото в Македония и Тракия и отидат на юх русенските ръченици... — част от населението на Македония и Тракия спадало към т. нар. спорни смесени епархии. Гнетът на гръцките владици там е бил особено тежък и чуждите пропаганди и влияния — силни.

Русенските ръченици — участието на русенци в църковната борба е било активно. Още в 1864 г. в Русе народът нападнал митрополията, а владиката Синесий от страх се скрил при валията Ариф паша.

ШАРЕНИ НОВИНИ, РАЗНИ РАБОТИ, ИЗ ВЕСТНИКА ЗА ЖЕНИТЕ, ОТ «ЗВЪНЧАТИЙ ГЛУМЧО», «ШУТОШ» И «ИЗТУРКА НА ВЕСТНИК КОСТУРКА»

Стр. 513 — ШАРЕНИ — Шутош, I, 1873, бр. 2, 3 ноември, с. 15.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 336.

Дописникът на «Право» от Айтос пише: «За да може чорбаджилъка да хване по-корав темел и да се задържи за долго време в града ни, нашите чорбаджии-общинари намислиха сега друг един кайлък. Те прегърнаха взеимноучителя и провъзгладжуват.» (Притурка на «Право», бр. 33, 29. X. 1873 — «Чорбаджийски злоупотребления у Айтос или Орлово»; Д.). Славейков вярно перифразира бележката на редакцията към дописката.

Стр. 514 — ГАЛЕРЕЯ НА СЛАВНИТЕ У НАС ЛЮДИЕ — Шутош, I, 1873, бр. 3, 10 ноември, с. 24.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 349.

...Писмо на «Право» в Притурката му от 34-ий брой... — става дума за писмо от д-р Г. Вълкович до редактора на «Право» във връзка с избирането на членове за екзархийския съвет. Ив. Найденов отговаря на Писмото, като го оценява като «интересно» (бр. 34, 5. XI. 1873).

...Прочитаме в «Право»... — Известието е цитирано изцяло и съвсем точно и е взето от «Притурката на в. «Право», бр. 33, 29. X. 1873 г. из отдела «Разни новини».

Стр. 515 — НАШЕНСКИ РАБОТИ — Шутош, I, 1873, бр. 4, 17 ноември, с. 31.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 361.

Така казуваше един мой побратим... — Л. Каравелов започва своя фейлетон «Добродетелната дружина» няма намерение да ражда пълномесечни деца» с мисълта, че българите са «недоносчета» (Любен Каравелов, Събрани съчинения, С., 1966, т. V, под ред. на Цвета Унджиева, Дочо Леков, Петко Тотев, с. 282).

Прочитаме в един български вестник — цитатът е от същия фейлетон на Каравелов — «Добродетелната дружина» няма намерение да ражда пълномесечни деца».

Вавилонската кула, библ. — бог осуетил безразсъдното намерение на Ноевите синове да построят грамадна кула във Вавилон, за да стигнат небето, като смесил езиците на работниците, строящи кулата.

Стр. 517 — ДНИ И ДЕЛА — Шутош, I, 1873, бр. 5, 24 ноември, с. 40.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 373.

Научната част на малкий лист на «Право»... — в Притурка на «Право», бр. 35 от 12. XI. 1873, започва научно-популярна рубрика «Научна част» с началото на статията «С що се храним».

Стр. 518 — ПО-ВЕТА ЛЕТОПИС — Шутош, I, 1873, бр. 5, 24 ноември, с. 40.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 375.

Вечните съветници не можаха да се оекваршат — вж. тук, стр. 662, бел. към «К Шутошу второе послание».

Стр. 519 — ДОКАЗАТЕЛСТВО — Шутош, I, 1874, бр. 13, 29 януари, с. 103.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 384.

Стр. 520 — ТУЙ, ОНУЙ — Шутош, I, 1874, бр. 14, 4 февруари, с. 112.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 391.

...казва в програмата си «Век»... — цитатът е точен (вж. в. «Век», I, бр. 1, 12. I. 1874 — ув. ст. — «Цариград, 11 януария 1874», Марко Д. Балабанов).

Стр. 521 — ТЕЛЕГРАФИЧЕСКИ ДЕПЕШИ — Шутош, I, 1874, бр. 15, 9 февруари, с. 120.

Печата се за пръв път.

Стр. 521 — [МЕЖДУ ДРУГИТЕ ИНТЕРЕСНИ НОВИНИ...] — Шутош, I, 1874, бр. 16, 16 февруари, с. 128.

...Новини, които съобщава вестник «Дунав»... — точен цитат от «Частни работи» — в. «Дунав», IX, бр. 847, 6. II. 1874.

Печата се за пръв път.

Стр. 522 — [ДОСЕГА ДВАТА НАРИЧАНИ БЪЛГАРСКИ ВЕСТНИКА...] — Шутош, I, 1874, бр. 34, 22 юни, с. 272.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 538.

Стр. 523 — ТЕЛЕГРАМИ [АГЕНЦИЯ ДЯДОВА ТОЛЧЕВА) — Шутош, I, 1874, бр. 37, 25 юли, с. 295—296.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 562.

Стр. 526 — ЛЕТОПИС — Изтурка на вестник Костурка, бр. 1 (ед.), 1874.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 572.

Новый Гайдар - аллилуйя - възпява... — Славейков внушава, че «Изтурка на вестник Костурка» ще следва традициите на в. «Гайда».

*

Стр. 527 — ПИТАНИЯ И ОТГОВОРИ — Звънчатий Глумчо, I, 1873, бр. 2, 16 юни, с. 4.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 284.

Шашкъния професор — Шишков Т.

Стр. 528 — СЪВЕТ БЕЗ ПАРИ И ПОЛЕЗЕН — Звънчатий Глумчо, I, 1873, бр. 2, 16 юни, с. 4.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 284.

Стр. 528 — ЗАЩО И ЗАЩОТО — Шутош, I, 1873, бр. 2, 3 ноември, с. 16.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 311.

Стр. 529 — ХИТЪР ПЕТРОВИ ОТГОВОРИ — Шутош, I, 1873, бр. 5, 24 ноември, с. 40.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 376.

Стр. 530 — НА ОПИТ УЗНАТО — Шутощ, I, 1873, бр. 5, 24 ноември, с. 40.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 376.

Стр. 531 — ОЦЕНЕНИЯ — Шутош, I, 1874, бр. 13, 29 януари, с. 102.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 382.

Стр. 531 — НЕДОУМЕНИЯ — Шутош, I, 1874, бр. 13, 29 януари, с. 104.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 386.

Стр. 532 — ПИТАНИЯ И ОТГОВОРИ. Каква ще

бъде новата година... Шутош, I, 1874, бр. 14, 4 февруари, с. 112.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 393.

Стр. 533 — В ЩО СИ ПРИЛИЧАТ ВЕСТНИКАРИТЕ И СОЙТАРАДЖИИТЕ? — Шутош, I, 1874, бр. 18, 2 март, с. 143—144.

Печата се за пръв път.

Стр. 534 — РЕЧИ НЕДОРЕЧЕНИ — Шутош, I, 1874, бр. 23 и 24, 6 и 13 април, с. 183 и 191.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 429, 347.

Стр. 535 — УРОК ОТ СВ[ЕТАТА] ИСТОРИЯ — Шутош, I, 1874, бр. 24, 13 април, с. 191.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 430.

Стр. 536 — ОПИТ НА ЖИТЕЙСКИЙ РЕЧНИК — Шутош, I, 1874, бр. 27, 4 май, с. 215—216.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 468.

Стр. 537 — ПРИСТОЙНИТЕ ПОДАРАЦИ — Шутош, I, 1874, бр. 27, 4 май, с. 216.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 469.

Стр. 537 — ПРЕМУДРОСТЕЙ СВЕТСКИХ — Шутош, I, 1874, бр. 28, 11 май, с. 224.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 478.

Стр. 538 — ЛЮБИНКО, СИН НА ЗЕСТРАТА — Шутош, I, 1874, бр. 29, 18 май, с. 232.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 493.

Стр. 539 — ЧОРБАДЖИЙСКИ СЪНИЩА — Шутош, I, 1874, бр. 30, 27 май, с. 239.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 317.

Стр. 540 — ПРЕМУДРОСТЕЙ ШУТОШЕВЫХ ЧТЕНИЕ — Шутош, I, 1874, бр. 30, 27 май, с. 240.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 504.

Стр. 541 — КАК СЯ ПИШАТ НЯКОИ ВЕСТНИЦИ — Шутош, I, 1874, бр. 31, 3 юни, с. 248.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 512.

Н—с т — вероятно в. «Независимост».

Стр. 541 — КАК И ЗАЩО ПИШАТ НЯКОИ — Шутош, I, 1874, бр. 31, 3 юни, с. 248.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 512.

Стр. 542 — [НА ЕДИН СЕЛЯНИН. . .] — Шутош, I, 1874, бр. 33, 17 юни, с. 264.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 521.

Стр. 543 — ИСТИНАТА — Шутош, I, 1874, бр. 35, 6 юли, с. 280.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 548.

Стр. 544 — ПО КАКВО? — Шутош, I, 1874, бр. 35, 6 юли, с. 280.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 547.

Стр. 544 — УМНИ ИЗРЕЧЕНИЯ — Кратък годишен месецослов за година 1874, с. 47.
Печата се за пръв път.

Стр. 545 — ГРЪМОВНИК — Кратък годишен месецослов за година 1874, с. 15.
Петко Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 328.

Стр. 545 — НОВ СЪНОТЪЛКУВАТЕЛ — Изтурка на вестник Костурка, бр. 1 (ед.), 1874, с. 8.
Петко Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 328.

*

Стр. 546 — ИСКАШ ЛИ ДА СЯ СКАРАШ С ЖЕНА СИ? — Шутош, I, 1874, бр. 28, 11 май, с. 224.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 477.

Стр. 547 — ПРИРОДОСЛОВНИ ЗАБЕЛЕЖВАНИЯ — Шутош, I, 1874, бр. 30 и 32, 27 май и 8 юни, с. 240 и 256.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 502, 518.

Стр. 547 — [КАКВО НЕЩО Е ЖЕНАТА] — Шутош, I, 1874, бр. 37, 25 юли, с. 296.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 566.

ОСТЕН, 1879

Стр. 551 — ЗА НОВИТЕ ДУМИ — Остен, I, 1879, бр. 1, 5 март, с. 1—3.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 593.

Стр. 553 — ДА СА ПОРАЗПРАВИМ — Остен, I, 1879, бр. 2, 12 март, с. 1—2.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 597.

Стр. 555 — ПРИКАЗКА ПО РАЗПРАВАТА — Остен, I, 1879, бр. 2, 12 март, с. 2—3.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 598.
Поуката от «Приказката» е разкрита в следващия фейлетон: «Пак по разправата» — да се пазим от политическите домогвания на «Европата, защото си поимва и тя «лош адетец» да ни изважда очите, когато се предадем или ни предадат на нея да ни прави добро». Либералната партия, на която Славейков е един от основателите и ръководителите по това време, била за ориентация на свободната българска държава към Русия, докато нейните противници — консерваторите — били за англофилска и австрофилска политическа ориентация.

Стр. 556 — ПАК ПО РАЗПРАВАТА — Остен, I, 1879, бр. 2, 12 март, с. 3—4.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 600.
Устава — Органическият устав — проектът за конституция, обсъждан по това време от Учредителното народно събрание в Търново, където Славейков е народен представител и активно участвува в дебатите на страната на новосъздалата се либерална партия.

Стр. 558 — НАРОДЪТ И АЗ — Остен, I, 1879, бр. 4, 24 март, с. 3—4.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 611.

Стр. 559 — ПАРТИИТЕ И НАПРАВЛЕНИЯТА — Остен, I, 1879, бр. 4, 24 март, с. 6.
П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 611.

Има ли в Народното събрание партии — основните партии, сформирали се по това време, били партията на либералите («младите») и партията на консерваторите («старите»). Начело на либералната партия застанали Петко Славейков, Петко Каравелов и Драган Цанков, а на консервативната — Гр. Начевич, Д. Греков, М. Балабанов, К. Стоилов.

Народното събрание е първото Учредително народно събрание в Търново, открито на 10. II. 1879 г.

Стр. 561 — КАРМАКАРАШИК — Остен, I, 1879, бр. 5, 30 март, с. 4—5.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 617.

Петнадесетчленна комисия — На 5 март 1879 г. по предложение на Греков била избрана комисия, която изработила «Рапорт» в силно консервативен дух върху «Проекта на органическия устав», т. е. на новата конституция. Рапортът предвиждал имотен ценз за избирателите и избираемите, предлагал народното представителство да се състои от две камари — Народно събрание и Сенат. На 21 март Рапортът бил прочетен, Славейков се изказал остро срещу него и предложението му да бъде отхвърлен се приело. Това било първото поражение на консерваторите в Учредителното събрание. (Вж. Дневник XII на Учредителното събрание от 21. III. 1879.)

Стр. 563 — СЛУШАЙТЕ И КРЪСТЕТЕ СЯ! — Остен, I, 1879, бр. 6, 12 април, с. 1—2.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 623.

Мемоар — Учредителното събрание натоварило една комисия да изработи Мемоар до Великите сили, в който да изложи исканията на българския народ за изменение на Берлинския договор. В комисията влизали 20 представители, които заседавали в училището «Св. Никола». Акцията завършила без успех поради международни политически съображения.

Богослов-писател е Марко Балабанов.

С глупавите си постъпки омаскаричихте едничкото дело, което Народното събрание можеше с чест да извърши... — става дума за Рапорта на консерваторите върху Проекта за Конституция на младата българска държава. (Вж. предишната бел. към «Кармакарашик».)

Стр. 565 — КРАДЕН ПЕЧАТ — Остен, I, 1879, бр. 6, 12 април, с. 4—5.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 626.

...шашкъните наши умерени, тези, които не търпят да им се каже, че «адвокатите са язви...» — в своята реч пред Народното събрание — отговор на речта на Т. Икономов, който говорил от името на консерваторите, Петко Славейков казал между другото, че Народното събрание може да се наводни с адвокати, които са «най-гюрултаджии» и че «тези скакалци може твърде скоро да се развъдят и у нас». Гр. Начович и М. Балабанов започнали да викат «Долу председателя», вдигнал се голям шум, консерваторите напуснали залата. Председателят П. Каравелов прекъснал заседанието за 10 мин., след което Славейков продължил забележителната си реч срещу сената, по повод предложението на консерваторите за две камари. След речта на Славейков и станалите разисквания предложението за Сенат било отхвърлено. (Дневник XVII на Народното събрание от 27. III. 1879.) Четири дни след заседанието, на 31. III. 1879 г., П. Славейков пише на сина си Иван: «Ний тука на последне разбихме и поразихме съвършено умерените в камарата и дадохме една от най-либералните конституции на родината си.» (СбНУ, С., 1904, кн. XX, с. 192.)

Стр. 567 — ОТВОРЕНИ ПИСМА НА ОСТЕН. ПИСМО I — Остен, I, 1879, бр. 7, 20 април, с. 2—5. Подпис: Великий властелин на глупците.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 627.

Негово с-во княза... от кандидатите... — На 17. IV. 1879 г. в Търново било открито Първото велико народно събрание, за да избере княз на България. След продължителни политически комбинации и интриги между великите сили бил избран за български княз Ал. Батенберг.

...С едно -ов българин не се става... — на първото велико народно събрание било направено предложение от депутати консерватори да се измени името на княза, за да се приближи до българското звучене на фамилните имена — Батенбергов.

Славейков и въобще либералите се стремели чрез по-демократична конституция да ограничат в някаква степен властта на княза.

Стр. 571 — СВОБОДАТА И БЪЛГАРИТЕ — Остен, I, 1879, бр. 8 и 11, 30 април и 29 май, с. 1—4 и 4—5.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 640.

Славейков е между най-активните борци за Съединението на Северна и Южна България. На борбата за единна България служи неговият политически вестник «Целокупна България».

НОВИНИ И ВЕСТИ. ПРИТЧИ. ПРОКОБЕНИЯ. ЗА ЖЕНИТЕ. ОТ «ОСТЕН». КРАТЪК МЕСЕЦОСЛОВ ЗА 1879 Г. КАЛЕНДАРЧЕ ЗА ВИСОКОСНАТА 1884.

Стр. 577 — БЪЛГАРИНЪТ В «БЪЛГАРИН» — Остен, I, 1879, бр. 1, 5 март, с. 3.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 595.

«Българин», брой 133 — точен цитат от ст. «Българина в свободата», подпис: Е. . .ски. (г. II, 18. II. 1879); наивна статия за трудолюбието, патриархалния дух и други качества на българина.

Стр. 578 — НОВИНИ И ВЕСТИ — Остен, I, 1879, бр. 1, 5 март, с. 8.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 597.

По това време Славейков замислил да издава политически вестник «Единство», който по-късно бил осъществен под заглавие «Целокупна България».

В много градове на страната били създавани комитети «Единство», които под формата на благотворителни дружества подготвяли въстание в областите, намиращи се под турска власт.

Стр. 578 — КАКВО ПРАВЯ АЗ — Остен, I, 1879, бр. 2, 12 март, с. 6.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 602.

Стр. 579 — [АМИ ТИ ПЛАКА ЛИ. . .] — Остен, I, 1879, бр. 2, 12 март, с. 8.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 604.

Славейков иронизира някои от словата и ораторите на първото Учредително народно събрание в Търново, открито на 10. II. 1879 г.

Стр. 580 — [ПРИКАЗВАМ,-ЗВАШ,-ЗВА. . .] — Остен, I, 1879, бр. 3, 17 март, с. 7.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 609.

Стр. 580 — РЕСТОРАЦИЯ НА «БЪЛГАРСКИЯТ ЗВЯР» — Остен, I, 1879, бр. 3, 17 март, с. 8. Подпис: Съдържателят.

Печата се за пръв път.

Стр. 583 — ПРИТЧЕЙ ЧТЕНИЕ — Остен, I, 1879, бр. 5, 30 март, с. 6.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, с. 620.

Стр. 583 — [КАКТО ЕДНО ДЕТЕ. . .] — Остен, I, 1879, бр. 6, 12 април, с. 8.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 626.

Стр. 584 — СЪБЛАЗЪН — Остен, I, 1879, бр. 8, 30 април, с. 6.

Печата се за пръв път.

Стр. 585 — ПРОСОТО НА МЛИН — Остен, I, 1879, бр. 9, 8 май, с. 3—4.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1977, т. V, с. 87.

Стр. 586 — СТАРО ЯВЕНИЕ — Остен, I, 1879, бр. 9, 8 май, с. 7.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 329.

Стр. 587 — ОБАЖДАНИЕ И ПИТАНИЕ — Остен, I, 1879, бр. 9, 8 май, с. 8.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 647.

Стр. 587 — ДОПИСКИ БЪЛГАРСКИ — Остен, I, 1879, бр. 10, 19 май, с. 6—7.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1973, т. IV, с. 653.

В друго едно по-последне писмо от Русе г. Кацов разправя. . . — преди това съобщение е поместено друго (пак към «Дописки български»), отново от Русе, което не включваме.

«Славенин». . . известява. . . «В Русчук българската община решила да повдигне един малък молитвений дом вън от града в християнските гробища в памят на освобождението ни, за тая цел се събират доброволни помощи» (Славянин, I, бр. 4, 12. V. 1872 — «Разни новини»).

Стр. 589 — ВЕЗИР СТАНАЛ, ЧОВЕК НЕ СТАНАЛ — Остен, I, 1879, бр. 12, 6 юни, с. 7.

П. Р. Славейков. Съчинения, С. 1977, т. V, с. 86.

Стр. 589 — БРАХАМОВИЙ РАЙ — Остен, I, 1879, р. 12, 6 юни, с. 7.

П. Р. Славейков. Съчинения, С., 1977, т. V, с. 87.

Стр. 590 — ПРОКОБЕНИЯ — Кратък месецослов за 1879 г.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 340.

Честита свобода по Берлинска угода...— Берлинският договор разпокъсва България, както е известно, на Княжество България и на Източна Румелия — васална провинция, под пряката политическа и военна власт на султана.

...Тежка зимата... най-тежка за онзи град... — вероятно за гр. Пловдив, център на Източна Румелия.

Стр. 592 — ЗВЕЗДОБРОЙСКИ ПРОКОБЕНИЯ ЗА ВИСОКОСНАТА ГОДИНА 1884 — Календарче за високосната година 1884.

На заглавната страница на Календарчето е отбелязано: «Стъкмил П. Р. Славейков. Издание и печат Хр. Г. Данов. Пловдив.» Оригиналът се пази в библиотека «Иван Вазов» в Пловдив.

Печата се за пръв път.

Стр. 594 — ГОДИНИТЕ НА ЖЕНАТА — Календарче за високосната година 1884.

Печата се за пръв път.

Стр. 595 — ТОВАР НА ГЪРБЪТ — Календарче за високосната година 1884.

Печата се за пръв път.

Стр. 595 — МАЛКИТЕ И ГОЛЕМИТЕ УСТА — Календарче за високосната 1884.

Печата се за пръв път.

КРАТЪК МЕСЕЦОСЛОВ ЗА 1879 Г.

Стр. 599 — ЕДНА МАЛКА РАЗПРАВИЯ — Кратък месецослов за 1879 г.

П. Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 332.

Стр. 602 — ПО-ДРУГА РАЗПРАВИЯ — Кратък месецослов за 1879 г.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 334.

Стр. 605 — ТЪМНО ВИДЕНИЕ — Кратък месецослов за 1879 г.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения, С., 1956, т. II, с. 337.

Алегорията се отнася за събитията 1876—1878 г.

Стр. 607 — ЯСНО ВИДЕНИЕ И ПРОКОБЕНИЕ — Кратък месецослов за 1879 г.

Петко Р. Славейков. Избрани произведения. С., 1956, т. II, с. 339.

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ

за лица, периодични издания,
заглавия на произведения, дружества,
комитети и др.

А. — 217, 634

Аали паша (1815—1871) — турски държавник; няколко пъти велик везир. Организирал турската шпионска служба — 231

Абдураман ефенди — 218

Аверкий Врачанский — 442

Авксентий Велески (Велешки) (1798—1865) — български митрополит, един от ръководителите на борбата за църковна независимост; няколко пъти заточван от турското правителство — 185, 633, 643

Аврамачо, от «Зарар олур ми» — 422, 423

Агапий — гръцки дякон в Търново, по-късно владика във Враца; преследвал упорито и жестоко Славейков — 113

Адам, библ. — 78, 362, 430

Айнала чаршия, в Цариград — 260

Алерион — вж. Иларион Ловчански.

Аларион — вж. Иларион Критский.

Александър II (1818—1881) — руски император от 1855 до 1881 г. Водил успешната Освободителна за България руско-турска война от 1877—1878 г. — 573

Александър Куза (1820—1873) — княз на Влахия и Молдавия през 1859—1866 г. Способствува за обединението на румънските княжества в единна държава — 636

Али паша — 656

[Ами ти плака ли. . .], от Петко Славейков — 579, 676

«Анатоликос Астир», гръцки вестник — 200, 285, 644

Андреади, автор на гръцки календар за 1864 —?

Андрея, поп от Сухиндол — 21

Антим I (1816, Лозенград — 1888, Видин) — първият български екзарх; учил в Куручешменското училище, в богословското училище на о-в Халки и в Московската духовна академия. През 1868 г. назначен за Видински митрополит. На 16. II. 1872 г. избран за екзарх — 441, 656, 659

Антим VI Куталианос — гръцки патриарх, избран на 5. IX. 1871 г. за трети път за вселенски патриарх на 82-годишна възраст—389

Антимова, Еленка, от Търново, от «Писмо от гърка Йоаниди» — 254, 656

Антонели Джакомо, кардинал (1806—1876) — привърженик на духовния и светски деспотизъм, държавен секретар на папа Пий IX 615

Анфим — вж. Антим VI.

Аполон, бог — в случая иронично, вероятно се отнася за Т. Шишков — 466—468

«Аполоновото чудо», от Петко Славейков — 466, 663

«Апостол» — богослужебна книга, която съдържа новозаветните книги «Деяния на апостолите» и «Послания на апостолите» — 172

Аргус — 449, 468, 661, 663

Ариадна, Ариаднино кълбо, мит. — 307, 648

Ариф паша, валия в Русе — 649, 667

«Армония», в. — 308

Архагат — 343

Архибръзаята ?

Арх ПРС — 664

Астрономко — 77, 80

[Афоризмото], от Петко Славейков — 317, 639, 648

Б. — 567

«Бабата и дяволът», от Петко Славейков — 309, 648

Баева, Соня — 611, 617, 621, 647

Бакърджиев (Медникаров), псевдоними на Петко Славейков — 616

Балабанов, Марко (1837, Клисура — 1925, София) — журналист и политик. Учи в Богословското училище на о-в Халки, следва право в Атина и Париж. Редактира сп. «Читалище» (1870), в. «Век» (1874—1876), сътрудничи на «Время», «Македония», «Право», «Периодическо списание» и др. Превежда от гръцки и френски. С консервативни възгледи. Остро критикуван от Славейков и от революционната българска емиграция. След Освобождението — професор по право, политически деец на консервативната партия — 406, 412, 414, 437, 503, 522, 533, 542, 566, 658 — 661, 664, 669, 674, 675

Балабанский, Марко — вж. Балабанов, Марко

Балкапания — 145, 180, 181, 626, 629, 630

Батенберг, Александър I Батенберг (1857—1893) — немски принц,

княз на България (1879—1886). Проводник на австро-унгарското и английското влияние у нас — 675
«Бащини съвети», от Петко Славейков — 434, 660
«Бебрево (Търновско)», от Петко Славейков — 238, 636
[Без жената. . .], от Петко Славейков — 367, 654
«Безпаричието», от Петко Славейков — 501, 665
«Без политическа сгледа», от Петко Славейков — 182, 630
Берлински конгрес (Берлински договор) — 570, 591, 674, 678
Берон доктор, Васил Хаджистоянов (1824, Котел — 1909, София). Учи в Котел, Крайова, Цариград, Одеса (Ришельовска гимназия). Следва медицина в Мюнхен и Вюрцбург (1847—1852), специализира във Виена (1853). Лекар в Търново, директор на Болградската гимназия (1872). Автор на учебници, сътрудничи във възрожденския печат — 7, 8, 616
Бертолдовци — вж. «Високи умни хитрости Бертолдови. . .»
Билмен — 53
Бисмарк, Ото (1815—1898) — 615
«Битоля, на 4 юлия 1863», от Петко Славейков — 212, 634
Б-кий монастир — 47
«Благодарителен адрес от Кюстендил към господина Шутоша и дописникът му из тоз град, от Петко Славейков — 469, 663
Благодетелно братство в Цариград, дружество — 468, 509, 510, 666
Блъсков, Рашо И. (1819— Клисура—1884) — учител и просветен деец — 628
«Богатийт», от Петко Славейков — 315, 612, 648
Богдан — 529
Богоев — вж. Богоров, Ив. А.
Богориди, Стефан (1775, Котел — 1859) — висш турски сановник в Цариград. Управител на Молдавия, а след Одринския мир— управител на о-в Самос — 647
Богоров, Ив Андреев (ок. 1818, Карлово — 1892, София) — изтъкнат книжовник и просветител, журналист, писател, езиковед. Учи в Карлово, Цариград, Одеса. Следва химия в Лайпциг, завършва медицина в Париж. През 1864 г. в Лийпциг издава първия български вестник «Български орел». Основава «Цариградски вестник», редактира сп. «Български книжици» и др. Автор на граматики, речници, пътни бележки (създател на българския художествен пътепис). Бори се за чистота на българския език, като пурист, стига до крайности и чудачества — 9, 91, 400, 481, 502, 542, 553, 556, 618, 624
Богословска Белградска школа — 423
Богословско училище в Лясковския манастир — 441
Богословско училище на о-в Халки — 659

Бодрю, кир — вероятно Бурмов, Тодор.
Божидар Надутов — вж. Шишков, Тодор.
Божков, Стойко — 611, 617
«Болград, 8 юния», дописка в «Българска пчела» — 648
Бонапарт, Наполеон I (1769—1821) — 149, 615
Бончев, Нешо (1839, Панагюрище — 1878, Москва) — литературен критик и книжовник. Завършил духовна семинария в Киев и историко-филологически факултет в Москва. Сътрудничи във в. «Македония», сп. «Читалище», «Периодическо списание». Превежда «Тарас Булба» от Гогол — 624, 655
Борис, Борис II — български цар от 969—973, син на Петър I. През 972 г. пленен от Йоан Цимисхий и отведен в Цариград — 184
Ботев, Христо — (1848— 1876) — 657
«Браила (10 фев.)», от Петко Славейков — 279, 643
«Браила, 3 юли 1863 — писмо в «Българска пчела» — 637
Братство — вж. Благодетелно братство.
«Брахамовий рай», от Петко Славейков — 589, 678
Брахма, индийски бог — 589, 590
Брогли, княз — 506
«Будилник» (1873), Букурещ — сатиричен и хумористичен вестник, редактиран от Христо Ботев — 657
Буквеница Сичан Николова — вж. «Граматика или буквениц славенска
«Букурещ», от Петко Славейков — 240, 636
«Букурещ, 8 марта», ув. статия от Л. Каравелов в «Независимост» — 659
«Букурещ (санким ако пишем и дата, по-млого ли плащате?)», от Петко Славейков — 226, 634
Бурмалията даскалче — вж. Бурмов, Тодор.
Бурмов, Тодор (1834, Нова махала, Габровско — 1906, София) — журналист и обществен деец. Завършил духовна семинария и академия в Киев. Учител в Габрово, после учител и журналист в Цариград, където редактира «Български книжици», «Съветник», «Время». Един от ръководителите на консервативното течение в църковната борба. След Освобождението — министър-председател, висш държавен служител. По политически убеждения консерватор, ръководен деец в партията на консерваторите — 27, 181, 330, 628, 630, 638, 641, 644, 650, 660, 662
Бухурачо, от «Зарар олур ми», от Петко Славейков — 422, 423
«Бъдещите богословско-учителски училища», статия във в. «Право» — 657
«Бъдущност» (1864), Букурещ, ред. Г. С. Раковски — революционно-демократичен вестник — 171, 628

«Българин» (1877—1887), Букурещ и Гюргево, след Освобождението — Русе, ред. Х. Т. Бъчеваров, Д. Ц. Коцев и др. — информационен вестник с русофилски тенденции и консервативни позиции — 561, 569, 570, 577, 676
«Българина в свободата», ст. във в. «Българин», от Е. . . ски — 676
«Българинът в «Българин»», от Петко Славейков — 577, 676
«България» (1859—1863), Цариград, ред. Др. Цанков — обществено-политически вестник, пропагандира унията с католишката църква — 19, 22, 28, 145, 146, 381, 615, 617, 618, 620, 626, 639, 676
«Българо-турски речник», подготвен от Н. Генович — 651
«Българо-френски речник», подготвен от Н. Генович — 651
«Българска дневница» (1857), Нови Сад, ред. Г. С. Раковски — обществено-политически вестник — 146, 627
«Българска екзархия», статия в «Източно време» — 659
«Българска пчела» (1863—1864), Браила, ред. Хр. Ваклидов — обществено-политически и просветен вестник — 147, 148, 159, 160, 165, 171, 190, 193, 200, 203, 230, 231, 256, 257, 260—263, 265—267, 278, 279—282, 286—288, 320, 628, 631, 635, 637—641, 643, 646, 648
«Български дела», от в. «Съветник» — 638
«Български известник» — вж. «Български орел».
«Български книжици» (1858—1862), Цариград, сп., редактори Д. Мутев, Ив. Богоров, Г. Кръстевич, Т. Бурмов, Ив. Найденов, С. Филаретов — научно-популярно списание — 15, 21—23, 26, 145, 146, 171, 258, 268, 282, 381, 618, 627, 638, 641 644, 650
«Български лев» (1879), Търново, ред. Светослав Миларов — политически вестник, излезли само 7 броя. Списван живо, с либерални позиции — 561
«Български ум», от Петко Славейков — 378, 634, 635, 655
«Български орел» (1846—1847), Лайпциг, ред. Ив. А. Богоров — първи български вестник, с информационно и общообразователно съдържание — 146, 627
«Български работи», рубрика в «Гайда» — 270, 612, 642, 643, 636, 645
«Български работи», от Петко Славейков — 270, 642
«Български работи няма», от Петко Славейков — 275, 643
«Българският народ», статия в «Източно време» — 659
«Българско знаме» (1879), Сливен, ред. Добри П. Минков, П. Р. Славейков, д-р Н. Планински — вестник за политически и книжевни новини — 561
«Българско рвение върху български архиерей», статия от Ст. М. Горски в «Цариградски вестник» — 23—25, 619

Бърнев, Венко (Янко) (неизв. с. Бърневц, Дряновско — ок. 1868) — учител и книжовник. Автор на няколко дописки, на преводи и на доста стихотворни опити, подписани с Я. Х. Дряновец (вж. «Разна любовна песнопевка», М. Лазаров, 1858) —9
Бюфон, Жорж Луи Леклерк (1707—1788) — френски естествоизпитател-материалист. Преследван от черквата. Автор на «Естествена история» в 44 тома (1749—1804), последните томове са издадени посмъртно — 502

В. — 429
«Важно известие» — в «Българска пчела» — 231, 635
«Важно известие», от Петко Славейков — 177, 629
Ваклидов, Христо Д. (1841, Казанлък — 1891 Стара Загора) — учител, журналист, книжовник. Учи в Одрин и Цариград. Учител в Стара Загора. Редактира в Браила «Българска пчела» и «Зорница», участвува в редактирането на «България» и «Източно време») 628
Василиев, Христо — 622
Василий, учител в Трявна — 276, 277
Василий II Българоубиец — византийски император (976—1025). По негово време бива унищожена Първата българска държава и започва византийското робство. След Беласишката битка (1014) заповядал да ослепят 15 000 Самуилови войници — 184
Васкидов — вероятно Васкидович, Еменуил (ок. 1875, Мелник — 1875, Свищов), — учител, преводач, автор на учебници. Учителствува в Свищов и в Плевен. Заедно с Неофит Бозвели съставил «Славяноболгарское детоводство». Славейков учи при него в Свищов (1842—1843 г.) — 9, 153, 627
«Вашето малко гайдарче» — 625
«Вашът малък славей» — 625
[В 27 брой. .], от Петко Славейков — 283, 644
«Везир станал, човек не станал», от Петко Славейков — 589, 678
«Век» (1874—1876), Цариград, ред. Марко Балабанов; обществено-политически вестник с реформистко-консервативно направление. Остро нападан от революционния печат и от Петко Славейков — 406, 412—414, 419—421, 430, 475, 477, 480, 521, 522, 524, 526, 531, 541, 659, 660, 664, 669
Велизарий (ок. 505—565) — пълководец на римския император Юстиниян; герой на едноименната драма от Ханс Траудцен, превеждана през Възраждането — 250
«Велизарий», драма от Т. Шишков — 655

Велчо Атанасов (Джамбджията) (1778, Търново — 1835, Търново) — български революционер, ръководител на съзаклятието Велчова завера (1835 г.). Обесен в Търново — 655
Велчова завера — 655
Венера, богиня — 538
Вергу, търновски грък — 114, 115
Веркович, Стефан (1827—1893) — фолклорист, археолог, учител. Издава «Народне песме на македонски булгара» (1860) и др. — 469
Веселушка за развеселявание на младите, Цариград, 1864, от П. Р. Славейков
«Весма важно известие. По блага вест», от Петко Славейков — 398, 657
Вестника — вж. «Цариградски вестник».
«Вестник за жените», от Петко Славейков — 370, 654
«Вестниците», статия в «Съветник» — 641
«Вето Петаково, на Кръстовден 1863», от Петко Славейков—218, 634
«Ветха песен по нов глас», от Петко Славейков — 407, 658
«Византис», гръцки вестник — 17, 23, 623, 649
«Високи умни хитрости Бертолдови», Белград, 1853—42, 621, 622
[Висшето наше духовенство. . .], от Петко Славейков — 440, 660
[Витлото на Съветника. . .], от Петко Славейков — 263, 640, 641
«Владиците ни по епархиите си», уводна статия в «Право» — 403
«Влибването и любовта», от Петко Славейков — 386, 656
«Вместителна», от Петко Славейков — 183, 630
«Внутрешни новини», от Петко Славейков — 15, 617
«Воденичарят, неговият син и магарето», басня от Лафонтен — 664
«Време» — вж. «Източно време».
«Время» (1865—1866), Цариград, ред. Т. Бурмов — обществено-политически вестник с консервативно, реформистко направление — 650
[В стар един календар. . .], от Петко Славейков — 284, 645
«Вртешево (кюстендилско село)», от Петко Славейков — 233, 635
Вулкан Ковачът, Хефест (мит.) — бог, син на Юпитер — 304
«В що си приличат вестникарите и сойтараджиите», от Петко Славейков — 535, 671
«Възпоминание», от М. Балабанов, във в. «Век» — 420
«Възрожденски фейлетони», С., 1968, подбор и ред. Цв. Унджиева — 616—620, 628, 631, 633—636, 639, 646, 658
Вълкович, Георги, д-р (1833—1892) — обществен деец, родом от Одрин. Завършил медицина в Цариград, специализирал в Париж. След Освобождението заемал важни политически постове — 564, 668
Вълчан воевода — 338

Г. О. — 44
Габровското училище — 46
«Гайда» (1863—1867), Цариград, редактор Петко Славейков, първият български сатирично-хумористичен вестник — 84—86, 144—147, 149—152, 157—162, 164—167, 170—172, 174, 177—179, 181, 183, 185, 186, 193, 199, 200, 202, 209, 211—213, 222, 230, 231, 236, 238, 241, 245, 254—257, 262, 264—266, 272, 275, 279, 282, 285—288, 297, 307, 319, 330, 349, 352, 353, 472, 473, 611, 612, 615, 624—627, 641—654, 666, 667, 670
Гайдарин, Гайдар, Гайдактор — 209, 213, 214, 220—222, 226, 230, 236, 238, 248, 260, 274, 275, 278, 284, 285, 307, 625, 639, 640, 649, 667, 670
«Гайдар-писар», псевдоним на Петко Славейков — 509, 511, 666
«Гайдуничка. Как съм станал гайдар», от Петко Славейков — 99, 625
«Гайдарче», подпис на Петко Славейков — 138
«Галерея на славните у нас людйе», от Петко Славейков — 514, 668
Гамбета, Леон Мишел (1838—1882) — френски политик, министър на вътрешните работи в «правителството на националната отбрана», участвувал в потъпкването на Парижката комуна (1871) — 505
Гарвангаров — 11
Гарибалди, Джузепе (1807—1882) — изтъкнат италиански революционер, борец за национална свобода и вожд на революционната демокрация в Италия — 283, 457, 615, 662
«Где сме?», статия в «Българска пчела» — 639
Гедо, поп — 13, 14
Генко, даскал в Трявна — 277
Генович, Никола (1835, Свищов — 1912, София) — общественик и журналист с туркофилски възгледи, редактор на в. «Турция», цензор на българските вестници. Враг на революционното движение; обвинява Славейков, че поддържа връзки с революционерите. Славейков остро отговаря на нападките на Генович — в «Гайда» и «Македония». Генович няколко пъти дава Славейков под съд — 346, 405, 430, 542, 651, 658
Геню, даскал — 66
Георгий, учител вЕски Джумая (сега Търговище) — 235
Георгий, поп, иконом в Търново — 118
Гервасий, негово боголюбие — 442
Гилфердинг (Хилфердинг), Ал. Ф. (1831—1872), руски славист. Автор на книгите «Письма об истории сербов и болгар», М., 1855, «Босния, Герцеговина и Старая Сербия», СПБ., 1859, и др. — 185
«Глас от затвора» от Ламоне — 658

Глезени Мирчовци — вж. «Не ще може! или глезен Мирчо» от Т. Шишков.
«Глумчо» — вж. «Звънчатий глумчо».
«Годините на жената», от Петко Славейков — 594, 678
«Големият кьос», от Петко Славейков — 492, 665
«Голямото село, 3 юлия 1864», от Петко Славейков — 199, 633
Горский, Стефан М. (неизв. — 1876), учител в Трявна. Плевен, Враца, автор на няколко статии в «Цариградски вестник» — 25, 44, 61, 619, 622
«Граматика или буквеница славенска», от Хр. Сичан-Николов, Цариград, 1858—282, 644
Граматика — вж. «Начална българска граматика» от Т. Шишков.
Граматикът, Граматикот — митрополитски служител в Търново — 27, 248, 249
Гранитский, Анастас, П. П. (1825, Котел — 1879, Търново) — учител и книжовник. Учи в Сливен и Цариград. Учител в Ловеч, Шумен, Търново. Превежда, побългарява, сътрудничи в «Цариградски вестник», съставя учебници — 622
«Граф Парижкий (Луи-Филип-Алберт Орлеанский)», от Петко Славейков — 503, 615, 665
Граф Парижкий, Алберт Орлеанский, син на Луи-Филип I (1773—1850), френски император от 1830 до 1848 г. При избухването на революцията от 1848 г. абдикира и напуска с голямото си семейство Франция. Имал 5 сина, най-големият носил титлата дук на Орлеан — 503—506
Греков, Димитър (1847, Болград — 1901, София) — адвокат и общественик. Завършил право във Франция. Адвокат в Браила (1875—1877). След Освобождението един от основателите на консервативната партия. Народен представител и министър. Още в Учредителното народно събрание политически противник на Славейков — 564, 674
Григора пъдаря — 623
Григор, Григорий — грък, търновски митрополит от 1858 до 1867. Патриаршията го гласяла през 1871 г. за български екзарх — 26, 28—33, 152, 228, 232, 252, 253, 271—273, 618
Григорий VI — гръцки патриарх — 285, 286, 645
«Григоровата сватба (Истинско събитие)», от Петко Славейков — 26, 620
Григорчо — вж. Григорий, търновски митрополит.
Грудов — вероятно Грудов, Ил. — учител в Габровското училище, преводач — 9
Груев, Йоаким (1828, Копривщица — 1906, Пловдив) — учител, преводач, стихотворец. Учи в Копривщица и Пловдив; учител в Копривщица и дълго време в Пловдив. Участвува в църковната борба, издава учебници, сътрудничи в «Цариградски вестник», «Право» и др. Заема служби в турската администрация — 9
«Гръмовник», от Петко Славейков — 545, 672
Грънчарский, Грънчаров, Никола (неизв., Елена — 1867) — учител и книжовник, в 1866 г. става свещеник в гр. Елена. Превел няколко църковни книги, «Древня египетска история» и др. — 9
«Гръцки работи», рубрика в «Гайда» — 645
«Гръцки работи», от Петко Славейков — 187, 631
«Гръцко-български работи», от Петко Славейков — 186, 630, 643
«Гръцко-български работи. Фенер», от Петко Славейков — 273, 643
[Гърците не падат никога на гърбът си. . .], от Петко Славейков — 252, 636
Гюмуш-Гердан, Мих. — пловдивски чорбаджия, гръкоман, турско оръдие — 244

Давид, библ. (1055—1014 пр. н. е.) — втори еврейски цар — 53, 397
Дайнелов, Йосиф (1839, Русе — 1891, Русе), търговец, учител и книжовник. Учи в Цариград и Атина. Учител в Русе. Приятел на Раковски. Сътрудничи в «Цариградски вестник»; там помества «Преселението в Бразилия», «нравствена повест», побългарил Й. Г. Дайнелов и М. Замфиров — 25, 619, 620
Дамашнин, Дамашнил, гръцки дякон — 115, 116
Дамоклей, Дамокъл — според митологията над главата му бил провесен меч на конски косъм, за да му показва постоянно несигурността на щастието и непрестанно грозящите човека беди — 359
Данай, цар на Аргус, в Гърция. Данайци — древното население на Аргус; в Омировия епос събирателно название за всички гърци — 497, 665
Данов, Христо Г. (1828, Клисура — 1911, Пловдив) — основоположник на българското книгоиздаване. Започва книгоиздателската си дейност в Пловдив (1858), създава клонове в Русе и Велес, често пътува до Виена и Будапеща — 678
Данте Алигиери (1265—1321) — 581
Даскалов, Стамат (1825, Стара Загора — 1900) — учил в Стара Загора при баща си — даскал Иванчо. След 1850 г. печатар в Цариград. Участвува в отпечатването на първите броеве на в. «Шутош» (до бр. 13) — 532, 613, 614, 660
[Да попитаме пчелата. . .] — от Петко Славейков — 262, 640
«Да са поразправим», от Петко Славейков — 553, 673

«Две граматики. Вестникарска. Чорбаджийска. Въведение», от Петко Славейков — 176, 612, 629

«Две граматики. Предуведомление. Вестникарска», от Петко Славейков — 173, 628

«Чорбаджийска», от Петко Славейков — 174, 612 628

«Две молитви», от Петко Славейков — 348, 651

Демостен (384—322 пр. н. е.) — бележит гръцки оратор и общественик деец — 53, 447

«Дервишко село (Никополска каза)», от Петко Славейков — 228, 634

Дескарт (Декарт) Рене (1596—1650), изтъкнат френски философ и физик — 340

Диванисий, ловчански — 114

Дивитак, поп — 52

Димитрица, от «Манастир Троенски» — 246

Димитро чибукчията, от «Търновското митрополи» — 250

Димитър, чорбаджия в Търново, бегликчия — 120

Димо, дядо от «Нова мода календар за година 1857» — 41

Димо, хаджи — 31

Динеков, Петър — 611, 617

Дионисий, зворнишки владика — 273

Дионисий Ловечкий — 442

Дия или Юпитер, бог — 304, 306, 307

«Длъжности на дяконите», от Петко Славейков — 450, 661

«Дневница» — вж. «Българска дневница».

«Дни и дела», от Петко Славейков — 517, 669

«Добитъкът в Турско», статия в «Източно време» — 659

Добродетелна дружина — обществено-политическа организация в Букурещ — 657

«Добродетелната дружина няма намерение да ражда пълномесечни деца», фейлетон от Л. Каравелов — 668

Доброплодни, Сава (1820, Сливен — 1894, София) — учител и книжовник, учи в Сливен и в Цариград. Учителствува в различни градове. Най-оживена дейност развива като учител в Шумен, където учи В. Друмев, Д. Войников, В. Д. Стоянов. Автор на учебници, на няколко пиеси — 9

«Доказателството», от Петко Славейков — 519, 669

Долчинский, шеговито, в противоположност на Горский — 44

Домалский княз — 505

Дон-Кишот, Дон Кишотовци (от Дон Кихот, герой от едноименния роман на Сервантес) — 246, 256

Дончов — вероятно Гърдов, Георги Дончов — калоферец, занимавал се с книжарство и книгоиздаване — 9

Дончо Гайдаря — 623

«До някои попове и кметове», от Петко Славейков — 151, 627

«Дописки български», от Петко Славейков — 587, 677

«Дописки на Шутоша» — 454, 614, 661, 663

Доростоло-Червенский, Григорий (1828—1898) — от 1872 г. русенски митрополит. С реакционни позиции в църковната борба. Противник на революционното движение. Славейков бил против избирането на Григорий за владика, поради което Григорий Доростоло-Червенский остро му се заканил; отношенията им станали враждебни — 441

Доротей — български владика от Копривщица; бил привърженик на унията, после взел участие в борбата за църковна независимост. Епископ във Враца, после софийски митрополит; изгонен от населението в София. Остро критикуван в революционния печат. По-късно скопски митрополит — 25, 272, 442, 457, 459, 619

[Досега двата наричани български вестника. . .], от Петко Славейков — 522, 669

Доситей Самоковский, български владика — 442

Драгна, баба, от «Нова мода календар за година 1857» — 57, 64

Драгна, поп от Ибричево — 22

Драгуша, кокона от «Нова мода календар за година 1857» — 48

Драмберстон, лорд — вж. Бурмов, Т.

«Драндавела, позорищна игра в едно действие» от Т. Х. Станчов, Русчук, 1873 — 397, 657

«Дребни хавички на Гайдата», от Петко Славейков — 335, 612, 650

«Друга по-прясна молитва», от Петко Славейков — 349, 652

«Другийт край от развезката на комедията Г-на П. Р. Сл.», — критика от Т. Шишков във в. «Право» — 664

Друмев, Васил (ок. 1841, Шумен — 1901, София) — писател и общественик. Един от създателите на българската повест и драма. Учи в Шумен, завършва Киевската духовна академия. Автор на статии, стихотворения, на повестите «Нещастна фамилия» и «Ученик и благодетели», на драмата «Иванко, убиецът на Асеня I» и др. Сътрудничи активно във възрожденския печат. Изтъкнат деец на Книжовното дружество. След като получава висок духовнически сан (1873—1874 г.), книжовната му дейност все повече намалява. След Освобождението — изтъкнат политически деец и духовник — 443, 542

Друса — кокона, от «Челебиовата челебийчица» — 294

Дуко, дядо — 327, 329

«Дунав» (1865—1877), Русе — орган на турското правителство, излизал на турски и български език, провеждал политиката на Мидхат паша — 521—524, 541, 669
«Дунавска зора» (1869—1870, 1877), Браила редактор Д. Войников — обществено-политически вестник, изразява интересите на либерално-демократичната българска емиграция — 561
«Дунавски лебед» (1860—1861), Белград, ред. Г. Раковски, обществено-политически вестник, изразител на нарастващото национално-революционно движение — 146
Дура, граф — 340
«Духовни книжки», «Духовни книжки за поучение на всяк. християнин» (1864—1868), Плоещ, ред. Р. Блъсков — религиозно, нравоучително списание — 171, 628
Душегубов, вероятно Г. Кръстевич — 292
Дълбокодолски — 11
«Дървений буквар» — вж. Панакида
«Дяволът на сгледа», от Петко Славейков — 290, 647
«Дядовата Тропанчова история», от Петко Славейков — 139, 625
«Дядо Дудрин», — 144, 626, 637
Дядо Китан — 214, 634

Е. — 32
Ева, библ. — 78, 362
Евстатий Пелагонийский — 457
Евстатий Битолский — 442
Египтос, мит. — 665
«Един дявол», — 477, 663
«Един здрав съвет», от Петко Славейков — 364, 653
«Един, който снесъл едно яйце», от Петко Славейков — 295, 647
«Единство», политически вестник, замислен от Славейков през 1879 г.; по-късно изменил названието и на 20 юни 1879 г. в Търново излязъл бр. 1 на в. «Целокупна България» — 561, 578, 676
«Единство», комитети под формата на благотворителни дружества, подготвяли въстание за обединението на България след Берлинския конгрес (1879) — 676
«Едирне», **«Едрене»** (1867—1877) — официален орган на Одринския вилает, издаван на български, гръцки и турски език — 521, 541.
«Един съвет. Бележка. Дядо Дуко», от Петко Славейков — 327, 649
«Една малка разправия», от Петко Славейков — 599, 679
«Една от най-жизнените нужди на нашия народ», статия в «Право» — 656

[Една патка има много пера. . .], от Петко Славейков — 287, 646
«Една чорбаджийска комедия», от Петко Славейков — 325, 649
«Едно чудо», от Петко Славейков — 363, 653
«Езопови басни», 1852, от П. Р. Славейков — 664
Едирне-капия — в Цариград — 131
Екзарх, Александър (1812, Стара Загора — 1891, София) — обществен деец и журналист. Учи в Букурещ и Будапеща, следва медицина в Париж. Издавал «Цариградски вестник» —618, 621
Екзархова, Ир., Екзарх, Ирина — племенница на Ал. Екзарх, живяла в Цариград, превежда от френски език. През 1853 г. публикува в «Цариградски вестник» «Памела уженена», комедия от Голдони, и др. — 646
Економов — вж. Икономов, Т.
«Елементарна словесност в два курса» от Т. Н. Шишков, т. I, Цариград, 1873 — 400, 657
Еленка, от фейл. «Манастир Троенский» — 247
Елисавета — 115
Емитей, мит. — 303, 306, 307
Емиш скелясъ, в Цариград — 460
Ескулап, мит. — бог на медицината — 220
«Естествена история» от Бюфон — 502
Ефрем Сирин — 482
Е-я, госпожа — вероятно Евгения, от Калоферския манастир — 281

«Железник», от Петко Славейков — 245, 636
[Жена, либовница, девойка. . .], от Петко Славейков — 369, 654
[Жената при дивите народи. . .], от Петко Славейков — 359 652
[Жените са като априлско цвете. . .], от Петко Славейков — 365, 653
«Женски кореспонденции. От бабино село на Кукувден», от Петко Славейков — 214, 634
Жерев, Ст — 616
Живодерова, от «Дяволът на сгледа» — 292

З. — 216
«За изложението», от Петко Славейков — 380, 655
«За новите думи», от Петко Славейков — 551, 673
«За премахването на сиромашията», книга от Наполеон III — 505
«Запрещения. От министерството на сатирата», от Петко Славейков — 452, 661
«За работническите дружества в Англия», от граф Парижки — 505

«Зарар олур ми», от Петко Славейков — 422, 659
«Затъкнатото ручило на Гайдата», от Петко Славейков — 172, 628
Зафирито, от [Афоризмото] — 318
Зафиров, М. — 620
Захари — 115
«Защо и защото» от Петко Славейков — 528, 670
«Звездарски предвещания за година 1874», от Петко Славейков — 89, 624
«Звездобройски прокобения за високосната година 1884» от Петко Славейков — 592, 678
«Звънчатий глумчо» (1873), Цариград — хумористичен вестник с карикатури, редактиран от П. Славейков. Излезли само четири броя. Спрян от турската цензура — 373, 379—382, 388, 513, 528, 611, 613, 615, 654—656, 668, 670
Зеленогорски — 11
«Земеделието в Турско», статия от в. «Източно време» — 659
Златан Куюмджията — 86.
Златев — вероятно Златев Петраки (Петър), родом от Клисура, български търговец, туркофил. — 9
Зографски манастир, Зограф — 337
Золотовичи, Георги Золотович и Дим. Золотович —богати българи, търговци в Цариград — 659
«Зорница» (1864), Браила, ред. Хр. Д. Ваклидов — литературно списание, излезли 24 броя — 171, 628
«Зорница» (1864—1878), Цариград, ред. А. Лонг — евангелско общообразователно периодическо списание — 171, 628
Зюмбюл хан — в Цариград — 425

«И аз бях вътре» от Петко Славейков — 419, 659
[И аз да се появя като български списател. . .], от Петко Славейков — 7, 616
Иван, молдованец — 523, 524
Иван, бачо, от «Малките и големите уста» —. 595
Иван, кум, от «Нова мода календар за година 1857» — 67
Иван, дядо, кликач от «Св. Богородица» на Долня махла — 121
Иван, от [«Едно момче. . .»] — 350
Иван — вж. Славейков, Иван — син на Петко Славейков.
«Иван Вазов» — Народна библиотека в Пловдив — 611, 678
Иваникий, гръцки владика — 112, 625
Иванов, Димитър П. — председател на търговското дружество «Просвещение» и на Българското благодетелно братство в Цариград. Родом от Търново, търговец и обществен деец — 666

Иванов, Петър (1847, Стара Загора — 1927, Стара Загора) — книжовник и учител. Автор на стихотворения, драми, статии. Сътрудничи в «Македония», «Читалище», «Право», «Училище», «Шутош». . . — 656
«Известие», от в. «Шутош» — 614
Известия на Института за литература, кн. XVI, 1965 — 621
«Изветование», от Петко Славейков — 429, 660
«Изглед на български работи», преглед във в. «Турция» — 641
«Изток», «Восток» (1865, Белград — 1874, Букурещ), ред. Н. Първанов. Уредник и издател А. Андрич — обществено-политически вестник — 521
«Източно време» (1874—1877), Цариград, редактори П. Сандов, Хр. Ваклидов, Н. Генович и др. — българско издание на англофренския вестник «The Levant times».Пропагандира английската политика в Близкия изток, обществено-политически вестник с еволюционистично направление — 405, 413, 421, 477, 521, 522, 524, 531, 532, 541
«Изтурка» — 660
«Изтурка на вестник Костурка» (1874), Цариград, ред. П. Славейков: «Брой ни първий, ни последний», единствен брой, притурка към малък хумористичен вестник «Костурка», от който е излязъл може би само един брой, който не е намерен и запазен — 508, 513, 611, 613, 615, 666, 668, 670, 672
Икономов, Тодор (1838, Жеравна — 1892, Шумен) — общественик и книжовник. Учи в Жеравна, София и в Киевската духовна академия. Редактира сп. «Читалище», сътрудничи на в. «Македония», «България», «Право», «Турция» и др. Участвува в църковната борба като един от водачите на либералното крило. След Освобождението бил министър, заемал и други високи длъжности, с консервативни възгледи — 542, 675
Иларион Критский — гръцки митрополит в Търново от 1821 г. Умрял от чума на 2. II. 1838 г.Хитър и умен пропагандатор на панелинизма; съвременниците твърдят, че е един от предателите на Велчовата завера. Мълвата свързва неговото име с изгарянето на старото търновско книгохранилище. Народът ненавиждал Иларион и го проклел «да се не разсипе в земята» — 113, 114, 116—118, 125, 185, 625
Иларион Кюстендилский — 441
Иларион Ловчански, ловчански епископ — 122, 662
Иларион Макариополский, Иларион Свето-Търновский (1812—1875) — един от ръководителите на борбата за църковна независимост. Родом от Елена. Учи в Търново, Света гора, Атина, Цариград. Два пъти заточван, афоресан от гръц-

ката патриаршия. В 1872 г. назначен за търновски митрополит — 185, 441, 633, 643, 662
Иларион Търновский — вж. Иларион Макариополски
Илия, поп в Търново — 121
Илия, пророк — 561
«И ний да го пощерим», от Петко Славейков — 509, 666
Институт за български език при БАН — 616
Ирина, съпруга на Петко Славейков — 625
Исидор, историк — 343
«Искаш ли да ся скараш с жена си. . .», от Петко Славейков — 546, 672
«Истина», обществено-политически вестник, вероятно замислен от Славейков още в 1879 г., но осъществен едва през 1886 г. — 529
«Истината», от Петко Славейков — 543, 672
«Истинолюбецът, гонен от сякъде», от Петко Славейков — 289 647
Истинолюбко, от «Истинолюбецът, гонен от сякъде» — 289, 290
«Исторически портрети», от Шутош — 614
Исторически работи, Пл., 1897, кн. I, от П. Кисимов — 621
«История Медникарова. Второ тузлушко писмо», от Петко Славейков — 10, 616
«История на българския народ, нов учебник в две части», 1873, от Т. Шишков — 400
Исус Навин — 564
Исус Христос — 59, 104, 328, 638, 642
[И тъй, марш напред!. . .], от Петко Славейков — 265, 641

Йеротей, Струмнишки владика, гръцки митрополит — 271
Йоаким II, гръцки патриарх — 187, 631, 632
Йоаким — 187
Йоаниди, грък, писар на търновския владика — 253, 637
Йованович, Найден (Йоанович, Хаджи Найден) (ок. 1805, Пазарджишко — 1862, Белград) — учи в Пазарджик, учител в Батак, след което се отдава на книжарска и книгоиздателска дейност, като обикаля цяла България — 58, 622
Йосиф, гръцки владика с прякор Аксополеос — 114
Йуда — 535, 581, 642

Казасов или Хаджипарашкивов, Христо — 124
Какавелов — 423
«Какво има да става тая година», от Петко Славейков — 85, 624

[Какво нещо е жена. . .], от Петко Славейков — 547, 673
«Какво нещо е жената» от Петко Славейков — 364, 653
«Какво правя аз» от Петко Славейков — 578, 676
«Как и защо пишат някои», от Петко Славейков — 541, 672
«Как съм станал гайдар» — 612
«Как ся пишат някои вестници», от Петко Славейков — 541, 671
[Както едно дете. . .], от Петко Славейков — 583, 677
«Какъв трябва да бъде един владика», от Петко Славейков — 443 660
«Календарче за високосната година 1884», от Петко Славейков — 577, 615, 676
«Календар за втората година на Гайдата», от Петко Славейков — 85, 624
«Календарът на Гайдата», наслов — 624
Калифарски монастир — 121
[Калоферските калугерки. . .], от Петко Славейков — 281, 644
«Калугер ли'ил духовник», стихотв. от П. Р. Славейков — 237
Капинский — 9
Капински манастир — 122
Каравелов, Любен (1834—1879) — 542, 657, 659, 668
Каравелов Петко (ок. 1843, Копривщица — 1903, София) — политически деец, брат на Любен Каравелов. Един от създателите и ръководителите на либералната партия след Освобождението — 674, 675
«Карагьоз» — вж. «Шутош».
Караказания, Караказан — 70, 84, 145, 180, 181, 189—191, 273, 292, 321, 463, 623, 626, 629, 631
Карапетров, Петър (1845 Панагюрище — 1903, София) — книгоиздател, журналист в Цариград. Основател на печатарското дружество «Промишление» — 413, 658
«Кармакарашик» от Петко Славейков — 423, 659
«Кармакарашик», от Петко Славейков — 561, 674
Касапис, Т. — 613
Касапски, Никола (неизв., Калофер — 1879, Севлиево) — учител, стихотворец, преводач. Учи в Одеса. Учителствува в Калофер и Свищов. Сътрудничи в «Любословие», «Цариградски вестник» «Български книжици» — 9
Кацов, вероятно Кацаров, Димитър, учител и журналист. Дописник на в. «България» — 587
Кера, Кераца, от «Нова мода календар за година 1857» — 41
Керасим, Керем баба, капуоланин на владиката в Търново — 115
Кесариев, Кесаров, Кънчо, — учител в Търново и Трявна. Участвувал във въстанието на капитан Никола — 9, 276, 277

Кесимов, Кисимов, Пандели (1832 Търново — 1905, София) — общественик, публицист, преводач. Учи в Търново, емигрира в Букурещ и става един от основателите на БТЦК. Редактира в. «Отечество». Сътрудничи активно във възрожденския периодичен печат — 9, 621
Кирил, негово боголюбие — 442
Кирчо (сват) — 8
Кирякия, баба, циганка в Търново — 122
«Китайски изречения за жените» — от Петко Славейков — 358, 652
Кифалов, М. — Заможен българин, дарител, живял в Русия — 657. . .
Климент, негово боголюбие — вж. Друмев, Васил.
Климент Охридски — 252
«Книжевни забележвания на П. Р. Славейкова (Трявна, 1859, през Малък сечка на 2). Нова година, нов поп» — 617, 618
Книжевни забележвания на П. Р. Славейкова, Трявна, 1859, през Малък сечка на втори» (продължение от бр. 2, стр. 7) — 618, 619
«Книжевност. О болгар. рода», 1872, от К. Сапунов — 661
«Книжниците» — вж. «Български книжици».
«Книжнината ни», от в. «Гайда» — 428
Кодра, поп, от Никополската кааза — 21
«Кой е този Шутош», от Петко Славейков — 393, 656
«Кой е този Шутош», наслов — 614
«Кой е фенерлия, сиреч фанариотин», от Петко Славейков — 321 — 648
Кокошаров — 11
Колачко, поп — 47
Колумб — 378
Кольо, от «На даскала» — 302
[Комай сичките вестници. . .] — от Петко Славейков — 284
«Конец втораго послания к Шутошу», от Петко Славейков — 461, 662
Константин, поп в Трявна — 277
Константин, учител в Трявна — 277
«Кореспонденция на смешния календар. Писмо I», от Петко Славейков — 74, 622, 623, 631
«Кореспонденция на «Българска пчела» от «Цариград 13 юлия» —
Костандия, гръцки владика в Търново — 113
Костурка, В, 666
Котларов, псевдоним на Петко Славейков — 18, 617
К. П., г[осподин] — 283
«Краден печат», от Петко Славейков — 565, 674
Крали Марко — 522
«Кратки приказки за децата», 1870, от П. Р. Славейков — 664

«Кратък годишен месецослов за година 1874», от Петко Славейков — 89, 624, 672
«Кратък годишен месецослов за 1879», от П. Славейков — 577, 597, 601, 611, 615, 676, 678
Крилов, И. А. (1769—1844) — световно известен руски баснописец — 257, 637, 664
«Кринчу Наплескалов и Петко Мустакът» — псевдоним на неизвестен автор от «Българска пчела» — 256, 257, 637
Кросньо, от [Някой си такъв. . .] — 320
Кръстович (Кръстевич) **Гаврил** (1817, Котел — 1898, Цариград) — общественик, политик, книжовник. Учи в Котел и Цариград, завършва право в Париж. Ръководи консервативното течение в църковната борба. Редактира «Български книжици», сътрудничи в «Читалище», «Право» и др. Известно време секретар на Стефан Богориди и негов заместник (управител) на о-в Самос. Турски съдебен служител, достигнал поста член на Върховния съвет на Турция — 198, 292, 618, 628, 647
Кръщението на едно дете от Григоровата компания», от Петко Славейков — 29, 620
«Курие д'Ориан» «Courrier d'Orient» — френски вестник, редактиран от Жул Петри, започнал да излиза в Цариград през 1860 г. С католическо, унитско направление и туркофилски позиции — 353, 652
Курку-Миню — 191
К. Ц. — 44
«К Шутошу второе послание», от Петко Славейков — 454, 661, 669
«Към български народ за самозвания критик» от Ст. М. Горски — 619
«Към слушателите» от Петко Славейков — 145, 626
«Към читателите» от Петко Славейков — 70, 622, 623
Кърчовски, Йоаким (ок. 1780 — ок. 1820) — учител и духовник. Продължава делото на Софроний Врачански, свързва просветата и книжнината с говоримия книжовен език, сборниците му достигат до широки читателски среди — 622
«Кюстендилски» дописка в «Шутош», подписана с , , . . ,— 469
Кючук-Каля врачка в Търново — 119, 242

Лавда, поп от Пиперково — 22, 123
Лаврентий вуйчо — 219
Ламонне, Lamonnais, Félicite-Robert de (1782, Сен-Мало — 1854, Париж) — френски писател, публицист и философ; религиозен мислител, привърженик на идеята за обновяване на църквата, за нравствено извисяване на личността под влияние на рели-

гията, на своеобразен християнски социализъм. Автор на 4 тома «Философски ескизи», «Думи на вярващия» — поеми, изградени върху библейски алегории, «Глас от затвора» (продължение на «Думи на вярващия») — 407, 658
Лафонтен, Жан дьо (1621—1693) — знаменит френски баснописец — 664
«Левант таймс» («The Levant times») — вж. «Източно време». 658, 659
«Левант хералд», в. — 188
Левиатан, библ. — чудовище, символ на нещо грамадно — 439
Леков, Дочо — 668
«Ле Темпс», в. — 354
«Летопис» от Петко Славейков — 526, 670
Лефтерица, баба — 49, 64
Лечо берберът — 41
Лило, овчар от «История Медникарова» — 13, 14
Лисичкович — 564
Лист (1811—1886) — знаменит унгарски композитор и пианист — 581
«Логически доказателства (1), (2)», от Петко Славейков — 319, 648
Лозич, Винко, вж. Стерия Попович, Йован
Лонг, Алберт, д-р (1832—1901) — американски професор, мисионер, дошъл в България през 1857 г. да пропагандира протестантизма. Научава български език. През 1864 г. започва да издава в Цариград в. «Зорница», в който Славейков сътрудничи. През 1862 г. д-р Лонг, П. Славейков, д-р Ригс и Хр. Костович превеждат Библията по покана на Англо-американското библейско дружество — 628
«Луи Филип (Алберт Орлеанский), вж. граф Парижкий»
Любен Каравелов, Събрани съчинения, С., 1966, т. V, под ред. на Цв. Унджиева, Д. Леков, П. Тотев — 668
Любинко (Амур) — 538
«Любинко, син на зестрата», от Петко Славейков — 538, 671
Любовно разговорниче — 78
Любовчо, г-н — 85
«Любословие» (1844—1846), Смирна, ред. К. Фотинов — първо българско периодично издание, първо списание с научно-популярен и общообразователен характер — 146
Людовик XIV (1638—1715) — френски крал; съсредоточил в ръцете си цялата власт. По негово време абсолютизмът във Франция достига пълен разцвет — 349, 652
[Людовик XIV. . .], [Едно момче. . .], «Притчици», от Петко Славейков — 349
«Люцкото село 10 дек[ември] 1846», от Петко Славейков — 297, 647

«Лясковский малаков», от Петко Славейков — 352, 652
Лясковский манастир — 441

М., от «Сън сънувах» — 428
М., от «Челебиовата челебийчица» — 293
М., от «Вехта песен по нов глас» — 407, 411
«Май е, мирише на пролет», стихотв. от П. Р. Славейков — 478, 664
«Май е! С радост тя посреща», стихотв. от П. Р. Славейков — 480, 664
Макарий, гръцки владика — 112, 113, 625
«Македония» (1866—1872), Цариград, ред. Петко Славейков — обществено-политически вестник, най-значителният и най-влиятелният вестник в Цариград, издаван през Възраждането. Изразява позициите на най-демократичното крило в църковната борба, застъпник на интересите на широките народни слоеве. Спиран 4 пъти от турската цензура, Славейков два пъти арестуван. На края вестникът забранен — 381, 405, 527, 545, 613, 654, 666
Македонскаго — 428
Македонска дружина, създадена през 1871 г. в Цариград — комитет, дружество към цариградското читалище — 468, 520
Македонска, Цв. — 611, 617, 625
«Македонските българи», статия в «Източно време» — 659
Мак Клеллан, генерал — 504
[Малаковите и кесиите на мъжете], от Петко Славейков — 352
«Малаковите», «Честитите съпруги». «Здрав ум». «Обявление» от Петко Славейков — 361, 653
«Малашево в Македония», от Петко Славейков — 271, 642
«Малките и големите уста», от Петко Славейков — 595, 678
«Манастир троенски», от Петко Славейков — 246, 636
Мандаджиолу — служител в Търновския конак, известен сопаджия — . . . 154
Манол — 9
Маню Лудия, Маню Дряновченина — 26, 29, 32
Маразаки, кир — 199
«Марино поле (до Търново)», от Петко Славейков — 242, 636
«Марица» (1878—1885), Пловдив, ред. Гр. Начевич, Г. Груев, Ив. Ев. Гешев, С. С. Бобчев, д-р К. Стоилов, М. Маджаров и др. — първият български вестник, който започва да излиза след Освобождението. Постепенно се оформя като орган на замогващата се едра буржоазия, с консервативни позиции и русофилска насоченост — 561, 583
Мария Изабела, княгиня — 505, 506
Мария, кака, от «Манастир Троенски», — 247

Маркиди — 11
Марко — вж. Балабанов, Марко
Марко Кралева — вж. Крали Марко
Марчо, кир, от «Звездобройски прокобения за високосна година. 1884» — 593
Медникаров, псевдоним на Петко Славейков —9—12, 14—16, 18, 80, 616, 617
Медникаровица — 13
[Между другите интересни новини. . .], от Петко Славейков — 521, 669
Мелетий, ловчански гръцки владика. В своите спомени и автобиография Славейков разказва между другото за отношенията си с Милетий, за негови скандални любовни истории — 27, 33
Мелетий Софийския и български митрополит — 441
Менияди, менади, мит. — жрици на бога Дионисий, отговарят на вакханките у римляните; изпадали в екстаз, причинен от бога — 417
Миладиновци — братя Миладинови, Константин (1830—1862) и Димитър (1810—1862) — 469
Милетий, гръцки владика в Търново — 124
Милоевич, Милош (1840—1907) — сръбски политик и книжовник, автор на етнографски и фолклорни съчинения. Служел на предварително намерени шовинистически цели, фалшифицирал научните факти — 422, 423, 659
Минка, кьоравата, от Търново — 242
Минос, мит — цар на остров Крит, един от тримата съдии на ада — 648
Минчо — търновчанин — 254
«Мирозрение» (1850—1851, Виена — 1870, Букурещ), ред. Ив. Добровски — научно-популярно, обществено-политическо списание, със статии и дописки по езикови, исторически, политически и др. въпроси — 146
Митакито, арбанасчанин гледач — 242
Митарствата — вж. «Сия книга глаголемаа Митарства»
Михаил, свети — 118
Михайловски, Никола Ст. (1818, Елена — 1892) — общественик, публицист, преводач. Учи в Атина, следва в историко-филологическия факултет в Москва. Учителствува в Елена, Търново, Сливен. П.Славейков учи при него в Елена през 1848 г. От 1863 г. Михайловски живее в Цариград като турски държавен служител. За известно време цензор на българските книги. Сътрудничи на «Цариградски вестник». С подчертано консервативни възгледи — 9, 541, 622, 630, 644
«Млого здравйе от Гайдата» от Петко Славейков — 149, 627

Моисей, библ. — вожд и законодател на евреите; извел ги от Египет и така ги спасил от фараоните; извършил много чудеса — 25
Моллох — езически бог, комуто принасяли в жертва деца — 354
Момчилов, Иван Н. (1819, Елена — 1869, Горна Оряховица) — учител и книгоиздател. Автор и съставител на учебници. Учи в Елена и Одеса. Учител в Елена и Горна Оряховица. Книгоиздател в Търново. Участвувал в църковната борба — 9.
Морфей — бог на сънищата, син на нощта и на съня — 468
Мразович, Аврам (1756—1826) — сръбски писател, директор на гръцко-източната нормална школа във Фюнфкирхен. Главни трудове: «Руководство к словесному правочтению и правописанию»(за нар. училища), Виена, 1797, «Руководство к славенский граматице» (за нар. училища), Вена, 1794, Буда, 1880, 1821 г.) и др. — 378, 655
Мудрон — Константинов, Н. П. (1824, Елена — 1881, Търново) — учител и просветен деец. Автор на няколко превода, като «Ръководство към нравствената философия на новоначалната» (1847) и др. — 9
Музей на Петко и Пенчо Славейкови — 611
Мустафа Байрактар — 112
Мутев, Димитър — (1818—1864) — просветен деец, книжовник. Учи в Румъния, Одеса, Бон, Берлин. Редактира «Български книжици»; директор на Болградската гимназия — 618
Мутева, Елена (ок. 1825—1854) — преводачка и поетеса. Превела «Райна българска царкиня» от Велтман, басни от Крилов. Нейни преводи и стихотворението ѝ «Бог» са публикувани в «Български книжици» — 646
«Мухата» от Петко Славейков — 499, 615, 665
Мълчан — 9
Мърмарика поп — 483
Мъртвите на Съветника. . . от Петко Славейков — 283, 645
«Мътена и недомътена болница в Търново» от Петко Славейков — 484, 664
«Мъчно попитване» от Петко Славейков — 370, 654
Монпасие княз — 505

«На даскала» от Петко Славейков — 300, 647
«Надежда» бълг. в., замислен, но неосъществен от българската емиграция в Румъния според П. Славейков — 281
«Надежда» читалище в Търново — 485, 486
Надутович — вж. Шишков, Тодор
[На един селянин. . .], от Петко Славейков — 542, 672

Найденов, Иван (1834, Казанлък — 1910) — публицист и обществен деец. Учи в родния си град и Куручешменското училище. Учител и журналист в Цариград. Редактира в. «Право» и «Напредък», през 1871 г. и сп. «Читалище». Сътрудничи в «Български книжици». Автор на Френско-български разговорник — 542, 613, 614, 666—668
«На опит узнато», от Петко Славейков — 530, 670
Наплескалов — вж. Кринко Наплескалов
Наполеоч — вж. Бонапарт, Наполеон
Наполеон III, Луи Наполеон (1808—1873) — френски император, племенник на Наполеон Бонапарт. Провежда политиката на едрата буржоазия, води агресивни войни. През Френско-пруската война капитулира при Седан и се предава на германците — 505
«Напредък», **«Напредок»** (1874—1875), Цариград, ред. Ив. Найденов — обществено-политически вестник с реформистко направление. Продължение на «Право». В него сътрудничи и Славейков — 524
Народна библиотека «Кирил и Методий», София — 611
«Народните ни работи», от Петко Славейков — 381, 655, 657
«Народ», в. Н. Генович и В. Манчов. Продължение на Дунавска зора. — 578
Народно събрание — Учредително народно събрание в Търново от 10. II до 16. IV. 1879 г.; приема Търновската конституция — 559, 560, 562, 563, 565, 567, 578, 675
«Народът и аз», от Петко Славейков — 558, 673
«Наръчен учебник за начална математика» от Т. Шишков — 663
Настрадин Ходжа — 42—54, 211, 396, 402, 420, 421, 662
Настрадин Ходжевица, Настрадин Ходжевата жена — 396, 421
«На сурваки», от Петко Славейков — 170, 628
Натанаил Охридский — 442, 457
Наумов, Ю. С. — 657
«Научна част» — научно-популярна рубрика в «Право» — 669
«На хората кусурите», от Петко Славейков — 329, 649
«Начална българска граматика», от Т. Шишков, Търново, 1872 — 400, 657. . .
«Начало без конец», от Петко Славейков — 396, 398, 654, 656
Начевич, Григор (1845, Свищов — 1920, София) — търговец, обществен деец и дипломат. Учи в Цариград, Виена и Париж. Сътрудник на «Стара планина» и «Летоструй». След Освобождението един от основателите и ръководителите на консервативната партия, министър, дипломатически представител — 674, 675

[Нашата фърката посестрима. . .] — от Петко Славейков — 260, 639
[«Нашенски работи»], от Петко Славейков — 515, 668
«Наше село, 9 вресена 1863», от Петко Славейков — 191, 631
«Наше село 1864 май 18», статия в «Гайда» от П. Р. Славейков — 640. . .
[Не вар да станеш списател български. . .], от П. Р. Славейков — 616
«Недодялан писач», подпис на П. Славейков — 509—511, 666
«Недоросль», комедия от Фонвизин. — 655
«Недоумения», от Петко Славейков — 531, 670
Недялко — 529
«Независимост» (1873—1874), Букурещ, продължение на в. «Свобода» (1869—1873), ред. Любен Каравелов — обществено-политически вестник с революционно-демократично направление, орган на БРЦК — 659, 672
Нейчев, Вълко (Лука) (1843, с. Поибрене Панагюрско — 1912, София) — учител и книжовник. Учи в Пловдив и София, следва историко-филологически факултет в Париж. Учител в Русе, Битоля и София. Активно сътрудничи във в. «Времия», «Право», «Македония», «Турция», «Век», «Напредък» и др. — в. «Положение; изпълнен с нападки срещу П. Р. Славейков и П. Каравелов. 437, 480, 542
Немалчо Немадабъдниго — 62
[Не ни стига наскърбяването. . .], от Петко Славейков — 367
Неофит Търновский, Нихофит — гръцки владика, назначен в Търново, за да предотврати избора на Неофит Бозвели за търновски митрополит. Бозвели бил заточен, а съвсем младият Неофит от протосингел на патриарх Григорий станал търновски духовен «пастир». С него Славейков води жестока, продължителна борба, за която разказва подробно в мемоарите си — 117, 125, 185 617, 619, 621, 625.
Неофит Хилендарец (Бозвели) (ок. 1785, Котел — 1848) Хилендарски манастир — изтъкнат възрожденски будител, поет и книжовник, първият идеолог и ръководител на борбата за църковна независимост. Учи в Хилендарския манастир, учител в Свищов, Габрово, Търново и др. Пресладван заради бунтовната си дейност, умира на заточение. Автор на преводи, учебни помагала, своеобразни диалози, стихове, мемоари и писма. Славейков дълбоко уважава Бозвели, счита го за един от големите си учители и вдъхновители — 185
«Не пей ми се» стихотворение от Петко Славейков — 480, 664
«Несвестник» — вж. «Съветник».

«Не ще може! или глезен Мирчо» — драма от Т. Шишков, по «Недоросль» от Фонвизин — 397, 655, 657.
«Нещо като развестие» от Петко Славейков — 147, 627.
«Нещо от гръцката митология», от Петко Славейков — 303, 647
«Ний или ние», от Петко Славейков — 405, 658
Никола — вж. Генович, Н.
Никола, кир — вж. Тъпчилещов, Н. П.
Никола, чорбаджи — 43
Нил, Нил Изворов, свещеник от Русе. Натоварен да води борба срещу католическата пропаганда в Солун, той се отказва от православието и става униат. След време отново се връща в лоното на православната църква — 443, 457, 459
Нихофит — светогорец, таксидиот, протосингел на Иларион в Търново — 238
Нишский, Нишавски български владика, вж. Партений Зографски.
«Нова година, нов поп», от Петко Славейков — 21, 617.
«Нова мода календар за година 1857», от Петко Славейков — 37, 73 611, 617, 619—621, 623
Нова мода календари, от Петко Славейков — 35, 620
Нова мода календар. . . година втора — 11
«Новий гайдар писар» — 527, 667
«Новый забавный календар у коем се свашта налази, али сам онога нема що се тражи. . .» В. Лозич, Будим, 1830 — 621
«Нови книги», критика от П. Р. Славейков в сп. «Читалище» — 655
«Новини и вести», от Петко Славейков — 578, 615, 676
«Нов речник», от Петко Славейков — 346, 651
«Нов сънотълкувател», от Петко Славейков — 545, 672
«Ноктиете», от Петко Славейков — 343, 651
Н-ст — вж. «Независимост».
«Някои моменти от развитието на сръбската литература и творчеството на Петко Р. Славейков», от С. Баева — Известия на Института за литература, кн. XVI, 1965 — 621
[Някой си такъв. . .], от Петко Славейков — 320, 648
[Някои селяни. . .,] [Мъж и жена. . .], от Петко Славейков — 326, 649
[Няма нещо таквоз. . .], от Петко Славейков — 423
«Нямата жена», от Петко Славейков — 366, 653

«О » [Обрешко], подпис на Петко Славейков — 211, 633
«Обаждание и питание», от Петко Славейков — 587, 677
Обрешко, подпис на Петко Славейков — 207
«Общественото наше състояние», уводна статия на в. «Съветник» — 644

«Общ изглед на българските работи», ст. във в. «България» — 618
«Общи прокобения за 1865 година», от Петко Славейков — 87, 624
«Обявление», от Петко Славейков — 161, 627
«Обявление», от Петко Славейков — 286, 646
«Одрин» — вж. «Едирне».
Омир — 468
Онойкович, Онойчо — 142, 347
Онойчо — вж. Шишков, Тодор
Онсиця Онсицевий — 465
Онуфрий, дядо — 417
«Опашката на политическата сгледа», от Петко Славейков — 186, 630
«Опит на житейский речник», от Петко Славейков — 536, 671
«Опитни съвети», от Петко Славейков — 324, 649
Орлеанский—Луи-Филип-Алберт (Граф Парижкий) — вж. Граф Парижкий
«Орисницата», преводна повест, поместена в «Шутош» — 314
«Оса» (1871), Браила, ред. Д. Войников. Запазен само един брой, може би единственият излязъл — «лист за български забавителни и смешни работи» — 280, 281
«Осветително изложение», от Петко Славейков — 196, 632
«Осел и соловей», басня от И. А. Крилов — 637
«Оселко и славей», басня в «Шутош» — 637
«Осел и Славей», басня от И. А. Крилов — 637
Осман, от «Зарар олур ми» — 422
«Остен» (1879), Търново, ред. Петко Славейков — хумористично-сатиричен вестник — 549, 551—554, 557, 558, 561, 565—567, 570, 577, 578, 583, 584, 587, 588, 611, 615, 673—677
«Отбобки. Дребни хавички на Гайдата. Частни сцени и др» — 612, 648
«Отборки», от Петко Славейков — 341, 612, 613, 652
«От вестника на жените», от Петко Славейков — 612, 613, 652
«Ответ», от Петко Славейков — 216, 634
«Отворени писма на Остен. Писмо I», от Петко Славейков — 567, 675
«От Гайдата», от Петко Славейков — 158, 627
«От Голямото село, 1864 май», от Петко Славейков — 230, 635
[От другите. . .], от Петко Славейков — 282, 644
«От естествената история. Урок VI. Вестникара», от Петко Славейков — 495, 615, 665
«От женския вестник», от Петко Славейков — 351, 652
«О пусто горе тилилейско. На русалската сряда 1861», фейлетон от Петко Славейков — 204, 633

«От пусто горе тилилейско. През сърпиец (юлий) на горещниците», от Петко Славейков — 209, 633
«Оу Трънчовец. На кривата сряда 1863», от Петко Славейков — 207, 633
«От уроците на естествената история», рубрика в «Шутош» — 614
«Охрид», от Петко Славейков — 273
«Охридско (село Ведрино)», от Петко Славейков — 250, 636
«Оценения», от Петко Славейков — 531, 670
«Очите», от Петко Славейков — 345, 651

П., от **«Нова мода календар за 1857»** — 57
П., — вж. Сапунов, Петър.
«Пазавантинът», от Петко Славейков — 400, 654
Паисий Пловдивски — (ок. 1810—1872) — Български митрополит, активен участник в борбата за българска църква. Заточван в Мала Азия — 663
«Пак за пари», статия във в. «Шутош» — 613
«Пак по разправата», от Петко Славейков — 556, 673
«Панагюрската работа», статия в «Гайда» — 642
Панарет Пловдивский (1805—1883) — пловдивски митрополит, взел активно участие в борбата за независима българска църква — 441, 662
Панарет, гръцки владика в Търново, заместил Иларион Критски в 1838 г. Търновски митрополит, добил известност със своята алчност, грубост, екстравагантност и жестокост — 119, 122, 124, 625
Пандора или Вседарна, мит. — първата жена, сътворена от Хефест и Атина, съпруга на първия мъж — Епиметей, брат на Прометей — 306, 307
Панев, Силв. — 657
Паничков Димитър (1810—1909) — печатар и книгоиздател — 623
Панчо — 486
Папратовски — 11
Пап-уния — 145, 180, 626, 629
Партений Зографски (Павел Василков) (1818, г. Галичник, Македония — 1876, Цариград) — учител и книжовник. Учи в Солун, в Атина, в семинария в Киев и духовна академия в Москва. Учител на о-в Халки и в Цариград. Епископ в Кукуш, нишавски митрополит в Пирот (1867—1874). Превежда богословски книги, сътрудничи на «Български книжици», «Цариградски вестник», «Съветник» и «Македония» — 441, 628
«Партиите и направленията», от Петко Славейков — 559, 673
Паскал, поп — 122
Патаров — 11

Пафнутий, отец — 387, 418
«Пача или пихтия от мозък», от Петко Славейков — 412, 658
П-ва — 644
Пелагич, Васа (1833—1899) — сръбски богослов, архимандрит, рационалист, в дейността му има прояви на национализъм — 423
Пенов, Силвестър (1786—1863) — търговец и благотворител — 286
Пенчо, кир. от «Нова мода календар за година 1857» — 49
Пенчо, хаджи, от Дряново — 26, 27
Пенчо, кир от «Смейте ся да ся смеем» — 377
Периодическо списание на Българското книжовно дружество (1870—1876), Браила — научно списание за история, литературна критика, езикознание — 527
«Песен за добродетелта», стихотворение от Т. Шишков — 655
«Песен за паричката ми», от П. Р. Славейков — 622, 623
«5 листопад 1863. Стара планина», от Петко Славейков — 223, 634
Петко — вж. Славейков, Петко.
Петко, поп в Никополската кааза — 228
Петко Р. Славейков. Избрани произведения, ред. Цв. Македонска, С., 1956, т. II — 611, 617, 620, 622, 625—627, 629, 630, 633, 648—650, 661, 664, 670, 672, 677—679
П. Р. Славейков. Съчинения, под ред. на Г. Цанев, П. Динеков, Ст. Божков, съставител С. Баева, С., 1973, т. IV — 611, 614, 617, 620, 622, 624, 628, 656—666, 668, 678
П. Р. Славейков, Избрани съчинения, С., 1901, кн. 1, под ред. на Пенчо Славейков — 616, 621
Петковичи — Петкович, Константин и Петкович Андрей, братя, от Башино село, Велешко; двамата учат в Русия, и двамата работели в руските консулства в Дубровник и другаде. Андрей Петкович печата стихотворения и басни в «Цариградски вестник». Константин Петкович издава в 1852 г. «Древняя чешская песня о суде Любуши с переводом на болгарском наречие» — превод на «Краледворски рукопис» — 9
«Пето шарено писмо, от Новий Гайдар писар [П. Р. Славейков], поместено в «Право» — 667
Петрада, поп от Присово — 22
Петраки, от «Гайдуничка. . .» — 107
Петър и с-ie — вж. Карапетров, Петър.
Петър, бае — вж. Хитър Петър.
«Писма за историята на българите, свръзка втора», от Гилфердинг — 185

«Писмо на едно десятгодишно дете, което сега пръв път е дошло в Цариград», от Петко Славейков — 126, 625
«Писмо от астронома до жените», към «Смешний календар за Нова година [1864], от Петко Славейков — 75
[Писмо от гърка Йоаниди], от Петко Славейков — 253, 637
«Писма IV», към «Кореспонденции» на «Смешний календар за Нова година [1864]» — 80, 624
«Питания и отговори», от Петко Славейков — 527, 670
«Питания и отговори. Каква ще бъде Новата година. . .», от Петко Славейков — 532, 670
Пития — жрицата на Аполон в Делфи, която предсказвала бъдещето — 468
«Пития или гледание за щастие», прев. от Ан. П. П. Гранитский, Цариград, 1849 — 42, 622
[Пишат ни от едно място. . .], от Петко Славейков — 287
«Правда» (1879—1880), Търново, ред. Недьо Жеков — «духовно-литературний журнал за народни пастори и учители». Цели да подпомогне духовенството и да пропагандира християнската религия; излезли около 15 броя. — 561
Пишурка, Кръстьо (1823, Враца — 1875) — учител, читалищен деец, книжовник, стихотворец. Учи във Враца, Пловдив и Цариград. Учителствува във Враца, Видин и най-продължително в Лом. Автор на преводи, побългарявания, стихосбирки, дописки. Сътрудничи в «Цариградски вестник», «Македония», «Училище» и др. — 9
Платон — древногръцки философ-идеалист — 255
«Пловдив, 9 априлия 1874», от Петко Славейков — 472, 663
«Пловдив, Сопот» от Петко Славейков — 274, 643
«Побъркани похождения», от Петко Славейков — 415, 658
«По-важно известие», от Петко Славейков — 177, 629
«Повести забавни и любопитни на Настратин Ходжа и Хасекий. . .», Белград, 1853, изд. от Найдена Йовановича — 42, 622
«По-вета летопис», от Петко Славейков — 518, 669
«Поглед на някои неприятности в обществениjт наш живот», от Петко Славейков — 337, 650
«Подарки за нова година», от Петко Славейков — 88, 624
«По-друга разправия», от Петко Славейков — 602, 679
«Подхлъзнованието», от Петко Славейков — 389, 656
«По какво?», от Петко Славейков — 544, 672
«Поканване», от Петко Славейков — 413, 658
«Полза от малаковите», от Петко Славейков — 360, 653
«Политическа сгледа», от Петко Славейков — 180, 629—631, 633

«Политическа сгледа», рубрика във в. «Гайда» — 612, 613, 629, 632
Поплювков — 292
«Поправянието на блатистите места в Турция», статия в «Източно време» — 659
«Право» (1869—1873), Цариград, ред. Ив. Найденов — общообразователен и политически вестник с либерално-просветителски и реформистки тенденции. Славейков и Найденов са в непрекъсната полемика и въпреки това Славейков сътрудничи в «Право» особено активно след спирането на в. «Македония». Найденов се е стремял да подобри и популяризира листа си с помощта на Славейков. При издаването на в. «Шутош» (от бр. 13 нататък), Найденов помага на Славейков. Сътрудничеството между тях е остро критикувано от Л. Каравелов и изобщо от революционния печат. Отношението си към Найденов и към неговото журналистическо дело Славейков изразява неднократно и категорично, дори на страниците на в. «Право» — 90, 381, 396, 399, 403, 405, 432, 457—460, 463, 466, 467 491, 509, 511, 512, 515—517, 519, 520, 527, 528, 545, 654—657, 659, 662—669
«Практикът доктор», от Петко Славейков — 340, 651
«Предпоследен марш на Гайдата», от Петко Славейков — 159, 627
«Премудростей светских», от Петко Славейков — 537, 671
«Премудростей шутошевых чтение», от Петко Славейков — 540, 671
Преображенски манастир в Търново — 337
«Преобръщението на вакуфите в светски имения», статия в «Източно време» — 659
«Преселенец», български вестник, според П. Славейков замислен, но неосъществен от българската емиграция в Румъния — 281
«Преселението в Бразилия». Нравствена повест, побългарили И. Г. Дайнелов и М. Зафиров — 619
«Префаджии», стихотв. от П. Р. Славейков — 623
[Приказвам, -зваш, -зва. . . — от Петко Славейков — 580 676
«Приказва по разправата», от Петко Славейков — 555, 673
«Приказчици. От уроците по естествена история и други», наслов — 614, 664
«Приказчици, рубрика в «Гайда» — 612, 647
«Припомнянията на един стар гайдар», от Петко Славейков — 111, 625
«Природословни забележвания», от Петко Славейков — 547, 672
«Пристойните подараци», от Петко Славейков — 537, 671
Притурка на «Право» (Разцепено газе) — 457, 458, 509, 512, 516, 662—664, 666—669

«Притчей чтение», от Петко Славейков — 583, 677
«Притчи» от «Остен» — 615
«Приятелски съвети към мъжете», от Петко Славейков — 368, 654
«Производството на името чорбаджия», от Петко Славейков — 334, 650
«Прокобения», от Петко Славейков — 590, 678
«Прокобение за новата година», към «Смешний календар за нова година [1864]», от Петко Славейков — 71, 622, 623
Прокобение за 1857 година, от «нова мода календар за 1857» — 620
Прометей, мит. — 303—306
«Промишление», дружество, основано в Цариград, 1870 г. Печатарско дружество, ръководено от П. П. Карапетров. За издаване на български книги из областта на историята, естествените науки и литературата — 658
«Просвещение чрез наука, промишленост и търговия» (1872), Букурещ, ред. К. П. Сапунов — стопанско и литературно списание. Излязла само една книжка (на 25. X. 1972) — 661
[Простено ли е. . .], от Петко Славейков — 342, 651
«Просото на млин», от Петко Славейков — 585, 677
Прочитаме в «Курие Д'Ориан» — 353, 652
П. Р. С., подпис на Петко Славейков — 75
Псалтир, сборник от библейски псалми — 172, 378, 600
«Пчелата», «Пчелица кумица» — вж. «Българска пчела».
Първан — 529

Ради, от «Нова мода календар за година 1857» — 65
Радню, от «Сиромахът» — 316
Радулов, Сава (1817, Панагюрище — 1887, Варна) — учител, книжовник, книгоиздател. Учи в Измир и в Одеса. Учител в Панагюрище и Болград. Превежда и написва много учебници и учебни помагала. Сътрудничи в «Цариградски вестник», «Право» и др. издания — 9
«Развестие», от Петко Славейков — 144, 626
«Разговор върху едно по модата женяние», от Петко Славейков — 357, 652
«Разград», от Петко Славейков — 234, 635
«Разменение на две думи с един задграничний наш писател-критик», брошура от Т. Шишков, Цариград, 1873 — 655, 665
«Разни новини», известие в «Притурка на Право» — 662
«Разни новини», отдел в «Право» — 668
«Разни новини» от «славянин» — 678
«Разни новини и дела», във в. «Съветник» — 664

«Разни работи», от Петко Славейков — 339, 650
«Разни стихове» от «Нова мода календар за 1857» — 620
Райка, госпожа, от «Манастир Троенски» — 247
Раковски, Георги С. (1821—1867) — 627, 628
Рачо, от «Писма на едно десятгодишно дете, което сега нръв път е дошло в Цариград. . .» — 133
Рачо Казанджията, баща на Петко Р. Славейков — 655
[Редакторът на «Турция». . .], от Петко Славейков — 269, 642
«Ресторация на «българският звяр», от Петко Славейков — 580, 677
«Речи недоречени», от Петко Славейков — 534, 671
Рилский манастир — 530
Рисанд — вж. Хрисант.
Робеспиер, Максимилиан (1758—1794) — виден деец на Френската буржоазна революция. Един от вождовете на революционно-демократическото течение —
Робовски, Стоян (1834, Елена — 1878, Елена) — учител и книжовник. Учил в родния си град. Учител в Беброво, Враца, Елена, Лясковец, Разград, Търговище. Събира народни песни и гатанки, издава учебни помагала, сътрудничи в «Български книжици», «Цариградски вестник», «Турция», «Слава» — 238
Роман — брат на цар Борис II, син на цар Петър — 184
«Руководство к славенский граматице», Вена, 1794, от А. Мразович — 378, 655

С., син П. — вж. Сапунов Константин.
Сандов, Петко — един от редакторите на в. «Източно време»; сътрудничи на в. «Право» — 658
Санта тянка — 241
Сапунов, Константин (К. П. С. Г.) — Константин Петров Сапунов III (1844, Габрово — 1916) — журналист, обществен деец, стихотворец. Учи в Букурещ. Редактира сп. «Просвещение чрез наука, промишленост и търговия» — 447, 661
Сапунов, Петър (ок. 1880, Трявна — ок. 1872) — печатар и книгоиздател в Букурещ; баща на Константин Сапунов — 447, 661
Сапунових, Сапунови, С. син П. — 447, 661
Сарафов, Д. П. — търговец и обществен деец в Цариград. Родом от Копривщица. Издател на в. «Шутош» (до бр. 13) — 430, 532
Сатана, от «Дяволът на сгледа» — Вж. Богориди, Ст.
Сатаниди, от «Дяволът на сгледа» — 292.
«Св. Богородица», черква в Търново — 111, 116, 121
«Св. Неделя», манастир — 442
«Св. Петка», черква в Пловдив — 473, 474
«Света се върти», от Петко Славейков — 322, 649

«Светът своето ще каже», от Петко Славейков — 487, 664
«Св. Димитър», църква в Търново — 114
«Св. Никола», училище в Търново — 674
«Св. Никола», «Св. Николай», черква в Търново — 32, 33, 119
«Св. Петка», черква в Пловдив — 464
«Св. Спас», черква в Търново — 111
«Светче» — 172
Свирчо [Гайдар], — 226, 243, 245, 246, 272, 642
«Светът своето ще каже», от Петко Славейков — 487
«Свинята», басня от И. А. Крилов — 664
Свищовский манастир — 153
«Свободата и българите», от Петко Славейков — 571, 576
«Свойщини на жените», стихотв. от П. Р. Славейков — 623
Семчо, дядо — 8
Серафим Сливенский, светско име Груев, Златан (1819, Пирдоп — 1896, Сливен) — учител и свещеник. Учи в Свищов, учителствува в Пирдоп и Пловдив. Участвува дейно в църковната борба. През 1873 г. избран за сливенски митрополит. Превежда църковно-религиозна литература — 442
Серафим, старей в Троянския манастир — 246
Сикст V — римски папа (от 1585 до 1590 г.) — 339
Синесий, гръцки владика в Русе — 649, 667
«Сиромахът», от Петко Славейков — 316, 648
Сичан-Николов, Христодул (1808, Самоков — 1889) — учител и книжовник. Учи в Рилския манастир, Мелник и Австрия. Учител в Габрово; работи в протестантското книгоиздателство в Цариград. Издава учебни помагала — 9, 282, 644
Сичанов — вж. Сичан-Николов, Хр.
Сичановата буквеница — вж. «Граматика или буквеница славенска» — 282
«Сия книга глаголемая Митарства», Будим, 1817 — 42, 622
«Сказание», от Петко Славейков — 432, 660
«Слава» (1871—1873), Русе, изд. Т. х. Станчев — религиозно-нравствено списание — 546
Славей (Вашът малък Славей), подпис на Петко Славейков — 129
Славейко — вж. Славейков, Петко Р.
Славейков, Иван — 675
Славейков, Пенчо — 616, 621
Славейков, Петко Рачов — 9, 11, 12, 16, 17, 611—621, 641—647, 651, 654—670, 673—676, 678
«Славенин», «Славянин» (1879—1903), ред. Т. х. Станчев. През 1879 г. с либерални позиции — 588, 678

«Словесност», от Т. Шишков — вж. «Елементарна словесност в два курса от Т. Шишков» — 400
«Славенска граматика», от Мразович — 378
«Смешното и смехотворците», статия в «Съветник» — 258, 283
«Слово о Никополе граде», от Петко Славейков — 464, 663
«Слово речено в началото на уроците от С. М. Горскаго. . .» — 622
«Слушайте и кръстете ся!», от Петко Славейков — 563, 674
Смаил паша, Дели Смаил паша, от «Везир станал, човек не станал» — 588, 589
«Смейте ся да ся смеем», от Петко Славейков — 375, 654, 665
Смерлинский трактат — вж. Берлинский договор.
«Смешний календар за нова година [1864]», от Петко Славейков — 70, 82, 284, 622, 623
Смешни календари, от Славейков — 376, 655
«Смешното и смехотворците», статия във в. «Съветник» — 638, 645, 650
«Советника и Гайдата», от Петко Славейков — 145, 626
«Сокак сюлюртюсу и Патрик сюпюртюсу», статия в «Българска пчела» — 641
Соколски Йосиф — игумен на Габровския манастир, ръкоположен през 1860 г. от папата за глава на българската униатска църква, но през 1861 г. Й. Соколски се отказал от унията и избягал в Русия — 629, 643
Сократ (468 — 399—400 пр. н. е.) — древногръцки философ — 447
Солом, Соломон (неизв. — 929 пр. н. е.) — староеврейски владетел и законодател — 46, 389
«Сопот», от Петко Славейков — 243, 636
«С.-Петербургски ведомости» — (1728—1917) — 584
Софроний, цариградски патриарх, заел патриаршеския престол след Йоаким — 632
Софроний Врачански (1741, Котел — 1813, Румъния) — бележит будител и писател. Автор на «Неделник поучение», 1806, претърпял 4 издания, на «Житие и страдание грешнаго Софрония». Оказал голямо, благотворно въздействие върху Петко Славейков, който неднократно подчертава, че делото на Софроний е недооценено — 57, 65, 622
Спиридон, учител — 235
«Сравнителна граматика за старии черковний български език със забележвания върху наречията му», подготвена от П. Р. Славейков — 651
«Срещу сурваки», фейлетон от Петко Славейков — 166, 628
Стамо чорбаджи, от «Нова мода календар за година 1857» — 46

Стана от «Малките и големите уста», от Петко Славейков — 595
Станчов, Станчев, Тодор Х. (неизв. Русе — 1903, Русе) — учител и книжовник; учи в Карловци. Учител в Русе и Никопол. Издава сп. «Слава», сътрудничи в «Училище», «Читалище», «Ступан». Автор на слаби драми — 657
Станю — 529
«Старо явление», от Петко Славейков — 586
[Старостта а пъкала на жените], от Петко Славейков — 355, 652
Стерия—Попович, Йован (1806—1858) — сръбски писател, създател на сръбската комедия — 621
Стоенчо, от «На даскала» — 303
Стоилов, д-р Константин (1853—1901) — общественик и политически деец. Учи в Роберт колеж в Цариград; завършва право в Хайделберг и Париж. Един от основателите и ръководителите на партията на консерваторите, а по-късно на народната (народняшката) партия. Секретар на княз Батенберг, министър, министър-председател — 674
Стойко, от «Богатият» — 315
Стойков, Личе вж. Каравелов, Любен. — Л. Стойчев Каравелов. Личо, Личе е умалително от Любен — 547
Стоян — 529
Стоянов, Васил Д. (1839, Жеравна — 1910, София) — просвѣтен деец, книжовник. Учи в Шумен и Прага. Сътрудничи в българския печат и в чешки вестници и списания. Един от създателите на Книжовното дружество — 367
Стоянов, Маньо — 611
Стратин ходжа — вж. «Повести забавни и любопитни на Настратин Ходжа и Хасекий» — 42
«С що се храним, статия в «Притурка на Право» —
«Съблазън» от Петко Славейков — 584, 677
«Съвет без пари и полезен», от Петко Славейков — 528
«Съветник» (1863—1864, 1870), Цариград, ред. Н. Михайловски, Т. Бурмов — обществено-политически вестник, орган на консервативното течение в църковната борба. «Съветник» и «Гайда», Бурмов и Славейков са в непрекъсната полемика — 133, 145—148, 159, 160, 165, 171, 181, 182, 193, 200, 202, 230, 231, 258, 260, 261, 263—268, 278, 279, 281—283, 286—288, 320, 329, 381, 646
«Съветникът и, б[ългарска]та пчела», от Петко Славейков — 288, 630, 638, 639, 641, 644—646, 648—650
«Сън сънувах», от Петко Славейков — 427, 660
«Съобщават ни следющето от Болград», от Петко Славейков — 258, 638, 641, 650

«Състоянието на жената в разните народи», от Петко Славейков — 371, 654
«Сякакви джасни-прасни пазарякя 63 — 5 юлий», от Петко Славейков — 271, 642
«Сякакви неща и новини», рубрика в «Турция» — 650
Т., от «Сън сънувах» — 428
Тадей Дивитчиан — издател и печатар в Цариград. В «Типография» (книгопечатница) Тадея Дивитчиана се отпечатват много български книги през Възраждането — 67, 68
[Таз зима. . .], от Петко Славейков — 336, 650
«Таинство странное», от Петко Славейков — 446, 661
Талес (624—547 пр. н. е.) — древногръцки философ — 358, 371
Тезей, мит. — атински цар, един от основателите на Атинската държава, извършил много легендарни подвизи — 648
«Телеграми (Агенция дядова Толчева)», от Петко Славейков — 523, 669
«Телеграфически депеши», от Петко Славейков — 521, 669
Теофил, архимандрит — 526, 527
Тиер, А. (1797—1877) — френски политик и историк, многократно министър. През 1871—1873 председател на Френската република. Участвува в потушаването на Парижката комуна — 505, 615
«Товар на гърбът», от Петко Славейков — 595, 678
Тодор, дядо, от Долна Ряховица — 271
Тодоров, Н. — 624
[Този път Гайдата. . .], от Петко Славейков — 286, 645
Толчо, дядо, — 429, 660
Тодор, дядо, гайдар от Долна Оряховица — 271
Трайков — 9
Трандафилка, от «Годините на жената» — 594
Тотев, Петко — 668
Тренини, сватини — 330
«Третю недошарено писмо» от «Недодялан писач» [Славейков], в «Право» — 667
Трестениклията — Славейков разказва за него и в «Рада Барачкина», в «Кабаданите» — 112, 113
«Трете шерено писмо», от Петко Славейков — 509, 510, 666
«Три неща, на които жените трябва да приличат и да не приличат», от Петко Славейков — 456
Тропанчо, дядо — 139, 140
Тропанчо, свети — 83
Трошу, Трошю, Луи Жул (1815—1896) — френски политик и генерал — 615

Троянский манастир, Троенски манастир, Троянска обител — 153, 246, 465, 487, 636
«Трябва ли да се реши черковия въпрос, или не?», статия в «Българска пчела» — 640
«Трявна, 1859, при Малък сечка на втори», от Петко Славейков — 23, 618
«Трявна. Шумен. Котел», от Петко Славейков — 276, 643
[Туй, което най-млого застарява една жена. . .], от Петко Славейков — 363, 653
«Туй, онуй», от Петко Славейков — 520, 669
Тукидид (ок. 460—395) виден старогръцки историк — 53
«Турски речник», «Турско-български речник», подготвен от Н. Генович — 346, 651
«Турция» (1864—1873), Цариград, ред. Н. Генович — обществено-политически вестник, субсидиран от турското правителство, с предателско отношение към революционното движение. Остро напада и клевети Петко Славейков, който полемизира с «Турция» във всички свои вестници — 165, 171, 265—267, 269, 287, 288, 337, 379, 381, 405, 527, 545, 641, 642, 650, 651, 667
«Тъмновидение», от Петко Славейков — 605, 679
Тъпчилещов, Никола П. (1817, Калофер — 1893) — търговец и общественик. Учи в Габрово. Участвува в борбата за църковна независимост. Сътрудничи в «Любословие», «Право», «Македония» — 406, 412, 628 659, 660
Търговско братство, дружество в Цариград — 509, 510, 666
«Търново», от Петко Славейков — 241, 636
«Търново», дописка от «Гайда» — 634
«Търново, 12 майя», дописка във в. «България» — 618
«Търново. Има неделя-две как съм в Търново», от Петко Славейков — 236 635
«Търново, 1864 год., май 9», от Петко Славейков — 232, 635
«Търновско Охрид», от Петко Славейков — 272, 643
«Търновското митрополи», от Петко Славейков — 248, 636

«Умни изречения», от Петко Славейков — 544, 672
Унджиева, Цвета — 616, 668
Управда — вж. Юстиниан
«Урок по св[етата] история», от Петко Славейков — 535, 671
«Училище» (1870—1875), Букурещ, после Русе, ред. Р. Блъсков — просветно-педагогическо списание, с консервативен дух — 546

«Фабрика за попове», сатира от Хр. Ботев — 657
«Фаликраставичко и Византис», от Петко Славейков — 323, 649

Фата моргана — мираж по крайбрежията на Калабрия и Месенийския залив; вероятно Славейков съзнателно шеговито пише Фана Моргана — 582
«Фенер», от Петко Славейков — 189, 631
«Фенер», дописка в «Гайда» — 645
Филан, г. — 378
Филан катранджи, от «На хората кусурите» — 330
Филаретов, С. (1825, Жеравна — 1863, Кайро) — учител и книжовник. Учи в Котел, Цариград, Одеса, завършва историко-филологическия факултет в Москва. Изтъкнат учител в София. Сътрудничи в «Цариградски вестник», «Български книжици» и в руския периодичен печат. Редактира последните книжки на «Български книжици» — 471
Филип II (1527—1598) — испански крал, виден представител на абсолютизма, поддържан от католическата реакция и инквизицията — 339
Фонвизин, Д. И. (1745—1792), руски драматург — 655
Фотинов, Константин (1790, Самоков — 1858) — изтъкнат учител и книжовник. Учи в Пловдив и Кидония. Редактира първото българско периодическо издание — сп. «Любословие», издава учебни помагала — 678
«Френско-български речник», подготвен от Н. Генович — 651
«Френско-французшкий речник по български» от Генович — 346

Хаджи Айватовци — 376
Хаджи Видо, от Замфиропуло — 198
Хаджи Йоаникий, първи старей в Троянския монастир — 246
Хаджи Николи х. Минчев — участник в борбата за църковна независимост, родом от Търново. Изпратен от търновци в Цариград да представлява народните интереси. Преминал на страната на привържениците на консервативната партия в борбата за признаване на българската нация, през 1872 г. настоявал за отстъпки и споразумение с гръцката патриаршия — 24
Хаджи Панайот, чорбаджия от Търново — 119
Хаджи Параскевов, хаджи Парашкивов, Христо — 124
Хаджи Плесчани в Пловдивско — 520
Хаджи Пометко — 242
Хаджи Филотей, старей в Троянския манастир — 246
Ханлей, Лафан Ханди, Ж. — отговорник-издател на англо-французкия вестник «Левант таймс» («Източно време») — 405,533, 658
Харо — 493, 494
«Харото на българска сватба», от Петко Славейков — 493, 665

на мъртвите — 141
Херкул или Ираклей, Херкулес, мит. — 304
«Хитър Петрови отговори», от Петко Славейков — 529, 670
«Хитър Петър» (1870—1874), Браила, ред. Д. Войников, после А. Савич — хумористичен вестник, с демократични тенденции, претърпял различни изменения — 318, 375, 402, 417, 423, 425, 430, 457, 473, 477, 481, 492, 648, 661, 662
Хитър Петър, подпис в «Шутош» — 461, 462, 464
Ходжата — вж. Настрадин Ходжа.
Х. П. — вж. Хитър Петър
Хрисанд, Хрисант, Хрисантий — българин на гръцка служба, търновски владишки наместник, изобличаван неведнъж и от Л. Каравелов — 27, 232, 250, 254, 255
Христо, от «Нова мода календар за година 1857» — 65
Христос — вж. Исус Христос.
Хрулев, Тодор (ок. 1821, Лясковец — 1865, Диарбекир) — учител и книжовник. Учил в Свищов, където учителствува, докато в 1864 г. бива арестуван и осъден на заточение за разпространяване на опасни книги. Издава много учебни помагала, сътрудничи в «Цариградски вестник» — 9

Цанев, Георги — 611, 617
Цанков, Драган (1828, Свищов — 1911, София) — обществен деец и публицист. Учи в Свищов, Одеса, Киев, Виена. Ръководи униатското движение, редактор на в. «България». След Освобождението е един от основателите и ръководителите на либералната партия. Връстник и приятел на Славейков, който активно сътрудничи във в. «България» — . . . 674
«Цариград», от Петко Славейков — 2789
«Цариград, 26 септември 1864», от Петко Славейков — 278
«Цариград, 11 януария 1874», статия в «Век» — 669
«Цариград, 7 юния 1864», от Петко Славейков — 197, 632, 645
«Цариград, 30 марта 1864», от Петко Славейков — 194, 632, 640
«Цариград, 31 май 1864», уводна статия на «Гайда» — 632, 640
«Цариградски вестник» (1848—1862), Цариград, ред. Ив. Богоров, Ал. Екзарх, Т. Бурмов — информационен общообразователен вестник. Славейков сътрудничи на «Цариградски вестник» — 6, 7, 10, 15, 21—25, 42, 44, 58, 146, 381, 615, 616, 618—620, 622, 627
«Цароградски вестник» — вж. «Цариградски вестник».
Цацарешко, байно — 204
«Целокупна България» (1879—1880), Търново, ред. Петко Славейков — политически вестник, орган на либералната партия. Сътрудници Ст. Стамболов, Ив. Славейков, Св. Миларов и др. — 578 676
Цимисхий, Йоан I (969—976) — византийски император, талантлив военачалник — 184
Цукала, Георги — гръцки учител в Пловдив, автор на няколко книги. Горещ пропагандатор на гърцизма — 59, 64, 66—68, 623

«Часослов» — сборник с молитви и песнопения за ежедневните служби в православната църква — 172
«Частни работи», съобщение във в. «Дунав» — 669
«Честни сцени», от Петко Славейков — 339, 650
«Челебиовата челебийчица», от Петко Славейков — 293, 647
«Человек спрямо человеците», от Петко Славейков — 437, 660
Чер котел — вж. Караказан.
«Черти на някои народи», от Петко Славейков — 331, 650
[Честити бяхме. . .], от Петко Славейков — 256, 637
«Четвърто шерено писмо», от Петко Славейков — 509
Чинтулов, Добри (1822, Сливен — 1886, Сливен) — бележит поет, един от създателите на българската поезия. Учи в Одеса. Учител в Сливен — 9
«Чистоградово (месеца гледай на небето, а пък деня в календара)», от Петко Славейков — 222, 634
Читалище, дружество в Цариград, основано в 1866 г., издава сп. «Читалище», участвуват Петко Славейков и много други — 468, 485 624
«Читалище» (1870—1876), Цариград, ред. М. Балабанов, Л. Йовчев, П. Славейков, С. С. Бобчев и др. — научно-популярно и общообразователно списание — 527, 528, 545, 654, 665
Чолаков, Атанасий (1819, Дупница [Станке Димитров] — 1852, Хасково) — монах от Хилендарския манастир. Учи в Копривщица и в Одеса — духовна семинария. Учител в Панагюрище и в Хасково. Превел и издал в 1851 г. «Въведение във всеобща история» [от А. Л. Шлецер] — 9
Чолаков, Васил (1828, Панагюрище — 1885, Панагюрище) — учител и книжовник. Учил в Копривщица и в Москва. Учител в Панагюрище. Сътрудничи на «Български книжици», «България», «Съветник», «Македония», «Век» и др. Издал «Български народен сборник» с народни песни (1872) — 469, 642
Чомаков, Стоян, д-р (1819, Копривщица — 1893, Пловдив) — общественик и публицист. Учи на о-в Андрос, в Атина, следва медицина в Пиза, Флоренция, Париж. Един от ръководителите на църковно-националната борба. Сътрудничи в «Български книжици», «Македония», «Читалище» и др. — 628

Юранчихан, в Цариград — 161
«Чорбаджийска правда», от Петко Славейков — 333, 650
«Чорбаджийски злоупотребления у Айтос или Орлово», от Д., дописка в «Право» — 668
«Чорбаджийски сънища», от Петко Славейков — 539, 671
«Чук за поповете», италиански вестник — 283

Ш — вж. «Шутош».
Шавалие — 90
«Шарени», от Петко Славейков — 515, 668
Шарени новини, разни работи, из вестника за жените», на слов — 615
«Шерени новини», от Петко Славейков — 280, 664
«Шерени новини», рубрика в «Гайда» — 270, 612, 613, 624, 639, 644, 645, 648, 650, 653
Шишков, Тодор (Онойчо, Божидар Надутович. . .) (1833, Търново — 1896, Варна) — учител, плодовит книжовник, с туркофилски позиции. Сътрудничи в «Право», «Читалище» и др. Подпомага Мидхат паша в опита му да турцизира българските училища. Славейков остро напада Шишков в статии, критики, дописки. Шишков му отговаря. Полемиката е продължителна, остра — 9, 92, 376, 400, 421, 430, 437, 468, 490, 654—657, 659, 663—665
«Шутош» (1873—1874), Цариград, ред. Петко Славейков, между бр. 6 и 13 — Ст. Даскалов; сатирично-хумористичен вестник с либерално-демократично направление — 391, 393, 396, 403, 406, 413, 421, 430, 431, 437, 454, 461, 466, 467, 469, 470—474, 481, 482, 484, 486, 492, 495, 503, 506, 513, 517, 521, 524, 531, 611, 613—615, 637, 656—666, 668—671
Шутош (Момос Олимпийски — Карагьоз), често Шутош е равнозначно на редактора и главния автор на в. «Шутош» — Петко Славейков — 393—396, 403, 404, 414, 437, 454, 461, 466, 467, 469—475, 481, 484, 476, 525, 531, 658, 663
«Шутошево, на 1-й мая 1874», от Петко Славейков — 477
«Шутошево, на 4-й велик четвъртък 1874», от Петко Славейков—474, 663
«Шутош на представление, от Петко Славейков — 403, 657

Юрданчо, от «На даскала» — 301
Юсеин паша, от Видин — 120
Юстиниан (Управда) (483—565) — византийски император — 250, 251

Яким, поп от Търново — 116
Янаки, псалт на търновския гръцки владика — 115
Янко — 9
Янко челеби, търновски чорбаджия — 114
«Янцар», от «Нова мода календар за 1857» — 620
[Ясна следа на тъмните български работи], от Петко Славейков —201 633
«Ясно видение и прокобение», от Петко Славейков — 607, 679

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ

на географските имена

А

Австрия — 591, 607
Азия — 396, 492
Айтос, гр. — 515, 520, 668
Александрия, гр. — 231, 635
Америка — 45, 378, 448, 504, 516
Анадол — 203
Англия — 371, 504, 505, 537, 599, 607
Арбанаси, с. — 12, 15, 58, 59, 61, 63, 79, 103—106, 109, 114, 123, 128
Асеновград, гр. — 63
Атина, гр. — 183, 497, 526, 623
Африка — 371, 422
Ахило, Анхиало (Поморие), гр. — 114, 202, 380

Б

Бабино село — 214, 634
Баждарлък, кв. в Търново — 12, 26, 118
Балаклий, Балъклий, в Цариград — 276, 474, 476, 533
Балат, Балатово, кв. в Цариград — 201, 382, 525
Балкана, пл. — 111, 112, 153 530, 561, 564, 573, 574, 606
Балкапан, в Цариград — 15 131, 161, 376, 382, 425, 462, 464, 526, 617, 626, 629
Баня — вж. Кюстендил
Бебек, в Цариград — 347
Бебрево, с., Търновско — 26, 238, 239, 636
Бейоглу, квартал в Цариград — 131, 260
Белград, гр. — 526
Белградчик, Белоградчик, гр. — 526, 622
Берковица, гр. — 526
Берковска кааза — 441
Бесарабия — 257, 336, 637
Битолска кааза — 213
Битоля, гр. — 213, 527
Богданско — 257, 637
Боженци, с. — 57
Божи гроб — 336, 476, 585
Болгария — вж. България
Болград, гр. — 258, 280, 628, 637, 638, 641, 650
Босна — 423, 591
Бразилия — 619
Браила, гр. — 163, 279, 280 637, 643
Бруса, гр. — 138
Брусник, с. — 214

Буда, Будим (Будапеща), гр. — 284, 621, 622
Букурещ, гр. — 226, 240, 449, 499, 551, 628, 634, 636, 657, 661
Бурная, вероятно Буная, връх в Средна гора — 428
България — 9, 10, 26, 39, 47, 50, 51, 58, 65, 74, 85, 169, 175, 177, 192, 203, 219, 227, 269, 286, 329, 334, 347, 362, 367, 456, 483, 499, 519, 558, 567, 572, 574, 578, 584, 591, 608, 626, 629, 645, 675, 678
Бяло море, море — 109

В

Вавилон — 668
Варна, гр. — 112, 202, 519, 530
Вароша, кв. в Търново — 111, 119
Ведеряна, Ведрина, пл. — 250
Ведрино, с. — 250, 636
Велес, гр. — 415, 527, 529
Великобритания — 185
Великоолу — 29
Велико Търново — вж. Търново
Вена — вж. Виена
Вето Петаково — 218
Видин, гр. — 63, 120, 202, 526
Видинско — 141
Виена, гр. — 78, 337, 380, 424, 551, 655
Византия — 251, 497
Витоша, пл. — 66
Влахерия — 47, 75
Влашко, Влахия — 118, 237, 257, 280, 637
Воденско, в Македония — 213
Волга, р. — 261
Враца, гр. — 113, 526, 619, 626
Въртешево, с. — 233, 635

Г

Габрово, гр. — 17, 26, 27, 43, 50, 63, 111, 270, 380
Галата, кв. в Цариград — 347 623
Гарванец, Търновско — 486
Ганос, гр. — 119
Герман, с. — 250
Германия — 79, 124, 537, 607
Голямото село — вж. Цариград
Горна Оряховица гр. — 59, 121, 525
Гръцко — вж. Гърция
Гърция — 321, 394, 396, 537, 607, 608
Гюргево, гр. — 323, 649

Д

Девня, гр. — 327
Дервенска махла, в Търново — 59, 485
Дервишко село — 228
Десминините ливади — 260
Джавалагир, връх на Хималаите — 492
Джумая, гр. Горна Джумая — 235
Димотика, гр. — 114
Добруджа — 380
Долна Ряховица, с. — 59, 111, 121, 172
Долня махла, търновска махала — 109, 111, 116, 117, 121, 217, 254
Дрим, р. — 606
Дряново, гр. — 30, 111, 520
Дунав, р. — 256, 281, 447, 449, 569, 606, 637
Дунавски вилает — 446

Е

Европа — 49, 236, 334, 504, 557, 558, 599, 673

Едирне, Едрене — вж. Одрин
Едирненска кааза — 64
Елада — 82, 321, 328
Елена, гр. — 17, 26, 43, 111, 380, 424 622, 646
Еленски колиби — 16
Елзас, област — 506
Елхово, с. — 519
Емалайски планини — вж. Хималаи
Ерзерум, гр. — 403
Ески Джумая, гр. от Търговище — 612
Ески Джумая — 612
Ески Загра, Ески Заара — вж. Стара Загора
Етиопия — 423

Ж
Железник, с.—245, 380,527,636
Жидов гроб, с. — 486

З
З. — 281
Замфиропуло — 198
Запад — 532, 541, 560, 605, 606
Западна Румелия — 608
Зворник, гр. — 273
Златни рог, залив — 81, 456, 462

И
Ибраила, гр. — вж. Браила
Ибричево, с. — 22
Изток — 541, 560
Изток, с. — 606
Източна Румелия—574, 608,678
Индия — 286, 371
Ирин-Пирин планина — вж. Пирин
Иския, о-в — 63
Искър, р. — 380
Испания — 371, 422
Исток, с. — 250
Италия — 57, 283, 537, 607, 622, 659
Йерусалим, гр. — 207, 231, 635

К
Кавказки планини — 304
Казанлък, гр. — 523, 527
Калофер, гр. — 282, 380, 525
Каменец, с. — 109
Караесен, с. — 258
Кара Юсен, с. — 327, 328
Карлово, гр. — 244, 380
Качица, с. — 570
Киев, гр. — 638, 662
Килифарево, с. — 17
Кичовско, в Македония — 213
Коломен — 53
Контантинополис — вж. Цариград
Копривщица, гр. — 23, 525
Костур, с. — 527
Котел, гр. — 277, 347, 380, 443, 643, 663
Кюстендил, гр. — 233, 469, 471, 526

Л
Лайпциг, гр. — 627
Ласиме, езеро — 523
Лелин — Мелин кория — 330
Леренско, Леринско, в Македония — 213
Лета, р. — 142
Летница, пл. — 250
Лисец, връх в Средна гора — 428
Ловеч, гр. — 122, 202, 380, 525, 526
Ломско — 526
Лондон, гр. — 45, 62, 78

Лондра — вж. Лондон
Лотарингия, област — 506
Люцкото село — вж. Цариград
Лясковец, гр. — 18, 26, 59, 111, 114, 380

М
Македония — 202, 203, 213, 214, 251, 252, 271, 393, 422, 423, 455, 512, 613, 642, 660, 667
Мала Азия — 643
Малешево — 271, 642
Малешевска каза — 271
Мало Търново — 141
Марино поле, Търновско — 79, 236, 242, 467, 636
Марно поле — вж. Марино поле
Маскалювец, с. — 22
Мачин, гр. — 523
Мачинско окръжие — 523
Мердана, с. — 106
Месембря — вж. Несебър
Миндювски боаз, Търновско — 241
Митилин — 30
Михалци, с. — 43
Молдова, Молдавия, Молдавско — 257, 637
Момина клисура, с. — 139
Момчеулу, в Търново — 33
Москва, гр. — 449
Мустафа паша, паланка — 21
Мъглиж, с. — 424

Н
Наше село — 191
Неврокоп гр. (сега гр. Гоце Делчев) — 202
Немско — вж. Германия
Несебър, гр. — 114, 202
Никопол, гр. — 112, 464, 465, 663
Никополска кааза, Никополско — 22, 228
Ниш, гр. — 202
Нишко — 526
Новий Рим — вж. Цариград
Нови Сад, гр. — 627

О
Одрин, гр. — 273, 459, 460, 526, 623
Океания — 45
Олимп (Олюб, Голуб), пл. — 393, 394, 396, 564
Ортакюю, Ортакьой, в Цариград — 383, 385, 425, 460—462, 499, 512, 526, 546, 656
Оряховица,гр. —18, 26, 49, 111, 152, 235
Оряховско — 141
Османско царство — 398
Охрид, гр. — 202, 250, 252, 273, 643
Охридско — 213, 250, 636

П
Пазарджик, гр. — 63, 66, 281, 520
Палермо, гр. — 283
Париж, гр. — 45, 62, 78, 93, 232, 424, 449, 456, 503, 505, 659
Пера, кв. в Цариград — 185, 353
Пиперково, с. — 22
Пирин, пл. — 48
Пирот, гр. — 202
Плевен, гр. — 202, 380, 526, 619, 622
Пловдив, гр. — 63, 66, 112, 244, 274, 443, 472—474, 520, 526, 561, 623, 643, 663, 678

Пловдивско — 520
Погледец — 603—605
Подуяне, с. (сега кв. в София) — 66
Полинезия, о-ви в Тихия океан — 45
Полша — 371
Попинци, с. — 428
Порсан дол — 570
Потока, с. — 118
Прага, гр. — 449
Преспанско езеро — 250
Призрен, с. — 527
Прилеп, гр. — 526
Прилепско — 213
Присово, с. — 22
Първа Юстиниана — вж. Охрид
Пясика, с. Мачинско окръжие — 523

Р
Разград, гр. — 234, 635
Разложко — 141
Раковец, с. — 44
Ресен, с. — 273
Ретроградово — 525
Рила, пл. — 465
Рим, гр. — 251, 339, 343, 629
Рогатия залив, Рожний залив — вж. Златния рог
Румъния — 608
Русе, гр. — 29, 112, 443, 446—448, 499, 449, 526, 587, 588, 649, 657, 667, 677
Русия, Руско — 93, 350, 371, 537, 587, 607, 673
Русчук — вж. Русе
Русчукопол — вж. Русе
Русчушко — 112
Ряховица — вж. Оряховица
Ряхово, с. — 526

С
С-44
Саламат — 570
Самоводене (Самоводение), с. — 16, 102, 109, 120
Самоков, гр. — 380, 526
Света гора Атонска — 337, 424, 465, 467
Св. гора Търновска — 564
Света Синая — 423
Свищов, гр. — 45, 46, 63, 153, 226—228, 526, 627
Северна България — 572—574, 625, 676
Севлиево, гр. — 63, 526, 558, 626
Серес, гр. — 202, 527
Сереска кааза — 64
Силистра, гр. — 83, 202, 526
Славяно-България — 58
Сливен, гр. — 66, 347, 380, 527
Скопско — 458, 526
Солун, гр. — 459, 460, 527
Солунска кааза, Солунско — 64, 443
Самовит, с. — 252
Сопот, гр. — 243, 274, 275, 380, 636, 643
София, гр. — 63, 66, 163, 272, 380, 471, 623
Средно село — 382
Стамбол — вж. Цариград
Станимака — вж. Асеновград
Стара Загора, гр. — 63, 422
Стара планина, пл. — 26, 29 111, 195, 224, 465, 606 620, 636
Струмишко, в Македония — 213
Суецки канал — 439
Сухиндол с. — 21
Съединени княжества — 280
Сърбия — 591, 608

Т
Т. — 44, 49, 54, 65.
Т[атар] Пазарджик — вж. Пазарджик
Терново — вж. Търново
Тесалия — 393
Тиквеш, с. — 527
Тиквешкото, котловина край р. Вардар — 213
Тракия — 203, 422, 455, 512, 574, 667
Трансилвания — 240
Трапезица, в Търново — 467
Трестеник, с., Русенско — 112
Трънчовец, Трънчовица, с. — 207
Трявна, гр. — 17, 23, 26, 43, 63, 111, 118, 276, 380, 612, 617, 643
Тузлук, 12, 13, 616, 618, 621
Тулча, гр. — 526
Турция, Турско — 589—591, 607, 655
Търново, Търновия, Търновопол, гр. — 7, 11, 16, 17, 25, 29, 30, 48, 50, 60, 61, 63, 66, 81, 109, 111, 113, 118—120, 131, 141, 185, 202, 228, 229, 232, 236—238, 241—243, 253, 270, 272, 273, 380, 397, 398, 425, 443, 466—468, 484, 485, 525, 526, 529, 530, 563, 569, 570, 578, 618, 634, 635, 636, 646, 657, 663, 664, 673, 675, 676
Търновската кааза, Търновско — 232, 238, 272, 337, 599

У
Узунджово, с. — 422, 605
Уран, планета — 592
УССР

Ф
Фенер, Фенерово, махала в Цариград — 15, 74, 85, 124, 126, 127, 133, 138, 183, 189, 192, 194, 201, 273, 285, 292, 319, 347, 398, 425, 456, 457, 459, 460, 462, 499, 525, 530, 617, 623, 631, 632
Филибе — вж. Пловдив
Филипопол — вж. Пловдив
Франция, Франца, Френско — 93, 503—506, 537, 599, 607
Фюлюбе[то] — вж. Пловдив

Х
Халки, о-в — 54, 425, 457, 659, 662
Хасково, гр. — 282, 526
Хаскюю — вж. Хасково
Херцеговина — 423
Хималаи, пл. — 492
Ходжа бей, с. — 280

Ц
Царев двор, с., в Македония — 250
Цариград (Цареград) — 11, 15, 16, 27, 28, 48, 53, 54, 78, 89, 104, 114, 123, 124 126, 129, 131, 133, 134, 146, 162, 177, 194, 197, 198, 202, 203, 212, 230, 231, 241, 251, 259, 260—262, 278, 279, 285, 297, 353, 375, 380, 397, 399—402, 418, 423, 440, 449, 454, 457, 462, 464, 470—472, 474, 481—483, 498, 508, 525, 530, 544, 612, 617, 620—626, 628, 630, 632, 635, 641—645, 655, 657—659, 662, 665, 666
Царювиц, Царевец — 59

Ч

Черна гора — 608
Черно море — 126, 455, 606, 661
Черновръшка поляна — 330
Чехия, Чешко — 277
Чистоградово — 222

Ш

Шаркюю, Шаркьой, гр. — 380
Швейцария —
Шекерли миленча, махала в Троян — 248
Шумен, гр. — 136, 272, 277, 596
Шуменското окръжие — 117, 522
Шутошево — 474, 477, 525, 526

Ю

Южна България — 572, 574

Я

Ялпух, р. — 257
Ялпух, езеро — 273
Янтра, р. — 121, 467

РЕЧНИК

А

абдеселетинен — с неизвестно значение
абдиритски — остар. (гр.), глупав
авготархо — гр., сушен хайвер
агиос — гр., 1. свещен; 2. отче наш
аделфи — гр., сестра; медицинска сестра
адет — нар. (тур.), обичай
аджадисам, аджадисвам — диал., (тур.), жаля, жал ми е, мило ми е
аджеба — разг. (тур.), например, така да се каже, случайно
аздисал — диал. (тур.), разлудувал се, побеснял
азил — тур.; 1. уволняване, отстраняване 2. вироглав опърничав
айлък, айлъци — разг., остар. (тур.), месечна заплата
акафист, акатист — църк. (гр.), вид богослужебна песен, при която богомолците стоят прави
акран — нар. остар. (тур.), връстник
аксиосвам — остар. (гр.), удостоявам
ала-вропа-ала Европа — по европейски
алафранга — остар. (гр.), по френски, по европейски
алащисам, алащисвам — разг. (тур.), навиквам, свиквам
алто — олтар
алъш-вериш — разг. (тур.), търговия
амберия, амбра — (тур.), благовонно вещество
анагност, анагностар — църк. (гр.), облечен с черковна мантия доброволен млад прислужник при богослужение
ангел-топлю — (тур.) ангел — пазител на обществото
анепсе, анепсия — (гр.), братовчедка
аптардисвам — диал. (тур.), затварям, запирам
аба, абичка — диал., горна мъжка дреха, сако от груб вълнен плат

...ърк. (гр.), налагам аргос, отнемам някому правото за нещо

арзухал — (тур.), заявление, писмена молба

арка — диал. (тур.), задна страна, гръб

армея — нар. (гр.), кисело зеле

арто — остар. (гр.), квасен хляб, който се благославя на Великден

артос — (гр.), хляб, препитание

артък — разг. (тур.), излишен, в повече

асафет — (тур.), каперсник (ботаническо, Capparis spinosa).

аслия — диал. (тур.), основен, важен; истина, истински, достоверен

аслъ — разг. (тур.), същински, истински, важен

атлия — диал. (тур.), конник, на кон

афоресам, афоресвам — църк. (гр.), отлъчвам от църквата, проклинам

афоризмо — диал. (гр.), проклятие

афорос — (гр.), безплоден, неплодороден

ахмак — разг. (тур.), глупак, глупав

ахта — остар., (тур.), сполука, щастие

ахчия — остар. (тур.), готвач

аязма, аязмо — диал. (гр.), извор, чиято вода се смята за лековита

аяр — диал. (тур.), внимание, уважение, хатър

Б

бабка, бабчица — остар., стара дребна монета

бабукчия — диал. (тур.), подмазвач

бабула — диал., буба

бадева — разг. (тур.), даром, безплатно; напразно

бакамова тикттура — остар. (тур.-лат.), лечебна тинктура, лекарство

балъкчия — диал. (тур.), рибар

бамтел, бамтели — остар. (тур.), малка брадичка

бан — нар. (румънско), дребна монета

базиргян — остар. (тур.), търговец, търгаш

байкуш — диал. (тур.), кукумявка

байро — диал., голяма каца

бакраче, бакърче — нар. (тур.), котле, котел

бактисам, бактисвам, — разг. (тур.), дотяга ми, омръзва ми

барабар — нар. разг., (тур.), заедно, едновременно

барим, барем — диал. (тур.), поне

башия — остар. (тур.), главатар, първенец

баятландисам — нар. (тур.), за хляб — остарявам, ставам баят

бебер — диал., бобър

беджит, не е беджит — диал. (тур.), не може

беджердисам се — диал. (тур.), наредя се

безбели — разг. (тур.), изглежда, вероятно

безнадезни — диал., неочаквано, изненадващо

безвежди — невежи, непросветени

белизна — нар. (остаряло), белота

безобразство — остар., безобразие

безстежание — остар., безимотност, бедност

безстидство — остар. (книж.), безсрамие

беледийски — остар. (тур.), градски, общински

белки — диал. разг., нима; дано

бекрия — остар. (тур.), пияница

бера — диал., събирам

берат — остар. (тур.), султански указ или грамота

бечки — остар. от Беч — Буда Пеща

бешлик — остар. (тур.), турска монета от 5 гроша

бибе — диал., малка гъска, малка пуйка

билиня — диал. (тур.), уча, просвещавам

билмек — (тур.), зная, познавам

биля, биле — диал. (тур.), дори

биндирисвам — диал. (тур.), качвам се на коня

бир да — диал. (тур.), въпреки че, ако и да

бирдаа — диал. (тур.), втори път, повече

бист — книж. (ч. сл.), бе, беше

благопоспешен — който е успешен, добре се развива

блогора — (по гръцки образец) благословена

бодка — (остаряло), най-малоценна, дребна монета

бол — нар. (тур.), много, достатъчно

болладисва — разг., увеличава се, става много

болежка — диал., болка

бомон, бомонд — остар., (фр.), висше общество

бой — нар., ръст

больше ничего — (руско), нищо повече

боне — остар. (фр.), шапка

борджове — диал., дългове, борчове

бору — диал. (тур.), тръба за свирене; тук със значение «шум».

боца — диал. (итал.), бутилка

боюрдисвам — диал, (тур.), заповядвам

боящец — диал., боейки се

диал., орадат
брецало — диал., звук, рев
брумбалче — диал., бръмбарче
брънзак — диал., неотлежало вино
будаллък — разг. (тур.), глупост
будаланън бири — (тур.), някой глупак
булек — диал., младоженец
букета — остар., букви
бурмалия — диал., който се върти като бурма; непостоянен
бутел — диал., загнил
бълшеня (се) — диал., пощя (се), чопля
бъчувка — диал., бъчва
бютювия — диал., недодялан, груб

В

ваджия — диал. (тур.) проклетник
вака — диал., така
валлаха — остар. (тур.), за бога, бога ми
валя — диал., налитам
вангелито — диал., евангелието
вандак — вм. фъндък: кичур памук, вълна, коса
варакосвам — диал. (тур.), украсявам с тънки листчета от злато или сребро
варе — нар., междуметие за израз на болка, страдание
вапор — остар. (итал.), параход
варво — диал., вариво
вардя достолепие — остар. (книж.), пазя достойнство
васия — остар. (тур.), настойник, опекун
вваля — книж. (рус.), хвърлям
веда — диал., вещица, самодива
веде и веди — остар., старо име на буквата В
велегласно — книж., на висок глас, на всеуслишание
велелепие — старинно, величие
веление — остар. (книж.), повеление, заповед
велиари — (тур.); 1. опекун, настойник 2. светец
велми — остар. (книж.), много, твърде
велеучен — остар. (книж.), многоучен
веля, велям — диал., кажа, казвам, говоря
векил — остар. (тур.): 1. поръчител 2. представител на българите пред турската власт
вепр — глиган

вергия — остар. (тур.), данък
верем — диал. (тур.), тежка болест, туберкулоза
веремлия — диал., тежко болен, туберкулозен
вересиджия — диал. (тур.), длъжник
вер селям — (тур.), поздравй, дай поздрав
весма — книж. (ч. сл.), съвсем; никак
вет — диал., стар
взискам — книж. (рус.), събирам, изисквам
виходка — остар. (книж.), неприлична, дръзка постъпка
вкарцуня се — диал., спотайвам се, заставам неподвижно
вместителен — тук със значение «допълнителен»
вместителна — остар., название на пунктуационния знак скоби
владича — остар., ръкополагам някого за владика
влостя — диал., слагам, набутвам
воител — книж., остар., военачалник, вожд
вон — диал., миризма, воня
вонтия — диал., нечист, мръсен; мръсотия
враносвам — нар., почерням, боядисвам черно
враница — диал., лодка, ладия
вреден — диал., способен, кадърен
връхлея — диал., върлувам, нападам
връбник — диал., година, лазарник
всадник — остар., книж., възседнал на кон, ездач, конник
втелесен, втелесан — остар., правещ се на глупав
вула — нар. (гр.), писмено разрешение за черковен брак
вулгаре, вулгари — българи (по гръцки)
въднина — диал., развъждане, отглеждане
възбог — високо, на високо
възбрадно — диал., трудно, неудобно
възгане — диал., хленч, хленчене
възседник — поробител, потисник
въжерник — диал., поразник, обесник, човек за въже
вълфа — диал., влъхва
върколак — нар., зъл дух
върлия — диал., островърх
вясам — диал., Бързам, вървя бързо, върша нещо бързо

Г

гаале, гайле — диал. (тур.), грижа
гавазин — остар. (тур.), въоръжен пазач, охрана
гаджия — (тур.), баба; презрително «прост, загубен»

гадкам — диал., гадая
γαϊδαρος — гр. магаре
гадарлък — диал. (тур.), жестокост, тирания, гнет
газетар — остар., вестникар, журналист
гайдактор — пародия по «редактор на в. «Гайда»
ганосвам — диал. (гр.), калайдисвам, лъскам
ганосчия — калайджия
ганозлия, ганосчия — подмазвач, мазник
гевшек — разг. (тур.), бавен, муден, туткав
гежделик, геджалик — (тур.), нощница
гездердисам (се) — диал. (тур.), разхождам (се)
геракиня — от терак, диал. (гр.) «ястреб» — ястребица
гечим — диал. (тур.) 1. поминък, прехрана 2. съгласие, разбирателство
гечендисвам се — диал. (тур.), прехранвам се, поминувам
гиби — диал. (тур.), като, подобно на; щом като, едва
гид-гиде — диал. (тур.), постепенно
гладия — диал., глад
глаголя — книж. (ч.сл.) казвам
глам — шум
глобник — нар., обирник
глув — диал., глух
глумя — нар., шегувам се
гневащец се — диал., гневейки се
голак— нар., остар., голтак, бедняк; беден
грибулка — диал., гребло
гропа — диал., яма, дупка
гугели — диал., рога
гужба — диал., чалма
гурбет — остар. (тур.), чужбина, където някой отива да печели с труд
гурна се, гурвам се — диал., вмъквам се
гурунев — диал., дъбов
густ — остар. (чрез румънски), вкус
гъжва — диал., чалма
Гьоем — диал., като че ли, ужким
гьозтериш — (тур.), демонстрация, показ; притворство
гюлсую — (тур.), розова вода
гюлти, гюлтю — (тур.), присмехулник; омразник
гюмрюк — остар. (тур.), мито
гюна — (тур.), начин; вид, род

Д

давия — остар. (тур.), съдебен процес, съд
даждие — остар. (тур.), данък
дака-дука — неврели-некипели, глупости
далкаукчилък — диал. (тур.), ласкателство, лицемерие, угодничество
дам — архаично, обор
да ме сбият с толк — (рус. сбить с толку), забъркам, объркам
данци — остар., датчани
дармоносуратлия — с лице като решето (от диал. дармон «решето» и тур. сурат «лице»)
даяна мадъм — (тур.), не можех да изтрая
дева, дява — (тур.), лекарство, цяр, лек
деврие — (тур.), караул, нощна стража
дебом — скритом, дебнешком
дееджек йок — (тур.), няма какво да се каже
делисато — диал., (тур.), буйно, лудо
делишме — (тур.), налудничав, смахнат
делишмелик — (тур.), буйство, налудничавост
депеша — остар. (рус.), телеграма
дервиш, дервишин — (тур.), мюсюлмански калугер
дерменджия — диал. (тур.), воденичар
деспотарствено — остар. (гр.), господарски
деспот, деспотия — остар. (гр.), игумен
джамбазин — остар., нар. (тур.), търговец на добитък
джанфез — нар. (тур.), копринено платно, тафта
джигра — диал. (тур.), бодлив храст, трън
джинс — нар. (тур.), порода, род
джоздан, джуздан — диал. (тур.), чанта, портфейл
джумбур, джумхур — (тур.), общество
джомоля, джумоля — диал., говоря нещо неразбрано
джонка — диал. човка, клюн
джубе — остар. (тур.), дълга горна дреха от сукно
диби-йок — диал., (тур.), без дъно, без край
дилбер — нар. (турм), хубав, пленителен
дидно-дидно — звукоподражателни думи, които изразяват свиренето на гайдата
димогеронтия, демогеронтия — (гр.), съвет на старейшините
дин-ден, имандан — (тур.), от вярата му и от религията му
дип — нар. (тур.), много, твърде, съвсем
дипловат — диал., сгънат, надиплен

дишхакъ — истор. (тур.), пари, които плащали българите на угощаваните от тях турци

доброкаилник — добромисленик, добронамерен, доброжелател

доброчест — остар., честит, щастлив

доганям — диал., приличам, мязам

договедя се — диал., досещам се

дозволение — остар. (книж.), позволение

доземам — диал., усещам, разбирам

док — диал., докато

Донине — остар. (книж.), досега

достолепие — остар. (книж.), достойнство

дохватка — остар., улика

дохватлив — уязвим

драголибност — остар., милост, драгост, приятност

дражайшее — книж. (архаич.), много скъпо

дробни — диал., дребни

дудник — диал., гайда

дур бакалъм — диал., разг. (тур.), чакай!

дългонехтест — диал., много мързелив

държове — диал., князе, господари, чорбаджии

дърлям се — диал., заяждам се, карам се, сърдя се

дърми — нар., парцали; вземам си дърмите — «махам се, отивам си»

дьонме — (тур.), християнин, приел мохамеданството; вероотстъпник

дюнна гюзел — (тур.), хубавица

дюрбин — (тур.), далекоглед, бинокъл

дюсчес, дюсче — (тур.), нежно, гладко

Е

еваллъм вар — (тур.), слава богу!

евет — остар. (тур.), да, така, е, наистина

еглендисване — диал. (тур.), веселба, развлечение

едек — (тур.) 1. оседлан кон 2. накит

едноселяни — съселяни

ексик — разг. (тур.), по-малко, недостатъчно

ектение — църковно (гр.), молитва, произнасяна гласно и напевно

еладски — гръцки

елатири — (гр.), подбудител

елма — (ч. сл.), когато, понеже, докато

ембатик, ембатикия — (гр.), данък, плащан от свещениците на владиката

еминии — остар. (тур.), обувки

емрендисам — диал. (тур.), доще ми се

еня — диал. (гр.), грижа

еп согрs — (фр.), заедно, вкупом

Ж

жамбон — (фр.), шунка

жегъл — диал., метална пръчка за хомот

жерка — диал., воденица

живеница — диал., неизлечима рана по тялото 2. тежка болест

жреба — жребий

З

зааде, зеде — диал. (тур.), излишно, в повече

заботливост — книж. (рус.), загриженост

забун — диал., (тур.), къса дреха, обикновено без ръкави

забъша, забъшвам — диал., укрия, укривам, потулвам

завадя, заваждам — диал., скарвам се, свадя се

заглебнал — диал., затънал

задник-задник — диал., заднишком, назад

заиф — диал. (тур.), слаб, мършав

закавърча — диал., дигам шум, разправям се

залхана — кланица

замаси — (рус. замашки), начин на действие

занимавам — книж., остар., заемам

запинкам се — диал., туткам се, върша бавно, с мъка

запреварям — диал., изпреварвам, бързам

зарар — диал. (тур.) — загуба, вреда, щета

заричка — диал., светло петно по ноктите

замеклица — диал., палавник, който обича да се закача, предизвикател

зверинник — учебник по зоология

звярка — диал., звяр

зевзеклиндисвам се— диал. (тур.), правя смешки, подигравам се

зедичко — диал. (тур.), повече, прекалено

зело — (ч. сл.), твърде, много

зембил, зимбил — диал. (тур.), торба от лико или папур

зенгинин — диал. (тур.), богаташ

зенгински — богат, богаташки
зефет, зияфет — остар. (тур.), пир, гощавка, веселба
зипаница — диал., удар, ритник
злата пчелица — златно дамско украшение
зола — остар., трийсет пари
золав — остар., остър, корав, груб
зъмя — диал., змия
зюл — (тур.), низост, унижение

И

ибрик — нар. (тур.), глинен или меден съд за вода
игемонико — (гр.), владетелски, управителски; владетел, вожд
идеалец — идеалист
идеист — остар., книж., идеалист
иждивение — остар., разноски по нещо, издръжка
избалкам — диал., избода, извадя
изветование — диал., измисляне на причина, предлог
избродя — диал., изобретя
изгабосвам, изгабосам — диал. (тур.), измамвам, измамя; излъгвам, излъжа
изин — остар. (тур.), позволение, разрешение; позволително
измъщание — мътене (на яйца)
изничам — диал., гледам, поглеждам, изглеждам някого
изпорчен, изпърчан — остар., книж., развален, изопачен, изпорчен
изресвам — прен., изчиствам, махам
изтъщя (се) — старин., изтощя (се)
изтъщен — изтънчен, изкусен
изхулузя, изхулузвам — разг., остар., разхайтвам
иллем, иллян — (тур.), обявление, обява, съобщение
ингилишки — остар., английски
инкар, инкяр — диал. (тур.), отричане, непризнаване
инок — чсл., калугер, монах
изтирям (се) — диал., бутам се, навирам се, меся се
икиндия — нар. (тур.), времето към 4—5 часа след пладне
икрам — диал. (тур.), почит
икрамджия — диал. (тур.), който умеем да оказва почит
Имам пред очи — имам пред вид
имярек, имерек — остар., името му
ирмилик, ирмиличе — турска монета, двайсетак
искони — старинно, от край време, отначало
истилям — остар. (тур.), осведомяване, допитване
исто — остар., също

итсия — диал. (тур.), пладне
ихтибар — диал. (тур.), почит
ихтира и ифтира — диал. (тур.), клевета, беда
иширет — диал. (тур.), знак, белег
ишкин — диал. (тур.), наперен
ища — диал., искам
ищихар — (тур.), слава, известност, популярност
Ищюзар — (тур.), известен

К

кааза — остар. (тур.), околия
кабахат — нар. (тур.), вина
кабзомал — (тур.) бирник
кабос, къбис — (тур.) кошмар
кабуля — нар. (тур.), съгласявам се, съгласен съм, приемам
кабул, струвам — (ставам) кабул — диал. (тур.), приемам, съгласявам се
кавалерия — остар. (ит.), дар, награда, орден за заслуги
кадро, кадър — остар., снимка, портрет
кадил — диал., пушек
каз — (тур.), гъска
каз боку ренк — (тур.), с цвят на гъши курешки
казас, казасин — (тур.), търговец на коприна
казаслък — диал. (тур.), търговия с коприна
каймет, къймет — остар. (тур.), цена, стойност
каквина — остар., качество
калайлама — (тур.), калайдисване, лустро
калеври — остар. (тур.), обувки
калесия — диал. (гр.), покана, поканване
калец, калци — нар. (ит.-гр.), дълъг чорап без стъпало
калци — остар. (ит.-гр.), потури
калфалък — нар. остар. (тур.), чиракуване, стажуване
калцун — нар. (ит.-гр.) 1. вид обувка 2. чорап
каил, ставам каил — диал. (тур.), съгласен съм
камаросвам — диал. (гр.), любувам се, възхищавам се
камарото, камарто — гръцко народно хоро
камбур — диал. (тур.), гърбица; гърбав
камузя се — диал., бавя се, тутам се
кандилавт — остар. (гр.), клисар
кандисам, кандисвам — диал. (тур.), съгласявам се, скланям, приемам
капарос — ирон., пари; капаро

капелини, гарибалдиши — (ит.), шапки гарибалдийки
капламà — диал. (тур.), подплатена дреха
капоуланин — остар. (ит.-тур.), началник на охрана, на въоръжени войници
каприциu — остар. (ит.-гр.), капризи
капризиозен — капризен
капуна, капона, капъна — диал., везни, блюдо на везни
карагьоз — диал. (тур.), артист, фокусник, палячо
карагюслия, кълъгюслия — (тур.), човек с космати гърди, космат
кармакарашик — диал. (тур.), объркано, размесено
карашик, карашък — диал. (тур.), смес, смесено
караконджо — нар. (тур.), зъл нощен дух като вампир или таласъм
карар — диал. (тур.) 1. положение, ред, 2. мярка, определено количество
картал — диал. (тур.) 1. орел, 2. лоша трева
касаба — остар. (тур.), град
каскандисвам — диал. (тур.), завиждам, ревнувам
касканджилък — диал. (тур.), завист, ревност
катрафил — диал. (гр.), епатрахил на свещеник
катехизис, катихизис — църк. (гр.), кратко изложение на християнското вероучение
каук — остар. (тур.), островърха старовремска шапка
качка — диал., каца
квакер — (англ.), член на религиозна секта в Англия и САЩ
квакна се — диал., пльосна се, заседна
кебар, кибар — разг. (тур.), горд, важен
кейфя, кейфувам — диал., гледам си кефа
келепир-арааджия — (тур.), който гледа да се сдобие с всичко на безценица
келяв, келав — прен., лош, малоценен
кепазе — диал. (тур.), срам, безчестие
кересте — диал. (тур.), дървен строителен материал
кесат — диал. (тур.), в недостатъчно количество
кеседжия — остар. (тур.), крадец, разбойник
кесим — диал. (тур.), общо, едно на друго, всичко заедно
кефиля се — заричам се, гарантирам, поръчителствувам
кешишин — диал. (тур.), калугер или поп
кешки разг. (тур.), по-добре би било да; дано
кика — диал., дълга коса, перчем
кинò — (гр.), община
кир — остар. (гр.), господин
кириархически — господарски, владически

кирия — нар. разг. (тур.), 1. наем за жилище или помещение 2. заплащане на превоз на стока
кирпиден — кирпичен
кирпичар — диал., тухлар
кишовно —диал., влажно, кишаво
клавам — диал., слагам, поставям
клевка, клявка — диал., кучка
клендза, кленза, кленджа — малко дръвце, което се удря с друго, по-голямо при детска игра
кликач — диал., глашатай; клисар
клинкав — диал., скъпернически
клир — църк. (гр.), духовенство
клъсна — диал., скитам се, ходя нагоре-надолу
клюнк — диал., тръба, кюнец
клюхтя — диал., влача се след някого, тътря се
книгопазка — книгохранилище
козни — книж. (рус.), клевети, интриги
кокмуш — (тур.), 1. миризлив, вмирисан, 2. нечистоплътен
коландисвам — диал. (тур.), употребявам
кòлеца, кòлица — диал., чалма
коли, да не му е коли — диал., клетва: да не живее дълго
коливо — арх. (ч. сл.), варено жито за помен
комшулук — нар. (тур.), врата между две съседни къщи
конечно — остар., крайно, последно, окончателно
конущисвам се — диал. (тур.), приказвам си с някого
констипация — медиц. (лат.), запек
контелик — диал., контене, издокарване
копаня — нар., дървен съд като леген или корито
копря — диал., вдигам шум, врява
кортулуш — диал. (тур.), спасение
косор — диал. (рум.), изсечена и наново поникнала млада гора
косор, косер — нар., сечиво, нож за подрязване
коситро — остар. (гр.), олово, калай
костена жаба — диал., костенурка
котавя се — диал., бавя се, пипкам се
котупо — диал., тъпо, изтъпено
коф(ет) — диал. (тур.) кух, празен; напразно
кошкам — диал., коткам
кощрява — диал., бурен, трева
кръкна, крекна — диал., викам, говоря високо
кузум — диал. (тур.), в обръщение като израз на обич, добро чувство
кумаш — диал. (тур.), плат

кумашлиен — диал., от кумаш
кундурки — остар. (гр.-тур.), обуща
кутър, кутри — диал., клет, злочест, горък
куфалница — диал., глава; прен. мозък, ум
кушание — остар., книж., храна, ядене
куюмджия — остар. нар. (тур.), златар
кърдисам — диал. (тур.), изчезвам, изчезна
кът — нар. (тур.), недостатъчно, липсва
кътлък — нар. (тур.), липса, недостиг
къцофейка — диал., женска дреха
къч — диал. (тур.), задник; хвърлям къч: «ритам»
кьойбашия — остар. (тур.), селски първенец
кьор олсун — (тур.), да ослепееш!
кьос — (тур.), барабан, тъпан
кюлхане — разг., остар. (тур.), подъл, долен човек; негодник
кюлюс-пюлюс — врели-некипели; празни приказки
кюляф — остар. (тур.), вид шапка; кроя кюляф някому: «замислям срещу някого нещо лошо»
кюфе — (тур.), кош, кошница; тук иронично «съпруга»
кямилаш — (тур.), разумен, мъдър, тълкувател
кяр — нар. (тур.), печалба

Л

лапавица — диал., лапане, ядене; лакомия
латисване — диал. (гр.), грешене, прегрешаване
леканя, лакан — диал. (гр.), глинен съд
лексикон — остар. (гр.), речник, словар
лепота — остар., хубост, красота
лест — остар., книж., ласкателство, похвала
лехат — диал., ленив, отпуснат
лечитация — под наем
ливант, ливанто — остар. (ит.), парфюм
лимбиз, лимбизия — диал., 1. тънък нетраен плат, 2. крехък, болнав
лития — остар. (гр.), молебен на открито
лиховерец — от диал., лих «долен, лош»
лоб — старинно, книж., чело
логодиарея — диария, разстройство
логотет — истор. (гр.), помощник на царя
локентаджия, локантджия — остар. (ит.-тур.), гостилничар
лусо — лукс, разкош
лустраджия — остар., ваксаджия

луча — диал. 1. гадая, предполагам 2. улучвам
лъгол — пародия от «глагол»
льокен — диал., лачен
лъстя — остар., книж., лъжа, прелъстявам
люге — диал., люде, хора
люцък — диал., чужд, людски, хорски

М

маане — турска народна песен с много извивки и провлечена мелодия
маджарка — остар., нар., австроунгарска жълтица; минц
маисвам се — диал., излизам сред природата през м. май
макат — остар. (тур.), проточена и извита мелодия
макбул — диал. (тур.), приемлив, допустим; приятен
макерджийски, мекерджийски — диал. (тур.), товарен (добитък)
максус — нар. (тур.), нарочно, специално
мала — диал. нареч., ех че
mala fede — (итал.), лошо, нечестно, неверно, лъжа
малакоф и малаков — остар. (фр.), широка рокля с обръчи от тел
малолепно — остар., не великолепно
мамалигарски — диал., от мамалига «качамак»
манда пощасъ — остар. (тур.), поща, която се превозва с биволи; бавна поща
мангуфин — манафин; азиатски турчин
мановение — книж., остар., жест, знак
мансуп — (тур.) 1. служба, длъжност 2. назначен на служба
маргарец — диал., маргарит
масал — разг. (тур.), приказка; анекдот
маслахат — диал. (тур.), работа, дело
матаф — остар. (тур.) Лоша стока
матима, матема — (гр.), урок
маханджия — разг. (тур.), човек, който на всичко намира недостатък
махлебашия — (тур.), махленски първенец, главатар
маясъллия — диал. (тур.), болен от хемороиди (маясъл).
мевджуб — (тур.), в наличност, налице
меджидие, меджидия — остар. (тур.), турска монета
мезат — остар. (тур.), търг, разпродажба
мейдан — разг. (тур.), мегдан, площад
мекере — разг. (тур.), подлизурко, подлец
мекереджилък — разг. (тур.), подлост
мекян — диал. (тур.), дом, стопанство

мемлекет — диал. (тур.), родина, роден кът
менияд — оказионална дума «този, който иска да изяде м е н е»
мерет — диал. (тур.), проклет, досаден, груб, грозен
мереметя — диал., потягам, поправям нещо
месития — диал. (гр.), посредничество при търговия
меснатичав — диал. Не постен, блажен ден; ден, в който не се пости
метериз — (тур.), окоп
механк-таши — (тур.), пробен камък
мешница — диал., гайда
ми — диал., ние
миламм — диал., (тур.), нежно, кротко
миней — църк. (гр.), църковна книга със служби и проповеди за определен месец
мираз — диал. (тур.), наследство от родителите на съпругата
миразчия — диал. (тур.), наследник
мирия — остар., гражданството, миряните
миром и честию — ч. сл., с мир и чест
миск — диал. (тур.), вещество със силен приятен аромат; мускус
мислете, мислетар — умник; злосторник
митрополи — (гр.), митрополия
мламос — диал. (гр.), пристъп на болест
млин — диал., баница
многостручен — книж., тук със значение «многообразен, широк»
мня, мния — диал., мисля, смятам, струва ми се
модомански — от модна мания, мания по модата
модоочинение — остар., мода, спазване на модата
мора — кошмар
мошлук, мушлук — (тур.), чешма, чучур
мощне арно — диал., много добре, много хубаво
мужикословие — простословие, език на мужик
мукает, ставам мукает — разг. (тур.), намирам време за нещо. Погрижвам се за нещо
мунасип — разг. (тур.), удобен, подходящ; удобно, прилично
мурафет — разг. (тур.), умение, изкуство, майсторство
муска — разг. (тур.), талисман
мускал — нар. (тур.), мъничко стъкълце за розово масло
мутлак — диал. (тур.) 1. непременно 2. нима
мухчия, муфчия, муфтия — разг., рядко; който не плаща, ползува се от нещо за чужда сметка
мучо — диал. (тур.), чирак в кръчма
мъмля — диал., мънкам нещо неразбрано
мънав — диал., от «мана» — болест по лозята

мърхоля — диал., подсмърчам
мъстия — разг. (тур.), кучка — презрително за жена
мщение — остар., книж., мъст, отмъщение
мюжде — разг. (тур.) 1. съобщение на радостна вест 2. награда за съобщена радостна вест
мюзеверджилък — диал. (тур.), клюкарство, клеветничество
мюлк — диал. (тур.), недвижим имот
мюхлюз, мюхлюзин — диал., остар. (тур.) 1. изпаднал търговец 2. немарлив, мързелив
мющерия — остар., купувач, клиент

Н

набеда — диал., несправедливо обвинение, набеждаване
набурено ми е — диал., криво ми е; развълнуван съм
набутам — диал., намирам, попадам на
навло — остар. (гр.), такса за превозване на стока с кораб
наветник — остар., книж., клеветник
наветувам, наветвам — книж., остар., обвинявам несправедливо, клеветя
навиря се — диал., изпълня се с вода
нвогям се, наогям се — диал., намирам се
навсъду — остар., навсякъде
нагадя се — диал., нагодя се; докарвам се пред някого
нагроцам — диал., навиквам, викам срещу някого
нагърчен — диал., погърчен, гърчеещ се; грък
надам се — диал., надявам се
надварям (се) — диал., надпреварвам (се)
надедам — диал., надмогвам, надпреварвам
наден — диал., удължен, снаден, надянат
надихвам — диал., надъхвам
наднаждам — диал., увеличавам, преувеличавам
нает, ниет — диал. (тур.), намерение, желание
наздраво — диал., сериозно
назуля, нацуля — диал. (тур.), унизявам, наклеветявам
нақамузен — диал., надут, важен
наковнина — диал., наковалня
накърчен — диал. (тур.), суетен
налягам на, за — диал., залягам, залавям се за нещо, настоявам
наплатоювец — диал., тук със значение «прост, необразован»
наприщям, наприщя — диал., напирам
нарк — (тур.), нормирана цена, такса

народство — народност
нарошен — диал., навъсен
насвос — диал., напосоки, наслуки; приблизително
наснован — диал., дълъг
настивен — диал. (гр.), притиснат, наблъскан, пресован
настокласам — диал., подлъгвам, карам някого да извърши нещо
настрашен — нар., изплашен, наплашен
науст — остар., наизуст
наустница — остар., църковна книга, часослов, която едно време са изучавали наизуст
нафиле — диал. (тур.), напразно, безполезно
нахолумя се — (рус.), живея в доволство
нацъвкам — диал., наблъскам, нацвъкам
невнятен — остар., книж., неразбран, неясен, непонятен
невям — диал., като че ли; сякаш
недомаслен — който пости; беден
незаметно — остар. (рус.), незабелязано
неизгъргоран — неописуем, неизброим
неменователен — който не може да се именува
некаилник — който не се съгласява, несговорчив
некне, однекне — диал., онзи ден, преди известно време
нелъжен — истински, реален, действителен
немарение — остар., книж., мързел, немара
неотемлено — остар., книж., неотнимаемо
неплатник — длъжник, който не си е платил дълг
непомълвяние — мълчание, недомлъвка
непремлъкно — без да млъкне
неразбранство — неразбирателство, неразбиране
нефелит нехвелит — нар. (гр.), болнав, немощен; негоден
нине — ч. сл., сега
нишан — нар. (тур.), 1. вид орден, издаван от турската власт 2. белег, знак
нищелка — принадлежност към тъкачен стан
нофуз — (тур.) 1., влиятелен, авторитетен човек 2. авторитет

О

обвезаност — книж. (рус.), обвързаност
обелоденявам —, изваждам на бял ден; разкривам
обзирам — остар., обгръщам с поглед
обиждам — диал., обикалям, спохождам
обичествувам — нар., имам обичай
обреждам — диал., изреждам, обикалям

обръжа (се) — остар., въоръжа (се)
обсерватирам — остар. (лат.), наблюдавам
обтис — (рус.), избягах, отидох си
обурьосване — книж., остар., загриженост, разтревоженост
обхождам се — диал., отнасям се, държа се (по отношение на някого)
обързя — диал., ускорявам
объртак — диал., изменник, непостоянен човек
обязан — остар., книж. (рус.), задължен
овде, овдеа — диал., тук
одиря — диал., проследя, намеря
окабази — диал. (тур.), фокусник
окроп — диал., 1. греяно сватбарско вино с подправки 2. сватбарско хоро
окузмя са — диал., окумя се, унивам
окумуш — диал. (тур.), начетен, опитен, отракан
окутупя се — диал., изтяпя се
оладжак — диал. (тур.), тъй да се каже; един вид
олур олмаз — (тур.), какъв да е; какви да са
оманголя — диал., омагьосвам, забърквам някого в нещо; убеждавам
омамолижвам, омамолизвам — диал., правя на мамул
омбрела, омбрело — остар. книж. (итац.). Чадър
онлуче — остар. (тур.), монета
опас, опасче — диал., пояс
опачина — диал., опърничав, опак човек
опачинство — диал., своенравие
опирам се — нар. разг., противопоставям се
опитвам се — диал., улавям се, убеждавам се
опнак — диал., спусък на пушка
орачлък — диал. (тур.), жетва
ординерски — книж., остар., всекидневен, неофициален
ортадандоксос — вероятно: 1. ортодоксален или 2. по средата
орталък — разг. (тур.), множество хора, тълпа, свят
ортак — остар. (тур.), съдружник, помощник
осахат — диал. (тур.), овреме, веднага, завчас
освиркам — (по руски образец), освиркам
осеталник — диал., досетлив
оскуден — диал., остар. Беден, нуждаещ се
оскудея — диал., обеднея
осмъди се; ай да се осмъди! — диал., ай да се не види!
отбирам — нар. разг., разбирам

отварник — диал., торба, цедилник
отвивам се — диал., отървавам се; отказвам се
отгайване — диал., отглеждане, отхранване
отеготен — остар., угрижен, потиснат
откъде — диал., откъм, от страна на
отнекин — диал., преди време
отнюд — ч. сл. 1. съвсем, напълно 2. никак, едва, почти
отписувател — хостар., кореспондент; този, който отговаря на писмо
отпиша, отписувам — остар., отговарям на писмо
отпръклил — диал., поизрасъл
отрезя — диал., очертавам
отривам се — (рус.), откъсвам се, отклонявам се
отсочен — без сок
отсутра — диал., сутринта, тази сутрин
охархорвам — диал., оправям, направям
охотник — книж., остар., любител
охризмен — диал. (гр.), безполезен
очервивям — диал., червясвам
очивестно — остар., книж., очевидно, явно, ясно
ощер, ощур — диал., род, порода, потекло
ощетник — остар., пакостник; който причинява щети

П

пазвантин, пазувантин — диал. (тур.), пазач
пай — остар. (тур.), част, дял
паламник — диал., палавник, немирник
паликаре — диал. (гр.) 1. гръцки войник 2. грък изобщо
панагон — диал. (гр.), отгоре на всичко, прибавка
панакида — остар. (гр.), намазана с восък дъска за писане
панти — (гр.) всеки, всички
панчалия — диал. (тур.), човек с големи ръце (лапи)
папаз-яхния — попска яхния
папунисти — привърженици на папската уния
параманка — диал. (гр.) 1. бавачка, кърмачка 2. държанка
парасазлък — диал. (тур.), безпаричие, беднотия, немотия
пароплув — остар., параход
парусия — остар. (гр.), поръчана и платена литургия
пастря — нар., пазя, пестя, крия, вардя
пасхален — църк., великденски
патерик, патирик — книж. (ч. сл.-гр.), книга с жития на светите отци

Патермонито — диал. (гр.), молитвата «Отче наш»
патор — диал., паток
патрикхана — остар. (гр.-тур.), патриаршия
пахар — диал. (тур.), кана, чаша, съд
пачавура — диал. (тур.), пачавра, дрипа, ненужна вещ
паче — остар. (ч. сл.), повече
пей — разг. (тур.), предплата
пепелчук — нар., дребни неща, дреболия
перекенде — разг. (тур.), беден, малоценен човек
перпер, пирпер — старин., стара златна или сребърна монета
персенгияст — диал. (гр.), предприемчив, похватен
петимисвам — диал. (гр.), жадувам за нещо, петимен съм
пешим, пешин — диал. (тур.), първо, по-напред
пешимджия — този, който предварително е платил абонамента си
пешраф — (тур.), встъпление
пилда — диал., пословица, поговорка
пинкавя се, пинкам се — диал., работя бавно и с мъка; туткам се
пишкеш, пешкеш — диал. (тур.), подарък, армаган
пишман — нар. разг., разкаян
пища — арх. (ч. сл.), храна
пиаца, пияца — остар. (ит.) пазар, площад
плоска — диал., малък плосък съд за ракия; бъклица
плъст — подобна на тъкан материя, направена от къси косми

повечерка, повечерна — остар., вечерна молитва
повинен — остар., виновен
повръхличав — диал., повърхностен, незадълбочен
поградча се — диал., погражданя се
погумисвам — не се решавам; преглъщам
подавник — дарител
подгигилям се — умилквам се, подмилквам се
подлизица — диал. подлизурко
подлизувам се — диал., подмазвам се, подлизурствувам
подплес — диал., на шега, на смях
подпретам се — диал., залавям се за работа, запретвам се
подскрижен — диал., наежен, настръхнал, неспокоен
подсмръкващец — диал., подсмъркващи
под спудом — книж. (ч. сл.), на скрито; без да се използува
подструвам — диал., подтиквам, подбуждам
подуши — нар. остар., събота преди Заговезни, когато се прави помен за мъртвите

подържащец — диал., поддържайки, крепейки

по заказу — остар. (рус.), по нареждане, по поръка
познавам — нар., признавам
позорище — остар., книж., зрелище, гледка, театър
покнесам си — диал., пийна си
покошкам — диал., коткам, подкача някого
покупник — диал., купувач, търговец
поливка — диал. 1. почерпка с вино 2. обредно поливане с вода за лекуване
половяк, половци — диал., съд за вино
положище — диал., място за сядане
полугар — диал., кошара
полушариев — остар., книж. (рус.), полукълбо
полюбничав — диал., влюбчив
померя — диал., наканвам се
пометуша — диал. жена, мома, която обича да скита, да митка
понакаден — диал., пийнал, пиян
понегря се — диал., погрижа се
поникоша — ч. сл., поникнаха
попитване — остар., запитване, въпрос
пора — нар., възраст
поробощение — остар. книж. Поробване
поразен — диал., поразник, злосторник
поревка — диал., желание, мечта
посебно — остар., специално, специфично
поседейковец — диал., мързеливец
посложа, послужа— диал., обслужа; почерпя
постав — диал., тезгях
потормисвам — диал., присвоявам, заграбвам
пофат — диал., похват
почетничък — диал., почитан, на почит
пош, пошче — диал. (рум.) кърпа
преболерявам, проболерявам — преуспявам, забогатявам
пребош — диал., на бос крак, бос
предлежа — книж., остар., предстоя
предосторожен — остар. (рус.), предпазлив
предпреговорено — предварително уговорено, предумишлено
прекапунявам — диал., претеглям с везни (капуни); изменям
прекрата — диал., прекратяване
препърлен — диал., загорял от вятър, слънце
претръгна се — диал., отдръпна се
префа — остар. (гр.), вид игра на карти
прецуфрено — диал., превзето, префърцунено
прещение — плещене

привод, на привод — нар., приведен при родителите, в дома на жена си
прикадя кашата някому — диал., скроя номер някому
приключвам — книж., остар., прилагам, прибавям
прикя — нар. (гр.), зестра, невестински дар
прилег — диал., начин, способ, колай, чалъм
прилог — добавка; в граматиката — «наречие»
приметя, примечавам — остар. (рус.), забелязвам, наблюдавам
присаден — нар. разг., усвоен, пренесен
влайкини — диал., прихваща ме нещо
прискяват ме какини ми
прислабител — прен. грабител, крадец
присмиквен — книж., рядко, пълзящ
приставям, приставя — диал., уговарям някого за слуга или за друга работа
пристоявам, пристоя — диал., грижа се, настоявам, помагам
присяжно — остар., книж., постоянно
притязание — книж., остар., искане, претенция
прихлюстен — смачкан
прихот — книж., остар., прищявка, каприз
проварям — диал., проклинам
провревя — диал., проговоря
провещявам — ставам вещ, опитен
продерзливост — книж., остар., дързост
прозелит, прозолит — (гр.), новопокръстен; привърженик на нещо
прозябвам, прозябавам — остар., живея, прекарвам
пролог — ч. сл. (гр.), сборник от кратки жития на светци
прокобение — остар., църк., прокобяване, предвиждане
прокопсвам — нар. (гр.), добивам, имам полза, облага
пропсалвам — пея в черква псалти
проседник — диал., лош, немирен човек; провалник
прошение — остар., молба
прошкинтар — диал., долап
псалт — ч. сл., певец в църква
псемати — (гр.), лъжи
психомеридия — (гр.), душевно разкъсване
пукник — диал., пияница
пустал — нар., мършав
пусула — остар. 1. Компас 2. Зрителна тръба, далекоглед
пъргат — диал., силен
пърждома, пръждома — диал., по дяволите!
пърленица — диал., възпитаница
пътен — нар. разг., правилен, приличен, редеи

Р

рабош — остар., дърво, на което чрез резки с нож са се отбелязвали сметки
раваш — диал. (тур.), приказка, разказ, писмо
равашче — диал. (тур.), книга с разкази, предания
радя — диал., грижа се, залягам, радея
разблюдение — остар., книж., разврат
разве — (рус.), нима
развестявам, развестя — известявам, известя
разводя, разводям — диал., отварям, отворя
развърна — диал., разубедя
разковно — диал., разковниче
разкосеря се — диал., буйствувам, разпалвам се
разкрива — който се криви, присмехулник
разлат — диал., широк и плитък
размесом — диал., размесено
разметешен — диал., разноглед; крив, разместен, не прав
разооборя — диал., съсипвам, развалям; оборвам, надвивам
разплошно — диал., удобно
разчамване — диал. (тур.), разболяване, боледуване
раставица — диал., растеж, растене
рахат — нар. разг. (тур.), спокойствие
рача — нар., искам, желая
реверенц — остар., книж., реверанс
ревне ми се — диал., иска ми се, желая
ревнота — диал., ревност, желание
ренк — (тур.), цвят; Р е н к-р е н к — многоцветен, шарен
ресит-парасъ — диал. (тур.), прежалени пари
ресторация — диал., ресторант
рецета — (просторечие), рецепта
рилкиня — диал., муцуна, зурла
рожен — диал., роговиден, направен от рог
рохав — диал., рошав, пухкав
рупче — остар., някогашна монета от 5 стотинки
ручая се — книж. (рус.), гарантирам, поръчителствувам
ръвам — диал., хапя, ръфам
ръдам — диал., ридая, плача
ръз — (тур.), чест, почтеност

С

саалам — диал. (тур.) 1. Истински, същински 2. Напълно, съвсем
сабахлем — нар. (тур.), сутринта

слеке-сабуну — (тур.), сапун
сабур — остар. (тур.), търпение
саде — диал. (тур.), само
садило — диал., колче за правене на дупки при садене
садировам — диал., удрям с желязо, жестоко нагласявам някого
сайгалия — диал. (тур.), почитан, уважаван
сакаджия — диал. (тур.), водоносач
салават — (тур.) 1. Надгробна молитва 2. Глъч, шум
салладисвам — диал. (тур.) 1. Клатя, люлея 2. Прен. Обесвам
салт — диал. (тур.), само
салтанат — разг. (тур.), церемония, разкош, великолепие
самооболщение книж., остар., самозаблуда; Самочувствие
сана — (тур.), ум, разум
санким, санки — нар. разг., като че ли; Да предположим че
сапикасвам, сапикасам — съглеждам, забелязвам
сарандар — (гр.), четиридесетгодишен
сарафин — остар. (тур.), който се занимава с размяна на пари
сарафландисам — диал. (тур.), разменям
сарафлък — размяна, обмяна
сатирисвам — критикувам, подлагам на сатира
сафиресам се — диал. (тур.), свестявам се, дойда на себе си
сахат — диал. (тур.), часовник; час
сахтиян, сахтян — остар. (тур.), обработена кожа
сбутурясам, сбутурясвам — диал., бутам, блъскам, избутвам
свидет ми е — диал., свидно ми е
свръзка — остар., свезка, част, том от книга
сгибям се, сгибна се — диал., превивам се, прегъвам се, свивам се
сгладя се — диал., наглася се, пригладя се
сгледа — нар., оглед, преглед
сгърча — диал., погърча
севда — нар. (тур.), любов
сединав — диал., белокос, побелял
сеизин — остар. (тур.), коняр
селчанец — диал., селянин
селчанин, селител — остар., жител
семистир — (рус.), кърпа за бърсане
семт — диал. (тур.), страна, място; посока
сене — (тур.), година
сенет, сенит — (тур.) дъска, на която се замесва тесто
сенселе, семселе — остар. (тур.) Род, потекло
сермаа-сайбия — (тур.), капитал-господар
серсемин — нар. (тур.) оглупял; разсеян, занесен

серян — диал. (тур.), хлад, прохлада
сефер — диал. (тур.) 1. Военен поход 2. Отделно, еднократно действие
сивелизиран — остар., цивилизован
симид — нар., остар. (гр.), кифла, бял хляб
синьон — (фр.), малакоф, рокля
сирмия — остар. (тур.), капитал
скабосване, сгабосване — диал. (тур.), мамене, измама, лъжа
скалесам — диал. (гр.), калесам, поканя, каня
скатовулгари — (гр.), презрително название за българи от страна на гърците (от гр. скато — лайно)
скенджатория — затвор, мъчилище
скопос — диал. (гр.), 1. Полза, изгода 2. Ред, уреденост
скопосвам, скопосам — диал. (гр.), направя нещо добре, уреждам
скудоводен — беден на вода
скуфа — книж. (гр.), монашеска шапка, камилавка
словешки — словесно, с думи
служанка — остар., слугиня
смарлама — диал. (тур.), по поръчка, поръчано
смарладисам — диал. (тур.), поръчам да се направи
сматрям — диал. Гледам; съобразявам
смежден, смежен — (рус.), съседен, граничещ
смотрелив — диал., предвидлив, наблюдателен
собат — диал. (тур.), събиране на гощавка, веселба
соват, суват — диал. (тур.), лятно пасище в планината
соватландисвам се диал. преносно, установявам се, настанявам се
согуч — диал. (тур.), почерпка, пари за почерпка
сойтараджия — диал. (тур.), шут, смешник
сокак — диал. (тур.), улица
солацарам — диал. (гр.), безцелно ходя; влача подметките
соломония — название на гадателна книга
сонмище — старинно (ч. сл.), събрание, множество
сортачвам се — диал. (тур.), ставам съдружник на някого
сочиво — диал., сок
спицер, спицерин — остар. (гр. ит.), аптекар
сподобихомся — ч. сл., добихме, сдобихме се
сполай — нар. разг. (гр.), жив да си! Благодаря
спомоществовател остар., книж., дарител, помощник; абонат
споречкование — диал., спречкване
споспешествующ —ч. сл., помагащ, който помага
сръки — диал., сръчност, умение
стереотипически—книж., остар. (гр.), стереотипно, еднообразно

стива — диал., (гр.), преса
стивали — остар. (ит.), ботуши
струвам, сторя хас — нар., обръщам внимание, влияя се, засяга ме
стършен — диал., стършел
стяжание — книж., остар., имот, богатство
субатчия — диал. (тур.), гуляйджия
сумасшедшее — (рус.), ненормално, неразумно
сумясам — диал., подсетя
схесапя — диал. (тур.), сметна, правя сметка
схизма — (гр.), книж., църковно разцепление, разкол
схумение — диал., изгниване, гниене
счопарлесвам се — диал., скарвам се, счепквам се с някого
съболец — диал., лалугер
съботник — роден в събота
съседник — съсед
сюлюмен — остар. (тур.), мишеморка, арсениев двуокис
сюрдисам, сюрдисвам — диал. (тур.), продължавам, трая, протакам се
сякам — диал., мисля, смятам

Т

табиет — остар., разг. (тур.), обичай, навик
тавлъ — диал., угояване, отглеждане, откърмяне
таврязство — трезвост, трезвеност
тавур — диал. (тур.) 1. Нагорещяване 2. Намокряне
такриря — остар. (тур.), издавам, правя писмен документ
таксилдарин — остар., събирач на дългове
такъм — нар. (тур.), прибор, принадлежност
талерка — диал. (от нем.), чиния
таибник — диал., тайник, скривалище
тараф — (тур.), привърженик
тебдил — (тур.), инкогнито; предрешен, маскиран
теготен — остар., тежък
тезелден — диал. (тур.), незабавно, веднага
текмил — диал. (тур.), точно
текна — диал. (гр.), деца, чеда
теллалин — диал. (тур.), глашатай
темане — остар. (тур.), поклон
тем паче — книж., остар., толкова повече
терам — диал., гоня, преследвам
тербехлия — диал. (тур.), възпитан, учтив

терзия — нар. (тур.), шивач
терекия — разг. (тур.), пристрастен към пиянство и др.пороци
терекилик — разг., пийнал, пиян
тескре — остар. (тур.), открит лист, паспорт
тестивосан — диал. (тур.), лъжлив, измамен
тестир — остар. (тур.), свидетелство
техна — диал. (тур.), усамотено място; спокойствие
тинтине — (тур.), дантела
тивикел, тевекел — диал. (тур.), случайно, току така
тишма — диал., навалица, тълпа; препълнено
тлака — нар., седянка
тоаф — (тур.), чуден, интересен
топория — остар., книж., грубост
топтан — диал. (тур.), всичко изведнъж, изцяло
тофърчам се — диал. (тур.), докарвам се, гиздя се
траводат — (гр.), тегло, мъка
трага — диал., следа
трефи ми се — диал. (гр.), храня чувства; струва ми се
триасисам — (гр.) прикадявам
тригия — диал. (гр.), винена утайка
тримиря — остар. (гр.), гладувам 3 дни през пости
трошка — диал., троха, малко
тръвна — диал., кошер за пчели
тулум — диал. (тур.), мях
тумне ми — диал., скимне ми, текне ми
Туня беда — нар., беда, при която човек не знае в какво е виновен
тутнявец — диал., бавен, туткав
тутум — (тур.) 1. Начин на действие 2. Икономия
тъдез — тъдява, тук, наоколо
тюрлия — разг. (тур.), вид, род, сорт
тянка — диал., леля, тетка

У

убо — ч. сл. и тъй, прочее, следователно
убиточен — остар., убийствен
уводличав — диал. сговорчив, който се води
угаждам, угадя — диаг., усещам, отгатвам
угрожавам — остар., заплашвам
удовление — ч. сл., удовлетворение
узнемирувам — остар., предсказвам
уйгунлук — диал. (тур.), удобство

уйдисвам, уйдисам — диал. (тур.), натъкмявам, нагласявам
улебнал се — диал., усмихнал се, усмихнат
улитам — диал., политам, залитам
умодавам — давам ум, съвет
уничам — диал., оглеждам
уния — книж. (лат.), единение, обединение
униятин — остар., униат, привърженик на унията
урашмак — диал. (тур.), полагане на усилия; безпокойство
уращисвам се — диал. (тур.), разправям се, занимавам се
ургя — диал., клеветница, лоша жена
уруки, уроки — нар. разг., болест, беда
урочасвам — нар., сполита ме беда, разболявам се от хвалби или зъл поглед (според суеверните представи)
усилен — остар., тежък, непоносим (за живот, година, време)
усмиквен — диал., свит, притиснат
усорлица — диал., ястреб, ястребица
устабашия — диал. (тур.), първомайстор
уток — отток
уфак-тюфек — (тур.), дреболия, незначително нещо
уюн — диал. (тур.) 1. Игра 2. Прен. сплетня, номер, вертел

Ф

фаизчия — остар. (тур.), лихвар
фалага — остар. (тур.), дървен уред за стягане на краката на осъдените
фалименто — остар., нар. разг., фалит
фамилиатико — (гр.) семеен
фармакопеец — остар., фармацевт, аптекар
фермен — диал. (тур.), тясно дамско елече
филотимо — (гр.), честолюбие, достойнство
фитнеджийствувам разг. (тур.), превземам се
форлина — остар., монета
франги — разг., франкове
фудуля се — диал. (тур.), големея се, високомернича, гордея се
фукара — разг. (тур.), бедняк, сиромах
фунта — диал. (гр.), пискюл
фурда — остар, нар. (тур.), негодна стока, отпадъци
фтище, фтиче — диал., птиче

Х

хабипара — диал., прахосник
хава — нар. разг. (тур.) 1. Време, климат, вятър 2. Положение, настроение 3. Мелодия

хавра — 1. Синагога 2. Прен. място, където се говори високо и шумно
хаз — диал. (тур.), развлечение, наслаждение, удоволствие
хазър — диал. (тур.), тъкмо, така и така
хайван пазар — остар. (тур.), пазар за добитък
хайле — диал. (тур.), доста, много
хайледже — диал. (тур.), твърде много, доста много
хак ми е — нар. (тур.), така ми се пада
хакикат — диал. (от тур. хак), платен, възнаграден
хал — нар. (тур.), състояние, положение
халис — (тур.), чист, без примеси
халис ганослия — (тур. гр.), чист мазник, истински калайджия (прен.)
хамамджия — диал. (тур.), баняджия
хани — (тур.), ето, нали, поне
харам — диал., безпокоя, обикалям, кръстосвам
харачер — остар., събирач на данъци
харджия — който е свързан с много разходи
харизма — остар. (гр.), подарък, дар
харо — нар. (гр.), стар и противен човек
харокоп — диал. (гр.), сръчен, похватен
харосам — диал. (гр.), виждам добро, преуспявам
хасъл — нар. (тур.), истински
хасъмин — остар. (тур.), противник, враг, неприятел
хатър — нар. (тур.) 1. Угода 2. Почит, уважение
хотение — остар., книж., желание
хвалич — диал., самохвалко
хейпидже — диал. (тур.), доста, много
хеким, хекимин — остар. (тур.), лекар
хептен — разг. (тур.), съвсем, напълно
херал, херил — (тур.), копринен
хери — (гр.), под ръка
хесап — диал. (тур.), сметка
хизмекярка — диал., ратайкиня
хинаетин — диал., проклет, проклетник, твърдоглав
хитам — диал., бързам
хлопка — диал., звънец, хлопатар
холома — грижа
хондрокефал — диал. (гр.), твърдоглав, дебелоглав
хората — нар., остар., приказка
хориятски — остар. (гр.), селски, народен
хороз-акъллия — (тур.), глупав; с акъл на петел

хошландисвам — диал. (тур.), засягам, повреждам
хрелопка — диал., кралупа
хромя — остар., книж., куцам
хрубел — хърбел: 1. Мършав, слаб 2. Грапавина, нащърбено
хряпвам — диал., удрям, хрясвам
хулия — (тур.), въображение, мечта, химера
хулузин — диал. (тур.), безработен, мързелив, нехранимайко
хъз — диал. (тур.), сила, устрем. Вземам си хъза — укротявам се, охладнявам
хъзлен — диал. (тур.), силен
хългъзин — диал., мързеливец, заплес

Ц

циглев, цигляв, цигуляв — диал., тънък, слаб, мършав
църцоря — диал., шумоля; бърборя

Ч

чалащисвам се — диал. (тур.), трудя се усърдно, залягам над работата си
чалък — диал. (тур.), пъргав
чалъшкан — диал. (тур.), трудолюбив, прилежен
чападжия — диал. (тур.), копач
чахотличав — остар., книж., туберкулозен
чашкобратковец—любител на чашката (алкохола)
чаяние — старинно; чакане, очакване
чевга — диал., чавка
чейрек, черек — диал. (тур.) 1. Четвърт, четвъртинка от нещо 2. Съд, побиращ четвърт ока
челебилък — остар. (тур.), господаруване, господарство
челенк — диал. (тур.), белег
Чембер, чомбер — нар., кърпа
чернокос — диал., бурен, трева
чест — диал., гъст
читен — диал., басмен, памучен
чифутин — остар. (тур.), евреин
член — остар., статия
човракалчик — диал., нещо, с което се човърка
чогол — диал., мъка, безпокойство
чоджум — нар. (тур.), момче мое; Ей, човек!
чоперест — диал., разперен, широк, надут
чорбаджи такъмъ — (тур.), чорбаджийското общество, съсловие
чукмаз сокак — (тур.), задънена улица, улица без изход

чунгурисвам, чунгурландисвам — диал., боядисвам
чурук — нар. (тур.), повреден, развален; нездрав
чуфарлига —диал., чучулига

Ш

шайрет — диал. (тур.), знак
шар — диал., цвят
швец — шивач
шекрджийница — остар. (тур.), сладкарница
шекерлеме — (тур.), сладко, сладкиш
шен — диал. (тур.), весел, радостен
шенледисам — диал. (тур.), развеселя
шенлик — диал. (тур.), веселба
шен-олун — (тур.), бъдете весели! Да бъде веселба!
шеря — диал., шаря, боядисвам
шиндилик — диал. (тур.), засега
шкит — църк. (гр.), скит
шкура — (рус.), кожа
шлявкам — диал., пляскам, ръкопляскам
шугав — нар., крастав
шупе, шубе — (тур.), съмнение, подозрение, страх

Щ

щение — остар., желание
щепетиден — вер. от руски: педантичен

Ю

юдол — старинно; долина
юдя се — остар., кривя се, гавря се
юродисал — слабоумен, малоумен
юсте— диал. (тур.), свръх, отгоре, в повече
юх, на юх — диал. напразно

Я

язаджилък — остар. (тур.), писарство
яздоколник — който се вози на колесница, кола; прен. разбойник

язма — диал. (тур.), кърпа от тънка материя
якоже — ч. сл., както
яли — диал., ами
янгън — диал. (тур.), пожар
янлъш — диал. (тур.), лъжлив, неистински
яптардисвам — диал. (тур.), поръчвам нещо да направят
ярадисвам — диал. (тур.), полезен съм, понасям
ясакчия — остар. (тур.), въоръжен пазач, телохранител
ятак — (тур.) 1. Легло, креват 2. Място за нощуване, свърталище

СЪДЪРЖАНИЕ

ЦАРИГРАДСКИ ВЕСТНИК, 1856, 1858

[И аз да се появя като български списател. . .]. / 7
История Медникарова. Второ тозлушко писмо / 10
Вътрешни новини / 15

БЪЛГАРИЯ, 1859, 1862

Нова година, нов поп / 21
Трявна, 1859, през Малък сечко на втори / 23
Григоровата сватба (Истинско събитие) / 26
Кръщението на едно дете от Григоровата компания / 29

НОВА МОДА КАЛЕНДАРИ, 1857—1874

Нова мода календар за 1857 / 37
Смешний календар за нова година.
Към читателите / 70
Прокобение за Новата година / 71
Кореспонденции на смешния календар. Писмо I / 74
р / 84 Писмо IV / 80
Календар за втората година на Гайдата / 85
Какво има да става таз година / 85
Общи прокобения за 1865 година / 87
Подарки за Нова година / 88
Кратък годишен месецослов за година 1874 / 89

ГАЙДА, 1863—1866

Гайдуничка. Как съм станал Гайдар / 99
Припомнанията на един стар гайдар / 111

Писма на едно десятгодишно дете, което сега пръв път е дошло в Цариград / 126
Дядовата Тропанчова история / 139
Развестие / 144
Към слушателите / 145
Советника и Гайдата / 145
Нещо като развестие / 147
Много здравйе от Гайдата / 149
До някои попове и кметове / 151
От Гайдата / 158
Предпоследен марш на Гайдата / 159
Обявление / 161
Срещу сурваки / 166
На сурваки / 170
Затъкнатото ручило на Гайдата / 172
Две граматики. Предуведомение. Вестникарска / 173
Чорбаджийска / 174
Две граматики. Вестникарска. Чорбаджийска. Въведение / 176
Важно известие / 177
По-важно известие / 177

Политическа сгледа

Политическа сгледа / 180
Без политическа сгледа / 182
Вместителна / 183
Опашката на политическата сгледа / 186
Гръцко-български работи / 186
Гръцки работи / 187
Фенер / 189
Наше село, 9 вресена 1863 / 191
Цариград, 30 марта 1864 / 194
Осветително изложение / 196
Цариград, 7 юния 1864 / 197
Голямото село, 3 юлия 1864 / 199
[Ясна сгледа на тъмните български работи] / 201

Кореспонденции на Гайдата

От пусто горе тилилейско. На русалската сряда 1861 / 204
От трънчовец. На кривата сряда 1863 / 207
От пусто горе тилилейско. През сърпец (юлий) на горещниците / 209
Битоля на 4 юлия 1863 / 212
Женски кореспонденции. От бабино село на Кукувден / 214

Ответ / 216
Вето Петаково, на Кръстовден 1863 / 218
Чистоградово (месеца гледай на небето, а пък деня в календаря) / 222
5 листопад 1863. Стара планина / 223
Букурещ (санким ако пишем и дата, по-млого ли плащате?) / 226
Дервишко село (Никополска кааза) / 228
От голямото село, 1864 май / 230
Търново, 1864 год., май 9 / 232
Вртешево (Кюстендилско село) / 233
Разград / 234
Търново. Има неделя-две как съм в Търново / 236
Бебрево (Търновско) / 238
Букурещ / 240
Търново / 241
Марино поле (до Търново) / 242
Сопот / 243
Железник / 245
Манастир троенски / 246
Търновското митрополи / 248
(Охридско) село Ведрино / 250
Гърците не падат никога на гърбът си / 252
[Писмо от гърка Йоаниди] / 253

Вестникарски разправи

[Честити бяхме. . .] / 256
Съобщават ни следующето от Болград / 258
[Нашата фърката посестрима. . .] / 260
[Да попитаме Пчелата] / 262
[Витлото на Съветника] / 263
[И тъй, марш напред!] / 265
[Редакторът на «Турция». . .] / 269

Български работи. Шарени новини

Български работи / 270
Малешево в Македония / 271
Сякакви джасни-прасни пазарякя 63—5 юлий / 271
Търновско, Охрид / 272
Гръцко-български работи. Фенер / 273
Пловдив / 274
Сопот / 275

Български работи нями / 275
Трявна / 276
Шумен / 277
Котел / 277
Цариград, 26 септември 1864 / 278
Цариград / 279
Браила (10 фев.) / 279
Шерени новини / 280
Калоферските калугерки. . . / 281
[От дрипите. . .] / 282
[В 27 брой. . .] / 283
[Мъртвите на Съветника. . .] / 284
[Комай сичките вестници. . .] / 285
[В стар един календар. . .] / 284
[Този път Гайдата. . .] / 286
Обявление / 286
[Една патка има млого пера. . .] / 287
Пишат ни от едно място. . . / 287
Съветникът и Б[ългарска]та пчела / 288

Приказчици

Истинолюбецът, гонен от сякъде / 289
Дяволът на сгледа / 290
Челебиновата челебийчица / 293
Един, който снесъл едно яйце / 295
Люцкото село, 10 дек[ември] 1864 / 297
На даскала / 300
Нещо от гръцката митология / 303
Бабата и дяволът / 309
Богатийт / 315
Сиромахът / 316

Отборки, дребни хавички на Гайдата, частни сцени и други

[Афоризмото] / 317
Логически доказателства (1), (2) / 319
[Някой си такъв. . .] / 320
Кой е фенерлия, сиреч фанариотин / 321
Света се върти / 322
Фаликраставичко и Византис / 323
Опитни съвети / 324

Една чорбаджийска комедия / 325
[Някои селяни. . .] [Мъж и жена. . .] / 326
Един съвет. Бележка. Дядо Духо / 327
На хората кусурите / 329
Черти на някои народи / 331
Чорбаджийска правда / 333
Производството на името чорбаджи / 334
Дребни хавички на Гайдата / 335
[Таз зима. . .] / 336
Поглед на някои неприятности в общественийт наш живот / 337
Частни сцени / 339
Разни работи / 339
Практикът доктор / 340
Отборки / 341
[Простено ли е. . .] / 342
Ноктиете / 343
Очите / 345
Нов речник / 346
Две молитви / 348
Друга по-прясна молитва / 349
[Людовик XIV. . .] / 349
[Едно момче. . .]. Притчици / 350

От вестника за жената

От женския вестник / 351
Лясковски малаков / 352
[Малаковите и кесиите на мъжете] / 352
[Прочитаме в курие д'ориян. . .] / 353
[Старостта е пъкъла на жените] / 355
Разговор върху едно по модата женяние / 357
Китайски изречения за жените / 358
[Жената при дивите народи. . .] / 359
Три неща, на които жените тряба да приличат и да не приличат / 360
[Полза от малаковите] / 361
Малаковите. Честитите съпруги. Здрав ум. Обявление... / 361
Едно чудо / 363
[Туй, което най-много застарява една жена. . .] / 363
Какво нещо е жената / 364
Един здрав съвет / 364
[Жените са като априлско цвете. . .] / 365

Нямата жена / 366
[Без жената. . .] / 367
Приятелски съвети към мъжете / 368
[Жена, либовница, девойка. . .] / 369
Вестник за жените / 370
Мъчно попитване / 370
Състоянието на жената в разните народи / 371

ЗВЪНЧАТИЙ ГЛУМЧО, 1873

Смейте ся да ся смеем / 375
Български ум / 378
За изложението / 380
Народните ни работи / 381
Влибването и любовта / 386
Подхлъзнованието / 389

ШУТОШ, 1873—1874

Кой е този Шутош / 393
Начало без конец / 396
Весма важно известие. По блага чест / 398
Пазовантинът / 400
Шутош на представление / 403
Ний или ние / 405
Ветха песен по нов глас / 407
Пача или пихтия от мозък / 412
Поканване. Побъркани похождения / 413
И аз бях вътре / 419
Зарар олур ми / 422
Кармакарашик / 423
Сън сънувах / 427
Известование / 429
Сказание / 432
Бащини съвети / 434
Человек спрямо человеците / 437
[Висшето наше духовенство. . .] / 440
Какъв тряба да бъде един владика / 443
Таинство странное / 446
Длъжности на дяконите / 450
Запрещения. От Министерството на сатирата / 452

Дописки на Шутоша

К шутошу второе послание / 454
Конец втораго послания к Шутошу / 461
Слово о Никополе граде / 464
Аполоновото чудо / 466
Благодарителен адрес от Кюстендил към господина Шутоша и дописникът му из тоз град / 469
Пловдив, 9 априлия 1874 / 472
Шутошево, на 4-ий велик четвъртък 1874 / 474
Шутошево, на 1-й мая 1874 / 477
Мътена и недомътена болница в Търново / 484

Приказчици. От уроците на естествената история и други

Светът своето ще каже / 487
Големийт кьос / 492
Хорото на българска сватба / 493
От естествената история. Урок VI. Вестникарят / 495
Мухата / 499
Безпаричието / 501
Граф Парижкий (Луи-Филип-Алберт Орлеанский) / 503

ИЗТУРКА НА ВЕСТНИК КОСТУРКА, 1874

И ний да го пошерим / 509

Шарени новини, разни работи, из вестника за жените, от Звънчатий глумчо, Шутош, Изтурка и вестник Костурка

Шарени / 513
Галерия на славните у нас людие / 514
Нашенски работи / 515
Дни и дела / 517
По-вета летопис / 518
Доказателство / 519
Туй, онуй / 520
Телеграфически депеши / 521
[Между другите интересни новини. . .] / 521
[Досега двата наричани български вестника. . .] / 522
Телеграми (Агенция дядова Толчева) / 523
Летопис / 526
Питания и отговори / 527

Съвет без пари и полезен / 528
Защо и защото / 528
Хитър Петрови отговори / 529
На опит узнато / 530
Оценения / 531
Недоумения / 531
Питания и отговори. Каква ще бъде новата година / 532
В що си приличат вестникарите и сойтараджиите? / 533
Речи недоречени / 534
Урок от св[етата] история / 535
Опити на житейски речник / 536
Пристойните подаръци / 537
Премудростей светских / 537
Любинко, син на зестрата / 538
Чорбаджийски сънища / 539
Премудростей шутошевых чтение / 540
Как ся пишат някои вестници / 541
Как и защо пишат някои / 541
[На един селянин. . .] / 542
Истината / 543
По какво? / 544
Умни изречения / 544
Гръмовник / 545
Нов сънотълкувател / 545

*

Искаш ли да ся скараш с жена си / 546
Природословни забележвания / 547
[Какво нещо е жена. . .] / 547

ОСТЕН, 1879

За новите думи / 551
Да са поразправим / 553
Приказка по разправата / 555
Пак по разправата / 556
Народът и аз / 558
Партиите и направленията / 559
Кармакарашик / 561
Слушайте и кръстете ся / 563
Краден печат / 565
Отворени писма на Остен. Писмо I / 567
Свободата и българите / 571

Новини и вести. Притчи. Прокобения. За жените. От Остен, Кратък месецослов за 1879 г. Календарче за високосната 1884

Българинът в «Българин» / 577
Новини и вести / 578
Какво правя аз / 578
[Ама ти плака ли. . .] / 579
[Приказвам,-зваш,-зва. . .] / 580
Ресторация на «Българския звяр» / 580
Притчей чтение / 583
[Както едно дете. . .] / 583
Съблазън / 584
Просто на млин / 585
Старо явение / 586
Обаждание и питание / 587
Дописки български / 587
Везир станал, човек не станал / 589
Брахмовий рай / 589
Прокобения / 590
Звездобройски прокобения за високосната година 1884 / 592
Годините на жената / 594
Товар на гърбът / 595
Малките и големите уста / 595

КРАТЪК МЕСЕЦОСЛОВ ЗА 1879 г.

Една малка разправия / 599
По-друга разправия / 602
Тъмно видение / 605
Ясно видение и прокобение / 607

Бележки / 609
Азбучен показалец за имена, периодични издания, книги, дружества, и други / 680
Азбучен показалец на географските имена / 724
Речник на непознатите думи / 731

ПЕЧАТНИ ГРЕШКИ

Стр.	Ред	Напечатано	Да се чете
5	11	разказ	разказ
23	3	бих	бях
23	7	тикъв	такъв
23	9	научен	неучен
23	9	безсмислен	безмислен
23	11	се	ся
28	12	и за да живеем	и да живеем
32	20	Днес време е за прилика	Днес време е и прилика
54	11	обич согласа, волност принася. . .	обич, согласа волност принася. . .
55	15	недей се кахъри —	Недей се кахъри —
62	7	. . ., че сръбни	. . ., че сръбни.
65	2	вълък	влък
100	12	Ей нà, облак гъст	Ей нà, облак гъст —
168	7	из	ил
202	5	други	друг
229	19	Фрайлнграз	Фрайлиграт
236	23	нагълча ми	нагълча ме
248	8	прекраснии	прекрасный
268	1	Напред, напред, дечица	Наред, наред, дечица
281	5	Виж ти тамо	Виж ли тамо
285	19	зъралтня	зъралтия
318	1	gódni	ugodni
335	6	Virgiftet	Vergiftet
335	6	Отровни	Отровени
344	8	ст. 14 — преследван,. . .	ст. 14 — преследвана. . .
344	25	. . .и тях да земеш;	. . .и тях да земем;
344	32	пернатен	ператен
352	11	почивка де ще намерите	почивка де ще намерите
357	24	правления	правленiя
357	29	несчаст и	несчастiи
357	34—35	благод телнiйшему	благодѣтелнѣйшему
357	38	Вашеiу	Вашему
357	41	вниман ю	вниманiю
358	4	прѣданнъйшiи	прѣданнѣйшiй
358	6	„Шествiеследствiе“	„Шествiе-следствiе“
361	24	комуто се	комуто са
362	4	. . .е покрила	. . .е покрита
364	32	да управя сама сама както. . .	да управя сама както
368	18	„Wanners	„Wanders
368	34	русата ѝ е косата	руса ѝ е косата
369	5	т. 3	с. 3
374	19	тя била и ще бъде	тя била е и ще бъде
403	7	Пискюлиев	Пюскюлиев

ПЕТКО Р. СЛАВЕЙКОВ

СЪЧИНЕНИЯ

Том втори

Редактор Светла Гюрова
Художник Евгени Клинчаров
Худ. редактор Елена Маринчева
Техн. редактор Виолета Кръстева
Коректор Александра Хрусанова

Формат 32/84/108; тираж 40113 екз.; печатни коли 48,5; издателски коли 40,74; л. г. VI/32; изд. № 5011; поръчка № 119/1978 година на изд. «Български писател»; дадена на набор на 8.IV.1978 година; излиза от печат на 20.XI.1978г.
цена 3,33 лв.
код 15 9536172711/5508—8—78

ДПК «ДИМИТЪР БЛАГОЕВ» — СОФИЯ